STOP & RESET:

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΝ ΔΕΚΑΕΤΙΑ 2021-2030

ΤΙ ΔΕΙΧΝΕΙ Η ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΥΚΛΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑ COVID ΕΠΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΕΡΧΟΜΕΝΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ 'ΚΡΙΣΗ'

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Δ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

ΑΘΗΝΑ 2020

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ...ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο Θάνος Ιωαννίδης γεννήθηκε στον Πόρο και μεγάλωσε στην Αθήνα. Σπούδασε Οικονομικά στο ΑΠΘ και εξειδικεύτηκε στο Purchasing & Supply Chain Management στο Manchester, UK. Έχει επαγγελματική εμπειρία πάνω από 30 χρόνια στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα σε επιτελικές και διευθυντικές θέσεις. Έχει εργασθεί ως expert στο NATO, Βέλγιο και στο European Council, Concilium. Η ασχολία του με την συγγραφή ξεκίνησε εδώ και 7 χρόνια ως blogger. Η παρούσα μονογραφία είναι η πρώτη του συγγραφική προσπάθεια.

ISBN 978-618-00-2364-0

Εξώφυλλο: Αθανάσιος Δ. Ιωαννίδης

Επιμέλεια κειμένου: Αθανάσιος Δ. Ιωαννίδης

Επιμέλεια εκτύπωσης: Αικατερίνη Χαμπούρη-Ιωαννίδου

Άγιος Στέφανος Αττικής 2020, Αυτοέκδοση

Αθανάσιος Δ. Ιωαννίδης, MSc

Τηλ.: +6977717930

Email: makroskopos@gmail.com

Web: https://makroskopos.wordpress.com/

Facebook Page: https://www.facebook.com/makroskopos2

ISBN 978-618-00-2364-0

Αθανάσιος Δ. Ιωαννίδης

Stop & Reset:
Η Παγκόσμια Οικονομία την 10ετία 2021-30

Τι δείχνει η ανάλυση των οικονομικών κύκλων για την μετα-Covid-19 εποχή και την επερχόμενη κλιματική ‘κρίση’

Αθήνα 2020

ΑΥΤΟΕΚΔΟΣΗ

Στον γιο μου Δημήτρη και στην γυναίκα μου
Κατερίνα, τροφοί της ψυχής μου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Προοίμιο …………………………………………………………………………………	1
ΚΕΦ. 1	2020: Η Παγκόσμια Οικονομία σε ‘Νεκροφάνεια’ ………………………	21
1.1	Το ‘Πέταγμα της Πεταλούδας’ Παραμένει Ακόμη Αξιόπιστο ………..	21
1.2	Ο Ασθενής Επέζησε Από την Πανδημία Αλλά Απέθανε από τον Λιμό! ………………………………………………………………………………	23
1.3	Ότι δεν Αλλάζει σε 50 Χρόνια Μπορεί να Αλλάξει σε 2 Μήνες……..	58
1.4	Η Γεωπολιτική Διάσταση της Οικονομικής Κρίσης του Covid-19…..	82
ΚΕΦ. 2	Κλιματική Αλλαγή; Ναι…Αλλά για Ποια Κλιματική Αλλαγή Μιλάμε	108
2.1	Το Άλογο Μπροστά από το Κάρο ………………………………………………	108
2.2	‘Climategate’: Από την ‘Άβολη Αλήθεια’ Μετά από 10 Χρόνια στην ‘Άβολη Πραγματικότητα’ …………………………………………………..	144
2.3	Το Βασικό Εθνικό Συμφέρον των Κρατών και η ‘Κλιματική Αλλαγή’ ………………………………………………………………………………	155
2.4	Η ‘Κλιματική Αλλαγή’ Απαιτεί Αλλαγή του Μοντέλου του Καπιταλισμού ………………………………………………………………………	171
2.5	Ήλιος: Αυτός ο Μεγάλος Παραμελημένος…………………………………	181
ΚΕΦ. 3	Οικονομία και Κυκλική Ανάλυση ………………………………………………	228
3.1	Η Οικονομία ως Θερμοδυναμικό Μη-Γραμμικό Σύστημα ……………	228
3.2	Το Μοντέλο Πρόβλεψης των Επάλληλων Οικονομικών Κύκλων και το Θερμοδυναμικό Concept ………………………………………………..	240
3.3	Το Μοντέλο Ανάλυσης των Επάλληλων Οικονομικών Κύκλων………	264
ΚΕΦ. 4	‘Mainstream Economics’ vs. Οικονομικών Κύκλων………………………	272
4.1	Τα Αδιέξοδα των Mainstream Economics Επιζητούν Λύσεις ………..	272
4.2	Επαναφέροντας τους Οικονομικούς Κύκλους ……………………………	300
4.3	Το Νόμισμα ως το Πολιτικό Σημαινόμενο …………………………………	311
4.4	Ο Ρόλος των Κεντρικών Τραπεζών στην Διαχείριση της Κρίσης του 2020	320
ΚΕΦ. 5	Ευρώπη: Από Όραμα των Ευρωπαϊκών Λαών σε Εφιάλτη του Σύγχρονου Εθνοκράτους ………………………………………………………	336

5.1 Το Ευρωπαϊκό Project Οδεύει την Έρημον; ………………………………… 336

5.2 Η Ελληνική Κρίση και το Ευρωπαϊκό Προσωπείο ……………………….. 344

5.3 Το Ευρώ στην Μετα-Covid-19 Εποχή …………………………………………… 371

5.4 Ο Ευρωπαίος Ασθενής: Όπως Πάντα σε 'Μηχανική Υποστήριξη'…. 379

Κατακλείδα – Αντί Επιλόγου …………………………………………………….. 387

Αρθρογραφία-Βιβλιογραφία-Υποσημειώσεις …………………………… 390

Δύο Λόγια για τον Συγγραφέα ………………………………………………….. 413

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Για τον **Klaus Schwab**, επικεφαλής του **World Economic Forum** (WEF), η παγκόσμια κρίση του **Covid-19** και το οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό σοκ που έχει προκαλέσει, αλλάζει ουσιαστικά το παραδοσιακό πλαίσιο εντός του οποίου αποφασίζουμε. Κατά την άποψη του ακαδημαϊκού οικονομολόγου, οι αντιφάσεις και ανεπάρκειες διαφορετικών πολιτικοοικονομικών συστημάτων – από την υγεία, τις αγορές χρήματος, την τραπεζική μέχρι την ενέργεια και την παιδεία – τα κάνουν πιο εκτεθειμένα από κάθε άλλη φορά εν μέσω μιας παγκόσμιας αγωνίας για την ζωή, την απασχόληση, τον ίδιο τον πλανήτη. Οι κάθε είδους ηγέτες βρίσκονται σε ένα ιστορικό σταυροδρόμι να διαχειριστούν βραχυπρόθεσμες πιέσεις εν μέσω μακροπρόθεσμων αβεβαιοτήτων.

Το διεθνές σύστημα εξουσίας, έτσι όπως αυτό αναπαράγεται στους G7, στους G20, στα ισχυρά πολυεθνικά επιχειρηματικά blocks, σε διακρατικούς και υπερεθνικούς θεσμούς όπως τα Ηνωμένα Έθνη, το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, λοιπά think tanks και lobby instruments όπως το Council of Foreign Relations, η Bilderberg Society, το World Economic Forum, το Chatham House, κλπ. βρίσκονται όλοι ανεξαιρέτως σε μια πρόκληση ή ένα δίλημμα. Η παγκόσμια πανδημία που κήρυξε ο WHO στις 11 Μαρτίου 2020, φαίνεται σαν ένα εξαιρετικό άλλοθι να διορθωθούν τα αδιέξοδα της Οικονομίας για την οποία η όποια ανάκαμψη μέχρι το 2015-16 αποδείχθηκε πρόσκαιρη και αναιμική χωρίς ποτέ να μπορέσει να αναστρέψει την σταδιακή και μακροχρόνια ύφεση των δυτικών οικονομιών που ήδη άρχισε να παρατηρείται από την 10ετία του ’80. Ένα τέτοιο κοινωνικό σοκ ατομικού εγκλεισμού που επιβλήθηκε τουλάχιστον στο 40% του παγκόσμιου πληθυσμού, κυρίως στο Β. Ημισφαίριο, ήταν προφανές ότι θα οδηγούσε τον πλανήτη σε κατάσταση ‘νεκροφάνειας’ και σε ορισμένες περιπτώσεις πρωτόγνωρης ύφεσης ακόμη και με όρους της Μεγάλης Κρίσης (1929-32).

Η πρόκληση για το World Economic Forum και για όλους όσους προωθούν και στηρίζουν την παγκοσμιοποίηση ως την μόνη σωτηρία και μέλλον της ανθρωπότητας είναι ότι παρουσιάζεται μια εξαιρετικά μοναδική συγκυρία να μετατρέψει την κρίση

της πανδημίας σε ευκαιρία και να επιβάλλει απανταχού, όλα αυτά που θεωρεί το συγκεκριμένο σύστημα εξουσίας ως απαραίτητα και αναγκαία στις εμπορικές, οικονομικές και διεθνείς σχέσεις των κρατών προκειμένου επικρατήσει η τελευταία 'έκδοση' της παγκοσμιοποίησης (**Globalisation 4.0**). Κυρίως ,η οικονομική ανέχεια και η κατά συρροή μείωση ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών του πολιτικού υποκειμένου για χάρη της 'ασφάλειας' της κοινωνίας, δημιουργεί συνεχώς ένα όλο και μεγαλύτερο ρήγμα συνοχής του κοινωνικού υμένα το οποίο μέχρι στιγμής έχει πάρει το σχήμα διαμαρτυρίας στους δρόμους αλλά φαίνεται ότι δεν έχει ακόμη χρονικά ωριμάσει για να πάρει την μορφή μαζικών κινημάτων και εξεγέρσεων που θα ενδυθούν με νέα ιδεολογικά μανιφέστα. Η προηγούμενη 'έκδοση' της παγκοσμιοποίησης απέτυχε όχι μόνο οικονομικά αλλά και κοινωνικά, πολιτισμικά. Το melting pot μοντέλο ανάπτυξης δεν αποσόβησε την παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2007-09, την βίαιη και ίσως ενορχηστρωμένη μετανάστευση από τις χώρες-αποικίες και χώρες-προτεκτοράτα στις 'λιγότερο' ελεγχόμενες καθώς και το σημαντικότερο, δεν αποσόβησε την ανάδειξη ενός νέου Ψυχρού Πολέμου 2.0 μεταξύ του εδραιωμένου ηγεμόνα (ΗΠΑ) και αυτού που αμφισβητεί την κυριαρχία του (Κίνα).

Αποδεικνύεται καθημερινά ότι παγκοσμιοποίηση *sur mesure* δεν υφίσταται όπως δεν υφίσταται κανένα ανθρώπινα επινοημένο πολιτικοοικονομικό σύστημα που να μην υπόκειται στην χρονική φθορά, στην γήρανση και στο μοιραίο τέλος. Η παγκοσμιοποίηση όπως και ο σοσιαλισμός, ο κομμουνισμός, ο φιλελευθερισμός, ο χριστιανισμός, ο μουσουλμανισμός, κλπ. δεν είναι παρά ιδεολογικά δόγματα, κατάλληλα εργαλειοποιημένα, με συγκεκαλυμμένο μανδύα συμφερόντων για την σφετερισμό της εξουσίας, τον πλουτισμό και την υστεροφημία, χαρακτηριστικά τα οποία παρέμειναν αναλλοίωτα από τότε που άρχισε να καταγράφεται η ανθρώπινη ιστορία μέχρι και σήμερα. Αναρωτιέται κανείς, όταν η Κίνα έγινε **το 'εργοστάσιο' της Δύσης** και η γερασμένη δημογραφικά Δύση αυτό που έκανε ήταν να διατηρεί την οικονομία της πάνω στο δίδυμο fiat money – χρέος, αποτελούσε κάτι τέτοιο το ζητούμενο των θερμοκέφαλων υποστηρικτών του μοντέλου της παγκοσμιοποίησης; Το γεγονός ότι κινεζικές επιχειρήσεις είναι πλέον περισσότερες στο **Fortune 500** από αυτές αμερικανικής ιδιοκτησίας, ότι οι κινεζικές στρατιωτικές δαπάνες θα

ξεπεράσουν αυτές του αμερικανικού Πενταγώνου γύρω στο 2038, ενώ νωρίτερα περίπου το 2032, οι Σινικοί θα έχουν αντικαταστήσει τις ΗΠΑ στην πρώτη θέση της κατάταξης των μεγαλύτερων οικονομιών του πλανήτη – και στην οποία παρεμπιπτόντως θα βρίσκονται στην πρώτη 5άδα τρείς χώρες ασιατικές (Κίνα, Ινδία, Ιαπωνία) – ήταν και αυτοί στόχοι των παγκοσμιοποιητών ή παράπλευρες απώλειες; Εάν ναι, τώρα τι έχουν να πουν στους Δυτικούς, ψηφοφόρους, πολίτες, καταναλωτές, εργαζόμενους;

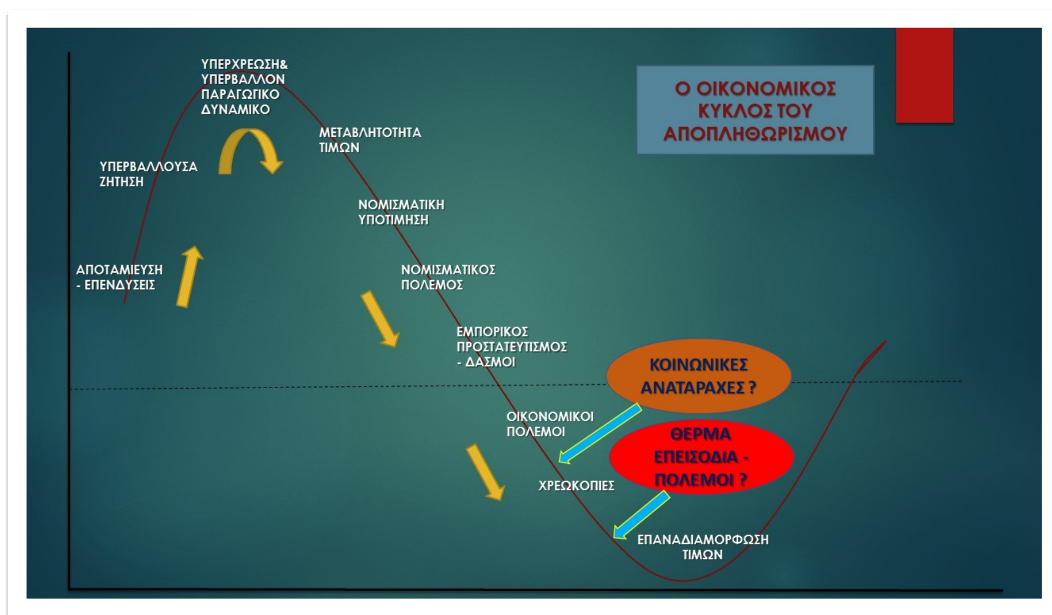
Η ‘υπερβολή’ καταπολεμάται με ‘υπερβολή’ σύμφωνα με τον νόμο δράσης – αντίδρασης. Επειδή, η Οικονομία – όπως άλλωστε κάθε τι στη ζωή μας – είναι ένα ‘**παιγνίδι μηδενικού αθροίσματος’** (zero-sum game), δεν θα μπορούσε η υπερβολή του ‘παγκόσμιου χωριού’, της ‘παγκόσμιας διακυβέρνησης’ να μην δημιουργήσει την ‘έλλειψη’, τον λιμό, τον λευγαλέο πόλεμο. Δεν είναι τυχαία τα συνθήματα **‘America First’** ή ‘**Black Lives Matter’** τα οποία για λόγους προπαγάνδας και ‘ψυχολογικών’ επιχειρήσεων απλά επινοήθηκαν στα στρατηγεία κάποιων ευφυών marketeers. Μοιάζουν περισσότερο με μια διαδραστική σχέση μεταξύ πομπού-δέκτη, όπου η συνεχής υποβάθμιση της οικονομικής κατάστασης του εργαζόμενου και του νοικοκυριού, η σταδιακή μείωση των ελευθεριών του, των δικαιωμάτων του και η δυνατότητα να αυτό-καθορίζεται, έχει δώσει σταδιακά την θέση της στην οργανωμένη αντίδραση και σύντομα στην κοινωνική αναταραχή ενώ δεν είναι μακριά το σκιάχτρο του Εμφυλίου 2.0 στις Ηνωμένες Πολιτείες εάν και εφόσον τα αποτελέσματα των Προεδρικών εκλογών της **3ης Νοεμβρίου 2020** είναι τέτοια που δεν αναγνωρίζονται από κανένα εκ των δύο αντιπάλων πολιτικών στρατοπέδων.

Γι’ αυτό και η αύξηση των ‘εθνικιστικών’ τάσεων – εντός και εκτός εισαγωγικών – είναι μια απάντηση αυθόρμητη της ‘υπερβολής’ του κοσμοπολιτισμού και της απάτριδας ταυτότητας απέναντι στην ‘έλλειψη’ της πατρίδας. Η ‘ενωμένη’ Ευρώπη, δίνει ένα ειρωνικά γλαφυρό παράδειγμα αυτής της ‘έλλειψης’ πατρίδας καθώς οι λαοί της, αυτοί κυρίως του Νότου αλλά και της Κεντρικής Ευρώπης, συνειδητοποιούν ότι από το 2009 και μετά αυτό το *hype* του ελεύθερου εμπορίου, της ελεύθερης διακίνησης ανθρώπων και κυρίως το κοινό νόμισμα με την αρχική, λόγω συγκυρίας πιστωτική επέκταση, αφορά τα συμφέροντα άλλων και πάντως όχι των λαών τους. Εδώ και 11 χρόνια, οι πολίτες της Ευρώπης συνειδητοποιούν αργά

και βασανιστικά ότι οι μη εκλεγμένοι 'άρχοντες' που επέλεξαν να διαφεντεύουν τις τύχες τους είναι στυγνοί γραφειοκράτες του λευκού κολλάρου οι οποίοι καταρχήν πρόκειται να προστατέψουν συμφέροντα και όχι έθνη. Πολύ-πολισμό (**Multilateralism for a Multipolar World**), αξίωσαν όσοι 'δρώντες' βρίσκονταν κάπου στην μέση και προς τα πάνω της ηγεμονικής πυραμίδας στην κυριαρχία του πλανήτη μας και οι οποίοι είτε θέλησαν να επικρατήσουν ολοκληρωτικά στην περιφέρεια που τους αναλογεί προσωρινά (Γερμανοί) είτε επέλεξαν να αμφισβητήσουν τους προηγούμενους και να αναρριχηθούν στο αμέσως υψηλότερο ιεραρχικά επίπεδο παίζοντας ευκαιριακά τον ρόλο του σφουγκοκωλάριου (Άγγλοι) σε όποιους θεωρούν ότι μπορούν να ερίζουν για ηγεμονική κυριαρχία στον πλανήτη (στρατηγική εξισορρόπησης). Πολύ-πολισμός, ωστόσο, δεν υπάρχει όσο και αν το κυρίαρχο ακαδημαϊκό ρεύμα και τα πολιτικά think-tanks προσπάθησαν να τον εμπεδώσουν σαν τάση μετά το 1989, με την συμβολική πτώση του Τείχους του Βερολίνου και μαζί με αυτό την 70χρονη εποχή του Ψυχρού Πολέμου. Δυστυχώς, για όλους αυτούς που διαμορφώνουν τις ιδέες μας, ξεχνούν ή αγνοούν ότι ο πόλεμος των δυνάμεων, η σχέση δράσης-αντίδρασης είναι θεμελιώδες συμπαντικό αξίωμα. Οι δυνάμεις στην φύση, απαντώνται κατά ζεύγη αφού προηγουμένως έχουν καταφέρει να εξουδετερώσουν οποιαδήποτε 'κατώτερη' συζυγία αντιθέτων ούτως ώστε το 'ανώτερο' ζεύγος να διασφαλίσει την ισορροπία στο επίπεδο ανάλυσης που εξετάζουμε κάθε φορά, ερίζοντας για τα συμφέροντα ενός εκάστου.

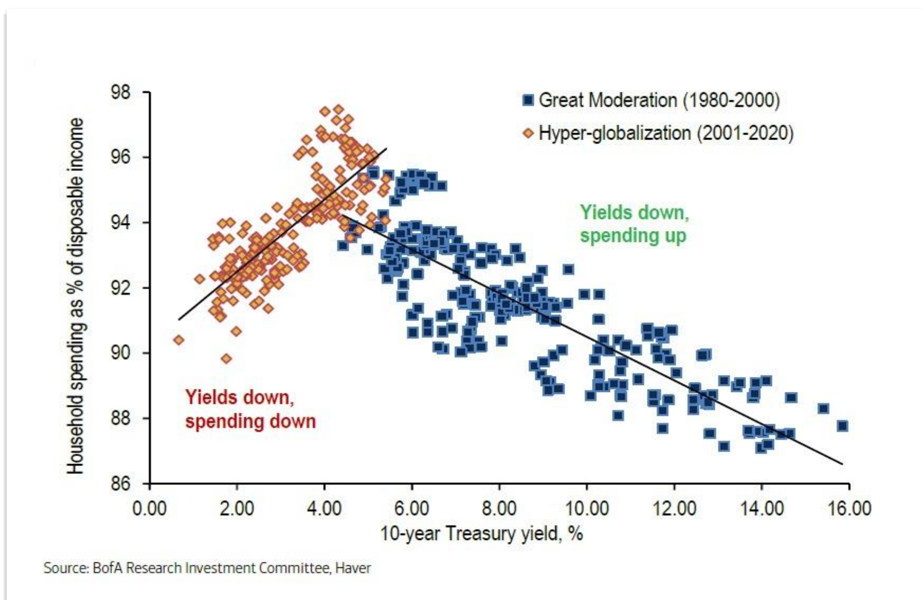
Δεν απαιτούνται ιδιαίτερες γνώσεις και οραματιστικές ιδιότητες για να διαγνώσει κανείς την εν εξελίξει σύγκρουση των ΗΠΑ και της Κίνας η οποία μέχρι στιγμής διεξάγεται σε όλα τα επίπεδα που μπορούν να καλύψουν οι Διεθνείς Σχέσεις και ενδεχομένως ήδη να έχει φλερτάρει και με μεμονωμένα επεισόδια 'θερμού' χαρακτήρα. Το εάν αυτό θα συνεχισθεί στο άμεσο ή απώτερο μέλλον υπό την μορφή ενός γενικευμένου θερμού πολέμου, απαντώντας στο αμείλικτο **Θουκυδίδειο Δίλημμα** (Thucydides Trap) που τίθεται, εξαρτάται από το εάν και κατά πόσο η ευρω-αμερικανική Δύση θα επικρατήσει στην ινδο-κινεζική Ανατολή σύμφωνα με τα κατά Κιτσίκη λεχθέντα. Στις 13, από τις 16 περιπτώσεις μελέτης της παγκόσμιας ιστορίας στην μετα-Βεστφαλιανή εποχή, το Harvard Belfer Centre for Science and International Affairs εντοπίζει ότι το αρχετυπικό δίλλημα ισχύος που οδήγησε στον

Πελοποννησιακό Πόλεμο μεταξύ Αθηνών και Σπάρτης, οφείλονταν στη συμπεριφορά μιας 'ηγεμονικής' δύναμης απέναντι σε μια 'αναδυόμενη' η οποία αμφισβητούσε την κυριαρχία της πρώτης με όρους πολεμικής σύγκρουσης. Εξ' αιτίας αυτής της ενδεχόμενης αναμέτρησης, της διαπίστωσης ότι το παγκοσμιοποιητικό *laissez faire laissez passer* δεν εξασφαλίζει πλέον ευημερία αλλά ούτε και ότι μια παγκόσμια κυβέρνηση μπορεί να εξασφαλίσει την υποτιθέμενη οικουμενική ειρήνη για το καλό των κοινωνιών, τα εθνικά αντανακλαστικά δείχνουν να διεγείρονται την εποχή αυτή μόνο και μόνο με όρους επιβίωσης σε μια διεθνή αρένα που πιέζονται τα κράτη να επιλέξουν στρατόπεδο εν μέσω μιας εξαιρετικά βαθιάς οικονομικής ύφεσης.

Διερχόμαστε μια εκτεταμένη περίοδο αποπληθωρισμού από τις αρχές του '80 την οποία μεγάλος αριθμός αναλυτών δεν αποδέχεται ότι υφίσταται ή αποφεύγει να μιλήσει για αυτήν καθόσον γίνεται αντιληπτό ότι ανεξαρτήτως των δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών που ακολουθήθηκαν και των πολιτικών ηγετών που υποσχέθηκαν ότι μπορούν να ανατρέψουν ακόμη και τους θεμελιώδεις νόμους της Φύσης, η Οικονομία κινείται πάντα σε μια κυκλική πορεία αέναης ανάπτυξης – ύφεσης – ανάκαμψης, η οποία ποτέ δεν μπορεί να αποφευχθεί χάριν της ανθρώπινης παρέμβασης παρά μόνον στην καλύτερη περίπτωση να διευρυνθεί ή να συρρικνωθεί το εύρος του κυκλικού 'κύματος' που διανύει. Μάταια, Κεντρικές Τράπεζες και κυβερνήσεις προσπαθούν να ακολουθήσουν την παράνοια της ΣΝΘ - **Σύγχρονης Νομισματικής Θεωρίας (Modern Monetary Theory)** πιστεύοντας ότι η εκτύπωση

αθρόου χρήματος (αύξηση της προσφοράς χρήματος) μπορεί να διαιωνίζεται άοκνα προκειμένου δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ανάπτυξης μέσω της πρόκλησης στοχευμένου πληθωρισμού. Πέραν του ότι μετά το 2008-09, οι υποστηρικτές της ΣΝΘ όχι μόνο δεν δημιούργησαν πληθωρισμό αλλά αντιθέτως συνέχισαν αμείωτες οι αποπληθωριστικές τάσεις των αναπτυγμένων χωρών. Παράλληλα, δεν αντιλαμβάνονται ή αποκρύπτουν επιμελώς την **υπερ-συσσώρευση δημόσιου χρέους** το οποίο κινδυνεύει να μην αποπληρωθεί ποτέ, να δημιουργήσει εν ευθέτω χρόνο κρίσης εμπιστοσύνης σε δανειστές, επενδυτές, καταθέτες, ασφαλιστικά-συνταξιοδοτικά ταμεία και εν ευθέτω χρόνο σε νομισματικό πανικό και υπερπληθωρισμό, το τερματικό στάδιο εκείνο που κάθε οικονομία καταρρέει οριστικά.

Πηγή: https://www.zerohedge.com/markets/here-stunning-chart-blows-all-modern-central-banking
Από την έκθεση του Research Investment Committee της Bank of America με τίτλο 'Stagnation, Stagflation or Elevation', Ιούνιος 2020. Το διάγραμμα, δείχνει ότι ενώ όντως τα χαμηλότερα επιτόκια αυξάνουν την καταναλωτική δαπάνη μειώνοντας παράλληλα την ροπή προς αποταμίευση, η επίδραση αυτή 'εξαντλείται' όταν τα επιτόκια κυμαίνονται γύρω στο 4%. Από εκεί και μετά, και ιδιαίτερα όταν οι αποδόσεις βρίσκονται στην περιοχή των μηδενικών επιτοκίων (κυρίως στην περίοδο 2001-2020), η ροπή για κατανάλωση ακολουθεί αντίθετα πτωτική πορεία.

Τόσο τα θεμελιώδη μακρο-μεγέθη όσο και η ανάλυση των κύκλων της Οικονομίας, δείχνουν ότι βρισκόμαστε στο τέλος του καθοδικού κύκλου αποπληθωρισμού των 45-50 τελευταίων ετών. Οι απεγνωσμένες προσπάθειες των Κεντρικών Τραπεζών να διατηρήσουν πάση θυσία μηδενικά ή αρνητικά επιτόκια,

εκτυπώνοντας αθρόα τεράστιες ποσότητες χρήματος, οι προσπάθειες αποδολαριοποίησης (de-dollarization) κυρίως της Κίνας και της Ρωσίας, θεωρούνται ότι είναι οι ουσιαστικοί παράγοντες ασκούν πιέσεις στην νομισματική υποτίμηση του greenback. Εν τούτοις, η νομισματική υποτίμηση και κυρίως για ένα παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα συμβαίνει όταν αποσύρεται η εμπιστοσύνη των παγκόσμιων αγορών στην χώρα-εκδότη όταν αυτή έχει απωλέσει την ισχύ της συνολικά η οποία αποτελεί και το κύριο 'νόμισμα' στην διεθνή πολιτική. Οι γεωπολιτικές αξιώσεις της Κίνας με τον νέο Δρόμο του Μεταξιού, την προσπάθεια καθολικού ελέγχου της Νότιας Κινεζικής Θάλασσας από όπου περνάει το 90% του θαλάσσιου διαμετακομιστικού εμπορίου του πλανήτη, τις βλέψεις της κινεζικής κυβέρνησης για προσάρτηση της Ταιβάν μαζί με όλον τον γεωπολιτικό παραλογισμό που κουβαλάει το νησί, τα ανεπιβεβαίωτα σενάρια περί βιολογικού πολέμου της Κίνας εναντίον των ΗΠΑ μέσω του Covid-19, την επεκτατική πολιτική στην αφρικανική ήπειρο και στην Ευρώπη, έχουν κάνει τις διεθνείς σχέσεις Κίνας-Ηνωμένων Πολιτειών να άγονται και να φέρονται μεταξύ συνθηκών εμπορικού πολέμου, ακραίου προστατευτισμού των εθνικών οικονομιών ακόμη και προσπαθειών κατατριβής αντιπάλων μέσω τρίτων όπως στις περιπτώσεις Ινδίας-Πακιστάν για το Κασμίρ, Βορείου Κορέας και ίσως και του Ιράν.

Κανένας διεθνής, διακρατικός ή υπερκρατικός οργανισμός καθώς και κανένα think tank, forum ή ΜΚΟ θα μπορούσε να επιβάλλει στην διεθνή κοινότητα μέρος ή το σύνολο της ατζέντας που διαμορφώνουν όλοι αυτοί οι φορείς με την στρατηγική και τις πολιτικές τους. Θα συμφωνούσαμε απόλυτα με τον John Mearsheimer ότι κανένα τέτοιο πολιτικοοικονομικό μόρφωμα που αξιώνει την επιβολή μιας διεθνούς ή ακόμη χειρότερα, μιας παγκόσμιας ατζέντας μπορεί να επιτύχει στα σχέδια του. Ο λόγος είναι ότι όλοι αυτοί οι οργανισμοί δεν αντιπροσωπεύουν τίποτα άλλο παρά την προβολή της ισχύος των μεγάλων περιφερειακών διεθνών δρώντων και μόνο αυτοί οι διεθνείς δρώντες με την υποστήριξη, την ανοχή ή την απόρριψη τους, μπορούν να διεκδικήσουν και να επιβάλλουν εξελίξεις στις διεθνείς σχέσεις. Ο πολιτικός ρεαλισμός, υπαγορεύει ότι κυβερνήσεις και ηγέτες σε όλα τα επίπεδα ενός συστήματος εξουσίας, στοιχίζονται αναπόδραστα πίσω από τις διεθνείς εξελίξεις εκείνες που ορίζονται από την ισορροπία ισχύος των δύο εκάστοτε σημαντικότερων

πλανητικών υπερδυνάμεων οι οποίες στην συγκεκριμένη χρονική περίοδο που διανύουμε είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Κίνα για όσους δεν είναι προσκολλημένοι ακόμη σε ιδεολογικές ακροβασίες και δογματισμούς με ρατσιστικό υπόβαθρο.

Η αστάθεια και η ένταση στις διεθνείς σχέσεις και κυρίως οι ενδείξεις σοβαρής ύφεσης στην παγκόσμια οικονομία και το εμπόριο εξαιτίας των μέτρων που ελήφθησαν από τις κυβερνήσεις για την αντιμετώπιση της πανδημίας, δημιουργούν συνθήκες παρόμοιες με αυτές που επικράτησαν κατά την διάρκεια του Great Depression (1929-32). Άπαντες, ερίζουν για την ανάγκη επιστροφής σε μια 'νέα κανονικότητα' (the new normal) προκειμένου αποφευχθούν τα χειρότερα στις διεθνείς σχέσεις, στην οικονομία, στο περιβάλλον, στο κοινωνικό κράτος. Ωστόσο, η επιστροφή στην 'νέα κανονικότητα' προϋποθέτει σύμφωνα με την ατζέντα όσων επιχαίρουν για την μοναδική ευκαιρία που τους δίνεται να επιβληθεί επιτέλους η παγκοσμιοποίηση 4.0, την προσπάθεια να επιχειρηθεί προηγουμένως το **Great Reset**. Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν και κατά πόσο το στοίχημα μιας 'Μεγάλης Επανεκκίνησης' της παγκόσμιας οικονομίας μπορεί να επιβληθεί εάν προηγουμένως δεν έχουν συναινέσει τα ηγεμονικά κράτη ότι μια 'Πράσινη' (Green) οικονομία θα εξυπηρετεί πρωτίστως τις εθνικές προτεραιότητες ενός εκάστου.

Τα πάντα, συνδέονται μεταξύ τους με ένα μοναδικά περίπλοκο χαοτικό τρόπο και κάθε μικρή αλλαγή σε ένα αρχικό στάδιο μπορεί να έχει πολλαπλάσια σημαντικά αποτελέσματα στην συνέχεια. Η Οικονομία, είναι ένα από αυτά τα συστήματα ανάλυσης όπου η λειτουργία της προσομοιάζει με το φαινόμενο του **'πετάγματος της πεταλούδας'** όπως θεμελιώνεται περίφημα από την **Θεωρία του Χάους** του **Edward Lorenz**. Σε ένα τέτοιο δυναμικό και μη γραμμικό σύστημα όπως αυτό της Οικονομίας, μια πολύ μικρή αλλαγή στις αρχικές συνθήκες μπορεί να προκαλέσει σημαντικές αλλαγές στο τελικό αποτέλεσμα. Όπως το πέταγμα της πεταλούδας στην Βραζιλία μπορεί να προκαλέσει συνθήκες τυφώνα στο Τέξας, έτσι και κάθε οικονομική δράση μπορεί να προκαλέσει αλληλένδετα αποτελέσματα, θεωρητικά σε κάθε οικονομικό υποκείμενο πάνω στον πλανήτη, τα οποία μεταξύ τους διαφέρουν μόνο ως προς το εύρος της διακύμανσης που προκαλούν (από ήσσονος έως εξαιρετικής σημασίας) στην εκάστοτε δυναμική ισορροπία του συνολικού οικονομικού οικοδομήματος. Το

χάος, ως έκφανση ανθρώπινης αδυναμίας περιγραφής του 'είναι' δεν είναι κάτι άλλο από τον αφανή Λόγο της συμπαντικής τάξης και αρμονίας. Στην Οικονομία, η συμπαντική τάξη και ο νόμος της δράσης-αντίδρασης περιγράφεται απλοϊκά από την μαθηματική παράσταση του παιγνίου μηδενικού αθροίσματος (zero-sum game) όπου το κέρδος είτε η ζημία του κάθε οικονομικού δρώντα ισορροπείται πάντα από την ζημιά ή το κέρδος (αντίστοιχα) όλων των υπολοίπων. Δεν μπορεί η Οικονομία να παράγει έργο χωρίς να καταναλώνει ενέργεια καθώς και το αντίστροφο. Και όλα αυτά, σε ένα διαρκή κύκλος γέννησης-φθοράς καθώς διαφορετικά δεν μπορεί να εξασφαλισθεί η αφθαρσία και η συνέχεια του κόσμου μας.

(Κατά παράφραση), το 'πέταγμα της πεταλούδας στην αγορά του Wuhan', μιας πόλης 11 εκ. κατοίκων στην επαρχία Hubei της Κίνας, είχε σαν συνέπεια τον κατ' οίκο περιορισμό του 45% του παγκόσμιου πληθυσμού και το πάγωμα σχεδόν κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας που ανάλογο της σε έκταση και διάρκεια δεν έχει καταγραφεί στην ανθρώπινη ιστορία. Ωστόσο, η πανδημία του κορωναϊού και το lockdown που επέβαλαν τα κράτη δεν ήταν η μοναδική αιτία που προκάλεσε αυτή την κολοσσιαία οικονομική κρίση. Το 'πέταγμα της πεταλούδας του Wuhan' αποτέλεσε το **rogue wave**, σαν αυτό το αναπάντεχο κύμα ύψους 26 μέτρων που κτύπησε την πλατφόρμα άντλησης πετρελαίου Draupner στην Βόρεια Θάλασσα την 1η Ιανουαρίου 1995, το οποίο συνέπεσε με την ολοκλήρωση διαφορετικής χρονικής διάρκειας οικονομικών κύκλων που καλύπτουν περιόδους από 20 έως 200 έτη και οι οποίοι σύμφωνα με την θεωρία μας ολοκληρώνονται πρακτικά ταυτόχρονα μεταξύ 2019-2022. Από εκεί και μετά, ξεκινούν οι επόμενοι επάλληλοι πολιτικοοικονομικοί κύκλοι διαιωνίζοντας έτσι τον αέναο χορό της εναλλαγής μεταξύ υπερβολής και έλλειψης, μεταξύ συρρίκνωσης και επέκτασης, μεταξύ ανάπτυξης και ύφεσης – φάσεις της Οικονομίας τις οποίες κανείς και κανένα οικονομικό σύστημα δεν μπορεί να αποτρέψει να συμβούν όπως υπαινικτικά διατύπωσε με το **'Invisible Hand'** ο **Adam Smith**. Γι' αυτό και οι διάφορες θεωρίες περί οικονομικών κύκλων ή κυκλικής ανάλυσης, δεν προκρίνονται ούτε από το κυρίαρχο ακαδημαϊκό κατεστημένο αλλά και ούτε από τους επαγγελματίες πολιτικούς και τις ηγεσίες τους γιατί προφανώς σε μια τέτοια περίπτωση θα ήταν σε ιδιαίτερα δεινή θέση να δικαιολογήσουν την ύπαρξη τους – την ψευδαίσθηση και την ελπίδα πραγματοποίησης του ανέφικτου.

Η ανάλυση των οικονομικών κύκλων σε συνδυασμό με άλλους Θερμοδυναμικούς κύκλους του κλίματος της Γης και της δραστηριότητας του Ήλιου, μας προσδιορίζει την συμβατική ιστορική περίοδο 1820-1840 ως το την αρχή της Βιομηχανικής Επανάστασης και την ανάπτυξη του Δυτικού κόσμου με την εδραίωση του παραγωγικού κεφαλαίου και του Καπιταλισμού. Οι εθνικές οικονομίες χτίσθηκαν πάνω στο **παραγωγικό καπιταλιστικό μοντέλο** του οποίου η ανάπτυξη κορυφώθηκε γύρω στα 1920-30 εμφανίζοντας και τις πρώτες σοβαρές αντιφάσεις του. Από εκεί και μετά το μοντέλο αυτό αμφισβητήθηκε καταρχήν με την Μεγάλη Κρίση (1929-32) και στην συνέχεια την περίοδο 1971-75 έφθασε σε μια τερματικού τύπου πρόκληση (το τέλος του Bretton Woods, την ανάπτυξη του paper money, του χρέους ως εμπορεύσιμη άυλη αξία, την εδραίωση του αμερικανικού δολαρίου ως παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα και την απελευθέρωση των διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών στις παγκόσμιες αγορές χρήματος) η οποία έφερε αντιμέτωπη το συγκεκριμένο οικονομικό μοντέλο με την αρχική ιδέα της εκτεταμένης και διαρκούς εκμετάλλευσης του συντελεστή παραγωγής, κεφάλαιο. Το διάστημα μεταξύ 2019-2022, είναι το διάστημα εκείνο που ο μεγάλος ιστορικός κύκλος των 180-200 ετών θα έχει οριστικά ολοκληρωθεί και θα έχει δώσει την θέση του σε ένα νέο μοντέλο παραγωγικής συγκρότησης και οικονομικής ανάπτυξης το οποίο μπορούμε να εικάσουμε ή να σκιαγραφήσουμε προσανατολιστικά αλλά όχι να προσδιορίσουμε επακριβώς. Κανένας οικονομικός κύκλος δεν ολοκληρώνεται χωρίς την ύπαρξη ιστορικής σημασίας γεγονότων που προσδιορίζουν ένα συμβατικό τέλος αλλά και μια καινούργια αρχή του επόμενου ανοδικού κύκλου προτού και αυτός με την σειρά του ωριμάσει και αναπόδραστα φθαρεί.

Τα ιστορικά αυτά γεγονότα ήδη εξελίσσονται μπροστά στα μάτια μας. Ο Covid-19 έθεσε τον πλανήτη και την Οικονομία σε κατάσταση νεκροφάνειας. Η αφορμή του κορωναϊού, κατέδειξε την αλληλεπίδραση όλων των διεθνών δρώντων στην παγκόσμια σκακιέρα. Ωστόσο, η πρωτοβουλία των κινήσεων και οι εξελίξεις βρίσκονται στην πλευρά των ηγεμονικών χωρών. Κάθε ιστορική, γεωπολιτική, κοινωνιολογική ανάλυση προσκολλημένοι στο σενάριο της επικράτησης του πολύ-πολισμού υπό την σκέπη μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας έχει εν τοις πράγμασι καταρρεύσει. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, δείχνει όλο και περισσότερο τον ρόλο της ως το

αρχικά **πολιτικό portmanteau** των Αμερικανών απέναντι στην πρώην ψυχροπολεμική εποχή και την τότε ΕΣΣΔ. Η Ενωμένη Ευρώπη παραμένει ένα όνειρο μόνο για την γραφειοκρατική ολιγαρχία των Βρυξελλών και για τον Γερμανικό αναθεωρητισμό. Η χρηματοοικονομική κρίση του 2008-10 και στην συνέχεια η ευρωπαϊκή κρίση χρέους δεν μπόρεσαν ποτέ να δώσουν την θέση τους σε μια σταθερή και μακρόχρονη ανάκαμψη. Το κοινό νόμισμα έγινε η ευχή για την μερκαντιλιστική επιχειρηματική-βιομηχανική και πολιτική ελίτ της Γερμανίας αλλά όχι για τον φτωχό Νότο που είναι εγκλωβισμένος σε ένα σκληρό νόμισμα ουσιαστικά με 19 διαφορετικές ισοτιμίες (αποτίμηση των εθνικών ομολόγων με 19 διαφορετικά spreads). Ο παραγωγικός κορμός της Ευρώπης μεταφέρθηκε και αυτός σταδιακά και σταθερά εδώ και 25-30 χρόνια στο παγκόσμιο 'εργοστάσιο', στην Κίνα, αφήνοντας στην Γηραιά Ήπειρο μόνο τον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών. Ο αποπληθωρισμός της ευρωπαϊκής οικονομίας έχει ξεκινήσει από την 10ετία του 1980 και συνεχίζει αμείωτα και στην 10ετία του 2020. Η μειωμένη παραγωγικότητα, το δημογραφικό πρόβλημα και η τροχοπέδη του ευρωπαϊκού οικοδομήματος με έναν υπερβολικά αυστηρό κεντρικό σχεδιασμό και παρεμβατισμό, είναι η συνταγή της αποτυχίας την οποία ήδη το Ηνωμένο Βασίλειο αμφισβήτησε και αποχώρησε με το BREXIT, δίνοντας προτεραιότητα στα εθνικά συμφέροντα και στην καταρχήν χάραξη πολιτικών που αποβλέπουν στο θεμελιώδες αξίωμα κάθε κυρίαρχου κράτους, την επιβίωση του.

Η Καγκελάριος Angela Merkel, έχοντας κατά νου τις παραγωγικές ανάγκες της γερμανικής βιομηχανίας για φθηνό εργατικό δυναμικό αλλά και την ανάγκη τα συνταξιοδοτικά ταμεία να αποφύγουν την χρεοκοπία από τα μηδενικά επιτόκια και την αντιστροφή της δημογραφικής πυραμίδας, θεώρησε ότι η Γερμανία μπορεί να δεχθεί χωρίς κανένα πρόβλημα, για αρχή, ένα εκατομμύριο μετανάστες και να ακολουθήσουν το παράδειγμα της και οι υπόλοιποι Ευρωπαίοι. Τα αποτελέσματα είναι γνωστά και τα ζουν τα ευρωπαϊκά κράτη και οι κάτοικοί τους. Τα αντανακλαστικά της ξενοφοβίας, της αυτοσυντήρησης αυξήθηκαν δίνοντας χώρο στην ανάπτυξη ρατσιστικών τάσεων καθόσον η βίαιη προσπάθεια ενσωμάτωσης αλλοεθνών αλλά και αλλοθρήσκων λαοτήτων άκριτα και χωρίς να διαφαίνεται ότι καταρχήν ο επισκέπτης θα πρέπει να τιμά τον οικοδεσπότη, έδωσαν χώρο πλέον σε πολιτικές ενέργειες από ευρωπαϊκές χώρες που αμφισβητούν την ελεύθερη

διακίνηση ακόμη και μέσα στην Ε.Ε, την χρησιμότητα της Συνθήκης του Schengen και νομοθέτησαν στα εθνικά τους κοινοβούλια με πρώτιστο σκοπό τον εθνικό έλεγχο των συνόρων τους. Από την άλλη, μετανάστες και πρόσφυγες σχηματίζουν θύλακες-κοινωνίες με έντονα θρησκευτικά και ριζοσπαστικοποιημένα χαρακτηριστικά τα οποία αποτελούν ένα ακόμη καρφί στο φέρετρο του αποθανόντος ευρωπαϊκού ονείρου. Άλλωστε, η Ευρωπαϊκή Ένωση πλέον αποτελεί μια σύγχρονη Βαβέλ, όχι δύο αλλά πολλών ταχυτήτων άτυπη ομοσπονδία κρατών όπου άλλες χώρες αποτελούν την Ευρωζώνη, άλλες χώρες τις εκτός Ευρωζώνης, άλλες εντός Schengen και άλλες εκτός, δημιουργώντας έτσι ένα σύγχρονο πολιτικό ζουρλομανδύα θέτοντας εν αμφιβόλω τελικά για ποια ενωμένη Ευρώπη μιλάμε.

Η πανδημία του Covid-19 χρησιμοποιείται είτε σαν δικαιολογία, είτε σαν αφορμή και πρόσχημα προκειμένου άλλοτε αποφευχθούν κοινωνικές αναταραχές και άλλοτε εφαρμοσθούν πολιτικές - που ποτέ σε καμιά άλλη περίπτωση δεν θα εφαρμόζονταν - προκειμένου επιβληθεί το συντομότερο δυνατόν ένα νέο παγκόσμιο οικονομικό μοντέλο ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο τα σημερινά αδιέξοδα να δημιουργήσουν ανεξέλεγκτες καταστάσεις και φυγόκεντρες δυνάμεις από τις ήδη μετα-ψυχροπολεμικές σφαίρες διεθνούς επιρροής. Ο κορωναϊός, είναι στις ημέρες αυτές το παγκόσμιο θέμα που διχάζει και ενώνει πολιτικούς, ακαδημαϊκούς, επιστήμονες, θεσμούς, ΜΜΕ, οργανωμένες κοινωνικές ομάδες, πολίτες. Το μόνο που δεν διχάζει είναι η γενικά κοινή αποδεκτή άποψη ότι εδώ και τουλάχιστον 6 μήνες η παγκόσμια οικονομία αντιμετωπίζει μια πρωτόγνωρη κρίση. Υπάρχει έντονο το στοιχείο της πολιτικής εκμετάλλευσης και χειραγώγησης της κοινής γνώμης. Κάτι τέτοιο γίνεται προφανές από την ατζέντα του καθολικού Great Reset που ορέγονται οι διάφορες ελίτ το νέο ‘κύμα’ παγκοσμιοποίησης στηριγμένο στην ψηφιακή εποχή μας και σε ένα νέο ‘κοινωνικό συμβόλαιο’ μεταξύ των ανθρώπων και των άτυπων ‘ευεργετών’ τους αφήνοντας απ’ έξω τους πολίτες και την κάθε πολιτεία την οποία συγκροτούν η οποία δεν είναι τίποτα άλλο από το κάθε κυρίαρχο έθνος-κράτος έτσι όπως αυτό θεμελιώθηκε από την Μετα-Βεστφαλιανή εποχή και μετά (1648 -).

Το αφήγημα, πρέπει να είναι ενωτικό, να προβάλλει σαν μια καθολική αλήθεια που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση και να είναι τόσο ‘άχρωμο’ που να βρίσκει εφαρμογή σε κάθε ακροατήριο. *‘Έχουμε μόνο έναν πλανήτη και γνωρίζουμε ότι* ***η***

***κλιματική αλλαγή θα μπορούσε να είναι η επόμενη παγκόσμια καταστροφή** με ακόμη πιο δραματικές συνέπειες για την ανθρωπότητα. Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι **να καταργήσουμε την χρήση του άνθρακα από την οικονομία** μέσα σε αυτό το μικρό χρονικό διάστημα που μας απομένει και να αρχίσουμε για άλλη μια φορά να σκεφτόμαστε και να συμπεριφερόμαστε σε αρμονία με την φύση…Μια **Μεγάλη Επαναφορά** χρειάζεται για να φτιάξουμε ένα **νέο κοινωνικό συμβόλαιο** το οποίο θα τιμά την αξιοπρέπεια της ανθρώπινης ύπαρξης…Η παγκόσμια κρίσης της υγείας ανέδειξε την μη βιωσιμότητα του παλαιού μας συστήματος σε όρους κοινωνικής συνοχής, τη έλλειψη ίσων ευκαιριών προκειμένου να μην μείνει κανείς εκτός. Ούτε βέβαια, μπορούμε να γυρίσουμε την πλάτη στα δεινά του ρατσισμού και των (κοινωνικών) διακρίσεων. Χρειάζεται, να χτίσουμε σε αυτό το νέο κοινωνικό συμβόλαιο την ευθύνη απέναντι στις σημερινές και μελλοντικές γενεές προκειμένου διασφαλίσουμε ότι μπορούμε να ανταποκριθούμε στις προσδοκίες των νέων…**Ο ιός Covid-19, επιτάχυνε την μετάβαση μας στην εποχή της τέταρτης Βιομηχανικής Επανάστασης.** Θα πρέπει να διασφαλίσουμε ότι οι **νέες τεχνολογίες** στον ψηφιακό, βιολογικό και φυσικό κόσμο παραμένει ανθρωποκεντρικές και υπηρετούν την κοινωνία σαν σύνολο, παρέχοντας στον καθένα την δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης…Η πλανητική πανδημία, κατέδειξε ξανά το πόσο αλληλεξαρτώμενοι είμαστε ο ένας με τον άλλο. **Θα πρέπει να αποκαταστήσουμε ένα έξυπνο λειτουργικό σύστημα παγκόσμιας συνεργασίας** δομημένο έτσι ώστε να θέτει επί τάπητος τις προκλήσεις για τα επόμενα 50 χρόνια. Η Μεγάλη Επαναφορά, απαιτεί όλοι μας να ενσωματώσουμε όλα τα μέλη της παγκόσμιας κοινωνίας σε μια κοινότητα με κοινά ενδιαφέροντα, προοπτική και δράση…Απαιτείται, να αλλάξουμε μυαλά σκεπτόμενοι μακροπρόθεσμα αντί βραχυπρόθεσμα, μετακινούμενοι από ένα καπιταλισμό μετόχων σε μια κοινή συνυπευθυνότητα. Θέματα περιβάλλοντος, της κοινωνίας και της χρηστής διακυβέρνησης θα πρέπει να μετριούνται σαν ένα μέρος της εταιρικής και κυβερνητικής ευθύνης.΄΄* (Klaus Schwab, ιδρυτής και εκτελεστικός πρόεδρος του World Economic Forum)

*΄Προκειμένου να διασφαλίσουμε το μέλλον μας και την προκοπή μας, **χρειάζεται να εξελίξουμε το οικονομικό μας μοντέλο** και να τοποθετήσουμε τον άνθρωπο και τον πλανήτη στο κέντρο της δημιουργίας μιας παγκόσμιας αξίας. Εάν*

υπάρχει ένα κρίσιμο μάθημα που πρέπει να μας μάθει αυτή η κρίση, είναι ότι χρειάζεται να θέσουμε την φύση στο επίκεντρο του πως λειτουργούμε. Πολύ απλά, δεν μπορούμε να χάνουμε περισσότερο χρόνο.' (Πρίγκιπας Κάρολος της Ουαλίας) *'Η Μεγάλη Επαναφορά – The Great Reset, είναι μια καλοδεχούμενη αναγνώριση ότι αυτή η ανθρώπινη τραγωδία θα πρέπει να είναι ένα κάλεσμα αφύπνισης. Θα πρέπει να φτιάξουμε πιο ίσες, ανοιχτές σε όλους και πιο βιώσιμες οικονομίες και κοινωνίες οι οποίες είναι πιο ανθεκτικές σε καταστάσεις πανδημιών, κλιματικής αλλαγής και σε τόσες άλλες παγκόσμιες αλλαγές που αντιμετωπίζουμε'* (Antonio Guterres, Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ)

Είναι προφανές ότι κανείς αυτό-ανακηρυγμένος σωτήρας δεν μπορεί συλλήβδην να σώσει τον κόσμο από τα δεινά δηλαδή ακριβώς αντίθετα από αυτά που πρεσβεύουν οι Bill Gates, George Soros, Warren Buffet, Klaus Schwab και οι όμοιοι τους. Σε πείσμα όλων αυτών, ο κόσμος ανέκαθεν ακολουθεί ταυτόχρονα μια ευθεία και μια κυκλική πορεία εξασφαλίζοντας έτσι την συμπαντική αρμονία από την αέναη σύγκρουση των αντιθέτων και αντιτιθέμενων δυνάμεων. Η συντριπτική πλειοψηφία των οικονομικών αναλυτών αναγνωρίζει ότι έχουμε φθάσει στην υπερβολή και μάλιστα σε τέτοιο σημείο όπου η παρούσα κατάσταση χαρακτηρίζεται ως τερματική. Το ζητούμενο είναι εάν η μετάβαση σε κάτι εντελώς νέο θα γίνει ελεγχόμενα και συντεταγμένα ή θα προκαλέσει κοινωνικές εξεγέρσεις, εμφυλίους ή ακόμη και πολέμους. Όσοι μιλούν για μια **'νέα κανονικότητα' (the new normal)** είναι όλοι αυτοί που επιθυμούν να επιβάλουν την ατζέντα της 'ανανεωμένης' παγκοσμιοποίησης 4.0 χρησιμοποιώντας ως άλλοθι την 'δραματική' κατάσταση που έχει περιέλθει ο πλανήτης από τις 'μάστιγες': της πανδημίας του κορωναϊού και της κλιματικής αλλαγής. Τυχαίνει να είναι οι ίδιοι άνθρωποι, οι ίδιες οργανωμένες ελίτ που προσπάθησαν να επιβάλουν με αποτυχία και την προηγούμενη 'έκδοση' της παγκοσμιοποίησης, θεωρώντας ότι μπορούν να ελέγξουν και να χειραγωγήσουν ολόκληρους λαούς και κοινωνίες. Παρά την τιτάνια προσπάθεια τους εδώ και 10ετίες και τα συνεχόμενα λάθη τους από έπαρση, βουλιμία ή και άγνοια, δεν πρόκειται να αποφύγουν το αναπόδραστο **crush and burn** οικονομίας και κοινωνίας ταυτόχρονα.

Φθάσαμε στο σημείο απόγνωσης να κάνουμε χρήση των αρνητικών επιτοκίων και παράλληλα να παρατηρούμε το παγκόσμιο χρέος να εκτινάσσεται στα 260 τρις

δολάρια ενώ το παγκόσμιο ΑΕΠ να φθάνει ασθμαίνοντας μόλις τα 147 τρις δολάρια και η ονομαστική αξία των παραγώγων συμβολαίων (derivatives) να ανέρχεται στο εξωπραγματικό 1 τετράκις δολάρια. Πως θα ήταν δυνατόν σε ένα παιγνίδι μηδενικού αθροίσματος (zero-sum game) όπως είναι η οικονομική και χρηματιστική δραστηριότητα να υπάρχουν μόνο 'νικητές' και καθόλου 'χαμένοι' από την εφαρμογή της 'νέας κανονικότητας'; Ο ισολογισμός της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) έχει αυξηθεί σχεδόν κατά 2 τρισεκατομμύρια ευρώ από τις αρχές του 2020 και αποτελεί ήδη το 52% του ΑΕΠ της Ευρωζώνης, αρκετά υψηλότερο από αυτό της αμερικανικής FED το οποίο είναι το 32.6% του ΑΕΠ των ΗΠΑ ή το 31.1% του ΑΕΠ του Ηνωμένου Βασιλείου όσον αφορά την Τράπεζα της Αγγλίας. Αντίστοιχα, ο ισολογισμός της Τράπεζας της Ιαπωνίας ξεπέρασε το 117% του ΑΕΠ της χώρας ενώ το δημόσιο χρέος σκαρφάλωσε και ξεπέρασε το 260% του ΑΕΠ. Η ξέφρενη διόγκωση των ισολογισμών των Κ. Τραπεζών προκειμένου κρατηθούν τεχνητά τα επιτόκια σε εξαιρετικά χαμηλά ή ακόμη και αρνητικά επίπεδα, ώθησε τα χρηματιστήρια σε ιστορικά 'υψηλά' αποδόσεων εν μέσω του οικονομικού Αρμαγεδδώνα στο Α' 6μηνο του 2020 όπου το 80% των εισηγμένων εταιρειών έχουν εγκαταλείψει τους επιχειρηματικούς τους στόχους και αναλυτές των αγορών μειώνουν με δραματικό τρόπο τις προβλέψεις τους για κερδοφορία όχι μόνο για το 2020 αλλά και για το 2021 και το 2022. Η εφαρμογή της Modern Monetary Theory από τους Κεντρικούς Τραπεζίτες και τις πολιτικές ηγεσίες έχουν οδηγήσει σε μια άνευ προηγουμένου αποσύνδεση της πραγματικής οικονομίας και των χρηματαγορών όπου παρατηρούμε το οξύμωρο, όσο μειώνονται οι εκτιμήσεις για την κερδοφορία των επιχειρήσεων τόσο πιο ψηλά να βρίσκονται οι δείκτες των χρηματιστηρίων.

Για να επιτύχει η νέα πλανητική ατζέντα της παγκοσμιοποίησης 4.0 και του Great Reset, θα πρέπει πρακτικά όλα τα ισχυρά κράτη αλλά κυρίως οι περιφερειακές και ηγεμονικές δυνάμεις να συναινέσουν να απεμπολήσουν την εθνική τους κυριαρχία, να την παραδώσουν οικειοθελώς σε μια νέα παγκόσμια διακυβέρνηση αποτελούμενη από μη εκλεγμένους γραφειοκράτες και υπερεθνικούς θεσμούς. Αυτή περαιτέρω υποτίθεται ότι θα καταργήσει πέρα από εθνικά νομίσματα, εθνικούς προϋπολογισμούς και δημοσιονομικές πολιτικές και στην συνέχεια ολόκληρα έθνη, λαούς και κράτη. Και όλα αυτά για το 'καλό' της ανθρωπότητας αφού η ίδια η

ανθρωπότητα δεν ενδιαφέρεται ούτε για την ευημερία της ούτε για την ασφάλεια της ούτε για το περιβάλλον που ζει αλλά προσφάτως ούτε και για την υγεία της. Θα ήταν εξαιρετικά αφελές εάν πιστεύαμε ότι έστω και μέρος από όλα αυτά θα μπορούσαν να συμβούν χωρίς κοινωνικές αναταραχές, συγκρούσεις και πολέμους.

Ιδίως, όταν παρατηρούμε ότι ο πλανήτης είναι ήδη διχασμένος. Αν και την **Συμφωνία του Παρισιού** (2015) για την κλιματική αλλαγή έχουν υπογράψει πάνω από 190 κράτη ώστε μέχρι το 2030 να μειωθούν κατά 50% οι ρύποι CO2 από την χρήση των ορυκτών καυσίμων και να εξαλειφθούν πλήρως μέχρι το 2050, η μεγαλύτερη περιφερειακή δύναμη, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, πρόκειται να την εγκαταλείψουν επίσημα εντός του Νοεμβρίου 2020. Αντίθετα, η δεύτερη ηγεμονική δύναμη του πλανήτη, η Κίνα, ενώ έχει προσχωρήσει στην υπογραφή της Συμφωνίας, εξακολουθεί παράλληλα να κατασκευάζει με αμείωτους ρυθμούς νέα λιγνιτικά εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε περιοχές όπως η Τουρκία, το Βιετνάμ, η Ινδονησία, το Μπαγκλαντές, η Αίγυπτος και οι Φιλιππίνες. Η Γερμανία, η τέταρτη οικονομική δύναμη του κόσμου, ενώ διαθέτει την πλέον ανταγωνιστική και προηγμένη αυτοκινητοβιομηχανία του πλανήτη, προσπαθεί με την 'πράσινη' πολιτική της να μετατραπεί εσπευσμένα σε ηγέτη της ηλεκτροκίνησης θέτοντας ταυτόχρονα εαυτόν 'όμηρο' της κινεζικής πολιτικής καθόσον η Κίνα είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας σπάνιων γαιών και άλλων πολύτιμων μετάλλων που χρησιμοποιούνται κατά κόρον στις νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στην απέναντι όχθη του Ατλαντικού, Δημοκρατικοί και Ρεπουμπλικάνοι είναι η μόνη περίπτωση που συναινούν σχετικά με του Κινέζους που τους θεωρούν ως εχθρό των αμερικανικών συμφερόντων παρά το γεγονός ότι οι Δημοκρατικοί θεωρούν ότι οι Ρώσοι ήταν αυτοί που βοήθησαν τον Donald Trump να εκλεγεί πρόεδρος των ΗΠΑ στις εκλογές του 2016 (Russian-Gate). Ωστόσο, το κόμμα των Δημοκρατικών με εμπνευστές την AOC-Alexandria Ocasio Cortez και τον Bernie Sanders, ευελπιστεί να εφαρμόσει ένα δημοσιονομικό πρόγραμμα σοσιαλιστικής σύλληψης αξίας πάνω από 75 τρισεκατομμύρια δολάρια προκειμένου σε μια 10ετία, το **Green New Deal** να μεταμορφώσει όχι μόνο το ενεργειακό αποτύπωμα των ΗΠΑ για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής αλλά να ανακατανείμει τον πλούτο

υπέρ των φτωχών, των αδυνάτων και των μειονοτήτων αδιαφορώντας για τα ζωτικά συμφέροντα της Αμερικής και την ισορροπία ισχύος στον **νέο Ψυχρό Πόλεμο 2.0**.

Παρόλα αυτά, ο μεγαλύτερος εχθρός των ΗΠΑ δεν είναι ούτε οι Κινέζοι ούτε οι Ρώσοι αλλά οι υποστηρικτές του αντίπαλου κόμματος, Ρεπουμπλικάνοι ή Δημοκρατικοί, ανάλογα. Ο 'εσωτερικός' εχθρός παρασύρει τις Ηνωμένες Πολιτείες σε μια βαθιά πολιτική και κοινωνική κρίση που όμοια τους έχει να δει η χώρα από την περίοδο του Εμφυλίου. Το εθνικιστικό **'America First'** του Trump εναντίον του αριστερίστικου **'Black Lives Matter'** είναι μόνο η επιφάνεια του προβλήματος. Φαίνεται ότι το κόμμα των Δημοκρατικών προκειμένου κερδίσει τις επόμενες προεδρικές εκλογές δεν διστάζει, με άλλοθι την πανδημία, να προκαλέσει ένα τόσο σοβαρό πλήγμα στην αμερικανική οικονομία υποθέτοντας ότι μια τέτοια εξέλιξη θα βαρύνει την πλάστιγγα προς το μέρος του Joe Biden και θα τιμωρήσει τον νυν Πρόεδρο Trump. Η αμερικανική κοινωνία καλείται να διαχειρισθεί την μετάβαση από την 'υπερβολή' της μετα-πολεμικής περιόδου και του αναπτυξιακού μοντέλου της **Pax Americana** στην 'έλλειψη' που αρχίζει να επιβάλλει η νέα ψυχρο-πολεμική εποχή κατά την οποία, οι Κινέζοι αμφισβητούν ευθέως τον αμερικανικό ηγεμονισμό που θεμελιώθηκε πάνω στα δόγματα των Halford Mackinder και Nickolas Spykman. Το 'εργοστάσιο' του πλανήτη με το οποίο κερδοσκόπησε το αμερικανικό παραγωγικό κεφάλαιο, το κινεζικό εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό που εκπαίδευσε και αποκατάστησε επαγγελματικά το αμερικανικό ακαδημαϊκό σύστημα, είναι από καιρό έτοιμο να αμφισβητήσει αυτούς που ευεργέτησαν τον 'διακριτικό' επεκτατισμό των κινέζων αφού 'τζάμπα γεύματα' θεωρούν ότι υπάρχουν μόνο οι αφελείς. Το 'κόστος ευκαιρίας' των Δυτικών που βρήκαν στα 1.3 δις των Κινέζων, άφησε πίσω οικονομίες χωρίς φουγάρα και μόνη παρηγοριά την παροχή υπηρεσιών, την γήρανση του γηγενούς πληθυσμού και τα ανεξέλεγκτα μεταναστευτικά ρεύματα από Ασία και Αφρική.

Η 10ετία που ξεδιπλώνεται μπροστά μας (2021-30) αποτελεί το τέλος ενός οικονομικού μοντέλου ανάπτυξης το οποίο κυριάρχησε από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, αναπτύχθηκε κατά την διάρκεια και του 20^{ου} μέχρι το 1930 και από εκεί και μετά, με παραλλαγές, κατέληξε σε ένα χρηματιστικό καπιταλισμό που έκανε το χρέος αξία ανταλλάξιμη και την ανεξέλεγκτη εκτύπωση χρήματος τον καταλύτη ενός δομικού

αποπληθωρισμού που κλονίζει το Δυτικό κυρίαρχο οικοδόμημα εδώ και 40 χρόνια. Μελετώντας τους κύκλους της Οικονομίας, θεωρούμε ότι η νέα 10ετία θα είναι ο 'θάνατος' του παλιού και η 'γέννηση' ενός νέου Παραδείγματος για την παγκόσμια Οικονομία λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τα αναπόφευκτα αδιέξοδα που θα προκύψουν από την διαρκή εξασφάλιση ζωτικού χώρου, ισχύος και αυτοσυντήρησης όλων των διεθνών δρώντων. Αναπόδραστα, καμιά οικονομική και κοινωνική αλλαγή στα πρότυπα που οδεύει ο πλανήτης και την οποία επιβάλλουν τα ηγεμονικά κράτη δεν γίνεται μόνο με καλές προθέσεις αλλά αντιθέτως προϋποθέτει την διένεξη και την σύγκρουση. Η παγκόσμια ύφεση μετά και την χαριστική βολή που επέφεραν τα μέτρα προστασίας κατά της περαιτέρω εξάπλωσης της πανδημίας του κορωναϊού θα συνεχίσει να τυραννάει τον κόσμο μας και να βαθαίνει ακόμη περισσότερο με πολύ μικρά διαλείμματα αναιμικής ανάκαμψης έως το 2025-26. Εάν, στο διάστημα αυτό επιβεβαιωθούν και οι κλιματικές συνθήκες ενός επερχόμενου solar minimum ασθενέστερου ακόμη και από τους τρείς-τέσσερεις 11ετείς ηλιακούς κύκλους των τελευταίων 10ετιών, τότε τα ακραία καιρικά φαινόμενα -και κυρίως η σημαντική πτώση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας – θα είχε καλή πιθανότητα μαζί με την αναμενόμενη υψηλή ηφαιστειογενή δραστηριότητα κυρίως του Pacific Rim - να επιτείνει ακόμη περαιτέρω φαινόμενα φτωχών συγκομιδών και αύξησης της πείνας, υπερβολικής αύξησης ορισμένων commodities, κλιμάκωση στις μετακινήσεις πληθυσμών σε περιοχές θερμότερες και περισσότερο εύκρατες, περαιτέρω ενίσχυση επιδημιών και ασθενειών. Επομένως, θα πρέπει να περιμένουμε μια ύφεση 'διπλού πάτου' **(double dip recession)** με παρατεταμένη ανεργία και χαμηλό ΑΕΠ. Μετά την περίοδο αυτή, προβλέπεται να ακολουθήσει μια 4ετία-5ετία όπου οι οικονομίες του κόσμου θα μπορέσουν να ανακάμψουν με ένα καλύτερο ρυθμό από αυτόν της πρώτης 5ετίας-6ετίας χωρίς όμως αυτό να είναι αρκετό για να μπορέσουμε να μιλήσουμε για ουσιαστική ανάκαμψη, πόσο μάλλον ανάπτυξη. Θα χρειαστεί μάλλον να φτάσουμε μέχρι το 2070 για να μπορέσουμε να δούμε ρυθμούς ανόδου της Οικονομίας όπως αυτές που καταγράφηκαν στην πρώτη 20ετία του 20ου αιώνα.

Εάν το αμερικανικό δολάριο χάσει το status του παγκόσμιου αποθεματικού νομίσματος, εάν θα καταργηθεί η μορφή του paper money και αντικατασταθεί από κρυπτο-νομίσματα, εάν καταργηθούν οι Κεντρικές Τράπεζες, εάν καταργηθεί η

εργασία έτσι όπως παραδοσιακά διεξάγεται μέχρι τώρα, είναι ορισμένα από τα εξαιρετικής σημασίας θέματα για την πορεία της παγκόσμιας Οικονομίας τα οποία δεν μπορούν να προβλεφθούν με εμπειρικό τρόπο παρά μόνο να τεθούν υπόψη προσανατολιστικά για αυτούς που θέλουν να επιχειρούν λογικά άλματα στο μέλλον, άλλοτε μικρότερα και επιφυλακτικά και άλλοτε μεγαλύτερα και αυθαίρετα.

Η γενική και προσανατολιστική κατεύθυνση για το που οδεύει η Οικονομία και ο πλανήτης συνολικά, μπορεί να αναζητηθεί μόνο μέσω του **Θουκυδίδειου Παραδείγματος** συνδυαστικά με το **Αριστοτελικό Corpus** και την 'σκοτεινή' **Ηρακλείτεια κοσμοθεώρηση**. Εκεί, είναι σοδιασμένη όλη η γνώση που απαιτείται προκειμένου ο άνθρωπος κατανοήσει το **'είναι'** και να το ξεχωρίσει από το **'γίγνεσθαι'**. Εκεί, γίνεται κατανοητό ότι τα πάντα είναι ανταλλαγή ενέργειας και η ενέργεια ανταλλαγή των πάντων. Τίποτα δεν υφίσταται χωρίς την ύπαρξη του αντιθέτου του, άρα η ειρήνη δεν μπορεί να υπάρχει χωρίς τον πόλεμο και ο πλούτος δεν μπορεί να συλληφθεί χωρίς να γνωρίζουμε την πενία. Ο ισχυρός πάντα επιβάλλει τους όρους αλλά και αυτός όμως υπόκειται στον κοσμικό νόμο της ανταλλαγής της ενέργειας, επομένως υπόκειται στην φθορά και τον 'θάνατο'. Οτιδήποτε εμφανίζεται ως έλλειψη ή κορεσμός, προκαλεί την ασύμμετρη επικράτηση δυνάμεων με αποτέλεσμα την διατάραξη της ισορροπίας είτε αυτή απαντάται στο εμπόριο, στη παραγωγή, στις ανθρώπινες ελευθερίες, κλπ. και τελικά την παράλυση και την σήψη της υπό παρατήρηση λειτουργίας όπως γίνεται ακριβώς και με το ανθρώπινο σώμα όταν ένα μέλος του είναι ατροφικό και υπολείπεται των άλλων ή αντίστοιχα υπερτροφικό και κυρίαρχο.

Η Οικονομία δεν κινείται μόνο ανοδικά όπως θέλει το πολιτικό και ακαδημαϊκό κατεστημένο να μας πείσει ή τεχνηέντως να μας το αποκρύψει. Όπως και στην συμπαντική αρχιτεκτονική, η Οικονομία κινείται ταυτόχρονα ευθύγραμμα αλλά και κυκλικά – υπονοώντας με μια περιοδικότητα υπερβολής-έλλειψης, η οποία υπαγορεύεται από τον νόμο της δράσης-αντίδρασης. Συμφωνώντας και με τις θεμελιώδεις αρχές της Θερμοδυναμικής, η κυκλική εναλλαγή, ανάκαμψη-ανάπτυξη-ύφεση-κρίση-ανάκαμψη, γίνεται αενάως καθώς κανένα από αυτά τα επιμέρους στάδια κατάστασης της Οικονομίας δεν μπορεί να αυξηθεί εάν προηγουμένως δεν φθαρεί κάποιο άλλο. Ο άνθρωπος, πρέπει να μετακινείται εξίσου επί των εναντίων

(ανάκαμψη-ύφεση, πόλεμος-ειρήνη, λιμός-κορεσμός, αποπληθωρισμός-υπερπληθωρισμός) **γιατί μόνο με την διαλεκτική βρίσκει τον Λόγο και δεν σφάλλει κατά την οδό.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

2020: Η Παγκόσμια Οικονομία σε 'Νεκροφάνεια'

1.1 Το 'Πέταγμα της Πεταλούδας' Παραμένει Ακόμη Αξιόπιστο

Το φαινόμενο του πετάγματος της πεταλούδας **(the butterfly effect)** ήρθε να επιβεβαιωθεί στις αρχές του 2020 με τον πιο βαρύγδουπο θόρυβο. Ο θεμελιωτής της Θεωρίας του Χάους, Edward Lorenz, με την οποία ανέτρεψε το 1963[1] κάθε ντετερμινιστικό σύστημα και την αντίληψη της επιστημονικής κοινότητας ότι τα πάντα γύρω μας εξηγούνται με όρους γραμμικότητας και μιας μοναδικής αιτιοκρατικής σχέσης (αίτιο-αποτέλεσμα), αν ζούσε σήμερα, σίγουρα θα διάλεγε την παραστατικότητα της παγκόσμιας πανδημίας του κορωναϊού (Covid-19) για να αποδείξει την θεωρία του.

Όπως τα φτερά από το πέταγμα μιας πεταλούδας στην Βραζιλία μπορεί να προκαλέσει ανεμοστρόβιλο στο Τέξας, έτσι και η δημιουργία ενός κορωναϊού -κατ' ουσία ενός μεταλλαγμένου ιού της γρίπης – που κατά την γενική αντίληψη ξεκίνησε από το **Wuhan**, μια επαρχία της Κίνας, κατάφερε όχι μόνο να βρεθεί μέχρι την Ισλανδία, τον Καναδά και το Περού αλλά να προκαλέσει και έναν άνευ προηγουμένου πανικό πανδημίας με εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς, δεκάδες (ή και εκατοντάδες) εκατομμύρια φορείς του στελέχους και να 'κλειδώσει' το 40% του πληθυσμού του πλανήτη στα σπίτια του, μέχρις στιγμής επ' αόριστο. Η δεύτερη πράξη του δράματος αυτού του ανεπανάληπτου πλανητικού **lockdown**, εκτυλίσσεται και θα εκτυλίσσεται για μεγάλο χρονικό διάστημα ακόμη στις οικονομίες των χωρών με απώτερες συνέπειες για το μέλλον του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος οι οποίες στην καλύτερη περίπτωση μόνο αχνά μπορούν να σκιαγραφηθούν. Άλλωστε, και η Θεωρία του Χάους αυτό μας υποδεικνύει.

---

[1] Lorenz, Edward N. (March 1963). "Deterministic Nonperiodic Flow". *Journal of the Atmospheric Sciences*. 20 (2): 130–141.

Με άλλα λόγια, σε ένα φυσικό σύστημα όπως είναι η Οικονομία, η απουσία της απόλυτης γνώσης των αρχικών συνθηκών, κάνει την δυνατότητα μας να προβλέψουμε μακροπρόθεσμα στο μέλλον, μια σίγουρη αποτυχία. Αυτό, υποδηλώνει στην περίπτωση μας, παρά το ότι ο κατ' οίκο 'εγκλεισμός' ολόκληρων πληθυσμών έφερε την διεθνή δραστηριότητα σε κατάσταση νεκροφάνειας με απότοκο την κατακρήμνιση της ενεργούς ζήτησης, την χρεοκοπία αναρίθμητων επιχειρήσεων και την αύξηση της ανεργίας άλλων τόσων εργαζομένων εν τούτοις, η φαινομενικά αιτιολογημένη (ντετερμινιστικά) βαθιά οικονομική ύφεση δεν θα μπορέσει να ξεπεράσει την εγγενή αδυναμία της να μας προλέξει το τι μέλλει γενέσθαι τα επόμενα χρόνια. Και όπως υποστηρίζει ο Lorenz (παραφράζοντας τις απόψεις του για τις μετεωρολογικές παρατηρήσεις), η αναπόφευκτα ατελής και ανακριβής γνώση μας επί των οικονομικών φαινομένων κάνει τις μακροπρόθεσμες προβλέψεις κατ' ουσία ανύπαρκτες. Είναι χαρακτηριστικές και επαναλαμβανόμενες οι αποτυχίες διεθνώς εγνωσμένων οικονομολόγων, κάτοχων του βραβείου Νόμπελ Οικονομίας, κρατικών, διεθνών και υπερκρατικών οργανισμών, να προβλέψουν μέσω των μαθηματικών-οικονομετρικών τους μοντέλων με ακρίβεια έστω και την βραχυπρόθεσμη πορεία των επιμέρους οικονομιών, υποβιβάζοντας την οικονομική επιστήμη σε επίπεδο μαντικής τέχνης και μεταφυσικής εμπειρίας.

Οπότε, μπροστά σε αυτή την παγκόσμια πρόκληση ολόκληρης της ανθρωπότητας και υπό την οπτική της οικονομικής επιστήμης, η επιδαψίλευση των προβλέψεων μας για τις μελλοντικές, σε βάθος 10ετίας, προβλέψεις του πολιτικό-οικονομικού περιβάλλοντος που διαμορφώνεται γύρω μας, ακολουθεί μια μεθοδολογία πέραν των συμβατικών δημοσιονομικών και νομισματικών 'εργαλείων' της οικονομικής θεωρίας, που συναρμόζει την **Αριστοτελική 'μεσότητα'** και το '**Θουκυδίδειο Παράδειγμα'** με την θεωρία των οικονομικών κύκλων. Το **'γίγνεσθαι'** σύμφωνα με αυτά που καθορίζει η οικονομική θεωρία, η αριστοτελική και η θουκυδίδεια κοσμοθεώρηση μπορεί να μας παρέχει την **'ικανή'** συνθήκη να επισυμβούν ορισμένες οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις αλλά την **'αναγκαία'**, αποτολμούμε να την απαντήσουμε περιγραφικά εισάγοντας την παράμετρο του χρόνου, όπου η σχετική περιοδικότητα επανάληψης οικονομικών φαινομένων-γεγονότων δίνει την ευκαιρία να επανατοποθετηθούμε στην θεωρία των

οικονομικών κύκλων ως μια αξιόπιστη προσπάθεια πρόβλεψης. Επίσης, ένα σχεδόν καθόλου προβεβλημένο στοιχείο της οικονομικής ανάλυσης και πρόβλεψης που επιχειρούμε εδώ είναι η συσχέτιση του 11ετούς ηλιακού κύκλου με την οικονομική δραστηριότητα, τις υφέσεις και τις ανακάμψεις που παρουσιάζει η παγκόσμια οικονομία. Αναπόφευκτα, ***verba volent scripta manent*** και είμαστε έτοιμοι να αποδεχθούμε με ελαφρά συνείδηση, κάθε δικαίου ανδρός κρίση ως προς την βασιμότητα ή όχι των όσων υποστηρίζονται σε αυτή το σύγγραμμα.

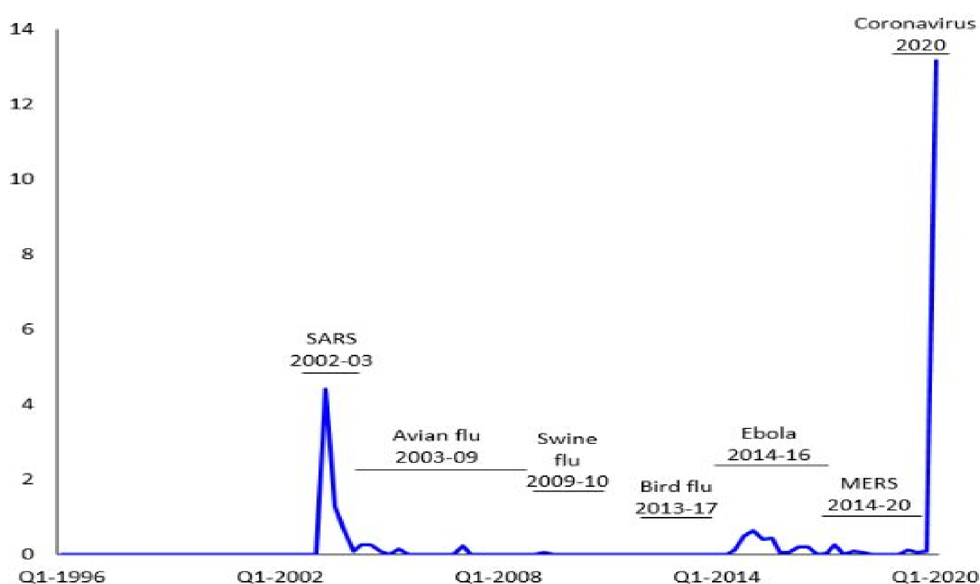
1.2 Ο Ασθενής Επέζησε Από την Πανδημία Αλλά Απέθανε από τον Λιμό!

Η 11η Μαρτίου ήταν η ημέρα που ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κήρυξε τον πλανήτη σε κατάσταση πανδημίας λόγω του κορωναϊού διαπιστώνοντας τα στελέχη του ότι δεν έχουν ξαναδεί ποτέ μια πανδημία να προκαλείται από κορωναϊό.[2] Αυτή ήταν τυπικά η ημερομηνία που ο κόσμος ξεκίνησε μια μοναδική περιπέτεια η οποία όχι μόνο δεν έχει τελειώσει αλλά πρόκειται επιδημιολογικά να απασχολήσει κυριολεκτικά το σύνολο των κρατών του πλανήτη για πολύ καιρό ακόμη. Εάν δε μιλάμε για την οικονομία, και αφού το 40-45% του παγκόσμιου πληθυσμού τέθηκε σε συνθήκες 'κατ' οίκον' περιορισμού – με κατά περίπτωση διαφοροποιήσεις – τα όσα προέκυψαν μέχρι σήμερα και τα όσα θα επακολουθήσουν τα αμέσως επόμενα 2-6 χρόνια, μπορούμε να εικάσουμε με όρους οικονομικής δραστηριότητας και παραγωγής πλούτου καθώς και σημαντικών μεταρρυθμίσεων ότι δεν τα έχουμε απαντήσει, τουλάχιστον τους 2 τελευταίους αιώνες.

Το **ΔΝΤ – Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (IMF)**, υποστηρίζει ότι η αβεβαιότητα για την εξέλιξη του ιού ενώ αρχικά αυξήθηκε ιδιαίτερα στην Κίνα (από όπου και ξεκίνησε) είναι πλέον ορατή και σε αρκετές χώρες του κόσμου και ιδιαίτερα σε αυτές με σημαντικά ποσοστά περιπτώσεων όπως η Γαλλία, Γερμανία, Ιράν, Ιταλία, Ισπανία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ. Επίσης, η αβεβαιότητα για την εξέλιξη των κρουσμάτων είναι εξαιρετικά υψηλή στις αναπτυγμένες και στις αναδυόμενες αγορές

[2] https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020

ενώ παραμένει σε χαμηλά επίπεδα στις φτωχότερες χώρες. Η ιστορία, μας λέει ότι υψηλά επίπεδα αβεβαιότητας συντρέχουν με περιόδους μικρότερων ρυθμών ανάπτυξης και περιορισμένων χρηματοοικονομικών συνθηκών. Και σαφώς, η περίοδος αυτή που ζούμε και σχετίζεται με την κρίση του Covid-19 δεν αποτελεί εξαίρεση καθώς ο οικονομικός αντίκτυπος είναι ήδη φανερός στα κράτη αυτά που επηρεάστηκαν περισσότερο από την δριμύτητα των κρουσμάτων. [3]

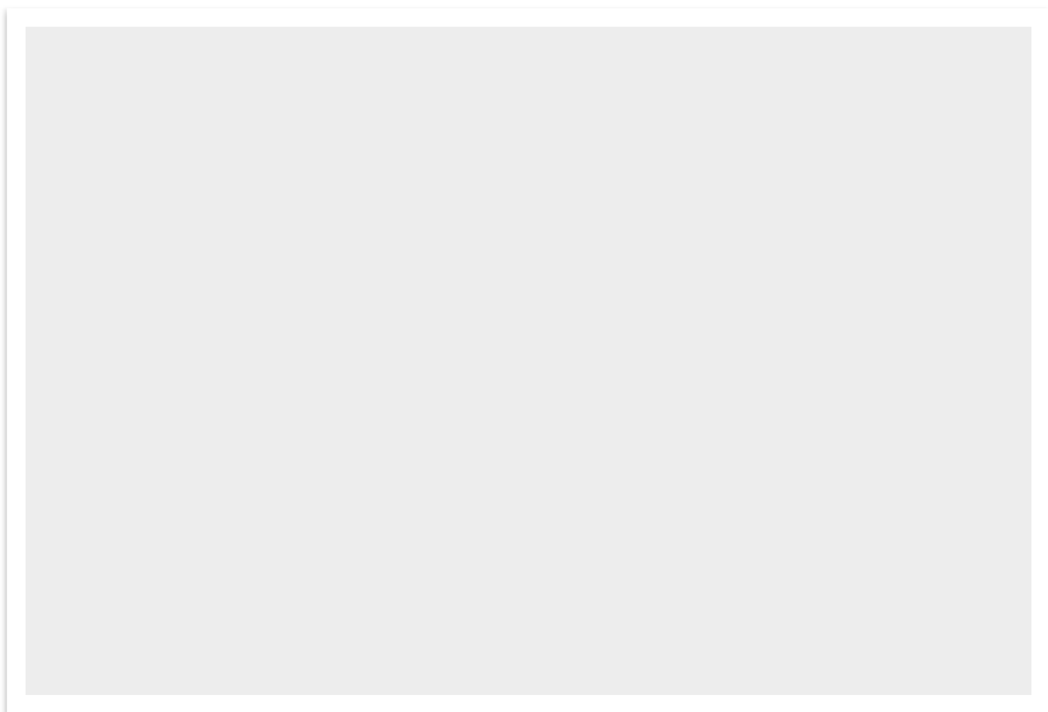

Στο World Economic Outlook, April 2020, το ΔΝΤ με τον χαρακτηριστικό τίτλο στην μηνιαία έκθεση του ‘Ο Μεγάλος Εγκλεισμός’ (The Great Lockdown)[4] δίνει τον

[3] https://blogs.imf.org/2020/04/04/global-uncertainty-related-to-coronavirus-at-record-high/#post/0
[4] https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020

τόνο του τι πρόκειται να επακολουθήσει στο παγκόσμιο οικονομικό σκηνικό κάνοντας αναπόφευκτα τον συνειρμό με την κρίση του 2007-09, αν όχι το Μεγάλο Κραχ του 1929-32. Στα βασικά σημεία της έκθεσης, το Ταμείο προβλέπει ότι:

- Η πανδημία του κορωναϊού θα οδηγήσει αναπόφευκτα στο 'Great Lockdown' το οποίο μέλλει να γίνει η μεγαλύτερη ύφεση εδώ και ένα περίπου αιώνα.
- Το παγκόσμιο ΑΕΠ (βασικό σενάριο) θα υποστεί συρρίκνωση της τάξης του 3% για το 2020 προτού ανακάμψει την επόμενη χρονιά (2021) με ποσοστό αύξησης 5.8%.
- Σε περίπτωση που ο Covid-19 επανακάμψει την επόμενη περίοδο, το παγκόσμιο ΑΕΠ θα συμπιεστεί (προς τα κάτω) σε σχέση με το βασικό σενάριο πρόβλεψης σε ποσοστό 8%.
- Καμία χώρα δεν είναι ασφαλής από την πανδημία μέχρι να βρεθεί και να τεθεί σε κυκλοφορία το εμβόλιο του ιού, κάνοντας έτσι αναγκαία την συνεργασία προκειμένου αποφευχθεί οικονομική κατάρρευση επί το χείρον.

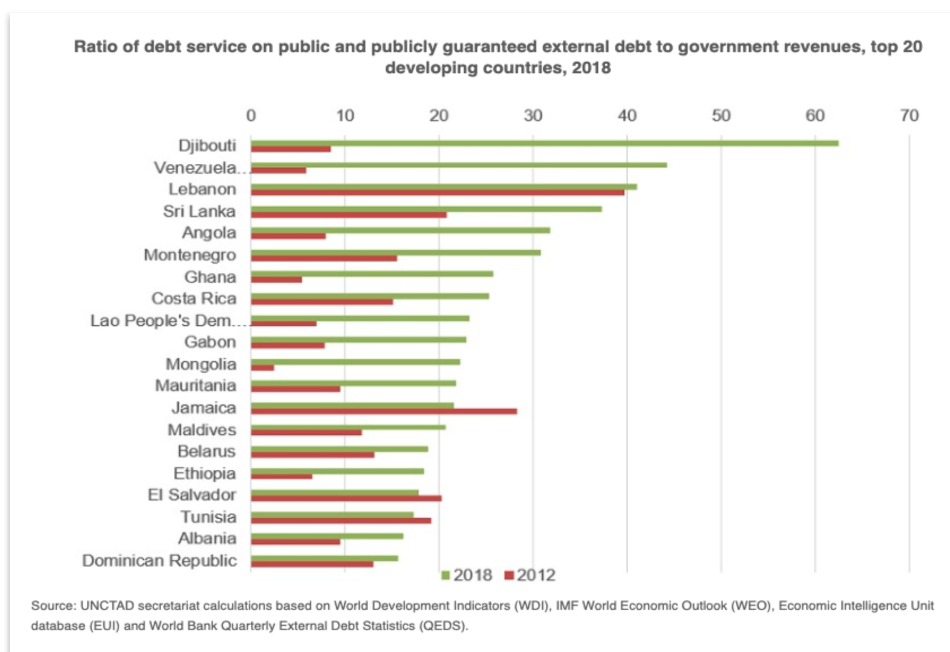

Emerging Markets and Developing Economies	**3.7**	**-1.0**	**6.6**
Emerging and Developing Asia	5.5	1.0	8.5
China	6.1	1.2	9.2
India	4.2	1.9	7.4
ASEAN-5	4.8	-0.6	7.8
Emerging and Developing Europe	2.1	-5.2	4.2
Russia	1.3	-5.5	3.5
Latin America and the Caribbean	0.1	-5.2	3.4
Brazil	1.1	-5.3	2.9
Mexico	-0.1	-6.6	3.0
Middle East and Central Asia	1.2	-2.8	4.0
Saudi Arabia	0.3	-2.3	2.9
Sub-Saharan Africa	3.1	-1.6	4.1
Nigeria	2.2	-3.4	2.4
South Africa	0.2	-5.8	4.0
Low-Income Developing Countries	5.1	0.4	5.6

Source: IMF, *World Economic Outlook*, April 2020

Με ασυνήθιστα δραματικό τόνο, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών κάνει λόγο για ‘ζήτημα ζωής και θανάτου’ η κρίση που προέκυψε από τον κορωναϊό. Εν χορώ, Ηνωμένα Έθνη, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank) δηλώνουν ότι η μόνη λύση για τις αναδυόμενες οικονομίες που έχουν πληγεί σοβαρά από την κρίση του Covid-19 είναι η διαγραφή των χρεών τους **(debt jubilee)**. Η UNCTAD (The United Nations Conference on Trade and Development), δημοσίευσε ανακοίνωση της σύμφωνα με την οποία σχεδόν ένα τρισεκατομμύριο δολάρια χρέους των αναπτυσσόμενων χωρών θα πρέπει να ακυρωθούν προκειμένου τα κράτη αυτά αποφύγουν μια πολλή σοβαρή κρίση χρέους. Ένας εκ των διευθυντών της UNCTAD, ο Richard Kozul-Wright, προειδοποίησε ότι διαμορφώνεται πλέον ένας κόσμος όπου οι χρεοκοπίες (defaults) από τις αναπτυσσόμενες χώρες εξαιτίας της αδυναμίας να τα αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους είναι αναπόφευκτες[5].

[5] https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2339

Το Ιωβηλαίο του Χρέους ή διαγραφή των χρεών δεν είναι κάτι ιστορικά πρωτόγνωρο το οποίο δεν έχει αντιμετωπίσει ξανά η ανθρωπότητα. Οι ιστορικοί έχουν εντοπίσει περίπου 30 τέτοιες περιπτώσεις διαγραφής προσωπικών χρεών από το 2400 έως το 1400 π.Χ. όπου η απαλλαγή του χρέους ελάμβανε χώρα με εορταστικό τρόπο κατά των θρυμματισμό των πινακίδων που ήταν καταγεγραμμένα τα χρέη. Για την εποχή εκείνη, η πλέον γνωστή περίπτωση ήταν αυτή κατά την εποχή του αυτόκλητου Βασιλιά Χαμουραμπί της Βαβυλώνας το 1792 π.Χ. ο οποίος διέγραψε όλα τα χρέη των πολιτών προς την κυβέρνηση. Αλλά και στην παράδοση των θρησκειών ανευρίσκουμε την απαλλαγή από το άγος των χρεών όπως για παράδειγμα στην Παλαιά Διαθήκη. Σύμφωνα με τον Ιουδαϊκό Μωσαϊκό Νόμο, κάθε έβδομο χρόνο (Sabbath) όλα τα χρέη διαγράφονταν και οι πιστωτές ακύρωναν όλες τις υποχρεώσεις των Ισραηλιτών. Το έτος αυτό (δηλαδή κάθε 49 χρόνια) ήταν η ‘Χρονιά του Ιωβηλαίου’ και ίσχυε για όλη την επικράτεια η απελευθέρωση από τις υποχρεώσεις του δανεισμού και της δουλοπαροικίας. Ωστόσο, η πρώτη νομοθετικά πράξη για την διαγραφή χρεών εφαρμόσθηκε στην αρχαία Αθήνα όπου ο Σόλωνας το 592 π.Χ. κατάργησε όλα τα χρέη των πολιτών καθώς και την απελευθέρωση του δούλων οι οποίοι είχαν απωλέσει την ελευθερία τους λόγω αδυναμίας πληρωμής των υποχρεώσεων τους. Στο πρόσφατο παρελθόν, η πιο γνωστή περίπτωση χάρης χρεών σε κράτος ήταν από τις Συμμαχικές Δυνάμεις του 2ου Π.Π προς την Γερμανία

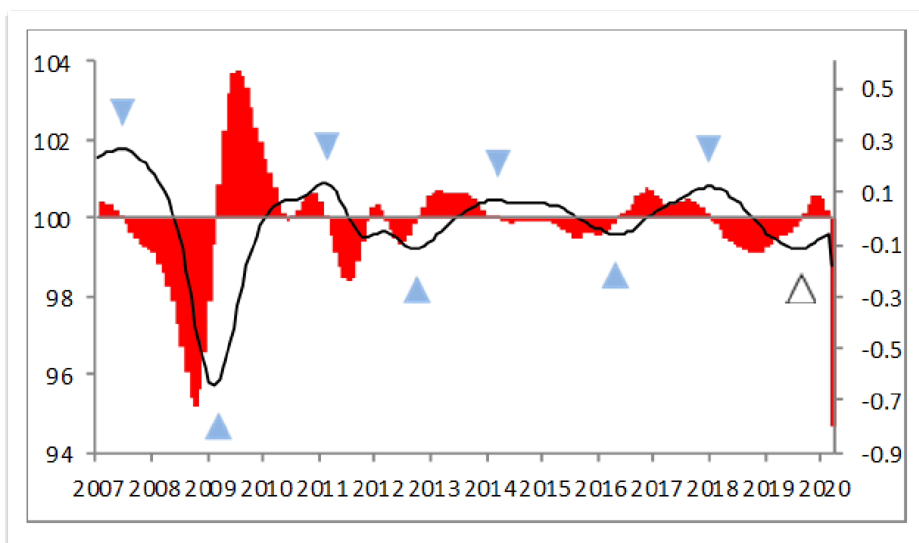
προκειμένου της δοθεί η δυνατότητα να ανοικοδομήσει το κατεστραμμένο από τον πόλεμο κράτος της. Η σημερινή κατάσταση όμως με την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων και την υπερ-διασύνδεση των αγορών, πιστωτικών ιδρυμάτων, διεθνοποίηση των κεφαλαιαγορών, κλπ. κάνει την διαγραφή χρεών πιο δύσκολη πολιτικά από ποτέ, γιατί ένα Ιωβηλαίο θα σήμαινε ένα ντόμινο χρεοκοπιών το οποίο δεν είναι κανείς σε θέση να περιγράψει που θα μπορούσε να σταματήσει. Στην περίπτωση μας, του διεθνοποιημένου κεφαλαίου, ταιριάζει ο αφορισμός του **Milton Friedmann** σχετικά με τα χρέη των κρατών ότι **'δεν μπορεί να υπάρχουν δωρεάν γεύματα.'**

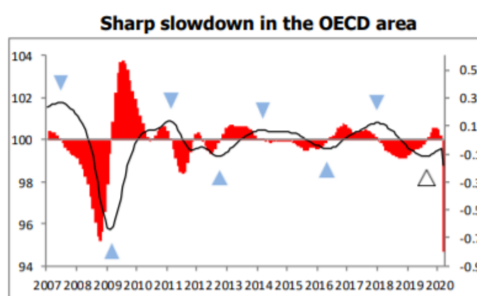
Ούτως ή άλλως, αυτή η άνευ προηγουμένου αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωναϊού -χωρίς να μπορούμε επί του παρόντος να κρίνουμε εάν και κατά πόσο ήταν η δέουσα με την ταυτόχρονη επιβολή δρακόντειων μέτρων περιορισμού των πολιτών - προκάλεσε ένα συστημικό σοκ 'παγώματος' της παγκόσμιας οικονομίας το οποίο κανείς δεν γνωρίζει επί του παρόντος πως θα συνεχίσει να εξελίσσεται αλλά και πως, πότε θα μπορέσει αυτή η κατακρήμνιση των μακροοικονομικών μεγεθών να ανασταλεί και να επιστρέψουμε στην 'κανονικότητα' της ανάπτυξης και στον 'ενάρετο κύκλο' της Οικονομίας. Οι παρακάτω επεξηγήσεις είναι ενδεικτικές, προσανατολιστικές του μεγέθους της οικονομικής κρίσης και καθόλου περιοριστικές ως προς το ποια θα είναι τελικά *η βελόνα εκείνη που θα συντρίψει την καμπούρα της καμήλας*.

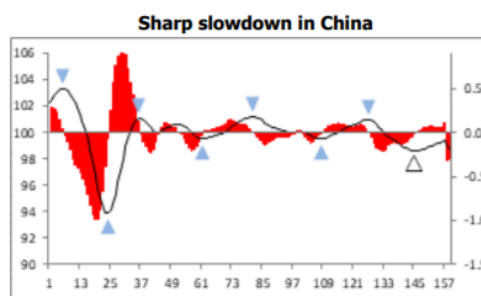
Ο **Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως (ΟΟΣΑ)** στην έκθεση του σχετικά με τους δείκτες οικονομικής δραστηριότητας (CLIs – Composite Leading Indicators) για τις χώρες-μέλη του Οργανισμού τον Μάρτιο 2020,[6] αναφέρει ότι οι εν λόγω CLIs δείχνουν την μεγαλύτερη μηνιαία πτώση-ρεκόρ στις περισσότερες από τις μεγάλες οικονομίες εξαιτίας του σοκ που προκλήθηκε από την πανδημία του κορωναϊού και το άμεσο αρνητικό αποτέλεσμα που είχε στην παραγωγή, στην κατανάλωση, και στο κλίμα εμπιστοσύνης δεδομένου και του μέτρου του γενικευμένου lockdown. Είναι χαρακτηριστικό ότι στον σχολιασμό του ο ΟΟΣΑ κάνει λόγο για την αδυναμία τους αμέσως επόμενους μήνες να προβλέψει την πορεία του

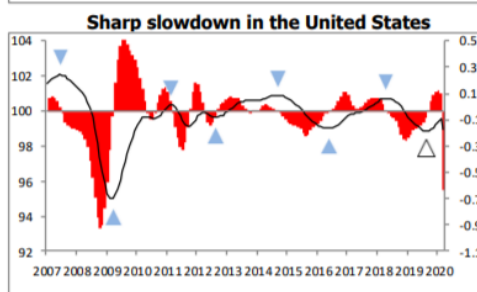
[6] https://www.oecd.org/sdd/leading-indicators/composite-leading-indicators-cli-oecd-april-2020.htm

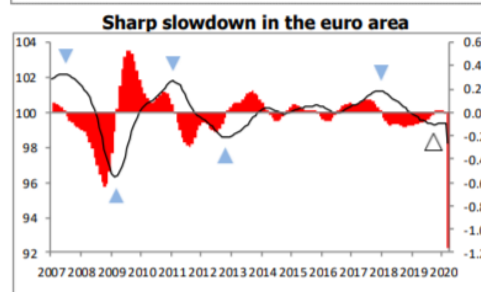
οικονομικού κύκλου εξαιτίας της ασυνήθιστης δριμύτητας του σοκ που υπέστη η παγκόσμια οικονομία και ότι θα πρέπει οι CLIs να ερμηνεύονται με ιδιαίτερη προσοχή. Αυτό σημαίνει για το επιτελείο του ΟΟΣΑ ότι δεν είναι δυνατόν επί του παρόντος να εκτιμηθεί το μέγεθος της συρρίκνωσης των οικονομιών των χωρών-μελών καθώς επίσης και η χρονική διάρκεια της ύφεσης μέχρι να αρχίσουν αυτές να ανακάμπτουν με ένα σταθερό ρυθμό. (Τα σημεία καμπής του CLI -τρίγωνα- είναι τα σημεία που συνήθως προηγούνται της αλλαγής τάσης -ανοδικής, καθοδικής – της οικονομικής δραστηριότητας)

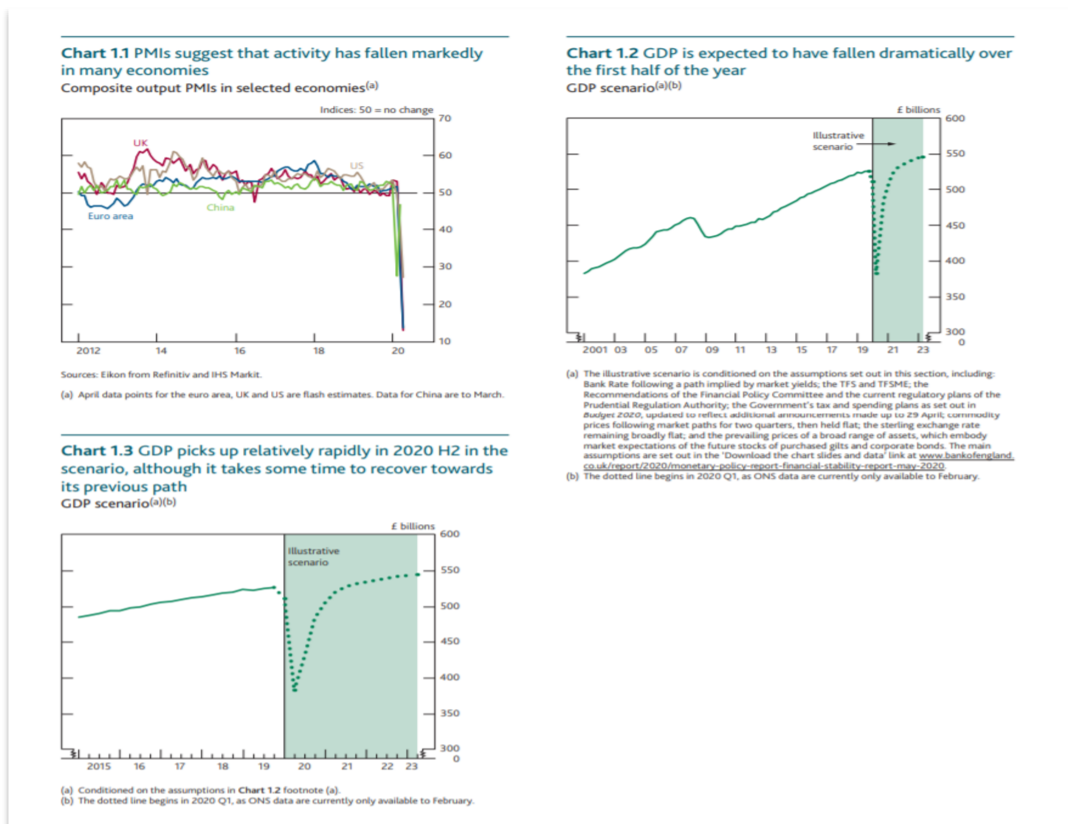

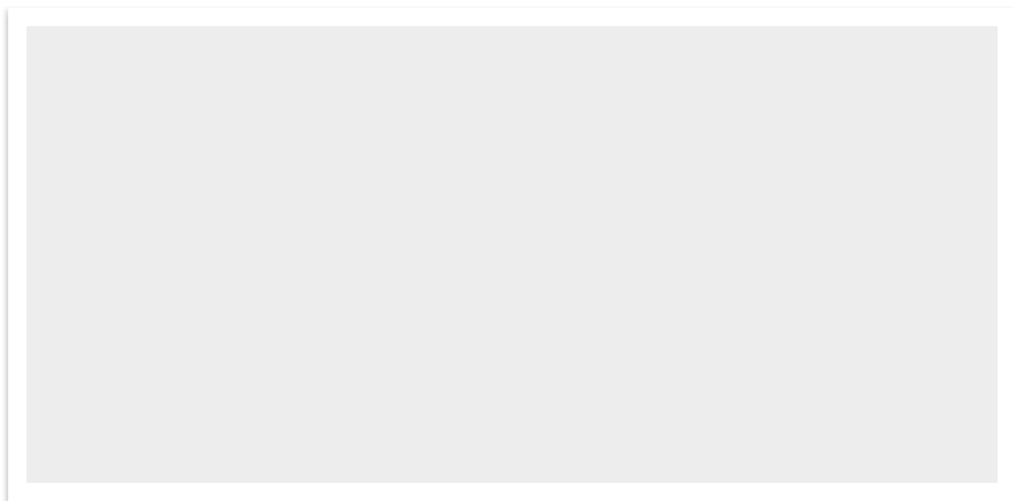
The above graphs show country specific composite leading indicators (CLIs solid line, left axis and the relative month-on-month growth rate, right axis). Turning points of CLIs tend to precede turning points in economic activity relative to trend by six to nine months. The horizontal line at 100 represents the trend of economic activity. Shaded triangles mark confirmed turning-points of the CLI. Blank triangles mark provisional turning-points that may be reversed.

Λίγο αργότερα, τον Μάιο του 2020, η **Τράπεζα της Αγγλίας (Bank of England)** στο Monetary Policy Report, May 2020[7], θέτει διαφορετικά σενάρια της πορείας της αγγλικής οικονομίας βάσει της σταδιακής απόσυρσης των σεναρίων του lockdown μεταξύ Ιουνίου και Σεπτεμβρίου. Προτείνει ότι ενώ η οικονομία θα παρουσιάσει συρρίκνωση της τάξης του 2.9% το πρώτο τρίμηνο του 2020, το δεύτερο τρίμηνο η συρρίκνωση αυτή θα μπορούσε να φτάσει το 25% κατά το 2ο τρίμηνο και συνολικά να παρουσιάσει μια μείωση του προϊόντος της κατά 14% για το σύνολο του έτους. Κάτι τέτοιο, θα αποτελούσε την μεγαλύτερη πτώση στο εγχώριο προϊόν από το 1706 σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΑ. Η ανεργία προβλέπεται να ανέλθει στο 9%, κατά 1% περισσότερο από την προηγούμενη κρίση του 2008-09, παρά την απόφαση της βρετανικής κυβέρνησης επιδότησης του 80% του εργατικού κόστους στα πλαίσια των μέτρων για την διατήρηση της απασχόλησης. Τέλος, ο επικεφαλής της Τράπεζας της Αγγλίας, Andrew Bailey, προέβλεψε ότι η ανάκαμψη θα είναι σύντομη και το ΑΕΠ θα παρουσιάζει εντυπωσιακή άνοδο της τάξης του 15% για το οικ. έτος του 2021.

---
[7] https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/monetary-policy-report/2020/may/monetary-policy-report-may-2020

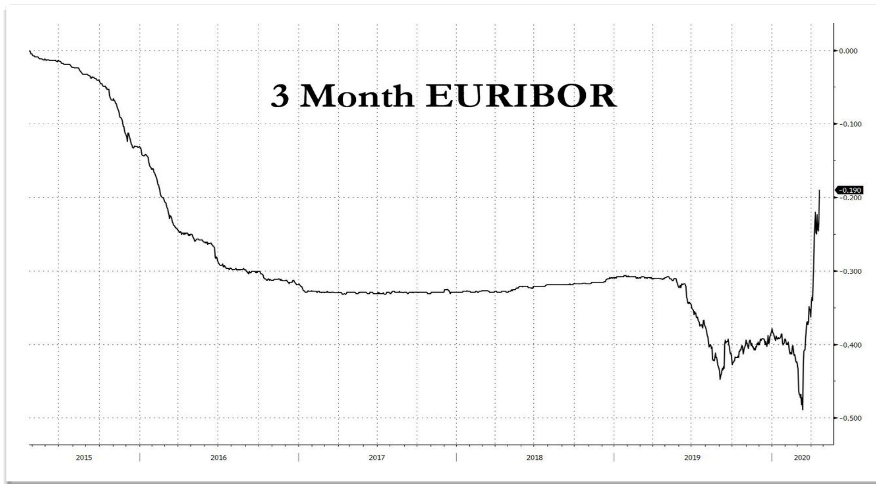
Το σύστημα **Federal Reserve** ή πιο απλά **FED**, έθεσε σε εφαρμογή την παροχή αστείρευτης πρακτικά ρευστότητας στις αγορές εκτοξεύοντας παράλληλα το ύψος του ενεργητικού της σε ιστορικό ρεκόρ πάνω από τα 6.5 τρις δολάρια (24/4/20), αυξημένο κατά 2.64 τρις δολάρια σε σχέση με το προηγούμενο έτος και θέτοντας τις προϋποθέσεις να αγγίξει το ψυχολογικό όριο των 10 τρις δολαρίων.

Πηγή: Board of Governors of the Federal Reserve System (US), Assets: Total Assets: Total Assets (Less Eliminations from Consolidation): Wednesday Level [WALCL], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/WALCL.

Και ενώ η παροχή ακατάπαυστης ρευστότητας ηρέμησε τον διατραπεζικό δανεισμό και το επιτόκιο USD Libor έπεσε κάτω από το 1%, στην απέναντι όχθη η αντίστοιχη 'έκδοση', το επιτόκιο 3-Month Euribor εκτινάχθηκε σε 'υψηλό' 4ετίας παρά τις ενέργειες της ΕΚΤ για χαλάρωση των εγγυήσεων (collaterals). Η FED στην προσπάθεια της να μειώσει το κόστος του αμερικανικού δολαρίου, κατάφερε να μειώσει το κόστος δανεισμού μέσω cross-currency swaps σε σχέση με άλλα κύρια νομίσματα, αναδεικνύοντας προβλήματα στρεσαρίσματος της διατραπεζικής αγοράς στην ευρωζώνη. Το σημαντικότερο εδώ είναι ότι πλέον όποια παρέμβαση από Κ. Τράπεζα υλοποιείται, θα πρέπει να αντισταθμίζεται άμεσα με αντίστοιχη παρέμβαση από όλες τις άλλες Κ. Τράπεζες κινδυνεύοντας διαφορετικά, να κατεδαφίσουν το αντίστοιχο εθνικό τραπεζικό σύστημα. Η ανησυχία αυξάνει περισσότερο με την έλλειψη δυνατότητας εύρεσης σημείου ισορροπίας στις αγορές συναλλάγματος εν μέσω αρνητικών επιτοκίων, γεγονός το οποίο είναι η μέγιστη στρέβλωση στην

χρηματοοικονομική διοίκηση και αναγκάζει τις Κ. Τράπεζες να κινούνται επί ξηρού ακμής προκειμένου αποτρέψουν το σύστημα από την πλήρη κατάρρευση[8].

Μετά το πρώτο ιστορικό κύμα κατάρρευσης της τιμής του πετρελαίου τον Μάρτιο του 2020 (ακολουθεί περαιτέρω ανάλυση στη συνέχεια) και την παύση λειτουργίας ουσιαστικά ενός μεγάλου αριθμού βιομηχανιών, περίπου 500 δις δολάρια εταιρικού χρέους (distressed debt) των αμερικανικών επιχειρήσεων (2πλάσιο ποσό από τον προηγούμενο μήνα του Φεβρουαρίου), βρέθηκε στο χείλος της υποβάθμισης στην κατηγορία 'junk' με κίνδυνο να παρασυρθούν στην άβυσσο οι κεφαλαιαγορές.[9]

Διαβλέποντας η FED το τεράστιο πρόβλημα ρευστότητας που αντιμετωπίζει η αμερικανική οικονομία, ανακοινώνει την Δευτέρα 23 Μαρτίου 2020 ένα μαζικό πρόγραμμα απεριόριστης αγοράς χρεογράφων (ομολόγων) προκειμένου υποστηρίξει τις επιχειρήσεις, τους καταναλωτές, τους εργοδότες και τις πολιτειακές κυβερνήσεις και αποφευχθούν δυσβάσταχτες διακοπές στην λειτουργία της οικονομίας. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει την αγορά κρατικών ομολόγων (US Treasuries) καθώς και ενυπόθηκων τίτλων στεγαστικών δανείων (mortgage-backed securities) σε ποσά που απαιτούνται προκειμένου υποστηριχθεί η ομαλή λειτουργία της αγοράς και την αποτελεσματική εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής εκείνης

[8]https://www.zerohedge.com/economics/unintended-consequences-feds-record-liquidity-flood-has-broken-europes-funding-markets?fbclid=IwAR0PX3G5BHKxkGvNSzsGZm-eAYrc14b_D418x_WOMSV21G3ndq7B6544fbY

[9]https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-19/distressed-debt-in-u-s-doubles-to-500-billion-in-two-weeks

που θα ανταποκριθεί στις παρούσες χρηματοοικονομικές συνθήκες. Η προηγούμενη ανακοίνωση της FED έκανε λόγο για αγορά 500 δις κρατικών ομολόγων και τουλάχιστον 200 δις δολαρίων σε mortgage-backed securities. [10]

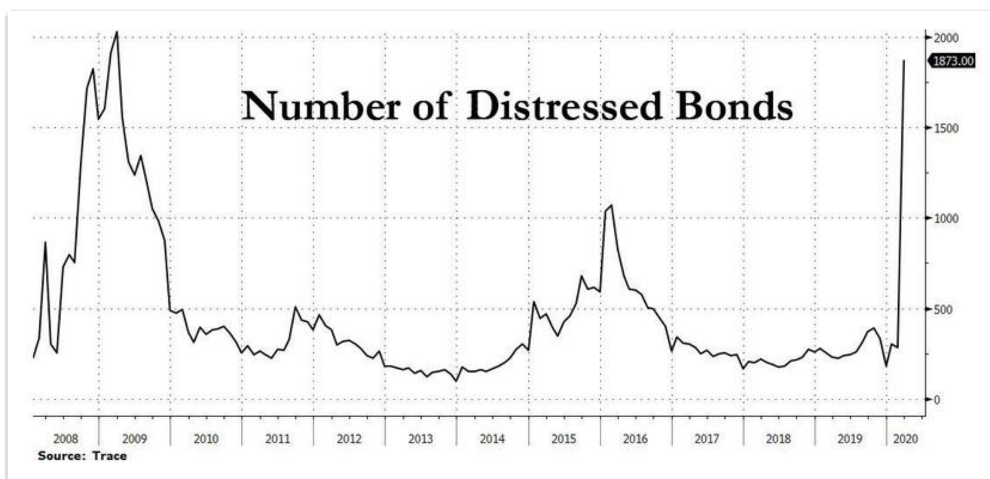

Πηγή: Ice Data Indices, LLC, ICE BofA BB US High Yield Index Option-Adjusted Spread [BAMLH0A1HYBB], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/BAMLH0A1HYBB.

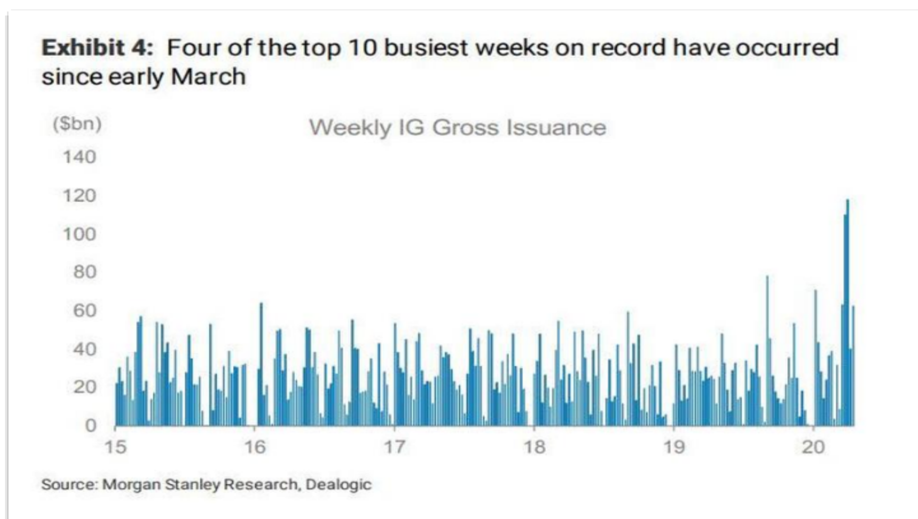
Μόλις 2 ημέρες μετά, το διαπραγματευόμενο στην αγορά εταιρικό χρέος με μειωμένη πιστοληπτική αξιολόγηση πλησίασε το 1 τρις δολάρια και συνεχιζόμενη αυξητική τάση σύμφωνα με τον αμερικανικό Τύπο. Συγκεκριμένα, ο αριθμός των distressed bonds πλησίασαν τις 1900 εταιρικές ομολογίες μόλις 100 λιγότερες από το ιστορικό ρεκόρ της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2009. [11]

[10] https://markets.businessinsider.com/news/stocks/fed-announces-unlimited-bond-buying-credit-programs-qe-economy-coronavirus-2020-3-1029022639

[11] https://www.zerohedge.com/markets/bond-market-tears-two-distressed-debt-cratering-fed-buying-investment-grade-sends-lqd-nav

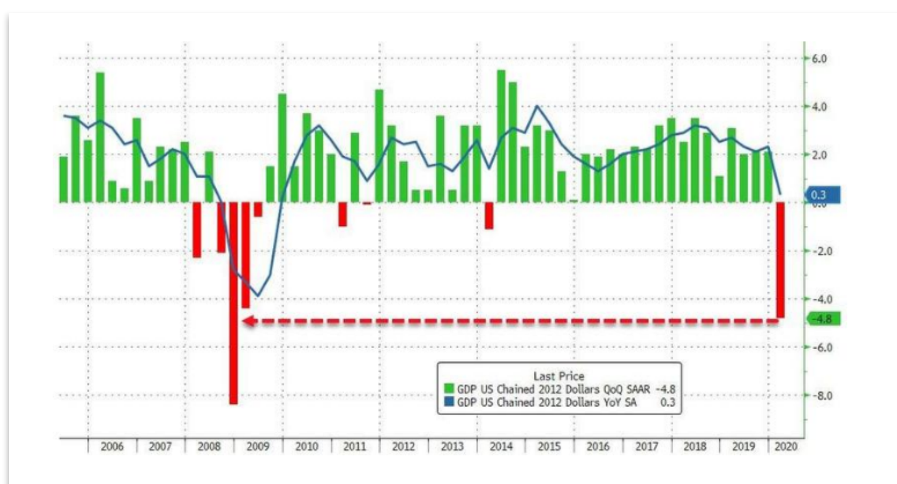

Την Πέμπτη 9 Απριλίου 2020, η FED σοκάρισε τις αγορές όταν ανακοίνωσε την ιστορική απόφαση της να αγοράσει εταιρικά και δημοτικά χρέη χαμηλής πιστοληπτικής αξιολόγησης στα πλαίσια του αρχικού πακέτου ύψους 2.3 τρις δολαρίων με μοναδικό σκοπό την παροχέτευση ρευστότητας στις αγορές. Στην ουσία, η Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ ανακοίνωσε ότι θα αγοράσει χρέος (χρεόγραφα) αξιολόγησης BBB/Baa3 (speculative grade corporate bonds) τα οποία είναι ιδιαίτερα υψηλής μόχλευσης λόγω υψηλού ρίσκου και κερδοσκοπικής τακτικής και τα οποία η αγορά τα χαρακτηρίζει ως χρεόγραφα ‘σκουπίδια’ (junk bonds). Ήδη, μέχρι τα μέσα Απριλίου 2020, σύμφωνα με την Morgan Stanley, το σκέλος της προσφοράς των investment grade bonds ανήλθε στο εντυπωσιακό ποσόν των 693 δις δολαρίων, που αντιστοιχεί σε μια αύξηση της τάξης του 63% από τις αρχές του 2020.

Πηγή:https://www.zerohedge.com/markets/unprecedented-pace-corporate-debt-issuance-has-crippled-corporate-fundamentals?fbclid=IwAR24O-VSrZkUvc3OYe4-AEXS5WF1kbSzpiKeBXT3YT0VfjTfSmACnyuFODI

Εν τω μεταξύ, οι φόβοι των διεθνών αγορών επιβεβαιώθηκαν όχι μόνο για επιβράδυνση αλλά και για σοβαρή ύφεση της παγκόσμιας οικονομίας όταν περί τα τέλη Απριλίου δημοσιεύθηκαν τα αποτελέσματα του Α’ 3μήνου για τη εξέλιξη του ΑΕΠ της αμερικανικής οικονομίας σύμφωνα με τα οποία, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν παρουσίασε μια εντυπωσιακή συρρίκνωση της τάξης του -4.8% - την μεγαλύτερη μετά το 2009 – τυπικά δηλαδή ξεκινάει η περίοδος ύφεσης της μεγαλύτερης οικονομίας του πλανήτη.

Φυσικά, τα βήματα της FED ακολούθησε πολύ σύντομα και η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)**. Προκειμένου η ΕΚΤ θωρακίσει την ευρωζώνη από την κρίση του Covid-19, προχώρησε και αυτή σε μέτρα αύξησης της ρευστότητας με το πρόγραμμα στήριξης της αγοράς ομολόγων, Pandemic Emergency Purchase Programme, ύψους 750 δις ευρώ. Η άμεση παρέμβαση της Κ. Τράπεζας, στην ουσία πρόκειται για μια περαιτέρω σημαντική επέκταση του ενεργητικού της η οποία ξεκίνησε με το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (Quantitative Easing) το 2015 μέχρι το 2018 προκειμένου αποφευχθούν αποπληθωριστικές τάσεις στην ευρωπαϊκή οικονομία παράλληλα με την εφαρμογή της πολιτικής μηδενικών ή και αρνητικών επιτοκίων. Αυτό σήμαινε σε αριθμούς, 2.6 τρις ευρώ σε σχεδόν 4 χρόνια για την

αγορά κυρίως δημοσίου χρέους (κρατικά ομόλογα) αλλά και εταιρικών ομολογιών (corporate bonds).[12]

Καταφανώς, οι προσπάθειες όλες των αρχών που καθορίζουν τις νομισματικές και τις δημοσιονομικές πολιτικές, προσανατολίζονται στο να αποφευχθεί μια κρίση ρευστότητας των αγορών και στο να διατηρηθεί το κόστος δανεισμού χαμηλά. Μετά την προσπάθεια κυρίως της Ιταλίας, Γαλλίας και Ισπανίας να δημιουργήσουν ένα Ταμείο ευρωπαϊκό για την ανάκαμψη των οικονομιών της ευρωζώνης που επλήγησαν ανεπανόρθωτα από την πανδημία – επί της ουσίας την έκδοση ενός ευρωομολόγου ή coronabonds όπως ονομάσθηκε – και την σθεναρή άρνηση της Γερμανίας μετά των λοιπών δορυφορικών χωρών της Β. Ευρώπης να ενοποιήσουν τα χρέη τους με τις χώρες του Νότου, οι Ευρωπαίοι κατέφυγαν εκ νέου στην λύση της Κ. Τράπεζας. Η Γερμανία, όπως και άλλες χώρες του ευρωπαϊκού Βορρά, δεν αποδέχεται την ενοποίηση κατ' ουσία των επιμέρους κρατικών χρεών των ευρωπαϊκών κρατών υπό την μορφή έκδοσης ενός ευρωομολόγου, καθόσον η γερμανική κυβέρνηση ευρίσκεται υπό τον φόβο αφενός του πολιτικού κόστους απέναντι στους ψηφοφόρους της και αφετέρου υπό τον φόβο της πιθανής κήρυξης χρεοστασίου από μια ή περισσότερες χώρες του Νότου, όπου οι φορολογούμενοι θα κληθούν να φορτωθούν και προφανώς να αποπληρώσουν το δημόσιο χρέος της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Ελλάδας, κλπ.

Στις 22 Απριλίου 2020, η ΕΚΤ ανακοινώνει την επέκταση του προγράμματος της αγοράς ομολόγων που εκδίδουν επιχειρήσεις και οι οποίες μέχρι πρόσφατα ανήκαν στην κατηγορία 'junk' ή 'fallen angels' όπως αποκαλούνται στην καθομιλουμένη των αγορών. Με τον τρόπο αυτό, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δίνει την δυνατότητα στις τράπεζες για περαιτέρω χαμηλότοκο δανεισμό της τάξης του 0,75% κάνοντας χρήση ως collateral των junk bonds οι οποίες θα μπορούν να χρηματοδοτήσουν επιχειρήσεις που παρουσιάζουν άμεσες ταμειακές ανάγκες λόγω της κρίσης. Με αυτόν τον τρόπο, η ΕΚΤ προσπαθεί να αποτρέψει τον κίνδυνο περιορισμού της κεφαλαιακής ρευστότητας στο ευρωσύστημα[13]. Την επόμενη

[12] https://www.reuters.com/article/us-eurozone-ecb-qe/the-life-and-times-of-ecb-quantitative-easing-2015-18-idUSKBN1OB1SM
[13] https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.pr200422_1~95e0f62a2b.en.html

ημέρα, στις 23 Απριλίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (EU Council) ακολουθώντας την συνάντηση του Eurogroup της 9ης Απριλίου 2020, ενέκρινε καταρχήν μια συμφωνία ως δίχτυ ασφάλειας για τους ευρωπαίους εργαζόμενους, επιχειρήσεις και κράτη ύψους 540 δις ευρώ το οποίο θα αποτελεί κάτι σαν ένα έκτακτο Ταμείο Ανάκαμψης (recovery fund). Η έκτακτη βοήθεια εξ αιτίας της πρόσφατης κρίσης, φιλοδοξεί να διευθετηθεί ξεχωριστά από το πολυετές χρηματοοικονομικό πλαίσιο (MFF/Multiannual Financial Framework- ή απλούστερα, ο πολυετής κοινός προϋπολογισμός της Ε.Ε) και να τεθεί σε ισχύ από την 1η Ιουνίου 2020.

Η οικονομική κρίση από τα μέτρα αντιμετώπισης των κυβερνήσεων για τον Covid-19, δρα σωρευτικά και όχι απομονωμένα στο πρόβλημα που έχουν δημιουργήσει οι Κεντρικές Τράπεζες μέσω των προγραμμάτων 'ποσοτικής χαλάρωσης' (quantitative easing) εδώ και 11 χρόνια. Αποτέλεσμα αυτών είναι για παράδειγμα, η ΕΚΤ να κατέχει το 40% του δημοσίου χρέους των κρατών της ευρωζώνης παγιδευμένη σε διπλό πρόβλημα όπου αφενός δεν μπορεί να πουλήσει το χρέος αυτό στις αγορές αλλά και αφετέρου ούτε μπορεί να σταματήσει να αγοράζει όλο και περισσότερες ποσότητες χρέους αποφεύγοντας έτσι να δημιουργήσει πανικό και αύξηση των επιτοκίων που θα ήταν καταστροφικό για τους προϋπολογισμούς των δανεισμένων χωρών. Το ίδιο εγκλωβισμένη είναι και η **Τράπεζα της Ιαπωνίας (BOJ-Bank of Japan)** η οποία κατέχει το 70 με 80% της αγοράς ETF ομολόγων της εσωτερικής αγοράς. Μάλιστα, η BOJ με δήλωση της στις 25 Απριλίου 2020[14], επιβεβαίωσε το τέλος του καθορισμού των επιτοκίων σε περιφερειακό επίπεδο από την ελεύθερη αγορά και ότι από εδώ και πέρα *'δεν θα απαιτηθούν διαδικασίες όπως π.χ. οι δημοπρασίες ομολογιακών τίτλων σαν μέθοδος καθορισμού των συνθηκών δανεισμού'* και ότι πρόκειται να εισάγει για το πρόγραμμα αγοράς ETF τίτλων μια διαδικασία με την οποία θα επιτρέψει προσωρινά να δανείζει ETFs στους συμμετέχοντες των αγορών. Όπως υποστηρίζει και ο Martin Armstrong, οι δηλώσεις αυτές της Τραπέζης της Ιαπωνίας δείχνουν ότι η Κ. Τράπεζα, κατ' ουσία, έχει καταστρέψει την αγορά ομολόγων η οποία παραδέχεται ότι όχι μόνο αυτό είναι το τέλος της ελεύθερης αγοράς αλλά υπάρχουν και μεταστατικά

[14] https://d33wjekvz3zs1a.cloudfront.net/wp-content/uploads/2019/04/BoJ-Statement-4-24-2019.pdf

προβλήματα σοβαρής έλλειψης ρευστότητας, καταστάσεις πρωτόγνωρες που δεν έχουν αντιμετωπίσει ξανά οι ανθρώπινες κοινωνίες. Όλα αυτά συνηγορούν στο ότι τόσο η ΕΚΤ όσο και η BOJ είναι παντελώς παγιδευμένες με τις ενέργειες τους, διαστρεβλώνοντας παντελώς την προσφορά και την ζήτηση στην ελεύθερη αγορά. Πράγμα που σημαίνει ότι έχει διαμορφωθεί ένα τεχνητό επίπεδο επιτοκίων δανεισμού το οποίο είναι πλήρως αποκομμένο από την πραγματικότητα και το οποίο έχει δημιουργήσει ένα τέτοιο τοξικό περιβάλλον που υποχρεώνει τις Κ. Τράπεζες να αγοράζουν αενάως κρατικά 'χαρτιά' καθόσον δεν υπάρχουν αγοραστές σε αυτά τα επίπεδα τιμών (επιτοκίων).[15]

Εν κατακλείδι, η πολιτική του **'too-big-to-fail'** της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης του 200-08 που ακολούθησαν οι κυβερνήσεις του δυτικού κόσμου, επανέρχεται να σώσει την κατάσταση και το 2020. Αυτή την φορά, σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Deutsche Bank[16] και την ανάλογη πληθωριστική προσαρμογή, τα πακέτα διάσωσης-παρέμβασης από τα κράτη Ευρώπης και ΗΠΑ, ανέρχονται μέχρι τον Απρίλιο του 2020 στα 11 τρις δολάρια και είναι το μεγαλύτερο πρόγραμμα διάσωσης (bail-outs) από το 1970. Εάν δε, προστεθεί σχηματικά και το συνολικό χρέος (δημόσιο και ιδιωτικό) των χωρών των G7 προς το ΑΕΠ των χωρών αυτών, είναι εμφανές ότι όσο το παγκόσμιο χρέος αυξάνει τόσο αυξάνει και το ύψος της αξίας των πακέτων διάσωσης προκειμένου διασωθεί το χρηματοοικονομικό σύστημα από ένα συστημικό κίνδυνο όπως αυτός που προέκυψε με το γενικευμένο lockdown λόγω της πανδημικής κρίσης. Οι διάφορες κεϋνσιανής προέλευσης θεωρίες περί βέλτιστου ποσοστού Χρέους/ΑΕΠ για να μπορεί η οικονομία μιας χώρας να λειτουργεί και να μην είναι αναξιόχρεη, εκ του αποτελέσματος έδειξαν να μην ισχύουν με τις πρόσφατες παρεμβάσεις. Το ερώτημα που γεννάται είναι εάν και κατά πόσο με αυτά τα μαζικά πακέτα διάσωσης και την **εκτύπωση ελαστικού χρήματος (helicopter money)**, πλήττεται -πέραν των όρων της ελεύθερης αγοράς εις βάρος της κρατικής παρέμβασης- η παραγωγική ικανότητα μιας οικονομίας και κατ' επέκταση η λειτουργία του καπιταλιστικού συστήματος.

---

[15] https://www.armstrongeconomics.com/world-news/central-banks/bank-of-japan-the-bond-crisis/?fbclid=IwAR21L8TqmD0DtIDaHjzat9ofJgenD8eNrSk6gjms9St6aJgbvMfvLjbRQrs
[16] https://www.zerohedge.com/markets/history-biggest-bailouts-history?fbclid=IwAR1Q34_4BdkfLWw2j8Z0ye4O0U3HwkIFJzIf77xBsWo4RqwC-OZDBb4V3ok

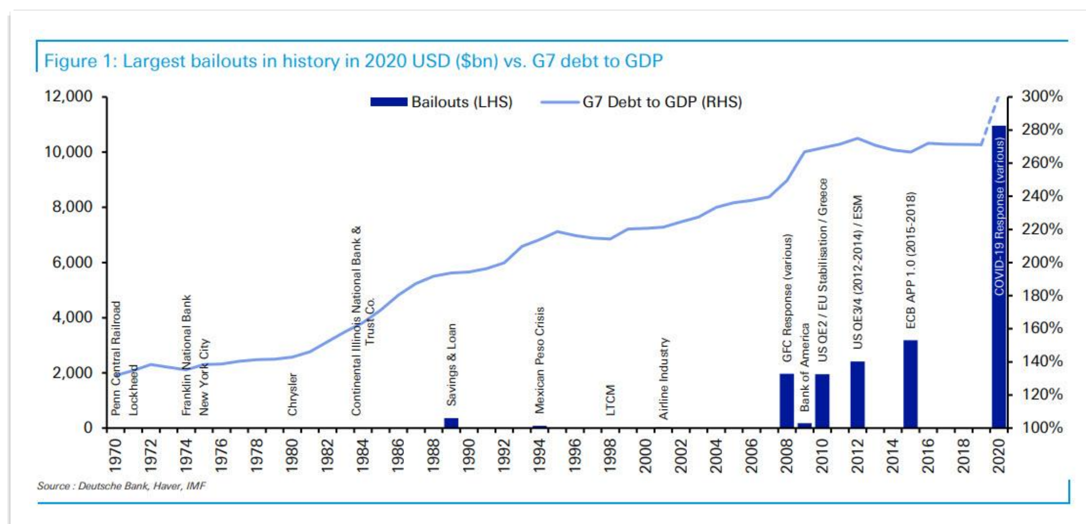
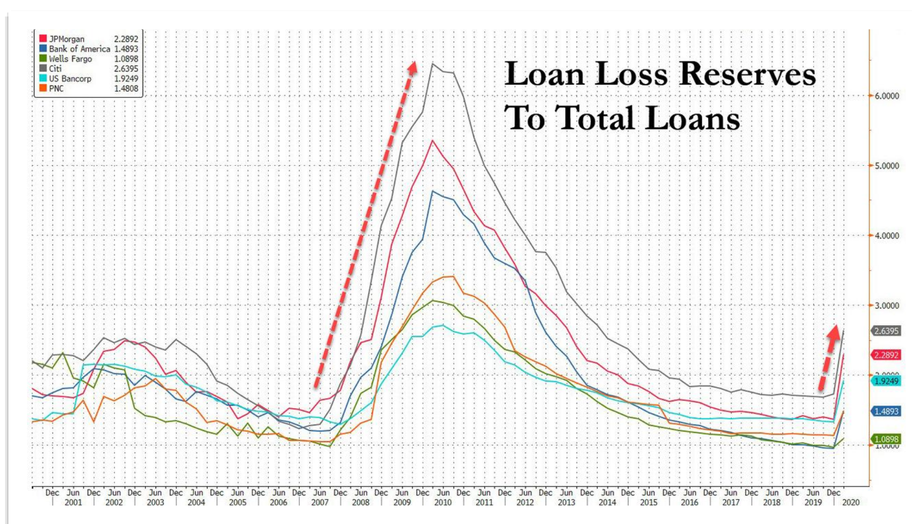
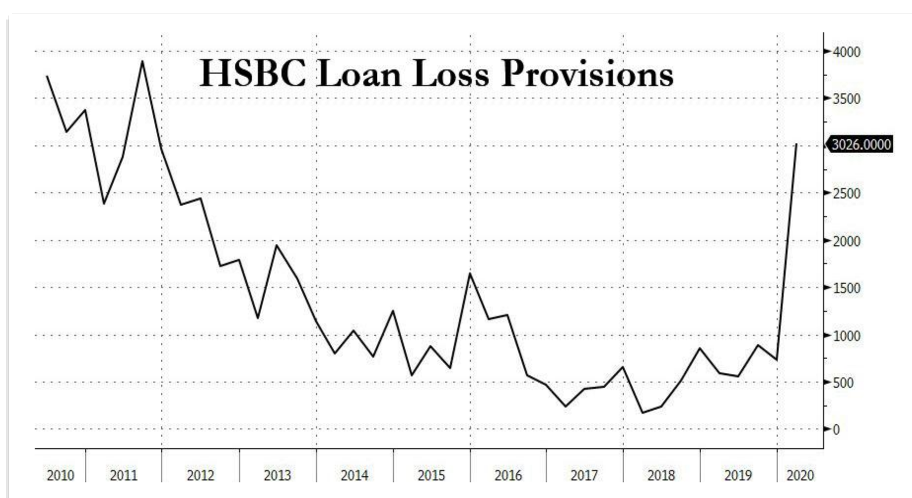

Figure 1: Largest bailouts in history in 2020 USD ($bn) vs. G7 debt to GDP

Όσον αφορά τις ιδιωτικές τράπεζες, το πρώτο 3μηνο του 2020 δείχνει πόσο ζοφερό θεωρούν τα πιστωτικά ιδρύματα σε ΗΠΑ και Ευρώπη ότι θα είναι το κλίμα εντός του έτους σε θέματα χρεοκοπιών επιχειρήσεων και ιδιωτών. Για παράδειγμα, τα 5 μεγαλύτερα πιστωτικά ιδρύματα στις ΗΠΑ προσέθεσαν στους ισολογισμούς τους σχηματισμό κεφαλαίου για προβλέψεις επισφαλειών από πελάτες (loan loss provisions) ύψους 24 δις δολαρίων στις προσωρινές λογιστικές καταστάσεις για το Q1[17]. Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, η HSBC Holdings, ένα από τα μεγαλύτερα πιστωτικά ιδρύματα στην Γηραιά Ήπειρο με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο, αναμένει οι επισφάλειες στο χαρτοφυλάκιο της από χρεοκοπίες και χρεοστάσια πελατών να ανέλθουν στα 11 δις δολάρια και προχώρησε στην εγγραφή στον ισολογισμό της σχηματισμό κεφαλαίου επισφαλών απαιτήσεων περί τα 3 δις δολάρια, μια αύξηση πάνω από 400% σε σχέση με την τελευταία χρηματοοικονομική κρίση του 2008-09.[18]

[17] https://qz.com/1838420/largest-us-banks-quintuple-loan-loss-provisions/
[18] https://www.wsj.com/articles/hsbcs-loan-losses-hint-at-tougher-times-for-banks-11588090776

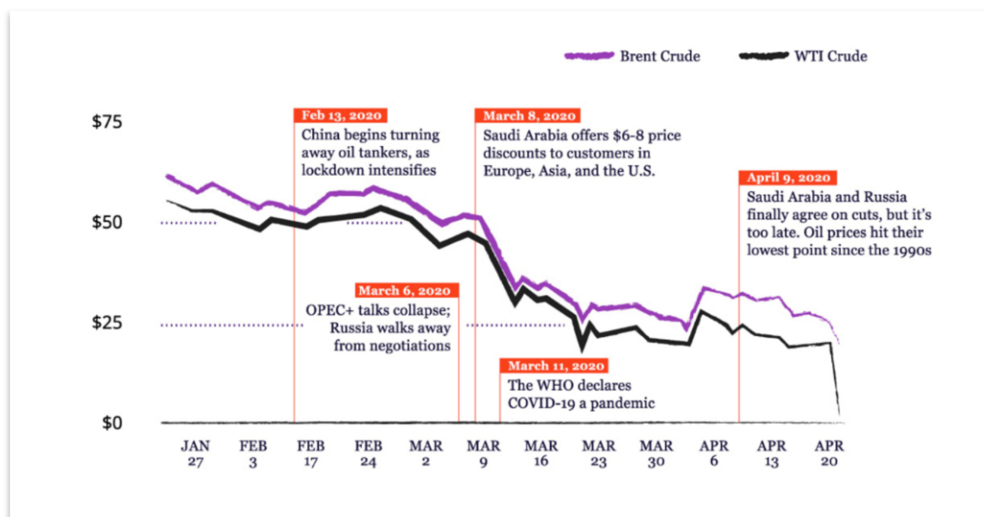

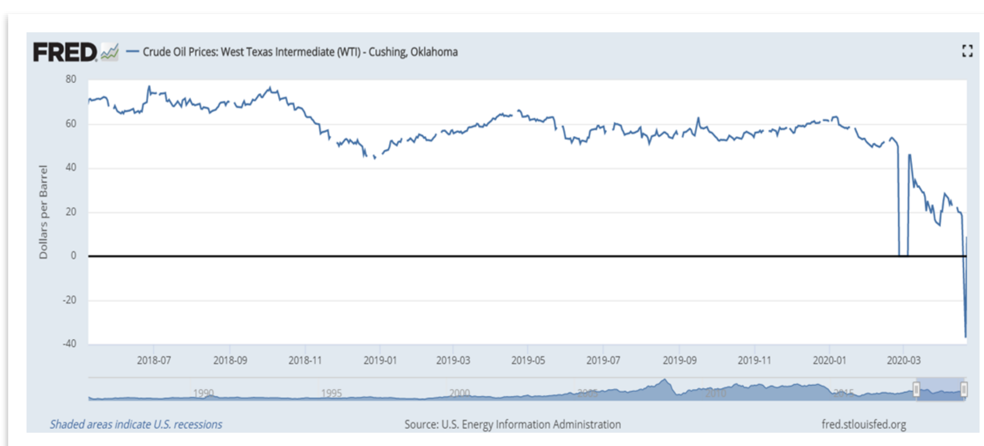

Ωστόσο, η μεγαλύτερη ίσως παραδοξότητα των αγορών στην περίοδο της πανδημικής κρίσης ήταν η τιμή του πετρελαίου. Στις 20 Απριλίου 2020, οι traders είδαν στα ταμπλό την τιμή του βαρελιού για το West Texas Intermediate (WTI- Crude) που αφορά συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης (futures Μαΐου 2020) να κατακρημνίζεται σε αρνητική περιοχή τιμών και να κλείνει στα - 37.63 δολάρια. Ενώ, το Brent Crude-Europe σε ένα επίσης nosedive της τιμής του να κλείνει κάτω από το ψυχολογικό σκαλοπάτι των 20 δολαρίων, στα 17,36 δολάρια το βαρέλι. Ο παρακάτω πίνακας, δείχνει οπτικοποιημένα το γεωπολιτικό παιγνίδι μεταξύ των χωρών-μελών του OPEC+ μέχρι να φθάσουν Ρώσοι και Σαουδάραβες σε μια καταρχήν συμφωνία στις 9 Απριλίου για τον περιορισμό της παραγωγής του μαύρου χρυσού[19].

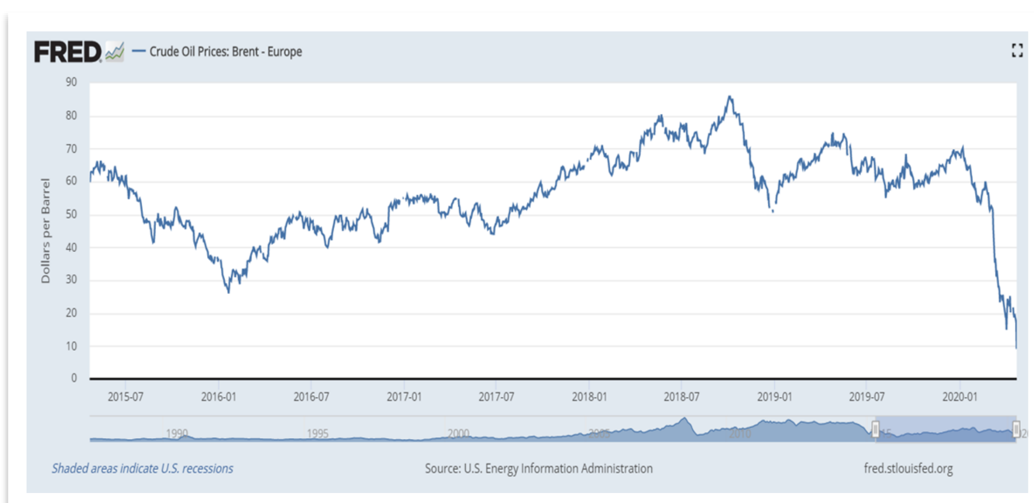
---

[19] https://www.visualcapitalist.com/subzero-oil-price-crash-covid-19/

Πηγή: U.S. Energy Information Administration, Crude Oil Prices: West Texas Intermediate (WTI) - Cushing, Oklahoma [DCOILWTICO], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/DCOILWTICO.

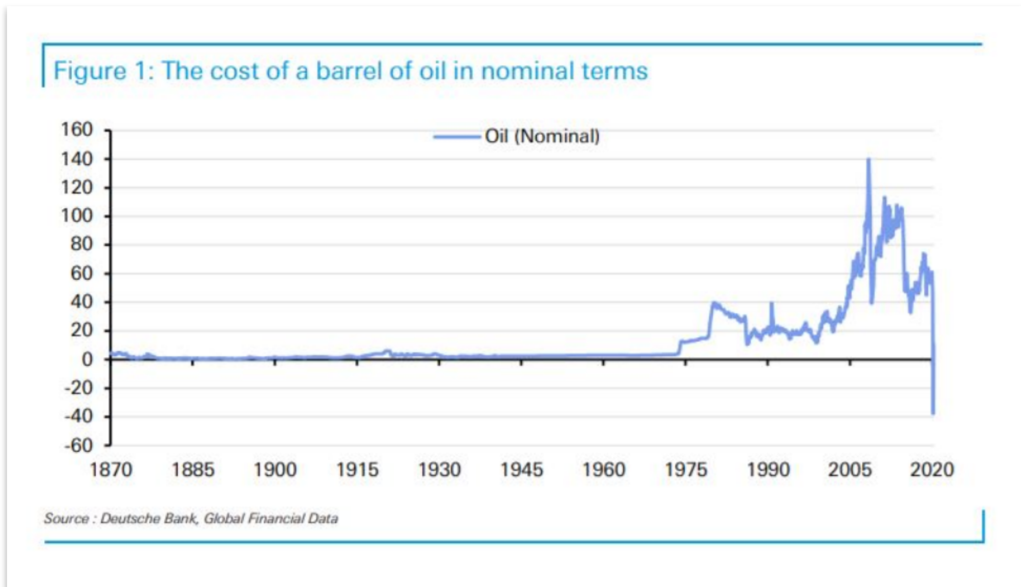
Πηγή: U.S. Energy Information Administration, Crude Oil Prices: Brent - Europe [DCOILBRENTEU], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/DCOILBRENTEU.

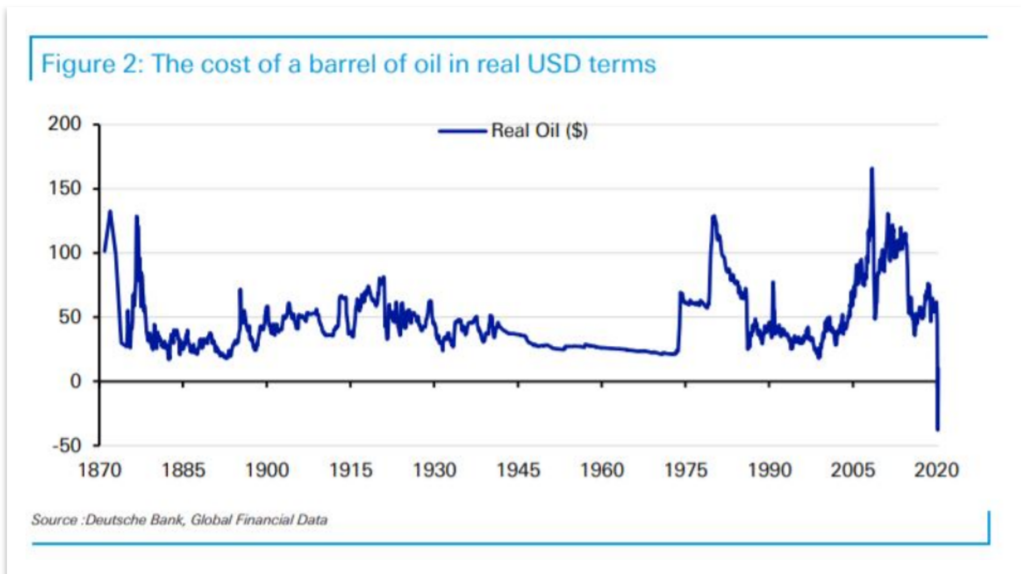
Σύμφωνα με την έκθεση του ΙΑΕ – Oil Market Report του Απριλίου 2020[20], η παγκόσμια ζήτηση για το πετρέλαιο αναμένεται να μειωθεί κατά 29 εκατομμύρια βαρέλια την ημέρα σε σχέση με τον Απρίλιο του 2019, φθάνοντας τα επίπεδα ζήτησης του 1995 ενώ μέχρι το τέλος του 2020 υπολογίζεται μια μικρή εξομάλυνση. Ωστόσο, η συνολική ζήτηση για το σύνολο του έτους αναμένεται να είναι απομειωμένη κατά 23.1 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου την ημέρα. Το πρόβλημα της αγοράς του πετρελαίου είναι διττό και αφορά τόσο το σκέλος της ζήτησης όσο και της προσφοράς λόγω της πανδημικής κρίσης. Η διακύμανση της τιμής του απειλεί άμεσα όχι μόνο της βιομηχανίας ορυκτών καυσίμων αλλά ολόκληρη την παγκόσμια οικονομία. Η παραδοξότητα της αρνητικής τιμής του βαρελιού συμβαίνει για πρώτη φορά στην ιστορία όπου οι παραγωγοί να πληρώνουν το αγοραστές για να 'ξεφορτωθούν' κατ' ουσία με οποιοδήποτε κόστος το πετρέλαιο από τα χέρια τους. Εξ αιτίας αυτής της πρωτόγνωρης ανισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης του πετρελαίου, έχει ήδη η εφοδιαστική του αλυσίδα έχει αγγίξει το όριο λειτουργίας της και φλερτάρει με το καθολικό κραχ εάν τυχόν δεν μεσολαβήσει κάτι άλλο στο μεσοδιάστημα προκειμένου να ανακουφίσει την κατάσταση. Το συγκεκριμένο πρόβλημα της εφοδιαστικής αλυσίδας του πετρελαίου είναι οι φυσικοί αποθηκευτικοί του χώροι δεδομένου ότι ήδη από τον Μάρτιο, εκτιμάται ότι το 76% της αποθηκευτικής ικανότητας σε όλο τον κόσμο ήταν ήδη πλήρες[21]. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε, οι παραγωγοί προχώρησαν στη ναύλωση super πετρελαιοφόρων και VLCCs προκειμένου να τα χρησιμοποιήσουν ως πλωτές αποθήκες περίπου 160 εκατομμυρίων βαρελιών πετρελαίου το οποίο αποτελεί και νέο ιστορικό ρεκόρ.[22]

Εν ολίγοις, η μέχρι πρότινος απίθανη περίπτωση της τιμής του πετρελαίου να αγγίζει τα μηδέν δολάρια το βαρέλι, πόσο μάλλον δε να τα ξεπερνάει με αρνητικό πρόσημο θεαματικά, έγινε πλέον πραγματικότητα θέτοντας σε κίνδυνο χρεοκοπίας αρκετές πετρελαιοπαραγωγούς εταιρείες και δημιουργώντας έτσι ένα πολύπλοκο και άκρως επικίνδυνο πολιτικό παίγνιο το οποίο χρειάζεται να αναλυθεί αυτόνομα. Μόνο

[20] https://www.iea.org/reports/oil-market-report-april-2020
[21] https://www.rystadenergy.com/newsevents/news/press-releases/historys-largest-oil-glut-months-away-from-topping-world-storage-while-tanker-freight-rates-explode/
[22] https://www.reuters.com/article/us-global-oil-tankers-storage/crude-oil-held-in-sea-storage-hits-new-record-at-160-million-bbls-sources-idUSKBN21Z2A2

και μόνο το γεγονός ότι ένα βαρέλι πετρελαίου, τόσο σε ονομαστικές όσο και προσαρμοσμένες λόγω πληθωρισμού τιμές, πωλείται φθηνότερα από ότι 150 χρόνια πιο πριν (1870), θέτει ένα τεράστιο ερώτημα όσον αφορά το ςνδεχόμενο τεκτονικών εντάσεων εξελίξεις σε διεθνές οικονομικό και πολιτικό επίπεδο.

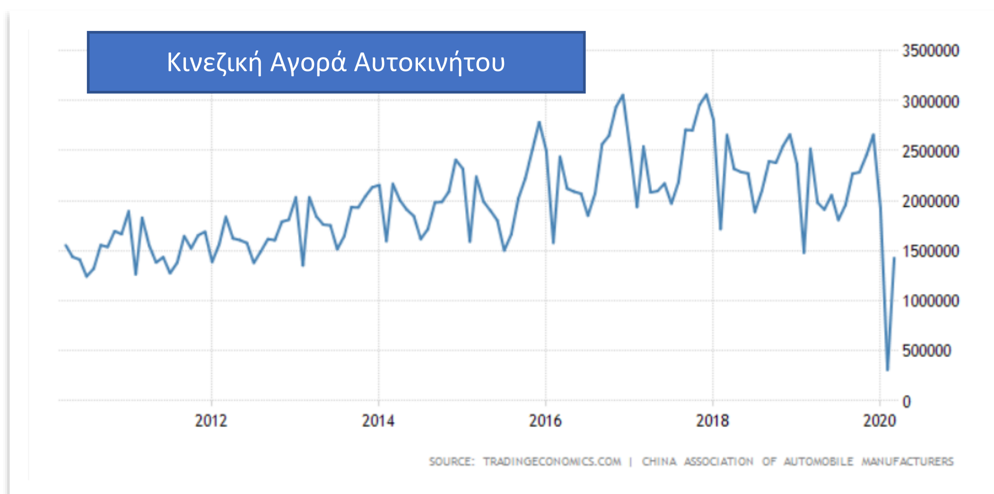

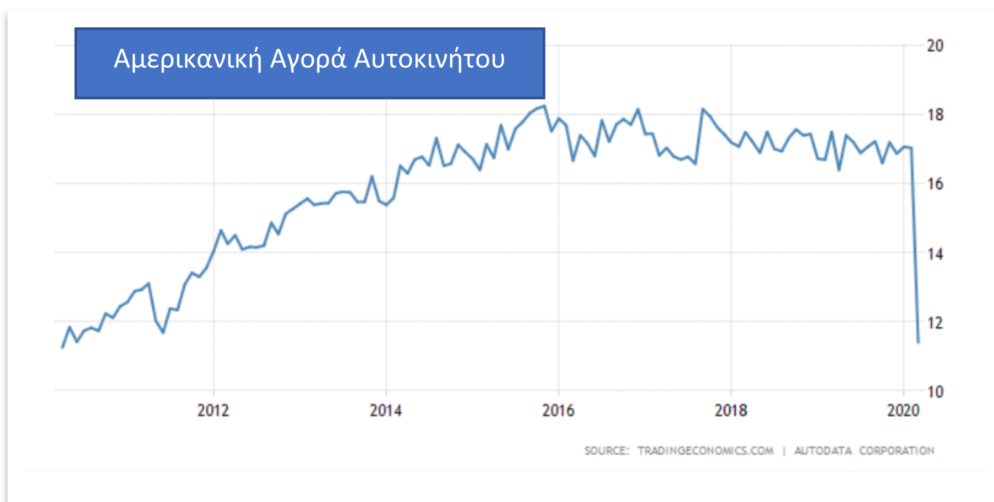

Πηγή: https://www.marketwatch.com/story/about-150-years-of-oil-price-history-in-one-chart-illustrates-crudes-spectacular-plunge-below-0-a-barrel-2020-04-22?mod=us-markets

Ο κορωναϊός, βέβαια, δεν άφησε ανέγγιχτη την παγκόσμια βιομηχανία αυτοκινήτου, μια από τις σημαντικότερες βιομηχανίες σήμερα, για την οποία τα μαύρα σύννεφα είχαν μαζευτεί ήδη από το 2015-16. Στην Κίνα, στην μεγαλύτερη αγορά αυτοκινήτου στον κόσμο, οι πωλήσεις επιβατικών οχημάτων σημείωσαν μια

άνευ προηγουμένη πτώση της τάξης του 43.3% για τον Μάρτιο του 2020, ή μείωση κατά 1.428.000 αυτοκίνητα, μετά από μια θεαματική πτώση 79% κατά τον μήνα Φεβρουάριο, η οποία είναι η μεγαλύτερη πτώση στην ιστορία της κινεζικής αγοράς αυτοκινήτου. Παρόμοιο το σκηνικό και στην μεγαλύτερη οικονομία του πλανήτη, στις ΗΠΑ, όπου οι συνολικές πωλήσεις οχημάτων των Μάρτιο υπέστησαν καθίζηση κατά 6 εκατομμύρια οχήματα σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2020, το οποίο αποτελεί αρνητικό ρεκόρ 10ετίας της αμερικανικής αγοράς.

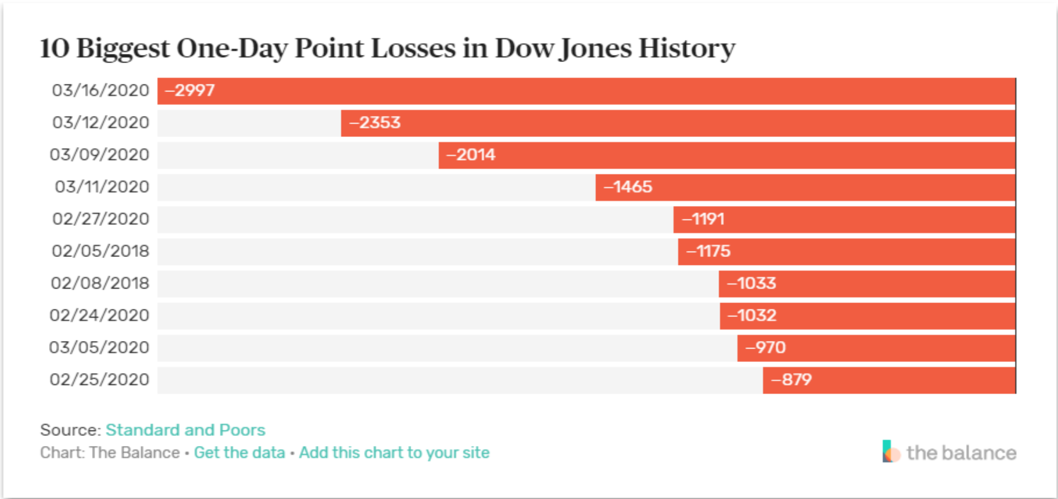

Ο φόβος και ο πανικός για την ανεξέλεγκτη εξάπλωση του Covid-19, προκάλεσε μαζικές ρευστοποιήσεις ως εάν ζούσαμε ένα γενικευμένο κραχ σε όλες τις χρηματαγορές του κόσμου, διαδοχικά από τις 9 Μαρτίου έως και τις 16 Μαρτίου 2020. Ο Dow Jones Industrial Average (DJIA). Η 'Μαύρη Δευτέρα' (Black Monday) της 9 Μαρτίου για τον Dow Jones ήταν η μεγαλύτερη ημερήσια πτώση στην ιστορία του

δείκτη αφήνοντας πίσω του την Black Monday της 19 Οκτωβρίου 1987 και το κραχ της 12 Δεκεμβρίου 1914. Τα χρηματιστήρια σε Ευρώπη και Ασία ακολούθησαν την αντίδραση της αμερικανικής αγοράς με εξαιρετικά σημαντικές απώλειες της τάξης του 20 και 30%. Ενδεικτικά, στο διάστημα αυτό, το σύνολο της αμερικανικής χρηματιστηριακής αγοράς μείωσε το επίπεδο κεφαλαιοποίησης του κατά 7.3 τρις δολάρια σε σχέση με το 'υψηλό' της 19 Φεβρουαρίου 2019 στο οποίο περιλαμβάνονται και μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Μόνο βασιζόμενοι στον S&P-500, τα 327 εκατομμύρια Αμερικανοί έχασαν 6.67 τρις δολάρια ή 20.385 δολάρια κατά κεφαλή, το οποίο αντιστοιχεί περίπου με ένα τρίμηνο του εισοδήματος του μέσου νοικοκυριού το οποίο σαρώθηκε μέσα σε δύο βδομάδες μαζικών ρευστοποιήσεων.[23]

[23]https://www.investors.com/etfs-and-funds/sectors/sp500-how-much-every-american-lost-in-the-coronavirus-stock-market-drop/

Πηγή:https://www.thebalance.com/fundamentals-of-the-2020-market-crash-4799950#causes-of-the-2020-crash

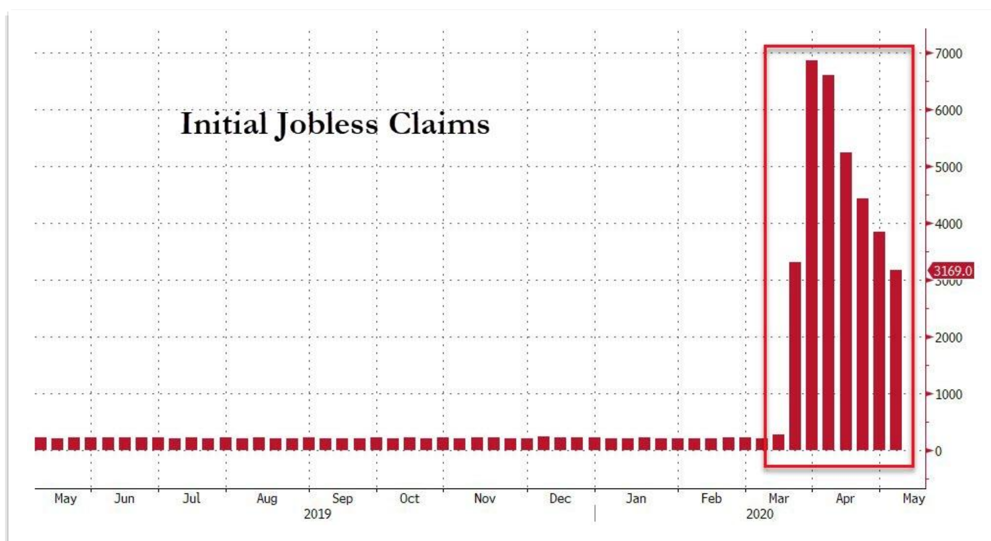

Τα αποτελέσματα του σοκ της πρώτης φάσης της πανδημίας του Covid-19 ήταν αναμενόμενο ότι θα έπληττε και το επίπεδο της απασχόλησης. Όχι βέβαια σε τέτοιο βαθμό όπως προέκυψε στην μεγαλύτερη οικονομία του πλανήτη. Το ότι σε 7 εβδομάδες η υποβολή αιτήσεων για καταβολή του επιδόματος ανεργίας θα ανερχόταν σε 33.5 εκατομμύρια πρώην εργαζόμενους, ήταν ενδεικτικό της δραματικότητας της κατάστασης στις ΗΠΑ και πρόγευση το τι πιθανότατα θα ακολουθήσει το αμέσως επόμενο διάστημα στο διεθνές περιβάλλον. Όταν τα στατιστικά μεγέθη κάνουν λόγο για 12 φορές χειρότερη περίοδο 5 εβδομάδων τα τελευταία και πλέον 50 χρόνια[24] και για αύξηση των κουπονιών σίτισης (food stamps)

[24]https://www.zerohedge.com/personal-finance/covid-america-73400-dead-33-million-jobless-stocks-soaring?fbclid=IwAR09jgQfRten7LQH4EjbwjtgwR9NLPv71jl1IvWyCFQrrFkN5wR8v8sHZPg

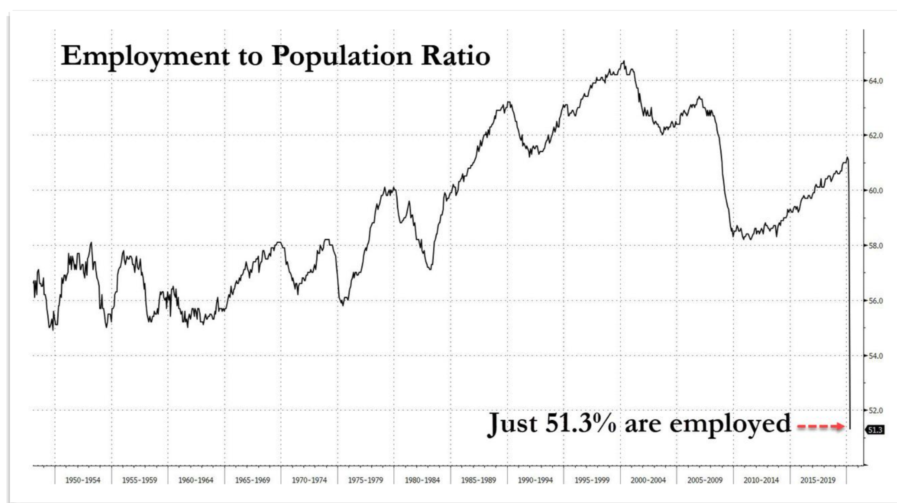
κατά 40%[25], έχει μεγάλη βεβαιότητα το σοκ αυτής της συρρίκνωσης του εθνικού προϊόντος να εξελιχθεί σε ύφεση και μάλιστα μακροχρόνια.

Εάν το 72% των χαμένων θέσεων απασχόλησης στις ΗΠΑ αφορά προσωρινές απολύσεις οι οποίες εκ πρώτης όψεως θα σταματήσουν να υφίστανται όταν θα επανεκκινήσει η οικονομία, με μια δεύτερη ανάγνωση των αριθμών και σύμφωνα με την Τράπεζα της Αυστραλίας (BofA – Bank of Australia), η αβεβαιότητα επιστροφής στην κανονικότητα είναι μεγάλη καθόσον η παράταση των προσωρινών μέτρων σε 'μόνιμα' για την αποφυγή επιδείνωσης της πανδημίας, μπορεί να επαναφέρει το ποσοστό απασχόλησης στα συνηθισμένα επίπεδα ίσως και μετά το 2022. Λαμβάνοντας υπόψη και τον λόγο εργαζομένων προς τον συνολικό πληθυσμό ο οποίος βυθίσθηκε σε επίπεδα ρεκόρ, είναι εξαιρετικά δυσοίωνο ότι συνολικά το 51.3% του πληθυσμού εργάζεται. Εν ολίγοις, αυτό σημαίνει ότι για πρώτη φορά στην ιστορία του αμερικανικού έθνους ο μισός ενεργός πληθυσμός δεν έχει εργασιακή απασχόληση[26].

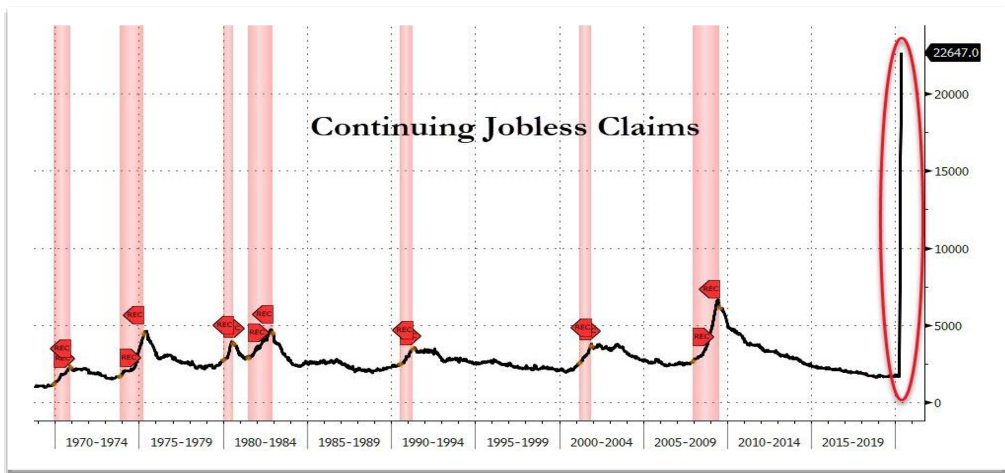
---

[25] https://www.theepochtimes.com/usda-food-stamp-benefits-up-40-percent_3322954.html
[26] https://www.zerohedge.com/markets/tragic-record-first-time-ever-more-half-us-population-not-working

Σύμφωνα δε με τον νόμο **CARES** (Coronavirus Aid, Relief, and Economic Security) της 27 Μαρτίου 2020 που θέσπισε η κυβέρνηση Trump, το βοήθημα των 600 ευρώ την εβδομάδα ακόμη και σε αυτό-απασχολούμενους μέχρι τέλος Ιουνίου 2020, δημιουργεί τέτοιες στρεβλώσεις στην αγορά εργασίας που οι εργαζόμενοι με ετήσιες απολαβές κάτω των 50χιλιάδων δολαρίων είναι πιθανόν η οικονομική κατάσταση τους να βελτιώνεται με την επιδοματική πολιτική του ομοσπονδιακού κράτους παρά από το να παρέχουν το προϊόν της εργασίας τους. Η οξύμωρη αυτή δημοσιονομική πολιτική, το να αυξάνεται η προσφορά χρήματος – ή ακόμη πιο ειρωνικά, να 'εκτυπώνεται' χρήμα από 'αέρα κοπανιστό' (out of thin air) και να διαμοιράζεται υπό την μορφή χορηγίας δώρου – χωρίς οι πολίτες να παράγουν αγαθά και υπηρεσίες, είναι ένα φαινόμενο με ενδεχόμενο πολύ σημαντικές συνέπειες. Και μάλιστα, αναλυτές θεωρούν ότι τόσο τα αρνητικά επιτόκια όπου ο δανειστής πληρώνει ουσιαστικά τον δανειζόμενο προεξοφλώντας ότι το μέλλον θα είναι χειρότερο από το οικονομικό παρόν όσο και η εγχρήματη αεργία η οποία επιβραβεύεται από την αμερικανική κυβέρνηση, μπορεί να αποτελεί ένα σοσιαλιστικό ιδεώδες, μια μορφή ακραίου κρατισμού αλλά σίγουρα στην Μέκκα του καπιταλισμού, αυτό το νομισματικό και δημοσιονομικό μόρφωμα που έχει δημιουργηθεί, δεν είναι καπιταλισμός. [27]

[27] https://mises.org/power-market/paycheck-protection-program-paying-people-not-work

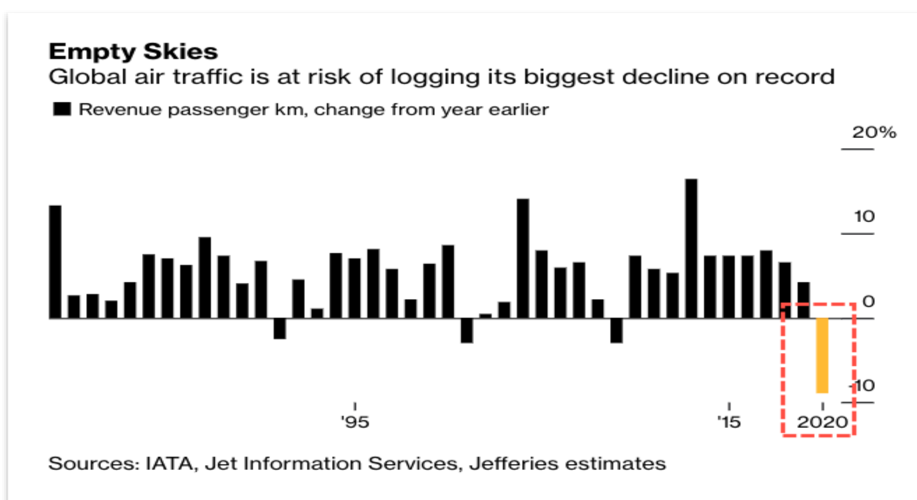

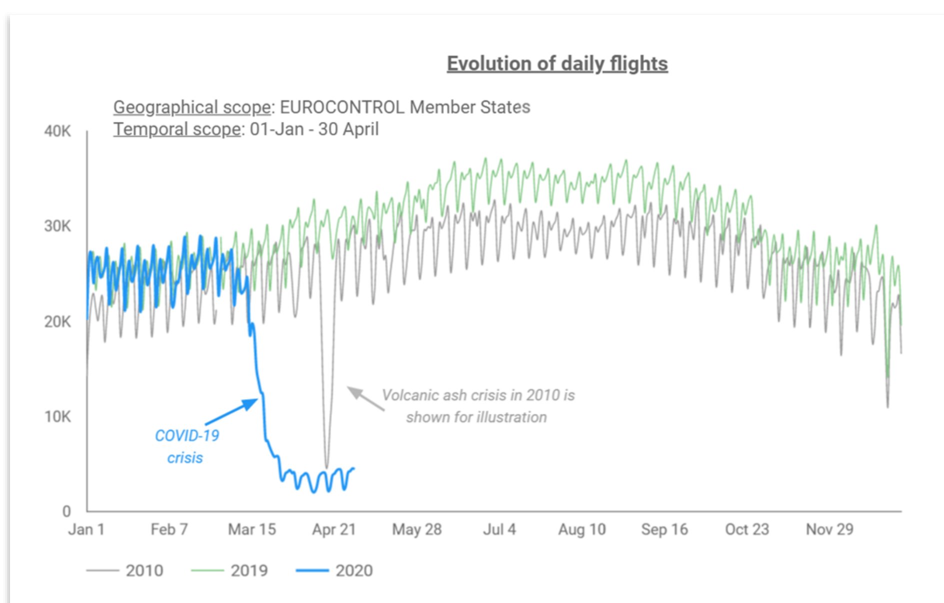
Ένας άλλος σημαντικός δείκτης της οικονομικής δραστηριότητας, προπύργιο του μεταπολεμικού κόσμου, της ελεύθερης αγοράς, της απελευθέρωσης του εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης της παραγωγής και της μετακίνησης των ανθρώπων, είναι προφανώς και οι αερομεταφορές. Ο Covid-19, υπολογίζεται ότι θα έχει προκαλέσει το μεγαλύτερο σοκ για τις αεροπορικές εταιρείες καθώς η παγκόσμια αεροπορική κίνηση αναμένεται να μειωθεί κατά 9% το 2020 λόγω της γενικευμένης παράλυσης που έχει προκαλέσει η κρίση στα αεροπορικά δρομολόγια. Η πτώσης της ζήτησης στον αεροπορικό κλάδο υπολογίζεται από τις αρχές Μαρτίου του 2020 ως η μεγαλύτερη που έχει συμβεί από το 1978 και μάλιστα μεγαλύτερη από τις επιπτώσεις μετά από την τρομοκρατική κατά την επίσημη εκδοχή επίθεση στο World Trade Center στις 7 Σεπ 2001 στην νέα Υόρκη καθώς και την χρηματοοικονομική κρίση του 2008. Η κατρακύλα αυτή των αεροπορικών μεταφορών τον Μάρτιο, σήμανε και αντίστοιχη θεαματική πτώση στην ζήτηση των αεροπορικών καυσίμων (jet fuel)[28]. Οι τιμές ενδεικτικά του jet fuel στην Σιγκαπούρη μειώθηκαν κατά 30% από τις αρχές του 2020 και συνεισέφεραν κατά 50% στα spreads των καυσίμων (jet fuel crack spread είναι η διαφορά της τιμής πώλησης του αργού πετρελαίου από το διυλιστήριο σε σχέση με τις αντίστοιχες τιμές των άλλων προϊόντων-παραγώγων του πετρελαίου).[29]

---

[28]https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-06/air-travel-poised-for-worst-year-on-record-amid-virus-outbreak

[29]https://www.reuters.com/article/us-health-corona-virus-jet-fuel/jet-fuel-woes-set-to-linger-as-coronavirus-sickens-global-aviation-idUSKBN20Q148

Πηγή: https://ansperformance.eu/, Pan-European ANS Performance Data Portal, data retrieved on 08 May 2020

Γίνεται ευρεία συζήτηση για το πως η κρίση του κορωναϊού θα αλλάξει για πάντα τις αεροπορικές εταιρείες και τον τρόπο που πετάμε όπως για παράδειγμα τα αεροπορικά εισιτήρια, τους προορισμούς, την διευθέτηση των επιβατών στις καμπίνες, κλπ. Η έκρηξη των αεροπορικών μεταφορών ήταν ένας από τους κυριότερους παράγοντες ανάπτυξης και επικοινωνίας του πλανήτη μετά τον καταστροφικό Β' Π.Π. Ωστόσο, χρειάστηκαν μόνο 2-3 μήνες από τις αρχές του 2020 να καταστραφούν πρακτικά τα πάντα. Πλέον, οι αεροπορικές εταιρείες ανά την υφήλιο, περικόπτουν την δυνατότητα μεταφοράς επιβατών στην καμπίνα κατά 70% τουλάχιστον ενώ σε έρευνες γνώμης, το 40% των μελλοντικών επιβατών θεωρούν ότι

θα ξαναπετάξουν το λιγότερο σε 6 μήνες από τότε που θα αρθούν τα μέτρα για τον ιό. Με περιθώριο κέρδους ανά επιβάτη, συχνά στα 3 δολάρια, γίνεται εύκολα αντιληπτό το τι έχει προκύψει ήδη στην αεροπλοΐα και το τι θα επακολουθήσει μετά το πέρας της κρίσης και σε συνδυασμό με τα προληπτικά μέτρα που θα εφαρμοσθούν -άγνωστο για πόσο χρονικό διάστημα. Κατά τον Απρίλιο του 2020, τα 2/3 του παγκόσμιου αεροπορικού στόλου είναι ήδη ‘καθηλωμένα’ σε ένα σύνολο 26.000 επιβατικών αεροσκαφών ενώ περίπου 25 εκ. θέσεις εργασίας βρίσκονται σε κίνδυνο να περικοπούν. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της IATA, αναμένεται η βιομηχανία των αερομεταφορών να αντιμετωπίσει μια μείωση της πώλησης εισιτηρίων της τάξης των 314 δις δολαρίων και την πιθανότητα μισές από τις αεροπορικές να αντιμετωπίσουν το ενδεχόμενο της στάσης λειτουργίας σε 2 με 3 μήνες εάν δεν υπάρξει έγκαιρη χρηματοδοτική βοήθεια από το κράτος[30].

Σύμφωνα με τον εξειδικευμένο αεροπορικό σύμβουλο, την εταιρεία CAPA, αρκετές από τις μεγαλύτερες αεροπορικές εταιρείες θα μπορούσαν να χρεοκοπήσουν μέχρι τον Μάϊο εάν δεν αντιστρεφόταν έγκαιρα η πορεία της πανδημίας και δεν χαλάρωναν οι κυβερνήσεις τα μέτρα του lockdown και του social distancing. Παραθέτει δε κάποιες αεροπορικές εταιρείες οι οποίες ήδη έχουν καταρρεύσει εξ αιτίας της κρίσης του Covid-19 τόσο στις ΗΠΑ στην Μ. Βρετανία αλλά και αλλού. Η τελευταία που χρεοκόπησε εντός του Απριλίου 2020 ήταν η Virgin Australia η οποία παρόλο που επίσημα δήλωσε χρεοστάσιο συνέχισε να εκτελεί πτήσεις. Η εταιρεία CAPA εκτιμά ότι παρά το γεγονός ότι ο Πρόεδρος Donald Trump τον Μάρτιο του 2020 υπέγραψε διάταγμα για ένα πρόγραμμα διάσωσης (bail-out) ύψους 58 δις δολαρίων, είναι πιθανόν να μην είναι αρκετό για τις αμερικανικές αεροπορικές εταιρείες όπως επίσης ότι και στον υπόλοιπο κόσμο, η βιομηχανία των αερομεταφορών βρίσκεται σε ιδιαίτερα δυσχερή θέση λόγω αδυναμίας ή απροθυμίας των κεφαλαιαγορών για περαιτέρω χρηματοδότηση.[31] Στην Ευρώπη, η γερμανική Lufthansa διαπραγματεύεται με την γερμανική κυβέρνηση για το δικό της πρόγραμμα bail-out ύψους 9 δισεκατομμυρίων ευρώ το οποίο θα το διεκδικήσει από

[30] https://www.bloomberg.com/news/features/2020-04-24/coronavirus-travel-covid-19-will-change-airlines-and-how-we-fly

[31] https://www.businessinsider.com/coronavirus-airlines-that-failed-bankrupt-covid19-pandemic-2020-3?fbclid=IwAR24B8NDljBHzF0afUZkyik7xb498dl_BgUw1I0xaL6ldcwqL72ViTgENBs

τους πόρους του ταμείου οικονομικής σταθεροποίησης που θέσπισε η Angela Merkel για την αντιμετώπιση της κρίσης, προκειμένου ο γερμανικός αερομεταφορέας να εξασφαλίσει το μέλλον του. Το πρόγραμμα ‘σταθεροποίησης’ περιλαμβάνει την εξαγορά ενός πακέτου κοινών μετοχών, αύξηση μετοχικού κεφαλαίου και ένα δάνειο 3.5 δις ευρώ περίπου με εγγυήσεις του γερμανικού δημοσίου αφήνοντας ανοιχτό το ενδεχόμενο το γερμανικό κράτος να αποκτήσει το 25% της σύνθεσης του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας[32].

Παράπλευρες απώλειες φυσικά υπήρχαν και για την αεροδιαστημική βιομηχανία. Οι κατάρρευση των τιμών του πετρελαίου ήρθαν και προστέθηκαν στα προβλήματα της αμερικανικής Boeing. Η συγκυρία ήταν η χειρότερη για το νέο της 737 max jet το οποίο διαφημίζεται για την οικονομία του καυσίμου σε σχέση με τον ανταγωνισμό και είχε ως αποτέλεσμα η κατασκευάστρια Boeing να δεχθεί ακυρώσεις παραγγελιών που αποτιμώνται σε μερικές εκατοντάδες αεροσκάφη[33]. Από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού, ο μεγάλος ανταγωνιστής της Boeing, το ευρωπαϊκό καύχημα της Airbus, αναφέρθηκε με τα μελανότερα χρώματα για την κρίση και προανήγγειλε δραστικές περικοπές στις θέσεις εργασίας (απασχολεί 135.000 εργαζομένους) καθόσον οι επιβίωση της τίθεται σε κίνδυνο και απαιτείται άμεσο σχέδιο δράσης. Σε αυτό, περιλαμβάνεται και η δραστική περικοπή κατά 35% (narrow-body jets) και 42% (wide-body jets) αντίστοιχα σε σχέση με τα προηγούμενα σχέδια των γραμμών παραγωγής[34].

Η απόφαση των κυβερνήσεων να εφαρμοσθεί στο 40% περίπου του πλανήτη ένα γενικευμένο lockdown με σκοπό τον περιορισμό της πανδημίας του κορωναϊού και την διάσωση των συστημάτων υγείας προκειμένου αυτά ανταπεξέλθουν στις προβλέψεις των διαφόρων επιδημιολογικών μοντέλων που έκαναν λόγο για εκατοντάδες χιλιάδες ή και εκατομμύρια θύματα από τον Covid-19, έβαλε την οικονομική δραστηριότητα των ΗΠΑ, της Ευρώπης, της Κίνας, της Ιαπωνίας, κλπ.

---

[32] https://www.reuters.com/article/us-lufthansa-germany-bailout/lufthansa-seeks-9-billion-euro-bailout-amid-political-discussions-idUSKBN22J24U

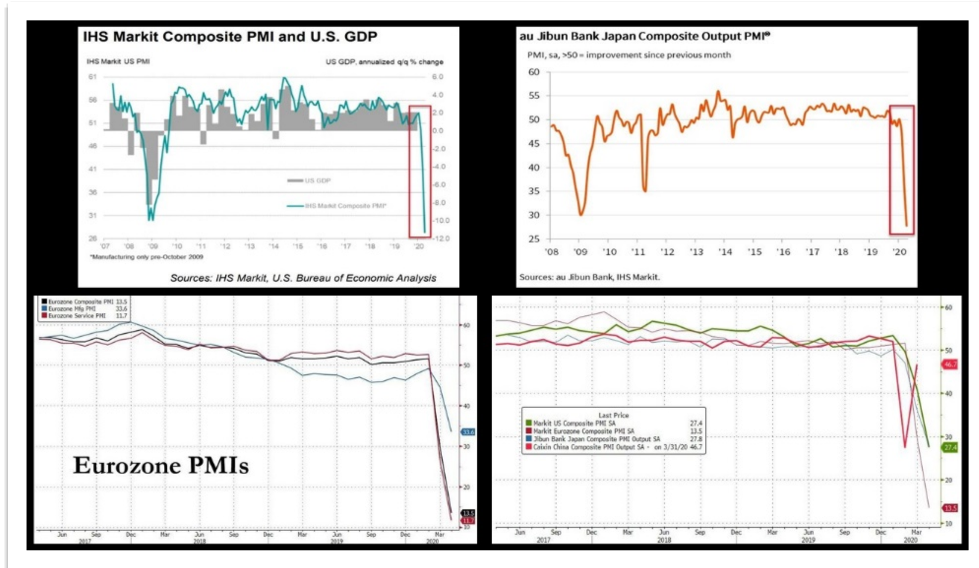
[33] https://www.ccn.com/oil-price-collapse-destroys-boeings-biggest-737-max-selling-point/?fbclid=IwAR2OYGhaVeKqjF9-A18_8cToBa2LvSShSXXE1d2Ey-umo32a4UUgGHGGLV4

[34] https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-airbus/airbus-warns-staff-on-jobs-with-its-survival-at-stake-idUSKCN2280S3?fbclid=IwAR3IaXgbjf8eWnUMw3Id-OqRS6VczZbmPrF5hy0HUkTa0AZhqNvbFNQinX4

ουσιαστικά στην ‘κατάψυξη’. Οι δείκτες PMIs (Purchasing Manager Indexes), αποτελούν διεθνώς (επιχειρηματικό και ακαδημαϊκό περιβάλλον) ορισμένες από τις σημαντικότερες ενδείξεις για τις επικρατούσες συνθήκες των αγορών καθώς και τις οικονομικές τάσεις τόσο στον βιομηχανικό όσο και στον τομέα των υπηρεσιών. Οι δείκτες PMI, συνοψίζουν υπό το πρίσμα των υπευθύνων Δνσεων/Τμημάτων Προμηθειών (Purchasing Managers) εάν και κατά πόσο οι συνθήκες της αγοράς έτσι όπως διαμορφώνονται σε μηνιαία βάση δείχνουν αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας, επιβράδυνση ή και μείωση. Στην περίπτωση του Α’ τετράμηνου και των προκαταρκτικών στοιχείων από τον Απρίλιο του 2020, παντού οι αντίστοιχοι δείκτες PMI δέχθηκαν μια άνευ προηγουμένου μείωση που όμοια της δεν εντοπίσθηκε κατά την Μεγάλη Ύφεση του 2008-09.

Χαρακτηριστικό του μεγέθους του περιορισμού της οικονομικής δραστηριότητας που υπέστη ο πλανήτης από το γενικευμένο lockdown είναι το σχόλιο του Chief Business Economist στο IHS Markit (εξειδικευμένη διεθνής εταιρεία-σύμβουλος παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών με έδρα της το Λονδίνο), Chris Williamson, για τα στοιχεία που δείχνουν τους διάφορους PMI δείκτες: *‘Το ξέσπασμα της κρίσης του Covid-19 έπεσε με τέτοια σφοδρότητα στην αμερικανική οικονομία που όμοια της δεν έχουμε ξαναδεί στην πρόσφατη ιστορία. Η επιδείνωση όλων των PMI δεικτών καταδεικνύει ένα ποσοστό συρρίκνωσης της οικονομίας το οποίο δεν είχαμε παρατηρήσει ούτε κατά την πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση και με τις θέσεις απασχόλησης να μειώνονται σε τέτοιο βαθμό πολύ μεγαλύτερο από οποιοδήποτε νούμερο έχουμε καταγράψει μέχρι σήμερα. Το μεγάλο κομμάτι των μη-κρίσιμων επιχειρήσεων που έκλεισε προσωρινά στην προσπάθεια των κυβερνήσεων να περιορίσουν την εξάπλωση του κορωναϊού, σημαίνει ότι το πλήγμα περισσότερο από όλους τους τομείς το δέχθηκε ο τομέας της παροχής υπηρεσιών και ειδικότερα οι βιομηχανίες αναψυχής και ταξιδιού. Οι επιχειρήσεις αυτές ανέφεραν την μεγαλύτερη πτώση στην ζήτηση από τότε που συλλέγονται στοιχεία και το διπλό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν με τις ελλείψεις του προσωπικού και ταυτόχρονα τις υπερβολικές καθυστερήσεις στις εφοδιαστικές αλυσίδες. Η κλίμακα της πτώσης στους δείκτες PMI, προδικάζει ότι στο 2ο 3μηνο του 2020, θα δούμε μια δραματική συρρίκνωση της*

οικονομίας ιστορικού μεγέθους, γεγονός που θα επιβαρύνει κατά πολύ το τελικό κόστος στην μάχη κατά της πανδημίας'.[35]

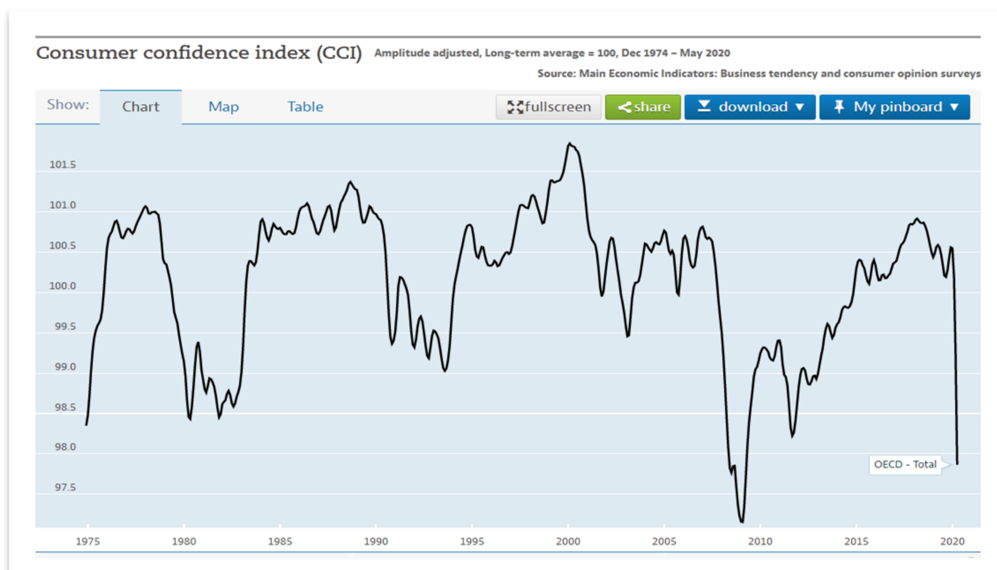

Όσον αφορά τον πληθωρισμό και πιο συγκεκριμένα τον τιμάριθμο του κόστους διαβίωσης (Consumer Price Index – CPI) στις ΗΠΑ, αυτός μειώθηκε τον Απρίλιο κατά 0.8% σε σχέση με τον Μάρτιο 2020 -η μεγαλύτερη μείωση από το 2008- ενώ ο βασικός τιμάριθμος μειώθηκε κατά 0.4%, επίπεδο αρνητικού ρεκόρ από το 1961 καθώς και ο τιμάριθμος για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που παρουσίασε εξίσου εντυπωσιακή πτώση σε αντίθεση με του δείκτες τροφίμων που παρουσίασαν την μεγαλύτερη μηνιαία αύξηση από τον Φεβρουάριο του 1974.

[35]https://www.markiteconomics.com/Public/Home/PressRelease/63cdd746043d4473bd49c2730287049a

Επίσης, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης (Consumer Confidence Index), ένας από τους κύριους δείκτες του ΟΟΣΑ- των χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως (OECD - Organisation of Economic Cooperation and Development), έπεσε από το επίπεδο των 98 μονάδων, την χειρότερη επίδοση μετά το 2009 από το 1975, έτος βάσης τήρησης των στοιχείων. Ο δείκτης CCI, παρέχει μια κατεύθυνση της μελλοντικής εξέλιξης της κατανάλωσης και της δυνατότητας αποταμίευσης των νοικοκυριών βάσει ερωτηματολογίου σε σχέση με την αναμενόμενη οικονομική κατάσταση, την ανεργία και την ροπή προς αποταμίευση. Μια τιμή του δείκτη πάνω από 100 μονάδες, δείχνει μια τόνωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών για την μελλοντική κατάσταση της οικονομίας η οποία γενικά μεταφράζεται σε ένα κλίμα μικρότερης αποταμίευσης και μεγαλύτερης τάσης για αύξηση των δαπανών κυρίως διαρκών αγαθών για τους επόμενους 12 μήνες. Τιμές κάτω του 100, μεθερμηνεύονται ως μια απαισιόδοξη τάση για το πως θα εξελιχθεί μελλοντικά η οικονομία με πιθανή συμπεριφορά την τάση για μεγαλύτερη αποταμίευση και μικρότερη κατανάλωση εν γένει.

Πηγή: https://data.oecd.org/leadind/consumer-confidence-index-cci.htm,retrieved on 12/05/2020

Ειδικότερα, για την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τον μήνα Απρίλιο 2020, ο αντίστοιχος δείκτης (ESI-Economic Sentiment Indicator) Οικονομικού Κλίμακος συνετρίβη τόσο για τις χώρες της ευρωζώνης (-27.2 μονάδες από 67) όσο και για τα κράτη-μέλη της Ε.Ε συνολικά (-28.8 μονάδες από 65.8). Η επίδοση αυτή, απετέλεσε αρνητικό ρεκόρ μηνιαίας πτώσης του ESI index από το 1985, ξεπερνώντας κατά πολύ και το αρνητικό του Μαρτίου 2020. Οι δείκτες, είναι πολύ χαμηλότερα από τον μακροχρόνιο μέσο όρο των 100 μονάδων και κατά τι υψηλότερα από τα χαμηλότερα επίπεδα που καταγράφηκαν ποτέ και αυτά ήταν κατά την μεγάλη χρηματοοικονομική κρίση του 2009.[36]

[36] https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/business-and-consumer-surveys/latest-business-and-consumer-surveys_en

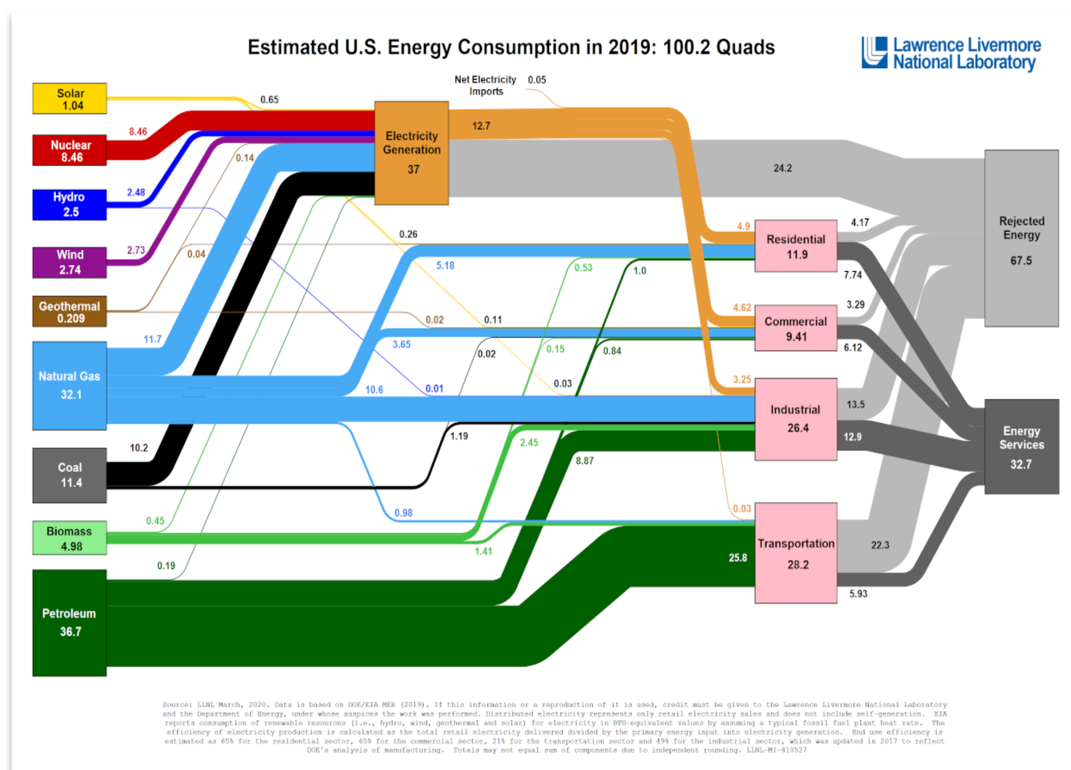
1.3 Ότι Δεν Αλλάζει σε 50 Χρόνια, Μπορεί να Αλλάξει σε 2 Μήνες

Η πανδημία του κορωναϊού και η πλανητική κρίση που προκάλεσε από τα μέτρα που πήραν οι κυβερνήσεις για την καταπολέμηση του τους πρώτους μήνες του 2020, ήταν η 'τέλεια καταιγίδα' ή το 'στάχι που διάλυσε την πλάτη της καμήλας'. Εάν, δεν ήταν: α) μια μεθοδευμένη και σχεδιασμένη κρίση να δώσει, ως αναγκαίο κακό' ένα τέλος στο υπάρχον από τις αρχές της 10ετίας του '70 χρηματοπιστωτικό σύστημα, β). το αδιέξοδο που δημιούργησε έναν στρεβλό μετα-καπιταλισμό ο οποίος ξέφυγε από το παραδοσιακό παραγωγικό μοντέλο και στράφηκε με την βοήθεια της ψηφιακής τεχνολογίας στον *αλλοτριομορφοδίαιτο* χρηματιστικό καπιταλισμό όπου το παρά φύσει χρέος και η προσδοκία εξυπηρέτησης του έγινε το νέο μοντέλο οικονομικής 'ανάπτυξης', τότε τι άλλο θα μπορούσε να ήταν; Θα μπορούσε πίσω από όλα αυτά, να κρύβονται τα κερδοσκοπικά συμφέροντα των Big Pharma και όλων αυτών των ακαδημαϊκών, των πολιτικών συστημάτων εξουσίας, των φιλανθρωπικών lobbies που προωθούν τον γενικευμένο εμβολιασμό του πλανήτη χάριν ιδεοληψίας ή απλά άσκησης ισχύος και οικονομικής επικράτησης. Θα μπορούσε να είναι, οι τέλειες περιστάσεις προκειμένου το **'New Green Deal',** ο βίαιος μετασχηματισμός του παραγωγικού μοντέλου της παγκόσμιας οικονομίας σε μια **zero-CO2** κοινωνία με την επιβολή απόσυρσης της χρήσης ορυκτών καυσίμων μέχρι το 2050 χάριν της υποτιθέμενης υπερθέρμανσης του πλανήτη και της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, γίνει πραγματικότητα με την πρόκληση ή την εκμετάλλευση της συγκυρίας της παγκόσμιας πανδημίας του Covid-19 αφού η Συμφωνία των Παρισίων (2015) για την κλιματική αλλαγή μάλλον ευτελίσθηκε σε σημείο *γράμματος κενού περιεχομένου* μετά την ανακοίνωση αποχώρησης των ΗΠΑ και του Προέδρου Trump από τα υπογραφέντα[37]. Θα μπορούσε να είναι, ένα πολιτικό παίγνιο σφετερισμού εξουσίας μέχρις εσχάτων ανάμεσα στα δύο αμερικανικά πολιτικά κόμματα, Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικάνων, εν όψει των προεδρικών εκλογών της 3ης Νοεμβρίου 2020 και την απέλπιδα προσπάθεια των Ρεπουμπλικάνων *('We are still in')*[38], αρπάζοντας ως ευκαιρία την συγκεκριμένη τραγική συγκυρία, να προκαλέσουν ένα όσο το μεγαλύτερο δυνατό πλήγμα στην αμερικανική κοινή γνώμη. Και αυτό, έχοντας στο

[37] https://www.nytimes.com/2019/11/04/climate/trump-paris-agreement-climate.html
[38] https://www.nrdc.org/stories/paris-climate-agreement-everything-you-need-know

πίσω μέρος του μυαλού τους ότι ο Αμερικανός ψηφοφόρος ψηφίζει κατά κύριο λόγο με την κατάσταση της οικονομίας της χώρας του. Είναι πρόδηλη η μέχρι ιδεοληψίας στάση σύσσωμου του ρεπουμπλικανικού κατεστημένου συνεπικουρούμενο από το Βαθύ Κράτος (Deep State) κρατικών υπηρεσιών και οργανισμών, διαφόρων ακαδημαϊκών ελίτ, των κυρίαρχων ΜΜΕ, των διαπλεκόμενων ΜΚΟ, high profile φιλανθρωπικών ιδρυμάτων καθώς και υπερεθνικών θεσμών όπως ο ΟΗΕ και ο ΠΟΥ. Το πρωτόγνωρο στην ανθρώπινη ιστορία πλανητικό κοινωνικό πείραμα το οποίο έθεσε την διεθνή οικονομία σε κατάσταση νεκροφάνειας, αποτέλεσε για όλους τους παραπάνω δρώντες μια άνευ προηγουμένου συναίνεση προκειμένου να επιτευχθεί με αυτή την εξαιρετική συγκυρία ένας και μοναδικός στόχος. Να πληγεί στρατηγικά και ολοκληρωτικά ο Πρόεδρος Trump προκειμένου να μην μπορέσει να επανεκλεγεί για δεύτερη θητεία. Οι υπόλοιποι διεθνείς δρώντες απλώς ακολουθούν προσαρμόζοντας αναλόγως τις ατζέντες τους.

Η ατζέντα της κλιματικής αλλαγής και του **New Green Deal** θα πρέπει να προβληματίσει ως προς την ασυγκράτητη μεθόδευση επιβολής της με ακραίο, πρώην σοβιετικού τύπου, κεντρικά σχεδιαζόμενο παρεμβατισμό και όχι σαν μια φυσική εξέλιξη επιλογής της ελεύθερης αγοράς αφού προηγουμένως θα είχε κριθεί η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητα χρήσης ενός νέου τέτοιου Παραδείγματος καθολικής εφαρμογής των ΑΠΕ για οικονομίες και κοινωνίες. Είναι απορίας άξιο μελετώντας τον παρακάτω πίνακα ενεργειακής κατανάλωσης των ΗΠΑ ότι χωρίς την λήψη ορθολογικών αποφάσεων κόστους-οφέλους, των γεωπολιτικών συμφερόντων των Αμερικανών σε σχέση με ενεργειακά πεδία, τεχνολογία, παγκόσμιο εμπόριο, ανακατανομή ισχύος, αλλαγή δόγματος επικράτησης ως πλανητικής δύναμης σε μια αλλαγή ρόλου ισχυρού περιφερειακού δρώντα, κλπ., η επιλογή μιας τέτοιας μονόπλευρης και στείρας μυωπικής πολιτικής θα ήταν κόλαφος για τις ηγεμονικές βλέψεις των Ηνωμένων Πολιτειών.

Πηγή: https://flowcharts.llnl.gov/

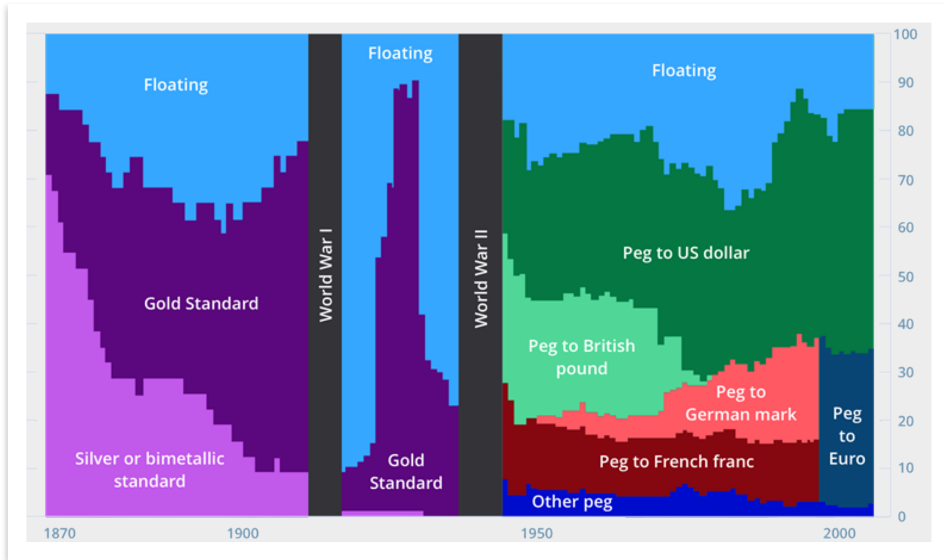
Μέχρι το 2035 και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη Συμφωνία των Παρισίων, θα πρέπει τα 190 κράτη[39] να περιορίσουν τους ρίπους τους από την χρήση ορυκτών καυσίμων στο 50% και μέχρι το 2050 να έχει απαλειφθεί εντελώς η ανθρωπογενής έκλυση CO2. Πως θα μπορέσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες μόλις μέσα σε 15 χρόνια να αναδιατάξουν το ενεργειακό τους μοντέλο γνωρίζοντας ότι αυτό όχι μόνο έχει μια εκτίμηση κόστους πολλών τρισεκατομμυρίων αλλά θα είναι μια ευθεία αμφισβήτηση του status quo της χώρας τα τελευταία 80 χρόνια με άγνωστες απολήξεις. Η μια άποψη στηρίζεται σε μια οικολογική θρησκοληψία η οποία έχει σαν βιτρίνα τον περιβαλλοντικό ακτιβισμό αλλά πίσω την σκηνή, υποκρύπτονται -όπως πάντα άλλωστε- συμφέροντα εξουσίας, δύναμης και πλούτου για τα οποία η εκτίμηση είναι ότι τελικά δεν θα καταφέρουν να επιβάλλουν σε πλανητικό μέγεθος την ‘πράσινη ατζέντα’ χωρίς ωστόσο να υπάρχει ιδιαίτερη αισιοδοξία ότι τα θύματα δεν θα είναι πολύ περισσότερα από αυτά που προκάλεσε ο κορωναϊός. Η άλλη άποψη θεωρεί ότι αυτή η διοχετευόμενη παράνοια της κλιματικής αλλαγής ότι

[39] https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/paris_en

δηλαδή ο πλανήτης καταστρέφεται και μαζί με αυτόν και οι ανθρώπινες κοινωνίες εάν δεν κάνουμε απολύτως τίποτα, είναι μαζί με την συγκυρία της πανδημικής κρίσης μια εξαιρετική ευκαιρία για το κόμμα των Δημοκρατικών να επιφέρουν μέσω της καταστροφολογίας, του φόβου, της καταστολής και ελέγχου του αμερικανικού πληθυσμού, μοιραία κτυπήματα στους πολιτικούς τους αντιπάλους προκειμένου να μην υπάρξει Ρεπουμπλικάνος Πρόεδρος για άλλη μια τετραετία στις 4 Νοεμβρίου του 2020. Η απόρροια αυτής της διαμάχης πέραν του ότι μπορεί να διχάσει βαθιά και με απρόβλεπτα αποτελέσματα ΄το αμερικανικό έθνος, θα είναι ο καταλύτης ραγδαίων εξελίξεων σε όλον τον πλανήτη και θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό την ισορροπία ισχύος των ηγεμονικών περιφερειακών κρατών καθώς επίσης και το εάν το πολιτικό αποτέλεσμα στο εσωτερικό των ΗΠΑ θα είναι τέτοιο που ενδεχομένως η πρωτοκαθεδρία της Αμερικής στην παγκόσμια οικονομία μεταφερθεί με την σταδιακή φυγή του κεφαλαίου από την Δύση στην ταχύτατα αναπτυσσόμενη παραγωγικά και δημογραφικά Ανατολή.

Ο Covid-19 και ο τρόπος χειρισμού του από τις κυβερνήσεις των μεγαλύτερων χωρών ήταν η ικανή συνθήκη προκειμένου η παγκόσμια οικονομία να επιστρέψει (στην καλύτερη περίπτωση) στα επίπεδα της Μεγάλης Χρηματοοικονομικής Κρίσης του 2008-09. Ωστόσο, δεν ήταν και αναγκαία συνθήκη καθόσον με την ανάλυση μιας χρονικής περιόδου 200 χρόνων, μπορούμε να συμπεράνουμε σύμφωνα με το θεωρητικό μας εργαλείο των **Επάλληλων Οικονομικών Κύκλων** των 180, 60 και 20 ετών αντίστοιχα ότι το 2020 είναι μια καταληκτική χρονιά ορόσημο. Η ωρίμανση και η παρακμή του καπιταλιστικού παραγωγικού μοντέλου που ξεκίνησε με την Βιομηχανική Επανάσταση περί το 1820-40 μετήλθε το δεύτερο μισό του κύκλου των 180 ετών (180/2=90 έτη) από την Μεγάλη Κρίση (1929-32), το Νομισματικό Σύστημα του Bretton Woods (1944), την αποσύνδεση (μετατρεψιμότητα) του δολαρίου από τον χρυσό (1971), την επίσημη κατάργηση του συστήματος Bretton Woods (1973-74) και την καθιέρωση της ελεύθερης διακύμανσης των νομισματικών ισοτιμιών, την επιβολή του δολαρίου ως παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα, την παράλληλη χρήση του fiat money ή paper money (κάθε μορφή IOU που δεν είναι μετατρέψιμη σε άλλο

στοιχείο του ενεργητικού όπως ο χρυσός ή τα εμπορεύματα)[40] η οποία είναι δημιουργία χρέους με 'εκτύπωση' χρήματος από 'αέρα κοπανιστό' (out of thin air)[41] και η οποία εν ολίγοις μας οδήγησε στην κατάσταση του 2020, της μεγαλύτερης φούσκας χρέους **(debt bubble)** στην ανθρώπινη ιστορία.

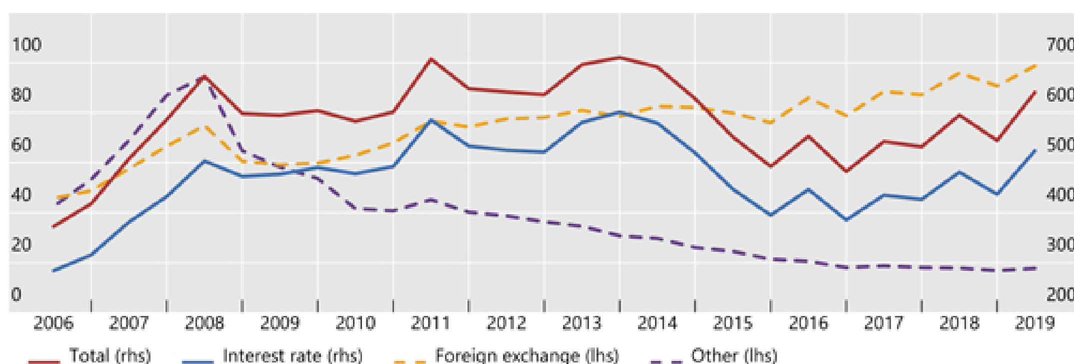
Πηγή:https://www.winton.com/longer-view/history-of-modern-international-monetary-system?fbclid=IwAR1S5c2961MdnlRA4oBY_xJ9_sczLAmKBjArd13ygpvi9BbFe_RdMxENo2o

Ο Βασικός Οικονομικός 20ετής Κύκλος της ανάλυσης μας (2000-2020 εν προκειμένω), δείχνει ότι η χρηματοοικονομική κρίση του 2008-09, πέραν από την διάσωση των ***'too big to fail, too big to jail'*** πιστωτικών ιδρυμάτων σε ΗΠΑ και Ευρώπη, δεν κατάφερε κατά το δεύτερο ήμισυ (2010-2020) όχι μόνο να απομακρύνει την 'τοξικότητα' αλλά να θεσμοποιήσει την **'ποσοτική χαλάρωση' (quantitative easing)** – ένα 'εργαλείο' νομισματικής πολιτικής των Κεντρικών Τραπεζών προκειμένου διοχετευθεί ρευστότητα απ' ευθείας στην οικονομία[42] - σε συνδυασμό με τα μηδενικά και αρνητικά επιτόκια και την **Μοντέρνα Θεωρία του Χρήματος (MMT -Modern Monetary Theory)**[43] όπου οι κυβερνήσεις μπορούν να δαπανήσουν χωρίς περιορισμούς δημιουργώντας χρήμα out of thin air για να πληρώσουν το

[40] https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/quarterly-bulletin/2014/money-in-the-modern-economy-an-introduction.pdf?
[41] https://mises.org/library/our-money-based-debt
[42] https://www.bankofengland.co.uk/monetary-policy/quantitative-easing
[43] https://www.businessinsider.com/modern-monetary-theory-mmt-explained-aoc-2019-3

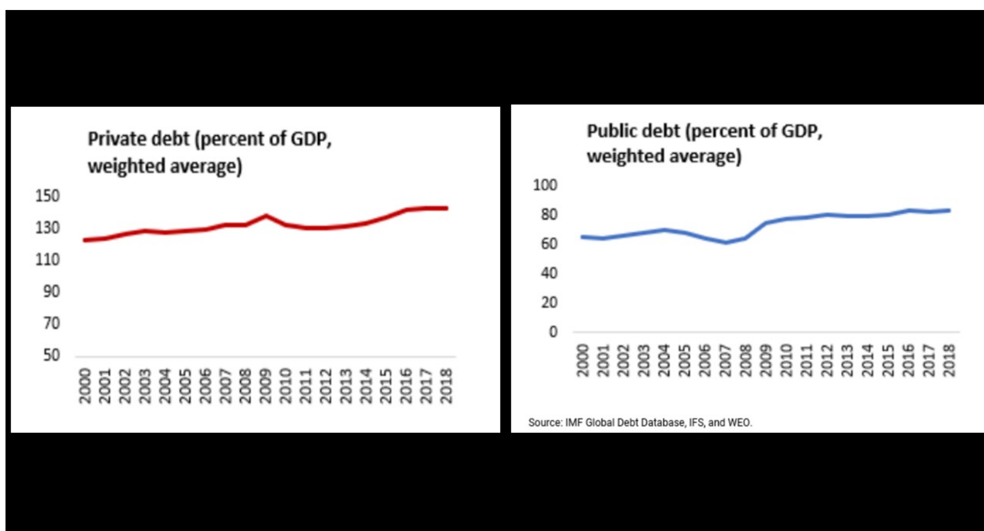
δημόσιο χρέος, να φτάσουν την οικονομία στην μέγιστη παραγωγικότητα της, να στηρίξουν τον ιδιωτικό τομέα, να εξαφανίσουν την ανεργία και να χρηματοδοτήσουν την κοινωνική πρόνοια για όλους. Εάν, η **νέο-κεϋνσιανή** αυτή πολιτική δαπανών αυξήσει το δημόσιο έλλειμα, οι υποστηρικτές της MMT ισχυρίζονται ότι δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα γιατί εξ ορισμού, το δημόσιο έλλειμα είναι το πλεόνασμα του ιδιωτικού τομέα. Ωστόσο, όλοι αυτοί που προάγουν μια τέτοια αντισυμβατική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική, δεν κατάφεραν τίποτα απολύτως εάν κρίνουμε από την εξέλιξη των μακροοικονομικών μεγεθών ακόμη και πριν την πανδημία του Covid-19. Σανίδα σωτηρίας, παρείχαν οι κυβερνήσεις μόνο στα τραπεζικά ιδρύματα, τους κατέχοντες δεσπόζουσα θέση στο κόσμο χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς καθώς και τις πολύ μεγάλες εισηγμένες πολυεθνικές επιχειρήσεις που επαναγόρασαν (buyback) τις μετοχές τους μέσω των χρηματαγορών αποκλειστικά και μόνο για το συμφέροντα του management και των μετόχων.

Το ύψος των ληξιπρόθεσμων over-the-counter παραγώγων προϊόντων (OTC derivatives), ανήλθε τον Ιούνιο του 2019 σε 640 τρισεκατομμύρια δολάρια[44].

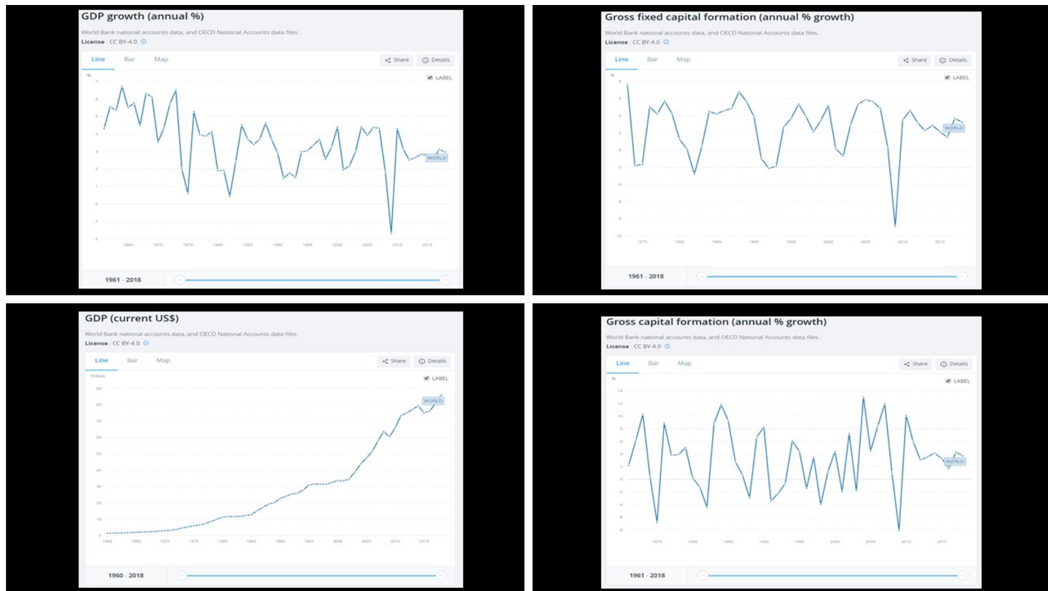

Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του ΔΝΤ, το παγκόσμιο χρέος (ιδιωτικό και δημόσιο) έφτασε στα τέλη του 2018 το ποσό των 188 τρις εκατομμυρίων δολαρίων ενώ το μέσο παγκόσμιο χρέος/ΑΕΠ άγγιξε το 226% για το ίδιο έτος.[45]

[44] https://www.bis.org/publ/otc_hy1911.htm
[45] https://blogs.imf.org/2019/12/17/new-data-on-world-debt-a-dive-into-country-numbers/

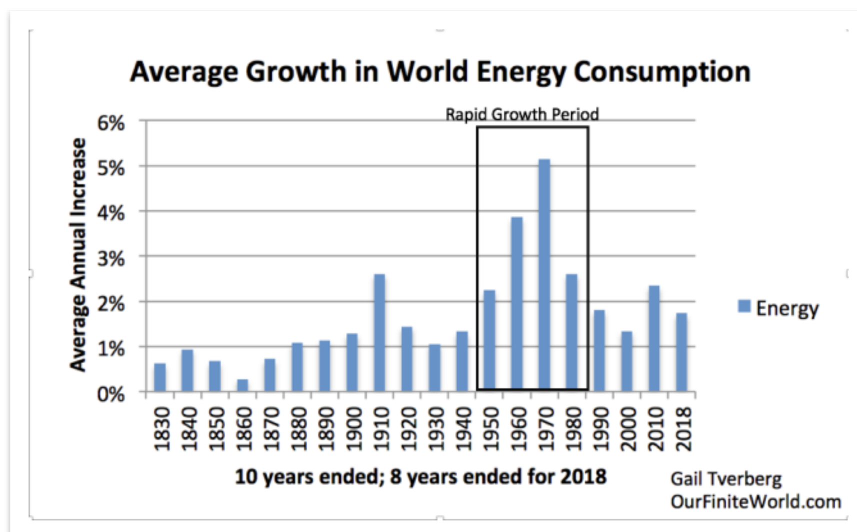

Και εάν το παγκόσμιο χρέος ανέρχεται στα 188 τρις δολάρια, αντίθετα το παγκόσμιο ΑΕΠ μόλις φθάνει τα 85.91 τρις δολάρια δείχνοντας ότι το παγκόσμιο χρέος έχει 'αντίκρισμα' μόνο στο 40% του προϊόντος που παράγει ο πλανήτης. Εάν δε, παρατηρήσουμε τον ετήσιο ρυθμό αύξησης του παγκόσμιου ΑΕΠ, του σχηματισμού κεφαλαίου και του σχηματισμού παγίου κεφαλαίου, θα δούμε ότι η πτωτική πορεία της παγκόσμιας οικονομίας δεν είναι το πρόσφατο σοκ του 2020 ούτε βέβαια της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008-09 αλλά μια μακροχρόνια υφεσιακή τάση που ξεκινάει επί της ουσίας από την 10ετία του 1970, όπου το διεθνές νομισματικό σύστημα μεταλλάχθηκε και ξεκίνησε η 'έκδοση' του **fiat money.** Ο φρενήρης ρυθμός τυπώματος **paper money** έγινε με ένα φρενήρη ρυθμό για να μπορέσουν οι κυβερνήσεις να αιτιολογήσουν πολέμους, αμυντικούς εξοπλισμούς αλλά και κοινωνικές παροχές με την εμφάνιση των σοσιαλιστικών κυβερνήσεων στον δυτικό κόσμο οι οποίες δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν την παραγωγικότητα των οικονομιών αλλά και το δημογραφικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες κοινωνίες.

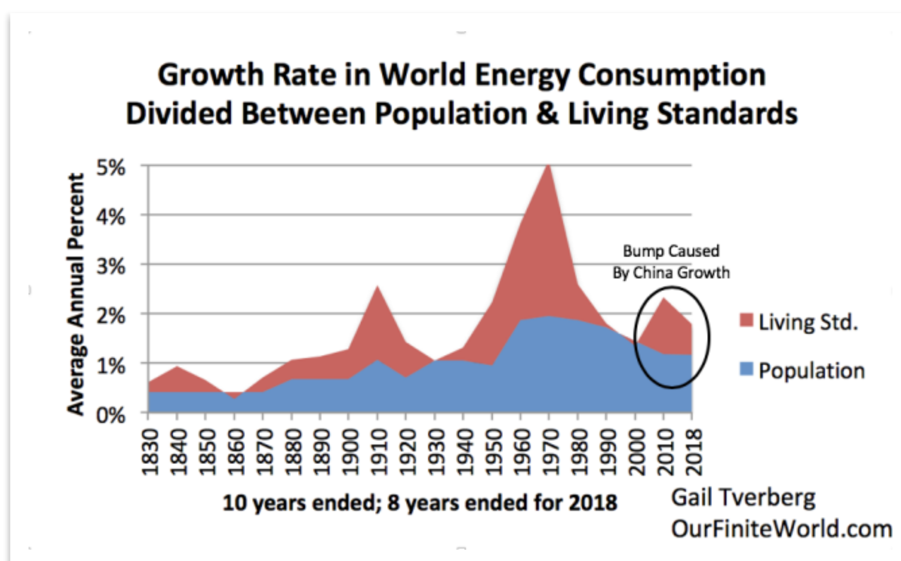

Πηγή: https://data.worldbank.org/indicator/NE.GDI.FTOT.KD.ZG

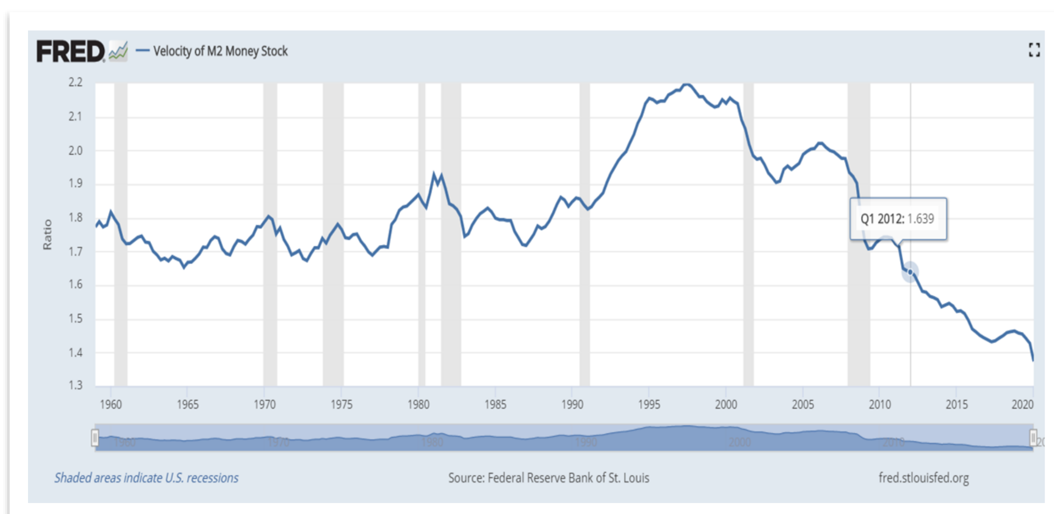
Παρατηρώντας και ορισμένους **proxy δείκτες** όπως είναι η κατανάλωση ενέργειας τόσο αυτόνομα όσο και σε συνάρτηση με τις κρίσιμες παραμέτρους του μέσου επιπέδου διαβίωσης και δημογραφικής συμπεριφοράς του πληθυσμού, μπορούμε να εξασφαλίσουμε ένα διαφορετικό επίπεδο ανάλυσης προκειμένου να αξιολογήσουμε αντικειμενικότερα την κατάσταση σε μια οικονομία. Εφόσον δεχτούμε ότι η κατανάλωση ενέργειας έχει συνάφεια με την αύξηση του προϊόντος της οικονομίας, επομένως και την ανάπτυξη της οικονομίας με όρους παραγωγής συνολικού προϊόντος και όχι καταμερισμού πλούτου, παρατηρούμε ότι οι 10ετίες 1950-1980 ήταν αυτές όπου η κατανάλωση ενέργειας είχε την μεγαλύτερη μέση ετήσια αύξηση. Ο ρυθμός αυτός ανόδου της ενεργειακής κατανάλωσης (πλην της 10ετίας του 1910) δεν είχε το ίδιο ρυθμό ούτε πριν το 1950 αλλά ούτε και μετά το 1980. Κάτι τέτοιο δείχνει ότι μετά την 10ετία του 1970, ο παγκόσμιος ρυθμός μεταβολής της κατανάλωσης ενέργειας είναι εξαιρετικά καθοδικός και ότι η κρίση της πανδημίας που προκάλεσε τον Αρμαγεδδώνα των αρχών του 2020 ήταν ο καταλύτης μιας μακρο-τάσης αρκετών 10ετιών την οποία αρκετοί παρατηρούν δυστυχώς τώρα.

Εάν, στον προβληματισμό παραμετροποιήσουμε και το γενικό επίπεδο διαβίωσης το οποίο τυπικά αυξάνεται όταν αυξάνεται και το παραγόμενο εγχώριο προϊόν μιας οικονομίας, καθώς και την αύξηση των οικονομικών μονάδων που μπορούν να παράγουν ή όντως παράγουν, θα παρατηρήσουμε και πάλι ότι η συσχέτιση των δύο διαγραμμάτων (αυτού και του προηγούμενου) είναι σχεδόν ταυτόσημη χρονικά που σημαίνει με πολύ σημαντική βεβαιότητα ότι η τάση της ενεργειακής πενίας σχετίζεται άμεσα με την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας και την επιβράδυνση του παγκόσμιου προϊόντος από το 1970 και μετά. Αυτό, συνάδει και με την πορεία (ρυθμό μεταβολής σε % κλίμακα) του ΑΕΠ η οποία και αυτή με την σειρά της δείχνει μια συνεχόμενη επιβράδυνση τόσο στο καθαρά παραγόμενο προϊόν από την 10ετίας του 1970 όσο και στο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου, παράμετροι που υπογραμμίζουν την απομάκρυνση κάθε παραγωγικής μορφής πλούτου – η οποία έχει και διανεμητικό χαρακτήρα- εις βάρος του χρηματιστικού κεφαλαίου το οποίο ως ‘παρά φύση’ δραστηριότητα, επιδεινώνει την **μεταβλητότητα (volatility)** του συστήματος και συρρικνώνει κάθε έμμισθη εργασία η οποία είναι συνδεδεμένη με το παραγωγικό κεφάλαιο.

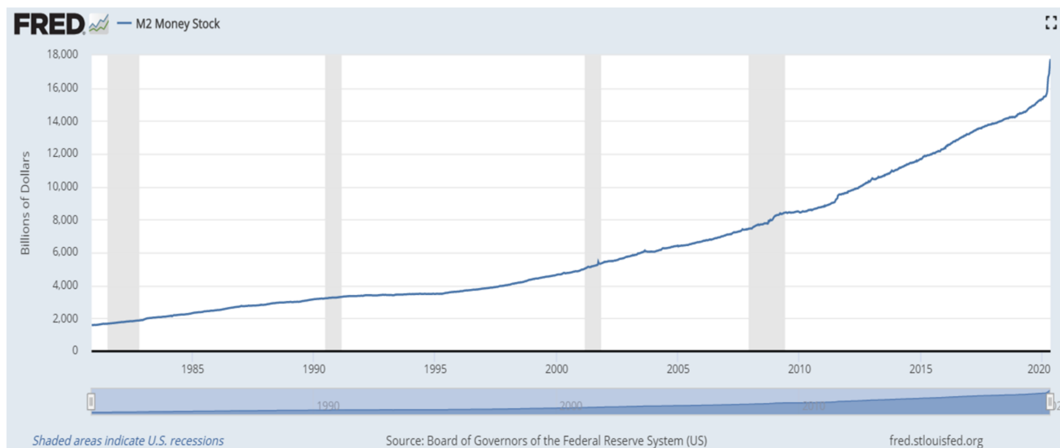

Επίσης, εάν μελετήσουμε την καμπύλη της **ταχύτητας κυκλοφορίας του χρήματος** Μ2 (velocity of M2 money) δηλαδή το πόσες φορές η μονάδα του κυκλοφορούντος νομίσματος (π.χ. 1 δολάριο ΗΠΑ) δαπανάται για αγορά αγαθών και υπηρεσιών στην μονάδα του χρόνου, θα παρατηρήσουμε ότι από το 1997 και μετά, στις ΗΠΑ, η ταχύτητα του χρήματος βαίνει συνεχώς μειούμενη μέχρι και το πρώτο 3μηνο του 2020. Αυτό σημαίνει ότι εδώ και 23 χρόνια, οι χρηματικές δοσοληψίες μεταξύ των Αμερικανών καταναλωτών μειώνονται με αμετάβλητο επί της ουσίας ρυθμό.

Πηγή: Federal Reserve Bank of St. Louis, Velocity of M2 Money Stock [M2V], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/M2V

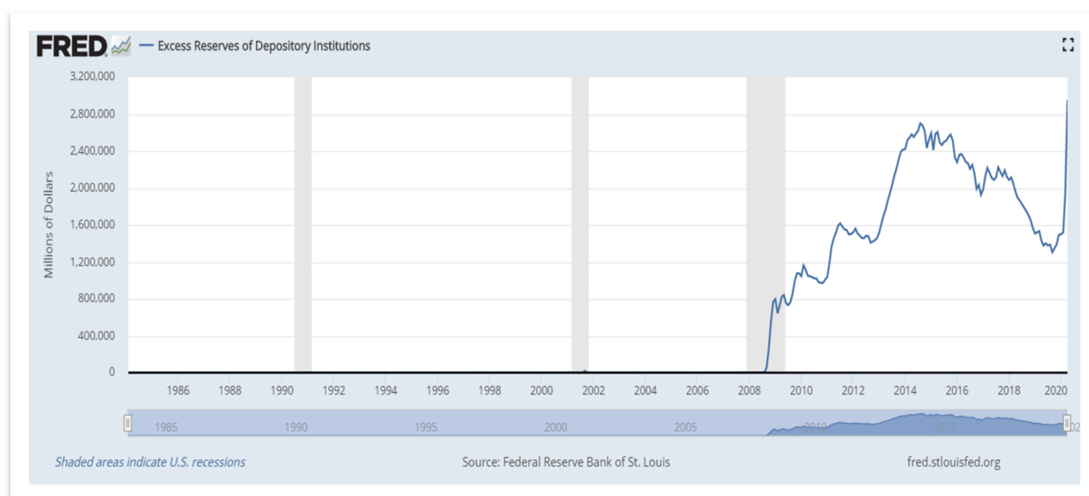
Οπότε, δεδομένης της προσφοράς χρήματος του M2 δομικού στοιχείου **(M2 Money Stock)**, το οποίο παρεμπιπτόντως αυξάνεται σταθερά από την 10ετία του 1980 και εκθετικά κατά το Q1 του 2020, συμπεραίνουμε ότι καταναλωτές, νοικοκυριά και επιχειρήσεις προτιμούν να αποταμιεύουν ή να θησαυρίζουν από το να δαπανούν εδώ και 25 χρόνια περίπου θεωρώντας τις μελλοντικές συνθήκες πιο αβέβαιες από τις παρούσες συνθήκες καθώς και την ανεπάρκεια του διαθεσίμου εισοδήματος προς κατανάλωση.

Πηγή: Board of Governors of the Federal Reserve System (US), M2 Money Stock [M2], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/M2

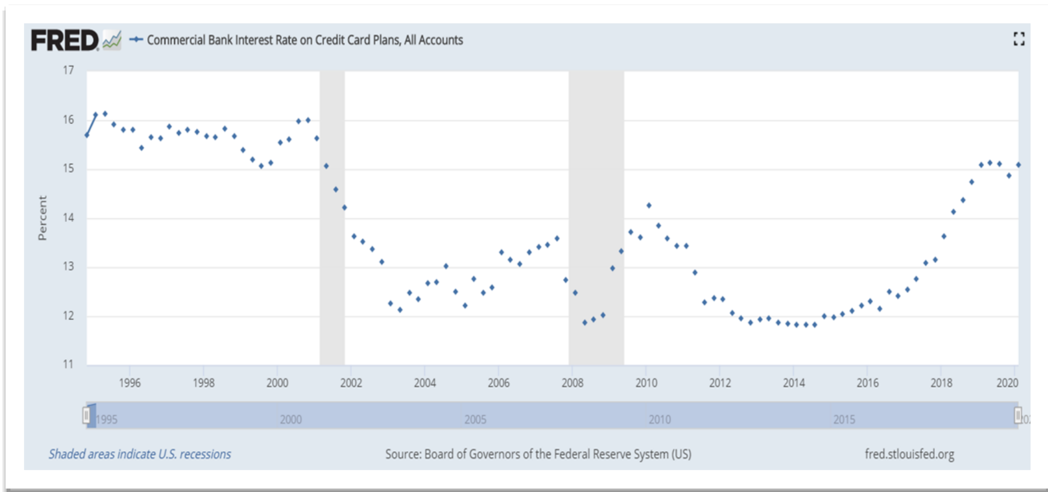
Εάν δε, συνυπολογίσουμε μεταξύ των άλλων και το παρατιθέμενο στην συνέχεια διάγραμμα των ειδικών αποθεματικών που τοποθετούν τα πιστωτικά ιδρύματα στην Κ. Τράπεζα των ΗΠΑ και από το 2008 για πρώτη φορά με νομοθετική ρύθμιση αποδίδουν τόκο για τις τράπεζες, καταλήγουμε σε ένα σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας. Το πρόβλημα αυτό αποδίδεται στο δυσμενές οικονομικό κλίμα και της έλλειψης εμπιστοσύνης καταναλωτών και επενδυτών το οποίο προκύπτει καταρχήν από την εκτίμηση ότι, ολοένα και περισσότεροι οικονομικοί δρώντες, νοικοκυριά επιχειρήσεις, τοπική αυτοδιοίκηση, συνταξιοδοτικά ταμεία, πολιτειακές κυβερνήσεις και ομοσπονδιακό κράτος έχουν γίνει αναξιόχρεοι. Κατ' αυτόν τον τρόπο, μέχρι το 2014 το οικονομικό κλίμα μετά από την Μεγάλη Ύφεση του 2008-09 ήταν τέτοιο που τα τραπεζικά ιδρύματα προτιμούσαν να κατακρατούν τα αποθεματικά στην FED προκρίνοντας την επιβάρυνση με κόστος ευκαιρίας – μειώνοντας δραστικά τον δανεισμό – αφού κρίθηκε κατά την περίοδο αυτή ότι ο χρηματοδοτικός κίνδυνος ήταν ιδιαίτερα μεγάλος. Το κλίμα, φάνηκε να αντιστρέφεται από το 2014 και κυρίως μετά το 2016 και την εκλογή στην προεδρία των ΗΠΑ του Donald Trump η οποία συνέπεσε

με την σταδιακή ανάκαμψη της αμερικανικής οικονομίας μέχρι το καλοκαίρι του 2019. Μετά την αιφνίδια σοβαρή κρίση στην διατραπεζική αγορά **(repo crisis)** τον Σεπτέμβριο του 2019, η κατακόρυφη αύξηση του κλίματος επισφάλειας ακόμη και του βραχυπρόθεσμου δανεισμού μεταξύ των θεσμικών τραπεζικών ιδρυμάτων ανάγκασε όπως φαίνεται στο σχετικό διάγραμμα της FRED, την κατακόρυφη αύξηση διατήρησης αποθεματικών από τις τράπεζες στην FED, η οποία αναγκάσθηκε από τις 17 Σεπτεμβρίου του 2019 να παρέμβει και με συνεχείς ενέσεις ρευστότητας να εξομαλύνει την αγορά. Μολαταύτα, χωρίς αποτέλεσμα αφού προέκυψε και η κρίση της πανδημίας στις αρχές του 2020 καθώς η παγκόσμια οικονομία δέχθηκε ένα σοκ το οποίο προσμετράται ως ακόμη μεγαλύτερο και από το Κραχ του 1929-32 η οποία εξακολούθησε ως ακραία ύφεση μέχρι το 1939 προτού αρχίσει ο Β' Π.Π.

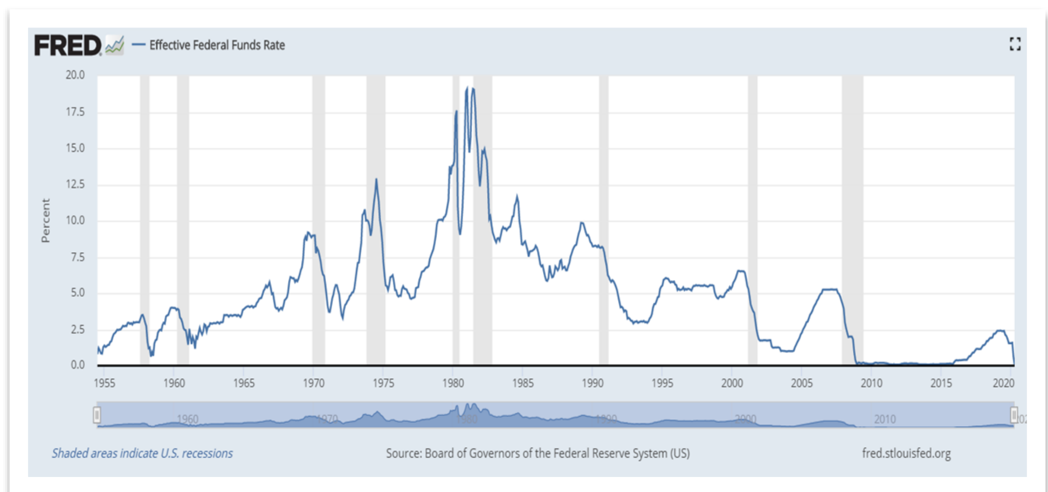

Πηγή: Federal Reserve Bank of St. Louis, Excess Reserves of Depository Institutions [EXCSRESNS], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/EXCSRESNS

Είναι τέτοια η αποσύνδεση για το πως αποτιμά η αγορά τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο σε σύγκριση με την ακραία χειραγώγηση των μηδενικών επιτοκίων και την παρεμβατική μακροοικονομική πολιτική της Σύγχρονης Νομισματικής Θεωρίας (Modern Monetary Theory) από την οποία οι Κ. Τράπεζες εμπνέονται την πολιτική τους, ώστε η διαφορά των επιτοκίων μεταξύ αυτών που χρεώνονται στις πιστωτικές κάρτες σε σύγκριση με το **βασικό επιτόκιο της FED (Effective Fed Funds Rate)** ανέρχεται περίπου στις 15 ποσοστιαίες μονάδες, πράγμα που σημαίνει πλήρης στρέβλωση των χρηματαγορών.

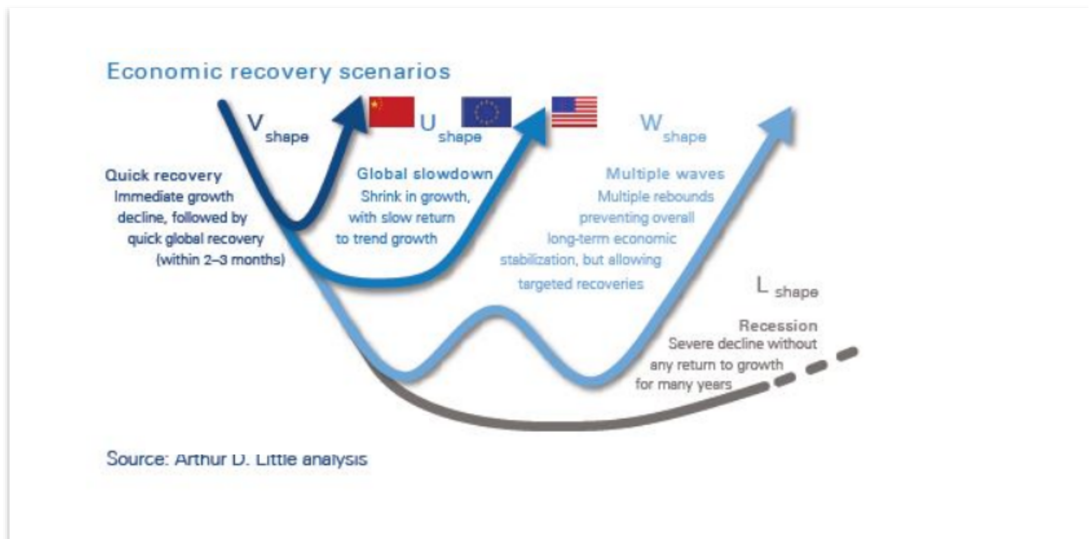
Πηγή: Board of Governors of the Federal Reserve System (US), Commercial Bank Interest Rate on Credit Card Plans, All Accounts [TERMCBCCALLNS], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/TERMCBCCALLNS

Πηγή: Board of Governors of the Federal Reserve System (US), Effective Federal Funds Rate [FEDFUNDS], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/FEDFUNDS

Η ενδεικτική ανάλυση των παραπάνω μακροοικονομικών μεγεθών και δεικτών σε σχέση με την βαρύτητα τους στο διεθνές εμπόριο, στην κατανομή της εργασίας, στην διεθνή μετακίνηση του επενδυτικού και κερδοσκοπικού κεφαλαίου, στην τραπεζική πίστη, στην τεχνολογία και καινοτομία και τέλος στην παραγωγικότητα εργασίας και κεφαλαίου, δεν συναινεί με μια τύπου V-Shaped

ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας όπως απαντάται σε παρόμοιες αναλύσεις[46] [47] [48]. Ακόμη και αυτοί οι αναλυτές που προσκολλούν περισσότερο στο αισιόδοξο σενάριο ότι η παγκόσμια οικονομία θα υποστεί μια απότομη και οξεία πτώση αλλά αυτή θα την ακολουθήσει μια σύντομη και παρατεταμένη ανάκαμψη, όπως αυτή του 1953, μάλλον κάτι τέτοιο μοιάζει περισσότερο με ευχή να συμβεί παρά με εμβριθή πρόβλεψη για τα οικονομικά μεγέθη τα επόμενα έτη.

Πηγή: https://www.adlittle.com.tr/en/insights/viewpoints/win-automotive-covid-19-rebound

Τα γενικευμένα μέτρα περιορισμού εξ αιτίας της πανδημίας του Covid-19, προκάλεσαν το ξεδίπλωμα και την εξέλιξη μιας γενικευμένης κρίσης οικονομικής και όχι μιας ύφεσης ορισμένων μηνών. Η διαφορά έγκειται στην πρόβλεψη ότι τα επόμενα 5-6 χρόνια δεν θα είναι μια κλασσική περίοδος ύφεσης-ανάκαμψης έτσι τουλάχιστον όπως προσδιορίζεται από την ευρέως αποδεκτή ανάλυση των οικονομικών κύκλων επέκτασης και συρρίκνωσης του National Bureau of Economic Research[49]. Στα μοντέλα πρόβλεψης μας, σύμφωνα με την μελέτη της κυκλικής ανάλυσης του οικονομικού προϊόντος, η περίοδος 2020-2026 δεν αποτελεί απότοκο του οικονομικού κραχ των αρχών του 2020 αλλά μια απόληξη δυσλειτουργίας των

[46] https://www.ft.com/content/4fd6f037-ac00-4cb6-9d1e-42283fc4ca31
[47] https://ftalphaville.ft.com/2020/04/30/1588242152000/To-save-the-eurozone--the-ECB-must-turn-back-time-/
[48] https://www.forexlive.com/centralbank/!/feds-bullard-sees-potential-to-be-closer-to-normal-by-q4-20200520
[49] https://www.nber.org/cycles.html

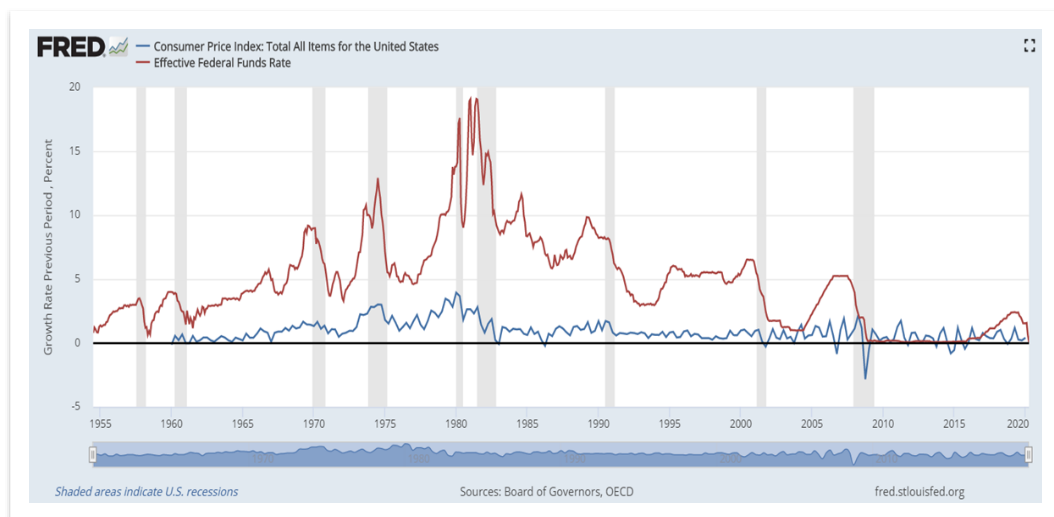
αγορών με τον τρόπο που γενικεύθηκε η χρήση του ελαστικού χρήματος (fiat money) στην διεθνή οικονομία από την αποσύνδεση του αμερικανικού δολαρίου με το αντίκρισμα χρυσού και την καθιέρωση του ως παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα μετά το 1971. Αυτό που αποτέλεσε την λύση του προβλήματος της αμερικανικής οικονομίας στο τέλος της 10ετίας του ’60 και αρχές του ’70 και την γεωπολιτική καθιέρωση των ΗΠΑ σαν την σημαντικότερη περιφερειακή δύναμη στον πλανήτη, έγινε η αχίλλειος πτέρνα του δυτικού κόσμου στην συνέχεια μαζί με την μεταφορά στην ουσία της παραγωγής του δευτερογενούς τομέα στην Ν.Α Ασία και ιδιαίτερα στην Κίνα κάτω από το ιδεολόγημα της παγκοσμιοποίησης οικονομιών και κοινωνιών. Όταν φθάσαμε στα αδιέξοδα της χρηματοοικονομικής ύφεσης του 2008-09, το μοντέλο μας δείχνει ότι είχαμε -και όντως έτσι εξελίχθηκε- μια περίπου 10ετία (10 με 12 χρόνια maximum) – έως το αδιέξοδο της ‘φούσκας’ χρέους (debt bubble) στα νοικοκυριά, στις επιχειρήσεις και ιδιαίτερα στο κοινωνικό κράτος. Η πρωτοφανής παγκόσμια καθίζηση που έχει προκαλέσει στις οικονομίες η πανδημία του 2020, ήταν ο καταλύτης που επιτάχυνε και ενίσχυσε αυτή την άνευ προηγουμένου κατάρρευση η οποία ερχόταν από μακριά, ήδη από το 1970-1980.

Ο τρόπος που προσπάθησαν οι κυβερνήσεις και οι διεθνείς θεσμοί να καταπολεμήσουν την κρίση στις χρηματαγορές το 2008-09, στηρίχθηκε στην διάσωση (bail-out) του ενός εκ των δύο μεγάλων ασθενών, δηλαδή του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ο έτερος μεγάλος ασθενής, οι κεντρικές και περιφερειακές κυβερνήσεις, από την ανερμάτιστη συσσώρευση του δημοσίου χρέους και την μαζική καταφυγή στα προγράμματα ‘ποσοτικής χαλάρωσης’ (quantitative easing) που υποτίθεται απευθύνονταν στη παροχή ‘ζεστού’ χρήματος στην οικονομία, προχώρησαν σε ακόμη μεγαλύτερη υπερ-συσσώρευση μη μπορώντας να διαφύγουν του φαύλου κύκλου χρέους ο οποίος συνέχισε να διογκώνει τον κίνδυνο ‘ατυχημάτων’ αλλά και την τάση αποπληθωρισμού μαζί με τα **‘δίδυμα’ ελλείματα** του κράτους. Προφανώς, η ποσοτική χαλάρωση συνοδεύονταν από την πολιτική των μηδενικών επιτοκίων προκειμένου αυτή η δημιουργία του ‘νέου χρήματος’ να δημιουργήσει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της κατανάλωσης και των επενδύσεων στην οικονομία.[50] Εν τοις πράγμασι, τίποτα από αυτά δεν έγιναν και μετά από μια

[50] https://www.bankofengland.co.uk/monetary-policy/quantitative-easing

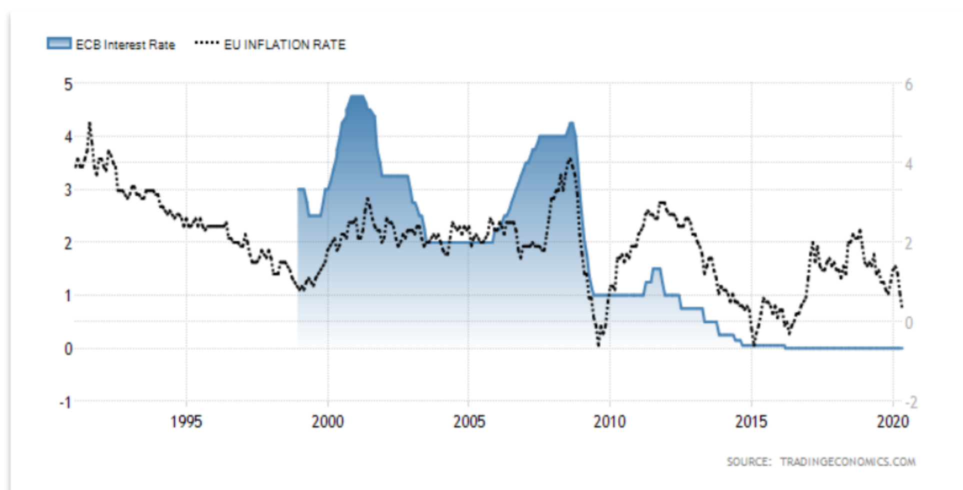
10ετία (2009-2019) φτάσαμε τον Σεπτέμβριο του 2019, η κρίση της αμερικανικής διατραπεζικής αγοράς (the Repo Crisis) να αναδείξει το μέγεθος του προβλήματος της 'φούσκας' χρέους όπου κανείς δεν δανείζει κανένα. Το κλίμα εμπιστοσύνης των νοικοκυριών, επιχειρήσεων και επενδυτών, εάν δεν έχει παντελώς καταρρεύσει, τουλάχιστον διατηρεί μια στάση αναμονής κάτι σαν αυτοεκπληρούμενη προφητεία συνολικής κατάρρευσης του τραπεζικού και χρηματιστικού κεφαλαίου η οποία είναι θέμα καθαρά το πότε ακριβώς και όχι εάν πρόκειται να συμβεί.

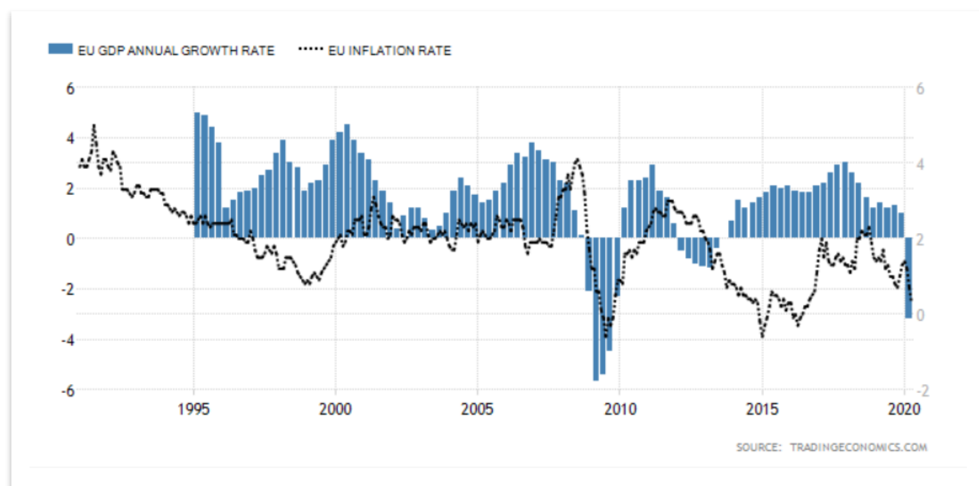
Η αυτοπαγίδευση των Κ. Τραπεζών με την πολιτική των μηδενικών και αρνητικών επιτοκίων, αποτελεί τεκμήριο λαθεμένης νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής όπου και με την κεϋνσιανή παρέμβαση των πακέτων διάσωσης τραπεζών και επιχειρήσεων με την παροχή αστείρευτης ποσότητας, το ζητούμενο ποτέ δεν συνέβη καθόσον η οικονομία δεν πήρε 'μπροστά' ποτέ, ο πληθωρισμός δεν κατάφερε να αυξηθεί σε ρυθμούς αναπτυξιακού momentum αλλά αντίθετα, μετά το 2010 εισήλθε σε μια σταθερή πορεία αποπληθωρισμού (πέραν της μακρο-τάσης σταδιακής αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού μετά τα μέσα της 10ετίας του 1980). Οι Κ. Τράπεζες, αυτοπαγιδεύθηκαν γιατί τα μηδενικά ή και αρνητικά επιτόκια, πέραν των άλλων, δεν μπορούν να χρηματοδοτήσουν και να καταστήσουν βιώσιμα τα συνταξιοδοτικά ταμεία και τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης τα οποία υποχρεώθηκαν από την 10ετία του '80 να επενδύουν το μεγαλύτερο μέρος του χαρτοφυλακίου τους σε κρατικούς τίτλους (ομόλογα). Στην υποθετική περίπτωση της αύξησης των επιτοκίων προκειμένου διασωθούν τα συνταξιοδοτικά ταμεία, τότε ο υπαρκτός κίνδυνος της εκτίναξης των κρατικών προϋπολογισμών λόγω της εντυπωσιακής ανόδου της αύξησης του κόστους της χρηματοδότησης τους και την περαιτέρω διόγκωση των κρατικών χρεών, θα καταστήσει αυτόματα πολλές χώρες της Δύσης αναξιόχρεες με τον κίνδυνο της περαιτέρω τεχνητής πτώχευσης (default).

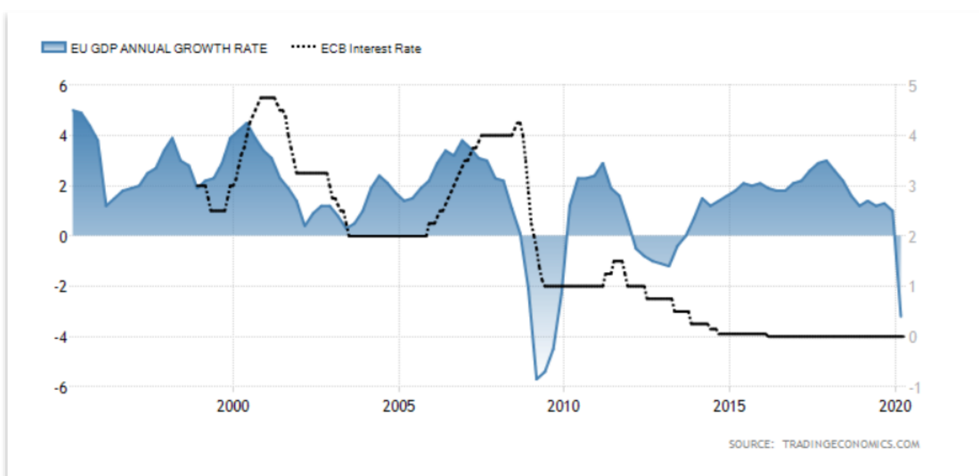

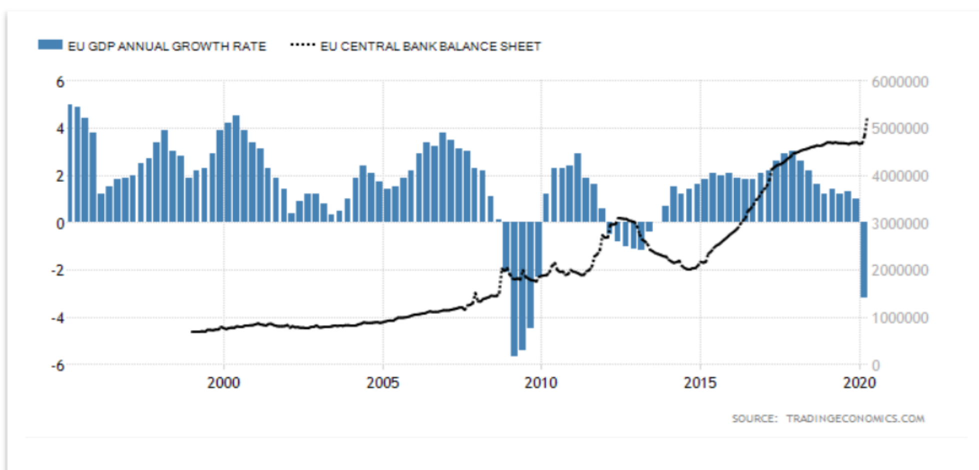
Πηγή: Organization for Economic Co-operation and Development, Consumer Price Index: Total All Items for the United States [CPALTT01USM657N], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/CPALTT01USM657N.

Στην Ευρωζώνη, τα μηδενικά και αρνητικά επιτόκια της ΕΚΤ διαχρονικά δεν βοήθησαν την αύξηση του πληθωρισμού που θα σήμαινε αύξηση της κατανάλωσης, άρα και των επενδύσεων, άρα και του ΑΕΠ σύμφωνα με την ΜΜΤ. Όσον αφορά την τελευταία 5ετία, η βελτίωση των μακρομεγεθών ήταν συγκυριακή μεταξύ 2014-2017 καθόσον στην συνέχεια αρνητικά επιτόκια και προγράμματα ποσοτικής χαλάρωσης (αύξηση της προσφοράς χρήματος μέσω διόγκωσης του Ισολογισμού της ΕΚΤ) όχι μόνο δεν επέδρασαν θετικά στην οικονομία των χωρών του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος αλλά και στην ιαπωνική οικονομία αλλά, αντίθετα, συγχρονίσθηκαν με μια πρωτοφανή επιδείνωση των μακροοικονομικών μεγεθών από το 2017-18.

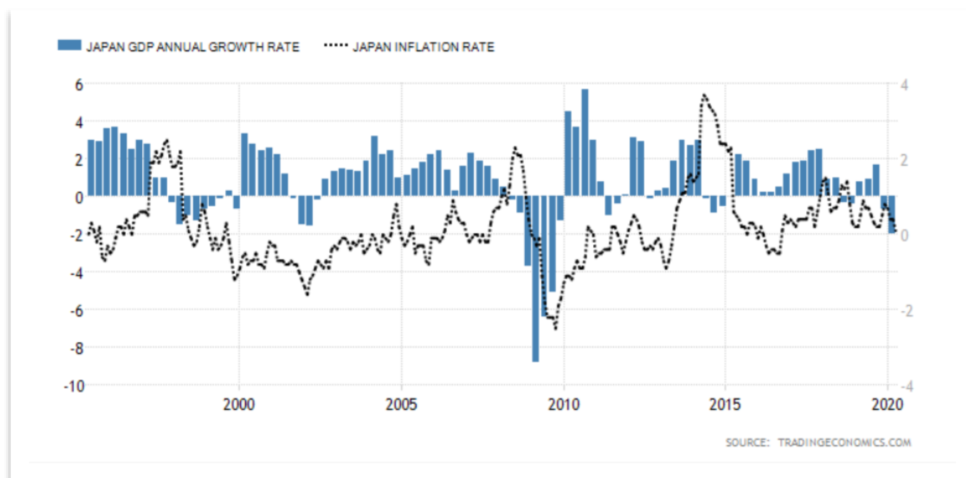

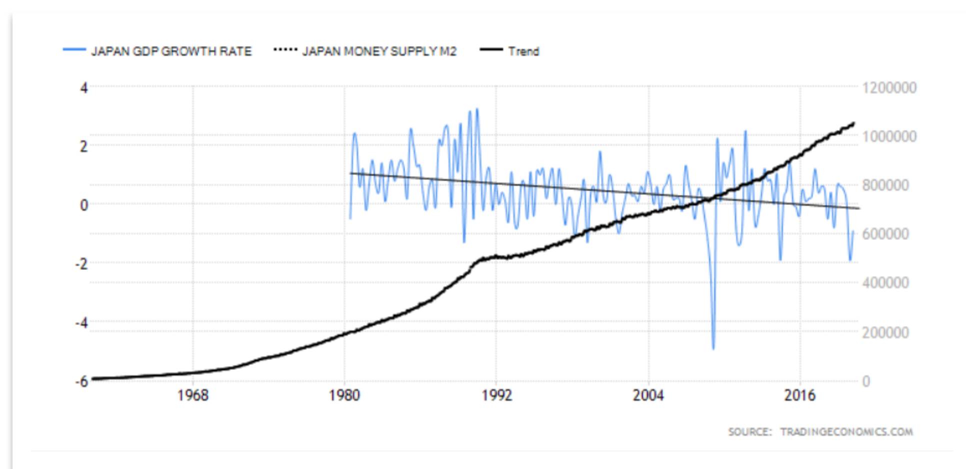

Η ίδια νομισματική πολιτική των αρνητικών επιτοκίων που εφαρμόζεται πάνω από δύο 10ετίες από την **Κ. Τράπεζα της Ιαπωνίας (BoJ)** είχε μέχρι τώρα παρόμοια αποτελέσματα για την 4η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο. Ειδικότερα, μετά το

2012, παρατηρούμε ότι ο ρυθμός αύξησης του ιαπωνικού ΑΕΠ είναι φθίνων με ένα ενδιάμεσο διάστημα ανάκαμψης 2017-18. Παρά το γεγονός ότι η προσφορά χρήματος έχει 5πλασιασθεί από το 1980, εντούτοις η χώρα του ανατέλλοντος ήλιου βρίσκεται τεχνικά σε μακροχρόνια ύφεση εδώ και 40 χρόνια περίπου.

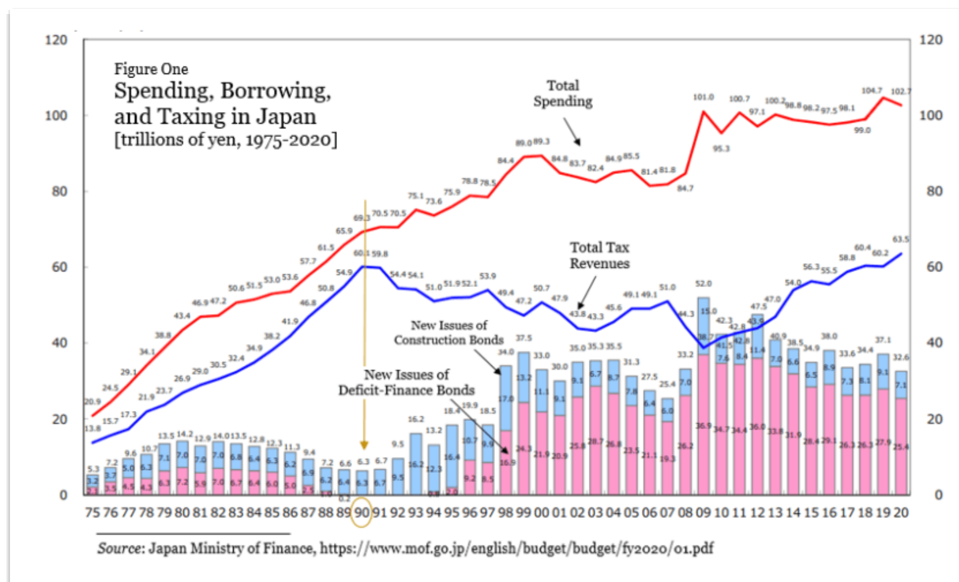

Το φαινόμενο **'Japanification'**: Η Ιαπωνική οικονομία απογειώθηκε κατά την περίοδο 1989-91 και από τότε εισήλθε σε ένα βρόγχο στασιμότητας χωρίς να μπορεί κατά κάποιο τρόπο να απεξαρτηθεί από την κεϋνσιανή πολιτική που ακολούθησαν έκτοτε οι κυβερνήσεις της. Από τότε που η Τράπεζα της Ιαπωνίας αποφάσισε να 'τιθασεύσει' την 'φούσκα' που είχε δημιουργηθεί κατά τις αρχές του '80, αποφάσισε το 1989 να μειώσει τα επιτόκια με αποτέλεσμα από το 1993 και μετά ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της χώρας να είναι πτωτικός μέχρι και σήμερα. Επίσης, μέχρι και σήμερα, η βιομηχανική παραγωγή (production industrial index) παραμένει 12%

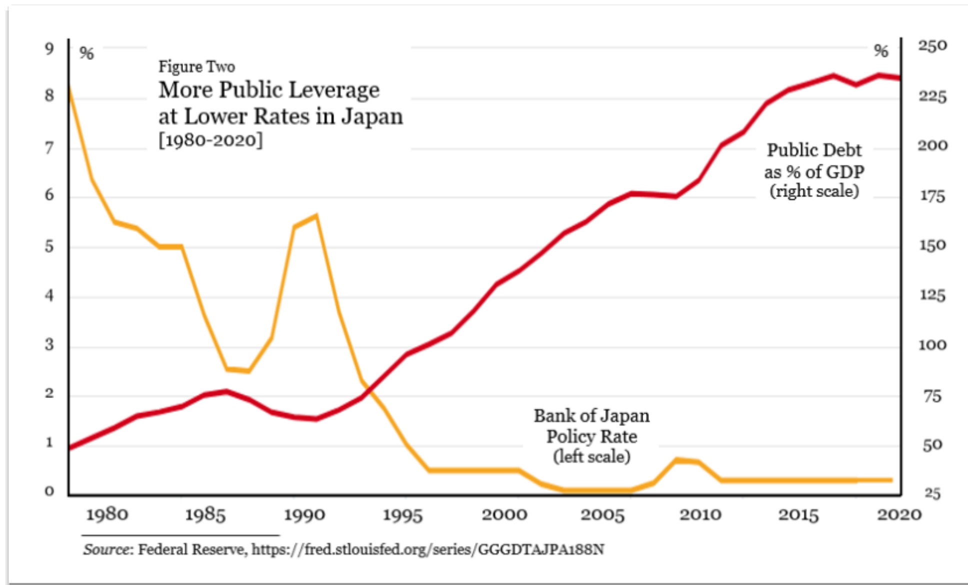
χαμηλότερη από τα επίπεδα του 1991 (peak), ενώ ο δείκτης NIKKEI του ιαπωνικού χρηματιστηρίου απώλεσε ένα 60% από το 1989 μέχρι τα μέσα του 1992, ήταν το 2009 80% χαμηλότερα από το 'υψηλό' του 1989 και στα τέλη Μάϊου του 2020 είναι 46% χαμηλότερα που σημαίνει ότι από τα τέλη του 1980 δεν μπόρεσε ποτέ να ανακάμψει. Εδώ και 30 χρόνια, το κεϋνσιανό μοντέλο της παρεμβατικής δημοσιονομικής πολιτικής *a la* Krugman προσπάθησε με διάφορα 'πακέτα' στήριξης να αναζωογονήσει τεχνηέντως την ιαπωνική οικονομία όχι απελευθερώνοντας την από τον κεντρικό σχεδιασμό ούτε με την μείωση της φορολογίας ούτε με τον περιορισμό του ρόλου της κυβέρνησης στην υποτιθέμενη ελεύθερη οικονομία αλλά με μαζική αύξηση των δημοσίων δαπανών και κατ' επέκταση των κρατικών ελλειμάτων.

Για μια 15ετία και μέχρι το 1990, οι δημόσιες δαπάνες και η φορολογία ακολουθούσαν τον ίδιο ρυθμό, το δημόσιο χρέος ήταν περιορισμένο και μάλιστα από το 1982 έως το 1990 μειώνονταν κατ' έτος. Από εκεί και μετά, οι δημοσιονομικές δαπάνες ξεπέρασαν κατά πολύ την αύξηση των εσόδων από την φορολογία και την στασιμότητα της οικονομίας.

Το χρόνιο έλλειμα από τον κρατικό παρεμβατισμό και την υποτιθέμενη στήριξη της οικονομίας μέσω των προγραμμάτων δημοσίων δαπανών εκτόξευσε και το δημόσιο χρέος της Ιαπωνικής οικονομίας από το 50% το 1980, σε σχέση με το παραγόμενο προϊόν (Χρέος/ΑΕΠ), στο 235% το 2020. Η πολιτική της Τράπεζας της Ιαπωνίας από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, να χειραγωγήσει τα επιτόκια σε

επίπεδα κάτω του 1% δεν φαίνεται να έχει δικαιωθεί εδώ και 25 χρόνια τουλάχιστον και το μόνο που επιτεύχθηκε ήταν όχι η οικονομική ανάπτυξη αλλά η διευκόλυνση της κυβέρνησης να δανείζεται αφειδώς συναινώντας έτσι στο πολιτικό παίγνιο του εκάστοτε συστήματος εξουσίας. [51]

Θα μπορούσαμε αποσπασματικά να θεωρήσουμε ότι η Μεγάλη Χρηματοοικονομική Κρίση του 2008-09, στην συνέχεια ανέδειξε το 2010 την Κρίση του Δημοσίου Χρέους της Ελλάδας (Greek Government Debt Crisis)[52] η οποία εν συνεχεία πυροδότησε την Ευρωπαϊκή Κρίση Χρέους, ο κίνδυνος από την οποία εδώ και μια 10ετία δεν έχει απομακρυνθεί. Μετά βέβαια, ακολούθησαν κατά σειρά η κρίση στην Βενεζουέλα (2012-), η Ουκρανική κρίση (2013-14), η Ρωσική χρηματοπιστωτική κρίση (2014), η οικονομική κρίση στην Βραζιλία (2014-17), η κρίση του κινεζικού χρηματιστηρίου (2015 – Φεβ 2016) καθώς και η νομισματική και κρίση χρέους της Τουρκίας (2018). Ωστόσο, από την ανάλυση των παραπάνω μεγεθών,

[51] https://www.aier.org/article/japans-three-decades-of-depressive-stimulus-schemes/

[52] Στις 27 Απριλίου 2010, ο οίκος αξιολόγησης Standard & Poor’s υποβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας στην κατηγορία ‘junk’, τέσσερεις ημέρες μετά την ενεργοποίηση του χρηματοδοτικού μηχανισμού διάσωσης της χώρας μεταξύ Ε.Ε και ΔΝΤ ύψους 45 δις ευρώ γεγονός που προκάλεσε την πτώση των χρηματιστηριακών αγορών του κόσμου, την μείωση της ισοτιμίας του ευρώ στις αγορές συναλλάγματος και στην συνέχεια την γενικευμένη κρίση χρέους των χωρών της Ευρωζώνης.

διαπιστώνουμε ότι η κρίση στην διατραπεζική αγορά των ΗΠΑ τον Σεπτέμβριο του 2019 και μετά λίγους μήνες (Μάρτιος 2020) η οικονομική κρίση από την πανδημία του κορωναϊού και το παγκόσμιο lockdown, ήταν η απόληξη εδώ και 10ετίες της χρηματικοποίησης (financialization) της οικονομίας των αναπτυγμένων χωρών του πλανήτη από το 1971, και τυπικά, από το 1974 και μετά με την καθιέρωση του αμερικανικού δολαρίου ως παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα. Η πλήρης αποσύνδεση του δολαρίου από το αντίκρισμα σε χρυσό (αυτό που θεσπίσθηκε μαζί με τις σταθερές νομισματικές ισοτιμίες κατά το σύστημα του Bretton Woods, 1944-1975), ήταν το προανάκρουσμα για την καθιέρωση του ελαστικού χρήματος ή fiat money, την επικράτηση του χρέους ως χρήμα (debt-based money)[53], καθώς και την επικράτηση του συστήματος των κυμαινόμενων νομισματικών ισοτιμιών (floating exchange rate system) από τις αρχές της 10ετίας του ’70 και μετά.

Το κραχ του Covid-19 τον Μάρτιο του 2020,[54] είναι η αρχή του τέλους ενός αναπτυξιακού μοντέλου 180-200 ετών που ακολούθησε η Δύση από το 1820-1840 καθορίζοντας την έναρξη της Βιομηχανικής Επανάστασης και του κλασσικού καπιταλιστικού μοντέλου της μαζικής και τυποποιημένης παραγωγής. Πιο συγκεκριμένα, το μοντέλο αυτό βασίσθηκε στην εξέλιξη της εφαρμοσμένης τεχνολογίας και των εφαρμοσμένων επιστημών που μετάλλαξαν την οικονομική σκέψη σε μαθηματικοποιημένα μοντέλα πρόβλεψης και στατιστικής ανάλυσης, απομακρύνοντας την από το έτερο σκέλος της **αναζήτησης των σημείων πολιτικής και κοινωνικής ισορροπίας**. Τα ‘πρόδρομα’ μηνύματα του κραχ του 2020, ήρθαν λίγο νωρίτερα και εκδηλώθηκαν ως γεγονότα κατάρρευσης της διατραπεζικής πίστης στις ΗΠΑ τον Αύγουστο-Σεπτέμβριο του 2019 με αποκορύφωμα την 17η Σεπτεμβρίου όπου το επιτόκιο overnight στην διατραπεζική αγορά εκτοξεύθηκε στο 10% και στην συνέχεια επέστρεψε σε μηδενικές αποδόσεις όταν αναγκάσθηκε η FED της Νέας Υόρκης να παρέμβει και να ανακοινώσει πρόγραμμα επαναγοράς ομολόγων αξίας 75 δις δολαρίων.

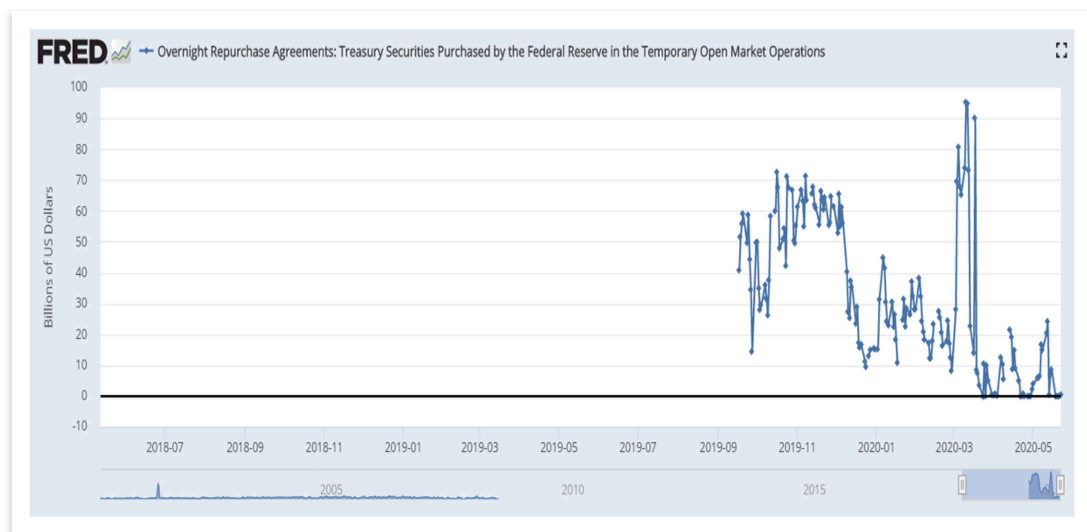
[53] https://mises.org/library/our-money-based-debt

[54] Στις 16 Μαρτίου, ο δείκτης Dow Jones του Χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης κατέγραψε την μεγαλύτερη απώλεια στην ιστορία του, καταγράφοντας μείωση 2900 μονάδων σε μια ημέρα, ήτοι περίπου 12% από το προηγούμενο κλείσιμο. https://talkmarkets.com/content/stocks--equities/the-biggest-drops-in-the-history-of-the-dow-jones-industrial-average?post=262870&page=3

Πηγή: https://twitter.com/ReutersJamie/status/1173933549159899136/photo/1

Βέβαια, αυτή ήταν η αρχή καθόσον η κρίση συνεχίσθηκε και τους επόμενους μήνες, κορυφώθηκε στις αρχές του 2020 με την παγκόσμια κρίση της πανδημίας του κορωναϊού, γεγονός που μπορεί κάποιος να συμπεράνει με ασφάλεια ότι ο Σεπτέμβριου του 2019 δεν ήταν ένα απλά τυχαίο χρηματοπιστωτικό γεγονός αλλά μια γενικευμένη **κρίση ρευστότητας (liquidity crisis)** ερχόμενη από μακριά, η οποία ενισχύθηκε -αλλά δεν προκλήθηκε- από το πρωτοφανές ‘πάγωμα’ των οικονομιών του πλανήτη. Σε περίπτωση που το ‘πιστωτικό’ γεγονός της 17 Σεπτεμβρίου ήταν τυχαίο, θα ανέμενε κανείς ότι θα τελείωνε αν όχι την επόμενη αλλά σε διάστημα μερικών ημερών. Και όμως, όχι μόνο δεν σταμάτησε η κρίση ρευστότητας να κτυπάει την πόρτα του αμερικανικού τραπεζικού συστήματος αλλά και να ενισχύεται αρκετούς μήνες αργότερα και τον Μάρτιο του 2020, η FED να καταρρίπτει το ένα ρεκόρ μετά το άλλο φθάνοντας την παρέμβαση της με αγορές ομολόγων ξεπερνώντας ημερησίως τα 97 δις δολάρια, αποσυνδέοντας πλήρως τις συνθήκες μιας πραγματικής ελεύθερης αγοράς από τις συνθήκες μιας διεθνούς αγοράς η οποία επιβιώνει με την χρήση ‘αναβολικών’ προκειμένου αποφύγει την κατάρρευση. Ο Απρίλιος και ο Μάϊος απλά επιβεβαίωσαν την συστημική κρίση ρευστότητας η οποία έχει οδηγήσει τις Κ. Τράπεζες σε αδιέξοδο και τα υπόλοιπα πιστωτικά ιδρύματα πιο κοντά στο επόμενο bail-in ή bail-out.

Πηγή: Federal Reserve Bank of New York, Overnight Repurchase Agreements: Treasury Securities Purchased by the Federal Reserve in the Temporary Open Market Operations [RPONTSYD], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/RPONTSYD.

Αυτή η διατραπεζική κρίση ρευστότητας στις ΗΠΑ, προφανώς δεν είναι αμερικανική υπόθεση και μόνο. Το αμερικανικό δολάριο δεν είναι απλά ένα εθνικό ισχυρό νόμισμα αλλά το παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα του πιστωτικού συστήματος του πλανήτη. Άλλωστε, οι ομοιότητες με την κρίση ρευστότητας του 1998[55] με την Long-Term Capital Management L.P και την ακόμη μεγαλύτερη Χρηματοοικονομική Διεθνή Κρίση του 2007-09, είναι εξαιρετικά μεγάλες.[56] Πράγμα που σημαίνει ότι, η κυκλοφορία του χρήματος και συγκεκριμένα η αύξηση της προσφοράς του δεν μπορεί να έχει μια γραμμική συμπεριφορά αύξησης του πληθωρισμού, καθόσον οι διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου σταθμίζουν τους πιστωτικούς κινδύνους τόσο τοπικά όσο και παγκόσμια και προεξοφλούν την επιδείνωση του οικονομικού κλίματος και της οικονομικής συρρίκνωσης και

[55] Η κρίση ρευστότητας του 1998 τόσο στις ΗΠΑ όσο και στις διεθνείς αγορές, ακολούθησε την Ασιατική χρηματιστηριακή κρίση του 1997 την οποία ακολούθησε στη συνέχεια η Ρωσική κρίση στις αρχές του 1998. Η κρίση του 1998, προκλήθηκε από την LTCM, μια εταιρεία διαχείρισης hedge fund η οποία απέκτησε φήμη χάρη στις τεράστιες αποδόσεις στο χαρτοφυλάκιο της λόγω της επιλογής αμφιλεγόμενων στρατηγικών αλλά και την ανάληψης υψηλού κινδύνου για επιλογές ιδιαίτερα μεγάλης χρηματοοικονομικής μόχλευσης.[55] Το αποτέλεσμα, ήταν η παρέμβαση της FED ως λύση ύστατης ανάγκης με ένα πακέτο διάσωσης (bail-out) περίπου 3,6 δις δολαρίων από θεσμικούς πιστωτές προκειμένου να αποφευχθεί η μετάδοση της κρίσης έτι περαιτέρω. Partnoy, Frank, *'Infectious Greed: How Deceit and Risk Corrupted the Financial Markets'*, 2003, Macmillan, ISBN 978-0-8050-7510-6.

[56] https://www.armstrongeconomics.com/products_services/products/the-repo-crisis/

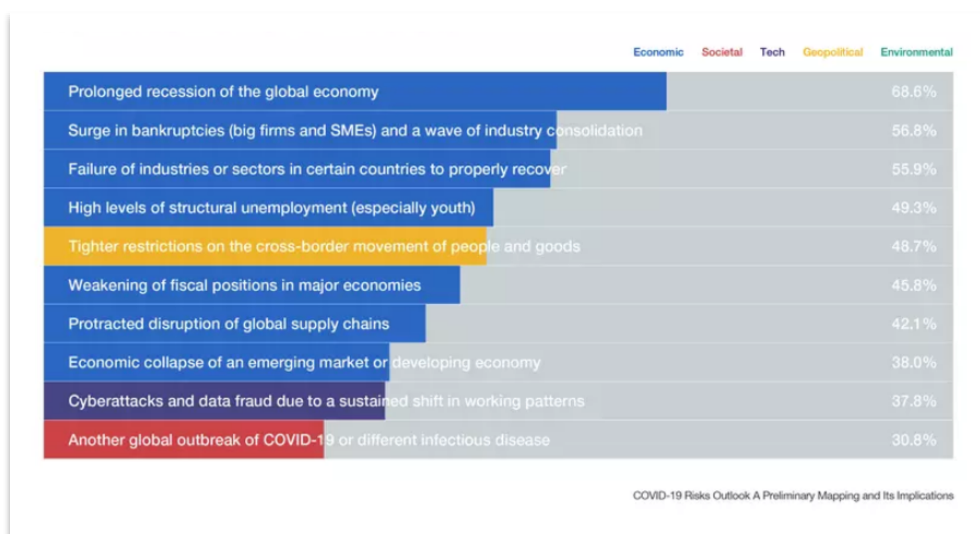
προτιμούν να αποθησαυρίσουν αμερικανικά δολάρια περισσότερο σε σχέση με οποιαδήποτε άλλο αποταμιευτικό ή επενδυτικό κόστος ευκαιρίας.

Γι’ αυτό και αυτή η μη-συμβατική νομισματική πολιτική σύμφωνα με την Σύγχρονη Θεωρία του Χρήματος (Modern Monetary Theory) αποδεικνύεται καθημερινά από το 2008-09 και μετά ότι είναι ατελέσφορη και επιβαρύνει όσο ο χρόνος περνά την μεταβλητότητα (volatility) του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος, προσθέτοντας σε τελική ανάλυση άμετρη ποσότητα κρατικού και ιδιωτικού χρέους το οποίο εκτιμάται ότι έχει εισέλθει σε ένα τερματικό στάδιο όπου θα απειλήσει, και τελικά θα αλλάξει, το status quo της κατανομής ισχύος στον πλανήτη, το εργασιακό και παραγωγικό μοντέλο του καπιταλιστικού συστήματος, την αναδιάρθρωση της τραπεζικής πίστης, της τραπεζικής λειτουργίας και με σχετικά μεγάλη βεβαιότητα το παγκόσμιο νομισματικό σύστημα. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι **το τέλος του Bretton Woods II** είναι κάπου εδώ γιατί η θεμελίωση του έγινε στην αδιαμφισβήτητη επικράτηση των ΗΠΑ ως της περιφερειακής υπερδύναμης του μεταπολεμικού Δυτικού Κόσμου που επέβαλε ταυτόχρονα και την επικράτηση του εθνικού της νομίσματος, του παράγοντα εκείνου της ‘μαλακής’ ισχύος στις διεθνείς σχέσεις της Αμερικής αλλά και ένεκα αυτής, την χρηματοδότηση της στρατιωτικής ισχύος που της επέτρεψε να υπαγορεύσει την γεωπολιτική της ατζέντα και το **Παράδειγμα της Παγκοσμιοποίησης** στην σφαίρα του παγκόσμιου παραγόμενου οικονομικού προϊόντος.

1.4 Η Γεωπολιτική Διάσταση της Οικονομικής Κρίσης του Covid-19

‘Ο Μεγάλος Μετασχηματισμός Αρχίζει’ και από που να ξεκινήσεις. Από την οικονομία, την κοινωνική συνοχή, την γεωπολιτική, το εμπόριο, την υγεία; Αυτό αναρωτιέται το **World Economic Forum** αιτιολογώντας τον προβληματισμό ότι ποτέ στην σύγχρονη ιστορία ένα και μοναδικό γεγονός είχε ποτέ ένα τέτοιο καθολικό

αποτέλεσμα στον πλανήτη, στους πληθυσμούς και στα οικοσυστήματα.[57] Θεωρεί, ότι το **Great Lockdown** θα ακολουθήσει το Great Transformation, μια σειρά από βαθύς αλλαγές σε τομείς που ήδη περιγράφονται ως η 'παλιά κανονικότητα' (the old normal). Το WEF, στην έρευνα του ανάμεσα σε 350 ειδικούς, αναδεικνύει ως μεγαλύτερους κινδύνους στον απόηχο της πρωτοφανούς πανδημίας -σε σχέση με τα μέτρα εγκλεισμού που κατέφυγαν οι κυβερνήσεις ώστε το 40% του πλανήτη να υποστεί την δοκιμασία της άρσης της ελεύθερης μετακίνησης και του εν πολλοίς κατ' οίκο εγκλεισμού - τον κίνδυνο της παρατεταμένης ύφεσης της παγκόσμιας οικονομίας και την αύξηση των χρεοκοπιών. Σύμφωνα με την έρευνα, όλα αυτά θα έχουν ως απότοκο τις συγχωνεύσεις και τις εξαγορές σε διάφορους τομείς της βιομηχανίας, την αποτυχία ουσιαστικής ανάκαμψης των συντελεστών παραγωγής σε ορισμένες χώρες, το υψηλό επίπεδο της δομικής ενεργείας (ιδιαίτερα στους νέους) και την επιβολή μεγαλύτερων περιορισμών στο διασυνοριακό και διεθνές εμπόριο καθώς και στην μετακίνηση των ανθρώπων.

Αναμφισβήτητα, η 'ατζέντα' του World Economic Forum που προωθεί είναι η παγκοσμιοποίηση. Οι κοινωνίες σε ένα μετα-Covid-19 κόσμο, θα υποστούν τον εκτεταμένο φόβο και τις συγκρούσεις που απορρέουν από μια παγκόσμια πανδημία, κάτι που μοιάζει περισσότερο με την εποχή αμέσως μετά τον Β' Π.Π όπου τότε, όπως και τώρα, η διεθνής κοινότητα απέναντι σε ένα κοινό εχθρό (ο σημερινός είναι ο

[57] https://www.weforum.org/reports/covid-19-risks-outlook-a-preliminary-mapping-and-its-implications

κορωναϊός) αντιμετώπισε τις γεωπολιτικές προκλήσεις και της μεγάλης κλίμακας ανοικοδόμηση της οικονομίας και των κρατικών χρεών. Η συνεργασία στους τομείς της έρευνας, της διατήρησης των εφοδιαστικών αλυσίδων και ενός συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για μελλοντικές πανδημίες, είναι παραπάνω από απαραίτητη. Γι’ αυτό, οι υποστηρικτές και συνεχιστές της παγκοσμιοποίησης θα πρέπει να προωθήσουν μια πολιτική ώστε τα κράτη να συμφωνήσουν σε κοινούς κανόνες τους όποιους θα εποπτεύει ένας υπερεθνικός θεσμός αφού πρώτα θα του εκχωρήσει κάθε κράτος την εξουσία για κάτι τέτοιο.[58] Επομένως, παγκόσμια πανδημία προσομοιάζει περισσότερο ως ευκαιρία ενός συνολικού reset και ενός κεντρικού σχεδιασμού για την εφαρμογή μιας ‘αποτελεσματικότερης’ παγκόσμιας διακυβέρνησης.

Ο σχεδιασμός για μια ‘βιώσιμη’ παγκοσμιοποίηση είναι η δημιουργία διαφορετικών επιπέδων **clusters** (ομόκεντρων κύκλων) διακυβέρνησης, σχηματίζοντας καταρχήν, ομοειδείς περιφέρειες με κοινές οικονομικές, πολιτικές, ιστορικές, κοινωνικές αναφορές κατά τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου θα ‘δίνεται η ευκαιρία’ στα κράτη, συμμετέχοντας σε αυτά τα ‘περιφερειακά οχήματα’, να έχουν φωνή για την διατύπωση των κανόνων του παγκόσμιου παιγνιδιού. Και αφού η κατανομή ισχύος στην λήψη αποφάσεων διανέμεται ιεραρχικά σε παγκόσμιο, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, υπάρχει ένα νέο concept διακυβέρνησης, αυτό της πόλης. Η σημασία της πόλης-κράτους αναδείχθηκε κατά την περίοδο της πανδημίας όπου η τοπική αυτοδιοίκηση ανέλαβε σοβαρό ρόλο στην αντιμετώπιση της πανδημίας καθόσον ο ιός όχι μόνο διαφοροποιήθηκε μεταξύ κρατών αλλά και μεταξύ πόλεων στην ίδια χώρα. Έτσι, διεθνείς συνεργασίες μεταξύ τοπικών αρχόντων θα μπορούσαν να σχηματίσουν ένα εσωτερικό cluster συνεργασίας και λήψης αποφάσεων στα πλαίσια μιας νέας, βιώσιμης παγκοσμιοποίησης.

Το WEF, αναγνωρίζει ότι το ‘κύμα’ της παγκοσμιοποίησης ναι μεν θα εξακολουθήσει να υφίσταται αλλά, θα είναι εντελώς διαφορετικό από αυτό που ξέραμε πριν Covid-19 εποχής. Αυτό που χρειάζεται τώρα, είναι μια προσέγγιση που εμπλέκει όλους αυτούς τους ομόκεντρους, τοπικούς και διεθνείς, αφού

[58] http://www3.weforum.org/docs/WEF_Challenges_and_Opportunities_Post_COVID_19.pdf

διαπιστώθηκε κατά την διάρκεια της πανδημίας ότι δεν κατέχει κάποια χώρα τα εχέγγυα εκείνα να αναλάβει και να συντονίσει αναλαμβάνοντας παγκόσμια ηγεσία όλα εκείνα τα μέτρα που θα αντιμετώπιζαν με τον καλύτερο τρόπο το ξέσπασμα μιας νέας πλανητικής πανδημίας τα επόμενα χρόνια. Ο καταλύτης για να οδηγηθούν οι κοινωνίες σε μια 'νέα, αξιόπιστη και βιώσιμη παγκοσμιοποίηση' είναι η τεχνολογία και συγκεκριμένα η ψηφιακή. Το διαδίκτυο, η κινητή τηλεφωνία και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές κατέδειξαν σε όλη την περίοδο της πανδημίας την σημασίας τους και απόσβεσαν τους μεγαλύτερους κραδασμούς που προήλθαν από τον κατ' οίκο περιορισμό ολόκληρων κρατών. Η ***'ψηφιακή επιφοίτηση'*** που υπέστησαν οι κοινωνίες και οι πολίτες κατά την διάρκεια της πανδημίας σκιαγραφεί τον δρόμο για το τεχνολογικό μας μέλλον όπου ένα 'παγκόσμιο χωριό' δεν θα μπορεί να υπάρξει εάν κράτη και πολίτες δεν αναγνωρίσουν την δυναμική μιας παγκόσμιας ψηφιακής κοινωνίας. Όμως, κάθε τέτοια λύση παγκόσμιας σημασίας περιέχει και τους κινδύνους της. Ο βασικότερος κίνδυνος θα είναι αυτό το παγκόσμιο ψηφιακό 'χωριό' να παραμείνει απροστάτευτο και ουσιαστικά να αποτελέσει μια 'ακυβέρνητη ψηφιακή δημόσια σφαίρα'. Άρα ο έλεγχος και η διακίνηση της ψηφιακής πληροφορίας αποτελεί ένα εξαιρετικά σημαντικό παράγοντα και ως τέτοιο θα πρέπει πολιτικές και διοικητικές πρακτικές θα πρέπει να αναμορφωθούν και μαζί με αυτές θεσμικοί περιορισμοί που αντιμετωπίσθηκαν στο παρελθόν. Επίσης, ίσως είναι καιρός κατά τους συγγραφείς του *'Challenges and Opportunities in the Post-COVID-19 World'*, τα κράτη να ανταποκριθούν στις ανάγκες ενός παγκόσμιου εργατικού δυναμικού που παρέχει μαύρη εργασία και οι οποίες κάνουν αναγκαία νέα συστήματα κοινωνικής προστασίας.

Η άποψη του WEF για την οικονομία είναι ότι αποτελεί τον μεγαλύτερο συστημικό κίνδυνο ωστόσο είναι ακόμη πρώιμο και μη ρεαλιστικό οι επιπτώσεις να εκτιμηθούν. Το σημαίνον της οικονομίας για τους υποστηρικτές της 'νέας και βιώσιμης παγκοσμιοποίησης' είναι η αδιατάρακτη συνέχιση του παγκοσμίου εμπορίου και της διασυνδεσιμότητας των αγορών και των εφοδιαστικών αλυσίδων. Τα κράτη, δεν θα πρέπει να συνδέουν τις εθνικές πρακτικές τους για την αντιμετώπιση του ιού με πρακτικές εμπορικού πολέμου και εμπορικού προστατευτισμού δημιουργώντας έτσι αντικίνητρα στην ιδιωτική πρωτοβουλία και

επένδυση καθώς και στην παραγωγική δυναμικότητα. Η πρόταση που πέφτει τώρα στο τραπέζι είναι η δημιουργία ενός διεθνούς θεσμού υπό την μορφή λειτουργικού οργανισμού που θα μπορεί να ελέγχει και να συντονίζει -και όπου απαιτείται να ακυρώνει - εθνικές πολιτικές που βλάπτουν το διεθνές εμπόριο με πρακτικές προστατευτισμού της οικονομίας εφ' όσον ένα νέο 'κοινωνικό συμβόλαιο' θα βασίζεται στην 'ισότητα, εμπιστοσύνη και βιωσιμότητα'. Το νέο 'κοινωνικό συμβόλαιο', θα περιλαμβάνει πρόνοιες καταρχήν για την δομική ανεργία, ένας παράγοντας ιδιαίτερα σημαντικός και ακόμη αστάθμητος σε μια παρατεταμένη παγκόσμια ύφεση και περιβάλλον χρεοκοπιών. Ο υπαινιγμός για την επικείμενη σοβαρή δομική ανεργία, κάνει λόγο για την ανάγκη να υπάρχει ένα περιβάλλον προστασίας της εργασίας, συλλογικές διαπραγματεύσεις, υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας, επαρκής ελάχιστος μισθός, μέγιστος χρόνος εργασίας και καθολική κοινωνική προστασία. Μαζί με τα θέματα εργασίας, το World Economic Forum προτείνει η περίθαλψη της υγείας να παρέχεται σε όλους ανεξαιρέτως τους ανθρώπους δωρεάν αναγνωρίζοντας βέβαια το πρόβλημα της χρηματοδότησης μιας τέτοιας καθολικής παροχής και θέτοντας τις βάσεις για μια συλλογιστική δωρεάν παροχών και όχι δανειακών δεσμεύσεων, πράγμα που σημαίνει ότι έμμεσα προτείνεται ότι η χρηματοδότηση μιας τέτοιας επιλογής μπορεί να γίνει μόνο μέσω helicopter money drop δηλαδή την δημιουργία και χρήση ελαστικού χρήματος.

Οι κοινωνίες αναμφισβήτητα δέχθηκαν ένα πρωτόγνωρο πλήγμα καταπίεσης, μείωσης των βασικών ελευθεριών τους, βαρύτατο φόρο από την ανεργία και το 'πάγωμα' της οικονομίας και της καθημερινότητας, οι επιχειρήσεις και ο ιδιωτικός τομέας βίωσε την μεγαλύτερη πτώση της ζήτησης ακόμη και σε σχέση με αυτή της εποχής της Μεγάλης Κρίσης (1929-32), στην απόφαση των περισσοτέρων κυβερνήσεων να αποτρέψουν την διασπορά του ιού αλλά και την κατάρρευση των εθνικών συστημάτων υγείας εφαρμόζοντας πολιτικές κοινωνικής απομόνωσης και εγκλεισμού που και αυτές με την σειρά τους δεν έχουν ποτέ απαντηθεί στην ιστορία όσον αφορά το μέγεθος και την διάρκεια. Ευρέως συζητείται ως δημόσια αντιπαράθεση, το εάν και κατά πόσο η πανδημία του κορωναϊού ήταν μια μεθοδευμένη και σχεδιασμένη κρίση που θα μπορούσε να εξυπηρετήσει προσωπικές επιδιώξεις και επιχειρηματικά συμφέροντα είτε εθνικά συμφέροντα διαπλέκοντας

γεωπολιτικές στρατηγικές με 'τακτικά' παίγνια προκειμένου να ανατραπούν οι σημερινές ισορροπίες δυνάμεως του διεθνούς συστήματος ισχύος στον πλανήτη μας. Ωστόσο, είναι πολύ πρώιμο να εκτιμήσουμε με ασφάλεια τα διαθέσιμα στοιχεία, μιας και αυτή καθ' αυτή η κρίση του κορωναϊού μαζί με το **domino effect** που δημιούργησε στις κοινωνίες και στην παγκόσμια οικονομία είναι ακόμη ένα φαινόμενο σε εξέλιξη.

Η πανδημία του Covid-19, κατέδειξε με τον πιο εύληπτο τρόπο ότι οι διεθνείς σχέσεις όπως και η οικονομία είναι ένα **παιγνίδι μηδενικού αθροίσματος (zero-sum game)** όπου τα κέρδη του ενός είναι απώλεια για κάποιον άλλο ή κάποιους άλλους. Τα κράτη έκλεισαν τα σύνορα τους, φρόντισαν καταρχήν την εθνική τους αυτάρκεια σε ιατροφαρμακευτικό υλικό και εφόδια καθώς και σε οτιδήποτε εξασφάλιζε επάρκεια σε ενεργειακά αποθέματα, πρώτες ύλες, τρόφιμα. Πρόταξαν, τα θέματα της εθνικής υγείας, ασφάλειας και κοινωνικής συνοχής ως προτεραιότητα απέναντι σε οποιαδήποτε άλλη διμερή σχέση, συνεργασία, συμμαχία, κλπ. Αλήστου μνήμης, η συμπεριφορά της Γερμανίας όταν αρνήθηκε να αποστείλει πλεονάζον ιατροφαρμακευτικό υλικό στην χειμαζόμενη από κρούσματα και θύματα Ιταλία, αναγγέλλοντας ανερυθρίαστα τις προτεραιότητες του ομοσπονδιακού κράτους προς τον Γερμανό πολίτη. Οι ανάγκες αυτές επαληθεύθηκαν για άλλη μια φορά ότι είναι οι πλέον ανελαστικές σε σχέση με οποιεσδήποτε άλλες κατεπείγουσες ανάγκες ανθρωπιστικού χαρακτήρα σε πολίτες άλλων χωρών που, υποτίθεται όπως οι Ιταλοί, ευρίσκονται σε μία Ένωση, την Ευρωπαϊκή, η οποία στο προοίμιο της κάνει λόγο για την αλληλεγγύη των ευρωπαϊκών λαών σαν κύριος πυλώνας της ευρωπαϊκής συνοχής και ολοκλήρωσης.

Επ' ευκαιρία της παγκόσμιας πανδημίας, ένας νέος Ψυχρός Πόλεμος πιστοποιείται και επίσημα, αυτός μεταξύ της **'καπιταλιστικής' Αμερικής** και της **'κομμουνιστικής' Κίνας**. Και είναι πρόδηλο ότι και οι δύο επιθετικοί προσδιορισμοί τίθενται σε εισαγωγικά καθώς τόσο οι ΗΠΑ δεν είναι μια αμιγώς καπιταλιστική χώρα όσο και η Κινεζική λαοκρατία δεν είναι επ' ουδενί κομμουνιστική. Η διεθνής πολιτική ρητορεία αλλά και οι mainstream αναλυτές, στην πλειονότητα τους, υποστήριζαν και υποστηρίζουν ότι μετά και το τυπικό τέλος του Ψυχρού Πολέμου και το γκρέμισμα του Τείχους του Βερολίνου (1989) περάσαμε σε ένα καταρχήν συμβατικά οριζόμενο

ως μονοπολικό κόσμο κυριαρχούμενο από την υπεροχή της πολεμικής μηχανής των ΗΠΑ. Σταδιακά, η μονοπολική τάξη πραγμάτων μετεξελίχθηκε σε ένα ρευστό **πολυπολικό 'ζελέ'** όπου καμιά περιφερειακή υπερδύναμη δεν ξεχώριζε καθόσον ήταν ιδιαίτερα βολικό η προώθηση και διαχείριση του ιδεολογήματος των παγκοσμιοποιημένων αγορών και κοινωνιών. Πουθενά στην Φύση δεν απαντάται πολυπολικότητα και πάντα το ισχυρότερο είδος (Alpha male) αμφισβητείται από το αμέσως επόμενο (αλλά λιγότερο ισχυρό – beta male) στην πυραμιδική ιεραρχία. Επίσης, η fractal φύση του μικρόκοσμου η οποία επαναλαμβάνεται και στον μακρόκοσμο, μας υποχρεώνει να σκεφτούμε κάθε σχέση σαν μια σχέση δίπολου η οποία επιβεβαιώνει το νόμο ότι κάθε δύναμη στο σύμπαν εμφανίζεται υπό την μορφή ζεύγους, δράσης και αντίδρασης. Είναι απατηλό ότι μπορεί πραγματικά να υπάρχει μονοπολικός κόσμος ή πολυπολικός. Πάντα, κάθε σύστημα ισορροπίας δυνάμεων επιτυγχάνεται σαν η κοινή συνισταμένη μεταξύ δύο δυνάμεων και η περίπτωση της ψευδούς πολυπολικότητας καταλήγει στην εξουδετέρωση των επιμέρους δρώντων και την δυναμική ισορροπία του πλανητικού συστήματος κατανομής ισχύος μεταξύ τελικά των δύο πλέον ισχυρότερων. Οι Αθηναίοι στον Πελοποννησιακό Πόλεμο αντελήφθησαν ότι θα έπρεπε να επικρατήσουν των Σπαρτιατών για να εκκαθαρίσουν το θέμα της ηγεμονίας του ελληνικού χώρου και αντίστροφα οι Σπαρτιάτες κατάλαβαν ότι η ανερχόμενη δύναμη των Αθηναίων ήταν απειλή που θα έπρεπε να αντιμετωπισθεί στο τέλος με θερμή αναμέτρηση δημιουργώντας για τους γεωπολιτικούς και διεθνολόγους αναλυτές την μελέτη του **Θουκυδίδειου Διλήμματος (The Thucydides Trap)**. Σήμερα, αυτό ακριβώς το στρατηγικό δίλλημα δεν καλείται κανείς άλλος να αποφύγει εκτός από τις ΗΠΑ και την Κίνα.[59]

Αυτό που κρατά στην ατζέντα της η διεθνής διπλωματία μετά το κύριο κύμα του Covid-19 δεν θα πρέπει να είναι άλλο από την εντατικοποίηση της κρίσης μεταξύ των δύο περιφερειακών υπερδυνάμεων η οποία δεν έκανε τίποτα περισσότερο παρά να εντείνει την κατατριβή μεταξύ των δύο αντιπάλων μερών. Η τραγική ειρωνεία της ιστορικής επιβεβαίωσης μέσω της επανάληψης των γεγονότων με άλλο όμως όνομα,

[59] Allison, Graham, *Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?* Houghton Mifflin Harcourt, 2017.

είναι ότι ο καθοριστικός παράγοντας της νίκης των Σπαρτιατών ήταν η επιδημία πανώλης που αφάνισε το 1/3 του αθηναϊκού πληθυσμού μαζί με τον κυβερνήτη του, τον Περικλή. Επίσης, ήταν ο τύφος που απέτρεψε τον **Ναπολέοντα** να καταλάβει την Ρωσία ενώ η επιδημία γρίπης του 1918-19 εμπόδισε τον πρόεδρο **Woodrow Wilson** να πείσει το Κογκρέσο να επικυρώσει την Συνθήκη των Βερσαλλιών (28 Ιουνίου 1929) και να γίνουν οι ΗΠΑ μέλος της Κοινωνίας των Εθνών.[60] Επιστρέφοντας στο σήμερα, ο πρόεδρος της Λαοκρατικής Κίνας και Γ.Γ. του Κομμουνιστικού Κόμματος, **Xi Jinping**, μιλώντας στο **World Economic Forum** στο Davos τον Ιανουάριο του 2017, ανέφερε ότι η Θουκυδίδεια Παγίδα *'θα μπορούσε να αποτραπεί…όσο διατηρούμε την επικοινωνία και συμπεριφερόμαστε ο ένας στον άλλο με ειλικρίνεια'*.[61] Ωστόσο, στις διεθνείς σχέσεις θα πρέπει να έχει γίνει κτήμα της ρεαλιστικής γεωπολιτικής ανάλυσης ότι δεν υπάρχουν ειλικρινείς συμπεριφορές αλλά συμφέροντα τα οποία είναι αυτά που καθορίζουν και τον τρόπο που συμπεριφέρονται οι διεθνείς δρώντες.

Σύμφωνα με την αμερικανική στρατηγική πολιτική που διαμορφώθηκε σταδιακά από τις αρχές του 20ου αιώνα, η ναυτική πλανητική δύναμη των ΗΠΑ (δόγμα **Alfred T. Mahan**)[62] θα πρέπει να ελέγχει και να περιορίζει γεωπολιτικά οτιδήποτε περικλείει την **Heartland** (δόγμα **Halford John Mackinder**)[63] και την **Rimland** (δόγμα **Nickolas John Spykman**).[64] Όσο αυτά τα στρατηγικά συμφέροντα των Αμερικανών διακυβεύονται τόσο αυτός που τα αμφισβητεί βρίσκεται υπό τον κίνδυνο είτε οικονομικού πολέμου, είτε θερμού επεισοδίου-πολέμου, είτε κατατριβής μέσω τρίτων χωρών, είτε ωμής παρεμβολής στο εσωτερικό του αμφισβητούντος με αλλαγή του πολιτικού συστήματος στα χνάρια της πολιτικής **Zbigniew Brzezinski**. Όσον αφορά το πως τα δύο μεγάλα αμερικανικά κόμματα, Ρεπουμπλικάνοι και Δημοκρατικοί προσεγγίζουν τις σχέσεις των ΗΠΑ και τις Κίνας, είναι χαρακτηριστική η περιγραφή του H.R. McMaster στο υπό έκδοση βιβλίο του όπου ο απερχόμενος

---

[60] http://www.koreatimes.co.kr/www/opinon/2020/05/197_290016.html

[61] https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3085321/destined-conflict-xi-jinping-donald-trump-and-thucydides-trap

[62] Holger H. Herwig, *The Failure of German Sea Power, 1914-1945: Mahan, Tirpitz, and Raeder Reconsidered*, The International History Review, Vol. 10, No. 1 (Feb 1988), pp. 68-105

[63] The Geographical Pivot of History (The Internet Archive version) *The Geographical Journal*, April 1904.

[64] Sloan, Geoffrey R.). *Geopolitics in United States Strategic Policy,* 1890–1987, Harvester Wheatsheaf, 1988, pp. 16–19. ISBN 9780745004181.

Πρόεδρος Barrack Obama ενημερώνει τον διάδοχο του σχετικά με τα σινο-αμερικανικά θέματα και από τα οποία το σημαντικότερο που θεωρεί ότι αποτελεί εστία γεωπολιτικού κινδύνου είναι η εξέλιξη του πυρηνικού προγράμματος και των βαλλιστικών πυραύλων της Β. Κορέας. Αντίθετα, ο συγγραφέας και πρώην Σύμβουλος Ασφαλείας του Λευκού Οίκου επί προεδρίας Donald Trump, καλεί τους Αμερικανούς και όλες τις φίλιες χώρες στην περιοχή να ανταγωνισθούν επιθετικά απέναντι στον κίνδυνο της κινεζικής φιλοδοξίας και ανασφάλειας γιατί διαφορετικά, η Κίνα θα εξελιχθεί σε ακόμη πιο επιθετικό 'παίκτη' προάγοντας τον κρατισμό στην οικονομία και την απολυταρχία ως πολιτικό μοντέλο. [65]

Στην περίπτωση της Κίνας, οι άξονες τριβής στις διεθνείς σχέσεις της με τις ΗΠΑ είναι το φιλόδοξο, πολυετές, επενδυτικό πρόγραμμα αξίας 1 τρις δολαρίων της αναβίωσης **του (Νέου) Δρόμου του Μεταξιού (Belt and Road Initiative)** που θα διασυνδέει πρακτικά ολόκληρη την Ν.Α. Ασία με τις πύλες εισόδου της Ευρώπης, η δραστηριότητα – μέχρι του σημείου θερμής κλιμάκωσης – από τα δύο Ναυτικά των χωρών στην Θάλασσα της Νοτίου Κίνας, η προσπάθεια της Κίνας να αλλάξει πλέον με πλήρη εξάρτηση στο κορμό της χώρας το ημιαυτόνομο – αλλά ένα από τα σημαντικότερα χρηματοοικονομικά κέντρα του κόσμου[66] - Honk-Kong και η οικονομική κατάρρευση που αντιμετωπίζει η πόλη και η οποία κρίση ενισχύθηκε τους τελευταίου μήνες λόγω του κορωναϊού. [67] Άλλο σημείο τριβής των δύο χωρών με δραστηριότητα ένθεν και ένθεν που περιλαμβάνει προβολή ισχύος και επίδειξη σημαίας, εκμεταλλευόμενες και οι δύο είναι ο εναέριος χώρος και τα θαλάσσια στενά της Ταιβάν.[68] Όλα αυτά τα hot spots δημιουργούν συνθήκες σύγκρουσης των δύο ιμπεριαλιστικών δυνάμεων τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν σαν πρόφαση για να αλλάξει το διεθνές status quo. Εάν, η ανάλυση και η 'ρητορική' της μιας και μοναδικής ιμπεριαλιστικής δύναμης έχει εθίσει την σκέψη μόνο στις ΗΠΑ, ας θυμηθούμε όχι μόνο την προσπάθεια της πλήρους προσάρτησης Hong-Kong και

---

[65] Δημοσιευμένα αποσπάσματα από το υπό έκδοση βιβλίο του Αντιστράτηγου και μετέπειτα συμβούλου ασφαλείας του Λευκού Οίκου, H.R. McMaster: *'The Fight to Defend the Free World'*, Harper Collins Publishers. https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2020/05/mcmaster-china-strategy/609088/

[66] https://www.globaltimes.cn/content/1189474.shtml

[67] https://nationalinterest.org/blog/buzz/hong-kong-giving-away-free-money-128397

[68] https://foreignpolicy.com/2020/05/15/chinas-provocations-around-taiwan-arent-a-crisis/

Taiwan, αλλά και τις πρόσφατες ενέργειες της κυβέρνησης του Πεκίνο εναντίον της Ινδίας στην περιοχή Arunachal Pradesh του Νοτίου Θιβέτ[69] καθώς και την εμπλοκή κινεζικού σκάφους με ιαπωνικό αλιευτικό έξω από τα νησιά Senkaku Islands.[70] Η Ευρασιατική ολοκλήρωση κατά ορισμένους περνάει από την Σινο-Ρωσική στρατηγική συμμαχία στα πλαίσια των BRICS, του νέου Δρόμου του Μεταξιού και του Shanghai Cooperation Organization[71]. Ωστόσο, 'δίλλημα ισχύος' δεν διαφαίνεται να αντιμετωπίζει επί του παρόντος ούτε η Κίνα απέναντι στην Ρωσία ούτε βέβαια και το αντίστροφο. Εξ' άλλου, το συλλογικό ιστορικό ασυνείδητο και των δύο λαών δεν περιγράφει καταστροφικούς πολέμους ή αλησμόνητες σφαγές και μάλλον αυτά που τους ενώνουν είναι περισσότερο από αυτά που τους χωρίζουν και ιδιαίτερα σε σχέση με τον ιστορικά κοινό εχθρό, την Ιαπωνία.

Η πανδημία του Covid-19 και η κλιμάκωση της διπλωματικής και πολιτικής σύγκρουσης των δύο υπερδυνάμεων προφανώς αποτελεί το άλλοθι για την μεν Κίνα να επεκτείνει έτι περισσότερο τον γεωπολιτικό, οικονομικό και στρατιωτικό της αναθεωρητισμό χρησιμοποιώντας την φιλοσοφία της 'μαλακής ισχύος' για δε τις ΗΠΑ χρησιμοποιώντας την τακτική του αντίπαλου δέους, να δώσει την ευκαιρία στο σύστημα εξουσίας εντός των συνόρων της να ξεκαθαρίσει ανάμεσα σε Δημοκρατικούς και Ρεπουμπλικάνους για το ποιος θα είναι ο νικητής των εκλογών της 3ης Νοεμβρίου 2020. Εάν ο Πρόεδρος Trump δεν κατοικήσει εκ νέου στον Λευκό Οίκο για μια δεύτερη 4ετία, τότε οι Αριστεροί Δημοκρατικοί θα μπορέσουν σε συνεργασία με το **'βαθύ κράτος' (deep state)** να ξαναπάρουν την εξουσία και με αφορμή την πανδημική κρίση, να συνδέσουν μια θεαματική οικονομική ανάκαμψη της χώρας με το New Green Deal μεταρρυθμίζοντας κατ' ουσία το πρότυπο της οικονομίας που έκανε την Αμερική μεγάλη αλλά αποδείχθηκε εδώ και 13 χρόνια ότι δεν αποδίδει. Το momentum για τους υποστηρικτές της 'Πράσινης Οικονομίας' εκτιμάται ως η καλύτερη συγκυρία η αμερικανική οικονομία να 'μηδενίσει' και να επανεκκινήσει στηριζόμενη πάνω σε μια σοσιαλιστική και κεντρικά σχεδιαζόμενη ανάπτυξη με συμπαραστάτη την 'εκτυπωτική' δεινότητα της FED η οποία με την

[69] https://timesofindia.indiatimes.com/india/chinese-troops-resort-to-aggressive-posturing-in-ladakh-north-sikkim-sources/articleshow/75831131.cms
[70] https://thediplomat.com/2020/05/japan-protests-china-coast-guard-harassment-of-fishing-vessel-near-senkaku-islands/
[71] http://thesaker.is/china-one-country-two-sessions-three-threats/

παροχή ‘helicopter money’ θα μπορεί να διασώζει από την χρεοκοπία τράπεζες και επιχειρήσεις, βιομηχανίες, να διασφαλίζει τις καταθέσεις των αποταμιευτών και τα κεφάλαια των επενδυτών από κάθε χρηματοοικονομικό κίνδυνο, να παρέχει μηνιαίο μισθό σε όποιον δεν μπορεί να εργάζεται, υγειονομική περίθαλψη και όλα αυτά επ’ άπειρον. Ένα τέτοιο reset δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς την ύπαρξη ενός αντίπαλου δέους που εν προκειμένω είναι μια ‘καταστροφική’ πανδημία όπως ο Covid-19 και ο οποίος θα κάνει την κοινωνία όταν συμβεί το αναπόφευκτο crush and burn να μην βγει στα πεζοδρόμια.

Ένας προσεκτικός παρατηρητής θα μπορούσε με ασφάλεια να περιγράψει τον νέο ‘εμφύλιο πόλεμο’ που έχει ξεκινήσει από το 2016 εντός των Ηνωμένων Πολιτειών εμπλέκοντας την χώρα σε μια πρωτόγνωρη πόλωση μετά τον Αμερικανικό Εμφύλιο (1861-1865) και την οποία παρακινούν τα δύο κόμματα του συστήματος εξουσίας των ΗΠΑ, Δημοκρατικοί και Ρεπουμπλικάνοι, με ιδιαίτερη έμφαση και κλιμάκωση όσο περισσότερο πλησιάζουν οι εκλογές της 3ης Νοεμβρίου 2020 για την ανάδειξη του νέου Προέδρου που θα κατοικοεδρεύσει στον Λευκό Οίκο. Είναι υψηλού ρίσκου πολιτική πρόβλεψη σχετικά με το ποιο θα είναι το αποτέλεσμα των επικείμενων εκλογών καθώς η αμερικανική κοινωνία προβάλλει τόσο διχασμένη από την μια στο να στηρίξει τον Donald Trump προκειμένου *να κάνει την Αμερική πάλι μεγάλη* **(Make America Great Again – MAGA)** και από την άλλη στην πάση θυσία προσπάθεια των πολιτικών του αντιπάλων όχι μόνο να μην του επιτρέψουν να διεκδικήσει εκ νέου την προεδρία της χώρας, αλλά ει δυνατόν, να τον καθαιρέσουν ανά πάσα στιγμή από την κούρσα διαδοχής. Η τάση αυτή υποστηρίζεται και συντηρείται τόσο από τα mainstream media αλλά κυρίως από αυτό που στιγμάτισε ο Αμερικανός Πρόεδρος **Dwight Eisenhower** απευθυνόμενος στο αμερικανικό έθνος στις 17 Ιανουαρίου 1961 κατά την αποχαιρετιστήρια ομιλία του και το οποίο περιέγραψε ως ένα μόρφωμα αλλότριας εξουσίας με την ονομασία **‘στρατιωτικό και βιομηχανικό σύμπλεγμα’ (military and industrial complex)** το οποίο απειλεί την δημοκρατική διακυβέρνηση της χώρας.[72] Η μόνη λειτουργική διαφορά σήμερα, έγκειται στο γεγονός ότι το σύμπλεγμα αυτό είναι πολύ μεγαλύτερο[73] και εξόφθαλμα στηρίζεται από το πολιτικό

[72] https://www.npr.org/2011/01/17/132942244/ikes-warning-of-military-expansion-50-years-later
[73] https://www.washingtonpost.com/politics/2019/06/26/eisenhower-called-it-military-industrial-complex-its-vastly-bigger-now/

σύστημα εξουσίας[74] το οποίο θεσμοθετεί όλο εκείνο το πλαίσιο ώστε να μπορεί να συντηρείται με προφανή οικονομικά οφέλη.

Τα κυρίαρχα ΜΜΕ, καταφανώς στηρίζουν την συγκυρία της πανδημίας του Covid-19 και της κατάρρευσης της οικονομίας προκειμένου η αμερικανική κοινωνία βρισκόμενη στο ‘καναβάτσο’ αποδεχθεί με τις λιγότερες αντιστάσεις την αστρονομική σε κόστος μετάβαση από μια οικονομία του ‘άνθρακα’ σε μια ‘πράσινη’ οικονομία με μηδενικούς ρύπους του θερμοκηπίου μέχρι το έτος 2050, προτάσσοντας τον αμφιλεγόμενο πλανητικό κίνδυνο της υπερθέρμανσης του πλανήτη και της κλιματικής αλλαγής.[75] Εφόσον κατάφεραν τα κράτη του Β. Ημισφαιρίου να *‘εξομαλύνουν την καμπύλη’* ***(flattening the curve***)[76] του κορωναϊού γιατί να μην επιχειρήσουν, ως ένα λογικό άλμα, ‘**να εξομαλύνουν και την κλιματική καμπύλη’**; Δύο εντέχνως καλλιεργημένα παγκόσμιες ‘κρίσεις’ που θέτουν τις σύγχρονες κοινωνίες προ των ευθυνών τους με τις πρωτοφανείς συνέπειες που εγκυμονούν για οικοσυστήματα, οικονομίες και πληθυσμούς, δεν θα μπορούσαν να μην αποτελούν την καλύτερη περίπτωση να γίνουν ‘ευκαιρίες’ προκειμένου προωθηθεί η ‘ατζέντα’ αυτού του συμπλέγματος συμφερόντων και εξουσίας που υπονοούσε ο Eisenhower. Μόνο που τώρα, το σύστημα εξουσίας έχει γίνει πολύ πιο σύνθετο από αυτό της 10ετίας του 1960, καθώς η μόνιμη επωδός της παγκοσμιοποίησης ώστε οι απανταχού της γης πολίτες να γίνουν ένα ‘πλανητικό χωριό’ όσο και η υπερσυγκέντρωση εξουσιών σε υπερεθνικούς θεσμούς, προσθέτει μεταβλητότητα (volatility) στο αποτέλεσμα.

Η ‘σημαία’ των αριστεριστών του κόμματος των Δημοκρατικών που θα γλυτώσει την χώρα και τις επόμενες γενιές από τα δεινά της κλιματικής αλλαγής είναι ένα καινούργιο New Deal κατά τα πρότυπα αυτού του **Franklin D. Roosevelt** (1933-39). Το **Green New Deal** είναι το αφήγημα-πρόταση της ριζοσπαστικής αριστερής και εκπρόσωπου των Δημοκρατικών, **Alexandria Ocasio-Cortez** το οποίο ενστερνίστηκαν αρκετοί ομοϊδεάτες της στις ΗΠΑ αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο. Ο σκοπός είναι η

---

[74] Ben Baack and Edward Ray, The Political Economy of the Origins of the Military-Industrial Complex in the United States, *The Journal of Economic History,* Vol. 45, No. 2, The Tasks of Economic History (Jun., 1985), pp. 369-375

[75]https://www.economist.com/leaders/2020/05/21/countries-should-seize-the-moment-to-flatten-the-climate-curve

[76] https://en.wikipedia.org/wiki/Flattening_the_curve

επίτευξη έκλυσης μηδενικών ρύπων του CO2 εντός 10 ετών, ένας στόχος ο οποίος για να επιτευχθεί θα πρέπει η αμερικανική κοινωνία επί παραδείγματι να σταματήσει να μετακινείται με τα μέσα μαζικής μεταφοράς και να καλλιεργεί την γη με τα σύγχρονα αγροτικά μηχανήματα, κάτι που συνέβη συμπτωματικά στο lockdown κατά την περίοδο της πανδημίας. Εντούτοις, το ***'πράσινο όνειρο ή …τέλος πάντων όπως και να το λένε'*** [77] αποδείχθηκε ένα σχέδιο το οποίο εφόσον εφαρμοζόταν θα κόστιζε για την αμερικανική οικονομία περί τα 93 τρις δολάρια μέσα σε μια 10ετία. Ο Holtz-Eakin, πρώην διευθυντής του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κογκρέσου, εξηγεί ότι ενώ η ονομασία Green New Deal παραπέμπει σε προτεινόμενη πολιτική για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στην πραγματικότητα, παραπέμπει επίσης στην δραματική επέκταση του κοινωνικού κράτους εφαρμόζοντας εγγυημένη εργασία, διασφάλιση της κατοικίας και της πρόσβασης σε τροφή καθώς και σε μια σειρά άλλων πρωτοβουλιών για κοινωνική δικαιοσύνη που θα σήμαινε *'…μια επανασχεδίαση των κοινωνικών δομών, των πολιτικών διαδικασιών και των βασικών θεσμών του κράτους. Ενώ, τα στοιχεία του σχεδίου που απαιτούνται για την εξάλειψη της έκλυσης διοξειδίου του άνθρακα κοστολογούνται στο ποσό περίπου των 10 τρις δολαρίων, η επέκταση ενός δίχτυ προστασίας θα δημιουργούσε τελικά τις μεγαλύτερες δαπάνες.'*[78]

Για τους υπόλοιπους δρώντες της διεθνούς πολιτικής και διπλωματίας, η κλιματική αλλαγή αποτελεί για την ατζέντα τους μια τεράστια πρόκληση και ίσως μια πολύ σημαντική προτεραιότητα χωρίς σε ορισμένες των περιπτώσεων κάποιοι θεσμοί υιοθετώντας ως την κορωνίδα της πολιτικής τους την υπερθέρμανση του πλανήτη επιτελούν τον αρχικό σκοπό για τον οποίον δημιουργήθηκαν. Η **Ευρωπαϊκή Ένωση**, προσηλωμένη στις αρχές της **Συμφωνίας του Παρισιού**[79] (2015), φιλοδοξεί να μετασχηματίσει την Ένωση σε μια οικονομία επαρκή σε πόρους και ανταγωνιστική θέτοντας το 2050 ως ορόσημο για την εξάλειψη των ρύπων του διοξειδίου του άνθρακα, στηριζόμενη για την οικονομική της ανάπτυξη αποκλειστικά στις

[77]https://www.marketwatch.com/story/pelosi-calls-ocasio-cortezs-new-deal-climate-plan-a-green-dream-2019-02-07
[78]https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-02-25/group-sees-ocasio-cortez-s-green-new-deal-costing-93-trillion
[79]https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement

ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ). Το **Ευρωπαϊκό Green Deal**,[80] είναι ο οδικός χάρτης για τον μετασχηματισμό της οικονομίας της Γηραιάς Ηπείρου σε βιώσιμη, το κλειδί όμως είναι ο **Ευρωπαϊκός Κλιματικός Νόμος** (European Climate Law) που θα μετατρέψει την πολιτική δέσμευση σε νομική υποχρέωση και θα πυροδοτήσει τις επενδύσεις. Όσον αφορά δε την Συμφωνία του Παρισιού, μέχρι το τέλος Μαΐου 2020, από τις 197 χώρες που την συνυπέγραψαν, 189 την έχουν επικυρώσει μέσω των εθνικών τους οργάνων οπότε για την ανάλυση παίρνουμε ως δεδομένο ότι πρακτικά το σύνολο των χωρών του πλανήτη έχουν προσχωρήσει σε αυτό τον άνευ προηγουμένου μετασχηματισμό της παγκόσμιας οικονομίας και κοινωνίας τα επόμενα 30 χρόνια. Το οξύμωρο όμως εδώ είναι ότι η μεγαλύτερη οικονομική και πυρηνική δύναμη στον πλανήτη, οι ΗΠΑ, μετά από απόφαση του Προέδρου Donald Trump ενημέρωσαν επίσημα τα Ηνωμένα Έθνη για την πρόθεση της χώρας να αποχωρήσει από την Συμφωνία εντός ενός έτους, ημερομηνία που συμπίπτει με την επόμενη ημέρα από την διεξαγωγή των προεδρικών εκλογών τις 3 Νοεμβρίου 2020.[81] Επομένως, η 4η Νοεμβρίου θα είναι μια ιδιαίτερα κρίσιμη ημερομηνία για το πως θα κατευθυνθεί ο κόσμος μας στην δεύτερη 10ετία του 21ου αιώνα. Από τα μοντέλα των οικονομικών κύκλων της ανάλυσης μας, ανεξάρτητα το ποιος θα είναι ο επόμενος Αμερικανός Πρόεδρος, ο μετασχηματισμός μετά από 180-200 χρόνια του πλανήτη σε μια μεταβιομηχανική ψηφιακή εποχή θεωρούμε ότι έχει σαν τυπική αφετηρία το έτη 2020-22. Ανάμεσα σε αυτό το χρονικό διάστημα των 2-3 ετών, το ’νέο’ σύμφωνα με όσα μας διδάσκουν οι ιστορικοί χρόνοι, θα είναι ανατρεπτικό, συγκρουσιακό και προφανώς επώδυνο καθώς κάθε γέννα προϋποθέτει τις οδύνες της.

Συναφώς, θα μπορούσε να κριθεί ως ανησυχητικός ο ρόλος που αναλαμβάνουν σήμερα οι Κεντρικές Τράπεζες οι οποίες όλο και περισσότερο, παίρνουν την μορφή ενός οργάνου διαμόρφωσης δημοσιονομικής και κοινωνικής πολιτικής ερήμην ή υπό την πίεση των εκλεγμένων κυβερνήσεων, ιδιότητα που στις δυτικές τύπου δημοκρατίες είτε είναι αθέσμιτη είτε υπερκαλύπτει τις εξουσίες της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας. Ήδη από το 2019, και προτού

[80] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
[81] https://www.bbc.com/news/world-us-canada-50297029

παρουσιαστεί η πανδημία, η τάση των κεντρικών τραπεζιτών να αναμειχθούν περισσότερο με την μετεωρολογία παρά αμιγώς με την νομισματική πολιτική και το ύψος του πληθωρισμού, ήταν ευδιάκριτη. Ο επικεφαλής της FED, Minneapolis πρότεινε ότι ήταν καιρός **να επιτραπεί στις Κ. Τράπεζες να αποφασίζουν άμεσα την αναδιανομή του πλούτου** λέγοντας ότι *'η νομισματική πολιτική μπορεί να παίξει αυτό τον αναδιανεμητικό ρόλο τον οποίο όλοι θεωρούσαμε ότι έπρεπε να τον διατηρούν οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι'*, απλοποιώντας επικίνδυνα ότι οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι-βουλευτές μπορούν να αντικατασταθούν με μη εκλεγμένους τραπεζίτες.[82] Η πρόσφατα απελθούσα επικεφαλής του ΔΝΤ και νυν επικεφαλής της ΕΚΤ, Christine Lagarde, προκάλεσε έκπληξη στους αναλυτές όταν απαίτησε εν ολίγοις ένα ηγετικό ρόλο στα θέματα της κλιματικής αλλαγής καθώς μια τέτοια προσπάθεια σφετερισμού πολιτικών εξουσιών άλλων θεσμικών οργάνων μέχρι σήμερα (κυβερνήσεις), αποτελεί εξαιρετικής σημασίας εξέλιξη στην αποστολή και στον κύριο σκοπό των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Με αυτή την δυνατότητα, οι Κ. Τράπεζες χρησιμοποιώντας τα μονεταριστικά εργαλεία της ποσοτικής χαλάρωσης και των αρνητικών επιτοκίων για πάνω από 12 χρόνια να επαναφέρουν μάταια τις οικονομίες σε τροχιά ουσιαστικής και μακροχρόνιας ανάκαμψης, βάλθηκαν τώρα να διασώσουν και το περιβάλλον. Μάλιστα, στην προσπάθεια της η Christine Lagarde να πιέσει ώστε η κλιματική αλλαγή να αποτελέσει ένα μέρος της στρατηγικής αναθεώρησης του σκοπού της ΕΚΤ επομένως και βασικό συστατικό της νομισματικής πολιτικής, βρήκε και άλλους συνοδοιπόρους υποστηρικτές Κ. Τραπεζίτες όπως ο Haruhiko Kuroda, επικεφαλής της Τράπεζας της Ιαπωνίας (BOJ) και ο Mark Carney πρώην επικεφαλής της Τράπεζας της Αγγλίας (BOE). Η προσπάθεια της ΕΚΤ να επιδοθεί σε μια άνευ ορίων χρηματικοποίηση (monetization) των δημοσιονομικών ελλειμάτων των χωρών της ευρωζώνης με άλλοθι 'να σωθεί το κλίμα', πυροδότησε την σκληρή αντίδραση του Γερμανού Κ. Τραπεζίτη, Jens Weidmann, ο οποίος δήλωσε ότι θα έβλεπε 'πολύ επικριτικά' κάθε προσπάθεια της ΕΚΤ να εκτρέψει τις ενέργειες της νομισματικής της πολιτικής προκειμένου αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή και ότι *'θα ήταν λάθος*

[82] https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-11-24/can-the-fed-fight-inequality-kashkari-says-yes-hires-an-ally

να χρησιμοποιηθεί το τραπεζικό ρυθμιστικό πλαίσιο προκειμένου ορίσουμε τις πολιτικές κινήτρων για το κλίμα'.[83]

Ωστόσο, σε αντίθεση με τον Weidmann, ο Ιάπωνας Κ. Τραπεζίτης Haruhiko Kuroda, αναφέρει: *'Οι κίνδυνοι που σχετίζονται με το κλίμα διαφέρουν από άλλους κινδύνους στο ότι ο χρονικά μεγάλος αντίκτυπος που επιφέρουν διαρκεί περισσότερο από άλλους χρηματοοικονομικούς κινδύνους και είναι λιγότερο προβλέψιμος. Για τον λόγο αυτό, είναι απαραίτητο να διερευνήσουμε και να αναλύσουμε σε βάθος την επίδραση των σχετιζόμενων με το κλίμα κινδύνων'* [84]. Ο τέως επικεφαλής της Τράπεζας της Αγγλίας, της Τράπεζας του Καναδά και στέλεχος της Goldman Sachs, **Mark Carney**, προτού αναλάβει τα νέα του καθήκοντα τον Μάρτιο του 2020 ως ειδικός απεσταλμένος του ΟΗΕ για την κλιματική δράση και την χρηματοδότηση της, είχε νωρίτερα επιδιώξει η Τράπεζα της Αγγλίας το 2017 να είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη του **Central Banks and Supervisors Network for Greening the Financial System**.[85] Πέραν αυτού, έθεσε την στρατηγική της Τράπεζας για την εποπτεία των χρηματοοικονομικών κινδύνων από την κλιματική αλλαγή και για την αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος του Ηνωμένου Βασιλείου προκειμένου. Σκοπός του πρώην Κεντρικού Τραπεζίτη ήταν να υποστηρίξει με συντεταγμένο τρόπο την μετάπτωση σε μια χαμηλής εξάρτησης οικονομία από την χρήση άνθρακα (**low carbon**).[86] [87]

Η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα** (ΕΚΤ), στα τέλη Μαρτίου 2020 ανακοίνωσε ένα γιγαντιαίο πρόγραμμα 750 δις ευρώ με την ονομασία **'Pandemic Emergency Purchase Programme'**,[88] 'κηρύσσοντας' τον πόλεμο στον Covid-19 δεσμευόμενη να αγοράζει κάθε μήνα 100 δις ευρωπαϊκού χρέους. Τα διάφορα **lobbies** πέριξ των Βρυξελών και της Φρανκφούρτης, πιστοποιούν ότι κάτι τέτοιο θα δώσει στην ΕΚΤ μια άνευ προηγουμένου 'δύναμη πυρός' αλλά υποκριτικά θέτουν τον προβληματισμό για την αποτελεσματική διάθεση των πόρων αυτών του πακέτου διάσωσης. Ταυτόχρονα,

[83] https://www.ft.com/content/60d9832c-fa3f-11e9-a354-36acbbb0d9b6
[84] https://www.euronews.com/2019/11/28/bojs-kuroda-offers-endorsement-to-more-fiscal-spending
[85] https://www.ngfs.net/en
[86] https://www.bankofengland.co.uk/quarterly-bulletin/2017/q2/the-banks-response-to-climate-change
[87] https://www.bankofengland.co.uk/report/2019/future-of-finance
[88] https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.pr200318_1~3949d6f266.en.html

για να προκαταλάβουν την αρνητική κριτική, απαντούν ότι προφανώς ο βραχυπρόθεσμος στόχος της Κ. Τράπεζας είναι να βοηθήσει τις εθνικές Κ. Τράπεζες και τις κυβερνήσεις να διατηρήσουν την ρευστότητα στο σύστημα και να αποφύγουν ένα χρηματοπιστωτικό κραχ. Ωστόσο, το δίλλημα τίθεται τεχνηέντως στην συνέχεια. Όλη αυτή η δέσμευση, θα μπορέσει να βελτιώσει την καθημερινότητα μας και κατ' επέκταση την στήριξη για κλιματική δράση; [89]

Το **Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)**, στο ίδιο μήκος κύματος, υποστηρίζει ότι τα δημοσιονομικά μέτρα που εφαρμόσθηκαν από τις κυβερνήσεις για την καταπολέμηση της πανδημικής κρίσης θα πρέπει να εναρμονισθούν στην μάχη για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την διασφάλιση μιας περιβαλλοντικής βιώσιμης ανάκαμψης από την πανδημία. Η διευθύνουσα του Ταμείου, **Kristalina Georgieva**, αναφέρει ότι '*εάν αυτή η ανάκαμψη πρόκειται να είναι βιώσιμη – εάν ο κόσμος μας πρόκειται να γίνει πιο ανθεκτικός, πιο δυνατός – θα πρέπει να κάνουμε οτιδήποτε περνά από το χέρι μας προκειμένου να προωθήσουμε μια πράσινη ανάκαμψη'*.[90] Για το Ταμείο, εδώ και καιρό, η καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και η προώθηση της πράσινης ανάπτυξης ως μέσο για μια βιώσιμη και αειφόρο οικονομία γίνεται αποκλειστικά μέσω δημοσιονομικών εργαλείων με την επιβολή φορολογίας σε οτιδήποτε θα μπορούσε να αποτελέσει ενεργοβόρα πηγή για τις δραστηριότητες του ανθρώπου.[91] (η τακτική της δημοσιονομικής αναμόρφωσης για την προώθηση των μέτρων καταπολέμησης της υπερθέρμανσης του πλανήτη, μπορεί να ανατρέξει ο αναγνώστης ενδεικτικά εδώ[92], εδώ[93], εδώ[94], εδώ[95], εδώ[96] και εδώ[97]).

[89] https://www.euractiv.com/section/energy-environment/opinion/climate-change-in-the-time-of-coronavirus-how-we-can-green-the-ecb/
[90] https://www.aa.com.tr/en/economy/imf-calls-on-world-to-make-green-recovery-from-covid-19/1823708
[91] https://www.imf.org/en/Topics/Environment/climate-mitigation.
[92] https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2019/12/natures-solution-to-climate-change-chami.htm
[93] https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2019/05/01/Fiscal-Policies-for-Paris-Climate-Strategies-from-Principle-to-Practice-46826
[94] https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/09/11/Carbon-Taxation-for-International-Maritime-Fuels-Assessing-the-Options-46193
[95] https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/08/30/Mitigation-Policies-for-the-Paris-Agreement-An-Assessment-for-G20-Countries-46179
[96] https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/11/16/How-Should-Shale-Gas-Extraction-Be-Taxed-45410
[97] https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/05/03/Reforming-Energy-Policy-in-India-Assessing-the-Options-44853

Κατά τον ίδιο τρόπο και η **BIS (Bank of International Settlements), η Κ. Τράπεζα των Κ. Τραπεζών,** αντιμετωπίζει τους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής διαχωρίζοντας κατά κάποιο τρόπο την θέση της στο εάν και κατά πόσο οι Κ. Τράπεζες μπορούν αποκλειστικά να περισώσουν τις εθνικές οικονομίες με την παρέμβαση τους γιατί τέτοια σύνθετα προβλήματα όπου εμπλέκονται φυσικά, κοινωνικά και οικονομικά φαινόμενα. Η BIS στην τελευταία της έκθεση για την κλιματική αλλαγή τον Ιανουάριο του 2020 ωστόσο, προειδοποιεί ότι με το να βασίζεται η εκτελεστική εξουσία τόσο πολύ στις ενέργειες των Κ. Τραπεζών μπορεί να είναι για πολλούς λόγους παραπλανητικό, κυρίως γιατί τα εργαλεία που διαθέτουν οι Κ. Τράπεζες και τα εποπτικά όργανα δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τις πολλές περιοχές παρέμβασης που απαιτούνται για την μετάβαση σε μια low-carbon οικονομία[98].

Αυτό που δεν προέβλεψε η BIS ήταν αυτό που θεωρούσε στην τελευταία της έκθεση ως απίθανο ενδεχόμενο να συμβεί. Το ενδεχόμενο δεν ήταν άλλο από μια εκτεταμένη κρίση λόγω της κλιματικής αλλαγής, οι Κ. Τράπεζες να μετατραπούν σε 'δανειστή ύστατης ανάγκης' (lender of last resort) και να διασώσουν (bail-out) τράπεζες, άλλα πιστωτικά ιδρύματα, επιχειρήσεις, κλπ. Σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση μια τέτοια κατάσταση θα έθετε σε κίνδυνο με πιθανή κατάρρευση την ίδια την Οικονομία. Σε δύο μόλις μήνες, από την κυκλοφορία της σχετικής έκθεσης της BIS συνέβη το 'αναπάντεχο' με την παγκόσμια κρίση του Covid-19 και οι Κ. Τράπεζες μετατράπηκαν σε αυτό που απεύχονταν να γίνουν. **Δανειστές ύστατης ανάγκης**.

Οι προωθούντες την ατζέντα της κλιματικής αλλαγής και της σωτηρίας του πλανήτη από την αύξηση της ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας μέσω της σταδιακής, αρχικά, και στην συνέχεια οριστικής κατάργησης των ορυκτών καυσίμων προκειμένου εξαλειφθεί η έκλυση CO2 από την ανθρωπογενή χρήση τους, φαίνεται ότι βρήκε στο 'πρόσωπο' του κορωναϊού έναν ανεκτίμητο σύμμαχο. Αυτό που συνάγεται από την μέχρι τώρα ανάλυση είναι ότι τουλάχιστον η πανδημία λειτούργησε ως καταλύτης προκειμένου υλοποιηθεί ως αναγκαία λύση ο

[98]https://www.bis.org/publ/othp31.htm

μετασχηματισμός της παγκόσμιας οικονομίας εν μια νυκτί από οικονομία εντάσεως χρήσης ορυκτών καυσίμων σε οικονομία εντάσεως χρήσης ανανεώσιμων μορφών ενέργειας μέχρι του τελικού σκοπού της έκλυσης μηδενικών ρύπων (zero/neutral CO2). Κατά τους **climate alarmists** εάν δεν πετύχουμε την πλήρη μεταστροφή της παγκόσμιας οικονομίας σε μια καθαρά 'Πράσινη Οικονομία', η γη κινδυνεύει από ένα κλιματικό Αρμαγεδδώνα εξαιτίας της ανθρώπινης δραστηριότητας η οποία θα έχει ως αποτέλεσμα την υπερθέρμανση του πλανήτη πάνω από 2° C μετά το 2050 με καταστροφικά αποτελέσματα για την ζωή και την επιβίωση πάνω στον πλανήτη.

Ακολουθώντας τις βασικές αρχές του Θουκυδίδειου ρεαλισμού, ποια θα ήταν άραγε η δυνατότητα ενός τέτοιου μετασχηματισμού συλλήβδην για όλον τον πλανήτη χωρίς να λαμβάνονται υπόψη η κατανομή ισχύος των μεγάλων δυνάμεων, οι εμπορικοί πόλεμοι, οι ανάγκες δισεκατομμυρίων ανθρώπων για κατανάλωση φθηνής ενέργειας, τα εθνικά συμφέροντα που δεν συνάδουν σε πολλά σημεία με μια γενικευμένη ενεργειακή πολιτική και πάνω απ' όλα η έλλειψη μιας παγκόσμιας ρυθμιστικής αρχής που θα μπορεί να ελέγχει αλλά και να επιβάλλει τις 'πράσινες' λύσεις; Κατά πόσο όλοι αυτοί οι υπερεθνικοί θεσμοί που αναλύθηκαν παραπάνω, προσπαθούν να συμβουλέψουν ή να επιβάλλουν στα κράτη και στους λαούς όλα αυτά που άλλοτε αποτελούν ιδεολογήματα ενός πολιτικού-γραφειοκρατικού συστήματος εξουσίας και άλλοτε οργανωμένα οικονομικά συμφέροντα τα οποία συμπίπτουν ως προς τον τελικό σκοπό τους; Ο σκεπτικισμός αυτός, οδηγεί αυθόρμητα σε έναν πρωτοπόρο ρεαλιστή αναλυτή των διεθνών σχέσεων, τον **John Mearsheimer** ο οποίος στην θεωρητική θεμελίωση του για τον ρόλο των διεθνών και υπερ-κρατικών θεσμών υποστηρίζει ότι επηρεάζουν ελάχιστα την πολιτική των κρατών και εξ αυτού, δεν είναι πιθανό να προωθούν την σταθερότητα στις Διεθνείς Σχέσεις. Ο λόγος είναι ότι **οι διεθνείς θεσμοί όχι μόνο έχουν κάποιο ανεξάρτητο αποτέλεσμα στην συμπεριφορά των κρατών αλλά κυρίως γιατί αποτελούν μια αντανάκλαση της παγκόσμιας κατανομής ισχύος και γιατί οι διεθνείς θεσμοί είναι θεμελιωμένοι πάνω στα εθνικά συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων.**

Φαίνεται δε, μιλώντας για κλιματική αλλαγή, ο Mearsheimer να δικαιώνεται από έναν άλλο διάσημο και προβεβλημένο ακαδημαϊκό της Οικονομίας της Κλιματική Αλλαγής, τον **Ottmar Edenhofer**, ο οποίος διετέλεσε ένας από τους κύριους

συγγραφείς του Fourth Assessment Report 2007 και του Fifth Assessment Report 2013-14 του IPCC των Ηνωμένων Εθνών και ο οποίος αναφέρει σε δήλωση του ότι *'θα πρέπει ο καθένας να απελευθερωθεί από την ψευδαίσθηση ότι η διεθνής κλιματική πολιτική είναι περιβαλλοντική πολιτική. Αυτό που συμβαίνει, δεν έχει σχεδόν τίποτα να κάνει με την πολιτική για το περιβάλλον πλέον'*.[99] Πως θα μπορούσαν όλοι αυτοί οι θεσμικοί και μη δρώντες, υποστηρικτές των καταστροφικών συνεπειών του CO2 και της χρήσης των ορυκτών καυσίμων, να επιβάλλουν με διαφορετικό τρόπο στους λαούς ουσιαστικά την καταστροφή του κόσμου μας τεχνολογικά, οικονομικά, κοινωνικά και την ανοικοδόμηση του με ένα βίαιο τρόπο που δεν ακολουθεί την φυσική καμπύλη της τεχνολογικής εξέλιξης, της προσαρμογής των οικονομιών σε αυτή, την αξιολόγηση του λόγου κόστους-οφέλους και δεν αποδέχεται το δικαίωμα στην αυτοτέλεια και στην αυτάρκεια της κάθε χώρας;

Σε οποιαδήποτε διεθνή οικονομική ανάλυση και εάν καταπιάνεται κανείς, δεν θα ήταν φρόνιμο να μην περιλαμβάνει σαν συστημική προϋπόθεση για να προσδιορίσει το πρόβλημα και να καταλήξει σε συμπερασματικές προτάσεις, την θέση του Mearsheimer ότι **το παγκόσμιο νόμισμα στις διεθνείς σχέσεις είναι η ισχύς**[100] και του trader, συγγραφέα, επιχειρηματία και οικονομικού αναλυτή **Martin Armstrong** ότι **η σημαντικότερη αποτροπή του πολέμου είναι η οικονομία**.[101] Οι σημαντικότεροι δρώντες στην διεθνή κατανομή ισχύος στον πλανήτη είναι οι ΗΠΑ και η Κίνα με οποιονδήποτε άλλο να έπεται και να τον υποχρεώνει να προσδεθεί στο άρμα του ενός εκ των δύο. Η μεταβατική εποχή από το 1971 έως τα τέλη του 2019 ή ακόμη πιο συγκεκριμένα η 'ρομαντική' εποχή του 'πολυπολικού' κόσμου από το 1991 με την κατάρρευση της πρώην ΕΣΣΔ και μετά, έχει παρέλθει. Η αναβάθμιση τόσο της μαλακής όσο και της στρατιωτικής ισχύος της κινεζικής λαοκρατίας των 1.4 δις ανθρώπων, την οδηγούν αναπόφευκτα στην αναζήτηση ζωτικού χώρου και από εκεί

---

[99] https://www.technocracy.news/2019/11/29/?print=print-search

[100] Συνέντευξη του John Mearsheimer με θέμα *'Power as the Currency of International Relations, Discipling US Foreign Policy, and Being as Independent Variable'*, http://www.theory-talks.org/search?q=John+Mearsheimer 24 June 2012

[101] https://www.armstrongeconomics.com/world-news/war/hong-kong-the-matchstick-to-war/Κατά τον Armstrong, η εξαπάτηση με την πανδημία του κορωναϊού είχε σαν αποτέλεσμα την κατάρρευση της παγκόσμιας οικονομίας. Με την προοπτική του μειωμένου εμπορίου εξ αιτίας αυτής της πρωτοφανούς κατάρρευσης, η ύφεση στην Κίνα θα κλιμακωθεί δημιουργώντας αντι-δυτικά συναισθήματα και θα δημιουργήσει περαιτέρω τάσεις για πολεμική σύγκρουση

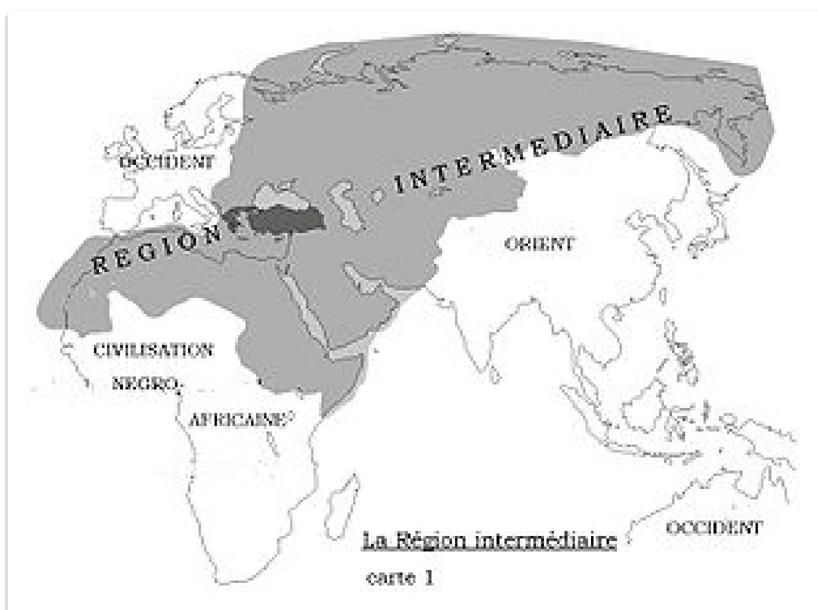
στην αμφισβήτηση του status quo στην διεθνή σκακιέρα που ίσχυσε μετά τον Β’ Π.Π και του αμερικανικού παράγοντα ως τον περιφερειακό ηγεμόνα του πλανήτη. Ο Ρωσικός παράγοντας είναι εξαιρετικά σημαντικός ως προς την ισχύ πυρός και το πυρηνικό οπλοστάσιο που διαθέτει αλλά του λείπει το στρατηγικός βάθος που θα του παρείχε την μαλακή ισχύ καθόσον η οικονομία του όχι μόνο δεν μπορεί να επιβάλλει διεθνή πρότυπα στο εμπόριο και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα αλλά υποφέροντας από διαρθρωτικά προβλήματα, κατάλοιπα του κεντρικά σχεδιαζόμενου σοβιετικού οικονομικού μοντέλου, δεν μπορεί ικανοποιητικά ούτε να αποτελέσει τον πόλο έλξης του διεθνούς κεφαλαίου (capital flows) αλλά ούτε να εξασφαλίσει την αυτάρκεια του πληθυσμού εφόσον η μονοκαλλιέργεια του ενεργειακού παράγοντα έχει αφήσει σημαντικά κενά ανταγωνιστικότητας στους υπόλοιπους παραγωγικούς τομείς.

Εξ άλλου, η Ρωσία εμπνέεται περισσότερο από την κοσμοπολίτικη Ευρώπη και τις χριστιανικές ρίζες της ορθοδοξίας υπενθυμίζοντας ότι ο τελευταίος Ρώσος μονάρχης Νικόλαος ο 2ος του Οίκου των Romanov κληροδότησε το 1917 μια αυτοκρατορία δυτικού τύπου στους Μπολσεβίκους των οποίων ομοίως το ριζοσπαστικό, ακραία αριστερό ιδεολογικό υπόβαθρο του μαρξισμού-λενινισμού ήταν προϊόν δυτικής φιλοσοφικής ζύμωσης. Εάν δεχθούμε δε και το γεωπολιτικό δόγμα του **Ενδιάμεσου Χώρου** (The Intermediate Region)[102], του **Δημήτρη Κιτσίκη**, γιό του αείμνηστου ακαδημαϊκού Νικολάου Κιτσίκη (1887-1978), οι δύο πλανητικοί πολιτισμοί ο Δυτικός (ελληνικός) και ο Ανατολικός (Κινεζικός)[103] είναι αυτοί που συγκρούονται ιστορικά εδώ και χιλιάδες χρόνια στην ενδιάμεση περιοχή, η αυθυπαρξία του Κινεζικού πολιτισμού και η ενσωμάτωση του Ρωσικού στην Ενδιάμεση Περιοχή μας κατευθύνει στο συλλογισμό ως περισσότερο πιθανής μιας σινο-δυτικής σύγκρουσης στην ***Region Intermidiaire*** όπου ο ισχυρότερος δρών του δυτικού κόσμου είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες.

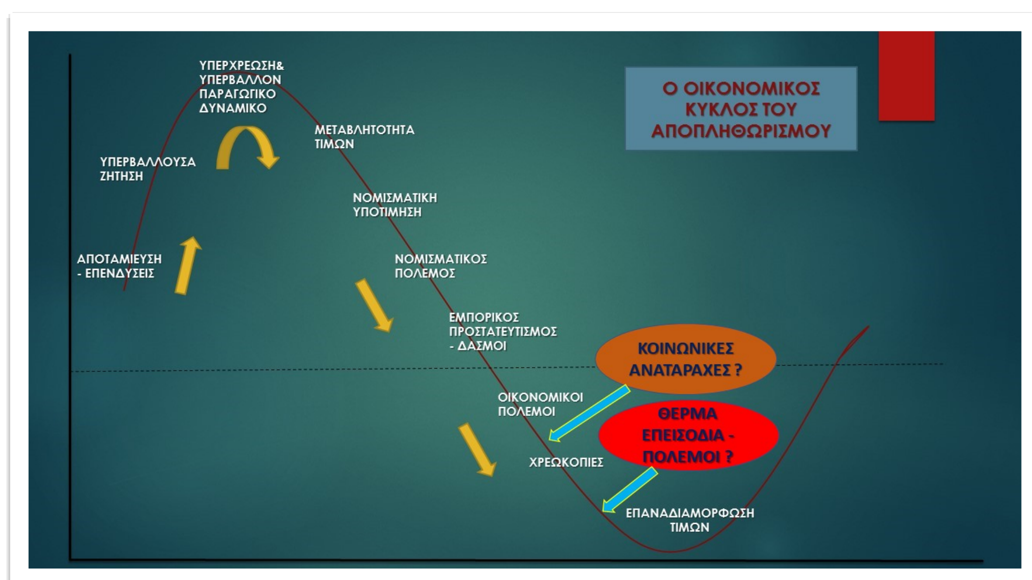
[102] ‘Ενδιάμεση Περιοχή’- Τριμηνιαίο Περιοδικό Γεωπολιτικής του Δημήτρη Κιτσίκη http://www.intermediateregion.com/

[103] Κιτσίκης Δημήτρης, ‘Συγκριτική Ιστορία Ελλάδος-Κίνας από την Αρχαιότητα Μέχρι Σήμερα’, Εκδόσεις Ηρόδοτος, Δεκ 2007, ISNB 9789608256651

Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Intermediate_Region

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει φθάσει σε τερματικό σταθμό καθόσον κάθε διορθωτική προσπάθεια όπως διαπιστώνεται από το 2007 και μετά όχι μόνο δεν καλυτερεύει τίποτα αλλά το επιδεινώνει. Κεντρικές Τράπεζες και κυβερνήσεις είναι εγκλωβισμένες σε παράταιρες νομισματικές και δημοσιονομικές πολιτικές (όπως π.χ. ποσοτική χαλάρωση, αρνητικά επιτόκια) οι οποίες το μόνο που επιτελούν είναι να προσθέτουν χρέη στα ήδη υφιστάμενα υπερ-συσσωρευμένα χρέη και να αφαιρούν παραγωγικό κεφάλαιο από τις μελλοντικές γενιές προκειμένου αυτό να αναλωθεί σήμερα.

Βρισκόμαστε, στον καθοδικό τομέα της καμπύλης ενός τυπικού οικονομικού κύκλου όπου ο παρατεταμένος αποπληθωρισμός (ήδη όπως έχουμε δει από το 1985 και μετά), είναι μια 'ήρεμη' κατάρρευση που εξελίσσεται μπροστά στα μάτια μας. Η νομισματική υποτίμηση είναι ένα συγκεκαλυμένος νομισματικός πόλεμος όπου τα κράτη προσπαθούν να γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικά προκειμένου μειώσουν τα ελλείματα του και ελέγξουν το κρατικό χρέος. Τα αρνητικά επιτόκια είναι μια υποτίμηση της ισοτιμίας του νομίσματος μιας χώρας από την πίσω πόρτα. Ο τελευταίος που θα αντέξει στον ανελέητο αυτό πόλεμο, είναι το νόμισμα εκείνο που προτιμάει να κατέχει και να διακινεί το χρηματιστικό κεφάλαιο όσο το νόμισμα αυτό είναι το παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα όλων των τραπεζών του κόσμου και όσο η κυκλοφορία του υποστηρίζεται από την παραγωγικότητα του λαού του και από την πολεμική του ισχύ επιτρέποντας στο κράτος-εκδότη να μπορεί να επιβάλλει χωρίς να χρειάζεται να διαπραγματευθεί. Όσο το δολάριο διατηρεί αυτά τα χαρακτηριστικά, θα είναι το τελευταίο νόμισμα που θα καταρρεύσει σε σχέση με τα ισχυρά νομίσματα στην διεθνή οικονομία τα οποία θα έχουν υποστεί τις συνέπειες από το 'flight to quality' ή από το 'flight to liquidity.'[104] Η Ευρώπη και η Ιαπωνία έχουν δείξει εδώ και χρόνια τον δρόμο των αρνητικών επιτοκίων και φαίνεται τώρα ότι θα συμπαρασύρουν και την Τράπεζα της Αγγλίας να κάνει ότι δεν έκανε ποτέ στα 325 χρόνια της ιστορίας της.[105] Πλέον, από και πέρα ο μόνος νομισματικός κανόνας που θα ισχύει είναι ότι δεν θα υπάρχει κανένας κανόνας.

Τυπικά, τα επόμενα στάδια του αποπληθωριστικού κύκλου καλούν για μέτρα προστατευτισμού του εμπορίου, επιβολή δασμών, περιορισμούς στις μετακινήσεις τα οποία στην συνέχεια δημιουργούν τις συνθήκες ενός γενικευμένου οικονομικού πολέμου. Ήδη, η παρούσα κατάσταση μεταξύ του παγκόσμιου δίπολου ΗΠΑ-Κίνας βρίσκεται στο στάδιο του νομισματικού πολέμου ο οποίος ακόμη, για λόγους κοσμητικούς περιγράφεται ως εμπορικός πόλεμος (trade war). Και όμως, όταν η επίσημη αμερικανική διπλωματία και ο Πρόεδρος της κατηγορούν ευθέως την

[104] Alessandro Beber, Michael W. Brandt, Kenneth A. Kavajecz, *Flight-to-Quality or Flight-to-Liquidity? Evidence From the Euro-Area Bond Market,* NBER Working Paper No. 12376, Issued in July 2006, https://www.nber.org/papers/w12376

[105] https://markets.businessinsider.com/news/stocks/negative-interest-rates-possible-bank-of-england-says-020-5-1029222740

κινεζική πλευρά για λάθη και καθυστερήσεις[106] στην διαχείριση της κρίσης του Covid-19 προκειμένου πληγεί -κατά την προσέγγιση του- η αμερικανική οικονομία και τρωθεί το επίπεδο ετοιμότητας των αμερικανικών Ε.Δ,[107] τότε μπορούμε με βεβαιότητα να ισχυρισθούμε ότι έχουμε διαβεί το στάδιο του εμπορικού πολέμου και οδηγούμαστε ολοταχώς σε έναν ολοκληρωτικό οικονομικό πόλεμο. Ξεκινώντας από το 2018,[108] η αμερικανική προεδρία στα πλαίσια του **'America First'** αποφάσισε την επιβολή δασμών όχι μόνο στα εισαγόμενα κινεζικά προϊόντα αλλά και σε προϊόντα από τη Ε.Ε, τον Καναδά και το Μεξικό στην προσπάθεια μείωσης του εμπορικού ελλείματος των ΗΠΑ. Στην συνέχεια, όχι μόνο προστέθηκαν και άλλες χώρες στην λίστα αλλά όπως συνήθως αναμένεται, ξεκίνησαν και τα αντίποινα για την 'κατατριβή του αντιπάλου'. Η πανδημία του ιού δεν διέσωσε τίποτα, απλά επιβεβαίωσε το τεράστιο ρήγμα στις διεθνείς σχέσεις από την αυτονόητη και αντανακλαστική ενέργεια των κρατών να ανταποκριθούν στο πρόβλημα της επιβίωσης τους που εκτιμήθηκε ότι έθετε ο Covid-19. Πλέον, οι G20, οι G7, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, η Ευρωπαϊκή Ένωση – μετά και από τις δηλώσεις του Προέδρου Donald Trump για αποχώρηση από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας και μαζί με αυτήν, την διακοπή της χρηματοδότησης του[109] - προσπαθούν με όρους διπλωματίας να αποτρέψουν κάθε έννοια κλιμάκωσης[110] μεταξύ Trump – Xi Jinping καθόσον όλοι αντιλαμβάνονται ότι ξεφεύγοντας από ένα φαύλο κύκλο μέτρων-αντίμετρων στα πλαίσια του εμπορικού τους πολέμου, μοιραία το επόμενο βήμα θα είναι ανεπίστροφα ένα θερμό επεισόδιο με απρόβλεπτες συνέπειες για αυτό που θα μπορούσε να επακολουθήσει. Ξεφυλλίζοντας τις σελίδες της ιστορίας, διαπιστώνουμε ότι το σημερινό μοτίβο είναι μια επανάληψη από αυτά που έζησε ο πλανήτης την 10ετία του 1920 και του 1930. Προηγήθηκαν οι νομισματικοί πόλεμοι

---

[106] https://www.businessinsider.com/trump-blames-china-covid-19-but-mimics-its-authoritarian-behavior-2020-5

[107] Oxford Analytica Daily Brief, COVID-19 heightens US-China rivalry in South-east Asia Tuesday, May 12, 2020 https://dailybrief.oxan.com/Analysis/DB252537/COVID-19-heightens-US-China-rivalry-in-South-east-Asia

[108] https://www.piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/trump-trade-war-china-date-guide

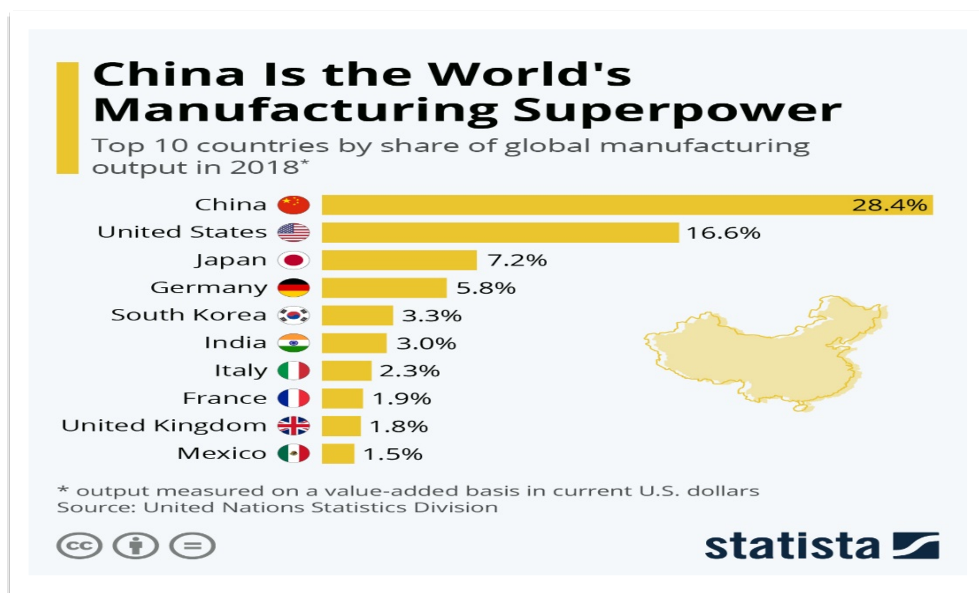
[109] https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-who-us-coronavirus-funding-china-us-death-toll-cases-a9521306.html

[110] https://carnegieendowment.org/2020/04/27/pandemic-response-reflects-unlearned-lessons-of-u.s.-china-trade-war-pub-81651

(1921-36), μετά ήρθαν οι εμπορικοί πόλεμοι (1930-34) και στο τέλος προέκυψε ο καταστροφικός Β’ Π. Πόλεμος.[111]

Το εάν οι ΗΠΑ έχουν ανάγκη την Κίνα και η Κίνα τις ΗΠΑ είναι καθοριστικής σημασίας για το εάν και κατά πόσο σε μια ολομέτωπη σύγκρουση κάθε μια από τις δύο ηγεμονικές χώρες μπορεί να διατηρήσει την αυτάρκεια της. Οι ΗΠΑ, χρειάζονται στρατηγικό χρόνο για να επαναφέρουν τον δευτερογενή τομέα – την βιομηχανική παραγωγή πίσω στην Αμερική με όρους αποδοτικότητας, αποτελεσματικότητας και προστιθέμενης αξίας για την εθνική οικονομία. Από την άλλη, οι Κινέζοι παρά το 1.4 δις ψυχές δεν μπορούν να εξορθολογήσουν την μαζικότητα της παραγωγής που εξασφάλισαν εδώ και τρεις 10ετίες και η οποία ήταν προσανατολισμένη σε πολύ μεγάλο βαθμό στο εξωτερικό εμπόριο. Για να αλλάξει αυτό, θα πρέπει η Κίνα να στραφεί προς την εσωτερική της αγορά διασφαλίζοντας όμως ότι το 1.4 δις καταναλωτές θα αποκτήσουν το διαθέσιμο εισόδημα εκείνο που θα τους επιτρέψει να απορροφήσουν την εσωτερική παραγωγή. Αλλά και πάλι, όταν η Κίνα παράγει περίπου το 30% της παγκόσμιας βιομηχανικής παραγωγής, εκτιμάται ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο έως αδύνατο να προσαρμοσθεί σε ένα παραγωγικό μοντέλο που θα απορροφά για εσωτερική κατανάλωση, μια παραγωγή η οποία ήταν μέχρι πρότινος σχεδιασμένη να καλύπτει ανάγκες θεωρητικά περισσότερες των 4 δις καταναλωτών χωρίς τις καταστροφικές παράπλευρες απώλειες μια υπερβάλλουσας προσφοράς όπου θα συμπαρέσυρε το κεντρο-κρατικό μοντέλο σχεδίασης της οικονομίας στην απόλυτη ύφεση. Τίποτα στην φύση δεν παράγεται ελεύθερα και κάθε παραγωγή έργου προϋποθέτει κατανάλωση ενέργειας. Η γιγάντωση, φέρνει νομοτελειακά και την ανάγκη του περιορισμού όχι ως ηθική επιταγή αλλά ως φυσική αναγκαιότητα. Η Κίνα είναι ‘καταδικασμένη’ να διατηρήσει αυτό που κατασκεύασε τα τελευταία 30 χρόνια. Κάθε τι διαφορετικό, θα θρυμματίσει την πλάτη της καμήλας και θα οδηγήσει την χώρα στην άβυσσο.

[111] https://dailyreckoning.com/is-war-next-2/

Πηγή:https://www.statista.com/chart/20858/top-10-countries-by-share-of-global-manufacturing-output/

Υπάρχει όμως ένας αστάθμητος παράγοντας στον σημερινό Ψυχρό Πόλεμο που κάνει την πρόβλεψη για την έκβαση των πραγμάτων δύσκολη. Ορισμένοι υποστηρίζουν, ότι είναι τέτοια η προσχώρηση της φιλοσοφίας του Κομφούκιου στις ΗΠΑ εδώ και 30 χρόνια όπου οι Κινέζοι άλωσαν την έρευνα, την ακαδημία, την πυρηνική τεχνολογία αλλά και την μεταφορά της τεχνολογίας μέσω επιχορηγήσεων και επενδύσεων στην αχανή χώρα που η ελπίδα για διατήρηση του δυτικού κόσμου όπως τον ξέραμε με προμετωπίδα την Αμερική είναι μοιρασμένη[112]. Η κρίσιμη παράμετρος ωστόσο, έγκειται στο κατά πόσο ο βαθύτατος διχασμός της πολιτικής σκηνής της χώρας, μεταξύ Συντηρητικών και Δημοκρατικών θα αποβεί μοιραίος για το ίδιο το ‘σώμα’ της αμερικανικής κοινωνίας η οποία πολωμένη από τα μέτρα του γενικού εγκλεισμού αλλά κυρίως από την πρωτοφανή οικονομική κρίση που η οποία εξελίσσεται εξαιτίας αυτού του πρωτόγνωρου κοινωνικού πειράματος, ενδέχεται να αντιδράσει με τόσο βίαιο τρόπο ώστε να προκαλέσει από γενικευμένη κοινωνική αναταραχή έως εμφυλιοπολεμικές καταστάσεις.

Ανεξάρτητα των αιτίων του διχασμού του αμερικανικού ιστού, ο διαχωρισμός σε μπλε και κόκκινες πολιτείες για την άρση των μέτρων του περιορισμού της κίνησης

112 Robert Spalding, *‘Stealth War: How China Took Over While America's Elite Slept’*, October 2019, Portfolio, ISBN-10: 0593084349

και της κατ' οίκο εργασίας χειραγωγείται ανάλογα ως πολιτική αποτελεσματικότητα Δημοκρατικών ή Ρεπουμπλικάνων.[113] Η οικονομική ανάκαμψη από την κρίση έχει καθαρά χρώμα πολιτικό λόγω του προηγούμενου διαχωρισμού και των μέσων δικτύωσης, το 94% των Αμερικανών ψηφοφόρων ζητάει μια ανασυγκρότηση της οικονομίας με πρόταγμα τα εθνικά συμφέροντα[114], μιντιακοί γίγαντες όπως το Twitter που θεωρεί σχόλιο του ίδιου του Προέδρου των ΗΠΑ ως παραπληροφόρηση[115] και η Google που αφαιρεί για πάντα από την πρόσβαση στην τηλεοπτική ψηφιακή πλατφόρμα YouTube ντοκιμαντέρ με 8 εκατομμύρια θεάσεις[116] και θέμα που αντιδρά στην εκδοχή της υπερθέρμανσης του πλανήτη η οποία εν παρόδω αποτελεί πολιτική θέση των Ρεπουμπλικάνων, γίνεται κατανοητό ότι τα αποτελέσματα της 3ης Νοεμβρίου 2020 είναι τα πλέον καθοριστικά όχι μόνο για τις ΗΠΑ αλλά συλλήβδην και για ολόκληρο τον κόσμο για το κατά που θα κατευθυνθούμε στην συνέχεια. Είναι ισχυρή η πεποίθηση ότι οι κύκλοι της οικονομίας δεν πρόκειται να αλλάξουν την δυναμική όλων αυτών των παραγόντων που πρόκειται να μετασχηματισθούν. Αυτό που μπορεί να διαφέρει, είναι ίσως η ένταση των αλλαγών που θα επέλθουν είτε στον Λευκό Οίκο κατοικήσει Ρεπουμπλικάνος είτε Δημοκρατικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Κλιματική Αλλαγή; Ναι….Αλλά για Ποια Κλιματική Αλλαγή Μιλάμε;

2.1 'Το Άλογο Μπροστά από το Κάρο'

---

113 https://www.wsj.com/articles/the-blue-state-lockdown-blues-11590446582
114 https://www.breitbart.com/politics/2020/05/24/poll-up-94-percent-want-economic-nationalist-agenda/
115 https://www.zerohedge.com/political/unprecedented-move-twitter-tags-two-trump-tweets-misinformation
116

Εάν ερωτήσετε ένα τυχαίο δείγμα ανθρώπων να περιέγραφαν σε μια εικόνα την ‘κλιματική αλλαγή’, οι περισσότεροι πολύ πιθανό να χρησιμοποιούσαν την εικόνα μιας πολικής αρκούδας να επιπλέει σαν τον Ροβινσώνα Κρούσω στην θάλασσα πάνω σε ένα μικρό κομμάτι αποσπασμένου πάγου. Τυχαίο; Ίσως όχι αφού μια αντίστοιχη φωτογραφία[117] αποδείχθηκε ένα εξαιρετικά συναισθηματικά φορτισμένο μήνυμα με σκοπό την ‘αφύπνιση’ του ‘δέκτη’ για το περιβάλλον που ‘χάνεται’ και την συνειρμική συσχέτιση ‘θύματος’ (πολική αρκούδα) – καταστροφής του περιβάλλοντος – ‘δέκτη’ εξ αιτίας της υπερθέρμανσης του πλανήτη.

Η περίπτωση της διάσημης αυτής φωτογραφίας, πρόκειται για μια περίπτωση καθαρής προπαγάνδας καθώς η αρχική εικόνα που συνόδευε την εργασία του **Peter Gleick**, ήταν προϊόν photoshop του φωτογράφου του διάσημου περιοδικού **National Geographic**, Paul Nicklin, δείχνοντας μια απελπιστικά ‘απομονωμένη’ πολική αρκούδα πάνω σε ένα βυθιζόμενο κομμάτι πάγου. Η συγκεκριμένη φωτογραφία αντικαταστάθηκε στην online και PDF έκδοση της επιστημονικής επιθεώρησης του **Science** και ανάγκασε την συντακτική του ομάδα να γράψει ότι *«…λόγω συντακτικού λάθους, η πρωτότυπη εικόνα που συνόδευε το παρόν κείμενο δεν ήταν φωτογραφία, αλλά προϊόν κολλάζ…»* και ότι *««…είμαστε βαθιά αναστατωμένοι από την πρόσφατη κλιμάκωση πολιτικών επιθέσεων και συγκεκριμένα εις βάρος των επιστημόνων κλιματολόγων …»* [118] Στον Gleck, για τις υπηρεσίες που προσέφερε του ανατέθηκε το 2011 η προεδρία της task force σε θέματα *επιστημονικού ήθους και ακεραιότητας* εκ μέρους της **Αμερικανικής Ένωσης Γεωφυσικών** (American Geophysical Union). Ωστόσο, ο Gleck στην θέση αυτή δεν επρόκειτο να μακροημερεύσει καθώς μέσα σε ένα χρόνο, εκδιώχθηκε από την Ένωση λόγω εμπλοκής του σε σκάνδαλο λαθροχειρίας ενός memo που ανήκε στο **Heartland’s Institute** και παραλίγο αυτό να του στοιχίσει την κατηγορία για πλαστογραφία.

Επανερχόμενοι στο ‘μήνυμα’ και στον ‘δέκτη’, η πολική αρκούδα ‘εγκλωβισμένη’ σε ένα μικρό κομμάτι μερικών τ.μ. αποκομμένου πάγου πάνω στον

---

[117] P. H. Gleick et al. *Climate Change and the Integrity of Science,* Science 07 May 2010: Vol. 328, Issue 5979, pp. 689-690 DOI: 10.1126/science.328.5979.689

[118] https://wattsupwiththat.com/2017/12/15/the-polar-bear-gate-saga-how-a-picture-is-worth-a-thousand-lies-paul-nicklen-and-michael-mann-vs-susan-crockford/

οποίο ‘πλέει με βάρκα την ελπίδα’, συμβολίζει εσχατολογικά την απειλή που δέχεται ο πλανήτης από την ασύστολη παραγωγή ‘βρώμικης’ ενέργειας και την επιδείνωση του φαινομένου των αερίων του θερμοκηπίου με ηθικό αυτουργό την αύξηση της έκλυσης **διοξειδίου του άνθρακα (CO2)** είτε αυτό προέρχεται από το αυτοκίνητο μας, τον καυστήρα του σπιτιού μας, το αεροπλάνο με το οποίο ταξιδεύουμε, την λιγνιτική μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας που βρίσκεται μερικές εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά μας, κοκ.

Είναι εύλογος ο προβληματισμός ότι μια τέτοια πρακτική από μέλη της επιστημονικής κοινότητας, προσιδιάζει περισσότερο είτε με εκστρατεία προπαγάνδας είτε πρόκειται για πρακτικές της κυβέρνησης, μιας θρησκευτικής οργάνωσης, ενός πολιτικού φορέα, κλπ. είτε με διαφημιστική καμπάνια μιας εταιρείας για την προώθηση ενός προϊόντος. Τα βήματα που μετέρχεται ο ‘πομπός’ και στις δύο περιπτώσεις είναι εν πολλοίς παρόμοια αφού ο τελικός σκοπός ταυτίζεται με την προσπάθεια επηρεασμού ενός στοχευμένου κοινού για την προώθηση μιας ‘ατζέντας’ (ή ενός προϊόντος) προκειμένου παράγει μια συναισθηματική παρά λογική ανταπόκριση στην πληροφορία[119] που παρέχεται στον καταναλωτή-πολίτη. Ο αντικειμενικός σκοπός της χρήσης μια παραποιημένης φωτογραφίας ή όπως σχετικά πρόσφατα προέκυψε, της επιστράτευσης της ‘δύναμης’ που εμπεριέχει η ‘καθαρότητα’ μιας παιδικής μορφής όπως αυτή της νεαρής Σουηδέζας ακτιβίστριας **Greta Thunberg** είναι το να απευθυνθεί στο θυμικό και όχι στην λογική του ‘δέκτη’. Η στρατηγική αυτή ακολουθήθηκε διαχρονικά από όλους αυτούς που προσπάθησαν να προκαλέσουν συναισθηματικά θέτοντας θέματα εσχατολογικά όπως είναι μια οικολογική μαζική καταστροφή ή μια εξαφάνιση του ανθρώπινου είδους.

Τα βήματα είναι παρόμοια με αυτά της εφαρμοσμένης επιστήμης του marketing [120] και αποτελείται από την δημιουργία μιας περιβαλλοντικής αφύπνισης, της γνώσης του προβλήματος που αντιμετωπίζει η γη με την κλιματική αλλαγή, την καλλιέργεια μιας ρητορικής προκειμένου ο ‘δέκτης΄ να διάκειται πλέον θετικά στην

---

[119] Smith, Bruce L. Propaganda, Encyclopedia Britannica, retrieved 23 November 2019
[120] Clow, Kenneth E.; Baack, Donald (2007). *Integrated Advertising, Promotion, and Marketing Communications* 3rd edition, Pearson Education, ISBN 0-13-186622-2.

επέμβαση στο κλίμα για το καλό του ανθρώπου, την δημιουργία προτίμησης το πως πρέπει η κλιματική αλλαγή να περιορισθεί (περιορισμός του CO2), την βεβαιότητα και στην συνέχεια την αποφασιστικότητα προς πια κατεύθυνση θα πρέπει να κινηθεί η ανθρωπότητα προκειμένου επέμβει στην μη φυσική εξέλιξη του κλίματος και αντιστρέψει την πορεία καταστροφής. Τέλος, απορρίπτοντας τεχνηέντως οποιαδήποτε άλλη επιλογή, ο 'δέκτης' οδηγείται στη 'μοναδική' επιλογή να δράσει καθοριστικά προκειμένου υλοποιηθούν οι πολιτικές και τα μέτρα εκείνα που θα αναχαιτίσουν ή και θα ματαιώσουν την κλιματική αλλαγή.

Εάν η τυπολογία του marketing και της διαφήμισης αποτελεί την ήπια όψη για την διάδοση και εμπέδωση της 'κλιματικής αλλαγής' ως το άμεσα απαιτητό βήμα της κοινωνίας προτού επέλθει η 'καταστροφή' του πλανήτη και οι έσχατες ιδεοληψίες της εξάλειψης του ανθρώπινου γένους, υπάρχει και το 'σκληρό ροκ' της προπαγάνδας και των **'ψυχολογικών επιχειρήσεων'** προκειμένου η 'νέα θρησκεία' αποκτήσει χαρακτήρα Μεσσιανικό. Με την επιβολή της γραμμικής σκέψης (ένα αποτέλεσμα προέρχεται μόνο από μια αιτία και συνήθως είναι αυτή που μας εξυπηρετεί), η έλευση της λύτρωσης αποτελεί την κορωνίδα της 'νέας πίστης' ότι οι 1.5 βαθμοί Κελσίου μείωση της μέσης θερμοκρασίας της ατμόσφαιρας,[121] θα μπορέσουν μέχρι το 2050 να αποκαθάρουν το μιαρό σύγχρονο καπιταλιστικό-παραγωγικό μοντέλο το οποίο στηρίχθηκε στην τεχνολογία που ξεκίνησε με την Βιομηχανική Επανάσταση (1850) και το οποίο έχει επιφέρει τραγικές συνέπειες στα 7.5 δις ανθρώπων που κατοικούν τον πλανήτη. Σύμφωνα με το δόγμα της 'κλιματικής αλλαγής' η Θεία Δίκη μπορεί να περιμένει το πολύ έως μια 10ετία προκειμένου η ανθρωπότητα αντιστρέψει την 'καταστροφή' για το περιβάλλον και τον εαυτό της. Και όταν αντιμετωπίζονται θέματα αλλαγής, όχι μόνο του καπιταλιστικού-παραγωγικού μοντέλου αλλά και των βασικών θεμελίων του σύγχρονου τεχνολογικού πολιτισμού μας, τότε οι 'ψυχολογικές επιχειρήσεις' **(Psychological Operations, Psy-Ops)** καλούνται να αμβλύνουν τις όποιες αντιστάσεις του εκλογικού σώματος. Για παράδειγμα, στην περίπτωση του **Green New Deal** , του φιλόδοξου 10-

[121]*«Paris Agreement»*. United Nations Treaty Collection. 8 July 2016. Registration 04 November 2016, https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&lang=_en&clang=_en, Retrieved 25/11/2019.

ετούς πλάνου των Δημοκρατικών που εμπνευστής και θερμός υποστηρικτής του φέρεται η Δημοκρατική βουλευτής **Alexandria Ocasio-Cortez**[122] με στόχο να καταπολεμηθεί η κλιματική αλλαγή, το εκτιμώμενο κόστος του ενταφιασμού της σημερινής οικονομίας και η δημιουργία ενός νέου, 'πράσινου' αειφόρου οικονομικού μοντέλου με το στανιό, εκτιμάται μέχρι του ποσού των 94 τρισεκατομμυρίων δολαρίων[123]. Το εξωφρενικό αυτό κόστος το οποίο είναι τουλάχιστον 4πλάσιο από το ΑΕΠ των ΗΠΑ, προφανώς θα χρηματοδοτηθεί είτε με επαχθή φορολόγηση των πολιτών και των επιχειρήσεων είτε μέσω ενός απονενοημένου διαβήματος να τεθούν οι εκτυπωτικές μηχανές της FED σε λειτουργία 'μετάκαυσης' και να θέσουν το 'πυρηνικό οπλοστάσιο' του **helicopter money** σε λειτουργία, αφήνοντας τα υπόλοιπα να τα γράψει η ιστορία ως ***'crash and burn'*** ή ως Βαϊμάρη Νο2.

Εδώ και 20-30 χρόνια, το 'αφήγημα' της κλιματικής αλλαγής μετέρχεται μια πολιτική τριών σταδίων προκειμένου 'εμπεδωθεί' το αίσθημα της άμεσης ανάγκης του πλανήτη μας να σωθεί από την καταστροφική συμπεριφορά του ανθρώπου με την έκλυση των ρύπων του θερμοκηπίου γιατί διαφορετικά οδεύει σε περιβαλλοντικό 'ολοκαύτωμα' ή κλιματική 'αποκάλυψη'. Το προηγούμενο ολοκαύτωμα χρονικά είναι το αντίστοιχο πυρηνικό σενάριο που έθεσε τον κόσμο σε τροχιά αφανισμού (human extinction) αφού το σενάριο της κλιματικής αλλαγής φλερτάρει σε επιπτώσεις με το σενάριο του 'πυρηνικού ολοκαυτώματος'. Η διαφορά, έγκειται στο ότι ο αφανισμός του πλανήτη λόγω της υπερθέρμανσης είναι χρονικά 'προσδιορισμένος' σε ένα βάθος χρόνου 10 ετών ενώ το αντίστοιχο 'πυρηνικό ολοκαύτωμα' μπορεί να επισυμβεί οποιαδήποτε χρονική στιγμή δύο ή περισσότερες πυρηνικής δυνάμεις πατήσουν το 'κόκκινο κουμπί'.

Η πολιτική λοιπόν των τριών σταδίων[124] [125] και προσομοίωσης των 'ψυχολογικών επιχειρήσεων' των 'καταστροφολόγων του κλίματος' (climate

---

[122]https://eu.usatoday.com/story/news/politics/onpolitics/2019/01/22/ocasio-cortez-climate-change-alarm/2642481002

[123]https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-02-25/group-sees-ocasio-cortez-s-green-new-deal-costing-93-trillion

[124] **IWS –** *The Information Warfare Site, 'Psychological Operations'*, **Air-Force Doctrine Document 2-5.3, 27 August 1999**

[125] IWS – The Information Warfare Site, *'Doctrine for Joint Psychological Operations'*, Joint Pub 3-53, 10 July 1996

alarmists) περιλαμβάνει: Το **στρατηγικό επίπεδο**, με κάθε διαθέσιμο υπερεθνικό ή διακρατικό οργανισμό όπως για παράδειγμα ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Μέσω **επιστημονικών panels** και **think tanks** που λειτουργούν υπό την αιγίδα τους, μεταφέρουν επιλεκτικά το 'προϊόν' της επιστημονικής έρευνας και σκέψης προκειμένου να επηρεάσουν τα κίνητρα, την επιχειρηματολογία και την συμπεριφορά κυβερνήσεων άλλων διεθνών οργανισμών, διεθνών ομάδων με περιβαλλοντική δραστηριότητα και των **mainstream ΜΜΕ** σχετικά με το κλίμα. Το **επιχειρησιακό στάδιο** περιλαμβάνει τις αντίστοιχες τακτικές σε εθνικό επίπεδο κύρια από την κυβέρνηση, πολιτικά κόμματα, κρατικά ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα, ομάδες και οργανώσεις ακτιβιστών και φυσικά τα τοπικά ΜΜΕ προκειμένου το 'προϊόν' του στρατηγικού σχεδιασμού (ανώτερο επίπεδο) γίνει ευρύτερα γνωστό και επηρεάσει τις τοπικές κοινωνίες και τους πολίτες τους. Ομοίως, το **τακτικό επίπεδο** περιλαμβάνει τις αντίστοιχες δομές σε κλίμακα τοπικών κοινοτήτων, επαρχιών και περιοχών ώστε η 'πληροφορία' να επηρεάσει κάθε είδους οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα σε τοπικό επίπεδο.

Ο αντικειμενικός σκοπός είναι η χειραγώγηση του αγελαίου πλήθους. Θα πρέπει να πεισθεί ότι ο πλανήτης βρίσκεται σε 'κρίση' και αυτό γιατί η θερμοκρασία αυξάνεται διαχρονικά με καταστροφικά αποτελέσματα εάν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα για την καταπολέμηση των αερίων του θερμοκηπίου. Πολιτική ρητορεία και ΜΜΕ βρίσκονται σε μια συζυγία όπου ο ένας πόλος εξουσίας τροφοδοτεί τον άλλο προκειμένου αιτιολογηθούν πάση θυσία όλα τα μέτρα τα οποία στο όνομα της κλιματικής αλλαγής απαιτούνται προκειμένου επιτευχθεί η ατζέντα του συστήματος εξουσίας. Ενθαρρύνεται η κοινωνική δυσαρέσκεια με την ανάληψη πρωτοβουλιών των κύριων παραγόντων επηρεασμού της κοινής γνώμης η οποία καταχράται του πλέον αποτελεσματικού όπλου κατάρρευσης της αντίστασης της κοινής γνώμης με την χρηση εν ονόματι του τελικού σκοπού, μιας αξιόπιστης απειλής που θα αφήσει τα λιγότερα πιθανά περιθώρια αμφισβήτησης από την αυθεντικότητα του ισχυρισμού. Έτσι, ο πολιτικός λόγος αναπαράγεται από τα ΜΜΕ αλλά ταυτόχρονα ο μιντιακός χρόνος και χώρος που διατίθεται για το κλίμα και την 'αλλαγή' του, ανατροφοδοτεί την πολιτική ρητορεία και παρέχει το άλλοθι προκειμένου 'καλλιεργηθεί' κατάλληλα η κοινή γνώμη και στηριχθούν ως αναγκαίο κακό τα μέτρα

που απεργάζονται οι κυβερνήσεις για να επιλύσουν το ‘μεγάλο πρόβλημα’. Τα μέτρα αυτά, συνοψίζονται σε δύο άξονες: στην **φορολόγηση** και στις **ανθρώπινες ελευθερίες**. Με την υπέρμετρη φορολόγηση δεν αναδιανέμεται πλούτος στις ασθενέστερες κοινωνικές τάξεις αλλά καλύπτεται η υπερχρέωση του κράτους και αποφεύγεται ή καλύτερα, καθυστερεί η χρεοκοπία (debt default). Οι ανθρώπινες ελευθερίες καταπιέζονται καθώς η οικονομική ένδεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός θέτουν σε κίνδυνο το σύστημα εξουσίας εκάστου κράτους και γι’ αυτό, ο πολίτης θα πρέπει να είναι όλο και πιο ελέγξιμος, όλο και πιο πολύ δέσμιος ενός κεντρικού σχεδιασμού μιας κυβέρνησης η οποία ‘για το δικό του καλό’ αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να τον προστατέψει από τα ίδια του τα ένστικτα…

Για την διασφάλιση της ‘αξιοπιστίας’ του συστήματος εξουσίας και της ‘αυθεντικότητας’ στην διατύπωση του ‘οικουμενικού’ προβλήματος της υπερθέρμανσης του πλανήτη, καλείται η επιστήμη και ειδικότερα η ακαδημαϊκή κοινότητα να προσδώσει το ειδικό βάρος της αλάνθαστης πρόβλεψης (ωστόσο, με ‘βαλβίδες’ διαφυγής το στατιστικό λάθος στα πλαίσια της έρευνας για την γνώση) και να προσκομίσει τα διαπιστευτήρια της προκειμένου ελαχιστοποιήσει, ή ακόμη καλύτερα, εξαλείψει τις αντιρρήσεις των ‘σκεπτικιστών’. Δύναμη, εξουσία και πλούτος δεν αποτέλεσαν εξαίρεση στην ανθρώπινη φύση από τότε που άρχισε να καταγράφεται η ιστορία του πολιτισμού μας πόσο μάλλον δε γιατί να αποτελέσει εξαίρεση στην σημερινή εποχή για το ακαδημαϊκό κατεστημένο.

Αυτός που πληρώνει, θέτει και τους κανόνες. Κάπως έτσι, διευθετήθηκε και το θέμα της κατευθυνόμενης έρευνας με τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα εάν και εφόσον αυτά θα επιθυμούσαν να πάρουν μέρος στο ‘πάρτι’ της αθρόας χρηματοδότησης ερευνητικών προγραμμάτων από διεθνείς οργανισμούς (π.χ. ΟΗΕ, Ε.Ε) και από κρατικούς θεσμούς με την προϋπόθεση ότι η Academia θα αποδέχονταν να θέσει *‘το κάρο μπροστά από το άλογο’*. Δηλαδή, με άλλα λόγια θα έπρεπε τα επιστημονικά ευρήματα να συμφωνούν με το πολιτικό αφήγημα και όχι το αντίθετο όπως θα περίμενε κανείς. Το αριστοτελικό *‘το ότι και το διότι’* φτιασιδώθηκε με μια επίφαση επιστημοσύνης και μαθηματικοποίησης της ίδιας της Φύσης με την δημιουργία κλιματικών μοντέλων πρόβλεψης όπου τα στοιχεία της ιστοριογραφίας του κλίματος δεν είχαν ούτε θέση ούτε αποδοχή. Εκεί, θα έπρεπε εσκεμμένα το κλίμα

να εγκλωβισθεί στην έννοια του καιρού και ο χρονικός ορίζοντας ‘παρατήρησης’ να περιορισθεί στις 4-5 τελευταίες 10ετίες και όχι να αναχθεί σε μια περιοδική-κυκλική φυσική συμπεριφορά εκατοντάδων χιλιάδων ή και εκατομμυρίων ετών καθόσον το ‘σενάριο’ της υπερθέρμανσης ταίριαζε μόνο με την εμφάνιση της βιομηχανικής επανάστασης και το 1850 ως τον συμβατικό ιστορικό χρόνο. Οι στατιστικές ‘εξομαλύνσεις’ βοηθούσαν στην ΄προσαρμογή’ (adjustment) των δεδομένων καθόσον τα ευρήματα θα έπρεπε πάντα να συνάδουν όχι με τις βασικές αρχές της επιστημονικής μεθοδολογίας για τον έλεγχο ‘θεωρίας-υπόθεσης’ αλλά με το επιθυμητό αποτέλεσμα κάτι σαν επιστήμη *a la carte*.

Από εκεί και μετά, άρχισε το ***‘cherry picking’*** από τα ΜΜΕ. Με άλλα λόγια, η πρακτική της επιλεκτικής επιλογής και στην συνέχεια προβολής μιας αποσπασματικής διατύπωσης, φράσης, σκηνής, κλπ. προκειμένου δοθεί έμφαση μόνο σε αυτό που είναι επιθυμητό. Για αυτό φτάσαμε και στο ***‘97% συναίνεση’*** (97% consensus), μια φράση η οποία προέκυψε από την μελέτη των Cook. et. al. (2013)[126] και έμελλε να γίνει μια από τις διασημότερες ατάκες του συρμού μεταξύ των δημοσιογράφων. Ο σκοπός, ήταν στα πλαίσια της δημόσιας συζήτησης ή κατήχησης για την κλιματική αλλαγή, οι υποστηρικτές της υπερθέρμανσης να τεκμηριώνουν τις θέσεις τους με ένα τέτοιο ΄πεφωτισμένο’ τρόπο (το 97% των επιστημόνων συμφωνεί…) που κάθε κριτική ή μη αποδοχή θα ήταν μια αντιεπιστημονική παντελώς αθεμελίωτη στάση. Όποιος δεν ανήκε στο *‘97% συναίνεση’,* θα χαρακτηρίζονταν κάτι ανάμεσα σε αρνητή του ολοκαυτώματος ή αρνητή στράτευσης (deniers στην ‘κλιματική’ ορολογία). Μια όμως πιο ενδελεχής διερεύνηση της συγκεκριμένης μελέτης, ανέδειξε τα εξής: *‘…Πίσω στο 2014, ο* ***David Friedman*** *επεξεργάσθηκε περαιτέρω την αρχική μελέτη η οποία πυροδότησε την συζήτηση με την περίφημη φράση ‘97% συναίνεση’. Αυτό που βρήκαν στην ουσία οι συγγραφείς του επιστημονικού paper ήταν ότι το 97.1% των σχετικών δημοσιεύσεων συμφωνούν ότι* ***ο ανθρώπινος παράγοντας συμμετέχει στην υπερθέρμανση του πλανήτη.*** *Ωστόσο, παρατήρησε ότι δεν είναι διόλου το ίδιο πράγμα με το να ισχυρισθείς ότι οι άνθρωποι*

[126] John Cook et al., *Quantifying the consensus on anthropogenic global warming in the scientific literature*, **Environmental Research Letters, Volume 8, Number 2,** Published 15 May 2013 • 2013 IOP Publishing Ltd

είναι οι κύριοι συνεισφέροντες στην παρατηρούμενη υπερθέρμανση του πλανήτη (από την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης).[127]

Η αναπαραγωγή μιας επιστημονικής έρευνας θα έπρεπε να παρουσιάζεται σαν μια 'γενικά αποδεκτή αλήθεια' μη αποδεχόμενης αμφισβήτησης η οποία πρώτα θα 'συγκλόνιζε' λόγω της σοβαρότητας μιας κατάστασης με πλανητικό αντίκτυπο - κάτι σαν μια παγκόσμια επιδημία πανώλης- και μετά θα καθησύχαζε τον 'δέκτη' γιατί μαζί με το πρόβλημα θα του υποδείκνυε και την λύση σαν τον από μηχανής θεό που θα τον έσωζε από το σισύφειο άλγος να βλέπει να καταστρέφεται μπροστά στα μάτια του το περιβάλλον που ζει. Ούτως ή άλλως, *'δεν έχει σημασία ποια είναι η αλήθεια, το μόνο που έχει σημασία είναι ποια πιστεύουν οι άνθρωποι ότι είναι η αλήθεια'* (**Paul Watson**, ex-Greenpeace senior official).

Εάν **σε στρατηγικό επίπεδο** κατάστρωσης και εκτέλεσης ενός παγκόσμιου σχεδίου διάσωσης του κλίματος για το καλό της ανθρωπότητας βρίσκονται από πίσω οι κυβερνήσεις, διεθνείς θεσμοί, οργανισμοί, κλπ., **σε επιχειρησιακό επίπεδο** παρέχεται η αμέριστη συμπαράσταση και προώθηση των ΜΜΕ που καλούνται σε ρόλο 'κέντρου πληροφοριών μάχης' να διεξαγάγουν 'τακτικές' και 'ανορθόδοξες' επιχειρήσεις στοχεύοντας ένα μόνο πράγμα: την αποτελεσματική μεταστροφή και διαρκή προσήλωση του πολίτη σε μια 'νέα αλήθεια', σε μια αλήθεια αποκεκαλυμμένη η οποία θα θεμελιώσει **ένα νέο σύστημα πολιτικού δόγματος**, την κλιματική αλλαγή. Η 'φιλοσοφική' και 'θρησκευτική' αρχή του νέου δόγματος στηρίζεται στην πανανθρώπινη αξία που έχει το φυσικό περιβάλλον και για τα 7.5 δισεκατομμύρια ψυχές που κατοικούν την μπλε σφαίρα. Το Αλεξανδρινό *'πίστευε και μη ερεύνα'* είναι το σημερινό επιστημονικό 'αξίωμα': ο πλανήτης υπερθερμαίνεται και αυτό εξ αιτίας του ενός και μοναδικού παράγοντα που είναι η έκλυση του διοξειδίου του άνθρακα από την ανθρωπογενή δράση. Το χαοτικό και πολύπλοκο φαινόμενο του κλίματος για την επιστημονική παρατήρηση και μελέτη, στις μάζες θα πρέπει να παρουσιασθεί σαν μια και μοναδική απλοποιημένη σχέση αιτίου-αποτελέσματος. Το αποτέλεσμα δεν πρέπει παρά να επικαλείται το πλέον

[127] https://mises.org/wire/bogus-consensus-argument-climate-change

ισχυρό ανθρώπινο συναίσθημα, τον φόβο, δίνοντας στο πρόβλημα της υπερθέρμανσης του πλανήτη την αίσθηση της Αποκάλυψης και των εσχάτων χρόνων της τελικής Κρίσης εάν δεν καταφέρουμε όλοι μαζί το αδιανόητο. Το **να αλλάξουμε εμείς την ίδια την Φύση αφού η ίδια δεν αποφασίζει να αλλάξει από μόνη της!**

Σε **τακτικό επίπεδο**, υπάρχουν στο πεδίο της κοινωνικής μάχης δύο ειδών ‘τακτικοί στρατοί’: **αυτόν της ακαδημαϊκής κοινότητας** που περιλαμβάνει επιστήμονες-ερευνητές οι οποίοι μέσα σε ένα κρατικό σύμπλεγμα χρηματοδοτήσεων, εξασφάλισης μιας πολλά υποσχόμενης επαγγελματικής καριέρας και προοπτικής διεθνούς προβολής-δύναμης, μετατρέπουν την επιστήμη σε ιδεολογία *a la carte* όπου το 97% των συμμετεχόντων συμφωνούν συλλήβδην σε ένα εκ της φύσεως του φαινόμενο εκτεταμένης διεπιστημονικής έρευνας σε ***‘settled science’***. Κατά τις διαπραγματεύσεις στα πλαίσια της Σύμβασης για το **Πρωτόκολλο του Κιότο** (Kyoto Protocol Treaty) το 1997 στην Ιαπωνία, ο δόκτωρ Robert Watson, μετέπειτα προεδρεύων του **IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change)** όταν ρωτήθηκε σχετικά για τους επιστήμονες που αμφισβητούν τα συμπεράσματα του **ΟΗΕ** για την ανθρωπογενή αιτία της υπερθέρμανσης του πλανήτη απάντησε με το επικό: ***‘Η επιστήμη έχει διευθετηθεί…δεν πρόκειται εδώ να ξανανοίξουμε το θέμα’***.[128]

Από τότε τέθηκαν τα ‘όρια’ της επιστημονικής έρευνας ώστε να μπορεί να γίνεται αποδεκτή από την διεθνή κοινότητα και ξεκίνησε η σύγχρονη σταυροφορία των απανταχού πιστών της ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής οι οποίοι έστρωσαν τον δρόμο για το δεύτερο είδος ‘τακτικού στρατού’. **Τους στρατευμένους ακτιβιστές** της πράσινης οικονομίας, της βιώσιμης ανάπτυξης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, κλπ. μέσα σε ένα πλέγμα ΜΚΟ και τοπικών κοινωνικών συσπειρώσεων. Ο **κλιματικός ακτιβισμός** σαν πολιτική και επιστημονική πράξη διαμαρτυρίας απέναντι στην απραξία του κατεστημένου για την επερχόμενη καταστροφή του πλανήτη είναι ο περιορισμός των αποφάσεων της κυβέρνησης και η επιβολή λύσεων είτε μέσω της ανάπτυξης της κατάλληλης ρητορικής για την

[128]*Steve Goreham, The Mad, Mad, Mad World of Climatism: Mankind and Climate Change Mania*, New Lenox Books; 2nd ed. edition (August 31, 2012)

μεταστροφή της κοινής γνώμης είτε μέσω δράσεων που διακόπτουν την κοινωνική ευρυθμία της ‘κανονικότητας’ των πολιτών και προσεταιριζόμενοι την προσδοκώμενη κοινωνική αντίδραση τους, προσπαθούν να επιφέρουν πολιτικά τετελεσμένα στην κυβέρνηση ώστε να την επηρεάσουν στην λήψη αποφάσεων προς την κατεύθυνση που η ακτιβιστική ομάδα επιδιώκει.

Η **διαλεκτική του ακτιβισμού** για την κλιματική αλλαγή, όπως κάθε ανθρώπινη δράση, κινείται μεταξύ έλλειψης και υπερβολής. Ο ακτιβισμός αποτελεί υγιή κοινωνική αντίδραση απέναντι σε παθητικά αντανακλαστικά μέχρι εκεί που η αναλογία γέρνει υπέρ της υπερβολής και αναφύονται ερωτήματα εάν και κατά πόσο επαναστάσεις με διαφορετικές αφετηρίες καταλήγουν σε συστήματα εξουσίας με ένα κοινό γνώρισμα. Τον πολιτικό ολοκληρωτισμό. Στην περίπτωση της **‘κλιματικής κρίσης’** (climate crisis), προκύπτουν καρικατούρες εν πολλοίς κατασκευασμένες ώστε να συνάδουν με το δόγμα της υπερθέρμανσης του πλανήτη και να μαγνητίζουν με την λιτάνευση της τηλεοπτικής τους εικόνας και το ‘ριζοσπαστικό’ αφήγημα τους, όπως η **Greta Thunberg**, η **Alexandria Ocasio–Cortez** και οι **Extinction Rebellion**. Αντί να περιορίζουν με την δράση τους το σύστημα εξουσίας, περιορίζουν ουσιαστικά το δικαίωμα των πολιτών να αμφιβάλλουν άρα και το δικαίωμα τους στην ελευθερία της σκέψης και του λόγου, εκείνου ο οποίος δεν παραλληλίζεται με τις ‘φιλοσοφικές’ θέσεις της **κλιματικής αίρεσης**.

Η τακτική του αναθέματος από τους περιβαλλοντολόγους ακτιβιστές για όσους τολμούν έστω και να εκφράσουν τον σκεπτικισμό τους στην ‘νέα θρησκεία’, θυμίζει σε ένταση τον απόστολο Παύλο όπου το ανάθεμα ήταν συνώνυμο της βλασφημίας και παρήλκε την αναγκαστική απέλαση του ‘απίστου’ από την χριστιανική κοινότητα. Ο αφορισμός – η δημόσια διαπόμπευση μέσω των ΜΜΕ – του ‘αιρετικού’ από το υπόλοιπο ‘σώμα’ της κοινωνίας τον στιγματίζει και τον ξεχωρίζει εντελώς στα μάτια της κοινής γνώμης ως αρνητή της πραγματικότητας από το υπόλοιπο 97% πεφωτισμένων επιστημόνων οι οποίοι έχουν ανακαλύψει το άγιο δισκοπότηρο του κλίματος. Στην ακραία μορφή του, ο κλιματικός ακτιβισμός θεωρώντας ότι ο χρόνος δεν είναι σύμμαχος του και ότι η **Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα** (2015) απομακρύνεται από τους στόχους περιορισμού της χρήσης

ορυκτών καυσίμων μέχρι και την οριστική απαγόρευση τους το 2050, ξεδιπλώνεται σαν ένα από ***‘τα νέα πρόσωπα του φασισμού’***[129] στον 21ο αιώνα.

Στο πέμπτο πολιτικό debate (Νοέμβριος 2019) για το χρίσμα των Δημοκρατικών στις προεδρικές εκλογές του 2020 στις ΗΠΑ, ο Γερουσιαστής **Bernie Sanders** επανέλαβε μια από τις πιο ακραίες προτάσεις του για την κλιματική αλλαγή προτείνοντας ότι ως Πρόεδρος θα ήθελε να δει τους επικεφαλής των πετρελαϊκών εταιριών να δικάζονται ως εγκληματίες: *‘Η βιομηχανία πετρελαιοειδών είναι πιθανόν υπόδικοι για εγκληματικές πράξεις γιατί εψεύσθησαν όταν διέθεταν τα στοιχεία ότι τα προϊόντα τους θα κατέστρεφαν τον πλανήτη και ίσως θα έπρεπε να σκεφτούμε να τους δικάσουμε ως υπαίτιους’*. Ως συνέχεια της προσέγγισης ενοχοποίησης οποιουδήποτε ασχολείται με την βιομηχανία του πετρελαίου και των άλλων ορυκτών καυσίμων, μια ομάδα από 15 νεαρούς ακτιβιστές μήνυσε πρόσφατα την καναδική κυβέρνηση – γνωστή ως υπόθεση ***La Rose v. Her Majesty the Queen*** – γιατί σύμφωνα με τους ενάγοντες, η κυβέρνηση παραβίασε τα δικαιώματά τους και τα δικαιώματα των παιδιών που θα γεννηθούν στο μέλλον για ένα σταθερό κλίμα με το να θεσπίζει πολιτικές οι οποίες οδήγησαν στην έκλυση των αερίων του θερμοκηπίου.

Παρόμοιο σκεπτικό αποτελεί και η μήνυση μιας ομάδας 16 νεαρών ακτιβιστών στην Αλάσκα – γνωστή και ως υπόθεση ***Sinnok v. Alaska*** κατηγορούν την πολιτειακή κυβέρνηση ότι παραβίασε τα δικαιώματα τους στα πλαίσια του συντάγματος της πολιτείας ισχυριζόμενοι ότι η κυβέρνηση της Αλάσκα προώθησε την ανάπτυξη των ορυκτών καυσίμων παρά το ότι γνώριζε τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής[130]. Τρίτη κατά σειρά περίπτωση που έχει ακολουθήσει την νομική οδό είναι η υπόθεση ***Juliana v. United States*** σύμφωνα με την οποία 21 ενάγοντες -όλοι νεαροί σε ηλικία και μάλιστα ο ένας εξ’ αυτών μόλις 11 ετών – κατηγόρησαν την ομοσπονδιακή κυβέρνηση ότι απέτυχε να πάρει μέτρα προκειμένου να περιορίσει την κλιματική αλλαγή και αντ’ αυτού, αποκόμισε κέρδη πουλώντας δικαιώματα για

---

[129] Enzo Traverso, *The New Faces of Fascism – Populism and the Far Right*, Verso, London, 2019 (translation by David Broder)

[130] https://www.vox.com/2019/11/12/20959293/bernie-sanders-climate-lawsuit-exxon-juliana-sinnok?fbclid=IwAR3sz6LC4Jugt8K2DZkXjv70TZRvG0w7C2kwUF-yZL_aZGQqPA4ewndcC4E

εξόρυξη λιγνίτη, πετρελαίου και φυσικού αερίου. Κατά τον ίδιο τρόπο, η κυβέρνηση ενθάρρυνε την εξόρυξη και την γεώτρηση ενώ ήξερε πολύ καλά τις επιπτώσεις που προκαλούνται από την καύση αυτών των ορυκτών, δηλαδή την πρόκληση της κλιματικής αλλαγής. Με τον τρόπο αυτό, πάντα σύμφωνα με την αγωγή, στέρησε στους ενάγοντες το δικαίωμα σε ένα ασφαλές και σταθερό κλιματικό σύστημα.[131]

Και επειδή *'η γαλήνη είναι αδύνατη για ένα φτωχό άνθρωπο σε μια κρύα χώρα'*[132] προφανώς, η γαλήνη είναι αδύνατη και σε ένα τέτοιο τοξικό περιβάλλον ακραίου δημόσιου λόγου και απύθμενης τρομολαγνείας προκειμένου να καμφθούν και τα τελευταία σύνορα έλλογης σκέψης. Οι ακτιβιστές περιβαλλοντολόγοι της **Extinction Rebellion,** ισχυρίζονται ότι *'δισεκατομμύρια θα πεθάνουν'* και *'η ζωή στην γη πεθαίνει'* ενώ το 'εναλλακτικό' κατ' επάγγελμα **Vice** υποστηρίζει ότι *'η κατάρρευση του πολιτισμού μας ίσως έχει ήδη ξεκινήσει.'*[133] Η εκπρόσωπος του Αμερικανικού Κογκρέσου, ακτιβίστρια και μέλος του Δημοκρατικού Κόμματος, **Alejandria Ocasio–Cortez**, προειδοποιεί ότι *'ο κόσμος θα έχει τελειώσει σε 12 χρόνια εάν δεν αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή'*[134] ενώ μια από τις πιο αγαπημένες περσόνες των mainstream ΜΜΕ και ελεγχόμενη ως προς την ψυχική της υγεία ακτιβίστρια **Greta Thunberg**, αναφέρει στο νέο της βιβλίο ότι *'γύρω στο 2030 θα είμαστε σε θέση να πυροδοτήσουμε μια ανέκκλητη αλυσιδωτή αντίδραση πέραν από κάθε ανθρώπινο έλεγχο η οποία θα οδηγήσει στο τέλος του πολιτισμού μας έτσι όπως τον ξέρουμε.'*[135] Ενώ, δίνει καθαρά πολιτικό περιεχόμενο - κάτι σαν πολιτικό μανιφέστο αρχών και θέσεων - υποστηρίζοντας ότι *'…είναι μια κρίση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πολιτικής θέλησης. Αποικιακά, ρατσιστικά και πατριαρχικά συστήματα καταπίεσης δημιούργησαν και εξέθρεψαν αυτή την κρίση.'*[136]

Περιβαλλοντισμός, ακτιβισμός, κλιματική καταστροφολογία, είναι ένα ακόμη σύνορο για το μέχρι που συλλογιέται ο ανθρώπινος νους; Υπάρχει 'απόλυτη αλήθεια'

---

[131]https://www.vox.com/2019/2/23/18234721/childrens-climate-lawsuit-juliana-injunction
[132]https://en.wikiquote.org/wiki/George_Orwell, quotes by George Orwell, retrieved 29 November 2019
[133]https://wattsupwiththat.com/2019/11/28/michael-shellenberger-apocalypse-cancelled/
[134]https://eu.usatoday.com/story/news/politics/onpolitics/2019/01/22/ocasio-cortez-climate-change-alarm/2642481002/
[135]Greta Thunberg, *No One Is Too Small to Make a Difference*, Paperback, Penguin Books Ltd (2019)
[136]https://www.project-syndicate.org/commentary/climate-strikes-un-conference-madrid-by-greta-thunberg-et-al-2019-11

και αν ναι, κάτω από ποιες προϋποθέσεις μπορεί να γίνει φασισμός αφού ακόμη και η επιστήμη – το ακρότατο όριο της ανθρώπινης νόησης για εξερεύνηση του υπαρκτού κόσμου- έχει πλέον ‘διευθετηθεί’ και άρα δεν απαιτείται πλέον να στοχάζεται ο ανθρώπινος νους. Η αμφισβήτηση είναι χειρότερη ή καλύτερη από την απαγόρευση της αμφισβήτησης; ***‘Ο Οικολογισμός είναι ο νέος Ολοκληρωτισμός;’*** (L’écologisme, nouveau totalitarisme?) αναρωτιέται ο **Drieu Godefridi**[137] αλλά και απαντάει ταυτόχρονα. *‘…ο περιβαλλοντισμός γίνεται πιο φιλόδοξος στην επιθυμία του να υποτάξει την ανθρωπότητα από οποιοδήποτε άλλο δόγμα. Αντίθετα με τον Μαρξισμό, ο περιβαλλοντισμός δεν έχει σκοπό να κατάσχει τα μέσα παραγωγής και να αποδώσει τους καρπούς με έναν ισότιμο τρόπο…Ο περιβαλλοντισμός, σκοπεύει να κατάσχει τα μέσα παραγωγής για να σταματήσει την ίδια την παραγωγή… Οι ακτιβιστές του κλίματος πιστεύουν ότι το παραγόμενο CO2 από την ανθρώπινη δραστηριότητα θέτει σε κίνδυνο τον πλανήτη. Όσο παράγεται CO2 με οτιδήποτε κάνουμε – συμπεριλαμβανομένης και της αναπνοής – σημαίνει ότι μας κάνει και εν δυνάμει εχθρούς του…’*

Η επικίνδυνη καμπή του ακτιβισμού βρίσκεται στην βίαιη ή εξτρεμιστική δράση. Εκεί δηλαδή που ο ακτιβισμός γίνεται κίνημα άρα αποκτά ιδεολογικό υπόβαθρο και επομένως ακροτελεύτια αιτιολογεί την κοινωνική αναταραχή ή την επαναστατική δράση. Ωστόσο, οι ακραίες ακτιβιστικές ενέργειες δεν έχουν λαϊκό έρεισμα με την έννοια της μαζικότητας και της αυθόρμητης λαϊκής αντίδρασης απέναντι στο σύστημα εξουσίας οπότε, δεν μπορούν να διεκδικούν την συμπαράσταση της μεγάλης πλειοψηφίας των πολιτών. Το 1934, ο **Ernst Lehmann**, Γερμανός καθηγητής βοτανολογίας, χαρακτήριζε τον Εθνικοσοσιαλισμό ως μια *‘πολιτικά εφαρμοσμένη βιολογία’*[138] οριοθετώντας την *‘πράσινη πτέρυγα’* μέσα στο κίνημα των Ναζί[139]: *‘Αναγνωρίζουμε ότι διαχωρίζοντας τον άνθρωπο από την φύση, από την ζωή συνολικά, οδηγεί στην αυτοκαταστροφή της ανθρωπότητας και τον θάνατο των εθνών. Μόνο μέσω μιας επανολοκλήρωσης της ανθρωπότητας στην*

---

[137] Drieu Godefridi, *The Green Reich: Global Warming to the Green Tyranny*, Kindle Edition, Texquis, October 2019

[138] Ernst Lehmann, *Biologischer Wille. Wege und Ziele biologischer Arbeit im neuen Reich,* München, 1934, pp. 10–11 cited at Janet Biehl, Peter Staudenmaier, *Ecofascism: Lessons from the German Experience*, 1996 retrieved on 22 December 2010 from http://www.spunk.org

[139] ibid., p. 5

φύση ως σύνολο μπορεί να κάνει τους πολίτες μας πιο ισχυρούς. Αυτό είναι το θεμελιώδες σημείο των καθηκόντων μας την εποχή αυτή. Η ανθρωπότητα από μόνη της δεν είναι πλέον εκεί που εστιάζουμε την σκέψη μας αλλά μάλλον η ζωή σαν σύνολο…Αυτή η προσπάθεια προς την σύνδεση με την ολότητα της ζωής, με την ίδια την φύση, μια φύση μέσα στην οποία έχουμε γεννηθεί, κάνει την πιο βαθιά έννοια και την πραγματική ουσία της Εθνικοσοσιαλιστικής σκέψης.'

Και εγένετο ο **οικο-φασισμός** ο οποίος διαφαίνεται ότι επιστρέφει με σταθερά βήματα στην Δύση και μάλιστα στην κοιτίδα του, σε μια συνύπαρξη με την οικο-ιδεολογία χωρίς να είναι σαφή τα όρια πότε ο ακτιβισμός αποτελεί και τερματική σχέση με την αστική δημοκρατία. Μετά το τέλος του Β' Π.Π., ο περιβαλλοντισμός εγκολπώθηκε από άλλους σοσιαλιστές πρώτα κατά την 10ετία του '60 και μετά του '90. Μετά την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991, απογοητευμένοι κομμουνιστές προς άγραν μιας νέας αριστερής ιδεολογίας μετατράπηκαν σε ακτιβιστές της κλιματικής αλλαγής οι οποίοι συνειδητά ή ασυνείδητα προσχωρούν σε μια νέα έκδοση του οικο-φασισμού με αριστερό πρόσημο.[140] Το **Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για το Κλίμα και την Ενέργεια** (**The European Institute for Climate and Energy**) ανέβαλε το ετήσιο συνέδριο του στην Γερμανία το οποίο ήταν αρχικά προγραμματισμένο για τις 22-23 Νοεμβρίου 2019 στο Μόναχο καθόσον διαδηλωτές με την ονομασία **Open Anti–Capitalist Climate Protest** συνεργαζόμενοι με την αμερικανική ριζοσπαστική και ακτιβιστική οργάνωση **Antifa** προσπάθησαν και ανέβαλαν το γεγονός. Οι διοργανωτές, αναγκάσθηκαν να το μεταθέσουν μερικές ημέρες μετά σε μέρος που δεν ανακοινώθηκε δημόσια παρά μόνο στους 200 περίπου συμμετέχοντες στο συνέδριο[141] στέλνοντας την ελευθερία του λόγου και της επιστημονικής έρευνας στα σκουπίδια.

---

[140] https://www.libertynation.com/ecofascism-the-climate-debate-turns-violent/
[141] https://wattsupwiththat.com/2019/11/24/fabulous-lectures-in-holland-done-munich-conference-forced-to-relocate/

Η κλιματική προπαγάνδα είναι θεμελιωμένη πάνω στο ανθρώπινο συναίσθημα και μάλιστα στην επίκληση του φόβου, ενός από τα ποιο έντονα και αρχέγονα συναισθήματα, στον σκοπό ή στην αιτία του τρόμου. Και μάλιστα, φόβου που έχει μια καθολική και πανανθρώπινη εμπλοκή όταν οι δαίμονες του κλίματος απελευθερώσουν την χαιρεκακία τους και εξαφανίσουν κάθε μορφή ζωής πάνω στη γη. Φυσικές καταστροφές λοιπόν όπως οι πλημμύρες, οι φωτιές, οι τυφώνες, οι ξηρασίες, οι σεισμοί, κλπ. επικαλούνται τα ΜΜΕ για να ελκύσουν την προσοχή του ‘δέκτη’, να μεταφέρουν υποδόρια το ‘μήνυμα’ και προφανώς να αυξήσουν τα νούμερα τηλεθέασης και ακροαματικότητας. Κατά πάγια τακτική των ΜΜΕ, ο καιρός και η μετεωρολογία εσκεμμένα συγχέονται με το κλίμα οπότε καιρικές μεταβολές και ακραία καιρικά φαινόμενα αποτελούν το άλλοθι της κλιματική αλλαγής και όλων αυτών των επίορκων σωτήρων του πλανήτη και της ανθρωπότητας που υποστηρίζουν ως εικονομάχοι της επιστήμης ότι η υπερθέρμανση είναι έργο ανθρώπινο που με τις δραστηριότητες του εκλύει το ρυπογόνο διοξείδιο του άνθρακα. Ούτως ειπείν, η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της γης μπορεί να επιφέρει μόνο δεινά χωρίς ποτέ βέβαια να υπάρχει διαχωρισμός και επιστημονική τεκμηρίωση ή πρόβλεψη εάν και κατά πόσο ο ένας βαθμός Κελσίου, με τον ενάμιση ή τους τρείς βαθμούς αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της ατμόσφαιρας, τι διαφορετικό θα μπορούσε να επιφέρει στην χλωρίδα και την πανίδα του πλανήτη. Το εάν περιοχές του Καναδά και της Ρωσίας που κάποτε ήταν παγωμένες και τώρα μπορούν να καλλιεργηθούν με σιτηρά ή ότι η θνησιμότητα είναι μεγαλύτερη σε περιόδους με φαινόμενα ψύχους σε σύγκριση με αντίστοιχα φαινόμενα αυξημένων θερμοκρασιών, δεν προσελκύουν και ούτε αποτελούν προτεραιότητα των ΜΜΕ για κάλυψη και προβολή.

Για την πρώην ακαδημαϊκό και νυν ερευνήτρια-γεωφυσικό **Judith Curry**, η ανεξαρτησία της σκέψης και της επιστήμης του κλίματος έχουν γίνει έννοιες ασύμβατες. Και αυτό, όχι γιατί η αύξηση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας δεν είναι μια πραγματικότητα αλλά γιατί δεν κατανοούμε γνήσια και αυθεντικά ποιοι είναι οι λόγοι που την προκαλούν. Ο ανθρώπινος παράγοντας, δηλαδή η ανθρωπογενής δραστηριότητα και συγκεκριμένα το CO2 συμμετέχουν στην υπερθέρμανση αλλά το κατά πόσο το διοξείδιο του άνθρακα συμμετέχει στην

υπερθέρμανση της γης δεν έχει μέχρι σήμερα ποσοτικοποιηθεί και για αυτό, αποτελεί αντικείμενο αντιπαράθεσης μεταξύ των *'καταστροφολόγων'* ερευνητών και των αντίστοιχων *'σκεπτικιστών'*. Η Judith Curry, αναφέρει ότι μεταξύ 1910-1940 ο πλανήτης θερμάνθηκε κατά την διάρκεια ενός κλιματικού επεισοδίου που έμοιαζε με αυτήν την αύξηση της θερμοκρασίας που βιώνουμε σήμερα. Η άνοδος της θερμοκρασίας κατά την περίοδο αυτή δεν μπορεί να αποδοθεί στην εκπομπή βιομηχανικών ρύπων γιατί την εποχή εκείνη, οι ρύποι του CO2 από ορυκτά καύσιμα αποτελούσαν μικρή ποσότητα. Σχεδόν, το μισό από την παρατηρηθείσα αύξηση της θερμοκρασίας κατά τον 20ο αιώνα προήλθε από το πρώτο ήμισυ αυτού του χρονικού διαστήματος αρκετά πριν οι εκλύσεις του διοξειδίου του άνθρακα γίνουν τόσο μεγάλες. Επομένως, υπάρχει ισχυρή ένδειξη ότι φυσικά αίτια ήταν αυτά που προκάλεσαν την αύξηση της θερμοκρασίας. Κατά τον μετεωρολόγο-κλιματολόγο **Dr. Madhav Khandekar**, πρώην συνεργαζόμενο επιστήμονα-ερευνητή με το IPCC *'…το κλίμα της γης ψυχόταν από το 1935 έως το 1977 όταν το CO2 αυξανόταν ταχύτητα και κανείς δεν μιλάει για αυτό. Αντίθετα, το κλίμα του πλανήτη θερμάνθηκε από το 1977 έως το 1998 μαζί με αύξηση του διοξειδίου του άνθρακα ενώ τα τελευταία 20 χρόνια, σύμφωνα με τους περισσότερους επιστήμονες του κλίματος, δεν υπάρχει στατιστικά καμιά αξιόλογη αύξηση της θερμοκρασίας του κλίματος της γης'* [142]

Κανένα από τα κλιματικά μοντέλα που χρησιμοποιούν οι επιστήμονες που εργάζονται για το IPCC δεν μπορεί να εξηγήσει την παλαιότερη τάση. Ούτε επίσης μπορούν αυτά τα κλιματικά μοντέλα να εξηγήσουν γιατί **η θερμοκρασία του πλανήτη μειώθηκε ξαφνικά μεταξύ της 10ετίας του 1950 και του 1970** και μάλιστα προειδοποιώντας τον κόσμο για μια επερχόμενη νέα εποχή των πάγων (**Mini Ice Age**). **Τα περιοδικά και οι εφημερίδες εκείνης της εποχής κατά τα τέλη του '60 αρχές του '70** περιέγραφαν τον πλανήτη να έχει περιπέσει στην παγίδα ενός εξοντωτικού ψύχους. Σύμφωνα με μια ομάδα επιστημόνων, αντιμετωπίζαμε τότε σαν πλανήτης ένα σενάριο περιβαλλοντικής Αποκάλυψης αλλά τελικά αυτό που συνέβη ήταν κάτι εντελώς το αντίθετο. Είναι χαρακτηριστικό εκείνης της περιόδου, το περιοδικό

[142] https://electroverse.net/former-ipcc-scientist-attacks-new-climate-change-report/

Newsweek της 28ης Απριλίου του 1975 και το άρθρο που δημοσίευε με τίτλο ***'The Cooling World'*** με το οποίο έκρουε τον κώδωνα του κινδύνου για πιθανές λύσεις που θα προκαλούσαν την τήξη των πάγων και έψεγε τις κυβερνήσεις των χωρών για την ολιγωρία που έδειχναν σχετικά με την λήψη μέτρων προκειμένου αντιμετωπισθούν ελλείψεις στην τροφική αλυσίδα λόγω του επερχόμενου παρατεταμένου ψύχους. Επίσης, το περιοδικό **TIME** στις 31 Ιανουαρίου 1977 δημοσιεύεται με ένα εξώφυλλο που έχει τον τίτλο ***'The Big Freeze'*** και παραθέτει τις προβλέψεις επιστημόνων οι οποίοι κάνουν λόγο για πτώση της μέσης θερμοκρασίας της γης για τα επόμενα χρόνια μέχρι και 20° F και για τις αιτίες αυτού του επερχόμενου καθολικού ψύχους που δεν ήταν άλλες από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Όσον αφορά την αύξηση της στάθμης της θάλασσας, αυτή αυξάνει αλλά σταδιακά από την 10ετία του 1860 χωρίς να έχει παρατηρηθεί καμία αξιόλογη επιτάχυνση κατά την εποχή μας. Οι αιτίες της ανόδου της θάλασσας, κατά μέρος ή κυρίως, οφείλεται σε φυσικά αίτια, κάτι το οποίο είναι αναμενόμενο καθόσον η κλιματική αλλαγή είναι ένα εξαιρετικά σύνθετο και ελλιπώς κατανοημένο φαινόμενο στο οποίο εμπλέκονται τόσες πολλές διαδικασίες. Είναι αντιεπιστημονικό να αποδίδεις την ευθύνη για την άνοδο της θερμοκρασίας στην έκλυση ρύπων CO2 από την ανθρώπινη δραστηριότητα αλλά όμως ορισμένοι το βρίσκουν καθησυχαστικό να πιστεύουν ότι μπορούν να κατέχουν το θέμα.

Η επιστήμη του κλίματος έχει γίνει κάτι σαν πολιτικό κόμμα με τάσεις ολοκληρωτικές. Σαν επιστήμονας, εάν δεν υποστηρίζεις την συναίνεση (consensus) που προτάσσει ο ΟΗΕ στην ανθρωπογενή κλιματική αλλαγή και εάν εκφράσεις έστω και τον ελάχιστο σκεπτικισμό τότε είσαι ένας 'αρνητής' της κλιματικής αλλαγής, ένα ανδρείκελο του Donald Trump, ένας μισο-φασίστας που θα πρέπει να παυθείς από την επιστημονική κοινότητα. Στις ημέρες μας, το κυρίαρχο ρεύμα στην κλιματολογία αποδέχεται μόνο στοιχεία που ενισχύουν την υπόθεση ότι η ανθρωπότητα είναι πίσω από την υπερθέρμανση του πλανήτη. Αυτοί που θα τολμήσουν να δείξουν ένα ερευνητικό ενδιαφέρον σε πιθανά φυσικά αίτια της κλιματικής μεταβολής όπως είναι οι **ηλιακές μετατοπίσεις (solar shifts)** σε σχέση με τους ηλιακούς κύκλους ή τις ταλαντώσεις της γης δεν τους βλέπουν και με καλό μάτι για να το θέσουμε ήπια.

Η ρητορική της κλιματικής κινδυνολογίας της 'υπερθέρμανσης του πλανήτη' έχει μετατοπισθεί με όλο και μεγαλύτερη ένταση προς την 'κλιματική αλλαγή' η οποία πρακτικά μπορεί να σημαίνει οτιδήποτε. Αυτή η νοηματική μετατόπιση ξεκίνησε το 1992 από τότε δηλαδή που ο ΟΗΕ διεύρυνε το μέγεθος της ανησυχίας για το περιβάλλον. Ο σκοπός ήταν να συμπεριλάβει κάθε αλλαγή που οι ανθρώπινες δραστηριότητες θα μπορούσαν να προκαλέσουν στην φύση, υφαίνοντας ένα δίκτυο τόσο ευρύ που αφήνει πολύ μικρό περιθώριο σε ανθρώπινες πρωτοβουλίες να αντιδράσουν. Η επιστημονική έρευνα, θα πρέπει να βασίζεται στον σκεπτικισμό, στην διαρκή αναθεώρηση των γενικά αποδεκτών ιδεών, στα πρότυπα που δίδαξε ο **Kevin Popper**. Τι είναι αυτό που θα έκανε τους επιστήμονες του κλίματος να προδώσουν την ουσία της ίδιας τους της ιδιότητας; Η απάντηση είναι: πολιτική, χρήμα, δόξα. Οι επιστήμονες είναι άνθρωποι με ανθρώπινα κίνητρα. Στις ημέρες μας, η δημόσια χρηματοδότηση, οι επιστημονικές διακρίσεις και βραβεία καθώς και οι ακαδημαϊκές προαγωγές πηγαίνουν στους περιβαλλοντικά ορθούς. Ανάμεσα στους κλιματολόγους, ένα άτομο δεν πρέπει να του αρέσει ο καπιταλισμός ή η βιομηχανική ανάπτυξη πάρα πολύ και καλό θα ήταν να προτιμάει μια 'παγκόσμια κυβέρνηση' από τα έθνη-κράτη. Έτσι και σκεφθείς διαφορετικά, θα βρεθείς εξοστρακισμένος. Η κλιματολογία γίνεται μια όλο και αυξανόμενα αμφιλεγόμενη επιστήμη η οποία υπηρετεί ένα πολιτικό project βάζοντας ***'το κάρο μπροστά από το άλογο'*** της επιστήμης (***the policy cart is leading the scientific horse***).

Αυτό το **πολιτικό project** ξεκίνησε αρκετά παλιά, από τις αρχές της 10ετίας του 1970. Η διαμάχη για την υπερθέρμανση του πλανήτη ξεκίνησε συγκεκριμένα το 1973, κατά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση και το εμπάργκο του **ΟΠΕΚ** για το πετρέλαιο της περιοχής του Περσικού Κόλπου. Το εμπάργκο, προκάλεσε φόβο ιδιαίτερα στις ΗΠΑ για τον κίνδυνο εξάπλωσης των αποθεμάτων πετρελαίου. Η βιομηχανία πυρηνικής ενέργειας εκμεταλλεύτηκε την κατάσταση προκειμένου προωθήσει την χρήση της ως την καλύτερη εναλλακτική λύση και προχώρησε στην χρηματοδότηση διαφόρων οικολογικών κινημάτων της εποχής που αντιτίθεντο στην χρήση του άνθρακα και του πετρελαίου, πολιτική την οποία εφαρμόζει μέχρι σήμερα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, δημιουργήθηκε το αφήγημα της υπερθέρμανσης του πλανήτη.

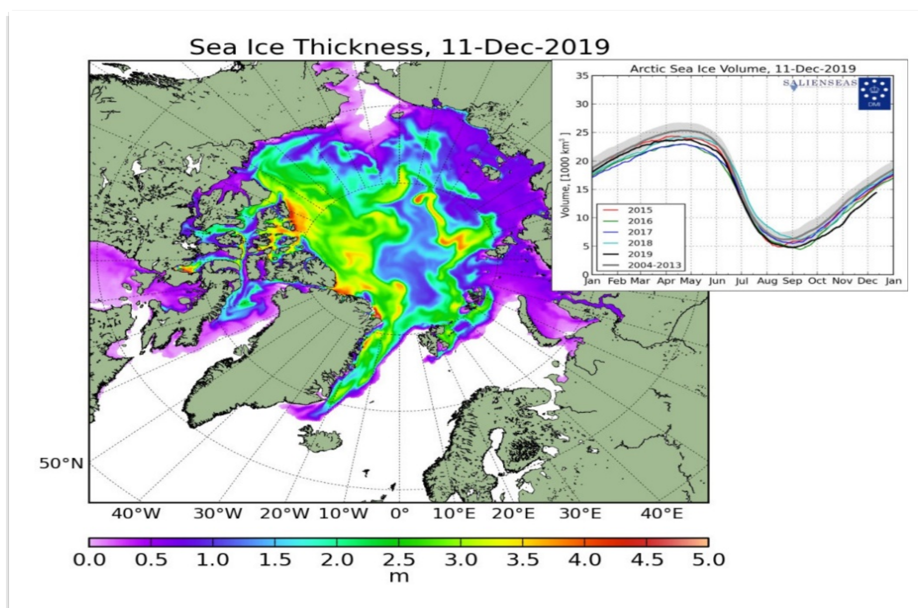
Από την πλευρά της, η **NASA** έπαιξε σημαντικό ρόλο στην διάδοση αυτού του αφηγήματος. Έχοντας τελειώσει με τις αποστολές στην Σελήνη εκείνη την εποχή, η Εθνική Αεροδιαστημική Υπηρεσία των ΗΠΑ ενδιαφερόταν για μια νέα αποστολή. Ἐτσι λοιπόν, κατασκεύασε κάποια προκαταρτικά μοντέλα τα οποία επικεντρώθηκαν κυρίως στο διοξείδιο του άνθρακα, γιατί το CO2 είναι ένας εύκολος παράγοντας για να τον απομονώσεις και κατά δεύτερον, υπόκειται στον ανθρώπινο έλεγχο δηλαδή μπορεί να ελεγχθεί. Αν και είναι ένας μόνο παράγοντας από τους πολλούς που μπορεί να προκαλέσουν κλιματικές μεταβολές, το διοξείδιο του άνθρακα έγινε σιγά-σιγά ο ‘κακός’ της υπόθεσης. Η γραφειοκρατική ελίτ των Ηνωμένων Εθνών που προωθεί την παγκόσμια διακυβέρνηση μέσω του ΟΗΕ, ακολούθησε αυτή την τακτική στην επιστημονική έρευνα. Με αυτόν τον τρόπο, οι ερευνητές στρατολογούνταν και τους δίνονταν κίνητρα να αποδείξουν ότι ένα τέτοιο πολιτικό project ήταν επιστημονικά αναγκαίο. Ο ΟΗΕ, το 1988 ίδρυσε το **IPCC** – **Intergovernmental Panel on Climate Change** (το επίσημο διακυβερνητικό και διεπιστημονικό όργανο του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή) με σκοπό να προωθήσει την συγκεκριμένη ατζέντα και από τότε οι κλιματολόγοι, μια ολοένα και πιο προβεβλημένη και ευημερούσα επιστημονική ομάδα, εναγκαλίσθηκαν με την νέα ΄πίστη’.

Η Curry, ανακαλεί την συνάντηση της με τον **Rajendra Pachauri**, ένα μηχανικό τραίνων, ινδικής καταγωγής, ο οποίος άλλαξε καριέρα και από μηχανικός έγινε κλιματολόγος και μετέπειτα διευθυντής του IPCC, κατά την θητεία του οποίου το IPCC πήρε το 2007 **το Νομπελ Ειρήνης** μαζί με τον **Al Gore,** πρώην αντιπρόεδρο των ΗΠΑ και γνωστό ακτιβιστή. Τότε λοιπόν, ο Pachauri της είπε χωρίς αιδώ ότι εκείνη την εποχή στον ΟΗΕ προσελάμβανε μόνο κλιματολόγους που ήταν πεπεισμένοι για την ανθρωπογενή εξήγηση σχετικά με το κλίμα και την επίδραση του από το διοξείδιο του άνθρακα, αποκλείοντας όλους τους υπόλοιπους. Αυτή η εξαιρετική συμπαιγνία, επιτρέπει σήμερα σε πολιτικούς και σχολιαστές να δηλώσουν ότι ‘η επιστήμη λέει ότι το CO2 ευθύνεται για την υπερθέρμανση του πλανήτη ή ότι η κοινά αποδεκτή ‘επιστημονική παραδοχή’ (scientific consensus) υφίσταται για την υπερθέρμανση, υπονοώντας ότι δεν απαιτείται καμιά περαιτέρω μελέτη – κάτι το οποίο δεν βγάζει νόημα καθόσον η επιστημονική έρευνα δεν βασίζεται στην ‘συναίνεση’ αλλά στις αντιπαρατιθέμενες απόψεις.

Αποτέλεσμα αυτών των μεθοδεύσεων, είναι ο σκεπτικισμός που προκαλείται για το εάν και κατά πόσο θα μπορούσαμε να εξάγουμε κάτι θετικό από όλες αυτές τις περιβαλλοντικές διεθνείς συμφωνίες και κυρίως από την Συμφωνία του Παρισιού (2015). Σύμφωνα λοιπόν με τους όρους της Σύμβασης, τα συμμετέχοντα κράτη-μέλη – πλην των ΗΠΑ οι οποίες με πρωτοβουλία του Προέδρου **Donald Trump** δήλωσαν ότι αποχωρούν (επίσημη ημερομηνία αποχώρησης 4 Νοεμβρίου 2020) – δεσμεύονται να περιορίσουν τους ρύπους των αερίων του θερμοκηπίου προκειμένου να σταθεροποιήσουν την θερμοκρασία του πλανήτη περίπου στα σημερινά επίπεδα. Ακόμη και αν όλα τα κράτη-μέλη τιμούσαν τις δεσμεύσεις τους, κάτι το οποίο είναι μια απίθανη προοπτική, η μείωση της θερμοκρασίας του 2100 θα ήταν αμελητέα της τάξης των 0.2 βαθμών Κελσίου και φυσικά με την προϋπόθεση ότι οι προβλέψεις των στατιστικών μοντέλων είναι σωστές. Εάν υποτεθεί ότι θα υπάρχει στο μέλλον μικρότερη αύξηση της θερμοκρασίας από αυτή που εκτιμάται, η μείωση της θερμοκρασίας του πλανήτη από τον περιορισμό των ρύπων θα είναι ακόμη μικρότερη.

Από την ημέρα που επίσημα επικυρώθηκε η Συμφωνία του Παρισιού, καμία κυβέρνηση δεν ακολούθησε τα υπεσχημένα αναλαμβάνοντας κάποια σοβαρή δράση. Η απόσυρση των ΗΠΑ δεν είναι το μοναδικό σοβαρό πρόβλημα. Η Ινδία επί της ουσίας αγνοεί την συμφωνία και η Γαλλία *'χάνει κάθε χρόνο τους στόχους μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου'* όπως παραδέχθηκε ο **Nicolas Hulst**, πρώην υπουργός της κυβέρνησης του **Emmanuel Macron**. Η Συμφωνία, είναι ανεφάρμοστη με την έννοια ότι δεν μπορεί να επιβληθεί και δεν παρέλκει κυρώσεις – προϋπόθεση για την οποία επέμεναν πολλά κράτη ότι εάν δεν προβλέπονταν δεν θα την υπέγραφαν. Εξακολουθούμε να ζούμε σε μια αντικρουόμενη πραγματικότητα: από την μια ακούμε ότι τίποτα δεν απειλεί την ανθρωπότητα όσο η αύξηση του ατμοσφαιρικού διοξειδίου του άνθρακα και από την άλλη, τίποτα δεν συμβαίνει επί της ουσίας για να συζητήσουμε την υποτιθέμενη επιτακτική απειλή. Οι περισσότεροι οικονομολόγοι προτείνουν ότι το μόνο αποδοτικό κίνητρο να μειωθούν τα επίπεδα των αερίων του θερμοκηπίου θα ήταν η επιβολή ενός παγκόσμιου φόρου άνθρακα (**global carbon tax**). Καμιά κυβέρνηση δεν δείχνει πρόθυμη να αποδεχτεί τέτοια φορολόγηση.

Μοντέλα πρόβλεψης επικαλέστηκε ο **Al Gore** το 2014[143] στην διάσκεψη του ΟΗΕ στην **Κοπεγχάγη** για την κλιματική αλλαγή να περιγράψει μια επαπειλούμενη κλιματική Αποκάλυψη. Σύμφωνα λοιπόν με τα υπολογιστικά μοντέλα αυτά και με ποσοστό εμπιστοσύνης 75%, οι πάγοι στον Αρκτικό Ωκεανό θα είχαν εξαφανισθεί ολοσχερώς το καλοκαίρι του ίδιου χρόνου κάτι που όμως ποτέ δεν ήρθε. Αναρωτιέται κανείς, εάν υπάρχει μέχρι τώρα κάποια κρίση υπερθέρμανσης του πλανήτη δίκην προφητικής Αποκάλυψης. Πάντα, μας λένε ότι φθάνουμε στο σημείο χωρίς επιστροφή – για παράδειγμα, η τήξη των πάγων στον Αρκτικό Ωκεανό είναι η αρχή της Αποκάλυψης. Ωστόσο, η τήξη η οποία ξεκίνησε εδώ και 10ετίες δεν οδηγεί στην καταστροφή. Η τήξη των πάγων στον Αρκτικό ωκεανό δεν συμβαίνει σε 'μη-φυσικούς' ρυθμούς και δεν αποτελεί ένδειξη ανθρώπινης δράσης στο κλίμα.[144]

Σύμφωνα με το **Danish Meteorological Institute**, ο όγκος του πάγου στον Αρκτικό Ωκεανό, όπως φαίνεται στο γράφημα, για την περίοδο παρατήρησης 2004-2019 δεν παρουσιάζει, σύμφωνα με την μοντελοποίηση για τον υπολογισμό του

[143] http://content.usatoday.com/communities/ondeadline/post/2009/12/gore-new-study-sees-nearly-ice-free-arctic-summer-ice-cap-as-early-as-2014/1#.XfNg3OgzZPb

[144] https://www.heartland.org/_template-assets/documents/Books/Why%20Scientists%20Disagree%20Second%20Edition%20with%20covers.pdf

πάχους και του όγκου του πάγου, κάποια σημαντική αυξομείωση εκτός από την εποχιακή περιοδικότητα (περιλαμβανομένου και του περιθωρίου εμπιστοσύνης -1σ).

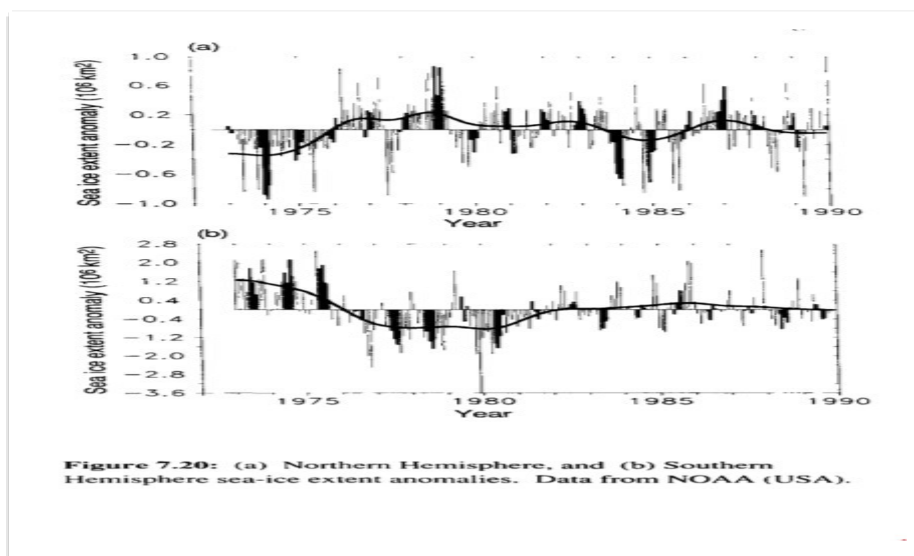
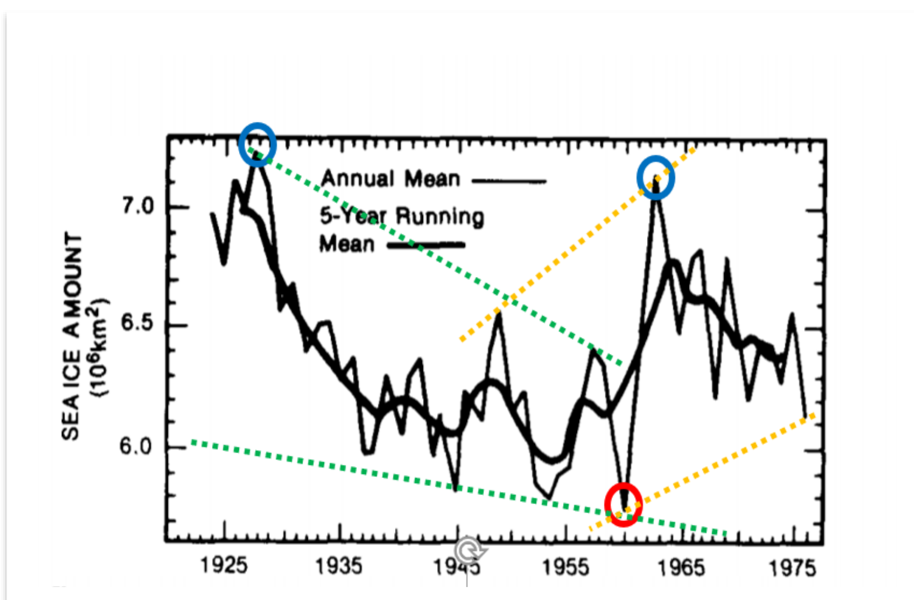

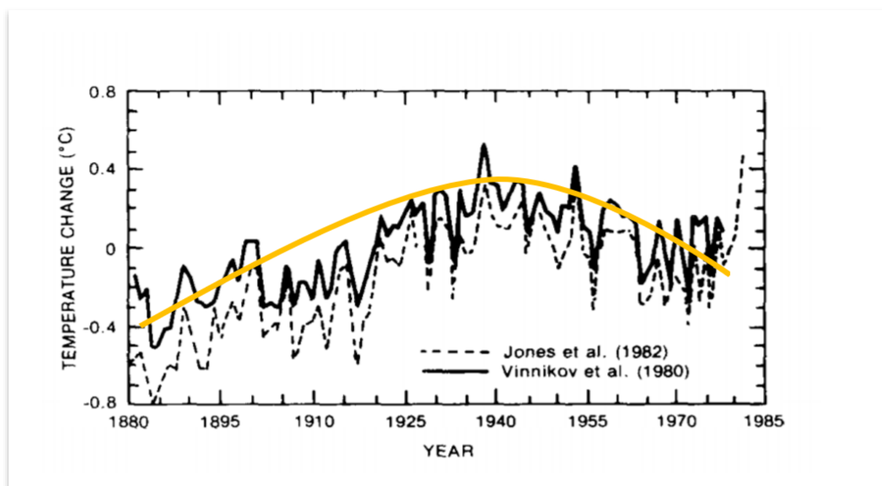
Figure 7.20: (a) Northern Hemisphere, and (b) Southern Hemisphere sea-ice extent anomalies. Data from NOAA (USA).

Οι υπολογισμοί και τα μοντέλα περιλαμβάνουν τις δορυφορικές παρατηρήσεις και μετρήσεις οι οποίες ξεκίνησαν κατά την 10ετία του '70 και στις οποίες συμπεριλαμβάνονται παρατηρήσεις-μετρήσεις για την χαρτογράφηση της επέκτασης των θαλάσσιων πάγων. Στο **πρώτο Assessment Report** του **IPCC** το **1990,**[145] στο **Κεφάλαιο 7-Observed Climate Variations and Change**,[146] αναφέρεται ότι από το 1976 και μετά, η επέκταση των θαλάσσιων πάγων μεταβαλλόταν περίπου

145 https://archive.ipcc.ch/publications_and_data/publications_ipcc_first_assessment_1990_wg1.shtml
146 https://archive.ipcc.ch/ipccreports/far/wg_I/ipcc_far_wg_I_chapter_07.pdf

σε ένα σταθερό επίπεδο ωστόσο, κατά την περίοδο 1972-1975 η παρατηρούμενη επέκταση είναι σημαντικά μικρότερη κάτι που δεν περιλαμβάνεται ως χρονική περίοδος στις παρατηρήσεις-μετρήσεις της NOAA οι οποίες ξεκινούν από το 1979 και μετά.[147]

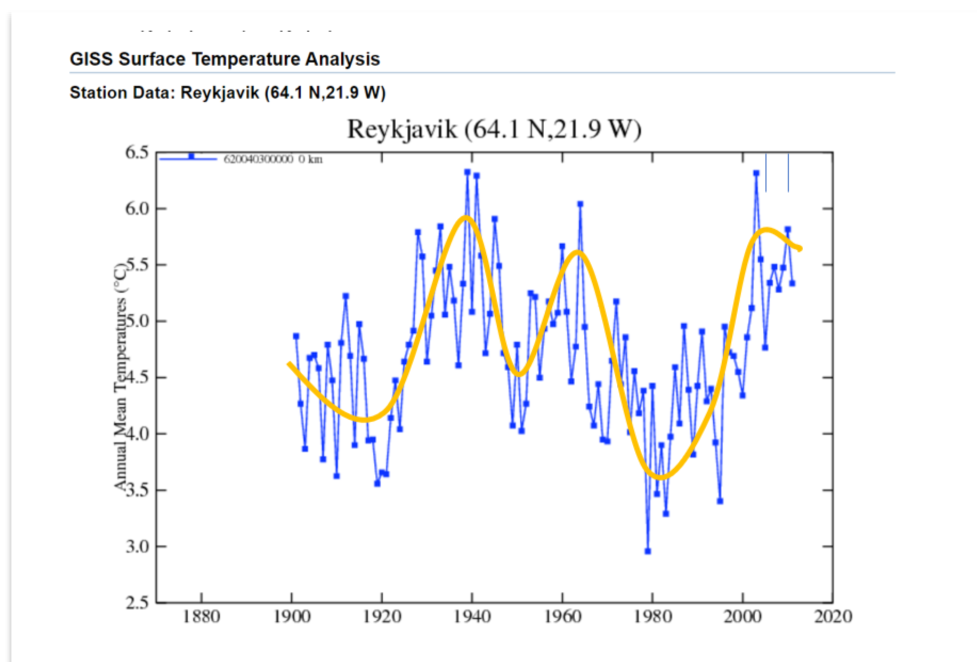
Κατά την περίοδο 1880-1980, όπου στο διάστημα αυτό εντάθηκε η χρήση ορυκτών καυσίμων κυρίως από τις μηχανές εσωτερικής καύσεως και αναμενόταν η πιθανότητα της έκλυσης μεγαλύτερης ποσότητας ρύπων CO2, δεν υπάρχει καθαρή ένδειξη αύξησης της θερμοκρασίας όπως υποδεικνύει η κυρίαρχη υπόθεση. Αντ' αυτού, τα στοιχεία δείχνουν μια σύνθετη εικόνα που περιλαμβάνει ετήσια μεταβλητότητα και ίσως κάποιες συστηματικές τάσεις (σημ.: προφανώς κυκλικές). Φαίνεται λοιπόν μια αύξηση της θερμοκρασίας μεταξύ 1880-1937 περίπου και στη συνέχεια μια σταδιακή μείωση μέχρι τα μέσα του 1970. Στο διάστημα αυτό των 100 χρόνων, ο μεγαλύτερος σχηματισμός πάγου στις θάλασσες εντοπίζεται γύρω στο 1927 με δεύτερη μεγαλύτερη τιμή γύρω στο 1963. Ο μικρότερος σχηματισμός πάγου εντοπίζεται κατά την περίοδο του 1960. Όσον αφορά τις μακροχρόνιες τάσεις, από το 1925 έως το 1960 διακρίνεται μια ισχυρή πτωτική τάση στον σχηματισμού των πάγων στους πόλους η οποία αντιστρέφεται μεταξύ 1955-60 για να γίνει αυξητική μέχρι τα τέλη της 10ετίας του 1970.[148]

---

[147] https://realclimatescience.com/arctic-sea-ice-unchanged-from-60-years-ago/

[148] MacCracken, M C, and Luther, F M. *Projecting the climatic effects of increasing carbon dioxide*. United States: N. p., 1985. Web. doi:10.2172/5885458, p.p.151-152

Στοιχεία από την διακύμανση της ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας στην Αρκτική συνάδουν σημαντικά με το παραπάνω διάγραμμα της μεταβολής επέκτασης-συρρίκνωσης των αρκτικών πάγων. Η ανάλυση των στοιχείων της μέσης ετήσιας θερμοκρασίας του σταθμού παρατήρησης του **Reykjavik** της Ισλανδίας από το **Goddard Institute for Space Studies** της NASA για το χρονικό διάστημα 1900-2019 δείχνει μια περιοδικότητα με τοπικά 'υψηλά'-'χαμηλά' χωρίς να προκύπτει μια γραμμικά ανοδική τάση για 120 χρόνια περίπου. Στο διάστημα αυτό, η υψηλότερη θερμοκρασία παρατηρείται περίπου το 1938-39 με δεύτερη υψηλότερη το 2002-03 ενώ το χαμηλότερο 'χαμηλό' το 1979.

Πηγή: https://data.giss.nasa.gov/cgi-bin/gistemp/show_station.cgi?id=620040300000&dt=1&ds=1

Η τήξη των πάγων στους πόλους είναι ένα από τα πιο αμφιλεγόμενα αντικείμενα έρευνας της ακαδημαϊκής κοινότητας προφανώς λόγω της 'χαοτικής' συμπεριφοράς των μεταβλητών που επηρεάζουν την κλιματική διακύμανση των πόλων αλλά και την ελλιπή γνώση του συνόλου των μεταβλητών που διαμορφώνουν την συμπεριφορά τους σε διαφορετικές χρονικές κλίμακες. Η εναλλακτική ή και παράλληλη μέθοδος επαλήθευσης ή αμφισβήτησης των διαφόρων κλιματικών μοντέλων είναι η **διερεύνηση ιστορικών στοιχείων**, τρόπος ο οποίος δεν συνηθίζεται στις εμπειρικές επιστήμες. Εξ αιτίας αυτής της μονομερούς μαθηματικοποίησης της επιστημονικής σκέψης, προκύπτει η μεροληψία της 'γραμμικής' συμπεριφοράς

φυσικών και κοινωνικών φαινομένων χωρίς να αφήνεται έστω κατά τι σαν ενδεχόμενο η συμπεριφορά αυτή να είναι ‘περιοδική’ ή ‘κυκλική’.

Από τα πρακτικά της Βρετανικής **Royal Society** προς το **Βρετανικό Ναυαρχείο** στις 20 Νοεμβρίου 1817[149] προκύπτει ότι η Βόρεια διαδρομή του Βορειο-Δυτικού Περάσματος του Αρκτικού Ωκεανού (**Northwest Sea Passage**) άνοιξε το 1817, σε μια εποχή γενικευμένου ψύχους με ενδιάμεσες μικρές περιόδους ανόδου της θερμοκρασίας μεταξύ 1550-1850 στην Ευρώπη, Β. Αμερική και Ασία, γνωστή και ως **Little Ice Age[150]** και ένα χρόνο μετά (1816) από την **‘χρονιά χωρίς καλοκαίρι’** (the year without a summer).[151] Το 1816 ήταν ένα εντελώς διαφορετικό καλοκαίρι με χιόνια, παγετό και εκτεταμένες βροχοπτώσεις, από αυτά που θα μπορούσαν οι άνθρωποι να θυμούνται με ελάχιστη ζέστη και σχεδόν καθόλου ηλιοφάνεια σε όλη την Ευρώπη και την Β. Αμερική. Αιτία της κλιματικής αυτής ανωμαλίας ήταν στην άλλη άκρη του πλανήτη, η έκρηξη της 5 Απριλίου του 1815 του ηφαιστείου **Tampora** στην Ινδονησία η οποία διήρκεσε πάνω από 4 μήνες και υποστηρίζεται ότι ήταν η μεγαλύτερη (ή η δεύτερη μεγαλύτερη) έκρηξη ηφαιστείου στην καταγεγραμμένη ιστορία.[152]

Η έκρηξη του ηφαιστείου **Tampora** ήταν ένα απρόβλεπτο γεγονός το οποίο προκάλεσε την κλιματική αλλαγή σε ολόκληρο τον πλανήτη και εξ αιτίας αυτού υπήρξαν συνέπειες κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές ακόμη και στρατιωτικές. Επιστήμονες θεωρούν ότι το αυτό το τεράστιο ηφαιστειακό γεγονός ήταν η αιτία -λόγω των καιρικών συνθηκών- της ήττας του Ναπολέοντα στο Βατερλό, η οποία έκρινε και την εξέλιξη της ιστορίας της Ευρώπης κατά τον 19ο αιώνα[153] και δικαιώνουν ετεροχρονισμένα ακόμη και τον **Βίκτωρα Ουγκώ**όπου στους **Άθλιους**

[149] *President of the Royal Society, London, to the Admiralty, 20th November 1817, Minutes of Council, Volume 8. pp.149-153, Royal Society, London. 20th November 1817.* http://www.john-daly.com/polar/arctic.htm
[150] https://earthobservatory.nasa.gov/glossary/l/n
[151] https://scied.ucar.edu/shortcontent/mount-tambora-and-year-without-summer
[152] William and Nicholas Klingaman, *The Year Without Summer: 1816 and the Volcano That Darkened the World and Changed History*, March 2014**,** St. Martin’s Griffin, ISBN: 978-1250042750
[153] https://www.standard.co.uk/news/world/volcanic-eruption-helped-win-battle-of-waterloo-scientists-claim-a3918126.html

(Les Misérables) αναφέρει για την μάχη: *'ένας βαριά συννεφιασμένος ουρανός ασυνήθιστος για την εποχή, ήταν αρκετός για να επιφέρει την κατάρρευση του κόσμου'*. Ένα αιώνα μετά, ήταν η σειρά του **Roald Amundsen** το 1903 να επιχειρήσει με επιτυχία τον διάπλου του βορειο-δυτικού περάσματος στον Αρκτικό Κύκλο που διάρκεσε περίπου 3 ½ χρόνια (έως το 1906)[154] και δείχνει μεταξύ των άλλων ότι η τήξη των πάγων στον αρκτικό κύκλο δεν είναι προνόμιο μόνο της τελευταίας 20ετίας.

Η Ιστορία δεν συνάδει με τα επιχειρήματα αυτών που υποστηρίζουν ότι η τήξη των πάγων του Αρκτικού Ωκεανού αποδεικνύουν τον κίνδυνο του οικοσυστήματος να καταρρεύσει εξ αιτίας της αύξησης της θερμοκρασίας από το ανθρωπογενές διοξείδιο του άνθρακα. Η τήξη δείχνει να επιταχύνεται από τα τέλη της 10ετίας του '70 και συμπίπτει χρονικά με την έναρξη λήψης δορυφορικών δεδομένων του πάχους και της έκτασης των πολικών πάγων. Πριν την εποχή του **Little Ice Age**, οι **Vikings** της Νορβηγίας έπλευσαν Βορειο-Δυτικά μέχρι το **Ellesmere Island**, το **Skraeling Island** και το **Ruin Island** με αποστολές που είχαν σαν σκοπό το κυνήγι και το εμπόριο με τους **Inuit** και ανθρώπους από την **Dorset Culture** (ιθαγενείς αρκτικών περιοχών και φύλα Παλαιο-Εσκιμώων /**Paleo-Eskimo**). Επίσης, μεταξύ του τέλους του 15^{ου} αι. και του 20^{ου} αι., αποικιοκρατικές δυνάμεις της Ευρώπης υποστήριζαν εξερευνητικές ομάδες στην προσπάθεια τους να ανακαλύψουν ένα θαλάσσιο εμπορικό δρόμο για τον περίπλου την Βόρειας Αμερικής.[155]

Υπάρχουν δύο διαδρομές στον Αρκτικό Πόλο, γνωστές και ως η βόρεια και η νότια διαδρομή του Βόρειου Περάσματος (**Northern Passage**) οι οποίες έχουν ανοίξει κατά το παρελθόν. Η νότια διαδρομή ήταν ανοικτή από την 10ετία του '70 ενώ η βόρεια άνοιξε το καλοκαίρι του 1998 και στην συνέχεια το 2007, 2008, 2010, 2011, 2012, 2015 και 2016. Από τους πλέον διασημότερους ωκεανογράφους με ιδιαίτερη σημαντική επιρροή στην ακαδημαϊκή κοινότητα ο **Maurice Ewin** και ο γεωλόγος **William Donn,** του **Lamont Doherty Earth Observatory, Columbia University Earth Institute**, το 1956 με την θεωρία τους περί της 'εποχής των πάγων' (A theory of ice

---

[154] https://en.wikipedia.org/wiki/Roald_Amundsen
[155] https://en.wikipedia.org/wiki/Northern_Sea_Route

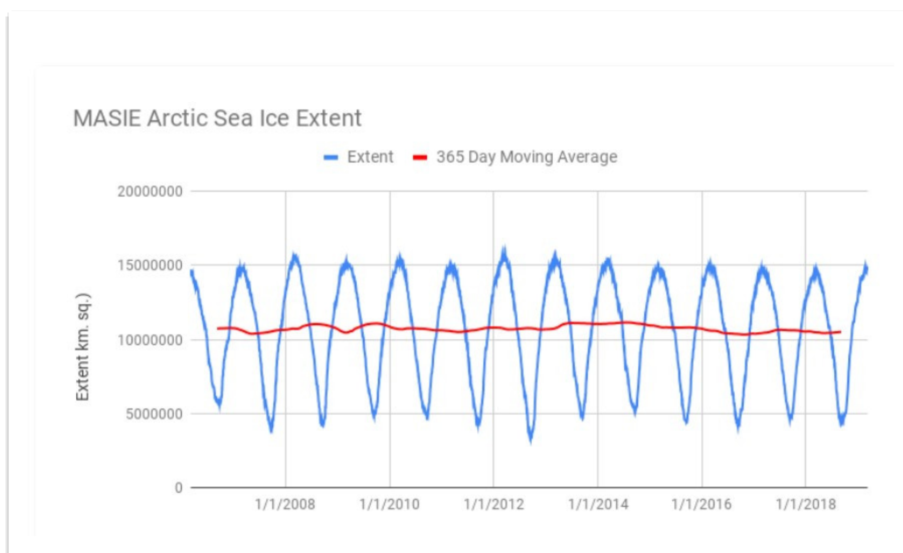
ages)[156] κατέδειξαν ότι οι εποχές των πάγων καθοδηγούνται από αυτο-αναπαραγόμενους φυσικούς 'κύκλους' ψύξης και θέρμανσης του Αρκτικού Ωκεανού και ως εκ τούτου η τήξη των πάγων στην σημερινή μας εποχή δεν σχετίζεται με την ανθρωπογενή δράση από την χρήση ορυκτών καυσίμων. Αυτό που συμπερασματικά κατέληξαν είναι ότι εάν ο Αρκτικός Ωκεανός θερμαινόταν και οι πάγοι έλιωναν, αυτό θα σήμαινε μια εποχή των πάγων και όχι την βύθιση των παράλιων πόλεων. Ένας θερμότερος Αρκτικός Ωκεανός, θα σήμαινε ότι η θάλασσα θα έρεε πιο ελεύθερα μεταξύ Αρκτικού-Ατλαντικού, διαχέοντας το κρύο και κάνοντας τον Ατλαντικό ψυχρότερο. Εκεί είναι και το κλειδί μιας νέας εποχής των πάγων. Εάν, υποθέταμε ότι οι πάγοι του Αρκτικού Ωκεανού λιώνανε παντελώς αφήνοντας το νερό της θάλασσας να αναμειχθεί και να γίνει θερμότερο με τα νερά του Ατλαντικού Ωκεανού, τότε ένας Αρκτικός Ωκεανός περιτριγυρισμένος από παγωμένη ξηρά θα παρήγαγε εξάτμιση του νερού και αυτό το νερό θα ανακυκλώνονταν πίσω στο έδαφος υπό μορφή χιονόπτωσης. Περισσότερη χιονόπτωση στην Γροιλανδία και στον βόρειο Καναδά θα έκαναν τα παγόβουνα να αναπτύσσονται σε βάθος. Όταν, ο Αρκτικός Ωκεανός καλύπτεται με πάγο, δεν υπάρχει εξάτμιση του νερού, επομένως δεν οδηγούμαστε σε μια εποχή των πάγων.[157]

Επίσης, εάν παρατηρούσαμε την τάση της έκτασης του θαλάσσιου αρκτικού πάγου (**sea ice extent**) για το Βόρειο Ημισφαίριο, θα διαπιστώναμε ότι από το 2006 έως το 2019, (Julian date 2019348) σύμφωνα με το σύστημα **MASIE–NH** (Multisensor Analysed Sea Ice Extent) του **US National Snow and Ice Data Center** σε συνεργασία με το **University of Colorado, Boulder**, θα παρατηρούσαμε ότι πρακτικά δεν υφίσταται καμιά αυξητική ή φθίνουσα τάση στην έκταση που καταλαμβάνει ο θαλάσσιος πάγος στον αρκτικό κύκλο καθ' όλη την διάρκεια αυτής της χρονικής περιόδου και από την αρχή τήρησης των ιστορικών δεδομένων (2006) με το **σύστημα MASIE**.

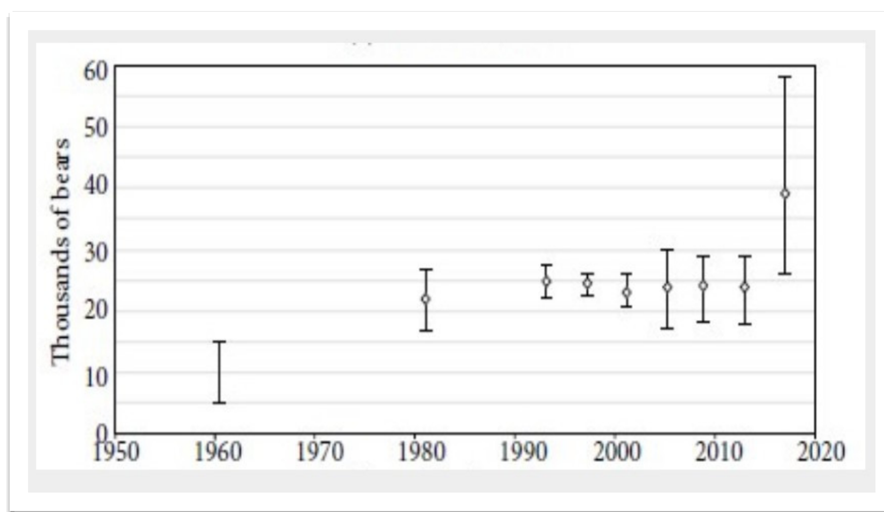
---

[156] Maurice Ewing, William L. Donn, *A Theory of Ice Ages***,** Science 15 Jun 1956**,** Vol. 123, Issue 3207, pp. 1061-1066**,** DOI: 10.1126/science.123.3207.1061

[157] https://www.armstrongeconomics.com/world-news/climate/how-why-ice-ages-are-created/

Όπως είδαμε και παραπάνω, οι πολικές αρκούδες είναι οι πλέον εμβληματικές φιγούρες όλης αυτής της πολιτικής ρητορείας για το πως τα διάφορα είδη του ζωικού βασιλείου απειλούνται με εξαφάνιση εξαιτίας της κλιματικής υπερθέρμανσης. Η καταστροφική μείωση του πληθυσμού των πολικών άρκτων ποτέ δεν προέκυψε και έτσι από το ιστορικό χαμηλό της 10ετίας του ’60 (περί τις 10,000 άρκτους) μετά από 50 χρόνια περίπου, οι πολικές αρκούδες όχι μόνο ευημερούν αλλά εκτιμάται ότι έχουν φθάσει σε αριθμό ρεκόρ περίπου 39,000 το 2018 (διακύμανση μεταξύ 26,000-58,000) θέτοντας και ερωτήματα για την ασφάλεια πλέον των εκατομμυρίων ανθρώπων που ζουν στις αρκτικές περιοχές.[158]

[158] Susan J. Crockford, *The Polar Bear Catastrophe That Never Happened*, Global Warming Policy Foundation, March 2019

Οι πολικές αρκούδες από μόνες τους προσαρμόζονται και μετακινούνται σε άλλες περιοχές και δεν ήταν ποτέ περισσότερες από ότι σήμερα. Απειλούνται λιγότερο από την τήξη των πάγων σε σύγκριση με την αστικοποίηση και την οικονομική ανάπτυξη στις πολικές περιοχές. Επιπλέον, κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών, ο πλανήτης έχει αρχίσει να ψύχεται αν και κανένας δεν ξέρει αυτό το φαινόμενο εάν θα διαρκέσει ή όχι ή εάν θα θέσει υπό αμφισβήτηση τις διάφορες υποθέσεις για την αύξηση της θερμοκρασίας. Σύμφωνα με την **Judith Curry**, η πραγματικά δραματική κατάσταση θα είναι η ρήξη των πάγων η οποία δεν θα έρθει από το λιώσιμο εξ' αιτίας της ανόδου της ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας αλλά από ηφαιστειακές εκρήξεις στην περιοχή της Ανταρκτικής οι οποίες θα μπορούσαν να επιφέρουν την ρήξη των πάγων χωρίς όμως κάτι τέτοιο να μπορούμε να το προβλέψουμε. Οι κλιματολόγοι δεν συζητάνε για τέτοιες εκρήξεις για τον λόγο ότι τα θεωρητικά τους μοντέλα δεν μπορούν να λάβουν υπόψη το απρόβλεπτο.

Σε μια νεότερη προσέγγιση της η Curry,[159] αφήνει την αυστηρά επιστημονικά ρητορική περί κλιματολογικών μοντέλων πρόβλεψης σχετικά με ποιο θα είναι το θερμοκρασιακό περιβάλλον που θα ζει η ανθρωπότητα το 2100 και επανατοποθετεί τον ορθό λόγο σε μια διαλεκτική σχέση μεταξύ της κλιματικής κρίσης και της κλιματικής απραξίας. Στην περίπτωση αυτή, τα στατιστικά στοιχεία δεν απομονώνονται στην λαγνεία της γύμνιας των αριθμητικών δεδομένων αλλά η ίδια προσπαθεί να τα ενσωματώσει στον Λόγο και να αμφισβητήσει με την αυθάδεια του επιστήμονα-ερευνητή, κάθε τι το οποίο επιβάλλεται ως αναμφισβήτητη αλήθεια και το οποίο έχει *'διευθετηθεί'* ***('science is settled'***) σύμφωνα με την κατευθυνόμενη τελεολογία της 'υπερθέρμανσης του πλανήτη'.

Πόσο θα πρέπει να ανησυχούμε για το μέλλον τόσο των παιδιών μας όσο και ολόκληρου του πλανήτη; Εάν,

- ✓ Τον προηγούμενο αιώνα οι θάνατοι από φυσικές καταστροφές μειώθηκαν κατά 99% την στιγμή που ο παγκόσμιος πληθυσμός 4πλασιάστηκε,

[159] https://judithcurry.com/2019/12/14/the-toxic-rhetoric-of-climate-change/

- ✓ Οι απώλειες από καιρικές καταστροφές ως ποσοστό του ΑΕΠ έχουν μειωθεί σε παγκόσμιο επίπεδο κατά 30% από το 1990,
- ✓ Το IPCC εκτιμά ότι η θάλασσα θα ανέλθει κατά 0.6μ έως το 2100 πως η **Ολλανδία** προσαρμόσθηκε εδώ και 4 αιώνες να ζει ακόμη και σε κάποιες περιπτώσεις 6,7μ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας,
- ✓ Η γεωργική παραγωγή αυξάνεται σε παγκόσμιο επίπεδο το οποίο υπερκαλύπτει τις διατροφικές ανάγκες του πλανήτη,
- ✓ Το ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού που ζει σε επίπεδο ακραίας φτώχιας έχει μειωθεί από το 36% το 1990 στο 10% το 2015,

τότε, τα σενάρια πρόβλεψης του κλίματος είναι από προκατειλημμένα έως μη αξιόπιστα.

Η μονομέρεια εστιασμού των κλιματικών μοντέλων για τις επόμενες 10ετίες στον ανθρωπογενή παράγοντα ο οποίος προκαλεί κύρια ή αποκλειστικά την κλιματική αλλαγή, αποτρέπει τους ερευνητές να επικεντρωθούν περαιτέρω σε συσχετίσεις άλλων παραγόντων που διαφαίνεται ότι συντελούν στην αλλαγή του κλίματος όπως η ηλιακή δραστηριότητα, οι ηφαιστειακές εκρήξεις, τυχόν περιοδικότητα σε μακροχρόνιες μεταβολές στα ωκεάνια ρεύματα, η μετατόπιση των γήινων μαγνητικών πόλων, κλπ. Γενικότερα, με τις μεθοδεύσεις αυτές δεν προσδιορίζουμε την **φυσική μεταβλητότητα** του κλίματος, καθόσον δεν γνωρίζουμε εάν η φυσική μεταβλητότητα αυτή – που μπορεί να περιγραφεί ως περιοδικότητα ή κυκλικότητα – κατά πόσον μπορεί να κυριαρχήσει του ανθρωπογενούς παράγοντα που προκαλεί την υπερθέρμανση του πλανήτη.

Έτσι, αποκλείουμε την πιθανότητα σε σχέση με αυτά που συμβαίνουν με την περιοδικότητα του ηλιακού μας συστήματος, των τεσσάρων εποχών, την κυκλικότητα στην οικονομία με τις υφέσεις και τις ανακάμψεις (economic cycles), την περιοδικότητα φυσικών φαινομένων, κλπ. να υπάρχει κυκλικότητα του κλίματος του πλανήτη σε μια χρονική περίοδο αναφοράς για παράδειγμα, 10, 20,30, 60, 300, 300 χιλιάδων χρόνων. Ακόμη και ο επιστημονικά αποδεκτός **ηλιακός κύκλος (solar cycle)** των 11 ετών, διάστημα εντός του οποίου το ηλιακό μαγνητικό πεδίο αντιστρέφεται πλήρως και παρατηρούνται ηλιακές κηλίδες στην επιφάνεια του που

υποδηλώνουν και την επίδραση στην εκπεμπόμενη ακτινοβολία του, θεωρείται πεδίο αντιπαράθεσης στην επιστημονική κοινότητα καθόσον η αύξηση της μαγνητικής δραστηριότητας του ήλιου αξιολογείται ως ένας από τους πιθανούς παράγοντες που επηρεάζουν τις κλιματικές διακυμάνσεις της γης.

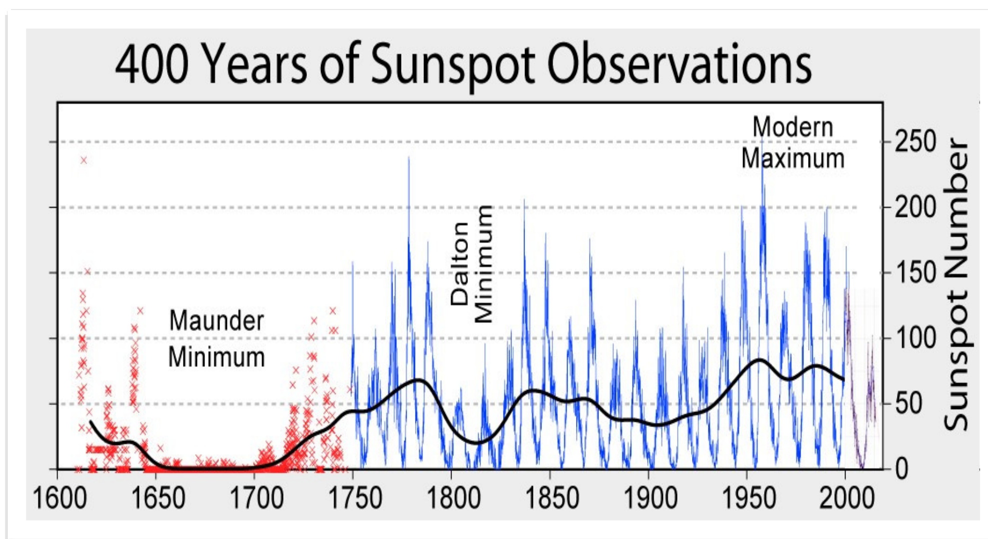
Το μόνο σίγουρο είναι ότι ήλιος είναι ένα αστέρι, μια πηγή έκλυσης τεράστιας ενέργειας, της οποίας ένα μόνο μικρό μέρος της ενέργειας αυτής το παρέχει στον πλανήτη μας υπό την μορφή του φωτός και της θερμότητας, στοιχεία απαραίτητα για την ζωή πάνω στην γη. Για κάθε αλλαγή του κλίματος, θα πρέπει να υπάρχει μεταβολή είτε στον ήλιο είτε στην γη. Αυτό σημαίνει, ότι είτε θα πρέπει να υπάρχει μεταβολή της εκπεμπόμενης ενέργειας του ήλιου προς την γη, είτε η γη θα πρέπει να μεταβληθεί με την δυνατότητα της να απορροφήσει και στη συνέχεια να κατανείμει την ενέργεια την οποία απορροφά στην επιφάνεια της. Πηγές γήινης αλλαγής θα μπορούσε να είναι για παράδειγμα αλλαγές στην τροχιά της γης, στην σύνθεση της ατμόσφαιρας της ή στην ποσότητα της ηλιακής ακτινοβολίας η οποία αντανακλάται από χιόνι και πάγο.[160]

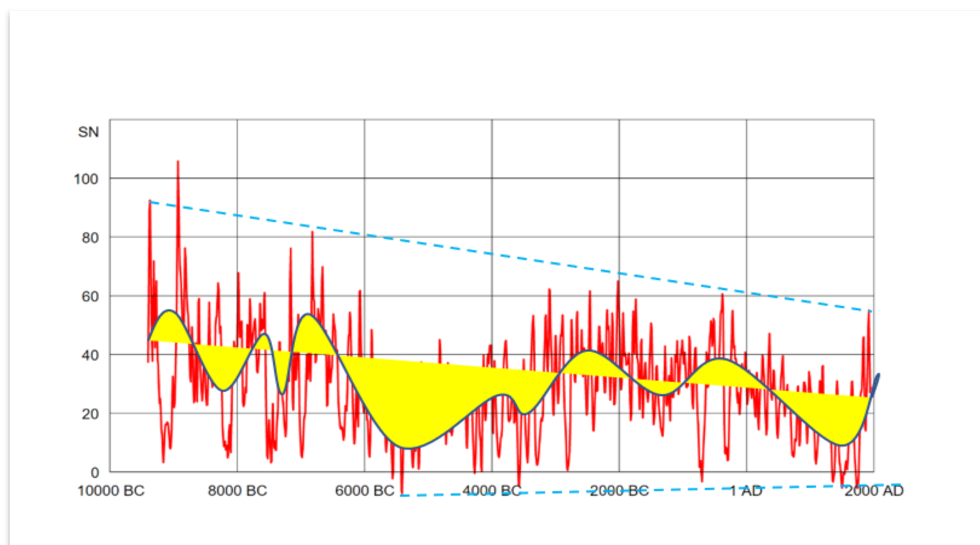
Παρόλα αυτά, εύλογες απορίες προκαλούν ο αποδιδόμενος ρόλος του ήλιου σε σχέση με την αμφισβήτηση του στην διακύμανση του γήινου κλίματος καθώς και την ευρεία άποψη ότι πριν 40-50 χρόνια, μια εποχή που υπήρχαν έντονες φωνές των επιστημόνων για επικείμενη ψύξη του πλανήτη, η ακαδημαϊκή κοινότητα και τα κυρίαρχα ΜΜΕ της εποχής ήταν πιο ξεκάθαρα με το θέμα. Το 1967, το περιοδικό **National Geographic**[161] έκανε λόγο για μελέτες οι οποίες έδειχναν ότι το κλίμα επηρεάζεται από την κυκλική δραστηριότητα του ήλιου και προέβλεπαν ότι για τα επόμενα 40-45 χρόνια, ο καιρός σε μεγάλα τμήματα του πλανήτη θα ήταν πιο ψυχρός και υγρός. Το ίδιο περιοδικό και κατά την ίδια χρονιά, δημοσίευε άρθρο[162] στο οποίο γίνονταν λόγος για στοιχεία τα οποία δείχνουν μια αξιοσημείωτη

[160] Sabatino Sofia et al., *From Solar Dynamo to Terrestrial Climate: Fluctuations in the energy produced by the sun may help to explain short-term changes in the earth's climate***,** American Scientist, Vol. 73, No. 4 (July-August 1985), pp. 326-333, https://www.jstor.org/stable/27853319
[161]https://realclimatescience.com/2015/10/1967-national-geographic-solar-cycles-control-climate/
[162]https://realclimatescience.com/2019/01/national-geographic-1967-solar-activity-controls-glaciers/

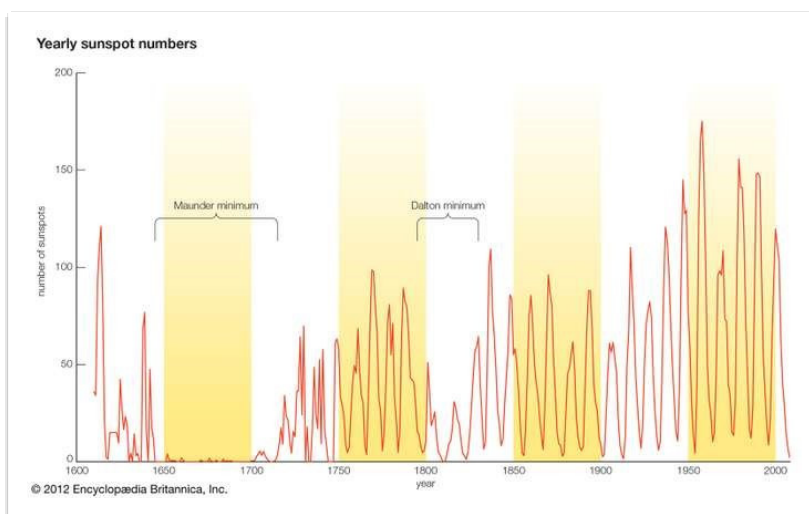
κανονικότητα των κλιματικών κύκλων πάνω από 2 αιώνες. Σύμφωνα λοιπόν με τα ευρήματα, η μάζα των πάγων της Αλάσκα, εκτείνεται και υποχωρεί σε άμεση συσχέτιση με κυκλικές αλλαγές στον αριθμό των μαύρων **ηλιακών κηλίδων (sunspots)** οι οποίες συμπίπτουν με ισχυρές εκκενώσεις ηλεκτρικής ενέργειας του ήλιου.

Στα δύο παρακάτω γραφήματα, εμφανίζονται: Στο μεν πρώτο, οι παρατηρήσεις ηλιακών κηλίδων των τελευταίων 400 χρόνων με τις περιόδους ελάχιστης ηλιακής δραστηριότητας **Maunder και Dalton Minima** καθώς και της περιόδου μέγιστης ηλιακής δραστηριότητας **Modern Maximum** που εκτείνεται μέχρι την εποχή μας. Στο δε δεύτερο, η αναπαράσταση των ηλιακών κηλίδων τα τελευταία 11,000 χρόνια όπου παρατηρούμε μια μακροχρόνια ελαφρά πτωτική τάση της ηλιακής ενέργειας συνολικά, στοιχείο το οποίο για ένα αριθμό επιστημόνων έχει σημαντική βεβαιότητα να τεθεί ο πλανήτης σε μια περίοδο **Mini Ice Age** εφόσον υπάρχει συσχέτιση ηλιακών κηλίδων και θερμοκρασίας της γήινης ατμόσφαιρας. Επίσης, στο πρώτο γράφημα είναι ευδιάκριτη μετά το 1750 η παρουσία του 11ετούς ηλιακού κύκλου.

Το τρίτο γράφημα, παρέχει μια μεγαλύτερη ανάλυσης τόσο της περιοδικότητας της ηλιακής δραστηριότητας τα τελευταία 400 χρόνια περίπου όσο και το εύρος της διακύμανσης **(amplitude)** του κάθε 11ετούς κύκλου.

Πηγή: https://www.britannica.com/science/sunspot

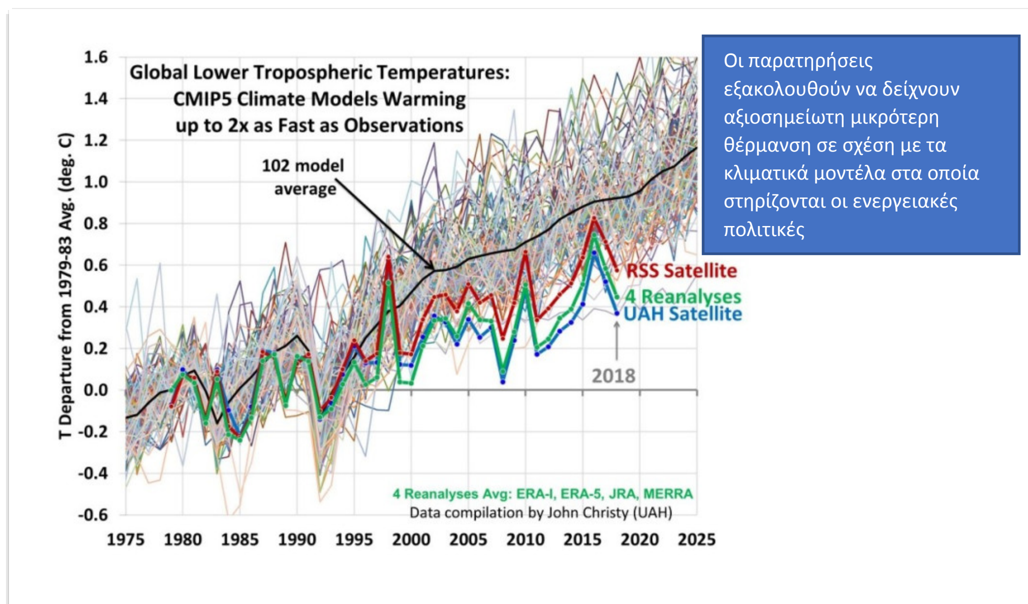
Παρά τις διαπιστώσεις των ερευνητών πριν 40 και 50 χρόνια τις οποίες λησμονήσαμε, εξακολουθούμε να μην διαθέτουμε μια ρεαλιστική εκτίμηση του πόσο ένα θερμότερο κλίμα θα μας επηρεάσει και εάν αυτό θα είναι 'επικίνδυνο'. Μη κατανοώντας ακόμη και αυτά, παραμερίζουμε θέματα σοβαρότερα όπως είναι η χρήση της γης και η εκμετάλλευση της από τον άνθρωπο. Έτσι, **έχουμε οδηγηθεί στο πρόβλημα όχι μόνο να υπερ-απλοποιήσουμε το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής**

αλλά και να υπερ-απλοποιήσουμε την 'λύση' του. Ασχέτως εάν αποδεχόμαστε ότι οι προβλέψεις των κλιματικών μοντέλων είναι ορθές και ότι η θέρμανση του πλανήτη είναι επικίνδυνη, η πρόθεση για άμεση απομάκρυνση από τα ορυκτά καύσιμα χωρίς να έχουν μελετηθεί σε βάθος η απόδοση και η αποτελεσματικότητα των ΑΠΕ, αποτελεί λανθασμένη αντιμετώπιση στο συγκεκριμένο πρόβλημα. Η προσπάθεια άμεσης μείωσης των ρύπων από την χρήση 'συμβατικών' πηγών ενέργειας για να μετριασθούν οι αρνητικές επιπτώσεις των ακραίων καιρικών φαινομένων στο άμεσο μέλλον μοιάζει σαν τον **Μάγο του Oz**. Το πρόβλημα της κλιματική αλλαγής, ανεξάρτητα φυσικής ή ανθρώπινης προέλευσης, είναι ένα χρόνιο πρόβλημα που χαρακτηρίζει την ενδελέχεια του κλίματος. Και αυτή, δεν είναι παρά η μακρόχρονη παρατήρηση της συμπεριφοράς του κλίματος σε βάθος δεκάδων, εκατοντάδων ή και εκατοντάδων χιλιάδων ετών. ('ανακατασκευή' του παρελθόντος με την στατιστική μοντελοποίηση proxy ευρημάτων στην επιφάνεια της γης και στον βυθό της θάλασσας).

Πόσο αντίθετο, σύμφωνα με την επιστημονική δεοντολογία, θα μπορούσε να είναι το γεγονός ότι θεωρούμε ένα τόσο πολύπλοκο και δυναμικό σύστημα όπως αυτό του κλίματος (**climate system**), δύναται να επηρεάζεται από ένα και μοναδικό αίτιο όπως στην περίπτωση της έκλυσης του CO2 από την ανθρώπινη δραστηριότητα και να επιφέρει την αύξηση της ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας; (**single cause and effect**).[163] Ομοίως, θεωρούμε ότι το κλίμα δεν χαρακτηρίζεται από περιοδικότητα (παρά μόνο ο καιρός με τις τέσσερεις εποχές) αλλά αντιθέτως υπάρχουν στο κλιματικό σύστημα δύο μόνο μεταβλητές, ο άνθρωπος και τον διοξείδιο του άνθρακα. Οι δύο αυτές μεταβλητές αθροιζόμενες, θα μας δίνουν πάντα την γραμμική επίλυση του προβλήματος η οποία απλουστευτικά λέει ότι όσο αυξάνει η ανθρώπινη δραστηριότητα με την χρήση ορυκτών καυσίμων τόσο θα αυξάνει και η έκλυση των ρύπων CO2, επομένως θα αυξάνει ως αποτέλεσμα και η θερμοκρασία του πλανήτη. Μεγάλου βαθμού απροσδιοριστίας μεταβλητές που εν δυνάμει αποτελούν ικανή αλλά όχι πάντοτε αναγκαία συνθήκη όπως π.χ. η δραστηριότητα

[163]https://realclimatescience.com/2019/01/national-geographic-1967-solar-activity-controls-glaciers/

του ήλιου, οι κοσμικές ακτινοβολίες, οι εκρήξεις των ηφαιστείων τόσο επιφανειακών όσο και υποθαλάσσιων, η διαρκής μετατόπιση των μαγνητικών πόλων της γης, τα ωκεάνια ρεύματα, κλπ., είτε δεν λαμβάνονται υπόψη καθόλου στις υποθέσεις των διαφόρων κλιματικών μοντέλων είτε παραμετροποιούνται χωρίς να μπορεί με σχετική βεβαιότητα να προσδιορίζεται το 'εύρος' της κλιματικής ανωμαλίας που μπορεί να προκαλέσει μεμονωμένα ή αθροιστικά ένα ή περισσότερα τέτοια φυσικά φαινόμενο.

Πηγή: http://www.drroyspencer.com/2019/12/cmip5-model-atmospheric-warming-1979-2018-some-comparisons-to-observations/

Η αποτυχία 102 κλιματικών μοντέλων να προβλέψουν την θερμοκρασιακή μεταβολή της κατώτερης τροπόσφαιρας συγκρινόμενα με τις μέχρι σήμερα πραγματικές μετρήσεις από δορυφόρους και μετεωρολογικά μπαλόνια, δείχνουν ότι αντίθετα με τις κυρίαρχες προβλέψεις, όχι μόνο δεν παρατηρείται αύξηση της θερμοκρασίας αλλά αντίθετα μείωση κατά 1° Fahrenheit περίπου. Το **πρωτόκολλο CIMP5** σύμφωνα με το οποίο αναπτυχθήκαν αυτά τα 102 κλιματικά μοντέλα, δείχνει ότι η προβαλλόμενη αύξηση της μέσης θερμοκρασίας, αυξάνει μέχρι δύο φορές ταχύτερα από τα στοιχεία των πραγματικών παρατηρήσεων.

Έτσι λοιπόν, οι πραγματικές μετρήσεις συνεχίζουν να δείχνουν σημαντικά μικρότερη θέρμανση από αυτή που τα κλιματικά μοντέλα και οι υποστηρικτές τους βασίσθηκαν για να θεμελιώσουν την θεωρία τους. Το επικίνδυνο δεν είναι η

επιστημονική αποτυχία ορθής πρόβλεψης. Η επιστήμη άλλωστε, δεν προσομοιάζει με μια συγκεκριμένη απόσταση που πρέπει να διανύσει ο ερευνητής. **Η επιστήμη είναι μια εξαντλητική διαδικασία προσέγγισης του 'είναι' βασιζόμενη στις παρατηρήσεις του 'γίγνεσθαι' στον αισθητό κόσμος μας προκειμένου επαληθευθεί ο Λόγος.** Το επικίνδυνο είναι, η επιστήμη να μετατραπεί σε δοξασία όταν δηλαδή *το κάρο της επιστήμης μπει μπροστά από το άλογο* όπως αρέσκεται με την φράση αυτή η Judith Curry να περιγράφει το φαινόμενο[164]. Τότε, η δοξασία μετατρέπεται σε αυταπόδεικτη 'αλήθεια' προκειμένου να στηριχθούν οι εκάστοτε αποφάσεις του συστήματος εξουσίας που μοιράζονται τα ηγεμονικά κράτη, οι υπερεθνικοί οργανισμοί και τα υπερεθνικά επιχειρηματικά συμφέροντα, πάντα εις βάρος όλων αυτών που χάνουν σε ένα παιγνίδι **zero-sum game**.

2.2 'Climategate': Από την 'Άβολη Αλήθεια' Μετά από 10 Χρόνια στην 'Άβολη Πραγματικότητα'

Η κρατούσα επιστημονική θεωρία της κλιματικής αλλαγής αλλά και της ρητορικής ενός μεγάλου αριθμού πολιτικών, επιχειρηματικών κύκλων αλλά και των mainstream ΜΜΕ βασίζεται στην θεωρία της διαχρονικής αύξησης της μέσης ατμόσφαιρας της γης ως αποτέλεσμα της ανθρωπογενούς δραστηριότητας έκλυσης των ρύπων του θερμοκηπίου και κυρίως της έκλυσης του διοξειδίου του άνθρακα (CO2).

[164] Το παρόν κεφάλαιο, είναι βασισμένο στην συνέντευξη που παραχώρησε η κλιματολόγος και πρώην ακαδημαϊκός, **Judith A. Curry**[164] [164] στον **Guy Sorman**, συγγραφέα και contributing editor του περιοδικού **City Journal** τον χειμώνα του 2019[164]. Η Judith A. Curry είναι μια Αμερικανίδα κλιματολόγος, πρώην επικεφαλής της έδρας του School of Earth and Atmospheric Science στο πανεπιστήμιο Georgia Institute of Technology (παραιτήθηκε το 2017), μέλος του Climate Research Committee του National Research Council of the USA και πρόεδρος της εταιρείας Climate Forecast Applications Network (CFAN). Είναι συγγραφέας του βιβλίου Thermodynamics of Atmospheres and Oceans (1999), co-editor της Εγκυκλοπαίδειας Encyclopedia of Atmospheric Sciences (2002), συγγραφέας πάνω από 140 επιστημονικών δημοσιεύσεων και βραβευμένη από την American Meteorological Society το 1992. Από το 2010, έχει κληθεί σε αρκετές περιπτώσεις από επιτροπές της Βουλής των Αντιπροσώπων του Αμερικανικού Κογκρέσου προκειμένου καταθέσει ως ειδικός επιστήμων σε θέματα που άπτονται της κλιματικής αλλαγής.

Το κυρίαρχο ‘εργαλείο’ στήριξης μιας επιστημονικής θεωρίας σχετικά με το κλίμα δεν είναι άλλο από την ντετερμινιστική παρατήρηση της κρίσιμης παραμέτρου της μετρήσιμης θερμοκρασίας. Από εκεί και πέρα, ένα σύνολο θερμοκρασιών που συλλέγηκαν σε ένα χρονικό διάστημα (συνήθως 10ετιών) είτε μέσω δορυφόρων (από το 1980), μετεωρολογικών σταθμών και αερόστατων, ιστορικών στοιχείων, κλπ. αποτελούν την ‘κρίσιμη μάζα’ για τους ερευνητές που θα θεμελιώσουν μια κλιματική θεωρία ως πρόβλεψη για το μέλλον και η οποία στην συνέχεια θα υποστεί την βάσανο του ελέγχου και της κριτικής από την ακαδημαϊκή κοινότητα.

Επομένως, τα θερμοκρασιακά ή στατιστικά δεδομένα (statistical data sets) αποτελούν τις ‘πλίνθους και την λάσπη’ (bricks and mortar) για κάθε επιστημονικό μοντέλο προκειμένου ο υπόψη ερευνητής να καταλήξει λογικά σε μια μεγαλύτερη ή μικρότερη βεβαιότητα για την συμπεριφορά του γήινου κλίματος σε βάθος χρόνου 10, 20 ή ακόμη και 100 ετών (για τους περισσότερο τολμηρούς) ή την ‘ανακατασκευή’ (restructuring) των κλιματικών συνθηκών κατά το παρελθόν στον πλανήτη και σε βάθος χρόνου μέχρι και αρκετών εκατομμυρίων ετών.

Αυτή η εμπειρική προσέγγιση για τους επιστήμονες του κλίματος κατέχει την θέση της κυρίαρχης μεθοδολογίας για την μοντελοποίηση (modelling) κάθε θεωρητικής θεμελίωσης που φιλοδοξεί να υποστηρίξει την εκδοχή της υπερθέρμανσης του πλανήτη τις επόμενες 10ετίες ή αντίθετα την ψύξη του σε σύγκριση με μια δεδομένη χρονική περίοδο. Οπότε, κάθε έλλειψη ή παράλειψη αξιόπιστων στατιστικών δεδομένων όσον αφορά τις καταγραφείσες θερμοκρασίες καθώς και η μεθοδολογία της στατιστικής τους επεξεργασίας και ανάλυσης, οδηγεί πολύ απλά σε λάθος αποτελέσματα άρα και λάθος συμπεράσματα. Όταν δε, ελλείψεις, παραλήψεις, εσφαλμένα data sets ή η επιλογή της στατιστικής επεξεργασίας περιλαμβάνουν a priori την συνειδητή επιστημονική παρέμβαση προκειμένου τα αποτελέσματα να συγκλίνουν σε ‘επιθυμητά’ συμπεράσματα τότε παύουμε να μιλάμε για επιστήμη αλλά για ένα μέσο που ‘εργαλειοποιεί’ το κλίμα για αλλότριους σκοπούς καταρχήν και σίγουρα όχι για την γνώση και τον σκοπό ύπαρξης της αφετέρου. Το σημαινόμενο, είναι η επιβολή **επιστημονικών ‘τετελεσμένων’** προκειμένου αυτά χρησιμοποιηθούν σαν υλικό προπαγάνδας ή και ψυχολογικών επιχειρήσεων για πολιτικούς λόγους στους πολίτες.

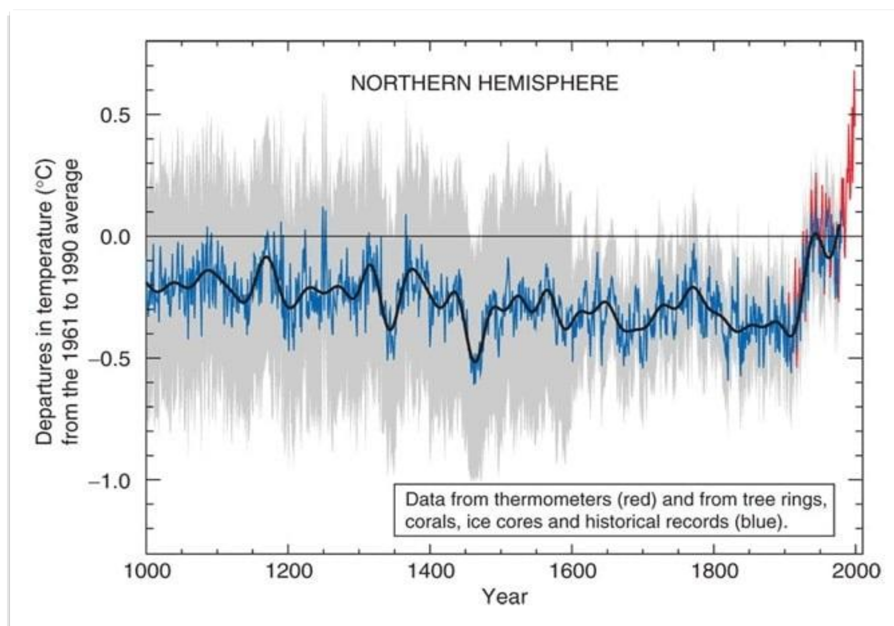
Το **Climategate** -κατά παράφραση του πολιτικού σκανδάλου Watergate την εποχή της προεδρίας Nixon στις ΗΠΑ – θεωρείται από τους σκεπτικιστές του κλίματος μια από τις σημαντικότερες αποδείξεις ότι οι υποστηρικτές της κλιματικής αλλαγής (υπό την έννοια της υπερθέρμανσης του πλανήτη λόγω της ανθρώπινης δραστηριότητας) δεν διακονούν την επιστημονική έρευνα και γνώση αλλά μια ατζέντα κατά βάση πολιτική ως προς τα προτάγματα και οικονομική ως προς τους στόχους. Το σκάνδαλο Climategate ξέσπασε λίγο πριν την διάσκεψη του ΟΗΕ για το κλίμα το 2009.

Τις τελευταίες 10ετίες μια πολύ σημαντική πηγή δεδομένων για την στήριξη του επιστημονικού 'ρεύματος' της ανθρωπογενούς υπερθέρμανσης της γης εξαιτίας της έκλυσης των αερίων του θερμοκηπίου και κυρίως του CO2 ήταν το ερευνητικό κέντρο **Climate Research** Unit (CRU) του **University of East Anglia** στο Ηνωμένο Βασίλειο. Πριν 10 χρόνια και συγκεκριμένα, στις 17 Νοεμβρίου του 2009, αποκαλύφθηκε ότι ένας hacker κατάφερε και εισήλθε στο υπολογιστικό σύστημα του πανεπιστημίου με αποτέλεσμα να αποσπάσει 61Mb ψηφιακού υλικού. Αυτό που διαφάνηκε είναι ότι το CRU επενέβαινε και χειραγωγούσε επιστημονικά δεδομένα προκειμένου η υπερθέρμανση του πλανήτη αποδειχθεί το αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων του ανθρώπου που προκύπτει από την εκβιομηχάνιση και την χρήση ορυκτών καυσίμων που έχουν σαν αποτέλεσμα την ατμοσφαιρική ρύπανση και το φαινόμενο των αεριών του θερμοκηπίου με πρωταίτιο το διοξείδιο του άνθρακα.

Πέρα από τα σκάνδαλα που προέκυψαν από την διαρροή της εσωτερικής αλληλογραφίας του πανεπιστημίου, μια σειρά emails από τον τότε διευθυντή του CRU, καθηγητή **Phil Jones** αποκάλυπταν την χρήση διαφόρων στατιστικών 'tricks' προκειμένου αφαιρέσει αποδεικτικά στοιχεία όπου παρατηρείτο μείωση των παγκόσμιων θερμοκρασιών ενώ ο ίδιος υποστήριζε την διαγραφή στοιχείων προκειμένου να μην παραδοθούν σε ερευνητές που θα μπορούσαν να μην έχουν τις ίδιες απόψεις με τον ίδιο και ίσως κριτίκαραν αρνητικά τις αναλύσεις του. Αργότερα, ο καθηγητής Phil Jones παύτηκε από τα καθήκοντα του και ο πρώην βρετανός υπουργός Λόρδος Lawson ζήτησε για την δικαστική διερεύνηση του σκανδάλου από

την τότε κυβέρνηση.[165] Το επίδικο της υπόθεσης δεν ήταν άλλο από το **HadCRUT4**, δηλαδή την συλλογή των θερμοκρασιακών δεδομένων (data set), το οποίο ήταν μια από κοινού παραγωγή του **UK Met Office's Hadley Centre** και του CRU, University of East Anglia την οποία χρησιμοποιούσε το IPCC του ΟΗΕ σαν τον κύριο dataset των μελετών τους.[166]

Βέβαια, το Climategate δεν ήταν το πρώτο κραυγαλέο δείγμα γραφής για την προσπάθεια μεθόδευσης ενός επιστημονικού φαινομένου υπό παρατήρηση - το κλίμα και η φυσική αέναη αλλαγή του - προκειμένου εξυπηρετηθούν αλλότριοι σκοποί και επιβληθούν πολιτικές που δεν αποτελούν εθνικές προτεραιότητες αλλά υπερεθνικές στρατηγικές ως μια εναρμόνιση ή ακόμη και εξελικτική συνέχεια εκείνη την εποχή του δόγματος της 'παγκοσμιοποίησης'. Ήταν το 1999, όταν ο δόκτωρ **Michael Mann** δημοσίευσε μια μελέτη με ένα διάγραμμα το οποίο έμελλε να γίνει έκτοτε το poster της καταστροφολογίας του κλίματος (climate alarmism), το **γράφημα 'Hockey Stick.'**[167]

[165] https://www.cfact.org/2019/11/01/climategate-ten-years-later/ Climategate: Ten years later
[166] https://journal-neo.org/2018/10/16/the-dark-story-behind-global-warming-aka-climate-change/
[167] https://www.libertynation.com/an-inconvenient-truth-for-al-gore-the-ice-is-still-there/

Η μελέτη αυτή αφού πέρασε βιαστικά τον επιστημονικό έλεγχο (peer review), αποτέλεσε το κυρίαρχο επιχείρημα το 2001 της αναφοράς του **IPCC**, **Third Assessment Report**. Αυτό, ήταν και το ορόσημο όπου από εκεί και μετά, ουδείς διανοήθηκε να αμφισβητήσει την ανθρώπινη επέμβαση στο κλίμα και την υπερθέρμανση του πλανήτη. Μετά από χρόνια, το 2006, το αμερικανικό Κογκρέσο όρισε μια επιτροπή με επικεφαλής τον στατιστικολόγο και καθηγητή του George Mason University, **Edward Wegman**, προκειμένου αξιολογηθεί περαιτέρω το 'Hockey Stick graph'. Η αναφορά που παρήγαγε η επιτροπή αμφισβήτησε την μεθοδολογία και τα δεδομένα που χρησιμοποίησαν οι επιστήμονες και υποστήριξε την άποψη ότι η μέθοδος που ακολουθήθηκε θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί προκειμένου προκύψει οποιοδήποτε σχήμα που θα ήθελε ζητηθεί.

Το πόρισμα, το αμερικανικό **Κογκρέσο** το έθεσε υπό περαιτέρω διερεύνηση από το National Research Unit με την **επιτροπή North** σύμφωνα με την οποία τα συμπεράσματα της επιτροπής Wegman στερούντο ουσίας[168] παρά το γεγονός ότι υπήρχαν θέματα στατιστικής ανάλυσης που ακολουθήθηκαν από τον Mann. Ωστόσο, αυτά είχαν ένα πολύ μικρό αποτέλεσμα στην τελική 'ανακατασκευή' για την επαλήθευση του μοντέλου.[169] Ο προβληματισμός όμως για μια γενικευμένη μεθόδευση παραποίησης της αλήθειας παράμεινε καθόσον μέχρι σήμερα ένα από τα πιο δημοφιλή, με την έννοια της δημοσιότητας που δόθηκε στην συνέχεια, e-mails από τον Phil Jones το κεντρικό πρόσωπο του σκανδάλου Climategate με την διάσημη φράση **'hide the decline'** (κρύψε την πτώση) απευθύνονταν στους εμπνευστές και συγγραφείς της θεωρίας του Hockey Stick, Michael Mann, Raymond Bradley και Malcom Hughes.[170]

Ο Michael Mann αποτέλεσε για τον **Al Gore**, τον πρώην αντιπρόεδρο των ΗΠΑ και νυν κλιματικό ακτιβιστή, το κύριο θεωρητικό-επιστημονικό υπόβαθρο σε συνδυασμό με την 'αυθεντία' του IPCC, προκειμένου διαμορφώσει την ρητορεία και την ακτιβιστική του δράση για το κλίμα και την υπερθέρμανση του πλανήτη. Εκ του αποτελέσματος, μια τέτοια δραστηριότητα εκτός από την 'ανθρωπιστική' του

---

168 https://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Wegman#cite_note-Powell2013-8 , retrieved 05/11/2019
169 https://en.wikipedia.org/wiki/North_Report, retrieved on 05/11/2019
170 https://wattsupwiththat.com/2018/04/23/flashback-twenty-years-ago-today-the-infamous-hockey-stick-was-published-in-nature/

διάσταση και την σταυροφορική του ένταση, πέραν όλων των άλλων, στην περίπτωση του Al Gore είναι και ιδιαίτερα κερδοφόρα σε σημείο που θα προβλημάτιζε εάν θα μπορούσαμε να συζητούμε για μια περίπτωση 'αιφνίδιου πλουτισμού' δεδομένου ότι μόλις το 2013 η προσωπική περιουσία του εκτιμήθηκε περίπου στα 300 εκ. δολάρια ΗΠΑ[171] ενώ ο πρώην αντιπρόεδρος των ΗΠΑ εγκαταλείποντας τον Λευκό Οίκο το 2001 είχε μια καθαρή περιουσιακή θέση της τάξης μόλις των 2 εκ. δολαρίων. Θα μπορούσε κατά τι τα ερωτηματικά του τρόπου πλουτισμού ενός 'ακτιβιστή' να απαντηθούν με κάποια 24 εκατομμύρια δολάρια που του απέφερε η κινηματογραφική ταινία, **'An Inconvenient Truth'** αλλά τα νούμερα, μοιάζουν να απέχουν κατά πολύ από τα δημοσιευμένα στοιχεία.

Θα μπορούσε κάποιος να ισχυρισθεί με αρκετή βεβαιότητα ότι η **'Άβολη Αλήθεια'** αποτέλεσε για την καριέρα του Al Gore τον κολοφώνα της δημοφιλίας του, γεγονός που του επέτρεψε αμέσως μετά, το 2007, να του απονείμει η Σουηδική Ακαδημία το **Νόμπελ Ειρήνης** που μοιράστηκε μαζί με το IPCC των Ηνωμένων Εθνών. Ωστόσο, οι 'αποκαλυπτικές' προβλέψεις του ντοκιμαντέρ μετά από 14 χρόνια αποδείχθηκαν εκ του αποτελέσματος μνημείο επιστημονικής αναξιοπιστίας και στρέβλωσης της ερευνητικής αυτοτέλειας σε σημείο τέτοιο που εύλογα εγείρονται ερωτηματικά για το εάν και κατά πόσο η **επιστήμη *a la carte*** σταχυολογήθηκε και στρατολογήθηκε με σκοπούς αλλότριους από αυτούς της διάσωσης της γης από την αλλαγή του κλίματος και την υπερθέρμανση του πλανήτη. Η 'Άβολη Αλήθεια' μεταβλήθηκε για τους ιθύνοντες νόες και για την ίδια την προσωπική αξιοπιστία του Al Gore σε **'Άβολη Πραγματικότητα'** παρατηρώντας μετά το 2013 ότι η Νέα Υόρκη ακόμη παραμένει στη θέση της και ότι οι πολικές αρκούδες όχι μόνο δεν εξαλείφθηκαν αλλά ο πληθυσμός τους αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς.

Δικαιολογημένα, κάποιος θα μπορούσε να αναρωτηθεί 'προς τι όλα αυτά;' Επιστημολογικά, η διαλεκτική του κλίματος θα μπορούσε να οριοθετηθεί μεταξύ της κλιματικής αλλαγής λόγω και ένεκα πρωτίστως της ανθρωπογενούς δραστηριότητας και της έκλυσης των ρύπων του θερμοκηπίου και από την άλλη της κλιματικής αλλαγής ως μια συνεχής φυσική εξέλιξη. Η ανθρώπινη δραστηριότητα με την

---

[171] https://www.heartland.org/news-opinion/news/how-al-gore-built-the-global-warming-fraud

τεχνολογία και την χρήση ορυκτών καυσίμων και στις δύο ακραίες εκδοχές δεν θα μπορούσε να αποτελεί προσδιορισμένο παράγοντα επιρροής στο κλίμα πολλώ δε μάλλον το να αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα για την υπερθέρμανση του πλανήτη. Χωρίς να εισερχόμεθα σε άλλα γνωστικά αντικείμενα των φυσικών επιστημών, θα υπογραμμίζαμε ότι ναι μεν το σημαίνον είναι το αποτέλεσμα της επιστημονικής έρευνας και αλήθειας αλλά το σημαινόμενο με τα λόγια του ιδρυτή της **Greenpeace, Paul Watson,** είναι ότι *'…δεν έχει σημασία το τι είναι αλήθεια, αλλά το τι πιστεύουν οι άνθρωποι ότι είναι αλήθεια…'*[172] Αν η προηγούμενη διαπίστωση δεν έχει νόημα για το ποιος επωφελείται, οι πολιτικοί ίσως έχουν την απάντηση: *'…Ο απώτερος σκοπός της 'εφαρμοσμένης' πολιτικής είναι να κρατά τις μάζες φοβισμένες – και εξ ανάγκης αυτές να εκλιπαρούν για την ασφάλεια τους – απειλώντας τες με μια ατέλειωτη σειρά ξωτικών και φαντασμάτων, όλα τους πλασματικά…Η ανάγκη να σωθεί η ανθρωπότητα είναι σχεδόν πάντα ένα προσωπείο που έχει σαν πρόθεση να την εξουσιάσει…'* **H.L. Mencken**, Αμερικανός δημοσιογράφος (1880-1956)[173]

Στην περίπτωση της κλιματικής αλλαγής, παρατηρούμε διαχρονικά ότι ένα επιστημονικό πεδίο που ενέχει ως φυσικό του χαρακτηριστικό την πολυπλοκότητα και την αβεβαιότητα της πρόβλεψης να καταλήγει ως μια 'γραμμική' συμπεριφορά ενός φαινομένου, προβλέψιμη από κάποια κλιματικά μοντέλα που 'κατάφεραν' να απομονώσουν την 'χαοτική' συμπεριφορά του. Και αφού οι κλιματικοί επιστήμονες και μετεωρολόγοι δεν καταφέρνουν με τα υφιστάμενα εργαλεία γνώσης να προβλέψουν με μεγάλη ασφάλεια τον καιρό παραπάνω από μια-δυο εβδομάδες, αντιθέτως καταφέρνουν να πείσουν τον κόσμο ότι μπορεί να προβλέψουν με υψηλή πιθανότητα (διάστημα εμπιστοσύνης πάνω από 67%-70%) πως θα συμπεριφερθεί το κλίμα του πλανήτη τις επόμενες 10ετίες.

Αρχικά, το αφήγημα περιεγράφηκε ως 'υπερθέρμανση του πλανήτη'. Αρκετά άμεσο μήνυμα πλην όμως συγκεχυμένο καθόσον η (υπερ)θέρμανση του πλανήτη παραπάνω από την τωρινή θερμοκρασία θα μπορούσε να εκληφθεί όχι κατ' ανάγκη

[172]Mihkel Mathiesen, *Global Warming in a Politically Correct Climate: How Truth Became Controversial*, iUniverse (2004), ISBN-10: 0595297978

[173]https://www.forbes.com/sites/ralphbenko/2014/06/09/threatened-global-catastrophes-keeping-you-up-at-night-rest-easy/#24b982c04aa3

ως κάτι κακό ή επικίνδυνο. Οπότε, η επίκληση του κινδύνου ήταν μικρής εντάσεως και η ανάγκη για άμεση δράση, 'μήνυμα χωρίς χρέωση'. Οπότε, περάσαμε στην επόμενη φάση αφού η 'υπερθέρμανση του πλανήτη' έμοιαζε να αργεί και οι brokers του κλίματος, ακαδημαϊκοί και πολιτικοί, ένοιωθαν ότι θα έπρεπε να το ανασκευάσουν γιατί αλλιώς θα μπορούσαν να εκτεθούν στο κοινό ή οι στόχοι της ατζέντας του συγκεκριμένου συστήματος εξουσίας θα καθυστερούσαν ή κινδύνευαν να ματαιωθούν. Έτσι, επινοήθηκε το νέο μήνυμα το οποίο θα έπρεπε να είναι φορέας μιας γενικής αλήθειας που κανείς δεν θα μπορούσε να αρνηθεί, σαφώς μικρότερης έντασης κινδύνου, αλλά σαφέστερα διφυές. Λόγω της αποτελεσματικής σύλληψης του, θα μπορούσε να ερμηνεύεται ανεξαρτήτως εάν τα πράγματα πάνε όπως είχαν αρχικά σχεδιαστεί ή όχι.

Και εγένετο η 'κλιματική αλλαγή'. Η οποία μέχρι σήμερα έδειξε να είναι ένα μεγάλο 'χωνευτήρι' ακόμη και αλληλοσυγκρουόμενων απόψεων γιατί ο 'δέκτης' ανεξάρτητα εάν υπάρχουν 'ακραία' καιρικά φαινόμενα ξηρασίας ή πλημμυρών, ταυτίζει υποσυνείδητα τον καιρό που ο ίδιος βιώνει και το μετεωρολογικό δελτίο του επόμενου 3ημέρου με την κλιματική αλλαγή. Άρα, πίσω από την ευρέως αποδεκτή αλήθεια ότι το κλίμα 'αλλάζει' μπορεί να μεταδοθεί από τον 'πομπό' με λιγότερη αντίσταση προς τον 'δέκτη' το μήνυμα ότι για το κάθε τι που βλέπει να αλλάζει στο κλίμα (στην πραγματικότητα τον καιρό) φταίει ο 'δέκτης' με την αλόγιστη χρήση του πετρελαίου, της βενζίνης, κλπ. προκαλώντας αισθήματα ενοχής και καλλιεργώντας συστηματικά την θυματοποίηση του. (δύσκολα έως ακατόρθωτα ο 'δέκτης' μπορεί να ανασύρει από το 'κατώτατο κατώφλι' (threshold) της μνήμης του, τις καιρικές συνθήκες των τελευταίων 10-20 ετών και να τις συνδυάσει σαν μια αλληλουχία φυσικών μετεωρολογικών γεγονότων από τα οποία μπορεί να συναγάγει μια κλιματική τάση)

Αφού το μήνυμα εμπεδώθηκε και προωθήθηκε σαν ένα 'αξίωμα', σαν μια γενική αλήθεια μη επιδεχόμενης αμφισβήτησης, περάσαμε στο τρίτο (αλλά όχι και τελευταίο) μέρος του έργου. Τώρα πλέον, το μήνυμα έχει την πιο ζοφερή επίκληση φόβου βάζοντας και την διάσταση του χρόνου – του κατεπείγοντος - και αυτός ο ενδόμυχος φόβος ψάχνει κάτι που θα προστατεύσει τον 'δέκτη', που θα του παρέχει την ασφάλεια για να ανταπεξέλθει αυτόν τον 'τερματικό' κίνδυνο. Πλέον, η

'υπερθέρμανση του πλανήτη' και η 'κλιματική αλλαγή' έδωσε την θέση της στην 'κλιματική κρίση' (climate crisis) και στην 'κλιματική επείγουσα κατάσταση' (climate emergency) γι' αυτό και οι 'καταστροφολόγοι' καλούν σε 'ξεσηκωμό', σε μια επανάσταση ενάντια στην 'εξάλειψη' του πλανήτη (Extinction Rebellion -διεθνής περιβαλλοντική κίνηση).

Η συγκυρία όμως της πανδημίας του Covid-19, έδωσε το έναυσμα για το τέταρτο -ίσως και τελευταίο βήμα- αυτού του σουρεαλιστικού 'κλιματικού' πειράματος το οποίο όχι μόνο θέλει να αλλάξει με το ζόρι το κλίμα του πλανήτη αλλά επί της ουσίας, το πρότυπο της δυτικής δημοκρατίας που εξελίχθηκε μέσα στο παραγωγικό πρότυπο του καπιταλιστικού μοντέλου της Βιομηχανικής Επανάστασης, θέλει να επιτεθεί στο ίδιο αυτό το μοντέλο και να το καταργήσει παρεμβατικά μεταρρυθμίζοντας μαζί κοινωνικές δομές και διεθνείς ισορροπίες. Η επόμενη ημέρα από το παγκόσμιο lockdown που επέβαλαν οι κυβερνήσεις στους πληθυσμούς είναι χειρότερη από την ασθένεια την ίδια. Επειδή, *'ποτέ δεν πρέπει να αφήνεις μια κρίση να πάει χαμένη'*[174], φράση που αποδίδεται στον Rahm Emmanuel, πρώην επικεφαλής του Λευκού Οίκου επί προεδρίας Barrack Obama, οι Δημοκρατικοί στις ΗΠΑ και η επιχειρηματική-γραφειοκρατική ελίτ που τους στηρίζει, οι υπερκρατικοί θεσμοί όπως τα Ηνωμένα Έθνη, η Ευρωπαϊκή Ένωση, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το World Economic Forum και άλλοι πολλοί, σύσσωμοι προσπαθούν με την υποστήριξη των mainstream ΜΜΕ να πείσουν τους λαούς ότι η ανάκαμψη από το πρωτοφανές οικονομικό κραχ, θα πρέπει να είναι 'πράσινη'. Όλοι αυτοί οι ακραιφνείς φίλοι του πλανήτη, δεν σταματούν από την επόμενη ημέρα του Covid-19 να στηρίζουν την θέση ότι μόνο με τεράστιες δαπάνες από τα δημοσιονομικά προγράμματα των χωρών θα μπορέσουν οι οικονομίες να επανεκκινήσουν από το τεχνητό 'κώμα' στο οποίο τέθηκαν εν μέσω της πανδημίας και οι δαπάνες αυτές θα πρέπει να είναι 'βιώσιμες'. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να στοχεύουν στην παντελή κατάργηση κάθε μορφής χρήσης ορυκτών καυσίμων και την αντικατάσταση τους με τις διάφορες μορφές ανανεώσιμων πηγών ενεργείας στο άμεσο μέλλον. Η δραματική έκκληση για άμεση λήψη μέτρων ανακούφισης των εθνικών οικονομιών αλλά με 'πράσινο' ενεργειακό

[174](https://www.washingtonexaminer.com/news/rahm-emanuel-reprises-never-let-a-crisis-go-to-waste-catchphrase-amid-coronavirus-pandemic)

πρόσημο, όχι μόνο προσεταιρίζεται την 'κρίση του καπιταλισμού' αλλά την κάνει να θεωρείται ζωτικής σημασίας για την ίδια την ανθρωπότητα.[175]

Δεύτερες σκέψεις έρχονται στον νου για 'αυθόρμητη' επανάσταση προκειμένου να σωθεί ο πλανήτης. Άραγε από ποιον; Το πρόταγμα 'για να σωθεί η ανθρωπότητα' πόσες φορές έχει πουληθεί κατά το ιστορικό παρελθόν και έχει αιματοκυλήσει λαούς στο όνομα κάποιας 'φωτισμένης δεσποτείας' που περιμένει να λυτρωθεί παίρνοντας ζωές στον Άδη. Ποτέ στην ανθρώπινη πορεία, δεν τέθηκε προτεραιότητα σε σχέση με το καλό της ανθρωπότητας και του συμφέροντος από οποιοδήποτε σύστημα δομημένης εξουσίας που διεκδικεί την επιβίωση του καταρχήν αλλά και την επικράτηση του αφετέρου εφόσον η ισχύς του το επιτρέπει. Τώρα, γιατί η ίδια μεθοδολογία που ακολουθεί το σημερινό σύστημα εξουσίας να αποτελεί εξαίρεση; Επαληθεύεται ο Πρόεδρος **Eisenhower** όταν έλεγε με νόημα ότι κάθε σχεδιασμός ενάντια στα συμφέροντα της πολιτείας είναι μια πολιτική πράξη η οποία εμφανίζεται κάτι σαν αναγκαίο κακό λόγω της επείγουσας φύσης του: *'Έχω δύο ειδών προβλήματα, τα επείγοντα και τα σοβαρά. Τα επείγοντα δεν είναι σοβαρά, και τα σοβαρά ποτέ δεν είναι επείγοντα'*[176]

Το προσωπείο που αναφέρει ο H.L. Mencken συνάδει με το κατά μερικές χιλιάδες χρόνια πρότερο Θουκυδίδειο Παράδειγμα το οποίο διδάσκει ότι όσο η ανθρώπινη φύση παραμένει αναλλοίωτη πάντα πίσω από το προσωπείο θα κρύβεται η ανάγκη για εξουσία και επιβολή της ισχύος. Δυστυχώς, αυτή είναι η **'Άβολη Πραγματικότητα'**.

[175] https://www.forbes.com/sites/tilakdoshi/2020/06/09/remaking-post-covid-19-western-capitalism--lessons-for-the-east/#532ae2633070

[176] https://quoteinvestigator.com/2014/05/09/urgent/Από τον λόγο του Αμερικανού Προέδρου Dwight Eisenhower στην δεύτερη Ολομέλεια του World Council of Churches στο North-Western University το 1954.

2.3 Το Βασικό Εθνικό Συμφέρον των Κρατών και η ‘Κλιματική Αλλαγή’

Η επικείμενη ‘καταστροφή’ του πλανήτη, η Αποκάλυψη του Ιωάννη λόγω της κλιματικής αλλαγής, πρόκειται να συμβεί μέχρι το 2050. Το λένε επιστήμονες, το λένε ερευνητές, το λένε θεσμοί, το λένε εκπρόσωποι κυβερνήσεων. Ο Μάρτιος του 2020, φαίνεται ότι ήταν η κατάλληλη στιγμή ώστε να αλλάξει για άλλη μια φορά το αφήγημα του κλίματος. Οι επενδυτές του κλιματικού Αρμαγεδδώνα δεν θα μπορούσαν να φαντασθούν μια καλύτερη ευκαιρία από αυτή που τους έδωσαν τα μέτρα από την πανδημία του κορωναϊού. Με την διεθνή οικονομία σε κώμα και σε μηχανική υποστήριξη με τα διάφορα ‘πακέτα’ διάσωσης και κεϋνσιανής αντίληψης, οι προμηθείς του περιβάλλοντος θέλησαν να γίνουν επιμηθείς και να πείσουν ότι μόνο με την παροχέτευση τεραστίων προγραμμάτων χρηματοδοτικής στήριξης από τον κρατικό παρεμβατισμό μπορεί η οικονομία να ξανασταθεί στα πόδια της, με την προϋπόθεση όμως ότι κάθε δάνειο, κάθε επιχορήγηση, κάθε bailout, θα έχει σαν σκοπό την μετατροπή του ‘αδηφάγου’ σε γήινους πόρους παραγωγικού μοντέλου, σε μια θάλασσα ‘πράσινης’ ανάπτυξης, μιας βιώσιμης και αειφόρου οικονομίας στηριζόμενης πλήρως στην εκμετάλλευση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στοιχείο που θα επιτρέψει τις κυβερνήσεις να καταπολεμήσουν την έκλυση CO2, άρα και την υπερθέρμανση του πλανήτη, άρα και την διάσωση της ανθρωπότητας από τον αφανισμό!

Πριν την διάσκεψη για το κλίμα στην **Μαδρίτη της Ισπανίας** μεταξύ 2-11 Δεκεμβρίου 2019 υπό την αιγίδα του ΟΗΕ (**UN Climate Change Conference, COP25**) και την συμμετοχή πάνω από 190 χωρών, το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** στις 27 Νοεμβρίου, υιοθέτησε μετά από σχετική ψηφοφορία (429 υπερ. 225 κατά), απόφαση σύμφωνα με την οποία δηλώνεται για το κλίμα **‘κατάσταση έκτακτης ανάγκης’** εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης[177] μόλις δύο μήνες πριν την πανδημική κρίση.

[177] https://www.forbes.com/sites/davekeating/2019/11/28/eu-parliament-declares-climate-emergency/#a6135b13dce6

Με τον τρόπο αυτό, η Ε.Ε διαφοροποιείται πλήρως από την πολιτική των **ΗΠΑ** στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής δεδομένης της απόφασης του Προέδρου **Donald Trump** να αποχωρήσει από την **Συμφωνία του Παρισιού** (2015) με καταληκτική ημερομηνία τις 4 Νοεμβρίου του 2020. Αντίθετα, οι Ευρωπαίοι ξεδιπλώνουν ένα εξαιρετικά φιλόδοξο σχέδιο που έχει σαν στόχο να υλοποιήσουν πάση θυσία τα προβλεπόμενα της Συμφωνίας με χρονοδιάγραμμα καταρχάς το 2030 (το 55%) και καταληκτική χρονιά το 2050 όπου φιλοδοξούν να επιτύχουν το **net zero carbon** δηλαδή την μηδενική έκλυση ρύπων από τα αέρια του θερμοκηπίου. Η ψήφιση της 'έκτακτης ανάγκης' από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, έρχεται μόλις μια ημέρα από την τυπική διαβεβαίωση που έδωσε προκειμένου η **Ursula von der Leyen** να μπορέσει να αναλάβει τα καθήκοντα της ως η νέα πρόεδρος της Κομισιόν. Η Von der Leyen έρχεται χρονικά την κατάλληλη στιγμή να υλοποιήσει τις υποσχέσεις της οι οποίες κινούνται σε δύο άξονες της πολιτικής που θα ακολουθήσει για την Ευρώπη: ο ένας αφορά την ψηφιακή μεταρρύθμιση και ο άλλος την κλιματική αλλαγή. Ήδη, η νέα πρόεδρος της Ε.Ε προετοιμάζει τους νέους νόμους για το κλίμα και το περιβάλλον τους οποίους παρουσίασε στις 11 Δεκεμβρίου 2019[178] σαν μέρος του ευρωπαϊκού **New Green Deal** εμπνεόμενη από τις προτάσεις των Αμερικανών Δημοκρατικών όπως η **Elizabeth Warren**, ο **Bernie Sanders** και η **Alexandria Ocasio-Cortez.**

Στο πλαίσιο αυτό, της μεταστροφής της πολιτικής της Ε.Ε για το κλίμα σε σχέση με τις ΗΠΑ και μεσούντος του εμπορικού πολέμου μεταξύ ΗΠΑ – Κίνας, η Ευρώπη αποφασίζει να καθαρίσει το περιβάλλον, μεταρρυθμίζοντας εκ βάθρων την οικονομία και το παραγωγικό μοντέλο ανάπτυξης που καθιέρωσε η Βιομηχανική Επανάσταση εδώ και 150 χρόνια. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό, τον Μάρτιο του 2020 παρουσιάσθηκε ο ευρωπαϊκός νόμος για το κλίμα **(European Climate Law)** και προβλέπεται μέχρι τον προσεχή Οκτώβριο, η **Commission** να παρουσιάσει το σχέδιο με το οποίο η Ε.Ε θα μειώσει τους ρύπους του θερμοκηπίου τουλάχιστον κατά 50% μέχρι το 2030.

[178] https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/leaked-brussels-draft-proposal-for-a-european-green-deal/

Από την άλλη πλευρά του Ατλαντικού, διαφαίνεται ένα τεράστιο χάσμα που χωρίζει την εξωτερική πολιτική των **Ρεπουμπλικάνων** από αυτή των **Δημοκρατικών** και το οποίο δεν χάνουν την ευκαιρία και οι δύο να το επιτείνουν ενόψει της κούρσας του προεδρικών εκλογών στις ΗΠΑ τον επόμενο Νοέμβριο. Κατ' αυτό τον τρόπο, η **Nancy Pelosi**, κοινοβουλευτική εκπρόσωπος των Δημοκρατικών και υποψήφια για το χρίσμα, ταξίδεψε στην Μαδρίτη μαζί με μια αντιπροσωπία του Κογκρέσου προκειμένου να αντιπαραθέσει μια ξεκάθαρη πολιτική παρουσία στην Διάσκεψη του ΟΗΕ για το κλίμα και να προσπαθήσει με κάθε τρόπο, να αποτρέψει ο αμερικανικός λαός να μάθει την τραγική αποτυχία της Συμφωνίας του Παρισιού και τους λόγους που οδήγησαν σε αυτό το αδιέξοδο.[179]

Εναποθέτοντας τις ελπίδες της στην μη επανεκλογή του τον Νοέμβριο του 2020, προσπάθησε να μεταπείσει τους υπόλοιπους εταίρους της κλιματική συναίνεσης ότι οι ΗΠΑ παρ' όλα αυτά ***'είναι ακόμη μέσα'(we're still in)***: *'Σήμερα, η αντιπροσωπία μας ολοκλήρωσε μια επιτυχημένη 2ήμερη επίσκεψη στην Μαδρίτη με ένα μήνυμα που μετέφερε εκ μέρους του Αμερικανικού Κογκρέσου. Η καταπολέμηση της κλιματικής κρίσης είναι η υπαρξιακή κρίση της εποχής μας και ήταν βασικό το ότι η αντιπροσωπεία μας στάθηκε δίπλα με τους διεθνείς εταίρους μας οι οποίοι εξακολουθούν να οικοδομούν και να παγιώνουν τις δεσμεύσεις τους προκειμένου εκπληρώσουν τους στόχους της Συμφωνίας του Παρισιού'*[180]

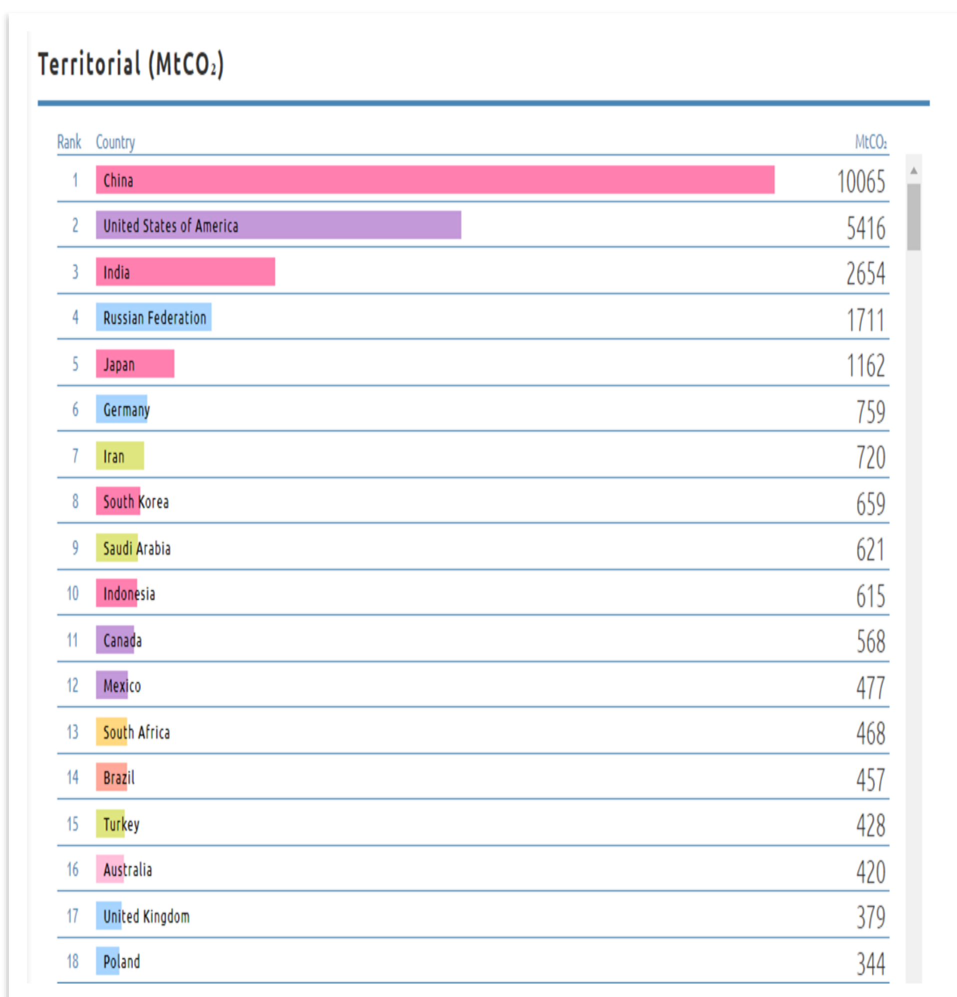
Ο Κινεζικός παράγοντας και η ανάσχεση του στην αναθεωρητική στρατηγική να αμφισβητήσει τον αμερικανικό **'μονοπολισμό'** είναι ίσως το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι διεθνείς σχέσεις. Το κλίμα, είναι περισσότερο από προφανές ότι αποτελεί 'εργαλείο' άσκησης μαλακής ισχύος είτε για την κατατριβή τρίτων είτε επιβολή τετελεσμένων προκειμένου ηγεμονικές χώρες περιορίσουν την επιρροή τους στο γεωπολιτικό περιβάλλον και στην διεθνή οικονομία. Σκεπτικισμός επικρατεί στον αναπτυγμένο κόσμο για την στάση των ΗΠΑ, καταρχήν να αποχωρήσουν από την Συμφωνία του Παρισιού, αλλά και της Κίνας για

[179] https://wattsupwiththat.com/2019/12/03/democrats-fly-to-madrid-to-conceal-paris-agreements-colossal-failure-from-americans/
[180] https://www.speaker.gov/newsroom/12319-1

τον επαμφοτερίζοντα ρόλο της στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής αλλά και στην προώθηση των 'πράσινων' υποδομών. Όσοι ξαφνιάζονται για αυτόν τον επαμφοτερίζοντα ρόλο της Κίνας στα περιβαλλοντικά και ενεργειακά πράγματα (εκτός των άλλων), δεν έχουν λάβει υπόψη τους **Zhuge Liang, Sun Tzu** και άλλους μεγάλους Κινέζους στρατηγιστές. Οι πολλές αντιθέσεις στην ενεργειακή ανάπτυξη της Κίνας έγκειται στο ότι η χώρα είναι η μεγαλύτερη αγορά λιγνίτη αλλά και η μεγαλύτερη παραγωγός 'καθαρής' ενέργειας στην διεθνή αγορά, γεγονός που αποδίδεται κυρίως στις τεράστιες απαιτήσεις να καλύψει τις ενεργειακές της ανάγκες τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για την βιομηχανία της.[181]

Μπορεί η **Κίνα** να είναι ο **No1 ρυπαντής** παγκοσμίως σε ρύπους του διοξειδίου του άνθρακα αλλά ταυτόχρονα έχει παύσει πολλά λιγνιτικά εργοστάσια, έχοντας όμως άμεσο στόχο, να κατασκευάσει νέα με αυστηρότερες προδιαγραφές για μικρότερη επιβάρυνση του περιβάλλοντος και κύριο γνώμονα την σχέση δυναμικότητας της χώρας στην παραγωγή ενέργειας **(overcapacity)** προς την εξέλιξη της ζήτησης για κατανάλωση ενέργειας.[182] Τα νέα εργοστάσια παραγωγής ενέργειας που σχεδιάζει η Κίνα, θα έχουν αθροιστικά το ίδιο δυναμικό παραγωγής ενέργειας από όσο έχει η Ε.Ε στο σύνολο της,[183] οδηγώντας την κούρσα της αύξησης της ηλεκτρισμού παγκοσμίως από λιγνίτη και ακυρώνοντας κατ' ουσία κάθε προσπάθεια των Ηνωμένων Εθνών αλλά κυρίως όλων των κρατών που συμμετείχαν και συνυπέγραψαν την Συμφωνία του Παρισιού, να μειώσουν την έκλυση των ρύπων του θερμοκηπίου με τρόπο παρεμβατικό και κατασταλτικό.

[181] https://phys.org/news/2019-12-china-coal-trims-energy.html
[182] https://www.speaker.gov/newsroom/12319-1
[183] https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-11-20/china-set-for-massive-coal-expansion-in-threat-to-climate-goals

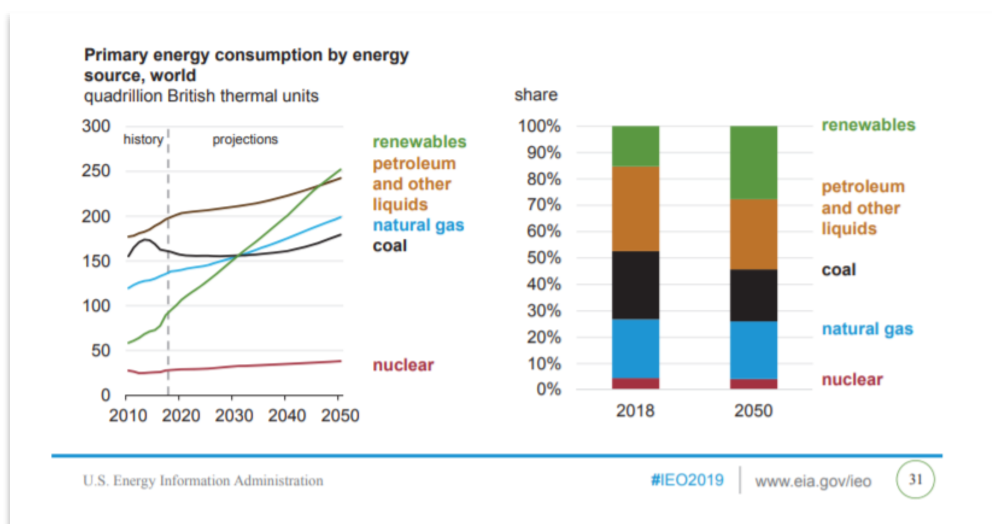

Πηγή: http://www.globalcarbonatlas.org/en/CO2-emissions

Από την άλλη πλευρά της εξίσωσης, **η παραδοξότητα του παιγνίου μηδενικού αθροίσματος (zero-sum game)** επαληθεύεται με το ότι άλλες χώρες που πρωτοστατούν στις 'πράσινες' πολιτικές και στην διάσωση του πλανήτη από τον ***'Κλιμαγεδώννα'***, στηρίζονται αποκλειστικά στην Κίνα για την κατασκευή ηλιακών panels καθόσον η σινική βιομηχανία έχει διαχρονικά συμβάλλει στην μείωση του κόστους κατασκευής των panels κατά 80% μεταξύ 2008-2013 ενώ ανάλογη μείωση παρατηρείται στην κατασκευή ανεμογεννητριών και μπαταριών λιθίου (Li-Ion). Η κινεζική κυβέρνηση, ακολουθώντας μια **real politique** στην οικονομία της, στο διεθνές εμπόριο, στην ενεργειακή της επάρκεια και στην εξωτερική της πολιτική έχει φροντίσει ταυτόχρονα να προβληματίζει με την ραγδαία αύξηση των ρυπογόνων αερίων την τελευταία 20ετία την Δύση, αλλά παράλληλα να αποτελεί έναν από τους

κυριότερους πόλους παραγωγής νέων αποτελεσματικών και αποδοτικών ενεργειακών τεχνολογιών.[184]

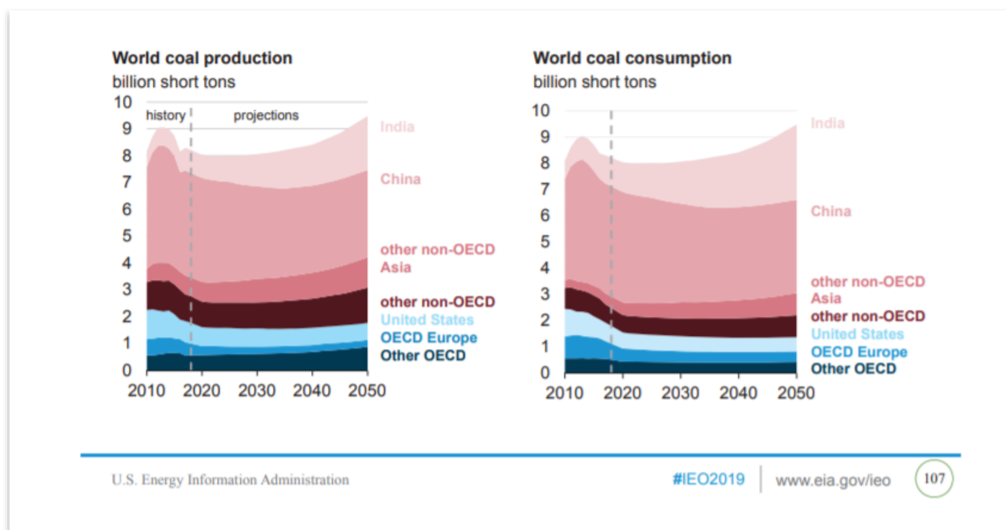
Στο **International Energy Outlook** του 2019[185] από το **U.S. Energy Information** του Υπουργείου Ενέργειας των ΗΠΑ, η παγκόσμια κατανάλωση ενέργειας προβλέπεται να συνεχίσει να αυξάνεται σχεδόν κατά 50% μεταξύ 2018 και 2050 και με κύριο συμμέτοχο τις χώρες εκτός **ΟΟΣΑ** σε ποσοστό σχεδόν κατά 70%. Αντίθετα, οι χώρες του ΟΟΣΑ προβλέπεται να συνδράμουν με ένα αναιμικό 15% κατά το ίδιο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με τις ίδιες εκτιμήσεις, οι **ΑΠΕ** σταδιακά και μέχρι το 2050 γίνονται ο κύριος πόλος κατανάλωσης ενέργειας αν και αύξηση παρατηρείται σε όλες τις κύριες πηγές ενέργειας.

Όσον αφορά δε το επίδικο θέμα του διοξειδίου του άνθρακα (CO2), η έκθεση προβλέπει ότι στις περισσότερες περιοχές μέχρι το 2050, η παραγωγή αλλά και η κατανάλωση του άνθρακα δείχνει να παραμένει κοντά στα σημερινά επίπεδα - ακολουθώντας το επικρατέστερο σενάριο ανάπτυξης ΑΕΠ και αύξησης του παγκόσμιου πληθυσμού – με την Κίνα να αποτελεί τον μεγαλύτερο παραγωγό αλλά και τον μεγαλύτερο χρήστη λιγνίτη. Στο ίδιο περίπου επιπέδου παραγωγής-κατανάλωσης κινούνται και οι χώρες του ΟΟΣΑ όπου η κατανάλωση του λιγνίτη

[184] https://phys.org/news/2019-12-china-coal-trims-energy.html
[185] https://www.eia.gov/outlooks/ieo/pdf/ieo2019.pdf

προβλέπεται μέχρι το 2025 να έχει μια ελαφρά μείωση της τάξης του 2.5% προτού σταθεροποιηθεί σχετικά για το υπόλοιπο της χρονικής περιόδου μέχρι το 2050.

Επομένως, ένα από τα κρυμμένα καλά μυστικά της **'καταστροφολογίας'** για το κλίμα που χρησιμοποιούν κύρια η Ευρώπη και Βόρεια Αμερική είναι ότι πίσω από την ρητορική αυτή, υπάρχει η αμείλικτη πραγματικότητα ότι οι χώρες της **Ν.Α. Ασίας και πρωτίστως Κίνα-Ινδία,** είναι αυτές με την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη και την καταιγιστική αύξηση του πληθυσμού τους που τις υποχρεώνουν, να ικανοποιήσουν πρώτιστα τους εθνικούς τους στόχους, την διατήρηση ή αύξηση της ισχύος τους συνολικά και δευτερευόντως να ορίζουν η ίδιες τέτοιες εθνικές στρατηγικές που στην συγκεκριμένη περίπτωση επιβάλλουν την χρήση περισσότερου λιγνίτη.[186]

Ένας ακόμη παράγοντας ενίσχυσης της άποψης ότι η Ν.Α Ασία δεν πρόκειται να ακολουθήσει την Δύση σε αυτήν την ενεργειακή αδηφαγία είναι παράλληλα και το οικονομικό και γεωπολιτικό project του νέου 'Δρόμου του Μεταξιού' **(Belt and Road Initiative -BRI)** ως εργαλείο άσκησης εξωτερικής πολιτικής 'ήπιας ισχύος' από την Κίνα σε όλη την Ευρασία. Το Πεκίνο από το 2013, με το μεγαλεπήβολο σχέδιο του BRI, αναζητά να προωθήσει την συγκοινωνιακή διασύνδεση, το διεθνές εμπόριο και τις επενδύσεις σε υποδομές σε μια περιοχή που καλύπτει περίπου το 65% του

[186] https://www.thegwpf.com/booming-southeast-asias-dirty-secret-booming-coal/

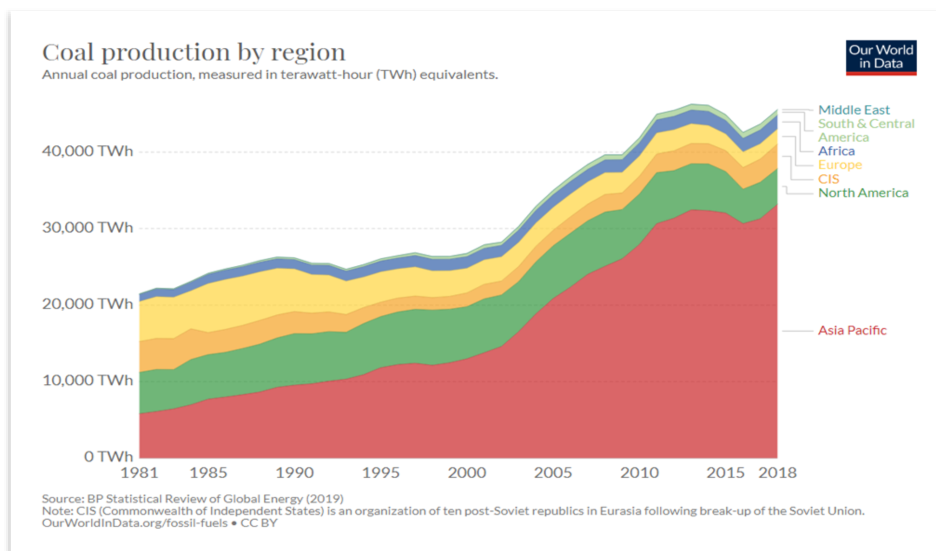
παγκόσμιου πληθυσμού και το 1/3 του παγκόσμιου ΑΕΠ. Ένας τέτοιος στρατηγικός σχεδιασμός είναι εξαιρετικά ενεργοβόρος και κοστοβόρος.

Ειδικότερα, στο θέμα της ενέργειας, όλες αυτές οι χώρες αναζητούν χρηματοδότηση μέσω κυρίως κινεζικών επενδύσεων και μεταφοράς τεχνολογίας προκειμένου εκμεταλλευτούν με αποδοτικότερο (μείωση του κόστους παραγωγής ενέργειας) και αποτελεσματικότερο τρόπο (δίκτυα διανομής, αξιοπιστία δικτύων, κλπ.) κυρίως φθηνότερες πηγές ενέργειας, όπως είναι καταρχήν ο άνθρακας και σε μικρότερο βαθμό το φυσικό αέριο. Για παράδειγμα, η **Ινδονησία** είναι η 5η κατά σειρά παραγωγός χώρα παγκοσμίως σε λιγνίτη και ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στο κόσμο. Η Ινδονησία, στην προσπάθεια της, όπως και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, να αυξήσει την προστιθέμενη αξία στην εκμετάλλευση του ορυκτού της πλούτου αλλά και για να ικανοποιήσει τις ολοένα και μεγαλύτερες ενεργειακές ανάγκες λόγω αύξησης του πληθυσμού της και της βελτίωσης του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών της, έχει αποφασίσει να μεταστρέψει την μέτρια για την οικονομία της προστιθέμενη αξία απλώς της εξαγωγής πρώτης ύλης, δηλαδή του λιγνίτη, σε παραγωγή ενέργειας στο εσωτερικό της χώρας προκειμένου να αντιμετωπίσει την εγχώρια κατανάλωση για ηλεκτρισμό.[187] Στο πλαίσιο αυτό, η Κίνα καλείται από την κυβέρνηση της Ινδονησίας να καλύψει το χρηματοδοτικό κενό της χώρας και εν μέρει, δημιουργώντας τις απαραίτητες υποδομές από εκεί που θα περνά ο νέος Δρόμος του Μεταξιού, να επενδύσει στην κατασκευή λιγνιτο-παραγωγικών μονάδων ηλεκτρισμού μαζί και με την μεταφορά της ανάλογης τεχνολογίας.

Είναι σαφές ότι οι χώρες της Ασίας-Ειρηνικού είναι η περιφέρεια με την μεγαλύτερη παραγωγή στον κόσμο σε λιγνίτη (πάνω από 70% της παγκόσμιας παραγωγής) μακράν των υπολοίπων χωρών στις υπόλοιπες περιφέρειες. Οπότε, είναι αναμενόμενο κάνοντας χρήση της κοινής λογικής που προσδιορίζει το εθνικό συμφέρον, να μην αποποιηθούν ενός τέτοιου τεραστίου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος **(competitive advantage)** έναντι τρίτων χωρών και να συνεχίσουν να

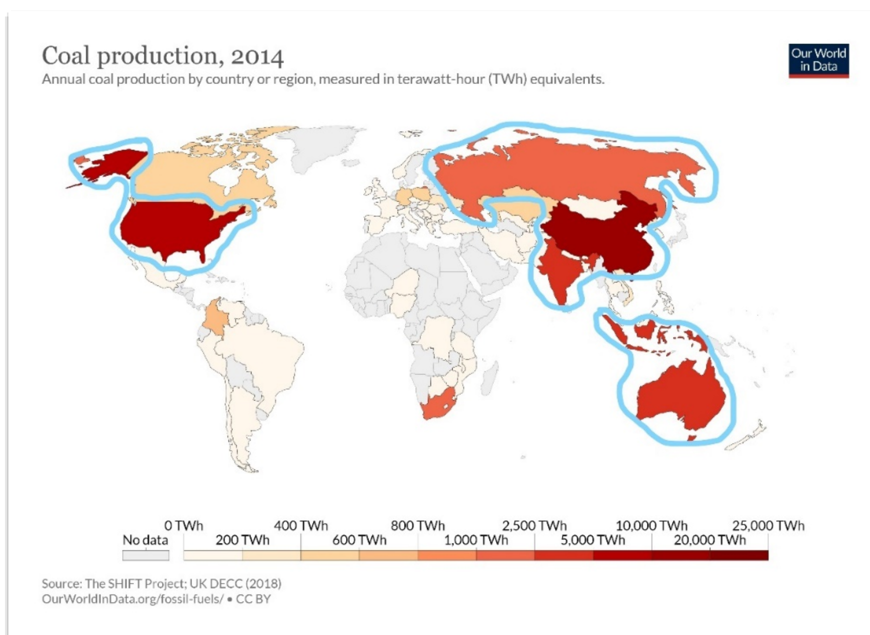
[187] http://esi.nus.edu.sg/docs/default-source/doc/china-indonesia-coal-relationship--a-new-phase-under-the-belt-road-ini-.pdf

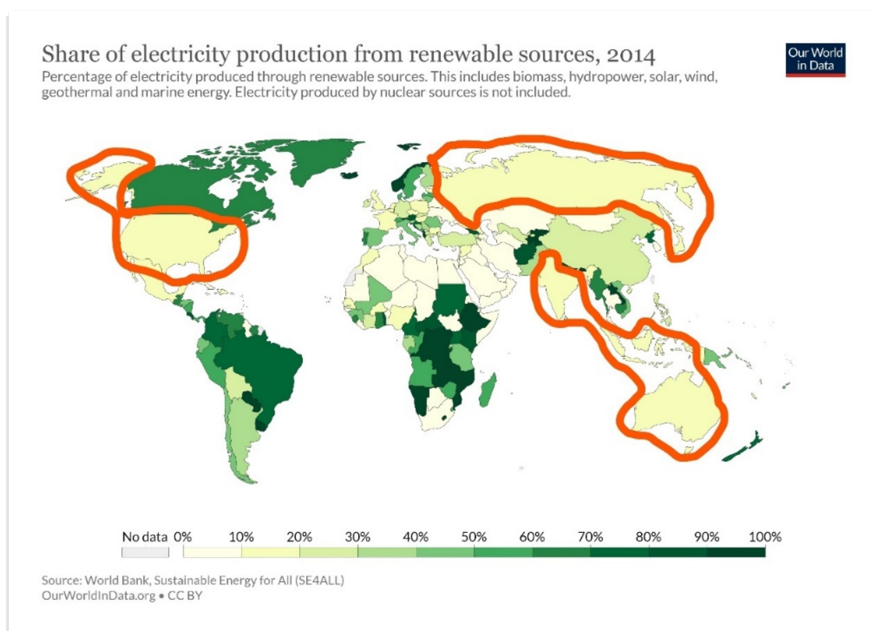
παράγουν φθηνή ηλεκτρική ενέργεια για ικανοποίηση -σε πολλές των περιπτώσεων- τεραστίων αναγκών.

Πηγή: https://ourworldindata.org/grapher/coal-production-by-region

Οι περιοχές του πλανήτη με τη μεγαλύτερη παραγωγή λιγνιτικών αποθεμάτων συμπίπτουν σε μεγάλο ποσοστό με τις περιοχές αυτές όπου οι χώρες τους υπολείπονται στην παραγωγή **'πράσινης' ηλεκτρικής ενέργειας**. Όταν λοιπόν οι χώρες Ασίας-Ειρηνικού παράγουν τα 2/3 του παγκόσμιου λιγνιτικού προϊόντος και ταυτόχρονα υπολείπονται στην χρήση ΑΠΕ, είναι εξαιρετικά επισφαλές να θεωρούμε ότι μπορεί να γίνει μια τέτοια γιγαντιαίων διαστάσεων μεταστροφή για να αλλάξει το παραγωγικό μοντέλο των χωρών αυτών. Και αυτό γιατί, λαμβάνοντας υπόψη την **σχέση/κόστους οφέλους** για κάθε διαφορετική περίπτωση χρήσης πηγών ενέργειας αλλά και την τεχνολογική εξέλιξη εκείνη που θα εξασφαλίσει ότι μέχρι το 2050 θα έχει καταφέρει ο πλανήτης να εκπέμπει μηδέν ρύπους του θερμοκηπίου, οι πιθανότητες είναι εξαιρετικά μικρές (εκτός και εάν προκύψει μια μοναδική τεχνολογική πρόοδος) για την παραγωγή αποκλειστικά ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και με κόστος συγκριτικά μικρότερο από το αντίστοιχο των ορυκτών καυσίμων.

Το **American Enterprise Institute** σε μια εκτεταμένη μελέτη του με τον τίτλο ‘The Green New Deal Economics and Policy Analytics’[188] σχετικά με την εφικτότητα και σκοπιμότητα χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος σε ποσοστό 100% στα πλαίσια ενός **Green New Deal**, τόσο για

[188] Benjamin Zycher, *The Green New Deal Economics and Policy Analytics*, American Enterprise Institute, Washington DC, April 2019, retrieved on 06 December 2019 at https://www.aei.org/wp-content/uploads/2019/04/RPT-The-Green-New-Deal-5.5x8.5-FINAL.pdf

την πολιτεία της Καλιφόρνια όσο και των Ηνωμένων Πολιτειών στο σύνολο τους, μεταξύ άλλων, αναφέρει ότι: Το σενάριο της **'100% ανανεώσιμης ενέργειας'** είναι μια πολιτική θεολογία χωρίς καμιά πρακτική βάση και μάλιστα αυτοαναιρούμενη εξ αιτίας της εγγενούς μη αξιόπιστης συμπεριφοράς των ΑΠΕ η οποία καταλήγει σε σημαντική εκπομπή ρύπων του θερμοκηπίου λόγω της **ανάγκης για backup** και κάλυψη του δικτύου σε **απομακρυσμένες περιοχές** με την αναπόφευκτη χρήση της αξιοπιστίας των ορυκτών καυσίμων. Τα εφεδρικά ηλεκτροπαραγωγά συστήματα από ορυκτά καύσιμα, παρέχουν σταθερότητα στο δίκτυο αλλά το σημαντικότερο είναι η πρόληψη για τυχόν ελλείψεις στην παροχή ενέργειας και **blackouts**.

Σύμφωνα πάντα με την μελέτη, η ποσότητα παραγωγής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα στην περίπτωση του υποθετικού σεναρίου 100% ΑΠΕ για τις ΗΠΑ, θα είχε σαν αποτέλεσμα έκλυση ρύπων του θερμοκηπίου ανάλογη με το 35% του επιπέδου ρύπων από όλες τις πηγές ενέργειας που χρησιμοποιήθηκαν κατά το 2017 στις Ηνωμένες Πολιτείες. Χωρίς την χρήση εφεδρικού ηλεκτρικού δικτύου που θα στηρίζεται στις 'συμβατικές' πηγές ενέργειας, τα ηλεκτρικά δίκτυα, τόσο σε τοπικό όσο και εθνικό επίπεδο, χαρακτηρίζονται από σημαντικά μειωμένη αξιοπιστία και κατ' επέκταση μεγάλη αύξηση στην συχνότητα και στην διάρκεια εμφάνισης blackouts. Η σημερινή τεχνολογία στις μπαταρίες **Li-Ion** δείχνει να μην λύνει το πρόβλημα των εναλλακτικών-εφεδρικών δικτύων.

Ο **Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών** συνάδει με τον παρεμβατισμό και την κεντρικά σχεδιαζόμενη οικονομία του **OpenDemocracy** και αποφαίνεται ότι αυτό που χρειάζεται τελικά είναι ένα παγκόσμιο **Green New Deal** που θα συνδυάζει την περιβαλλοντική ανάκαμψη, την κεφαλαιακή σταθερότητα και την οικονομική δικαιοσύνη μέσω σημαντικών δημόσιων επενδύσεων. Αυτή η νέο-κεϋνσιανή δημοσιονομική πολιτική, θα βοηθήσει στο να απεξαρτηθεί/απομακρυνθεί η παραγωγή ενέργειας από τον άνθρακα, τις μεταφορές, την διατροφική αλυσίδα ενώ παράλληλα θα εγγυάται την εργασία για εργαζόμενους που εκτοπίζονται από την αγορά και θα στηρίζει την χαμηλού επιπέδου χρήση του άνθρακα στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι αναπτυσσόμενες χώρες θα είναι εκεί που τελικά το

στοίχημα για την μάχη της κλιματικής αλλαγής θα κερδηθεί ή θα χαθεί, μέσω την μεταφορά τεχνολογίας και των απαιτούμενων οικονομικών πόρων.[189]

Μια παγκόσμια Green New Deal**,** οι σταυροφόροι της υπερθέρμανσης του πλανήτη την χρειάζονται για να περισώσουν τον **πολυμερισμό** (multilateralism) όπως ισχυρίζονται. Η φρασεολογία των πολυμερών συμφωνιών μπορεί να προέρχεται από την εποχή που άρχισε να χρησιμοποιείται, δηλαδή μετά τον Β' Π.Π όπως η **GATT** (General Agreement on Tariffs and Trade), το **NATO**, ο **WTO** (World Trade Organisation), ωστόσο είναι προφανής η κοσμητική που χρησιμοποιείται για την παγκοσμιοποίηση αλλά με διαφορετικό πρόσημο. Εάν, μέχρι τώρα, η τεχνολογία αποτέλεσε τον καταλύτη της **δια-συνδεσιμότητας** και της **αλληλεξάρτησης** των οικονομιών του κόσμου και μαζί με αυτές της **κινητικότητας** των πληθυσμών, της πολυεθνικής κουλτούρας, του διασυνοριακού εμπορίου, κλπ., η παγκοσμιοποίηση θα έπρεπε να είναι ακόμη πιο σωστά συντονισμένη. Και πιο σωστά συντονισμένη, σημαίνει πιο 'κεντρικά' κατευθυνόμενη. Τι άλλο θα μπορούσε να δώσει καλύτερο άλλοθι σε μια άκρως παρεμβατική και κεντρικά σχεδιασμένη παγκόσμια οικονομία από μια επερχόμενη πλανητική καταστροφή, που θα αφορά το ίδιο φτωχές και πλούσιες χώρες, ανεξάρτητα γεωγραφικού πλάτους, τεχνολογικής υπεροχής, μεγέθους, ορεινής ή θαλάσσιας μορφολογίας. Όλα αυτά, και άλλα τόσα, δεν θα μπορούσε να εκφράσει καλύτερα την προσπάθεια εγρήγορσης του συλλογικού ασυνείδητου όλων των κατοίκων του πλανήτη από την 'αποκάλυψη' της κλιματικής αλλαγής και τον αφανισμό της ανθρωπότητας ενώ όλοι περίμεναν μέχρι το 1990 ότι κάτι τέτοιο πιθανά να θα προέλθει από ένα πυρηνικό ολοκαύτωμα.

Κατά μόνας, η κάθε μια χώρα δεν θα μπορούσε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά μια ολική καταστροφή του πλανήτη και μάλιστα σε ένα διάστημα χρονικά προσδιορισμένο σε 10 χρόνια περίπου από σήμερα. Γι' αυτό, μια **υπερεθνική αρχή**, όπως ο ΟΗΕ καταρχήν και δευτερευόντως η Ε.Ε, θα αναλάμβανε με μια **κεϋνσιανή παρεμβατική πολιτική** να μεταστρέψει την παγκόσμια οικονομία. Η μεταστροφή αυτή, δεν θα αφορούσε μεμονωμένα κράτη αλλά το σύνολο των χωρών

---

[189] https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2214

του πλανήτη με μια μεθόδευση η οποία θα θύμιζε **κρατο-κεντρικό σχεδιασμό** πάνω σε σοσιαλιστικά πρότυπα και ολοκληρωτικές πρακτικές του πρόσφατου παρελθόντος. Με ηθικό πρόσχημα την καταστροφική αύξηση της θερμοκρασίας της γήινης ατμόσφαιρας, οι υποστηρικτές και εμπνευστές της Συμφωνίας του Παρισιού, ακυρώνουν βασικές πρόνοιες του διεθνούς δικαίου έτσι όπως αυτό διαμορφώθηκε καθ’ όλη την διάρκεια του προηγουμένου αιώνα, αθετώντας την έννοια της κυριαρχίας και αυτοδιάθεσης του κράτους σύμφωνα με τα συμφέροντα των πολιτών του και προτείνουν την επιβολή επαχθέστερων όρων φορολόγησης σε συνδυασμό με την όλο και μεγαλύτερη παρέμβαση της κυβέρνησης στην οικονομία. Αποτέλεσμα, η κρατική παρέμβαση τελικά να οδηγεί αναπόδραστα στον εκχυδαϊσμό των ατομικών ελευθεριών του πολίτη και ύπερθεν καθορισμό το πως θα πρέπει να αντιλαμβάνεται ο ίδιος την ευημερία του.[190]

Και αν τέτοιες ‘κεντρικά’ κατευθυνόμενες λύσεις προωθούνται εξ ονόματος των λαών και προβληματίζουν, υπάρχουν και περιπτώσεις με προτάσεις που φοβίζουν. Η οικολογική συνείδηση και η περιβαλλοντική ευαισθησία έχει ιστορικά και την σκοτεινή πλευρά της όσες φορές επιχειρήθηκε να ιδεολογικοποιηθεί με πρόθεση την εκφορά πολιτικού λόγου και την παροχή ενός ‘ηθικού’ μανιφέστου σχετικά με τις πολιτικές επιδιώξεις. Μόνο που σε κάποιες περιπτώσεις, οι επιδιώξεις αυτές στοχεύουν εναντίον της ίδιας της ανθρώπινης ζωής. Η **‘φασιστική οικολογία’** εκτράφηκε στην αγκαλιά της **‘πράσινης πτέρυγας’ (green wing)** του **Ναζιστικού Κόμματος** σαν μια συνέχεια του ιστορικού γίγνεσθαι που προσδιορίζει την Γερμανία σαν την γενέτειρα της επιστήμης της οικολογίας και της εμφάνισης μεταγενέστερα του κόμματος των **‘Πρασίνων’**, ιστορικοί κληρονόμοι μιας περίεργης σύνθεσης της **φυσιοκρατίας** (naturalism) του 19ου αι. και του **εθνικισμού**.[191]

Η ‘καθαρότητα’ της φύσης, ενσωματώθηκε με την **‘εθνική καθαρότητα’** και από εκεί με το ‘ανθρωπιστικό’ **δόγμα της αναγκαίας γενοκτονίας.** Οι ιστορικοί δεσμοί των Γερμανών με την φύση και η ραγδαία βιομηχανοποίηση της Γερμανίας

---

[190] https://humanevents.com/2019/12/02/principled-inaction-in-the-face-of-climate-change-extremism/?fbclid=IwAR2nocbtWaRWRK_JBB4m1GDaQRTqR_NXOcbNHNGsfs-vCev0VT_f7Dn6JY0

[191] Janet Biehl, Peter Staudenmaier, Eco-fascism: Lessons from the German Experience, 1996, retrieved on 22 December 2010 from www.spunk.org

μετά τον Α’ Π.Π η οποία προκαλούσε την ανησυχία για την καταστροφή της υπαίθρου και την περιβαλλοντική καταστροφή, έθεσε προβλήματα κοινωνικής κριτικής απέναντι στο **Εθνικό Σοσιαλιστικό Κόμμα**. Μια λύση που υιοθέτησε, ήταν η ιδεολογική επίκληση του προβλήματος της ύπαρξης **‘μη καθαρών φυλών’** (races) ως υπαίτιες των περιβαλλοντικών προβλημάτων. Από το σημείο αυτό και μετά, ο **εθνικοσοσιαλισμός** επεδίωξε με όρους εθνο-φυλετικούς την εξάλειψη άλλων πληθυσμών προκειμένου επιτρέψει στον Γερμανό πολίτη τα έμφυτα συναισθήματα του για την φύση να τα ισχυροποιήσει, εξασφαλίζοντας για το μέλλον μια αρμονική ζωή δίπλα της. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, στο πρόσωπο του εθνικοσοσιαλισμού αποτυπώθηκε η πραγματική κληρονομιά του **οικο-φασισμού** στην εξουσία όπου *‘…η γενοκτονία εξελίχθηκε σε μια ανάγκη κάτω από τον μανδύα της προστασίας του περιβάλλοντος.*[192]

Περιέργως, η κληρονομιά αυτή φαίνεται να μεταδίδεται ως ιδιότητα μετά από αρκετές 10ετίες και στην σημερινή εποχή. Η **‘Συμμαχία των Επιστημόνων του Κόσμου’ (The Alliance of World Scientists)** , μια πολυάριθμη ομάδα αποτελούμενη από 11.258 επιστήμονες από 153 χώρες συνυπέγραψε μια αμφιλεγόμενη[193] μελέτη[194] στην οποία υποστηρίζεται ότι ο πλανήτης αντιμετωπίζει έκτακτη ανάγκη λόγω της κλιματικής αλλαγής. Όλοι οι συνυπογράφοντες, αισθάνθηκαν την ανάγκη να δηλώσουν ότι *‘οι επιστήμονες έχουν μια ηθική υποχρέωση να προειδοποιήσουν ξεκάθαρα την ανθρωπότητα για κάθε καταστροφική απειλή και να πουν τα πράγματα με το όνομα τους. Στην βάση αυτής της υποχρέωσης και των δεικτών που παρουσιάζονται παρακάτω, δηλώνουμε ότι περισσότερο από 11,000 συνυπογράφοντες επιστήμονες από όλο τον κόσμο, με σαφήνεια και αδιαμφισβήτητα ότι ο πλανήτης γη αντιμετωπίζει μια κλιματική έκτακτη ανάγκη.’*

Στην μελέτη τους, οι ερευνητές υποδεικνύουν έξη θεματικές ενότητες για τις οποίες υποστηρίζουν ότι ανάληψη άμεσων μέτρων σύμφωνα με αυτές τις περιοχές

---

[192] ibid, p.35

[193] https://wattsupwiththat.com/2019/11/15/an-analysis-of-the-11000-micky-mouse-climate-scientists/

[194] William J Ripple et al., *World Scientists’ Warning of a Climate Emergency*, *BioScience,* 05 November 2019, https://doi.org/10.1093/biosci/biz088

δράσης θα μπορούσαν να κάνουν την διαφορά. Σύμφωνα με την τελευταία ενότητα, **ο πληθυσμός** *'…συνεχίζει να αυξάνεται με ρυθμό 80 εκατομμυρίων ανθρώπων τον χρόνο ή περισσότερο από 200,000 την ημέρα (και γι' αυτό), **ο παγκόσμιος πληθυσμός θα πρέπει να σταθεροποιηθεί – και ιδανικά, σταδιακά να μειωθεί** – σε ένα πλαίσιο το οποίο διασφαλίζει την κοινωνική ακεραιότητα.'* Ο ένας δε από την ερευνητική ομάδα της μελέτης, ο **Dr. Thomas Newsome**, υπογραμμίζει ότι *'…σίγουρα είναι ένα αμφιλεγόμενο θέμα – αλλά πιστεύω ότι το θέμα του πληθυσμού θα πρέπει να συζητηθεί στα πλαίσια του αντίκτυπου της ανθρώπινης δραστηριότητας στην γη…Είναι σημαντικό, όταν παρουσιάζονται αυτά τα αποτελέσματα να κοιτάμε σε κάποια θετικά στοιχεία και ένα από αυτά που έχουμε εξάγει από τα στοιχεία είναι ότι στη σημερινή εποχή έχουμε μια μικρή πτώση στα ποσοστά των γεννήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο.'*[195]

Στην 'απευκταία' δε περίπτωση που ο περιορισμός των γεννήσεων και η ευγονική δεν αποδώσουν στην μείωση του παγκόσμιου πληθυσμού, υπάρχει πάντα και η εναλλακτική λύση του πολέμου καθόσον ***'πόλεμος πάντων μεν πατήρ εστί'*** σύμφωνα με την 'σκοτεινή' **ηρακλείτεια φιλοσοφία**. Κατά τον **Ole Wæver**, καθηγητή διεθνών σχέσεων στο **University of Copenhagen**, η απραξία σχετικά με το κλίμα θα μπορούσε να οδηγήσει ακόμη και σε ένοπλη σύρραξη. Οι ενέργειες που θα έπρεπε ήδη να έχουν γίνει για την κλιματική αλλαγή έχουν μείνει τόσο πίσω που κάθε πολιτική απόφαση η οποία μπορεί να παρθεί στο μέλλον, το πιθανότερο είναι να δημιουργήσει θέμα διεθνούς ασφάλειας και θα μπορούσε να απειλήσει ακόμη και την ίδια την δημοκρατία. Οπότε, το δίλλημα γεννάται αυτόματα: *'πως μπορείς να συνεχίσεις τέτοιες επώδυνες μεταλλάξεις, μέσω ενός κανονικού δημοκρατικού συστήματος;'* Και αν έχουμε δε κατηγοριοποιήσει την κλιματική αλλαγή σαν θέμα ασφάλειας, τότε θα μπορούσαμε να αιτιολογήσουμε πιο 'ακραίες' πολιτικές. *'Αυτό συμβαίνει όταν κάτι εξελίσσεται σε θέμα ασφάλειας και αποκτά τοιουτοτρόπως την έννοια του επείγοντος, την ένταση, την προτεραιότητα κάτι που είναι χρήσιμο μερικές φορές…'*. Η άφεση αμαρτιών στην χρήση ωμής βίας του διεθνούς παράγοντα για να 'συνετισθεί' η 'άσωτη' κλιματικά χώρα έχει -τι άλλο- χρώμα ελληνικό ως τρόπος μεθόδευσης: *'Εάν υπήρχε κάτι το οποίο θα μπορούσε να αποφασισθεί από τον διεθνή*

[195] https://www.bbc.com/news/science-environment-50302392

παράγοντα, από μια περισσότερο κεντρικά κατευθυνόμενη διαδικασία και σε κάθε χώρα δινόταν η εντολή 'αυτό είναι ο στόχος σου για τις εκλύσεις ρύπων, δεν είναι διαπραγματεύσιμος, μπορούμε να πάρουμε ακόμη και στρατιωτικά μέσα εάν δεν τον εφαρμόσεις και το μόνο που σου μένει είναι να τον βάλεις στον λαιμό του λαού σου, τους αρέσει δεν τους αρέσει…Κάπως, σαν ***αυτό που είδαμε στην Νότια Ευρώπη με χώρες σαν την Ελλάδα και την κρίση χρέους…****Υπήρχαν αποφάσεις που πάρθηκαν για αυτούς (τους Έλληνες δηλαδή) και το μόνο που είχαν να κάνουν ήταν να έχουν μια λίγο-πολύ τεχνοκρατική κυβέρνηση προκειμένου να φέρουν σε πέρας (τα απαραίτητα μέτρα).*[196]

Θα μπορούσαν όλα αυτά να είναι μοίχειοι σκοποί μιας υπερεθνικής τεχνόσφαιρας γραφειοκρατικών ελίτ των διεθνών θεσμών και οργανισμών στους οποίους θα υποκύψουν τα έθνη-κράτη και μάλιστα τα ηγετικά, χωρίς τα προτάγματα των εθνικών τους συμφερόντων; Θα μπορούσε η επίκληση της κλιματικής αλλαγής και της κατάστασης έκτακτης ανάγκης που έχει περιέλθει ο πλανήτης – ανεξάρτητα εάν κάποιος έχει κατατάξει τον εαυτό του ανάμεσα στους **'καταστροφολόγους'** ή τους **'αρνητές'** της κλιματικής υπερθέρμανσης – να αποτελέσει την συνειδητή παράδοση της εθνικής κυριαρχίας όλων αυτών των κρατών που υπέγραψαν την Συμφωνία του Παρισιού; Πως θα μπορούσε κάτι τέτοιο να μην είναι για τα κυρίαρχα κράτη δραματικά αποκομμένο από τον Θουκυδίδειο Ρεαλισμό αψηφώντας την έσχατη λογική της επιβίωσης τους ως βασικό εθνικό συμφέρον[197] και αυτοπεριορίζοντας κάθε ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα παραγνωρίζοντας το γεγονός ότι άλλα αναθεωρητικά κράτη την ίδια στιγμή πράττουν ακριβώς το αντίθετο; Ο αναθεωρητισμός της Κίνας στην παγκόσμια κατανομή ισχύος και στις εξισορρόπηση των περιφερειακών ηγετικών κρατών από την μια και η αποχώρηση των ΗΠΑ -της νούμερο ένα πολεμικής πυρηνικής πλανητικής δύναμης- από την Συμφωνία του Παρισιού εντός του Νοεμβρίου του 2020, θα έδινε ποτέ την δυνατότητα στον ΟΗΕ να επιβάλλει τον περιορισμό των ρύπων του θερμοκηπίου σε 192 κράτη;

---

196 https://www.abc.net.au/news/2019-12-03/climate-change-international-security-risk/11714284

197 Παναγιώτης Ήφαιστος, *'Κοσμοθεωρία των Εθνών – Συγκρότηση και Συγκράτηση των Κρατών της Ευρώπης και του Κόσμου'*, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2009

Κάτι τέτοιο, δεν θα ήταν κατά πάσα πιθανότητα δυνατόν σύμφωνα με τις κεντρικές θέσεις του **John Joseph Mearsheimer** (1947) πολιτικού επιστήμονα, ειδικού σε θέματα διεθνών σχέσεων και καθηγητή του **University of Chicago**. Οι διεθνείς θεσμοί, όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, είναι κυρίως μια αντανάκλαση της κατανομής ισχύος του πλανήτη. Βασίζονται στους ιδιοτελείς υπολογισμούς των μεγάλων δυνάμεων και δεν έχουν κανένα αυτόνομο αποτέλεσμα στην συμπεριφορά κάθε κράτους. Επομένως, οι διεθνείς θεσμοί δεν είναι ένα σημαντικό αίτιο στην ειρήνη και έχουν μόνο περιθωριακή σημασία. Σε αντίθεση, με τους πολιτικούς και τους ακαδημαϊκούς που δίνουν στους θεσμούς σημαντική θέση χωρίς όμως η ιστορία να τους δικαιώνει. Πολύ σύντομα, κάποιος θα μπορούσε να ισχυρισθεί ότι η αποτυχία της **Κοινωνίας των Εθνών** (League of Nations) να αντιμετωπίσει την επιθετικότητα της Γερμανίας και της Ιαπωνίας στην 10ετία του ’30 καθώς και η πρόσφατη αποτυχία των διεθνών θεσμών να αποσοβήσουν τον πόλεμο στην **Βοσνία** (1992-1995), είναι δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα.[198]

Ποτέ δεν υπήρξε και ποτέ δεν μπορεί να υπάρξει παγκόσμιος ηγεμόνας και παγκόσμια διακυβέρνηση. Άρα και η καθολική επιβολή στον πλανήτη των σχεδίων που υποτυπώνονται στα κείμενα της Συνθήκης του Παρισίου χωρίς προηγουμένως να έχει υπάρξει καθολική και αυτόβουλη συναίνεση από όλες τις ηγεμονικές περιφερειακές χώρες, αποτελεί ουτοπική πραγματικότητα των διεθνών υποθέσεων. Αντ’ αυτής της ουτοπικής πραγματικότητας, η κλιματική σταυροφορία για την σωτηρία του πλανήτη ίσως αποσκοπεί στην μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων τόσο χειραγώγησης και ποδηγέτησης των μαζών όσο και αποπροσανατολισμού τους προκειμένου μεγιστοποιηθούν τα εθνικά κέρδη των ηγεμονικών κρατών τα οποία άλλοτε εναρμονίζονται και άλλοτε διαφοροποιούνται ταυτόχρονα από τα πολιτικο-επιχειρηματικά κέρδη των κυρίαρχων ελίτ.

Η **αταξία** του διεθνούς συστήματος προσομοιάζει με την **εντροπία** ενός θερμοδυναμικού συστήματος. Η απόλυτη τάξη, η **ομογενοποίηση** των πάντων,

[198] John J. Mearsheimer, *The False Promise of International Institutions*, International Security, Vol. 19, No. 3 (Winter, 1994-1995), pp. 5-49 Published by: The MIT Press Stable URL: http://www.jstor.org/stable/2539078

αντικατοπτρίζει την πλήρη αποδιοργάνωση των φυσικών νόμων και ισοδυναμεί με την παύση της ζωής. Κατ' αναλογία, η ομογενοποίηση του πλανήτη υπό το δόγμα της παγκοσμιοποίησης είτε υπό οποιουδήποτε άλλου επιθήματος **'-ισμού'** δεν θα μπορούσε ποτέ να συμβεί αφού αντίκεται στην ορμέμφυτη και έλλογη φύση των ανθρώπινων κοινωνιών. Μια παγκόσμια κοινωνία που θα ενστερνισθεί συλλήβδην την θρησκοληψία του οικο-φασισμού δεν μπορεί να υπάρξει ποτέ για τον μοναδικό λόγο ότι είναι προορισμένη να εξακολουθήσει να ζει.

2.4 Η 'Κλιματική Αλλαγή' Απαιτεί Αλλαγή του Μοντέλου του Καπιταλισμού;

Μεταξύ, 2 έως 13 Δεκεμβρίου2019, η Ισπανία φιλοξένησε εκτάκτως αντί της αρχικά προγραμματισμένης Χιλής - λόγω των γεγονότων και της κοινωνικής εξέγερσης που συνέβη στην χώρα της Λ. Αμερικής - 20,000 γραφειοκράτες και επιστήμονες της κλιματικής αλλαγής για το 25^{ο} ετήσιο συνέδριο του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή (**UNFCCC- UN Framework Convention on Climate Change)**.

Η **Greta Thunberg**, η 16χρονη ακτιβίστρια-περσόνα συμμετείχε για να παράσχει ιδεολογική κατοχύρωση και 'επαναστατική' χροιά στην κλιματική αλλαγή η οποία έχει μεταβληθεί πλέον σε γενικευμένη **'κλιματική κρίση'** και από εκεί σε μια *'…κρίση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δικαιοσύνης και πολιτικής βούλησης…*Η εξήγηση κατά την νεαρή ακτιβίστρια είναι '…*τα αποικιακά, ρατσιστικά και πατριαρχικά συστήματα καταδυνάστευσης που έχουν δημιουργήσει και τροφοδοτήσει την κρίση αυτή.* Και προτείνει ότι για την επίλυση αυτής της **'έκτακτης ανάγκης'** για το κλίμα της γης…΄*χρειάζεται να αποδημήσουμε όλα αυτά.'*[199]

Η αντιμετώπισης αυτής της 'έκτακτης ανάγκης' σύμφωνα με την ρητορική των εμπνευστών της χρειάζεται μαζικότητα, σχέδιο και άμεση δράση. Ο Γενικός

[199] https://www.project-syndicate.org/commentary/climate-strikes-un-conference-madrid-by-greta-thunberg-et-al-2019-11

Γραμματέας του ΟΗΕ, António Guterres, υπογραμμίζει ότι ο κόσμος απαιτεί από τις κυβερνήσεις να επιδείξουν στην επικείμενη Διάσκεψη **(COP25)** *'αυξημένη αισιοδοξία και δέσμευση'* και καλεί τα έθνη για *'λογοδοσία, υπευθυνότητα και συντονισμό'* προκειμένου να δοθεί τέλος στην παγκόσμια κλιματική κρίση.[200] Αυτό όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία και δείχνει την δυναμική της εξέλιξης στις διεθνείς σχέσεις και την αντιμετώπισης της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης των ανεπτυγμένων χωρών της Δύσης μέσα από την ρητορική της κλιματικής αλλαγής είναι η δήλωση του Γ.Γ του ΟΗΕ σχετικά με τον διορισμό του νέου Ειδικού Απεσταλμένου του ΟΗΕ για την Κλιματική Δράση. Ο απερχόμενος Ειδικός Απεσταλμένος είναι ο **Michael Bloomberg** πρώην δήμαρχος της Νέας Υόρκης και δισεκατομμυριούχος φιλάνθρωπος ο οποίος επρόκειτο να λάβει μέρος για το χρίσμα των προεδρικών εκλογών του 2020 στις ΗΠΑ με το κόμμα των Δημοκρατικών.

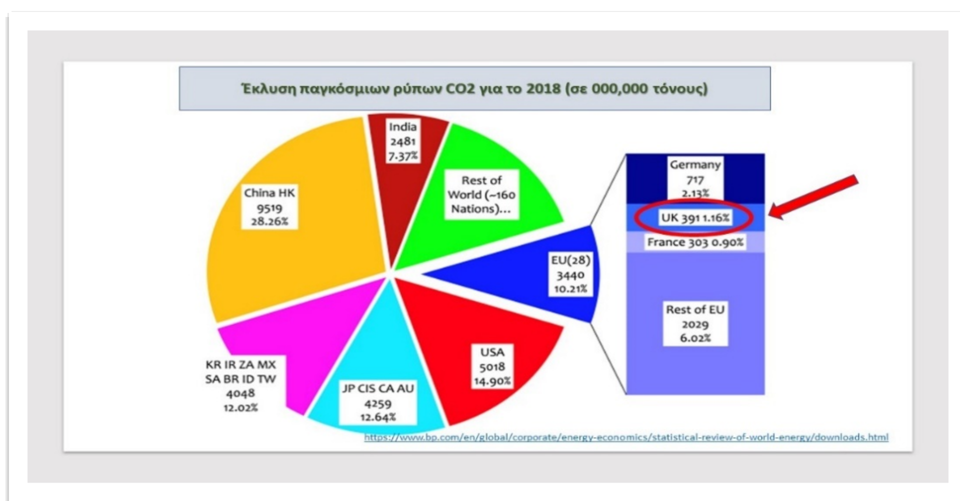
Ο νέος Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ (**UN Special Envoy on Climate Action**) θα είναι ο μέχρι πρότινος Κεντρικός Τραπεζίτης της Μ. Βρετανίας, καναδικής καταγωγής **Mark Carney**. Αυτή την φορά, ο ΟΗΕ επέλεξε να αναδείξει τον χρηματοοικονομικό παράγοντα ως τον νέο 'δρώντα' για την προώθηση της κλιματικής ατζέντας και την επίτευξη του περιορισμού της υπερθέρμανσης του πλανήτη στο 'όριο' των 1.5^{o} C σύμφωνα και με τις δεσμεύσεις των 195 κρατών που συνυπέγραψαν την Συμφωνία του Παρισιού το 2015.

Σύμφωνα με τις δηλώσεις του εκπροσώπου τύπου του γραφείου του Γενικού Γραμματέα, τα καθήκοντα του Mark Carney θα περιλαμβάνουν *'…την ανάπτυξη του απαιτούμενου πλαισίου για (αξιόπιστες) χρηματοοικονομικές αναφορές, την διαχείριση του οικονομικού κινδύνου, την απόδοση των επενδύσεων προκειμένου οι ευκαιρίες από την κλιματική αλλαγή προσελκύσουν το μεγάλο ιδιωτικό χρηματοπιστωτικό τομέα και την μετάβαση σε μια οικονομία μηδενικών ρύπων'…Ο Γ.Γ του ΟΗΕ στηρίζεται στον Mark Carney για να κινητοποιήσει την κλιματική δράση και να μεταρρυθμίσει (το πλαίσιο) χρηματοδότησης για το κλίμα'*[201]Είναι προφανές

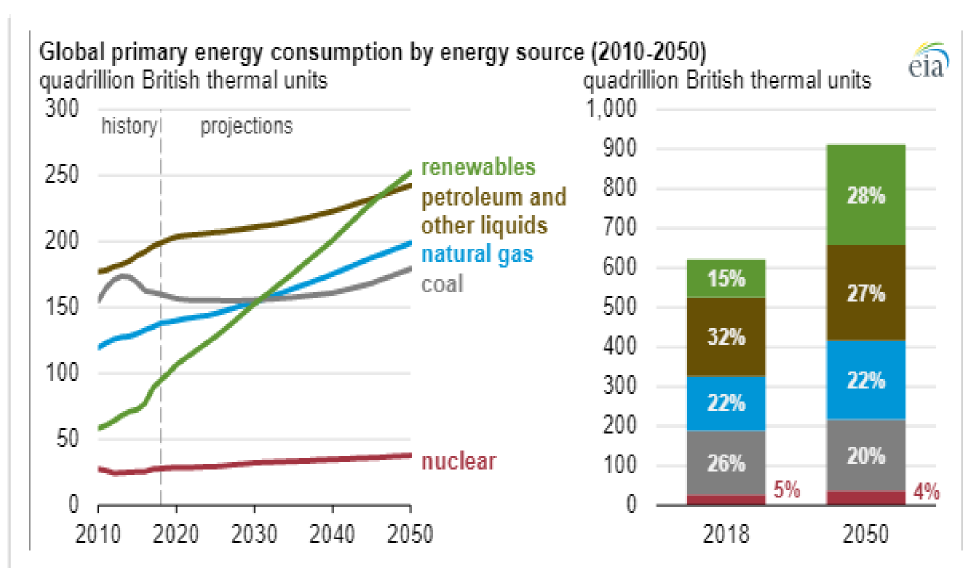
[200] https://news.un.org/en/story/2019/12/1052491
[201]https://www.un.org/sg/en/content/sg/personnel-appointments/2019-12-01/secretary-general-appoints-mark-joseph-carney-of-canada-his-special-envoy-climate-action-and-finance

ότι ένας από τους λόγους της επιλογής του Mark Carney είναι και ο σημαντικός ρόλος που έπαιξε στην δημιουργία μιας διακομματικής συναίνεσης στην Βρετανία όσον αφορά την δράση για το κλίμα. Ωστόσο, προκαλεί περίσκεψη εάν και κατά πόσο θα επιχειρήσει να 'αντιγράψει' και σε διεθνές επίπεδο τις πολιτικές της 'πράσινης' ανάπτυξης που έχει ακολουθήσει η Μ. Βρετανία τις δυο τελευταίες 10ετίες. Και τούτο, γιατί τα στοιχεία της χώρας δείχνουν έναν πολιτικό ανορθολογισμό ο οποίος έχει ζημιώσει τόσο την βρετανική οικονομία όσο και τον βρετανό πολίτη με την αύξηση του κόστους του ηλεκτρικού ρεύματος και την άμεση και έμμεση φορολογία ούτως ώστε επιδοτηθούν αμφιλεγόμενες ως προς την απόδοση επενδύσεις σε ΑΠΕ.

Για την Μ. Βρετανία, όλα αυτά θα μπορούσαν να είναι μια ***'τρομακτική αυταπάτη'*** όπως περιέγραψε το 2016 ο καθηγητής **David Mackay**- πρώην σύμβουλος του βρετανικού υπουργείου ενέργειας και κλιματικής αλλαγής. Και αυτό γιατί, το **Ηνωμένο Βασίλειο** είναι υπεύθυνο **μόνο για το 1.16%** της παγκόσμιας ποσότητας CO2 που εκλύεται στην ατμόσφαιρα και είδε εντός του 2018 μια σημαντική μείωση των εκλυόμενων ρύπων του θερμοκηπίου φθάνοντας τους 5.52 τόνους κατά κεφαλή. Η δέσμευση των βρετανικών κυβερνήσεων για την μείωση του CO2 μέχρι την πλήρη εξάλειψη του έως το 2050, υπολογίζεται ότι θα κοστίσει στους Βρετανούς φορολογούμενους πάνω από 1 τρισεκατομμύριο λίρες. Όταν μόνο **η Κίνα με την Ινδία** συμμετέχουν στην έκλυση του CO2 στον πλανήτη κατά **36%** περίπου γίνεται αντιληπτό ότι οποιαδήποτε προσαρμογή στην 'βιώσιμη' ανάπτυξη και στην 'κυκλική' οικονομία δεν θα μπορούσε ποτέ να αντισταθμίσει το **'αποτύπωμα του άνθρακα'** αυτών των δύο χωρών χωρίς τον δικό τους αυτοπεριορισμό.

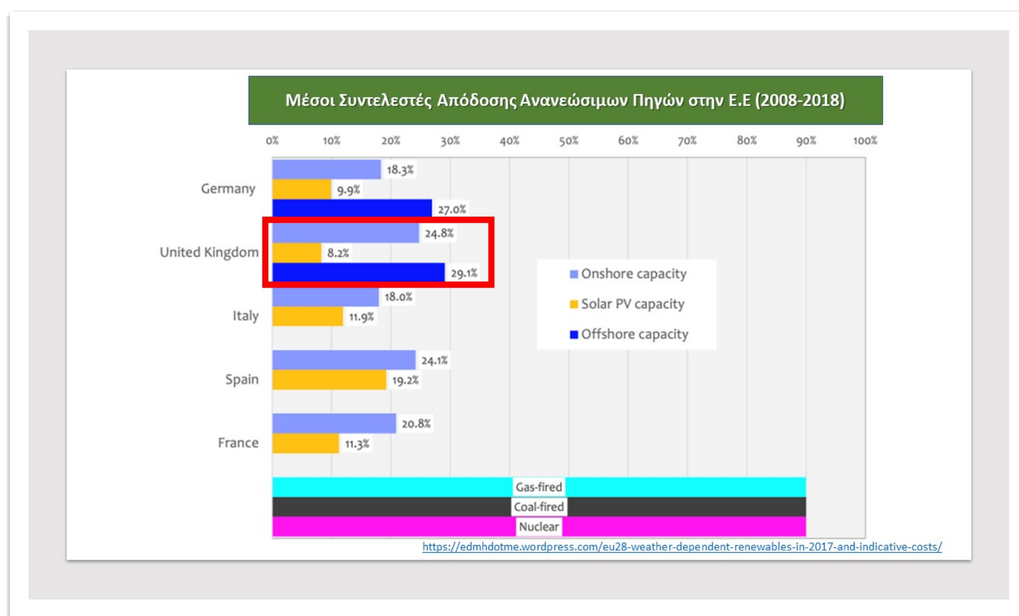
Σύμφωνα με την Υπηρεσία Ενέργειας των ΗΠΑ (**US Energy Information Administration**), η παγκόσμια κύρια κατανάλωση ενέργειας προβλέπεται να αυξηθεί μέχρι το 2050 περίπου κατά 50%, κύρια καθοδηγούμενη από τις ασιατικές χώρες. Ενώ, στην σημερινή κατάσταση τα ορυκτά καύσιμα καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μερίδιο της τάξης του 58%, η αύξηση τους προβλέπεται να συνεχισθεί με μικρότερους ρυθμούς και το 2050 θα αποτελεί το 47% της συνολικής κατανάλωσης πηγών ενέργειας. Αντίστοιχα, η 'πράσινη' ενέργεια από το μερίδιο του 15% κατά το 2018 σε παγκόσμια κλίμακα, προβλέπεται να ανέλθει στο 28% μέχρι το 2050. Εάν δε, συνυπολογίσουμε στα ορυκτά καύσιμα και το φυσικό αέριο τότε παρατηρούμε ότι το 2050 τα ορυκτά καύσιμα προβλέπεται να εξακολουθήσουν να κατέχουν περίπου το 70% της κατανάλωσης ενέργειας του πλανήτη, μετατρέποντας έτσι την Συμφωνία του Παρισιού σε 'γράμμα κενόν περιεχομένου'.

Πηγή: U.S. Energy Information Administration, *International Energy Outlook 2019* Reference case https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=41433

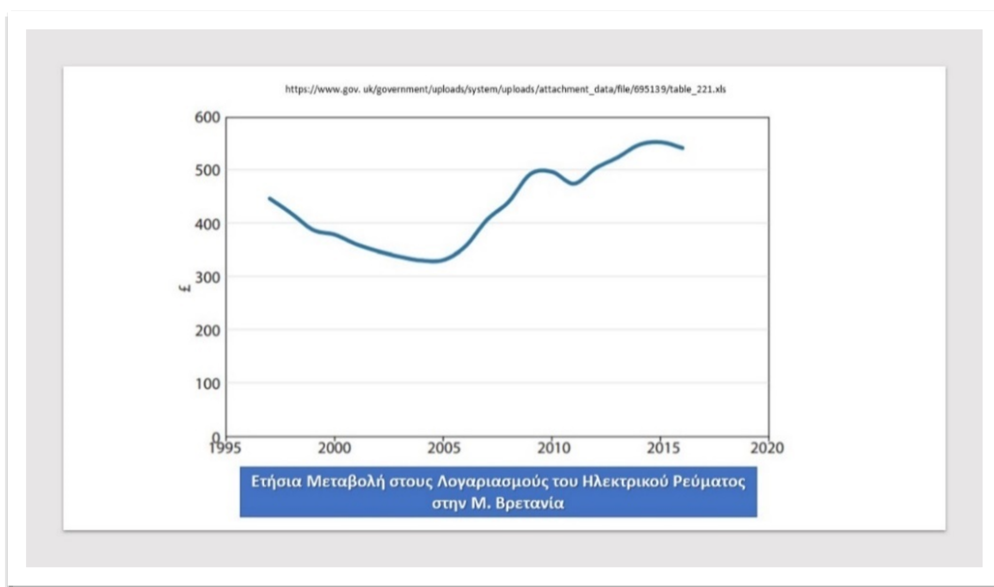
Δεδομένου του μικρού συντελεστή απόδοσης των ΑΠΕ και παρά το γεγονός ότι η μέση απόδοση στην Βρετανία είναι κατά τι βελτιωμένη από την αντίστοιχη γερμανική και πάλι ο σοβαρός προβληματισμός παραμένει για το κατά πόσο οι κυβερνητικές αποφάσεις είναι αποδοτικές (cost effective) όσο το φυσικό αέριο, ο λιγνίτης και η πυρηνική ενέργεια καθώς διατηρούν μια εξαιρετικά ανταγωνιστική απόδοση της τάξης του 90%. Σε συνδυασμό με τον προηγούμενο πίνακα, συμπεραίνεται ότι μόνο ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις που θα μείωναν το **life cycle**

cost των ΑΠΕ, θα μείωναν σημαντικά το πρόβλημα της αδιάληπτης λειτουργίας, θα περιόριζαν το πρόβλημα μεταφοράς της παραγόμενης ενέργειας σε απομακρυσμένες περιοχές του δικτύου ηλεκτροδότησης και εν πολλοίς θα μπορούσαν (κυρίως η ηλιακή και η αιολική ενέργεια) να αποδειχθούν αποδοτικές και αποτελεσματικές στο μέλλον.

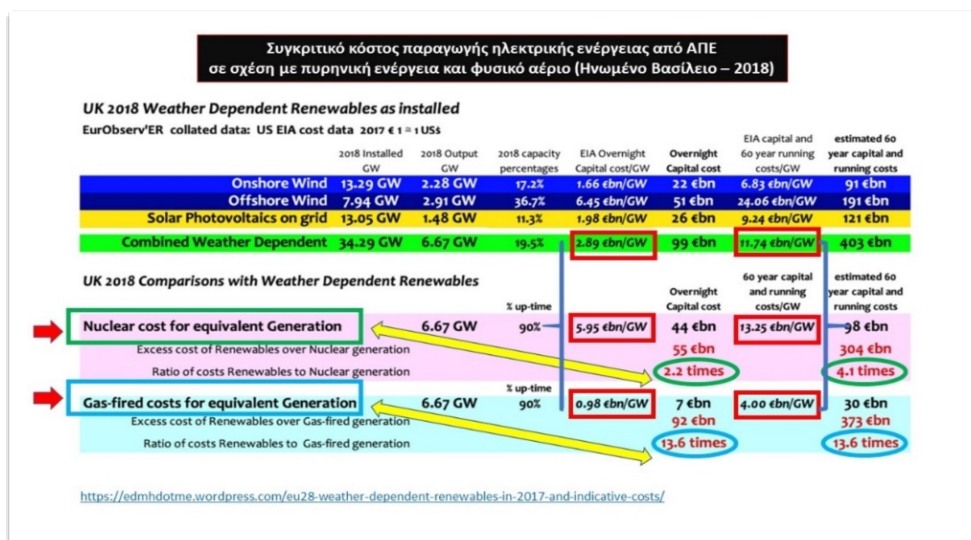

Η ανορθολογική χρήση των ΑΠΕ από τις βρετανικές κυβερνήσεις είχε σαν αποτέλεσμα και σε συνδυασμό με την πολιτική των χωρίς φειδώ επιδοτήσεων (subsidies) να μετακυλήσουν το τελικό κόστος στον βρετανό καταναλωτή. Ειδικότερα, η ετήσια επιβάρυνση για τα βρετανικά νοικοκυριά λόγω των επιδοτήσεων ανέρχεται στα 9 δις λίρες το οποίο αναλογεί στις 340 λίρες ανά νοικοκυριό από τα οποία οι 129 λίρες τον χρόνο επανεισπράττονται μέσω των λογαριασμών του ηλεκτρικού και τα υπόλοιπα, πάνω από 200 λίρες ανά έτος, από την αύξηση στην τιμή προϊόντων και υπηρεσιών.[202]

[202] https://www.thegwpf.com/current-costs-of-british-renewables-subsidies-per-household/

Τα οικονομικά στοιχεία για την σύγκριση του κόστους παραγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας συγκριτικά με το φυσικό αέριο και την πυρηνική ενέργεια είναι συντριπτικά υπέρ των τελευταίων. Έτσι λοιπόν, το ημερήσιο κόστος της ηλεκτρικής παραγωγής από ΑΠΕ είναι κατά 2.2 φορές υψηλότερο από το αντίστοιχο κόστος της πυρηνικής προκειμένου να κατασκευαστεί ένα εργοστάσιο και 4.1 φορές υψηλότερο εάν υπολογίσουμε τα λειτουργικά συν τα πάγια έξοδα για την εγκατάσταση ενός εργοστασίου ηλεκτρικής παραγωγής ενέργειας το οποίο αποσβένεται σε ένα χρονικό διάστημα 60 ετών. Στην περίπτωση της χρήσης φυσικού αερίου τα στοιχεία είναι ακόμη εντυπωσιακότερα. Το κόστος κατασκευής ενός εργοστασίου που λειτουργεί με φυσικό αέριο είναι 13.6 φορές φθηνότερο από το αντίστοιχο εργοστάσιο που χρησιμοποιεί ΑΠΕ είτε συγκρίνουμε πάγια κόστη για την κατασκευή μιας μονάδας είτε συγκρίνουμε το κόστος του κύκλου ζωής του σε βάθος 60ετίας.

Συγκριτικό κόστος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ σε σχέση με πυρηνική ενέργεια και φυσικό αέριο (Ηνωμένο Βασίλειο – 2018)

UK 2018 Weather Dependent Renewables as installed

EurObserv'ER collated data: US EIA cost data 2017 € 1 ≈ 1 US$

	2018 Installed GW	2018 Output GW	2018 capacity percentages	EIA Overnight Capital cost/GW	Overnight Capital cost	EIA capital and 60 year running costs/GW	estimated 60 year capital and running costs
Onshore Wind	13.29 GW	2.28 GW	17.2%	1.66 €bn/GW	22 €bn	6.83 €bn/GW	91 €bn
Offshore Wind	7.94 GW	2.91 GW	36.7%	6.45 €bn/GW	51 €bn	24.06 €bn/GW	191 €bn
Solar Photovoltaics on grid	13.05 GW	1.48 GW	11.3%	1.98 €bn/GW	26 €bn	9.24 €bn/GW	121 €bn
Combined Weather Dependent	34.29 GW	6.67 GW	19.5%	2.89 €bn/GW	99 €bn	11.74 €bn/GW	403 €bn

UK 2018 Comparisons with Weather Dependent Renewables

		% up-time		Overnight Capital cost	60 year capital and running costs/GW	estimated 60 year capital and running costs
Nuclear cost for equivalent Generation	6.67 GW	90%	5.95 €bn/GW	44 €bn	13.25 €bn/GW	98 €bn
Excess cost of Renewables over Nuclear generation				55 €bn		304 €bn
Ratio of costs Renewables to Nuclear generation				2.2 times		4.1 times
Gas-fired costs for equivalent Generation	6.67 GW	90%	0.98 €bn/GW	7 €bn	4.00 €bn/GW	30 €bn
Excess cost of Renewables over Gas-fired generation				92 €bn		373 €bn
Ratio of costs Renewables to Gas-fired generation				13.6 times		13.6 times

https://edmhdotme.wordpress.com/eu28-weather-dependent-renewables-in-2017-and-indicative-costs/

Ακόμη και η εξαιρετικά φιλόδοξη και κυρίαρχη παγκοσμίως **Google** στην έρευνα σε τεχνολογίες αιχμής, αναγκάστηκε να αποσύρει το μεγαλόπνοο project RE<C μετά από 4 χρόνια ζωής (επίσημα αναγγέλθηκε το 2007[203]) σχετικά με την διερεύνηση των δυνατοτήτων των ΑΠΕ τεχνολογιών να παράγουν ενέργεια φθηνότερη από τον άνθρακα. Οι δύο highly-profiled μηχανικοί του Stanford University, **Ross Koningstein** και **David Fork** – ένθερμοι υποστηρικτές του 'πατέρα' ουσιαστικά της θεωρίας περί 'υπερθέρμανσης του πλανήτη', καθηγητή του Columbia University και ερευνητή της NASA, Δρ. James Hansen[204] - σε μια προσπάθεια τους να εξηγήσουν τα συμπεράσματα που αποκόμισαν από την περίοδο αυτή με την εμπλοκή τους στην τεχνολογία των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αναφέρουν: '…Στο ξεκίνημα του RE<C, είχαμε ενστερνιστεί την στάση πολλών και ένθερμων περιβαλλοντολόγων. Θεωρήσαμε ότι με μια σταθερή βελτίωση των σημερινών τεχνολογιών για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η κοινωνία μας θα μπορούσε να αποφύγει τις καταστροφικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Τώρα, γνωρίζουμε καλά ότι κάτι τέτοιο ήταν ευσεβείς πόθοι…Οι τεχνολογίες για τις ΑΠΕ με απλά λόγια, δεν λειτουργούν. Χρειαζόμαστε μια ριζικά διαφορετική προσέγγιση.'[205]

---

203 https://www.theregister.com/2011/11/23/google_ditches_rec_project/

204 http://www.columbia.edu/~jeh1/

205 https://www.theregister.com/2014/11/21/renewable_energy_simply_wont_work_google_renewables_engineers/

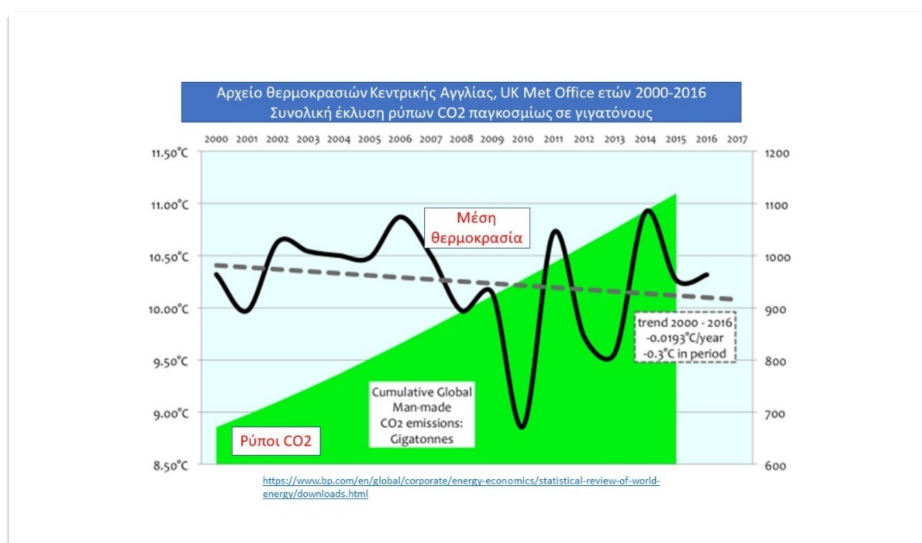
Οι Koningstein και Fork με αφοπλιστική ειλικρίνεια και χωρίς ‘ακαδημαϊκούς’ υπερβατισμούς, υποστηρίζουν ότι ακόμη και εάν επρόκειτο να ηλεκτροδοτήσουν όλα τα μέσα μεταφοράς, την βιομηχανία, την οικιακή θέρμανση, κοκ, τόσο περισσότερη παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ και υποδομές αποθήκευσης, θα απαιτούνταν και αστρονομικές ανάγκες για παραγωγή σίδηρου, χαλκού, γυαλιού, ανθρακονήματος, νεοδημίου καθώς και για τις μεταφορές και τα logistics. Όλοι αυτοί οι παραγωγικοί πόροι προϋποθέτουν την χρήση ασύλληπτων ποσοτήτων απαιτούμενης ενέργειας. Από την επίτευξη λοιπόν τεραστίων ποσοτήτων ενέργειας που υποτίθεται θα πρέπει να παρέχουν οι ΑΠΕ, θα καταλήγαμε στην περίπτωση ενός τέτοιου σεναρίου σε ένα φαύλο κύκλο ακόμη μεγαλύτερων ενεργειακών απαιτήσεων που με την σειρά τους θα χρειάζονταν ακόμη περισσότερα ηλιακά panels, ακόμη περισσότερα αιολικά πάρκα. Η κλίμακα της κατασκευής τέτοιων υποδομών θα ήταν κάτι το οποίο ποτέ δεν έχει συναντήσει μέχρι τώρα η ανθρωπότητα.

Αυτό που απαιτείται, είναι πηγές ενέργειας μηδενικής έκλυσης CO2 οι οποίες να είναι τόσο φθηνές ώστε τα εργοστάσια παραγωγής ενέργειας και εν γένει η βιομηχανία, να εξασφαλίζουν ένα οικονομικό αποτέλεσμα τέτοιο που να τους δίνεται η δυνατότητα να μεταβούν στην χρήση των ΑΠΕ μετά από 40 χρόνια.

Προχωρώντας ακόμη περισσότερο οι δύο επιστήμονες, κάνουν ξεκάθαρο το ότι πολύ πιο νωρίς εάν φθάναμε σε ένα τέτοιο στάδιο, θα ερχόμασταν αντιμέτωποι με το πρόβλημα του κόστους της ενέργειας το οποίο θα γίνονταν εξαιρετικά δαπανηρό κάτι που σημαίνει ότι αυτόματα τα πάντα θα γίνονταν εξαιρετικά ακριβά για τον καταναλωτή και το νοικοκυριό. Αυτή η **‘νέα πραγματικότητα’** θα μείωνε δραματικά το διαθέσιμο εισόδημα και θα έκανε τους ανθρώπους φτωχότερους με απώτερο αποτέλεσμα την επιβράδυνση ή ακόμη και την παύση της οικονομικής ανάπτυξης. Σε μια τέτοια περίπτωση, το ‘κοινωνικό κράτος’ , τα συνταξιοδοτικά ταμεία, οι δημόσιες υπηρεσίες, ακόμα-ακόμα και αυτά τα ίδια τα βιομηχανικά προϊόντα και οι μεταφορές όχι μόνο με τα ΜΜΕ αλλά και τα ιδιωτικής χρήσης μέσα,

κλπ. δεν θα μπορούσαν να υποστηριχθούν και θα έπρεπε να εγκαταλειφθούν τόσο από τον δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα.[206]

Και όλα αυτά εις μάτην. Παρατηρώντας την διακύμανση της μέσης θερμοκρασίας της Αγγλίας κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 2000 και 2016, σύμφωνα με τα στοιχεία της ίδιας της Υπηρεσίας Μετεωρολογίας του Ηνωμένου Βασιλείου (**UK Met Office**), βλέπουμε ότι **η θερμοκρασιακή τάση-εξέλιξη είναι πτωτική** παρά την έντονη αύξηση των παγκόσμιων ρύπων διοξειδίου του άνθρακα στο διάστημα αυτό.

Η μετάλλαξη της κλιματικής αλλαγής σε 'κλιματική κρίση' υποδηλώνει πανικό και κλιμάκωση από το διεθνές σύστημα εξουσίας που βιάζεται να επιβάλλει λύσεις μέσω του ΟΗΕ. Η ανάθεση των καθηκόντων στον Ειδικό Απεσταλμένο για την Κλιματική Δράση στον Κ. Τραπεζίτη της Αγγλίας, Mark Carney δείχνει την στρατηγική του Οργανισμού να χρησιμοποιήσει την 'πράσινη' ανάπτυξη ως λοκομοτίβα της παγκόσμιας οικονομίας η οποία θα μπορέσει να μεταστρέψει το κλίμα της διεθνούς ύφεσης καθώς η αγορά στην ουσία ποτέ δεν ξέφυγε από το οικονομικό σοκ του 2008-09.

---

[206] https://spectrum.ieee.org/energy/renewables/what-it-would-really-take-to-reverse-climate-change

Η επιστημονική αντιπαράθεση περνάει σε δεύτερη μοίρα για ένα τόσο πολύπλοκο και 'χαοτικό' θέμα όπως είναι το κλίμα του πλανήτη. Είναι η στιγμή που *'το κάρο μπαίνει μπροστά από το άλογο'* για να εξυπηρετηθεί μια ατζέντα που θα μπορούσε να συμπεριλάβει την γεωπολιτική της ενέργειας, το υφεσιακό διεθνές οικονομικό κλίμα, κατ' ουσία το χρεοκοπημένο τραπεζικό σύστημα, την κρίση του δημόσιου χρέους, τον ανταγωνισμό για επιβολή των σχεδίων των αναπτυγμένων απέναντι στον αναθεωρητισμό των αναπτυσσόμενων χωρών, την δημογραφική 'βόμβα' της βιομηχανικής Δύσης και το πρόβλημα του 'υπερπληθυσμού' των χωρών της Αφρικής και αυτών της Ν.Α. Ασίας.

Η υπερθέρμανση του πλανήτη η οποία θα μας οδηγήσει -αν δεν κάνουμε κάτι άμεσα–στην εξάλειψη του ανθρώπινου γένους σε 12 χρόνια[207] δεν τεκμηριώνεται με κανένα επιστημονικά παραδεκτό τρόπο. Αντ' αυτού, με τεχνικές αποπροσανατολισμού και στρατευμένης προπαγάνδας έχουν καταφέρει αρκετά κράτη – και ιδιαίτερα τα ευρωπαϊκά – να επιβάλλουν την πολιτική της οικολογικής καταστροφολογίας επιβαρύνοντας τους λαούς με φόρους και περικοπές του διαθέσιμου εισοδήματος τους για την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας οι οποίες πέραν των προβλημάτων διαθεσιμότητας και γεωγραφικής κάλυψης κοστίζουν στους φορολογούμενους πολλαπλάσια χρήματα. Και ενώ οι αναπτυγμένες οικονομίες έχουν ήδη αρχίσει να αυτοκτονούν πολιτικά και οικονομικά, αποβλέπουν, παντί τρόπω, να βάλουν στον ορθό δρόμο της οικο-συναίνεσης και τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ουδείς, έχων σώας τας φρένας δεν θα μπορούσε να πάρει τέτοιες αποφάσεις στηριζόμενος σε μια 'τρομερή αυταπάτη' για να οδηγήσει τον πλανήτη να ξαναγυρίσει πίσω στην προ της βιομηχανικής επανάστασης εποχή, καταργώντας συλλήβδην τρένα, πλοία, αεροπλάνα, αυτοκίνητα, κλπ., τρώγοντας μόνο ρίζες και εκπαιδεύοντας τις γυναίκες να μην κάνουν παιδιά όπως προτείνουν προκειμένου ελεγχθεί ο πληθυσμός του πλανήτη.[208] Άραγε τι θα μπορούσε να συμβαίνει; Ποια

[207] https://eu.usatoday.com/story/news/politics/onpolitics/2019/01/22/ocasio-cortez-climate-change-alarm/2642481002

[208] https://www.bbc.com/news/science-environment-50302392

μπορεί να είναι τα πραγματικά κίνητρα; Σταχυολογώντας με προσοχή τα λόγια των ίδιων των πρωταγωνιστών μπορούμε να διαπιστώσουμε τα πραγματικά κίνητρα:

*'Με την πολιτική της κλιματικής αλλαγής **αναδιανέμουμε de facto τον παγκόσμιο πλούτο**…Βασικά, είναι μεγάλο λάθος να συζητάμε την πολιτική για το κλίμα ξεχωριστά από τα μείζονα θέματα της παγκοσμιοποίησης…Θα πρέπει ο καθένας μας να απελευθερωθεί από την αυταπάτη ότι η εξωτερική πολιτική που αφορά το κλίμα είναι περιβαλλοντική πολιτική. **(Το κλίμα) δεν έχει να κάνει σχεδόν τίποτα πλέον με το περιβάλλον**…'*[209] *(**Ottmar Edenhofer**, πρώην υψηλόβαθμος αξιωματούχος του IPCC - 2010).*

*'Αυτή είναι η **πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας** που θέτουμε σκόπιμα στους εαυτούς μας το έργο, σε μια καθορισμένη περίοδο, **να αλλάξουμε το οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης** το οποίο έχει επικρατήσει εδώ και 150 χρόνια, από την εποχή της Βιομηχανικής Επανάστασης…Αυτό πιθανόν είναι το πιο δύσκολο έργο που έχουμε αναθέσει ποτέ στον εαυτό μας, να μετατρέψουμε από πρόθεση το οικονομικό μοντέλο ανάπτυξης για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία.' (**Christina Figueres,** εκτελεστική γραμματέας του **UNFCCC** του ΟΗΕ – 2015)*[210]

2.5 Ήλιος: Αυτός ο Μεγάλος Παραμελημένος…

Ο Ήλιος είναι μια καλά εμπεδωμένη έννοια στον χώρο της επιστήμης, της έρευνας αλλά και της ανθρώπινης καθημερινότητας. *'…Η σύνδεση και η αλληλεπίδραση μεταξύ του Ήλιου και της γης κινεί τις εποχές, τα ωκεάνια ρεύματα, τον καιρό, το κλίμα, τις ζώνες ακτινοβολίας και το σέλας…'*[211] *'…Η επίδραση του εκτείνεται πολύ μακρύτερα των τροχιών των μακρινών Πλούτωνα και Ποσειδώνα.*

[209] https://www.forbes.com/sites/larrybell/2013/02/05/in-their-own-words-climate-alarmists-debunk-their-science/#2c951aea68a3
[210] https://www.investors.com/politics/editorials/climate-change-scare-tool-to-destroy-capitalism/
[211] https://solarsystem.nasa.gov/solar-system/sun/in-depth/

Χωρίς την συνεχή ενέργεια και την θερμότητα που εκλύει, δεν θα υπήρχε ζωή πάνω στην γη…'[212] Η σχέση του μαζί μας είναι στιγμές ευτυχίας αλλά ενίοτε απόγνωσης και καταστροφής. Η στιγμή που ψάχνουμε το ήλιο να μας ζεστάνει ένα τυπικό χειμωνιάτικο πρωϊνό, το παιγνίδι στην θάλασσα υπό το βλέμμα του Ήλιου το καλοκαίρι, είναι από τα κυρίαρχα και πρωταρχικά στην ζωή μας βιώματα σε σχέση με το μεγάλο αστέρι. Θα ήταν περίεργο, εάν δεν μας έρχονταν στο νου αυθόρμητα ο Ήλιος εάν μας έθετε κάποιος το ερώτημα ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να είναι αυτοί που θα επηρέαζαν αποφασιστικά το κλίμα στον πλανήτη ή έστω σε μια μεγάλη περιφέρεια της γαλάζιας σφαίρας. Τα βόρεια κλίματα και τον αρκτικό κύκλο τα γνωρίζουμε σαν τα πιο ψυχρά κλίματα με κοινό γνώρισμα την κατά πολύ μικρότερη ηλιοφάνεια το έτος σε σχέση για παράδειγμα με τις περιοχές που βρίσκονται κατά μήκος και πέριξ του ισημερινού. Πως λοιπόν αυτή η τόσο κοινή παραδοχή ή οποία δεν προέρχεται μόνο από επιστημονική έρευνα και τεκμηρίωση αλλά κυρίως από βιωματική εμπειρία εμάς των ιδίων, ανατρέπεται από ένα μεγάλο μέρος της επιστημονικής κοινότητας αλλά και από την συντριπτική πλειοψηφία κυβερνήσεων και διεθνών θεσμών;

Με άλλα λόγια, πως γίνεται ένα τόσο προδήλως εμπειρικό φαινόμενο που μας αφήνει την αίσθηση ότι ο ήλιος, είτε λίγο είτε πολύ, συμμετέχει στην δημιουργία ή την αλλαγή του κλίματος, να αμφισβητείται πλήρως και μετά βδελυγμίας για οποιαδήποτε συνεισφορά του στην κλιματική αλλαγή; Εάν δε το προεκτείνουμε με περισσότερη επιστημονική πειθαρχία και με δεδομένο ότι ο πλανήτης είναι ένα εξαιρετικά περίπλοκο θερμοδυναμικό σύστημα (ανοικτό ή κλειστό, ανάλογα των υποθέσεων που κάνουμε) άρα υποκείμενο στους νόμους της θερμοδυναμικής και της κυκλικότητας. Εφόσον η Γη δεν θα φθάσει σε κατάσταση μεγίστης εντροπίας γιατί σε αυτή την περίπτωση θα έπαυαν όλα να λειτουργούν μέσα στην απόλυτη τάξη και έτσι θα σταματούσε και η ίδια η ζωή, πως είναι δυνατόν η οποιαδήποτε κλιματική αλλαγή που λαμβάνει χώρα στην γη να οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στον ανθρωπογενή παράγοντα και συγκεκριμένα στην έκλυση των αεριών του θερμοκηπίου και κυρίως στην έκλυση διοξειδίου του άνθρακα (CO2); Υπ' αυτή την παραδοχή, δεν θα υπήρχαν ποτέ, όχι μόνο κατά το ιστορικό παρελθόν αλλά και το απώτερο εκατοντάδων

[212] https://www.nasa.gov/sun

χιλιάδων ή και εκατομμυρίων ετών, αλλαγές στο κλίμα της γης στηριζόμενοι στην υπόθεση εργασίας ότι το κλίμα του πλανήτη αλλάζει (υπερθερμαίνεται κατά τα κοινώς λεγόμενα) τα τελευταία 150 χρόνια με την έλευση της Βιομηχανικής Επανάστασης και των μηχανών εσωτερικής καύσεως; Δηλαδή, η γεωμορφολογία του πλανήτη με τις περιοχές που κάποτε καλύπτονταν από θάλασσα και τώρα αποτελούν άνυδρα μήκη και πλάτη ή το αντίθετο, δεν αποτελεί ένα δυναμικό φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής και της επίδρασης τόσο των παγετωνικών εποχών όσο και των εποχών υπερθέρμανσης της γήινης ατμόσφαιρας;

Η ίδια η **NASA**, αποδέχεται ότι αν και η φωτεινότητα του ήλιου μεταβάλλεται κατά ένα ασήμαντο ποσοστό της τάξης του 0,1% κατά την διάρκεια του τυπικού 11ετούς ηλιακού κύκλου, υπάρχει μια τάση μεταξύ των ερευνητών σύμφωνα με την οποία έστω και αυτές οι ελάχιστες διακυμάνσεις μπορεί να έχουν σημαντική επίδραση στο γήινο κλίμα.[213] Βασιζόμενη στην έκθεση του **National Research Council** με τον τίτλο 'The Effects of Solar Variability on Earth's Climate'[214] καταρχήν αποδέχεται την πολυπλοκότητα μελέτης των μηχανισμών μέσω των οποίων η ηλιακή δραστηριότητα μπορεί να επιδράσει στον πλανήτη. Επίσης, προσθέτει ότι *'…τα τελευταία χρόνια οι ερευνητές εξετάζουν την πιθανότητα ο ήλιος να παίζει ένα ρόλο στην υπερθέρμανση του πλανήτη. Πάντως, ο ήλιος είναι η κύρια πηγή θερμότητας του πλανήτη μας. Η έκθεση του NRC ωστόσο, προτείνει ότι η επίδραση της ηλιακής μεταβλητότητας είναι περισσότερο περιφερειακή παρά παγκόσμια.'*

Πόσο όμως τεκμηριωμένη μπορεί να είναι η θεωρία της έκλυσης των αερίων του θερμοκηπίου και τελικά είμαστε πιο κοντά σε μια καταστροφική υπερθέρμανση του πλανήτη ή σε μια απρόσμενη ψύξη του; Ο **Henrik Svensmark,** καθηγητής του Technical University of Denmark αναφέρει**[215]** (παραπομπές για Svensmark και

[213]https://science.nasa.gov/science-news/science-at-nasa/2013/08jan_sunclimate/
[214]https://www.nap.edu/catalog/13519/the-effects-of-solar-variability-on-earths-climate-a-workshop National Research Council. 2012. *The Effects of Solar Variability on Earth's Climate: A Workshop Report*. Washington, DC: The National Academies Press. https://doi.org/10.17226/13519.
[215]https://wattsupwiththat.com/2009/09/10/svensmark-global-warming-stopped-and-a-cooling-is-beginning-enjoy-global-warming-while-it-lasts/ όπως μεταφράσθηκε από την πρωτότυπη συνέντευξη του καθηγητή Henrik Svensmark της 9ης Σεπτεμβρίου 2009 στην δανέζικη εφημερίδα Jyllands-Posten.

Vahrenholt-Lüning εδώ[216]*)*: *'…Τα πάντα καταδεικνύουν ότι ο ήλιος κατευθύνεται προς ένα είδος 'χειμέριας νάρκης' και η προφανής ερώτηση είναι πόσο σημαντικό θα είναι για εμάς το γεγονός αυτό. Εάν ρωτήσετε το IPCC, το οποίο αντιπροσωπεύει την κυρίαρχη 'συναίνεση' (consensus) για την κλιματική αλλαγή, η απάντηση θα είναι ένα καθησυχαστικό 'όχι'. Η ιστορία όμως και οι πρόσφατες έρευνες προτείνουν ότι αυτό είναι πιθανό εντελώς λάθος…Η ηλιακή δραστηριότητα πάντα μεταβαλλόταν. Περίπου στο 1000 μ.Χ., είχαμε μια περίοδο πολύ μεγάλης ηλιακής δραστηριότητας η οποία συνέπεσε με την Θερμή Περίοδο κατά τον Μεσαίωνα (Medieval Warm Period)….Οι Βίκινγκς εγκαταστάθηκαν στην Γροιλανδία και εξερευνήσαν τις ακτές τις Βόρειας Αμερικής….και ο πληθυσμός της Κίνας διπλασιάστηκε. Μετά όμως από το 1300 μ.Χ. η ηλιακή δραστηριότητα μειώθηκε και ο πλανήτης άρχισε να ψυχραίνεται. Ήταν η αρχή του επεισοδίου που τώρα ονομάζουμε 'The Little Ice Age'. Κατά την ψυχρή αυτή περίοδο, όλες οι κτήσεις των Βίκινγκς στην Γροιλανδία εξαφανίσθηκαν…και ο Τάμεσης στο Λονδίνο πάγωσε κατ' επανάληψη. Το πιο σοβαρό όμως ήταν οι μεγάλες περίοδοι με καταστραμμένες σοδιές οι οποίες είχαν σαν αποτέλεσμα στον υποσιτισμό των πληθυσμών και είχαν σαν αποτέλεσμα στην Ευρώπη να μειωθούν κατά 30% περίπου εξ αιτίας των ασθενειών και της πείνας...'*

'…Η εποχή του Little Ice Age ήταν ένα παγκόσμιο γεγονός. Τερματίσθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα και στην συνέχεια ακολούθησε μια αύξηση στην ηλιακή δραστηριότητα. Τα τελευταία 50 χρόνια, η ηλιακή ακτινοβολία έχει αυξηθεί από τα 'υψηλά΄ της μεσαιωνικής περιόδου, χίλια χρόνια πριν…Η δραστηριότητα του ήλιου έχει κατ' επανάληψη αυξομειωθεί τα τελευταία 10.000 χρόνια. Στην πραγματικότητα, ο ήλιος κατά 17% αυτού του χρόνου πέρασε σε μια κατάσταση ύπνου με αποτέλεσμα την πτώση της γήινης θερμοκρασίας…Θα αναρωτιέστε γιατί το IPCC δεν πιστεύει ότι η διακύμανση της ηλιακής δραστηριότητας επηρεάζει το κλίμα. Ο λόγος είναι γιατί θεωρεί ως αλλαγές αυτές της ηλιακής ακτινοβολίας. Κάτι τέτοιο, θα ήταν ο πιο απλουστευμένος τρόπος για τον ήλιο να αλλάξει το κλίμα…Οι δορυφορικές μετρήσεις έχουν δείξει ότι οι διακυμάνσεις στην ηλιακή ακτινοβολία είναι τόσο μικρές για να

[216] https://judithcurry.com/2013/10/01/ipcc-solar-variations-dont-matter/?fbclid=IwAR1JLnwgifTBST8DRu_yUzsjaG33wv3hMB5g4DXJMTrnrets_yMkIr0Fa0A

εξηγήσουν την κλιματική αλλαγή. Όμως, το IPCC έκλεισε τα μάτια σε ένα πολύ πιο σημαντικό τρόπο με τον οποίο ο ήλιος επηρεάζει το κλίμα της γης…την επίδραση στην νεφοκάλυψη του πλανήτη. Υψηλής ενέργειας και ταχύτητας σωματίδια που προέρχονται από εκρήξεις αστεριών, τις κοσμικές ακτίνες (cosmic rays), συνεισφέρουν στον σχηματισμό των νεφών…(Κάτι τέτοιο) δεν συνάδει με την ιδέα ότι κατά τον 20ο αιώνα η θερμοκρασία αυξήθηκε κυρίως λόγω της ανθρώπινης έκλυσης CO2 γι' αυτό, θα πρέπει η συνεισφορά του CO2 να είναι κατ' ανάγκη μικρότερη…'

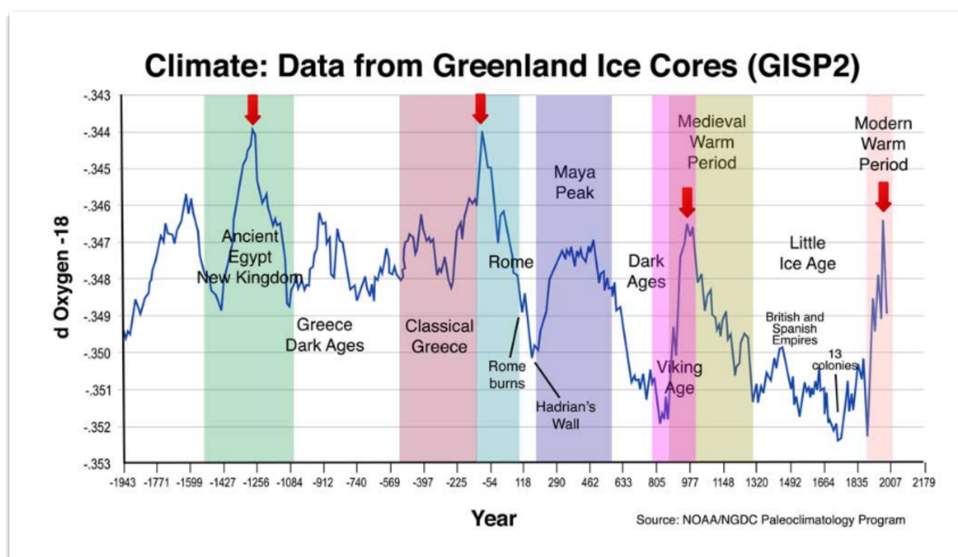
'…Στην πραγματικότητα, η υπερθέρμανση έχει σταματήσει και η ψύξη του πλανήτη έχει αρχίσει…Για όλους αυτούς τους λόγους βρισκόμαστε σε ένα κρίσιμο σημείο. Το άμεσο μέλλον θα είναι εξαιρετικά ενδιαφέρον….Θα μπορέσει η θεωρία του θερμοκηπίου να επιβιώσει από μια σημαντική ψύξη του πλανήτη; Όχι στην τρέχουσα κυρίαρχη μορφή της. Δυστυχώς, οι αυριανές προκλήσεις για το κλίμα θα είναι αρκετά διαφορετικές από τις προβλέψεις της θεωρίας του θερμοκηπίου. Πιθανόν, να γίνει ξανά της μόδας η διερεύνηση των επιπτώσεων της δραστηριότητας του ήλιου στο κλίμα μας.'

Οι συγγραφείς του βιβλίου **'The Neglected Sun'**[217]**, *Fritz Vahrenholt*** *και* ***Sebastian Lüning*** *παρουσιάζουν μια σειρά λόγων όχι μόνο για την υπερεκτιμημένη υπόθεση της ανθρωπογενούς υπερθέρμανσης του πλανήτη λόγω του διοξειδίου του άνθρακα αλλά κυρίως γιατί αγνοεί τη πιο προφανή επιρροή στο κλίμα της γης: τον Ήλιο…Το κύριο επιχείρημα είναι απλό. Ο Ήλιος, μπορεί να είναι ένα μικρό αστέρι με μικρή αξία στον γαλαξία μας αλλά με ανθρώπινους όρους, δημιουργεί μια τεράστια ποσότητα ενέργειας. Κάθε δευτερόλεπτο, παράγει 620 εκατομμύρια μετρικούς τόνους υδρογόνου. Αυτό, το κάνει για περίπου 4 δισεκατομμύρια χρόνια…(ενώ) υπόκειται σε μια σειρά από κυκλικές συμπεριφορές: βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Ξεκάθαρα, αυτοί οι κύκλοι έχουν παίξει ένα κυρίαρχο ρόλο στο κλίμα της γης. Μεσοπρόθεσμα, το πλέον προφανές είναι μια σειρά από εποχές παγετώνων (ice ages) οι οποίες εξελίχθηκαν σε ένα βάθος χιλιάδων*

---

[217]*Fritz Vahrenholt, Sebastian Lüning The Neglected Sun: How the Sun Precludes Climate Catastrophe* (Independent Minds) Paperback – September 2013, Stacey International; Reprint edition ISBN-13: 978-1909022249

χρόνων, με ενδιάμεση μικρή διακοπή από θερμότερες περιόδους. Οι τελευταίοι πέντε από αυτούς τους παγετώνες διήρκεσαν 100.000 χρόνια ενώ οι ενδιάμεσες θερμές περίοδοι περίπου 10.000 χρόνια, αντίστοιχα. Περίπου, τα τελευταία 8.000 χρόνια υπάρχει μια περίοδος ασυνήθιστα ευνοϊκής ηλιακής δραστηριότητας. Πιθανόν, συμπτωματικά το γεγονός αυτό έχει συνδυασθεί ακριβώς με αυτό το οποίο ιστορικά, έχει ονομασθεί η γέννηση του ανθρώπινου πολιτισμού: κοινότητες, γραφή, γεωργία, οικόσιτη κτηνοτροφία. Ακόμη πιο βραχυπρόθεσμα, κάθε επόμενη πρόοδος των ανθρωπίνων κοινωνιών έχει συνδυασθεί με θερμότερες περιόδους, κάθε αντιστροφή με ψυχρότερες περιόδους. Εάν πάμε ακόμη πιο πρόσφατα, βρίσκουμε ότι γύρω στο 1850 μια περαιτέρω ήπια περίοδος αύξησης της θερμοκρασίας έχει επέλθει. Το IPCC, συναινεί ότι αυτή η περαιτέρω θέρμανση, σε πλήρη αντίθεση με όλες τις αντίστοιχες θερμές περιόδους, μπορεί να είναι το αποτέλεσμα μόνο των αυξημένων ρύπων του CO2…'[218]

Πηγή: https://www.thegwpf.com/understanding-climate-cycles-or-how-to-avoid-climate-panics/

Το σύμπαν, η Φύση, η λειτουργία του Ήλιου, της Γης, το κλίμα της, τα πάντα, λειτουργούν με την μοναδικότητα του φυσικού κύκλου ο οποίος δεν μπορεί ούτε να ανακοπεί, ούτε να επιταχυνθεί. Η ύπαρξη του χρόνου έχει ταυτόχρονα έννοια της 'κίνησης' προς τα εμπρός αλλά ταυτόχρονα και της κυκλικότητας όπου το τέλος κάθε

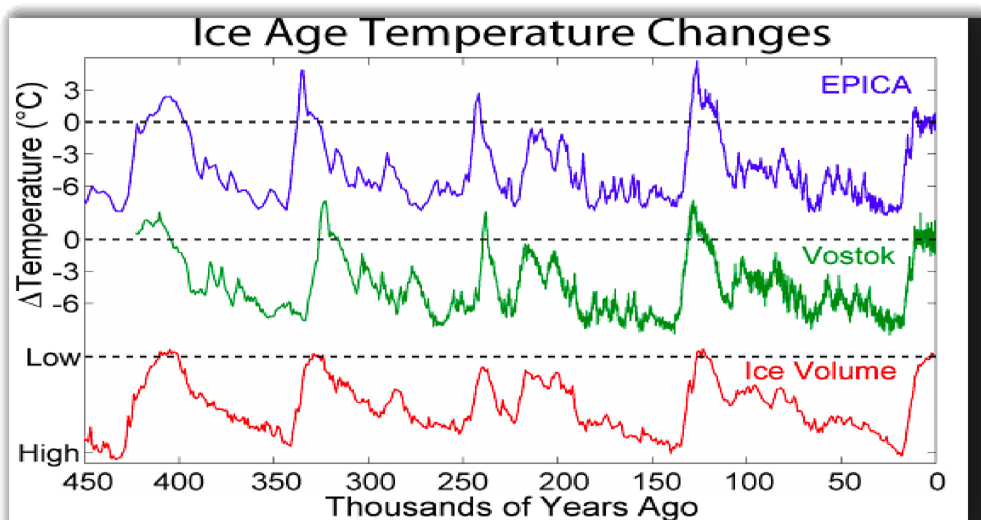
[218] http://bishophill.squarespace.com/blog/2013/9/30/the-neglected-sun.html

περιοδικής κίνησης ξαναβρίσκει την αρχή της, δηλαδή εκεί που ξεκίνησε. Αυτή, η μοναδική περιοδικότητα του 'είναι' στην κοσμική λειτουργία δείχνει να διαφεύγει – όπως σε όλα τα σύγχρονα επιστημονικά πεδία άλλωστε – και από τους κλιματικούς επιστήμονες, ή εν πάση περιπτώσει το ερευνητικό κατεστημένο δεν δείχνει να συμμερίζεται ότι αυτή η κυκλικότητα θα μπορούσε να υποτυπωθεί στα κλιματικά 'μοντέλα' τα οποία εν μέρει αποτυπώνουν την 'αλήθεια' σε ένα επίπεδο πραγματικότητας.

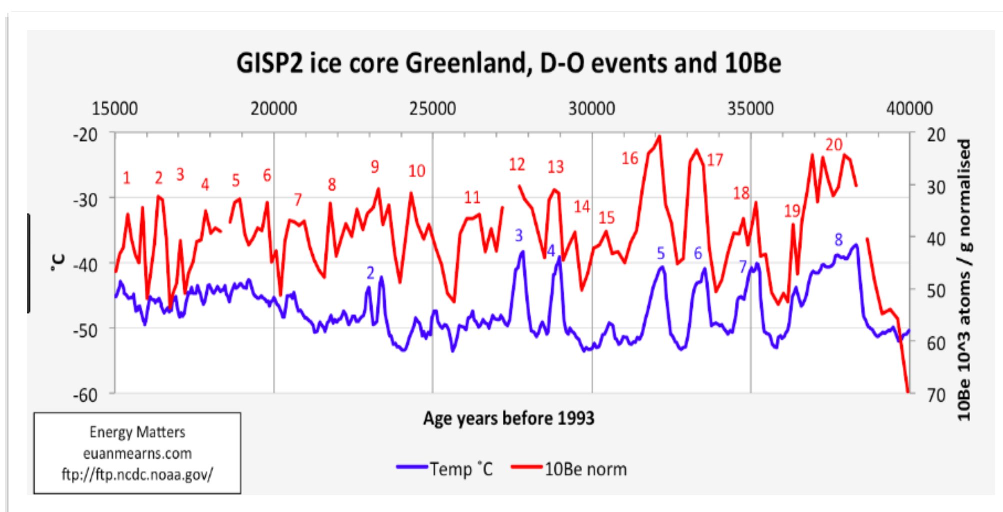
Τα στοιχεία από την μελέτη δειγμάτων παγετώνων μας δείχνουν ότι ο πλανήτης εξακολουθεί να λειτουργεί με την ίδια ακανόνιστη σταθερότητα που έχει επιδείξει εδώ και εκατομμύρια χρόνια μέσω της κυκλικότητας των φυσικών φαινομένων που καθορίζονται από τον Ήλιο και τους μεγαλύτερους πλανήτες του συστήματος μας. Μικρές τροχιακές αλλαγές σε αυτά τα πλανητικά σώματα προκαλούν μαζικές, απότομες αλλαγές στον αναλογικά μικρό πλανήτη μας – ασχέτως εάν καίμε ορυκτά καύσιμα ή όχι σύμφωνα με το Global Warming Policy Forum.[219] Εκτός από τον 11ετή ηλιακό κύκλο και την δραστηριότητα του σχετικά με την εμφάνιση των ηλιακών κηλίδων, υπάρχουν και άλλοι πέντε κύριοι κλιματικοί κύκλοι.

Ο κλιματικός κύκλος των 90.000 ετών ή Ice Age Cycle, ο μεγαλύτερος από τους κλιματικούς κύκλους. Ο μεσο-παγετώδης κύκλος όπως αυτός που ζούμε ο οποίος διαρκεί μεταξύ 10 και 30 χιλιάδων ετών και έχουν περάσει περίπου 14.000 χρόνια από τότε που η τελευταία παγετώδης εποχή βρέθηκε στο 'ελάχιστο' του.

[219] https://www.thegwpf.com/understanding-climate-cycles-or-how-to-avoid-climate-panics/

Ο Κύκλος των 1.500 ετών ή Dansgaard-Oeschger Cycle. Βρισκόμαστε σε φάση θέρμανσης με καιρικές συνθήκες τόσο καλές όσο ποτέ.

Το πείραμα του **CERN, 'CLOUD experiment'**, αποκάλυψε ότι ο Κύκλος Dansgaard-Oeschger ρυθμίζεται από τον 'βομβαρδισμό' κοσμικών ακτίνων. Όταν ο ήλιος είναι ενεργός με την παρουσία περισσοτέρων κηλίδων, λιγότερες κοσμικές ακτίνες πλήττουν την γήινη ατμόσφαιρα και ως εκ τούτου λιγότερα νέφη σχηματίζονται. Χωρίς μεγάλη νεφοκάλυψη η γη θερμαίνεται. Όταν ο Ήλιος δεν είναι ιδιαίτερα ενεργός, όπως κατά την εποχή του Little Ice Age, ισχυρή κοσμική ακτινοβολία πλήττει τον πλανήτη και εξ αιτίας της υψηλής κάλυψης της ατμόσφαιρας με τον σχηματισμό νεφών, προκύπτει και η πτώση της θερμοκρασίας της. Σύμφωνα με τα ευρήματα του CERN, ο Ήλιος συνεχίζει να κυριαρχεί στο κλίμα της γης. Το

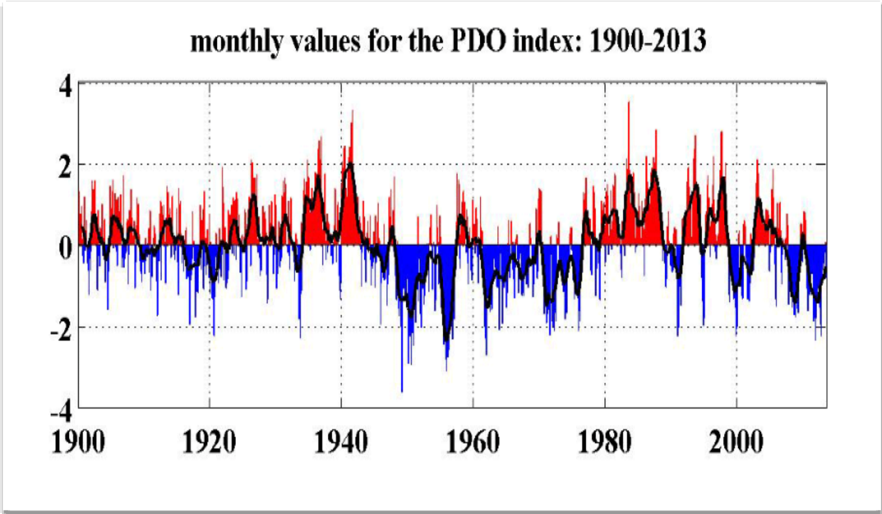
διοξείδιο του άνθρακα έχει και αυτό την συνεισφορά του στο γήινο κλίμα αλλά πιθανόν όχι περισσότερο από ένα βαθμό Κελσίου στοιχείο που κάνει τις εκλύσεις CO2 σημαντικές αλλά όχι επικίνδυνες.

Παρενθετικά, το Πείραμα CLOUD (Cosmics Leaving Outdoor Droplets) του CERN, χρησιμοποιεί ένα ειδικό κλωβό νεφών για την μελέτη τυχόν ύπαρξης σχέσης μεταξύ των γαλαξιακών κοσμικών ακτίνων και του σχηματισμού των νεφών. Είναι η πρώτη φορά που ένας επιταχυντής υψηλής ενέργειας χρησιμοποιείται για την μελέτη της ατμόσφαιρας και του κλίματος. Τα αποτελέσματα, αναμένεται να συνεισφέρουν στην βασική κατανόηση των εναιωρημάτων (aerosols) και των νεφών και την επίπτωση τους στο γήινο κλίμα. Οι κοσμικές ακτίνες είναι φορτισμένα σωματίδια τα οποία βομβαρδίζουν την γήινη ατμόσφαιρα από το μακρινό σύμπαν. Σύμφωνα με τις μελέτες, οι κοσμικές ακτίνες μπορούν να επηρεάσουν την νεφοκάλυψη είτε μέσω τον σχηματισμό νέων εναιωρημάτων είτε άμεσα επιδρώντας στα νέφη. Τα σύννεφα, επηρεάζουν σημαντικά το ενεργειακό ισοδύναμο του πλανήτη. Αλλαγές μερικών ποσοστιαίων μονάδων έχουν σημαντική επίδραση στο κλίμα. Ωστόσο, παρά την σημαντικότητα τους για το κλίμα, ο σχηματισμός των εναιωρημάτων είναι ελάχιστα κατανοητός. Μετρώντας τα υποκείμενα μικρο-φυσικά φαινόμενα σε ελεγχόμενες συνθήκες εργαστηρίου είναι σημαντικό για την καλύτερη κατανόηση των ατμοσφαιρικών εναιωρημάτων και το κλειδί για την αποσαφήνιση μεταξύ κοσμικών ακτίνων και τον σχηματισμό των νεφών. Στο πείραμα του CERN, έγινε μια μεγάλη ανακάλυψη όταν καταδείχθηκε ότι βιο-γενετικοί ατμοί που εκλύονται από τα δένδρα και οξειδώνονται στην ατμόσφαιρα έχουν μια σημαντική επίδραση στον σχηματισμό των νεφών μέσω του οποίου ψυχραίνεται ο πλανήτης[220].

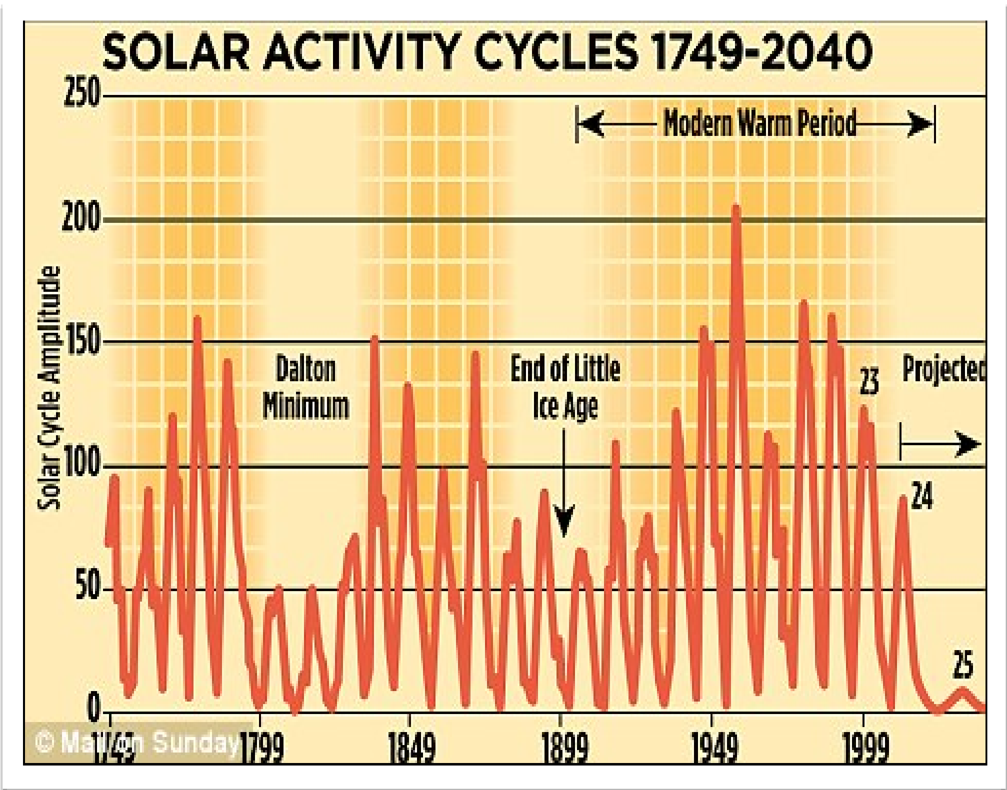
Ο 60ετής κύκλος Pacific Decadal Oscillation (PDO), αποτελεί μια περιοδική μεταβλητότητα του ωκεάνιου κλίματος στην λεκάνη του Ειρηνικού και σε γεωγραφικό πλάτος βορειότερα του 20° όπου η θερμοκρασία της επιφάνεια της θάλασσας εναλλάσσεται από ψυχρότερα σε θερμότερα νερά και αντίστροφα. Στην εποχή μας, παρά την 'υπερθέρμανση' που διαπιστώνεται στον πλανήτη, βρισκόμαστε

[220] https://home.cern/science/experiments/cloud

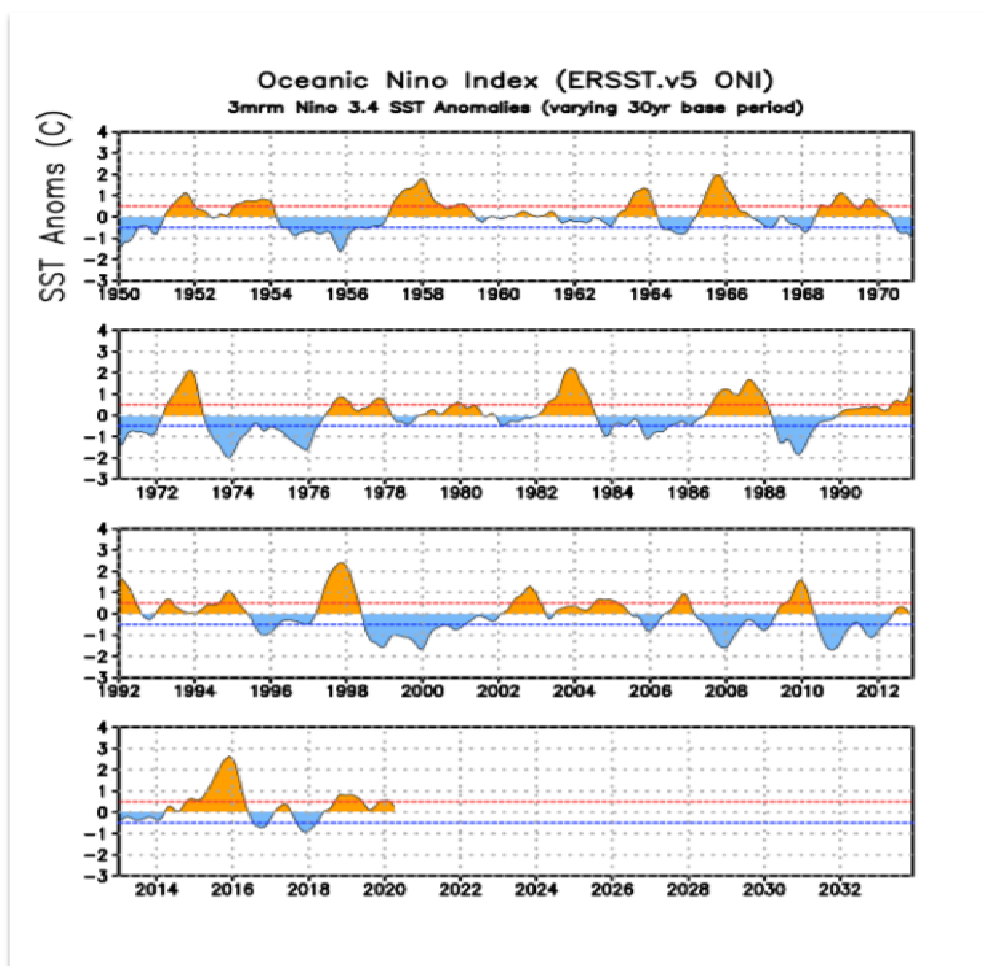
στην φάση της ψύξης του PDO η οποία ξεκίνησε περίπου το 2002 και αναμένεται να διαρκέσει μέχρι το 2032.

Ο Κύκλος των 200 ετών των Ηλιακών Κηλίδων (200-year Solar Sunspot Minimums) ο οποίος περιλαμβάνει τον γνωστό 11ετή κύκλο των ηλιακών κηλίδων μέσου του οποίου καταγράφεται κυρίως η δραστηριότητα του Ήλιου.

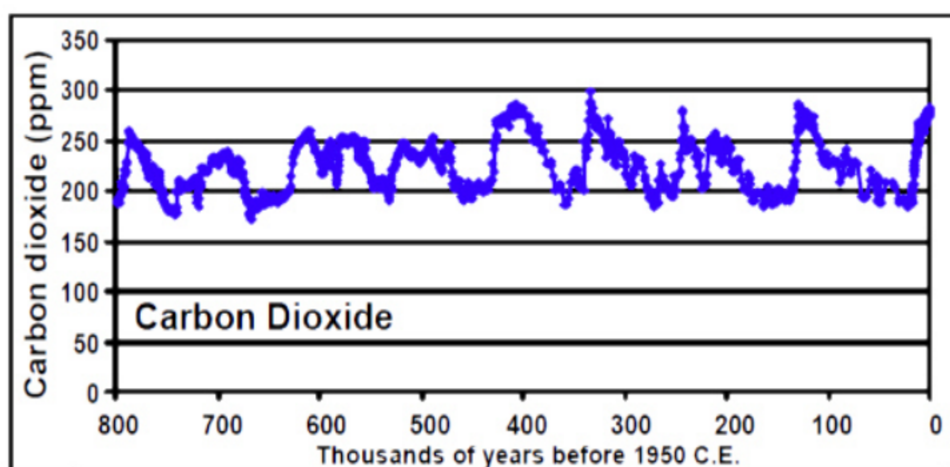
Τέλος, ο Κύκλος El Nino-La Nina, (ή ENSO – El Nino Southern Oscillation) αποτελεί μια μέση περιοδικότητα 4 ετών για μια θερμή φάση (El Nino) ακολουθούμενη από μια ψυχρή φάση (La Nina) των ωκεάνιων υδάτων του ανατολικού και κεντρικού Ειρηνικού πέριξ του γεωγραφικού πλάτους του ισημερινού. Σύμφωνα με την ενημέρωση της NOAA από 29 Ιουνίου 2020[221], οι συνθήκες για το φαινόμενο ENSO είναι ουδέτερες οι δε θερμοκρασίες στην επιφάνεια της θάλασσας στις περιοχές του ισημερινού είναι κατά τι χαμηλότερες από τον μ.ό. στις περιοχές του ανατολικού και κεντρικού Ειρηνικού.

Η χημική ουσία στην σημερινή εποχής της 'κλιματικής αλλαγής', το διοξείδιο του άνθρακα (CO2), το υπεύθυνο αέριο για την υπερθέρμανση του πλανήτη

[221] https://www.cpc.ncep.noaa.gov/products/analysis_monitoring/lanina/enso_evolution-status-fcsts-web.pdf

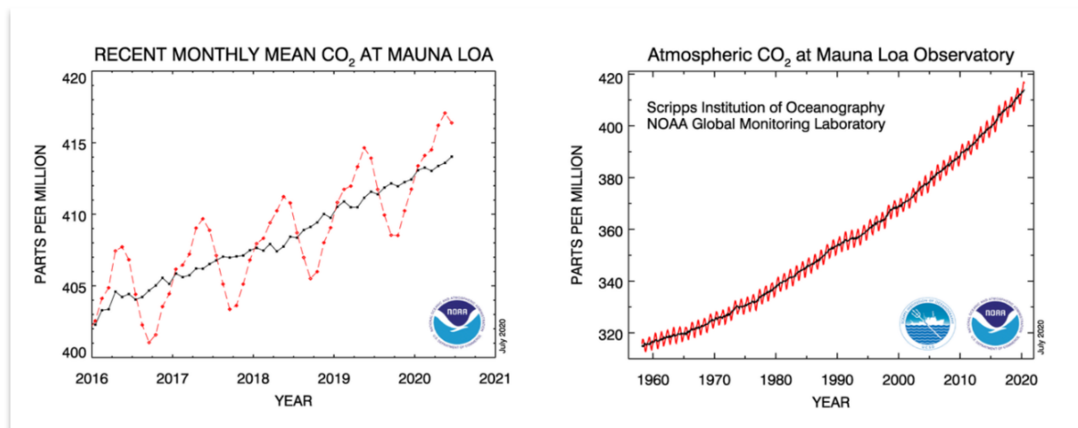
σύμφωνα με την κυρίαρχη επιστημονική άποψη-αν και σημαντικότατο στην ανάπτυξη της ζωής στην Γη- υπόκειται και αυτό σε περιοδικότητα. Κατά τα τελευταία 800 χιλιάδες χρόνια, τα επίπεδα του ατμοσφαιρικού CO2 όπως προέκυψαν από την εξέταση των δειγμάτων πάγου από μόνιμους παγετώνες διακυμάνθηκαν μεταξύ 170 και 300 ppmv που αντιστοιχούν με παγετώδεις και μεσο-παγετώδεις περιόδους. Πριν από 450 χιλιάδες χρόνια, τα επίπεδα τιμών του ατμοσφαιρικού CO2 βρίσκονταν σχεδόν πάντα κάτω από τα 260 ppmv φθάνοντας τις κατώτερες τιμές γύρω στα 170 ppmv περίπου 660-670 χιλιάδες χρόνια από σήμερα. Η υψηλότερη τιμή-ρεκόρ στα 800 χιλιάδες χρόνια, βρέθηκε σε δείγματα του παγετώνα του Vostoc να είναι στα 298.6 ppmv τιμή που σημειώθηκε πριν από 330.000 έτη. Τα επίπεδα του CO2 έχουν αυξηθεί ιδιαίτερα μετά το 1850 – που συμπίπτει περίπου με την βιομηχανική περίοδο – και σήμερα έχει ανέλθει στα 415.39 ppmv (02 Ιουλίου 2020) με μια μέση τάση συνεχώς αυξανόμενη.

Πηγή: Lüthi, D., et al. 2008. EPICA Dome C Ice Core 800KYr Carbon Dioxide Data. IGBP PAGES/World Data Center for Paleoclimatology Data Contribution Series # 2008-055. NOAA/NCDC Paleoclimatology Program, Boulder CO, USA. Στοιχεία 800.000 ετών από τον παγετώνα Dome C (75°06'S, 123°24'E, 3233 masl) της Ανταρκτικής https://cdiac.ess-dive.lbl.gov/trends/co2/ice_core_co2.html

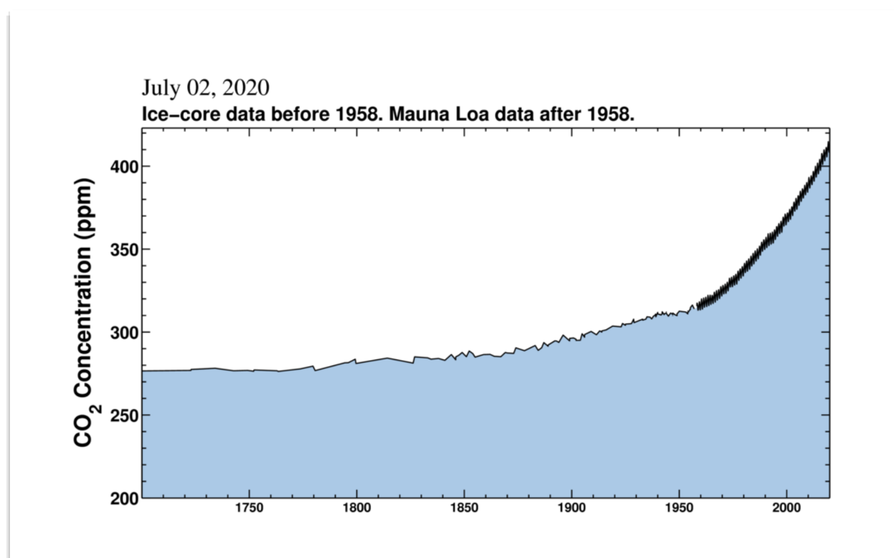
Οι μετρήσεις CO2 της ατμόσφαιρας ξεκίνησαν από τον C. David Keeling του Scripps Institution of Oceanography τον Μάρτιο του 1958 στις εγκαταστάσεις του National Oceanic and Atmospheric Administration των ΗΠΑ. Παρατηρώντας τα παρακάτω γραφήματα τα οποία δείχνουν τις μέσες μηνιαίες τιμές διοξειδίου του άνθρακα όπως μετρούνται από το Αστεροσκοπείο Mauna Loa Observatory στην

Χαβάη, βλέπουμε ότι υπάρχει μια εξαιρετικά συνεπής ετήσια περιοδικότητα (min-max) στην συγκέντρωση του CO2 καθώς και μια συνεχής αυξητική τάση από το 1960 μέχρι και σήμερα.

Πηγή: https://www.esrl.noaa.gov/gmd/ccgg/trends/data.html Dr. Pieter Tans, NOAA/GML (www.esrl.noaa.gov/gmd/ccgg/trends/) and Dr. Ralph Keeling, Scripps Institution of Oceanography (scrippsco2.ucsd.edu/).

Η κυρίαρχη επιστημονική τάση υποστηρίζει ότι από το 1850 και μετά όπου παρατηρείται μια συνεχή αύξηση στις τιμές περιεκτικότητας CO2 στην γήινη ατμόσφαιρα, αυτή δεν οφείλεται σε φυσική μεταβλητότητα – τουλάχιστον εν μέρει – αλλά οφείλεται αποκλειστικά στην ανθρωπογενή δράση και δει στην χρήση και καύση των ορυκτών καυσίμων η οποία συμπίπτει (περί το 1850) με την μαζική εξάπλωση της Βιομηχανικής Επανάστασης που επέφεραν οι ανακαλύψεις και η χρησιμοποίηση στην παραγωγική διαδικασία των μηχανών εσωτερικής καύσης.

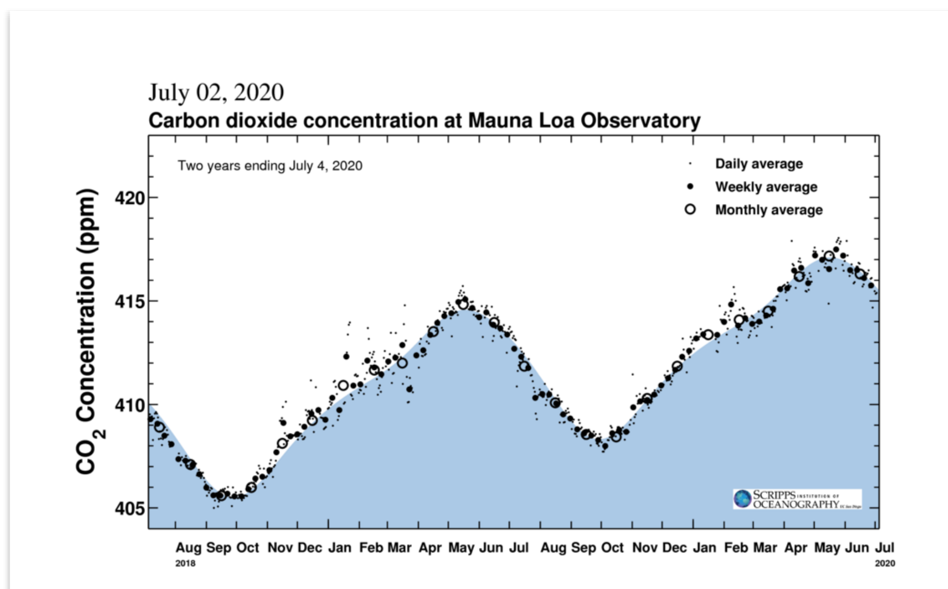
Πηγή: Scripps Institution of Oceanography, University of California, San Diego, the Keeling Curve. https://scripps.ucsd.edu/programs/keelingcurve/?fbclid=IwAR3Xo_Ll5lEzeOGmrs4x_Jk51Q-X-YKNA1kF4t56E3CoXYWySjzKE7_bA4Y

Παρά το γεγονός ότι πριν από το 1950 οι τιμές του CO2 ήταν κατά τι υψηλότερες των 300 ppmv και μάλιστα πριν το 1900 χαμηλότερες και από αυτή την τιμή η οποία περίπου συμπίπτει με τις τιμές που βρέθηκαν στα δείγματα του παγετώνα Vostoc στην Ανταρκτική πριν 330.000 χρόνια (298.6 ppmv), δημιουργεί εύλογη απορία πως θα μπορούσε να εξηγηθεί με την απόλυτη ασφάλεια του 'the science is settled'[222] ότι η αύξηση του CO2 στην ατμόσφαιρα είναι ένα και μοναδικό αίτιο-αποτέλεσμα, δεδομένου ότι και πριν το 1950 αλλά ακόμη και πριν το 1900, υπήρχε εκτεταμένη χρήση των ορυκτών καυσίμων όχι μόνο στην παραγωγή αλλά και στην καθημερινότητα (μετακινήσεις, θέρμανση) των πληθυσμών.

Αυτό όμως που προέκυψε πρόσφατα με την πανδημία του κορωναϊού και την καθολικότητα των μέτρων απομόνωσης (lockdown), πρακτικά στο σύνολο του πλανήτη, θα αναμενόταν να αποδείξει κατά πόσο η θεωρία της ανθρωπογενούς αύξησης του CO2 θα επιβεβαιώνονταν με δεδομένο ότι η παγκόσμια οικονομία βρέθηκε για ένα διάστημα 2-3 μηνών ουσιαστικά σε πλήρη 'ακινητοποίηση' και ακόμα και σήμερα (Ιούλιος 2020) εξακολουθούν να ισχύουν σε διάφορα μέρη του κόσμου διαφόρων επιπέδων περιορισμοί οι οποίοι κατ' ουσία συρρικνώνουν την οικονομική δραστηριότητα και κατ' επέκταση και το ενεργειακό αποτύπωμα της ανθρώπινης δραστηριότητας πάνω στον πλανήτη. Ωστόσο, τα στοιχεία συγκέντρωσης διοξειδίου του άνθρακα σε ένα από τα σημαντικότερα σημεία μέτρησης του παγκοσμίως **(Αστεροσκοπείο Mauna Loa, Hawaii)** δεν έδειξαν όπως λογικά θα αναμένονταν κάποια μείωση των τιμών CO2 καταρχήν για τους μήνες Φεβρουάριο – Ιούνιο 2020. Αντίθετα, οι μέσες ημερήσιες, εβδομαδιαίες και μηνιαίες τιμές για το διάστημα αυτό δείχνουν μια σταθερή αυξητική τάση η οποία αρχίζει από

[222] Η φράση αυτή (αν και παραποιημένη) προέκυψε από τον δημοφιλή λόγο του Προέδρου των ΗΠΑ, Barrack Obama, κατά την διάρκεια του State of the Union Address το 2014 όπου ανέφερε ότι: *'… η συζήτηση (για το κλίμα) διευθετήθηκε…η κλιματική αλλαγή είναι γεγονός…' ('The debate is settled… climate change is a fact.')* https://time.com/4308518/climate-change-settled-science/

τον Ιούνιο την αντιστροφή της κλίσης της καμπύλης ακολουθώντας με πιστότητα την εποχικότητα-περιοδικότητα της έκλυσης CO2 σε ετήσια βάση.

Πηγή: Scripps Institution of Oceanography, University of California, San Diego, the Keeling Curve. https://scripps.ucsd.edu/programs/keelingcurve/?fbclid=IwAR3Xo_Ll5lEzeOGmrs4x_Jk51Q-X-YKNA1kF4t56E3CoXYWySjzKE7_bA4Y

Η Υπηρεσία των ΗΠΑ, **National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA)**, υποστηρίζει ότι για να είναι δυνατή η ανίχνευση στην πτώση των ρύπων οι οποίοι προκλήθηκαν από την πανδημία θα πρέπει (οι ρύποι) να είναι σημαντικοί σε ποσότητα προκειμένου να μπορούν να διαχωρισθούν από τη φυσική μεταβλητότητα του CO2 που προκαλείται από τα φυτά, το έδαφος δημιουργώντας έτσι εποχιακές και ετήσιες μεταβολές στην θερμοκρασία, την υγρασία της ατμόσφαιρας, του εδάφους, κλπ. Αυτές οι φυσικές μεταβολές που προκαλούνται είναι μεγάλες ωστόσο, μέχρι στιγμής το 'στοιχείο' αυτό δεν μπορεί να διαχωρισθεί προκειμένου να υπολογισθούν οι ρύποι που προέρχονται από αυτό το πρωτοφανές οικονομικό κραχ. Ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας (International Energy Agency), εκτιμά ότι οι ρίποι CO2 σε παγκόσμια κλίμακα θα μειωθούν κατά 8% το 2020. Σύμφωνα με την NOAA, δεν είναι δυνατό να διαπιστωθεί μια μείωση του διοξειδίου του άνθρακα σε λιγότερο από ένα έτος και προβλέπει ότι θα συνεχίσει να αυξάνεται σχεδόν με τον ίδιο ρυθμό.[223]

---

[223] https://www.esrl.noaa.gov/gmd/ccgg/covid2.html?fbclid=IwAR28WeTPiTz0WluDH01KpGlXNzR1p2RLa_e8o5rkEgnEqadv64KNWdjrgQ0

Είναι προφανές, ότι περιορισμοί που επέβαλαν στην μετακίνηση των ανθρώπων οι κυβερνήσεις λόγω του Covid-19 είναι πρωτόγνωρες και μοναδικές ως προς την ένταση τους στα 6.000 χρόνια καταγεγραμμένης ανθρώπινης ιστορίας.[224] Από την ανάλυση που προέκυψε ανωτέρω, η παγκόσμια οικονομία από τις αρχές του 2020 έχει περιέλθει σε μια κατάσταση 'νεκροφάνειας' όπου οι μετακινήσεις ανθρώπων και εμπορευμάτων, η βιομηχανική παραγωγή, ο τουρισμός κλπ. έχουν υποστεί μειώσεις συγκριτικά με τα προηγούμενα χρόνια πάνω από 50% σε αρκετές των περιπτώσεων. Επομένως, είναι λογικά αναμενόμενο και η μείωση εκπομπής ρύπων και κυρίως του CO2 να μειωθεί σημαντικά, χωρίς όμως να μπορεί εκ πρώτης όψεως να ποσοτικοποιηθεί δηλαδή το κατά πόσο μπορεί να μειωθεί η έκλυση του διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα -όχι από φυσική διεργασία και μεταβολή – αλλά από την ανθρώπινη δραστηριότητα της αναπόφευκτα ελαττωμένης χρήσης των ορυκτών καυσίμων. Σπεύδουν δε οι υποστηρικτές της ανθρωπογενούς υπερθέρμανσης του πλανήτη να υποστηρίξουν ότι ενώ το lockdown δεν επηρεάζει τις βασικές εκπομπές CO2 όπως η αναπνοή του γήινου οικοσυστήματος, των ζώων και του ανθρώπου, παρόλα αυτά, ο κατ' οίκο εγκλεισμός ενδέχεται να έχει αντίκτυπο στην γεωγραφική κατανομή και την δυναμική ενός προσωρινού φαινομένου μείωσης του ατμοσφαιρικού CO2. Από συστήματα παρακολούθησης εκπομπής ρύπων, προέκυψαν καταγραφές μείωσης του CO2 από 8% στην αστική περιοχή του Βερολίνου στην Γερμανία μέχρι και 75% όπως στην περίπτωση του κέντρου του Ηρακλείου στην Κρήτη ενώ σε ένα τυπικά πολυπληθές και πολυσύχναστο μητροπολιτικό κέντρο όπως αυτό του Λονδίνου η μείωση του διοξειδίου του άνθρακα πλησίασε το 50% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.[225] Και όμως, το **mantra** της λογικής, 'μια και μοναδική αιτία, ένα και μοναδικό αποτέλεσμα', κάνει λόγο για μια κατάσταση ως να επρόκειτο να βρούμε μια τρίχα μέσα σε μια πισίνα πράγμα το οποίο θεωρείται πρακτικά αδύνατο να εντοπισθεί.[226] Μάλιστα, όταν το CO2 εκπέμπεται στην ατμόσφαιρα, αναμειγνύεται με τους ανέμους και με τον καιρό μεταφέρεται

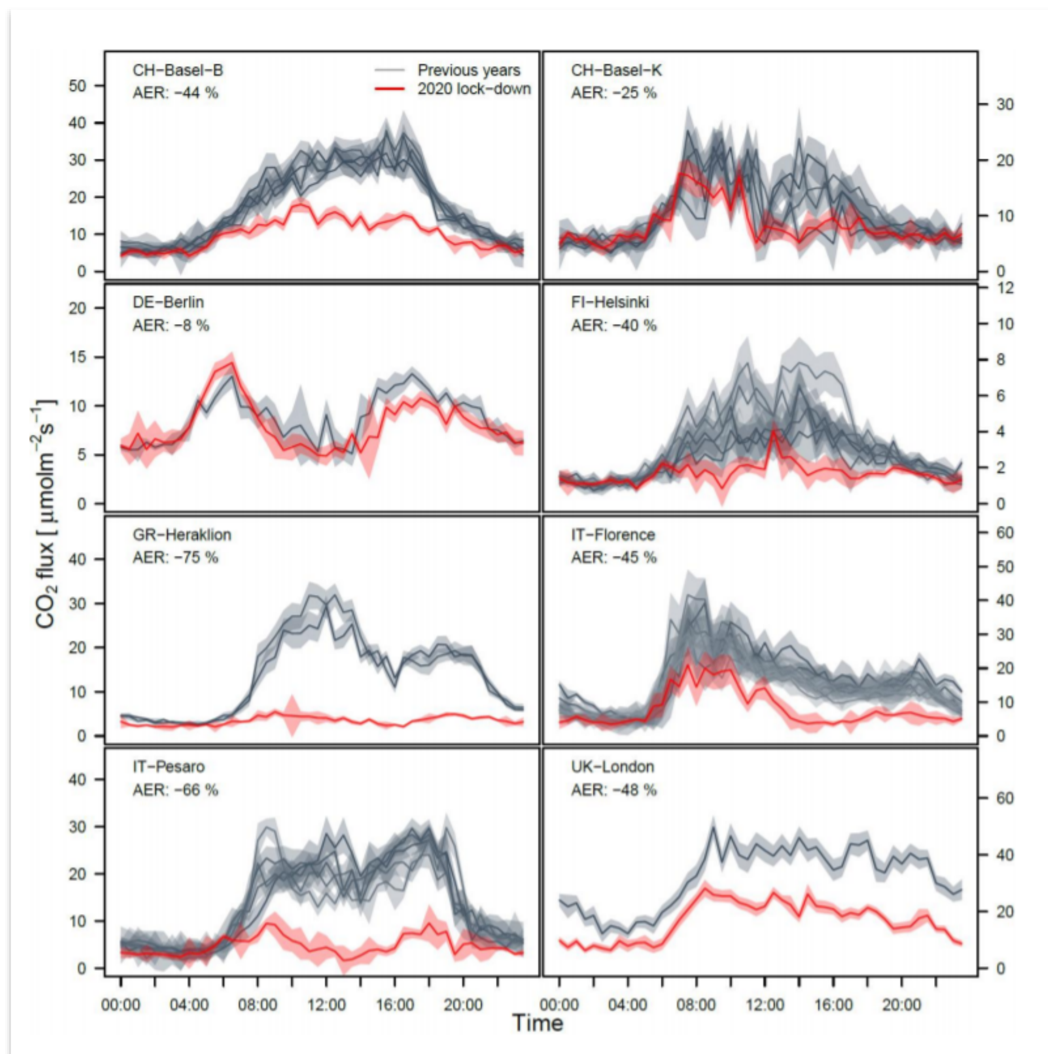
---

[224]https://www.armstrongeconomics.com/world-news/sovereign-debt-crisis/world-economy-preparing-for-collapse/

[225] ICOS – Integrated Carbon Observation System, May 13 2020, *Clear evidence of reduction in urban CO2 emissions as a result of COVID-19 lockdown across Europe* by Dario Papal et al. file:///C:/Users/user/Downloads/20200513_Clear%20evidence%20of%20reduction%20in%20urban%20CO2%20emissions%20as%20a%20result%20of%20COVID_FullStudy.pdf

[226] https://www.icos-cp.eu/event/917

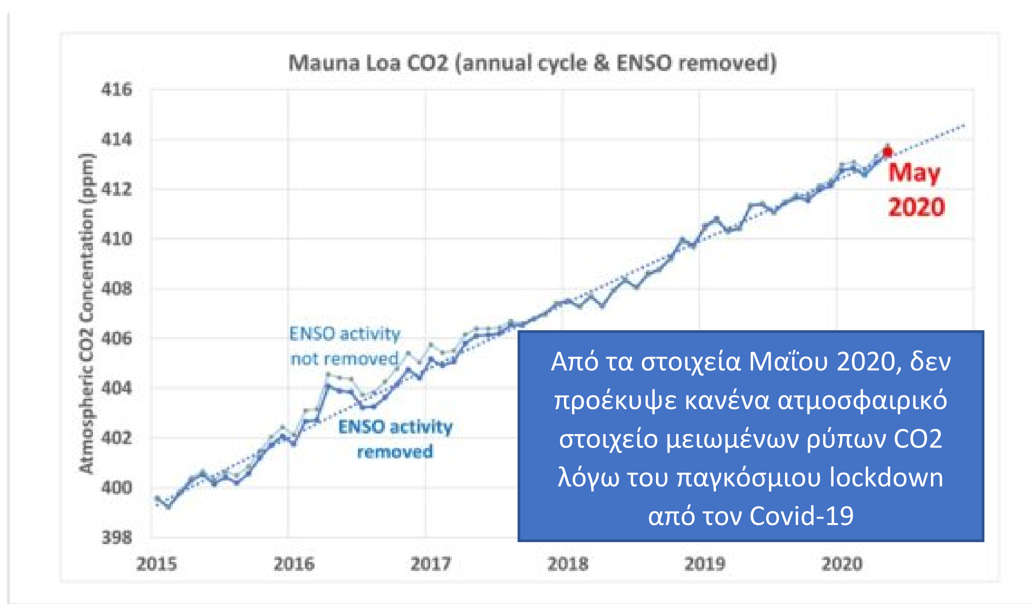
σταδιακά σε όλο τον πλανήτη. Η διαδικασία αυτή της μίξης διαρκεί ένα με δύο μήνες και για το βόρειο και για το νότιο ημισφαίριο ενώ απαιτείται περισσότερο από ένα έτος για ολόκληρη την υδρόγειο. Κατά το ICOS, η ατμόσφαιρα ήδη περιέχει μεγάλες ποσότητες CO2 καθώς τα φυτά το χρειάζονται για να αναπτυχθούν και πολλές διαφορετικές διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα εκπέμπουν στην ατμόσφαιρα διοξείδιο του άνθρακα συμμετέχοντας στις αλλαγές αυτές τόσο σε χρόνο όσο και σε χώρο.

Πηγή:[227]

[227] Ibid.

Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση τα στοιχεία για την ατμοσφαιρική συγκέντρωση CO2 από το **Αστεροσκοπείο του Mauna Loa** στην Χαβάη, δείχνουν ότι δεν υπήρξε καμία μείωση του ποσοστού αύξησης του διοξειδίου του άνθρακα λόγω της παγκόσμιας σημαντικής συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας και του διεθνούς εμπορίου λόγω της πανδημίας του κορωναϊού κατά το πρώτο 6μηνο του 2020. Σύμφωνα με τον Dr Roy Spencer, αυτό δείχνει επίσης το πόσο δύσκολο είναι να μειωθούν οι παγκόσμιοι ρύποι CO2 χωρίς να προκληθεί μια μείζονας έκτασης διακοπή στην παγκόσμια οικονομία. Μετά την αφαίρεση της εποχικότητας στα στοιχεία CO2 του Mauna Loa στα οποία περιλαμβάνεται και η δραστηριότητα των κλιματικών κυκλικών φαινομένων του El Nino και La Nina (ENSO), τα στοιχεία του Μαΐου 2020 δεν παρουσιάζουν καμία ένδειξη υποχώρησης του ποσοστού αύξησης τους κατά τους τελευταίους μήνες όπου και παρουσιάσθηκε η σοβαρή και πρωτόγνωρη στα ιστορικά χρονικά οικονομική επιβράδυνση.

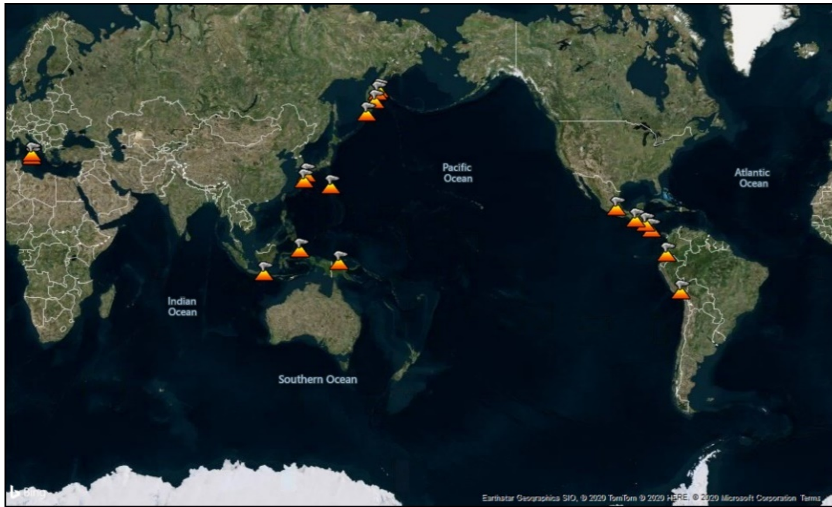
Πηγή:http://www.drroyspencer.com/2020/06/covid-19-global-economic-downturn-not-affecting-co2-rise-may-2020-update/

Άραγε, δεδομένης της φυσικής μεταβλητότητας του διοξειδίου του άνθρακα που προέρχεται από την έκλυση CO2 από φυσικές πηγές, πόσο εύκολο ή δύσκολο θα ήταν να παρατηρούσαμε μια μείωση του συγκέντρωσης του ατμοσφαιρικού CO2 από ανθρωπογενείς παράγοντες; Η αμερικανικό Energy Information Administration (EIA), εκτιμά ότι η επιβράδυνση στην παγκόσμια οικονομία λόγω των μέτρων κατά του

κορωναϊού θα μειώσει κατά 12.2% την έκλυση ρύπων του διοξειδίου του άνθρακα το 2020[228]. Παρά την σχεδόν οικονομική κατάρρευση των οικονομιών της Δύσης όπως αναλύθηκε προηγουμένως, γίνεται αντιληπτό ότι η μείωση των ρύπων CO2 είναι ένα ιδιαίτερα μικρό ποσοστό από την π.χ. μηνιαία και ετήσια φυσική μεταβλητότητα στο συνολικό ατμοσφαιρικό ρεζερβουάρ διοξειδίου του άνθρακα. Επίσης, το πρόσφατο οικονομικό σοκ έκανε σαφές ότι ακόμη και το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού σε κατ' οίκο περιορισμό, δεν είναι αρκετό για να μειώσει σημαντικά του ρύπους του θερμοκηπίου πόσο μάλλον δε οι άνθρωποι να αποστερηθούν την πρόσβαση τους σε άφθονη και φθηνή ενέργεια.

Ο **Dr Spencer**, υποστηρίζει ότι οι ανθρωπογενείς ρύποι CO2 δεν χρειάζεται να μηδενισθούν για να σταματήσει η παρατηρούμενη αύξηση τους στην ατμόσφαιρα. Για το 2020, θεωρεί ότι θα πρέπει να περικοπεί το 43% των ρύπων διοξειδίου του άνθρακα που προέρχεται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες – χωρίς να υπάρχουν σημαντικές φυσικές διακυμάνσεις στον 'κύκλο' του άνθρακα (carbon cycle) – προκειμένου οδηγηθούμε σε μια διακοπή της αύξησης έκλυσης των ρύπων. Τι σημαίνει αυτό; Εάν υποθέσουμε ότι η αμερικανική EIA είναι σωστή στις εκτιμήσεις της και ότι η επιβράδυνση στην παγκόσμια οικονομία λόγω των μέτρων κατά του κορωναϊού θα μειώσει κατά 12.2% την έκλυση ρύπων του διοξειδίου του άνθρακα το 2020, τότε θα πρέπει αυτή η έκλυση του ρυπογόνου CO2 να είναι περίπου **4πλάσια** προκειμένου θεωρητικά επιτευχθεί η διακοπή της αύξησης της συγκέντρωσης στην ατμόσφαιρα του διοξειδίου[229]. Πράγμα που σημαίνει ότι ακόμη και σε μια ουτοπική προσπάθεια επίτευξης του, θα πρέπει η παγκόσμια οικονομία να σταματήσει παντελώς να λειτουργεί και να παράγει, ο κόσμος παντελώς να μετακινείται, να θερμαίνεται, να σιτίζεται μέσω οργανωμένης γεωργίας και κτηνοτροφίας χωρίς βέβαια αυτό και πάλι να είναι αρκετό για να δούμε στον πλανήτη μια ουσιαστική και μόνιμη μείωση της έκλυσης των αερίων του θερμοκηπίου και συγκεκριμένα του διοξειδίου του άνθρακα.

[228] https://www.eia.gov/outlooks/steo/
[229] http://www.drroyspencer.com/2020/05/why-the-current-economic-slowdown-wont-show-up-in-the-atmospheric-co2-record/

Πηγή: https://volcano.si.edu/reports_weekly.cfm

Εάν δε, υποθέταμε ότι η φυσική ή 'εσωτερική' μεταβλητότητα της ατμοσφαιρικής συγκέντρωσης διοξειδίου του άνθρακα και κατ' επέκταση του κλίματος είχε τα επόμενα 1-3 χρόνια μια σημαντική διακύμανση λόγω ενός επίσης φυσικού γεγονότος (π.χ. η έκρηξη ενός ηφαιστείου), τότε η οποιαδήποτε προσπάθεια μείωσης του ανθρωπογενούς CO2 θα ήταν μάταιη καθ' οιονδήποτε τρόπο. Ενδεικτικά, την εβδομάδα 8-14 Ιουλίου 2020, υπήρχαν ανά τον πλανήτη 19 ενεργά ηφαίστεια τα οποία παρουσίασαν διαφόρων ειδών δραστηριότητα ή και μαγματικές εκρήξεις[230]. Αναλογιζόμενοι ότι μόλις το 2020, το 2019 και το 2018 είχαμε ανθρώπινα θύματα από εκρήξεις ηφαιστείων[231] καθώς και το γεγονός ότι τα τελευταία 200 χρόνια υπήρξε μεγάλος αριθμός ηφαιστειακών εκρήξεων με χιλιάδες ή και εκατοντάδες θύματα, δεν θα μπορούσε να αποκλεισθεί ο ισχυρισμός ότι υπάρχει σοβαρή πιθανότητα ανά πάσα στιγμή να προκληθεί μια νέα ηφαιστειακή δραστηριότητα η οποία όχι μόνο μπορεί να έχει πολυάριθμα θύματα αλλά η ένταση της να είναι τέτοια που να προκαλέσει με την έκλυση ηφαιστειακής στάχτης στην ατμόσφαιρα, κλιματική μεταβολή (πτώση της θερμοκρασίας π.χ. λόγω εκτεταμένης νεφοκάλυψης) τόσο σε περιφερειακό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο[232].

---

[230] *Global Volcanism Program, 2020. Report on Turrialba (Costa Rica). In: Sennert, S K (ed.), Weekly Volcanic Activity Report, 8 July-14 July 2020. Smithsonian Institution and US Geological Survey.* https://volcano.si.edu/reports_weekly.cfm

[231] Taal, Philippines (2020 – 3 νεκροί), Whakaari/White Island, New Zealand (2019 – 21 νεκροί), Volcan de Fuego, Guatemala (2018 – 190 νεκροί) https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_volcanic_eruptions_by_death_toll

[232] Το έτος 1816 η έκρηξη του ηφαιστείου Mount Tambora στην Ινδονησία είναι γνωστό ως το έτος χωρίς καλοκαίρι καθόσον ήταν τέτοιας έκτασης που 'σκοτείνιασε' το βόρειο ημισφαίριο και άλλαξε

Η επιστήμη ποτέ δεν είναι ‘διευθετημένη’ (settled science) ούτε ποτέ πρόκειται συλλήβδην να ‘διευθετηθεί’ όσο υπάρχει ο ανθρώπινος λογισμός και η ελεύθερη βούληση. Αλήθεια, ποια είναι τα όρια/η διαφορά μεταξύ της κλιματικής μεταβλητότητας και της κλιματικής αλλαγής; Σε ποιες περιπτώσεις μπορούμε να μιλάμε για μεταβολές στην ‘μέση κατάσταση’ ή για αντιμετώπιση ‘ακραίων φαινομένων’; Εάν υποθέσουμε ότι η μεταβλητότητα του κλίματος οφείλεται τόσο σε φυσικές ‘εσωτερικές’ διαδικασίες όπως είναι τα φαινόμενα **El Nino** και **La Nina** στον Ειρηνικό όσο και ‘εξωτερικές’ όπως είναι η ανθρώπινη δραστηριότητα, που βρίσκονται τα όρια μεταξύ εσωτερικής και εξωτερικής μεταβλητότητας; Πόσο σημαντικός είναι ο παράγοντας ‘χρόνος’ στην παρατήρηση κάθε κλιματικής ή και μετεωρολογικής μεταβολής; Μια ‘τυπική απόκλιση’ μέσων θερμοκρασιών για παράδειγμα στο Βόρειο ημισφαίριο, κατά πόσο θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ‘καιρική ανωμαλία’ ή γενικευμένη ‘κλιματική αλλαγή’ του πλανήτη σε χρονικό ορίζοντα 5, 10, 100 ή 10.000 ετών; Κατά πόσο, η αύξηση της ατμοσφαιρικής συγκέντρωσης του CO2 από το 1850 και μετά αποτελεί απλά έναν ‘θόρυβο’ (noise) στο γήινο θερμοδυναμικό σύστημα ή μια κλιματική ‘κυκλικότητα’ ή οποία παρουσιάζει περιοδικότητα σε χρονική κλίμακα εκατοντάδων χιλιάδων ή και εκατομμυρίων ετών;

Και εν πάση περιπτώσει, κάθε κλιματική μεταβλητότητα είναι ‘ικανή’ συνθήκη για την ‘κλιματική αλλαγή’ του πλανήτη μαζί με ένα πλήθος άλλων αστάθμητων παραμέτρων ή και ‘αναγκαία’ συνθήκη προκειμένου παρατηρήσουμε κλιματική απόκλιση σε ένα αυστηρά δεδομένο χρονικό ‘παράθυρο’; Αυτοί και τόσοι άλλοι προβληματισμοί, κάνουν την υπόθεση της κλιματικής αλλαγής μια συνεχώς εξελισσόμενη επιστημονική υπόθεση η οποία δεν μπορεί να περιορισθεί σε ένα μοναδικό ‘αίτιο – αποτέλεσμα’ όπως είναι η αύξησης της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας εξ αιτίας της χρήσης των ορυκτών καυσίμων και κατ’ επέκταση της ανθρώπινης δραστηριότητας. Κάθε αντίθετη προσπάθεια, στερείται του επιστημονικού πλουραλισμού και της ενδεχόμενης εσφαλμένης επιστημονικής

την ιστορία του κόσμου William & Nicholas P. Klingaman**,** *The Year Without Summer: 1816 and the Volcano That Darkened the World and Changed History,* March 2014**,** St. Martin's Griffin; First edition**,** ISBN-13: 978-1250042750

υπόθεσης και ενδέχεται να αποτελεί μέρος μιας συγκεκαλυμένης προσπάθειας τόσο μέρους της ακαδημαϊκής κοινότητας όσο και διαφόρων πολιτικών συστημάτων, να προσδώσουν στο θέμα της αλλαγής του κλίματος του πλανήτη σκοπιμότητα παρά καθαρά επιστημονική αμφισβήτηση όπως θεωρητικά θα όφειλαν.

Η διαφορά μεταξύ της 'διευθετημένης' επιστήμης και της 'άλλης' επιστήμης είναι ότι η δεύτερη θεωρεί ότι οι ηλιακές κηλίδες, οι ηλιακές καταιγίδες, οι εκρήξεις ηφαιστείων, τα πλανητικά μαγνητικά πεδία, οι κοσμικές ακτίνες, οι υδρατμοί, η νεφοκάλυψη κλπ. είναι μερικές από τις αιτίες ή τα πρόδρομα σήματα για την κλιματική μεταβλητότητα του πλανήτη. Αυτό που αποτελεί τον καταλύτη για κάθε φυσικό φαινόμενο που αλλάζει σταδιακά την θερμοκρασία της γήινης ατμόσφαιρας είναι ο Ήλιος. Η ίδια η NASA, περιγράφει τον Ήλιο σαν το κεντρικό αστέρι του ηλιακού μας συστήματος το οποίο διατηρεί τον πλανήτη τόσο όσο να ευδοκιμούν τα έμβια όντα πάνω σε αυτόν. Πως θα ήταν δυνατόν, ο Ήλιος να μην επηρεάζει ή να μην προκαλεί κάθε κλιματική αλλαγή ή πιο σωστά κάθε κλιματική μεταβλητότητα; Εφόσον η κύρια (και κατ' άλλους μοναδική) εξωτερική πηγή τροφοδότηση ενέργειας του γήινου θερμοδυναμικού συστήματος είναι ο Ήλιος, τότε θα πρέπει το 'κλειστό' αυτό θερμοδυναμικό σύστημα που λέγεται Γη να διέπεται από τους Νόμους της Θερμοδυναμικής και μάλιστα τον Β' Νόμο σύμφωνα με τον οποίο, σε οποιοδήποτε θερμικό σύστημα υπάρχει σπατάλη ενέργειας προκειμένου να μην μεγιστοποιείται η εντροπία του συστήματος. **Όταν το σύστημα αυτό μεταπίπτει στην κατάσταση της μέγιστης τιμής της εντροπίας σημαίνει ότι έχει επιτευχθεί η μέγιστη σωματιδιακή 'αταξία', έχει πάψει να υφίσταται η ανταλλαγή ενέργειας και επομένως επέρχεται μοιραία ο 'θάνατος' του συστήματος αυτού.**

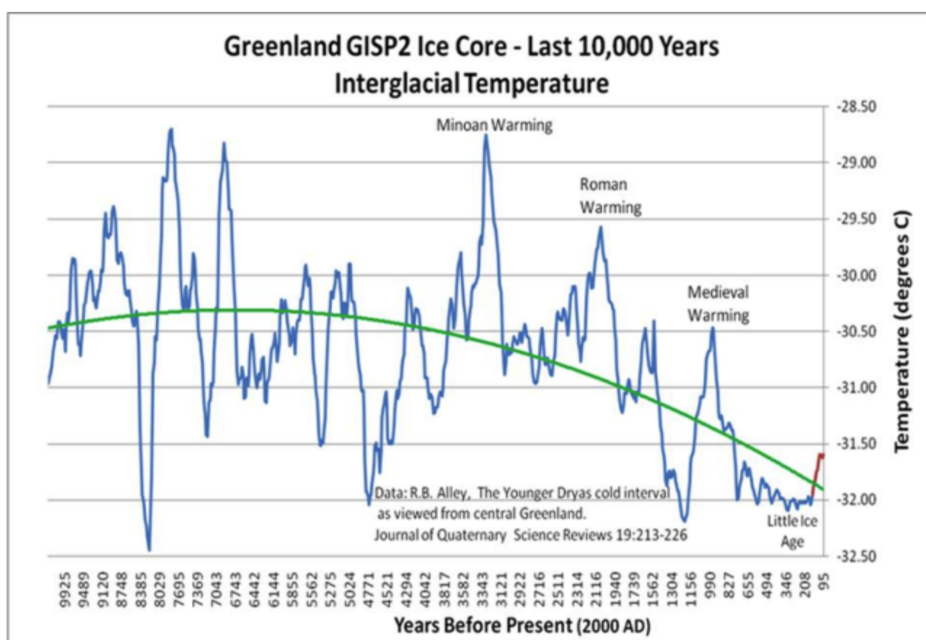
Μπορούμε δηλαδή, να θεωρήσουμε τον πλανήτη μια 'θερμική μηχανή' η οποία παράγει έργο στηριζόμενη σε θερμοδυναμικά φαινόμενα. Η λειτουργία αυτής της θερμικής μηχανής στηρίζεται στην περιοδική μεταβολή ενός μέσου σε αέρια ή υγρή κατάσταση. Η μεταβολή της θερμοκρασίας του μέσου επιτυγχάνεται με την μεταφορά θερμότητας. Αρχικά, στον πλανήτη παρέχεται θερμική ενέργεια μέσω της ηλιακής ακτινοβολίας και κατ' επέκταση αυξάνεται η θερμοκρασία του. Η γήινη θερμική μηχανή αποβάλλει την θερμική ενέργεια παράγοντας έργο προκειμένου επανέλθει στην αρχική της κατάσταση, να επαναπροσλάβει ενέργεια και έτσι με τον

τρόπο αυτό να ολοκληρώσει τους κύκλους λειτουργίας της. Σε κάθε κύκλο λειτουργίας της θερμικής μηχανής, υπάρχει ένα ποσόν ενέργειας το οποίο αποβάλλει η γήινη ατμόσφαιρα (το μέσον) όχι υπό την μορφή έργου αλλά υπό την μορφή θερμότητας. Επομένως, σε κάθε κύκλο λειτουργίας, η ωφέλιμη ενέργεια που παρέχει η θερμική μηχανή είναι μικρότερη από την ενέργεια που της παρασχέθηκε στον κύκλο αυτό. Άρα, προκειμένου αποφευχθεί 'θερμοδυναμική ισορροπία' και μεγιστοποίηση της 'γήινης' εντροπίας, η ενέργεια που προσλαμβάνει και αποδίδει ο πλανήτης, υπόκειται σε κυκλικότητα, σε μια περιοδική μεταβολή δηλαδή όπου το ενεργειακό φορτίο σταδιακά αυξάνεται μέχρι μια μέγιστη τιμή και από εκεί και μετά μειώνεται μέχρι μια αντίστοιχη ελάχιστη τιμή ώστε να ολοκληρωθεί ένας κύκλος και να ξεκινήσει ένας νέος από εκεί που σταμάτησε ο προηγούμενος. Όπως κάθε φυσικό φαινόμενο, έτσι και το γήινο κλίμα υπόκειται σε διαρκή μεταβολή και η μεταβολή αυτή χαρακτηρίζεται από περιοδικότητα η οποία αναπόδραστα οδηγεί στην επαλήθευση των θερμοδυναμικών νόμων. Η σημασία του Ήλιου στην μεταφορά θερμικής ενέργειας (θερμότητας) στον πλανήτη και η μετατροπή του σε έργο είναι ιδιαίτερα σημαντική αν όχι μοναδική. Το κλίμα υπόκειται σε κυκλικότητα και η κυκλικότητα αυτή επηρεάζεται άμεσα από την περιοδικότητα της πηγής ενέργειας που είναι ο Ήλιος. Η ανθρώπινη δραστηριότητα, θα μπορούσε να επιταχύνει ή να επιβραδύνει θεωρητικά την κλιματική αλλαγή αλλά σε καμιά περίπτωση δεν θα μπορούσε να υποκαταστήσει την πρωταρχική πηγή παροχής ενέργειας, το ηλιακό αστέρι, και να αποτρέψει τους φυσικούς κοσμικούς κύκλους.

Η αιτιώδης συνάφεια της ηλιακής δραστηριότητας και της μέσης ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας του πλανήτη, ιδιαίτερα για τις τελευταίες 10ετίες, αποτυπώνεται σε ένα πλήθος επιστημονικών δημοσιεύσεων σε διεθνείς ηλεκτρονικές επιθεωρήσεις. (Ενδεικτικά, παρατίθενται ορισμένες εξ' αυτών που δημοσιεύθηκαν το 2017). Κατά τους Yndestad και Solhein,[233] οι περίοδοι που παρατηρείται μικρός αριθμός ηλιακών κηλίδων (sunspots) σχετίζονται με χαμηλή ηλιακή δραστηριότητα και περιόδους με ψυχρότερο κλίμα. Ενώ, αντίθετα, περίοδοι με μεγάλο αριθμό ηλιακών κηλίδων σχετίζονται με υψηλή δραστηριότητα και

[233] Yndestad, Harald & Solheim, J.-E. (2016). The Influence of Solar System Oscillation on the Variability of the Total Solar Irradiance. New Astronomy. 51. 10.1016/j.newast.2016.08.020.

θερμότερες κλιματικές περιόδους. Η περίοδος του **Modern Solar Maximum** (1940 – 2000) είναι ένα σχετικά σπάνιο γεγονός με αντίστοιχη προηγούμενη υψηλή ηλιακή δραστηριότητα να παρατηρείται πριν 4 με 8 εκατομμύρια χρόνια. Διάφορες επιστημονικές μελέτες διερευνώντας την συνάφεια μεταξύ ηλιακής δραστηριότητας και γήινης θερμοκρασίας, καταλήγουν σε αποτελέσματα τα οποία δείχνουν σημαντική συσχέτιση από το 1880 μέχρι σήμερα και τα οποία παρέχουν σαφείς αποδείξεις στην προσπάθεια επεξήγησης στην παγκόσμια αυξανόμενη τάση θέρμανσης του πλανήτη κατά τις τελευταίες 10ετίες (Huang et al.)[234].

Πηγή: R B Alley, The Younger Dryas cold interval as viewed from central Greenland. Journal of Quaternary Science Reviews 19:213-226).[235]

‘Ανακατασκευή’ (reconstruction) των μοντέλων μακροχρόνιων θερμοκρασιακών μεταβολών σχετίζονται ικανοποιητικά με τις αλλαγές της ηλιακής ακτινοβολίας καθόσον οι θερμές και οι ψυχρές περίοδοι αντιστοιχούν με υψηλή και

[234] Xu Huang et al. *Do trend extraction approaches affect causality detection in climate change studies?* Physica A: Statistical Mechanics and its Applications, Volume 469, 1 March 2017, Pages 604-624

[235] Οι υψηλότερες θερμοκρασίες μετά την τελευταία περίοδο των παγετώνων (Ice Age) ήταν περίπου πριν 8.000 χρόνια. Κατά την Μινωική Θερμή Περίοδο (Minoan Warming), περίπου πριν 3.000 χρόνια, οι θερμοκρασίες ήταν υψηλότερες κατά 3°C περίπου σε σύγκριση με την σημερινή εποχή. Κατά την Ρωμαϊκή Θερμή Περίοδο (Roman Warming), περίπου πριν 2.100 χρόνια, η θερμοκρασία ήταν περίπου 2°C υψηλότερη από σήμερα ενώ κατά την Μεσαιωνική Θερμή Περίοδο (Medieval Warming) κατά 1°C υψηλότερη.

χαμηλή δραστηριότητα, αντίστοιχα. Συγκεκριμένα, τέσσερεις θερμές περίοδοι 1626-37, 1800-09, 1845-59, 1986-2012 αντιστοιχούν σε αυξημένη ηλιακή δραστηριότητα.[236] Το κλίμα, κατά την **Μεσαιωνική Κλιματική Ανωμαλία** (Medieval Climate Anomaly) μεταξύ 900-1300 μ.Χ. ήταν παρόμοιο με αυτό της **Σύγχρονης Θερμής Περιόδου** (Current Warm Period) από το 1850 έως την σημερινή εποχή. Η ψυχρή εποχή του **Little Ice Age** συμπίπτει χρονικά με την εποχή του **Maunder Sunspot Minimum** και ως εκ τούτου συναρτάται με την χαμηλή ηλιακή δραστηριότητα.[237] Αντιπροσωπεύοντας μια από τις πιο έντονες κλιματικές ανισορροπίες κατά την **Ολόκαινο Περίοδο (Holocene Epoch)**, δηλαδή τα τελευταία 11.700 χρόνια ή αλλιώς την εποχή από το τέλος της πλέον πρόσφατης παγετώδους περιόδου (Ice Age), η περίοδος του Little Ice Age εξελίχθηκε σε ένα εύρος αρκετών αιώνων (14^{ος} – 19^{ος}) οι οποίοι προηγήθηκαν της πρόσφατης 'υπερθέρμανσης' του 20^{ου} και 21^{ου} αιώνα. Η ψύξη αυτή, αποδίδεται κυρίως στην μειωμένη ηλιακή δραστηριότητα κατά την διάρκεια του Maunder Minimum (1645-1715) και του **Dalton Minimum** (1790-1830)[238]

Μελετώντας διάφορες περιοχές του πλανήτη, όπως η Βόρειος Κίνα, οι Li et al. (2017) εκτιμούν ότι η ηλιακή δραστηριότητα μπορεί να παίζει κυρίαρχο ρόλο στην διαμόρφωση των κλιματικών διακυμάνσεων κατά την διάρκεια των τελευταίων αιώνων, αναγνωρίζοντας ξεκάθαρα κλιματικούς κύκλους των 100, 50, 23 ή 22 ετών στα μοντέλα 'ανακατασκευής' του κλίματος , στοιχείο που σημαίνει ότι υπάρχει μια σχέση συγχρονικότητας μεταξύ της κλιματικής μεταβλητότητας και του Ήλιου. Επίσης, το μοντέλο 'ανακατασκευής' των θερμοκρασιών από την λίμνη Atnsjøen της Νορβηγίας, σύμφωνα με τους Zawiska et al. (2016),[239] απέδειξε μεγάλης κλίμακας διαδικασίες όπως οι διακυμάνσεις του Βορείου Ατλαντικού **(North Atlantic**

[236] Tejedor, E. et al., Temperature variability in the Iberian Range since 1602 inferred from tree-ring records, Clim. Past, 13, 93–105, https://doi.org/10.5194/cp-13-93-2017, 2017.
[237] W. Deng et al., A comparison of the climates of the Medieval Climate Anomaly, Little Ice Age, and Current Warm Period reconstructed using coral records from the northern South China Sea, Volume122, Issue1, January 2017, Pages 264-275, https://doi.org/10.1002/2016JC012458
[238] Koutsodendris A. et al. *Climate variability in SE Europe since 1450 AD based on a varved sediment record from Etoliko Lagoon (Western Greece)* Quaternary Science Reviews, Volume 159, 1 March 2017, Pages 63-76, https://doi.org/10.1016/j.quascirev.2017.01.010
[239] Zawiska et al., *Climate variability and lake ecosystem responses in western Scandinavia (Norway) during the last Millennium*, (2016) Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology. 466. 10.1016/j.palaeo.2016.11.034.

Oscillation) και η ηλιακή δραστηριότητα, τροποποίησαν το τοπικό κλίμα και την λειτουργικότητα των λιμνών της περιοχής. Οι τρεις, ήσσονος εντάσεως περίοδοι ψύξης, 'ανακατασκευάσθηκαν' για το πρώτο μισό της 2ης χιλιετηρίδας, 1050-1150, 1270-1370, 1440-1470 που συμπίπτουν με τα **solar minima Oort, Wulf, και Spörer**. Τα θερμοκρασιακά στοιχεία από την λίμνη Atnsjøen, δείχνουν ότι η πρόσφατη και συνεχιζόμενη αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη ουσιαστικά ξεκίνησε από το 1800 αμέσως μετά από μια περίοδο Little Ice Age. Οι θερμοκρασίες αυξήθηκαν πολύ γρήγορα από 8.5^o έως12.5^o C κατά την διάρκεια των πρώτων 75 ετών (1800-1875) αλλά κατά τον 20° αιώνα, η αύξηση έγινε λιγότερο σαφής και η εμφάνιση της συσχετίζεται με τις διακυμάνσεις του North Atlantic Oscillation και την αυξημένη ηλιακής δραστηριότητα.

Κατά τον Jungjae Park (2017)[240], η κλιματική αλλαγή τα τελευταία 800 χρόνια στην παράκτια Ανατολική Ασία πιθανόν να οφείλεται στις μεταβολές του φαινομένου El Nino. Από την έρευνα της συγκέντρωσης της γύρης στους κορμούς των δέντρων, διαπιστώθηκε ότι οι εκτεταμένες περίοδοι ψύξης του πλανήτη όπως οι Oort, Wulf, Spörer και Maunder Minimum σχετίζονται με περιόδους χαμηλής εμφάνισης ηλιακών κηλίδων. Οι Matveev et al. (2017), εντόπισαν μια αύξηση στην ατμοσφαιρική υγρασία κατά την ζεστή περίοδο του έτους (Μάϊος – Σεπτέμβριος) από το 1890 καθώς και μια αύξηση στις μέσες ετήσιες θερμοκρασίες από το 1950 και μετά. Κατά την ίδια περίοδο (1890-2014), υπήρξε μια αξιοσημείωτη αύξηση στο εύρος των ετήσιων μεταβολών όσον αφορά ατμοσφαιρική θερμοκρασία και βροχόπτωση, οι οποίες συμπίπτουν σταθερά με τους ηλιακούς κύκλους των 11 (κατά μ.ό.) ετών (Schwabe - Wolf), 22 ετών (Hale) και 32-36 ετών (Bruckner Solar Cycle). Συνεπώς, υπήρχε μια συσχέτιση μεταξύ κλιματικών μεταβλητών και ηλιακής δραστηριότητας (maxima - minima).

Μεταξύ των άλλων, προσομοιώσεις κλιματικών μαθηματικών μοντέλων για τα καιρικά φαινόμενα στην Κεντρική Ευρώπη, μεταξύ 1763-2009, έδειξαν ότι ο 11ετής

[240] Jungjae Park, *Solar and tropical ocean forcing of late-Holocene climate change in coastal East Asia,* Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology, Volume 469, 1 March 2017, Pages 74-83 https://doi.org/10.1016/j.palaeo.2017.01.005

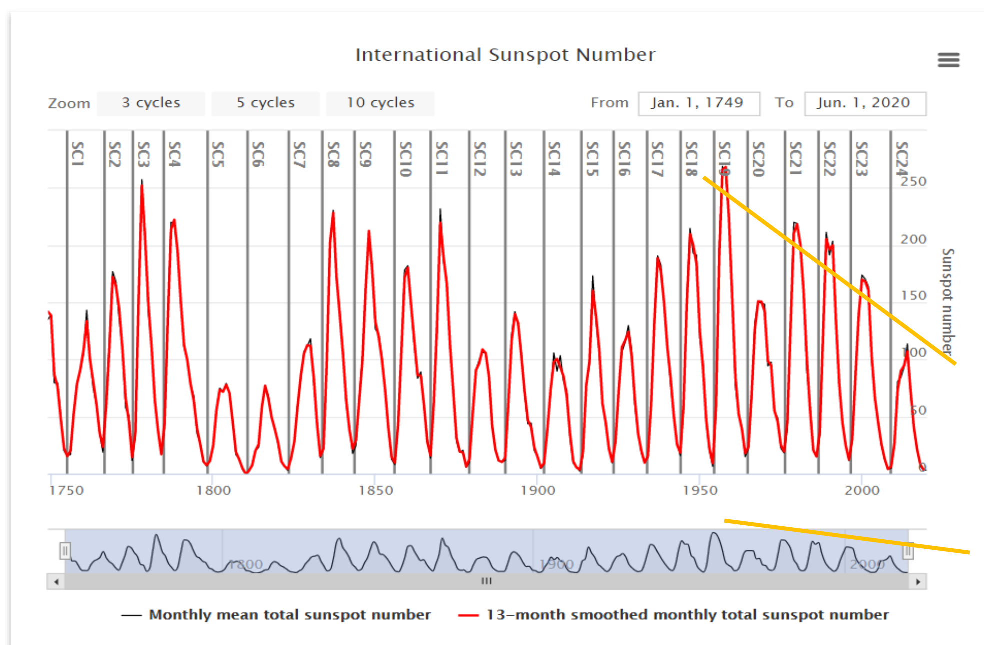
ηλιακός κύκλος επηρεάζει την πρόσφατη χειμερινή ατμοσφαιρική κυκλοφορία πάνω από την Κ. Ευρώπη, προκαλώντας ψυχρότερες (ή θερμότερες) συνθήκες σε περιόδους χαμηλής (ή υψηλής) ηλιακής δραστηριότητας, αντίστοιχα.[241] Επιπρόσθετα, για την περιοχή της Δυτικής Μεσογείου και σύμφωνα με τα στοιχεία των τελευταίων 800 ετών, εντοπίζονται αιφνίδιες υδρο-κλιματικές αλλαγές οι οποίες προκύπτουν λόγω της τήξης των πάγων στον Βόρειο Ατλαντικό και της ηλιακής δραστηριότητας. Η κλιματική μεταβλητότητα στην περίοδο αυτή **(Late Holocene)** με την ψύξη του Ατλαντικού και τα αυξημένα ύψη υετού κατά την χειμερινή περίοδο στην περιοχή της Δυτικής Μεσογείου, γενικά συνδέονται με την ελάχιστη παρουσία ηλιακών κηλίδων (solar sunspot minimum).[242] Τέλος, κατά τους Urban et al. (2017)[243], από το 1950 έως το 1980 παρατηρείται μια πτώση της έντασης της ηλιακής ακτινοβολίας ενώ από τις αρχές της 10ετίας του 1990 μια αντίστοιχη αύξηση της έντασης σε έξη χώρες της Λατινικής Αμερικής αλλά και σε άλλες περιοχές του πλανήτη. Δορυφορικά στοιχεία από το 1984 έως το 2005, πιστοποίησαν τα ευρήματα της μελέτης από την οποία συμπεραίνεται ότι οι περίοδοι της τάσης αύξησης της ηλιοφάνειας σχετίζονται τόσο με την αύξηση της έντασης της ηλιακής ακτινοβολίας όσο και την ταυτόχρονη μείωση της νεφοκάλυψης.

Η έρευνα των Wei Sun et al. (2017), έδειξαν ένα κύκλο 19.8 και 11.5 ετών για το πλανητικό ηλιοκεντρικό σύστημα ως ένας νέος τρόπος μελέτης της ηλιακής δραστηριότητας. Η παρατήρηση του πλανητικού μας συστήματος από το 1007 έως το 2016, έδειξαν μια περιοδικότητα 49.9 ετών για μια ομαλή τροχιά και άλλη μια 129.6 ετών για μια μη ομαλή, αντίστοιχα. Ένας κύκλος περίπου 179.5 ετών απαιτείται για μια ομαλή ή μη τροχιά προτού εμφανισθεί ο επόμενος κύκλος. Η τάση αυτή συμπίπτει με την ηλιακή δραστηριότητα και την κλιματική αλλαγή του πλανήτη καθώς επίσης το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται στην τροχιά του Ήλιου γύρω από το κέντρο της μάζας του ηλιακού συστήματος (βαρύκεντρο) το οποίο συμφωνεί με τα

[241] Schwander Mikhaël et al., Influence of solar variability on the occurrence of Central European weather types from 1763 to 2009, Climate of the Past, 24 January 2017, doi:10.5194/cp-2017-8, 2017,
[242] Zielhofer Christoph et al., *Atlantic forcing of Western Mediterranean winter rain minima during the last 12,000 years,* Quaternary Science Reviews, Volume 157, 1 February 2017, Pages 29-51, https://doi.org/10.1016/j.quascirev.2016.11.037
[243] Urban, G., Migała, K. & Pawliczek, P. Sunshine duration and its variability in the main ridge of the Karkonosze Mountains in relation to with atmospheric circulation. Theor Appl Climatol 131, 1173–1189 (2018). https://doi.org/10.1007/s00704-017-2035-7

ευρήματα άλλης έρευνας.[244] Η σύγκριση μεταξύ της κίνησης του πλανήτη και των αριθμό των ηλιακών κηλίδων δείχνει ότι κατά την διάρκεια των ομαλών τροχιών, ο αριθμός των κηλίδων είναι σχετικά υψηλός με υψηλό ποσοστό μεταβολής ενώ κατά την διάρκεια μη ομαλών τροχιών, ο αριθμός των ηλιακών κηλίδων είναι σχετικά μικρός, στην συνέχεια μηδενίζεται και κατόπιν εξέρχεται από την solar minimum περίοδο. Όλα αυτά τα ευρήματα, κατατείνουν στο συμπέρασμα ότι οι πλανητικές κινήσεις επηρεάζουν την ηλιακή δραστηριότητα σε κάποιο βαθμό.[245]

Βρισκόμαστε στο τέλος του Ηλιακού Κύκλου Νο 24 (Solar Cycle 24). Σύμφωνα με τους επιστήμονες της NASA, στις 29 Μαΐου 2020, εθεάθη μια ομάδα ηλιακών κηλίδων στην όψη του Ήλιου οι οποίες αποτελούν την μεγαλύτερη ηλιακή λάμψη (solar flair) από τον Οκτώβριο του 2017 γεγονός που ίσως να προσδιορίζει την τυπική αρχή του Solar Cycle 25.[246]

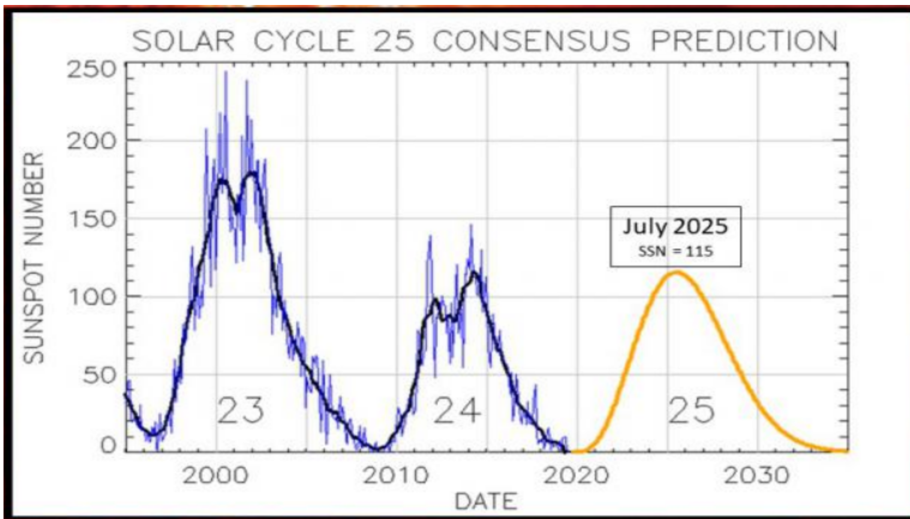
Πηγή:https://www.spaceweatherlive.com/en/solar-activity/solar-cycle/historical-solar-cycles

[244]Charvátová, Ivanka. (2000). *Can origin of the 2400-year cycle of solar activity be caused by solar inertial motion?* Annales Geophysicae. 18. 399-405. 10.1007/s005850050897.

[245]Wei Sun et al., *Contrast analysis between the trajectory of the planetary system and the periodicity of solar activity*, Annales Geophysicae, 35, 659–669, 2017 www.ann-geophys.net/35/659/2017/doi:10.5194/angeo-35-659-2017

[246]https://www.nasa.gov/feature/goddard/2020/new-sunspots-herald-increased-solar-activity-cycle-sdo

Παρατηρούμε ότι από τον Ηλιακό Κύκλο 19 (1950-60) αλλά πιο ξεκάθαρα από τον Ηλιακό Κύκλο 20 (1960-70), υπάρχει μια πτωτική τάση των ηλιακών κηλίδων τόσο όσον αφορά τις μέγιστες (maxima) όσο και τις ελάχιστες (minima) τιμές τους. Με άλλα λόγια, παρατηρούμε ότι η μαγνητική δραστηριότητα του Ἡλιου στις αρχές της 10ετίας του 2000 μειώθηκε δραστικά μαζί με τον αριθμό των ηλιακών κηλίδων καθιστώντας τον περισσότερο ανενεργό σε σχέση με τα τελευταία 100 χρόνια. Εάν δε το προεκτείνουμε, βλέπουμε ότι το μαγνητικό πεδίο του Ήλιου καθίσταται αδύναμο κατά τα τελευταία 10-15 χρόνια επιτυγχάνοντας τιμές από τις μικρότερες συγκριτικά με αυτές που έχουν καταγραφεί από το 1800 και μετά. Η ηλιακή δραστηριότητα επηρεάζει την γήινη ατμόσφαιρα καθόσον η **κοσμική ακτινοβολία** (cosmic ray particles) εμποδίζεται, άλλοτε λιγότερο ή περισσότερο, από το ηλιακό μαγνητικό πεδίο. Όταν αυξάνεται η ηλιακή δραστηριότητα, αυξάνεται η ένταση του μαγνητικού πεδίου του Ήλιου ενώ αντίστοιχα μειώνεται η ένταση των κοσμικών ακτίνων. Εξ αυτού, μειώνεται το ποσοστό νεφοκάλυψης του πλανήτη που έχει σαν περαιτέρω αποτέλεσμα την αύξηση της θερμοκρασίας της Γης ενώ αντίθετα, όταν η ηλιακή δραστηριότητα μειώνεται, μειώνονται και οι ατμοσφαιρικές θερμοκρασίες. Σύμφωνα δε με τις προβλέψεις της αμερικανικής National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA) και της NASA, ο 25^{ος} Ηλιακός Κύκλος προβλέπεται να λάβει την υψηλότερη τιμή του (solar maximum) τον Ιούλιο του 2025 και να ολοκληρωθεί μετά το 2032. Ωστόσο, ο μέγιστος αριθμός ηλιακών κηλίδων που εκτιμάται από την NOAA-NASA υπολογίζεται σε 115, στοιχείο το οποίο εάν επιβεβαιωθεί σημαίνει ότι το peak της επόμενης ηλιακής δραστηριότητας θα είναι από τα χαμηλότερα των τελευταίων 200 ετών. Και αν δε λάβουμε υπόψη την τάση των τελευταίων 60 ετών, δεν αποκλείεται το solar maximum του 25^{ου} Ηλιακού Κύκλου να είναι το ασθενέστερο των τελευταίων 200 ετών, πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχει ισχυρή πιθανότητα για την επόμενη 10ετία, να δούμε ακραία μεταβλητότητα των καιρικών φαινομένων (από ακραίο ψύχος σε ακραία ζέστη) με επικρατέστερο το ενδεχόμενο να παρατηρήσουμε μια σημαντική πτώση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας καθώς και γεγονότα υψηλής ηφαιστειακής δραστηριότητας. Εάν, όπως είναι ιδιαίτερα βάσιμο το ενδεχόμενο να επαληθευθούν, τότε μπορεί να επηρεάσουν τόσο πολύ το γήινο θερμοδυναμικό σύστημα ώστε να αναμένουμε την επόμενη 10ετία να επικρατήσουν κλιματικές συνθήκες Solar Grand Minimum σε μεγάλες περιοχές του πλανήτη.

Πηγή:https://www.swpc.noaa.gov/news/solar-cycle-25-forecast-

Όσον αφορά την συσχέτιση της ηφαιστειακής και σεισμικής δραστηριότητας με τις ηλιακές κηλίδες, υπάρχει σημαντικός αριθμός ερευνητών οι οποίοι υποστηρίζουν την εκδοχή της συσχέτισης των solar minima (ή και maxima) με τα εν λόγω γεωφυσικά φαινόμενα. Ο John Simpson υποστηρίζει ότι η ηλιακή δραστηριότητα όπως προκύπτει από τις ηλιακές κηλίδες, τον ηλεκτρομαγνητικό ατμοσφαιρικό θόρυβο και γεωμαγνητικούς δείκτες, παίζει ένα σημαντικό αλλά σε καμία περίπτωση αποκλειστικό ρόλο στην πρόκληση σεισμικών φαινομένων και ότι η μέγιστη συχνότητα σεισμικών γεγονότων συμβαίνει σε περιπτώσεις σχετικά υψηλής και κυμαινόμενης ηλιακής δραστηριότητας.[247] Ενώ, οι Choi και Tsunoda (2011) επεκτείνουν την συσχέτιση περαιτέρω και υποστηρίζουν ότι όχι μόνο τα ιδιαίτερης μεγάλης έντασης σεισμικά γεγονότα αλλά και τα μαγματικά (εκρήξεις ηφαιστείων) συσχετίζονται με τις κύριες περιόδους ηλιακής **'χειμέριας νάρκης' (solar hibernation)** κατά το παρελθόν. Προβλέπουν δε, πιο ακραίες φυσικές καταστροφές οι οποίες είναι πιθανόν να λάβουν χώρα τις επόμενες 2-3 δεκαετίες ή ακόμη περαιτέρω (έως δηλαδή το 2040 ή και αργότερα) καθώς αυτός ο 'ηλιακός λήθαργος'

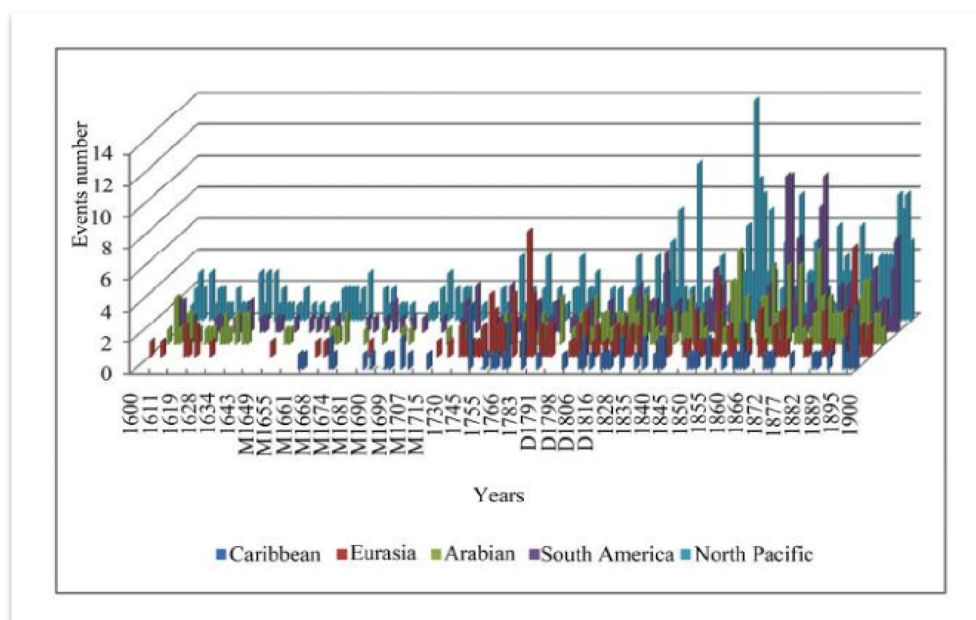
[247] John F.Simpson, *Solar activity as a triggering mechanism for earthquakes*, , Earth and Planetary Science Letters, Volume 3, 1967–1968, Pages 417-425, https://doi.org/10.1016/0012-821X(67)90071-4

που παρατηρείται (η συνεχώς μειούμενη τάση του αριθμού των ηλιακών κηλίδων σε κάθε ηλιακό κύκλο) βαθαίνει όλο και περισσότερο.[248]

Σύμφωνα με τους Tavares και Azevedo (2011), υπήρξε μια ξεκάθαρη μείωση της σεισμικής δραστηριότητας κατά την περίοδο των δύο υπό εξέταση grand solar minimum και μια αύξηση του αριθμού των σεισμικών γεγονότων κατά το τελευταίο μισό του 20ου αιώνα. Η αύξηση της ηλιακής δραστηριότητας κατά τις περιόδους Modern Maxima, συμπίπτει με την εντατικοποίηση σεισμικών φαινομένων σε διάφορες γεωλογικές πλάκες του πλανήτη. Είναι πιθανόν ότι ηλεκτρομαγνητικές ανωμαλίες στην ιονόσφαιρα και σε περιοχές όπως αυτή του Νοτίου Ατλαντικού (South Atlantic Anomaly) να επηρεάζουν το έδαφος που βρίσκεται κάτω από αυτά τα γεωγραφικά σημεία. Αυτές οι ηλεκτρομαγνητικές ανωμαλίες προκαλούνται από υψηλής ταχύτητες **ηλιακούς ανέμους (solar winds)** των οποίων τα κύρια σημεία διαφυγής είναι οι **στεμματικές οπές (coronal holes)**. Παρόμοια εξήγηση δίνεται αντίστοιχα και για τους σεισμούς που συμβαίνουν κατά την διάρκεια των solar minimum λόγω της μειωμένης ταχύτητας των ηλιακών ανέμων. Ωστόσο, οι σεισμοί, υποστηρίζουν οι συγγραφείς της έρευνας, δεν ακολουθούν κύκλους όπως οι ηλιακοί καθώς η σεισμική δραστηριότητα εξαρτάται από τις σεισμικές πλάκες και τα γεωλογικά δεδομένα για κάθε μια από αυτές και επίσης συνδέονται μεταξύ τους λιγότερο καθώς διαδραματίζει σημαντικό ρόλο η δομή του εδάφους σε κάθε περιοχή που μελετήθηκε.[249]

[248] Dong R. Choi and Fumio Tsunoda, *Volcanic and Seismic Activities During the Solar Hibernation Periods,* New Concepts in Global Tectonics Newsletter, no. 61, December, 2011, http://users.neo.registeredsite.com/3/4/0/21850043/assets/qk-volc_and_solarlowcycle.pdf

[249] Tavares, M. and Azevedo, A. (2011) *Influences of Solar Cycles on Earthquakes*. Natural Science, 3, 436-443. doi: 10.4236/ns.2011.36060.

Πηγή: Καταγραφή των σεισμών μεταξύ 1600-1900 μ.Χ. στον πλανήτη. Με M είναι σημειωμένα τα έτη Maunder Minimum και με D τα έτη Dalton Minimum, αντίστοιχα. https://file.scirp.org/Html/5319.html

Στην μελέτη των Choi και Casey,[250] αναδεικνύονται σημαντικός αριθμός εμπειρικών δεδομένων που αφορούν σεισμικά γεγονότα εξαιρετικά ισχυρών σε μέγεθος σεισμών πάνω από 8.0 βαθμούς της κλίμακας Ρίχτερ και την σχέση τους με τους ηλιακούς κύκλους. Οι σεισμική αλληλουχία τεκτονικών γεγονότων κατά την περίοδο 1811-12 (New Madrid series) περιλάμβανε τους ισχυρότερους σεισμούς στην ιστορία της ηπειρωτικής Βόρειας Αμερικής. Τα σεισμικά γεγονότα, συνέβησαν κατά τα μέσα της ψυχρής περιόδου Dalton Solar Minimum (1793-1830) ενώ και άλλοι ιστορικοί σεισμοί στην ίδια γεωγραφική περιφέρεια επίσης συνέβησαν κατά την διάρκεια σημαντικών solar minimums. Όσον αφορά τις εξελίξεις στο άμεσο μέλλον, οι Choi και Casey αναμένουν την έλευση μείζονος και παρατεταμένης περιόδου χαμηλής ηλιακής δραστηριότητας τα επόμενα περίπου 30 χρόνια, τα οποία μπορούν να συγκριθούν με την περίοδο του Dalton Minimum ή ακόμη και με αυτό του Maunder Minimum (1645-1715), υπόθεση η οποία αυξάνει την πιθανότητα

[250] Dong Choi and John L. Casey, *New Madrid Seismic Zone, central USA: The great 1811-12 earthquakes, their relationship to solar cycles, and tectonic settings,* The Global Climate Status Report (GCSR), Space and Science Research Corporation, (SSRC). http://users.neo.registeredsite.com/3/4/0/21850043/assets/newmadridchoi_and_casey.pdf

επανάληψης της σεισμικής δραστηριότητας του 1811-12[251]. Σε άλλη έρευνα, μελετήθηκαν 682 σεισμοί εντάσεως μεγαλύτερης των 4.0 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ μεταξύ του Ιανουαρίου 1991 και του Ιανουαρίου 2007 προκειμένου διερευνηθεί η πιθανότητα οποιασδήποτε συσχέτισης μεταξύ ηλιακών εκλάμψεων (solar flares) και σεισμών. Σύμφωνα με τον R. Jain (2007)[252], οι ηλιακές εκλάμψεις επηρεάζουν την συμπεριφορά της γήινης μαγνητόσφαιρας η οποία μπορεί να ενισχύσει την διαδικασία της κίνησης των τεκτονικών πλακών απότομα στις γεωλογικές ζώνες των ρηγμάτων.

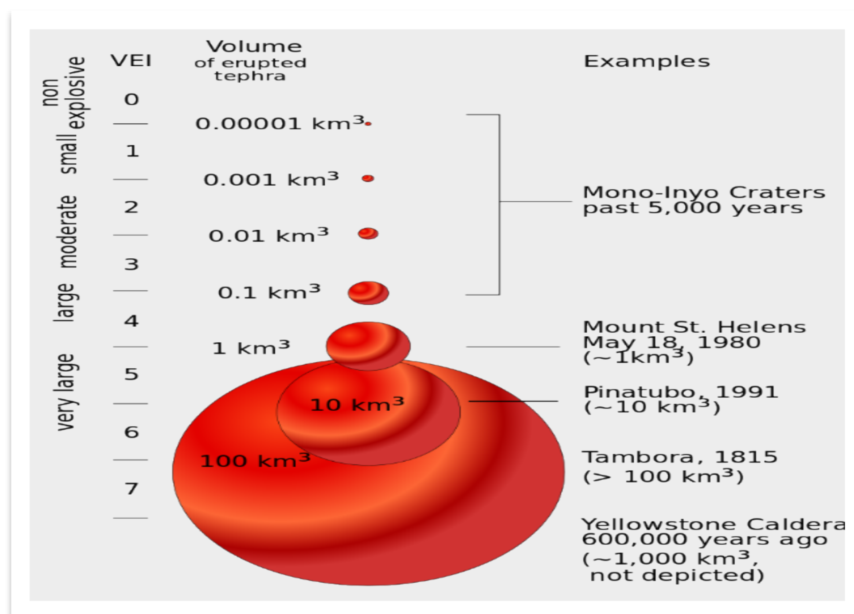
Και αν η σύνδεση του Ήλιου και της ηλιακής δραστηριότητας με την τεκτονική δραστηριότητα είναι επαρκώς τεκμηριωμένη επιστημονική έρευνα, το ίδιο θα μπορούσε να υποστηριχθεί και για την συσχέτιση άλλων γεωφυσικών φαινομένων και κυρίως των ηφαιστειακών εκρήξεων με την μεταβολή του ηλιακού δυναμικού. Σύμφωνα με την NASA, στα ιστορικά στοιχεία των μεγάλων ηφαιστειακών εκρήξεων από το 1500 έως το 1980 εντοπίζονται δύο στατιστικά σημαντικές περιοδικότητες, μία διάρκειας περίπου 11 ετών και άλλη μία 80 ετών, αντίστοιχα. Και οι δύο κύκλοι φαίνεται να συσχετίζονται με αντίστοιχους ηλιακούς κύκλους, ευρέως αποδεκτούς στην βιβλιογραφία. Ο συγχρονισμός είναι τέτοιος που η συχνότητα των μαγματικών εκρήξεων αυξάνεται (ή ανάλογα μειώνεται) κατά τι γύρω από τις χρονικές περιόδους που υφίστανται solar minima (ή solar maxima).[253]

---

[251] Dong R. Choi et al. The January 2018 M7.5 offshore North Honduras earthquake: its possible energy link to the New Madrid Seismic Zone, Mississippi Valley New Concepts in Global Tectonics Journal, v.6, no. 1, March 2018. www.ncgtjournal.com

[252] Jain, R., Whether solar flares can trigger earthquakes? American Geophysical Union, Spring Meeting 2007, abstract id. IN33A-03, May 2007, https://ui.adsabs.harvard.edu/abs/2007AGUSMIN33A..03J/abstract

[253] Stothers, R.B., (1989) *Volcanic eruptions and solar activity*. *J. Geophys. Res.*, 94, 17371-17381, doi:10.1029/JB094iB12p17371.

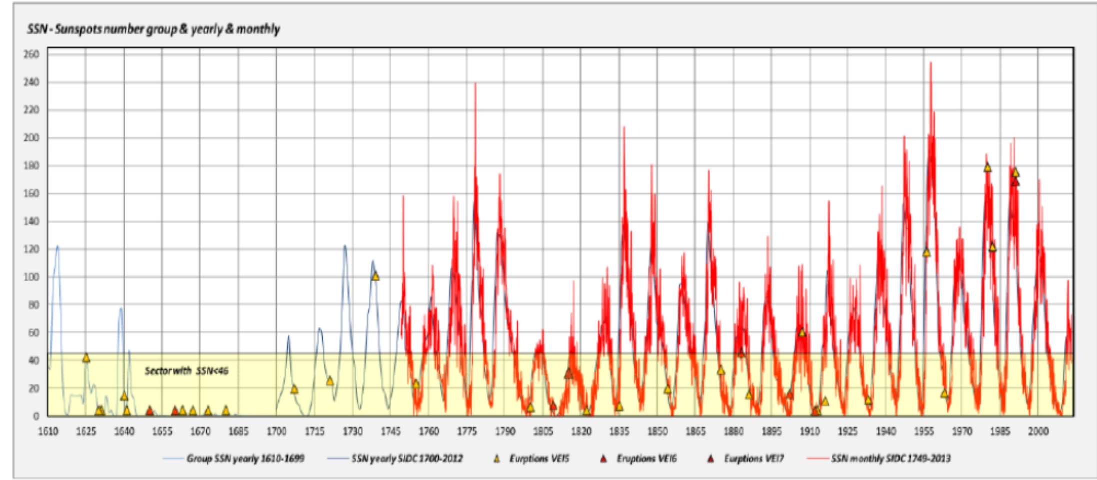

Πηγή: Η Κλίμακα Ηφαιστειακής Εκρηκτικότητας (VEI, Volcanic Explosivity Index) είναι η διεθνής κλίμακα μέτρησης της ηφαιστειακής ενέργειας που εκλύεται κατά την έκρηξη ενός ηφαιστείου. Πρόκειται για οκτάβαθμη λογαριθμική κλίμακα η οποία μετράει την κατ΄ όγκο ποσότητα των ηφαιστειακών αναβλημάτων σε κυβικά χλμ. που εκτινάσσονται κατά περίπτωση στον αέρα. Η κλίμακα αυτή επινοήθηκε από τους ηφαιστειολόγους ερευνητές Chris Newhall του Geological Survey των ΗΠΑ και Stephen Self του University of Hawaii το 1982. https://en.wikipedia.org/wiki/Volcanic_Explosivity_Index.

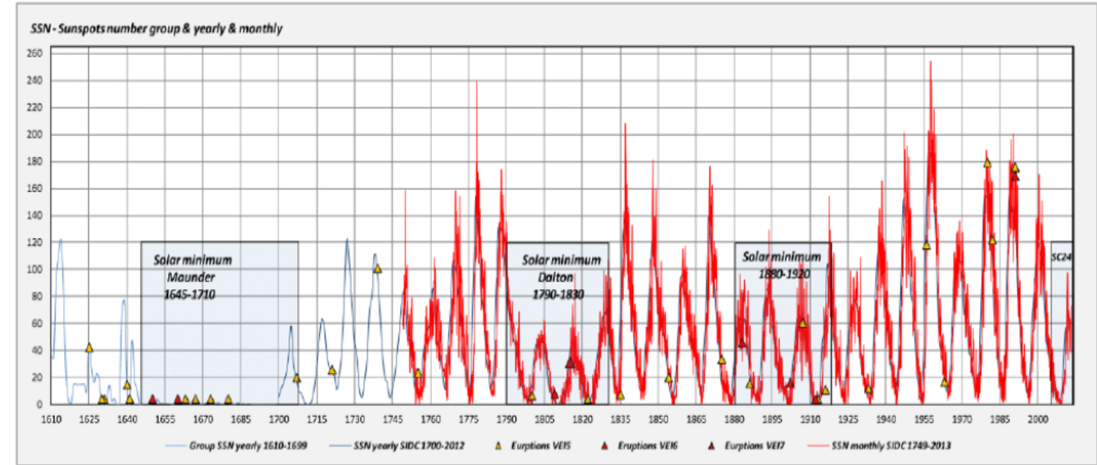
Σημαντικός αριθμός δημοσιευμένων επιστημονικών ερευνών (scientific papers) έχει θεμελιώσει μια πιθανή συσχέτιση μεταξύ ηφαιστειακών γεγονότων και την ηλεκτρομαγνητική ζεύξη μεταξύ Γης και Ήλιου, αλλά υπήρχε κενό στην επιστημονική ανάδειξη μιας αξιόλογης στατιστικής πιθανότητας στην σχέση μεταξύ μεγάλων ηφαιστειακών εκρήξεων και των διαφόρων χρονολογικών σειρών όπως η γεωμαγνητική δραστηριότητα, οι ηλιακοί άνεμοι ή ο αριθμός των ηλιακών κηλίδων. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Michele Casati,[254] η ύπαρξη μιας ιδιαίτερα μεγάλης ηφαιστειακής έκρηξης, ίσης ή μεγαλύτερης από την κλίμακα VEI4, κατά την διάρκεια 'αδύναμων' ηλιακών κύκλων, έχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση (πιθανότητα). Αιτιολογεί πλήρως δε, την υπόθεση για τον ενδεχόμενο ενεργοποίησης μεγάλων ηφαιστείων την επόμενη 10ετία, στηριζόμενος όχι μόνο στον αδύναμο – ως προς τον

[254] Michele Casati, *Significant statistically relationship between the great volcanic eruptions and the count of sunspots from 1610 to the present*, Geophysical Research Abstracts Vol. 16, EGU2014-1385-2, 2014 EGU General Assembly 2014

αριθμό κηλίδων – ηλιακό κύκλο SC24, αλλά την πιθανότητα να εισερχόμαστε σε μια μακρά και βαθιά περίοδο solar minimum κατά την διάρκεια του επόμενου Solar Cycle 25.

Πηγή: Ως υποσημείωση 44. Στο σχεδιάγραμμα αυτό περιλαμβάνονται όλες οι καταγεγραμμένες ηφαιστειακές εκρήξεις από το 1610 μέχρι το 2013 οι οποίες συνέβησαν σε συνθήκες με συνολικό αριθμό ηλιακών κηλίδων SSN λιγότερες των 46 ανά έτος. Η κίτρινα γραμμοσκιασμένη εκρήξεις περιοχή αντιπροσωπεύει την περίοδο 1610-2013 και περιλαμβάνει 30 από τις 37 εκρήξεις οι οποίες είχαν ένταση κατά την κλίμακα VEI μεγαλύτερη ή ίση του 5 (VEI5).

Πηγή: Ως υποσημείωση 44. Στο σχεδιάγραμμα υποτυπώνονται οι περίοδοι Deep Solar Minima σε συνδυασμό με τις μεγάλες σε ένταση ηφαιστειακές εκρήξεις, ίσες ή μεγαλύτερες της κλίμακας VEI6. Επτά από τις 8 κύριες ηφαιστειακές εκρήξεις ίσες ή μεγαλύτερες του δείκτη VEI6, έχουν συμβεί κατά την διάρκεια τριών επαρκώς διακριβωμένων ιστορικών περιόδων: Maunder Minimum, Dalton και η περίοδος solar minimum που έλαβε χώρα μεταξύ 1880 και 1920. Και οι τρεις αυτές περίοδοι χαρακτηρίζονται από μια ιδιαίτερα χαμηλή ηλιακή ηλεκτρομαγνητική δραστηριότητα.

Σύμφωνα με τους Ebisuzaki et al. (2011)[255], τα πλούσια σε πυριτικά ορυκτά ηφαίστεια και με μάγμα υψηλού ιξώδους, τείνει να παράγει βίαιες και μεγάλες εκρήξεις οι οποίες καταλήγουν σε καταστροφές που επιφέρουν στις τοπικές κοινωνίες και επηρεάζουν σημαντικά το παγκόσμιο περιβάλλον. Η μελέτη κατά τον χρόνο που συνέβησαν 11 τέτοια μαγματικά γεγονότα τα οποία προήλθαν από 4 ηφαίστεια στην Ιαπωνία, έδειξαν την υψηλή συσχέτιση μεταξύ της χρονικής περιόδου της έκρηξης και του solar minimum σε ποσοστό εμπιστοσύνης (πιθανότητα) 96.7%. Η τεράστια έκρηξη του ηφαιστείου Pinatubo το 1991, εκτιμάται ότι προκλήθηκε από τον ίδιο μηχανισμό: μια αύξηση στην ροή των κοσμικών ακτίνων η οποία με την σειρά της προκλήθηκε από τον τυφώνα Yunya είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση της ατμοσφαιρικής πίεσης η οποία οδήγησε σε μια αύξηση των κοσμικών ακτίνων. Οι επιστήμονες θεωρούν πιθανό ακόμη και το φαινόμενο του 'Snowball Earth Event' που συνέβη περίπου μεταξύ 2.4 δισεκατομμύρια και 580 εκατομμύρια χρόνια από διαδοχικές ηφαιστειακές εκρήξεις οι οποίες προκλήθηκαν από αυξημένη ροή κοσμικών ακτίνων από περαιτέρω εκρήξεις κοντινών στην Γη supernova.

Η ηφαιστειακή δραστηριότητα της Γης περιγράφεται από ειδικούς ετήσιους δείκτες που υπάρχουν διαθέσιμοι από το 1500 μ.Χ. Αυτούς τους δείκτες σύγκρινε ο Jaroslav Střeštik με τον ετήσιο αριθμό των ηλιακών κηλίδων και συμπέρανε ότι ενώ δεν υπάρχει καμιά συσχέτιση μεταξύ ηφαιστειακής δραστηριότητας και της 11ετούς περιοδικότητας του Ήλιου, χρησιμοποιώντας τους κινητούς μ.ο. των 21 ετών η ομοιότητα μεταξύ αυτών των δύο χρονολογικών σειρών είναι εντυπωσιακή. Γενικά, η ηφαιστειακή δραστηριότητα διαπιστώθηκε χαμηλότερη σε περιόδους παρατεταμένων solar maxima (υψηλή ηλιακή δραστηριότητα) και υψηλότερη σε περιόδους σε περιόδους solar minima. Κατά τον_Střeštik[256], υπάρχει επίσης μια

[255] Ebisuzaki et al., (2011), *Explosive volcanic eruptions triggered by cosmic rays: Volcano as a bubble chamber*, Gondwana Research. 19. 1054-1061. 10.1016/J.Gr.2010.11.004.
[256]Střeštik, Jaroslav, *Possible correlation between solar and volcanic activity in a long-term scale* International Solar Cycle Studies (ISCS) Symposium, 23 - 28 June 2003, Tatranská Lomnica, Slovak Republic. Ed.: A. Wilson. ESA SP-535, Noordwijk: ESA Publications Division, ISBN 92-9092-845-X, 2003, p. 393 – 396, 2003ESASP.535..393S

ομοιότητα μεταξύ του εύρους αυτών των δύο χρονολογικών σειρών σε μακροχρόνια κλίμακα. Τα κύρια σημεία 'κορύφωσης' (peaks) εντοπίζονται τις ίδιες χρονικές περιόδους και στις δύο σειρές των 200-215 , 100-105 και 80-90 ετών από τα οποία τεκμηριώνεται ότι ο επηρεασμός της ηφαιστειακής δραστηριότητας στο κλίμα του πλανήτη είναι αδιαμφισβήτητος ενώ οι μέσοι όροι της θερμοκρασίας του αέρα παρουσιάζουν μια παρόμοια μακροχρόνια περιοδικότητα σε σχέση με την ηφαιστειακή δραστηριότητα.

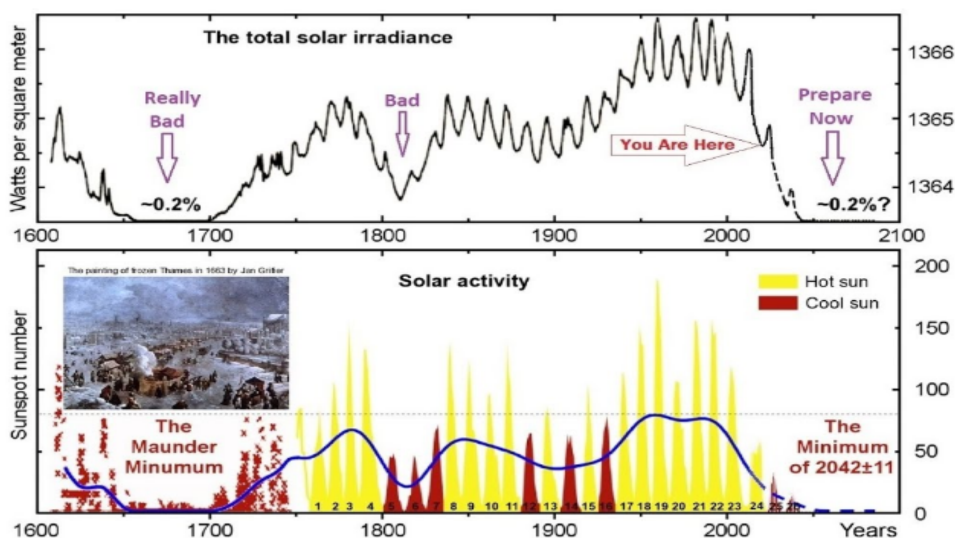
Μια ξεχωριστά σημαντική αλλά και ταυτόχρονα αμφιλεγόμενη περίπτωση στην μελέτη της ηλιακής δραστηριότητας και της σύνδεσης της με το γήινο κλίμα είναι η μαθηματικός του Northumbria University, UK, καθηγήτρια **Valentina Zharkova**[257]. Υποστηρίζεται ότι η Zharkova ήταν η μια από τους δύο επιστήμονες που πρόβλεψαν σωστά ότι ο ηλιακός κύκλος 24 θα ήταν ασθενέστερος του ηλιακού κύκλου 23 ανάμεσα σε 150 κλιματικά μοντέλα στατιστικής πρόβλεψης. Τα μαθηματικοποιημένα κλιματικά μοντέλα της Zharkova θεωρείται ότι ανταποκρίνονται σε ακρίβεια πρόβλεψης σε ποσοστό 97% και η θεμελίωση της θεωρίας σχετικά με την σημασία (συνολικά) της ηλιακής δραστηριότητας στην διαμόρφωση του κλίματος του πλανήτη μας, καταλήγει στην πρόταση για ένα επερχόμενο Grand Solar Minimum που εκτιμάται ότι θα ξεκινήσει στις αρχές του 2020 και θα έχει ως συνέπεια την εκτεταμένη ψύξη της (σοβαρή μείωση της μέσης παγκόσμιας ατμοσφαιρικής θερμοκρασίας) της Γης.[258] Παρά τις επιτυχημένες έως σήμερα επιστημονικές της εκτιμήσεις, η Zharkova συνεχίζει να δημιουργεί αντιδράσεις ανάμεσα στα μέλη της διεθνούς ακαδημαϊκής κοινότητας και ιδιαίτερα ανάμεσα σε αυτούς που έχουν επιλέξει να υποστηρίζουν δογματικά την συνεχιζόμενα καταστροφική υπερθέρμανση του πλανήτη από τον ένα και μοναδικό, κατά τις εκτιμήσεις τους, παράγοντα που είναι η ανθρωπογενής δράση της καύσης των ορυκτών καυσίμων για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των βιομηχανικών κοινωνιών.

Παρεκβάλοντας στοιχεία 800 ετών από την σημερινή εποχή, η Zharkova στήριξε την ύπαρξη δύο μεγάλων ηλιακών κύκλων (grand solar cycles) διάρκειας 350-

---

[257]https://www.northumbria.ac.uk/about-us/our-staff/z/professor-valentina-zharkova/
[258]https://electroverse.net/professor-valentina-zharkova-breaks-her-silence-and-confirms-super-grand-solar-minimum/

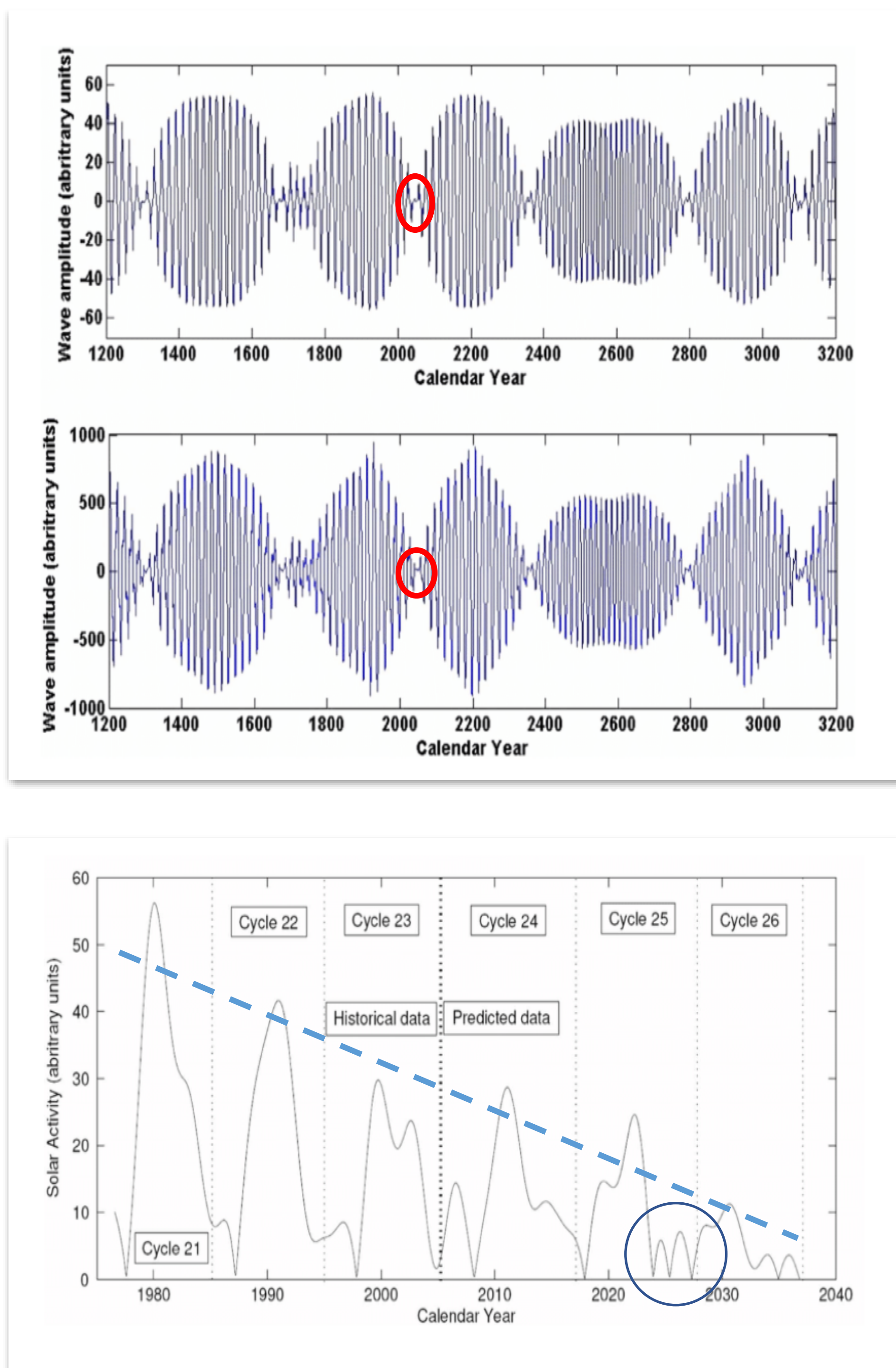
400 ετών οι οποίοι εναρμονίζονται πλήρως με τους γνωστούς μας 11ετεις (ή 22ετεις) κύκλους, δείχνοντας χαρακτηριστικά με αξιοσημείωτη ομοιότητα σε σχέση με την δραστηριότητα των ηλιακών κηλίδων στο χρονικό διάστημα αυτό περιλαμβάνοντας και τις εποχές Maunder και Dalton Minimum. Για την επόμενη χιλιετηρίδα, προβλέπονται τρεις μεγάλοι ηλιακοί κύκλοι (grand solar cycles) με το πλησιέστερο grand minimum να συμβαίνει με τους ηλιακούς κύκλους 26 και 27 και μάλιστα λόγω του διαχωρισμού σε αντίθετα ημισφαίρια των δύο κυμάτων μαγνητικού πεδίου, η Zharkova θεωρεί ότι αυτό το φαινόμενο θα οδηγήσει σε ισχυρά μειωμένη ηλιακή δραστηριότητα.[259] Τα χαρακτηριστικά του επερχόμενου Modern Grand Minimum συγκεκριμένα προσδιορίζονται μεταξύ 2020-2053, θα έχουν μικρότερη διάρκεια τριών κύκλων και σχετικά μεγαλύτερη ηλιακή δραστηριότητα συγκρινόμενα με το Maunder Minimum. Επίσης, υποστηρίζει ότι η εποχή **Sporer Minimum** (1450-1550) προέκυψε από την αύξηση της αφθονίας σε ισότοπα άνθρακα και βηρυλλίου η οποία πιθανόν να προκλήθηκε από την απότομη αύξηση της φυσικής ακτινοβολίας της Γης λόγω των γαλαξιακών κοσμικών ακτίνων ισχυρών αστρικών εκρήξεων supernovae.[260]

Πηγή: https://electroverse.net/professor-valentina-zharkova-breaks-her-silence-and-confirms-super-grand-solar-minimum από την παρουσίαση της Valentina Zharkova στο Global Warming Policy Foundation τον Οκτώβριο του 2018 σχετικά με την θεωρία της για το κλίμα και την συσχέτιση του με τις διακυμάνσεις του ηλιακού μαγνητικού πεδίου

[259] Zharkova, Valentina & Shepherd, S.J. & Popova, E. & Zharkov, S., (2015), *Heartbeat of the Sun from Principal Component Analysis and prediction of solar activity on a millenium timescale*. Scientific Reports. 5. 10.1038/srep15689.

[260] Zharkova, Valentina & Shepherd, S. & Popova, E. & Zharkov, S., (2017), *Reinforcing a Double Dynamo Model with Solar-Terrestrial Activity in the Past Three Millennia,* Proceedings of the International Astronomical Union. 13. 10.1017/S1743921317010912.

Πηγή: Ως υποσημείωση 48.

Κατά την πλέον πρόσφατη μελέτη της (η οποία προς μεγάλη απορία ανακλήθηκε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα από τον εκδότη)[261], η Zharkova μετά από μια 'ανακατασκευή' του μοντέλου της συνολικής έντασης της ηλιακής

[261] Zharkova, Valentina & Shepherd, S. & Zharkov, S. & Popova, E., (2019), *Oscillations of the baseline of solar magnetic field and solar irradiance on a millennial timescale,* Scientific Reports. 9. 9197. 10.1038/s41598-019-45584-3.

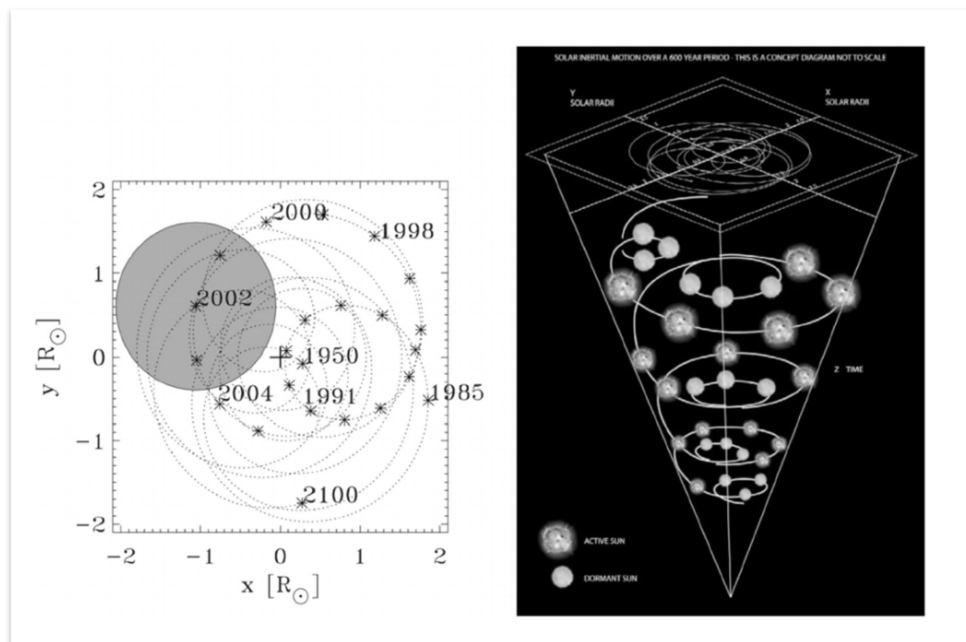
ακτινοβολίας (Total Solar Irradiance) - TSI, προτείνει ότι από την εποχή του Maunder Minimum υπάρχει μια αύξηση του TSI περίπου 1–1.5 Wm−2 η οποία συνδέεται άμεσα με την αύξηση που παρουσιάζει η μέση ατμοσφαιρική θερμοκρασία και ότι τα τελευταία 100 χιλιάδες χρόνια πιστοποιήθηκαν παρόμοιες ταλαντώσεις του ηλιακού μαγνητικού πεδίου περιοδικότητας 1950 +/-95 ετών. Στην εποχή μας, οι ταλαντώσεις του ηλιακού μαγνητικού πεδίου και της ηλιακής δραστηριότητας αυξάνονται με πρόβλεψη να φθάσουν την ανώτατη τιμή τους περίπου το 2600 και μετά να αποκτήσουν μια φθίνουσα τάση για άλλα 1000 χρόνια. Οι ταλαντώσεις αυτές, η Zharkova υποστηρίζει ότι είναι πιθανόν να προκαλούνται από την ηλιακή αδρανειακή κίνηση γύρω από το βαρύκεντρο του ηλιακού συστήματος το οποίο με την σειρά του προκαλείται από τους μεγάλους πλανήτες. Αυτό, ως συνέπεια είναι στενά συνδεδεμένο με μια αύξηση της ηλιακής έντασης που προκαλείται από τις θέσεις του Ήλιου είτε πιο κοντά στο αφήλιο κατά την φθινοπωρινή ή στο περιήλιο κατά την εαρινή ισημερία. Για τον λόγο αυτό, οι ταλαντώσεις του μαγνητικού πεδίου καθορίζουν και την ηλιακή δραστηριότητα σε ένα κύκλο περίπου 2100 ετών. Κατά την τρέχουσα χιλιετηρίδα και από την εποχή του Maunder Minimum έχουμε την αύξηση του ηλιακού μαγνητικού πεδίου και την ηλιακή ενέργεια για ακόμη 580 χρόνια. Η αύξηση αυτή οδηγεί σε αύξηση της γήινης θερμοκρασίας σύμφωνα με τις παρατηρήσεις του Syun-Ichi Akasofu [262] τα τελευταία 200 χρόνια. Με βάση την αύξηση κατά 0.5 βαθμούς Κελσίου ανά 100 χρόνια για την γήινη θερμοκρασία από το Maunder Minimum, η Valentina Zharkova αναμένει ότι η αύξηση της έντασης του ηλιακού μαγνητικού πεδίου θα εξακολουθήσει να αυξάνει μέχρι το 2600 το οποίο κατ' επέκταση θα αυξήσει την θερμοκρασία του πλανήτη κατά 1.3^{o} C (από την εποχή του Maunder Minimum έως το 2100) και κατ' ελάχιστο από 2.5 έως 3° C μέχρι το 2600.

Επιπλέον της αύξησης των θερμοκρασιών αυτών, υπάρχουν ακόμη μεγαλύτερες θερμοκρασιακές ταλαντώσεις που οφείλονται στους 11ετεις ηλιακούς κύκλους και στους αντίστοιχους των 350-400 ετών. (τυπικά, αύξηση των θερμοκρασιών κατά τα solar minima και μείωση κατά τα solar maxima, αντίστοιχα).

---

[262] Syun-Ichi Akasofu, On the recovery from the Little Ice Age, Natural Science, Vol.2, No.11, 1211-1224 (2010), http://dx.doi.org/10.4236/ns.2010.211149

Επιπλέον, οι σημαντικές μειώσεις της θερμοκρασίας αναμένονται κατά την διάρκεια των δύο Solar Grand Minima, ένα μεταξύ 2020-2055 και το άλλο μεταξύ 2370-2415 και των οποίων η ένταση δεν μπορεί ακόμη να προβλεφθεί και απαιτείται περαιτέρω έρευνα. Οι ταλαντώσεις αυτές για την εκτίμηση της εξέλιξης της γήινης θερμοκρασίας δεν περιλαμβάνουν κανένα ανθρωπογενή παράγοντα.

Πηγή: Ως υποσημείωση 50. Αριστερά: Παράδειγμα των τροχιακών κινήσεων του Ήλιου γύρω από το βαρυκέντρο (barycenter) μεταξύ 1950 και 2100. Δεξιά: Δυσδιάστατη απεικόνιση των τροχιακών περιφορών του Ήλιου η οποία κάθε μια διαρκεί περίπου 179 έτη. Κάθε περιφορά αποτελείται από οκτώ 22ετεις ηλιακούς κύκλους και το συνολικό χρονικό διάστημα είναι περίπου 600 έτη ή τρεις ηλιακοί κύκλοι των 179 ετών. Προσαρμοσμένο από Mackey, R. Rhodes *Fairbridge and the idea that the solar system regulates the Earth's climate. Journal of Coastal Research*, (Proceedings of the Ninth International Coastal Symposium, Gold Coast, Australia) SI 50, 955–968 (2007)

Μια σειρά από σενάρια για την επερχόμενη αλλαγή της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας της επιφάνειας του πλανήτη μεταξύ του 2020-2050 προέρχονται από την χρήση μιας ημι-εμπειρικής προσέγγισης. Η Judith Curry[263], αναμένει και οι τρείς τρόποι της φυσικής κλιματικής μεταβλητότητας – ηφαίστεια, ηλιακή και εσωτερική μεταβλητότητα – να δράσουν προς την κατεύθυνση της γενικευμένης πτώσης της θερμοκρασίας (ψύξης) κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου. Στο μέσο όλου αυτού του φόβου για υπερθέρμανση της τάξης του 1.5^o C ή 2° C (ή και ακόμη περισσότερο), μας διαφεύγει η διαπίστωση ότι η σημερινή περίοδος που διανύουμε είναι πολύ

[263] https://judithcurry.com/2020/02/13/plausible-scenarios-for-climate-change-2020-2050/#more-25721

καλύτερη και επωφελής για τον ανθρώπινο πολιτισμό σε σύγκριση με αυτό που διαδίδουν τα ΜΜΕ και στηρίζει επιστημονικά το ακαδημαϊκό κατεστημένο που συντάσσεται με το πολιτικό σύστημα εξουσίας. Η περίοδος 2020-2050, φαντάζει να έχει ιδιαίτερη σημασία καθόσον: i. είναι το χρονικό διάστημα που οι στόχοι του UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change) και των 190 και πλέον κρατών τα οποία συνυπέγραψαν την Συμφωνία του Παρισιού (2015) και αφορούν την μείωση της έκλυσης των ρύπων CO2 θα πρέπει να επιτευχθούν, ii. είναι το χρονικό διάστημα που εξαιρετικά σοβαρές οικονομικές αποφάσεις σε πλανητική εμβέλεια θα πρέπει να ληφθούν -και σε συνδυασμό με την συγκυρία της πανδημίας του κορωναϊού και της εν ολίγοις κατάρρευσης της οικονομίας και του εμπορίου – για να επιτευχθούν και επιταχυνθούν οι παραπάνω στόχοι, iii. είναι το χρονικό διάστημα που η πραγματική εξέλιξη του παγκόσμιου κλίματος μπορεί να έχει αντίθετα αποτελέσματα από τις αποφάσεις που παίρνονται για να διαμορφώσουν – όπως ατυχώς πιστεύουν πολιτικοί και επιστήμονες – το παγκόσμιο κλίμα.

Εάν το ερευνητικό έργο όλων αυτών των επιστημόνων που αναφέρθηκαν παραπάνω είναι ‘απλά ψελλίσματα’ για την συσχέτιση του Ήλιου με τις διακυμάνσεις του γήινου κλίματος, τότε ας ακούσουμε τι επισημαίνει το αριστοτελικό Corpus και εμείς εμμονικά το περιφρονούμε καθόσον το σύστημα εξουσίας προσπαθεί με όρους Μεσσιανισμού να μας πείσει ότι η επιστήμη έχει ‘διευθετηθεί’ (settled science).

Οὐκ αἰεὶ δ᾽ οἱ αὐτοὶ τόποι τῆς γῆς οὔτ᾽ ἔνυγροί εἰσιν οὔτε ξηροί, ἀλλὰ μεταβάλλουσιν κατὰ τὰς τῶν ποταμῶν γενέσεις καὶ τὰς ἀπολείψεις· διὸ καὶ τὰ περὶ τὴν ἤπειρον μεταβάλλει καὶ τὴν θάλατταν, καὶ οὐκ αἰεὶ τὰ μὲν γῆ τὰ δὲ θάλαττα διατελεῖ πάντα τὸν χρόνον, ἀλλὰ γίγνεται θάλαττα μὲν ὅπου χέρσος, ἔνθα δὲ νῦν θάλαττα, πάλιν ἐνταῦθα γῆ. κατὰ μέντοι τινὰ τάξιν νομίζειν χρὴ ταῦτα γίγνεσθαι καὶ περίοδον. [264]

‘Δεν είναι πάντα οι ίδιες περιοχές της γης ξηρές ή υγρές, αλλά αλλάζουν ανάλογα με τον σχηματισμό ή την εξαφάνιση των ποταμών. *Για τον λόγο τούτο,*

[264] ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, , *Μετεωρολογικά 1 (Α΄, Β΄)*, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία «Οι Έλληνες», ΑΠΑΝΤΑ 13, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα, Ιανουάριος 1994 ISBN 960-352-224-4

δημιουργούνται εναλλαγές μεταξύ της ξηράς και της θάλασσας και δεν παραμένουν πάντοτε οι ίδιοι τόποι ξηρά ή θάλασσα**, αλλά βρίσκουμε θάλασσα, εκεί που υπήρχε ξηρά και εκεί που υπάρχει τώρα θάλασσα, θα γίνει πάλι ξηρά. Πρέπει να παραδεχτούμε πως **οι αλλαγές τούτες γίνονται με κάποια <u>τάξη</u> και κάποια <u>περιοδικότητα</u>.’

---

*ἀρχὴ δὲ τούτων καὶ αἴτιον ὅτι καὶ τῆς γῆς τὰ ἐντός, ὥσπερ τὰ σώματα τῶν φυτῶν καὶ ζῴων, ἀκμὴν ἔχει καὶ γῆρας. πλὴν ἐκείνοις μὲν οὐ κατὰ μέρος ταῦτα συμβαίνει πάσχειν, ἀλλ᾿ ἅμα πᾶν ἀκμάζειν καὶ φθίνειν ἀναγκαῖον· τῇ δὲ γῇ τοῦτο γίγνεται κατὰ μέρος διὰ ψύξιν καὶ θερμότητα. **ταῦτα μὲν οὖν αὔξεται καὶ φθίνει διὰ τὸν ἥλιον καὶ τὴν περιφοράν**, διὰ δὲ ταῦτα καὶ τὴν δύναμιν τὰ μέρη τῆς γῆς λαμβάνει διαφέρουσαν, ὥστε μέχρι τινὸς ἔνυδρα δύναται διαμένειν, εἶτα ξηραίνεται καὶ γηράσκει πάλιν*[265]

---

*‘**Η βασική αρχή και αιτία είναι ότι το εσωτερικό της γης**, όπως τα σώματα των φυτών και των ζώων, γνωρίζει μια περίοδο ωρίμανσης και μια περίοδο γήρανσης, με την διαφορά ότι οι αλλαγές τούτες στα φυτά και στα ζώα δεν γίνονται σε κάποιο μέρος τους, αλλά το όλον τους φθάνει συγχρόνως στην ακμή και στην εξασθένιση. Στη Γη, αντίθετα, οι αλλαγές γίνονται μόνο σε ορισμένα μέρη, υπό την επήρεια του ψύχους και της θερμότητας. **Το ψύχος και η θερμότητα αυξάνουν ή μειώνονται λόγω της περιστροφής του Ήλιου και σε αυτά οφείλονται οι διαφορές, που παρουσιάζουν οι διάφορες περιοχές της Γης**, με αποτέλεσμα να παραμένουν υγρές για κάποιο χρόνο, έπειτα ξηραίνονται και γερνούν, ενώ άλλες περιοχές ξαναβρίσκουν ζωή και προοδευτικά γίνονται υγρές.’*

τὸ μὲν οὖν γίγνεσθαι τὴν ἀλέαν καὶ τὴν θερμότητα ἱκανή ἐστιν παρασκευάζειν καὶ ἡ τοῦ ἡλίου φορὰ μόνον…τὸ δὲ μᾶλλον γίγνεσθαι ἅμα τῷ ἡλίῳ αὐτῷ τὴν θερμότητα εὔλογον, λαμβάνοντας τὸ ὅμοιον ἐκ τῶν παρ᾿ ἡμῖν γιγνομένων· … διά τε ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ἀφικνεῖται πρὸς τον δε τὸν τόπον ἡ

[265] ibid p. 224

θερμότης, καὶ διὰ τὸ τὸ περιέχον πῦρ τὸν ἀέρα διαῤῥαίνεσθαι τῇ κινήσει πολλάκις καὶ φέρεσθαι βίᾳ κάτω…[266]

---

*'**Φθάνει λοιπόν από μόνη της η κίνηση του Ήλιου για να προκαλέσει ζέστη και θερμότητα**…Εξ' άλλου, η αύξηση της θερμότητας με την παρουσία του Ήλιου είναι εύλογη, εάν λάβουμε υπόψη μας τα ανάλογα φαινόμενα, που εκδηλώνονται μπροστά στα μάτια μας…Ιδού, λοιπόν, μια από τις αιτίες, για τις οποίες η θερμότητα φθάνει στην περιοχή μας. η άλλη είναι ότι η φωτιά, που τον περιβάλλει, συχνά διασκορπίζεται , λόγω της περιστροφής του ουρανού, και φέρεται βιαίως προς τα κάτω…'*

Η καθολικότητα του πνεύματος του Αριστοτέλη μας προσανατολίζει στις βασικές αρχές που διέπουν το κλίμα της Γης όπως κάθε άλλο φυσικό φαινόμενο που λαμβάνει στο αντιληπτό μας περιβάλλον. Για τον Σταγειρίτη, η κλιματική αλλαγή είναι μια πραγματικότητα και μάλιστα κυκλική. Το μόνο που παρεμβαίνει στο γήινο κλίμα είναι η ίδια η αέναη φυσική του περιοδικότητα η οποία ακολουθεί την δικιά της Λογική Τάξη. Τόσο στην ιστορία της Γης όσο και στην ιστορία του ανθρώπινου πνεύματος, τα ίδια φαινόμενα εμφανίζονται περιοδικά.[267] Το ότι την 10ετία του 1960 και του 1970, η επιστήμη, τα ΜΜΕ και η πολιτική ασχολούνταν με την επερχόμενη ψύξη του πλανήτη αντί της αντίστοιχης σημερινής 'υπερθέρμανσης', ίσως συμπίπτει με την άποψη του Αριστοτέλη πως οι ανακαλύψεις και οι γνώσεις, στο πέρασμα του χρόνου, επανέρχονται περιοδικά στους ανθρώπους είτε αυτές αφορούν τις τέχνες, την φιλοσοφία, τις επιστήμες, τους θεσμούς αλλά και την πολιτική.

Οι εναλλαγές της θάλασσας με ξηρά και της ξηράς με θάλασσα πέραν του ότι υποδηλώνει ότι το κλίμα εναλλάσσεται από θερμό σε ψυχρό και αντίστροφα, ο χρόνος της αλλαγής του κλίματος μιας μεγάλης περιοχής του πλανήτη προϋποθέτει χρόνο και μάλιστα, τόσο χρόνο που είναι δύσκολο να συλληφθεί με ανθρώπινους όρους μιας ζωής. Και αυτό συνάγεται από την φράση *'…ἀλλὰ διὰ τὸ γίγνεσθαι πᾶσαν τὴν φυσικὴν περὶ τὴν γῆν γένεσιν ἐκ προσαγωγῆς καὶ ἐν χρόνοις παμμήκεσι πρὸς τὴν ἡμετέραν ζωήν, λανθάνει ταῦτα γιγνόμενα, καὶ πρότερον ὅλων τῶν ἐθνῶν ἀπώλειαι*

---

[266] ibid p. 225

[267] Ibid p. 263, σχόλιο 178, p. 244, σχόλιο 29 (παρόμοιες απόψεις διατυπώνονται στα *Περί Ουρανού*, 270b 20, στα *Μετά τα Φυσικά*, 1074b 10 και στα *Πολιτικά*, 1329b 25-26)

γίγνονται καὶ φθοραὶ πρὶν μνημονευθῆναι τὴν τούτων μεταβολὴν ἐξ ἀρχῆς εἰς τέλος…’[268] ’Η απλούστερα, η φυσική μεταβολή της Γης (η οποία συνδέεται ‘άμεσα με το κλίμα της) γίνεται σταδιακά και σε τόσο μεγάλα χρονικά διαστήματα που τα φυσικά φαινόμενα περνούν απαρατήρητα και ολόκληρα έθνη χάνονται πριν προφτάσουν να διατηρήσουν στο συλλογικό τους ασυνείδητο ως μνήμες αυτές τις κλιματικές μεταβολές.

Σύμφωνα με την φυσική νομοτέλεια που ρυθμίζει το σύμπαν και μαζί με αυτό τα γήινα πράγματα, ποτέ δεν θα μπορούσε ο άνθρωπος βροτός κατά την αριστοτελική σκέψη να παρέμβει με τέτοιο τρόπο ώστε να μετατρέψει, μεταλλάξει, επηρεάσει αυτή την τάξη και την κυκλικότητα που παρουσιάζει ο Χρόνος στο κοσμικό γίγνεσθαι και εν προκειμένω για το κλίμα που περιβάλλει την μεγάλη γαλάζια σφαίρα. Η άποψη του Αριστοτέλη ότι τα πάντα υπόκεινται στην φθορά προέρχεται από την σχετική θεώρηση του άλλου μεγάλου και κατ’ όνομα ‘Σκοτεινού’ Εφέσιου. Ότι δηλαδή, από την ποσότητα της ενέργειας που καταναλώνεται (απορροφάται) παράγεται έργο, η γέννηση των πάντων, από δε την ποσότητα ενέργειας που παράγεται (καταναλώνεται) αποδίδεται έργο, φθείρονται τα πάντα.[269] Η εναλλαγή του κλίματος είναι επιτακτική ανάγκη ως μέρος της κοσμικής τάξης με την οποία έμμεσα ο Αριστοτέλης επιβεβαιώνει τους Θερμοδυναμικούς Νόμους και την διατήρηση της εντροπίας σε ένα ‘κλειστό’ σύστημα όπως είναι αυτό το θερμοδυναμικό σύστημα του πλανήτη μας. *‘…ἐπεὶ δ' ἀνάγκη τοῦ ὅλου γίγνεσθαι μέν τινα μεταβολήν, μὴ μέντοι γένεσιν καὶ φθοράν, εἴπερ μένει τὸ πᾶν, ἀνάγκη, καθάπερ ἡμεῖς λέγομεν, μὴ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ τόπους ὑγρούς τ' εἶναι θαλάττῃ καὶ ποταμοῖς καὶ ξηρούς…’* [270] *‘…Επειδή όμως πρέπει κατ’ ανάγκη να σημειώνεται κάποια αλλαγή στο σύμπαν, χωρίς να πρόκειται για γένεση ή φθορά, θα πρέπει αναγκαστικά, κατά την γνώμη μας, να μην πλημμυρίζουν πάντοτε οι ίδιες περιοχές από την θάλασσα ή τα ποτάμια, ούτε οι ίδιες να ξηραίνονται…’*

---

[268] ibid p.128 (351b 8)

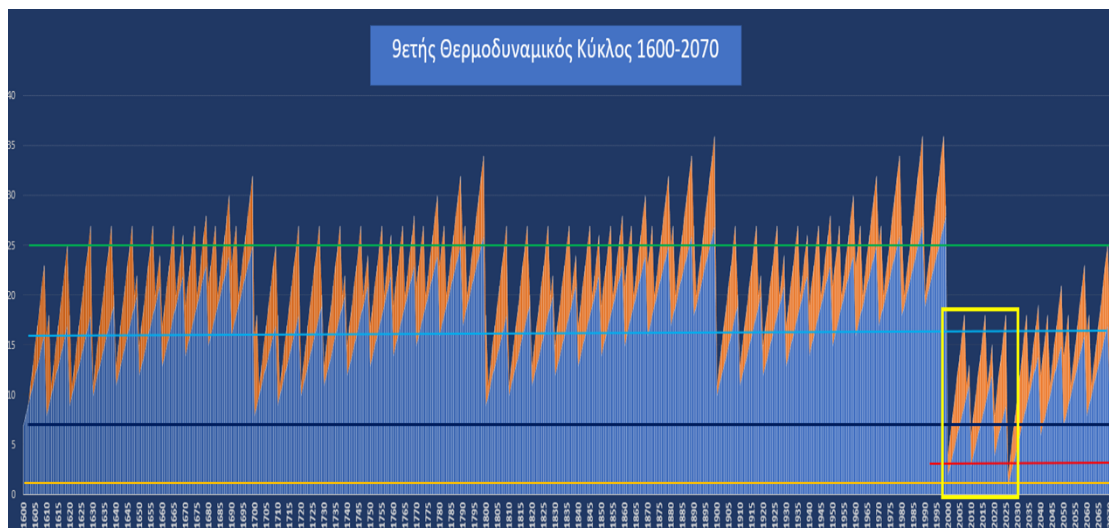
[269] Χ. Λαμπρίδης, *Ηράκλειτος Βλόσωνος Εφέσιος – Φιλοσοφική Ερμηνεία των Αποσπασμάτων*, Εταιρεία Φιλοσοφικών Μελετών ‘Κλειώ’, Πάτρα, 2009, ISBN 978-960-98787-22

[270] ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, , *Μετεωρολογικά 1 (Α΄, Β΄)*, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία «Οι Έλληνες», ΑΠΑΝΤΑ 13, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα, Ιανουάριος 1994 ISBN 960-352-224-4, σελ. 135, 352b 17-20

Έτσι, ο γήινος πλανήτης γνωρίζει μια περίοδο αύξησης/ωρίμανσης και μια περίοδο γήρανσης η οποία λαμβάνει χώρα σε ορισμένες περιοχές του σε αντίθεση με τα φυτά και τα ζώα στα οποία κάθε αλλαγή στην εξελικτική τους πορεία γίνεται καθολικά. Η βασική αρχή και αιτία αυτής της περιοδικότητας οφείλεται στο εσωτερικό της Γης (υπονοώντας την δομή της: τον φλοιό, τον μανδύα και τον πυρήνα καθώς και τις λιθοσφαιρικές πλάκες των οποίων η διαρκής κίνηση στα πλαίσια του γεωλογικού χρόνου είναι η βασική αιτία της σεισμικής και ηφαιστειακής δραστηριότητας η οποία συμβαίνει στα όρια των πλακών αυτών) το οποίο επιδρά σε ορισμένες περιοχές υπό την επήρεια της ψύξης ή της θέρμανσης σε κάθε μια από αυτές. Η αριστοτελική διάνοια αποφαίνεται χωρίς δισταγμό ότι η ψύχη και η θέρμανση (ανάλογα) ορισμένων περιοχών της Γης οφείλονται στην περιστροφή του Ήλιου. Εξ' άλλου, ο μέγας Διδάσκαλος επικαλείται τα αυτονόητα, αυτά δηλαδή που κατανοούμε με τις αισθήσεις μας και τον νου μας. Ότι δηλαδή, η αύξηση της θερμοκρασίας με την με παρουσία του Ήλιου είναι εύλογη αν λάβουμε υπόψη μας τα ανάλογα φαινόμενα που εκδηλώνονται μπροστά στα μάτια μας.

Έχοντας όλα αυτά κατά νου και ότι θα πρέπει να κατακτήσουμε εκ νέου τα αυτονόητα, όλα αυτά που μας ενώνουν με τον Φυσικό Λόγο, θα περιμέναμε ότι ο Ήλιος είναι αυτός που θα δώσει τον τόνο για το τι θα έπρεπε να περιμένουμε από την πολύ-θρύλητη κλιματική αλλαγή τις αμέσως επόμενες 10ετίες. Στο επίπεδο ανάλυσης των οικονομικών κύκλων, ο **Martin Armstrong** προβλέπει ότι μια από τις ισχυρές συσχετίσεις μεταξύ οικονομίας και φυσικών (ηλιακών) φαινομένων είναι ο επόμενος (25^{ος}) ηλιακός 11ετής κύκλος ο οποίος ενδέχεται να είναι ο πλέον αδύναμος τα τελευταία 200 χρόνια και συγκεκριμένα να είναι το 'χαμηλό' σε ένα ' κύμα' 224 ετών σύμφωνα με το μοντέλο Economic Confidence Model (ECM) που έχει αναπτύξει. Κατά τον Armstrong, ο 25^{ος} ηλιακός κύκλος συσχετίζεται με το ECM και προβλέπει ότι η ηλιακή δραστηριότητα θα είναι τουλάχιστον κατά το 1/3 μικρότερη η οποία θα μπορούσε να φθάσει με όρους ηλιακών κηλίδων σε μείωση μέχρι και 50%. Στην ίδια ανάλυση, ο επόμενος ηλιακός κύκλος θα ξεκινήσει το 2020 και θα φθάσει στο μέγιστο του το 2025, στοιχείο που προειδοποιεί όχι για συνθήκες υπερθέρμανσης αλλά ιδιαίτερα μεταβαλλόμενων καιρικών συνθηκών με καταστροφικές συνέπειες για τις συγκομιδές τόσο από το ακραίο ψύχος όσο και από την ακραία ζέστη. Όσον αφορά

την παγκόσμια τάση, ο Marin Armstrong υποστηρίζει ότι οι δύο επόμενοι ηλιακοί κύκλοι (25ος και 26ος) αποτελούν υψηλό κίνδυνο ώστε ο πλανήτης να αντιμετωπίσει σφοδρά καιρικά φαινόμενα αλλά και μια γενικευμένη τάση χαμηλών θερμοκρασιών.[271]

Σύμφωνα δε με το μοντέλο του 9ετή θερμοδυναμικού κύκλου που έχουμε αναπτύξει με το οποίο συσχετίζονται ακολουθίες αριθμών Fibonacci και ηλιακοί κύκλοι, για το χρονικό διάστημα από το 2020 μέχρι το 2070, το γήινο θερμοδυναμικό σύστημα προβλέπεται να μην ξεπεράσει την αντίστοιχη ‘απόδοση’ των αρχών του 18ου αιώνα (περί τα 1705) το οποίο συμπίπτει περίπου με τα τελευταία 10 έτη (μέχρι το 1715) του Maunder Minimum. Ιδιαίτερα, το διάστημα μεταξύ 2020-2026 δείχνει ένα ιδιαίτερα χαμηλό θερμοδυναμικό αποτύπωμα που όμοιο του δεν προσομοιάζει στο μοντέλο μας σε σχέση με τους προηγούμενους 4 αιώνες. Σε κάθε περίπτωση, είτε ακολουθήσουμε τις προβλέψεις της NOAA-NASA είτε του 9ετή ΘΚ, η 10ετία 2020-30 προβλέπεται ως ένα διάστημα εξαιρετικά χαμηλής ηλιακής δραστηριότητας (ιδιαίτερα μέχρι το 2025-26) όπου αναμένονται ακραίες καιρικές μεταβολές με πιθανότερο, την σοβαρή πτώση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας καθώς και την πιθανή σοβαρή αύξηση τόσο των τεκτονικών όσο και των ηφαιστειακών γεγονότων

[271] https://www.armstrongeconomics.com/world-news/climate/the-next-solar-cycle-begins-2020-may-be-a-panic-decline-in-solar-activity/

με τα δεύτερα να επιδεινώνουν περαιτέρω την ψύξη μεγάλων περιοχών του πλανήτη για τις επόμενες 3 με 4 δεκαετίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Οικονομία και Κυκλική Ανάλυση

3.1 Η Οικονομία ως Θερμοδυναμικό Μη-Γραμμικό Σύστημα

Ένα από τα θεμελιώδη θέματα της Οικονομικής επιστήμης είναι εάν και κατά πόσο η διερεύνηση ενός προβλήματος απαντά για το μέρος ή το όλον. Η φύση των κοινωνικών επιστημών δεν επιτρέπει την θεμελίωση π.χ. μιας οικονομικής θεωρίας βασισμένη στην πειραματική απόδειξη, έχοντας υπόψη την επανάληψη ως μέθοδο επαλήθευσης της θεωρίας αυτής. Η οικονομία ως ένα δυναμικό και χαοτικό σύστημα, μεταλλάσσεται συνεχώς οπότε οι συνθήκες ‘εργαστηρίου’ για επαλήθευση των μετρήσιμων μεγεθών μιας υπόθεσης, δεν είναι δυνατόν να αναπαραχθούν με μεγάλο περιθώριο εμπιστοσύνης. Κατά πόσο μπορούμε να ισχυρισθούμε με ασφάλεια ότι η νομισματική επέκταση (καμπύλη προσφοράς του χρήματος, Μ1, Μ2 και Μ3), η αύξηση διαχρονικά του κατά κεφαλήν εισοδήματος, το δημόσιο χρέος ως προς το ΑΕΠ σε ποσοστό κάτω του 60%, κλπ. δείχνουν μεμονωμένα ή συνδυαστικά ασφαλή πρόβλεψη για την ανάπτυξη της οικονομίας; Επίσης, για παράδειγμα, εάν μια πολιτική δημοσιονομικής επέκτασης μέσω αύξησης των κρατικών επενδύσεων και δαπανών, με διευρυμένο το πρωτογενές έλλειμα προκειμένου τονωθούν το διαθέσιμο εισόδημα και η κατανάλωση, έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε μια εποχή και περιοχή, αυτό σημαίνει ότι τέτοιου είδους κεϋνσιανές πολιτικές μπορεί να ακολουθούνται παντού και πάντα;

Με την εξέλιξη της επιστήμης των ηλεκτρονικών υπολογιστών, της υπερ-

διασυνδεσιμότητας των αγορών και της ομογενοποίησης τους εφαρμόζοντας την λογική του δόγματος της παγκοσμιοποίησης, έδωσε την δυνατότητα σε ερευνητές και επιστήμονες επεξεργασίας τεραστίου όγκου δεδομένων με εξαιρετικά αποδοτικό (φθηνό) και αποτελεσματικό (γρήγορο) τρόπο σε μαθηματικοποιημένα μοντέλα μελέτης και πρόβλεψης οικονομικών προτύπων. Η λογική που ενσωματώθηκε στις ‘μηχανές’ ήταν η λογική του δημιουργού τους, δηλαδή ‘έξυπνα συστήματα’ (expert systems) τα οποία γίνονται εξυπνότερα σε ένα σύστημα πεπερασμένης λογικής όπου οι σχέσεις παραμένουν αιτιοκρατικές. Όμως, σύμφωνα με τα σενάρια που τους έχουμε αναθέσει -και τα οποία για να μπορέσουν να απλοποιήσουν σε μια καταληπτή κλίμακα την σύνθετη έως χαοτική φύση μελέτης μιας τοπικής οικονομίας- χαρακτηρίζονται από μια τάση απλοποίησης όπου το δυναμικό σύστημα υποβιβάζεται σε στατική σχέση μεταξύ ενός αιτίου και ενός αποτελέσματος.

Είναι επομένως αναμενόμενο, όταν μελετούμε ένα κοινωνικό φαινόμενο όπως είναι η οικονομική ζωή και δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα σε ένα κλειστό – κατά άλλους ανοικτό – θερμοδυναμικό σύστημα όπως είναι ο πλανήτης, τέτοιες μαθηματικοποιημένες προσεγγίσεις ως αυτοδύναμα συστήματα αποφάσεων να αποτυγχάνουν τραγικά. Οι κάτοικοι αυτού του πλανήτη, συμπορεύονται μαζί με τα δημιουργήματα τους αλλά και το φυσικό περιβάλλον που τους φιλοξενεί, μέσα σε ένα κόσμο ενεργειακής ροής που αυξομειώνεται αενάως σύμφωνα με τις ίδιες του τις αντιθέσεις και μετασχηματίζεται αδιάκοπα, μεταβάλλοντας συνεχώς την εντροπία του συστήματος. Ένα τέτοιο πρότυπο λειτουργίας που προσομοιάζει με μη γραμμικά δυναμικά συστήματα των φυσικών επιστημών απ’ ότι φαίνεται και από την σχεδόν πλήρη αποτυχία πρόβλεψης των διαφόρων οικονομικών μοντέλων δεν σκοντάφτει στον προσδιορισμό των παραγόντων. Αυτό που καθιστά χωλό το στοχαστικό πρότυπο είναι η αφετηριακή οικουμενική υπόθεση ότι τα ανθρώπινα πράγματα όπως είναι για παράδειγμα η λειτουργία των χρηματαγορών ή το διεθνές εμπόριο, δεν μπορούν να εργάζονται διαφορετικά από οτιδήποτε άλλο που συνθέτει τον φυσικό κόσμο. Τα πάντα, είτε είναι η ηλιακή ακτινοβολία, είτε είναι το κλίμα, είτε οι επιδημίες, είτε οι υφέσεις και ανακάμψεις της οικονομίας, είτε είναι οι ηφαιστειακές εκρήξεις και οι τεκτονικοί σεισμοί, μεταβάλλονται με έναν κοινό Λόγο, μια μαθηματικοποιημένη αναλογία, την οποία επειδή δεν μπορούμε να την ενσωματώσουμε στην καθημερινή

'λογική' μας, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει κιόλας ως 'είναι' κοσμικό.

Αυτό που είναι κοινό ανάμεσα στους ανθρώπους, στα συστήματα πρόωσης, στα διάφορα γεωφυσικά περιβάλλοντα, στους πλανήτες και στους γαλαξίες είναι η ενέργεια δηλαδή η ικανότητα ενός σώματος ή συστήματος να παράγει έργο. Στην απώτατη αποδόμηση του 'είναι' μας δεν καταλήγουμε κάπου αλλού εκτός από το να διαπιστώσουμε ότι δεν είμαστε τίποτα άλλο εκτός από συμπύκνωση ενέργειας, συμμετέχοντας στην κοσμική ανταλλαγή ενέργειας η οποία υπόκειται σε συνεχής μεταβολές. Κατ' αναλογία, και η οικονομία αποτελώντας ένα **fractal ιδιοτήτων** υπόκειται σε παρόμοιες μεταβολές ως απόρροια 'συγκρούσεων' και 'διαφοράς δυναμικού' προκειμένου εξυπηρετήσει τους Θερμοδυναμικούς Νόμους. Ο γήινος πλανήτης μπορεί να θεωρηθεί ως ένα κλειστό θερμοδυναμικό σύστημα στο σύνολο του (που σημαίνει ότι δεν γίνεται ανταλλαγή μάζας μεταξύ γης και του διαστήματος) που έχει ως απώτερο όριο του τη γήινη ατμόσφαιρα στην οποία η ενέργεια υπό την μορφή ηλιακής ακτινοβολίας διαπερνά την ατμόσφαιρα και την επιφάνεια του πλανήτη. Η γη με την σειρά της εκπέμπει ακτινοβολία πίσω στο διάστημα που σημαίνει ότι η ενέργεια περνάει μέσα από τα όρια του γήινου συστήματος χωρίς όμως αυτό να περιλαμβάνει οποιαδήποτε ανταλλαγή μάζας.

Η σημαντική παρατήρηση εδώ είναι ότι κάθε κλειστό θερμοδυναμικό σύστημα υπόκειται σε **περιοδικότητα** γιατί σε διαφορετική περίπτωση η εντροπία του θα μεγιστοποιείτο και θα σταματούσε κάθε δραστηριότητα και ίχνος ζωής. Κατ' επέκταση, κάθε ενεργειακό υποσύστημα στην γη το οποίο καταναλώνει και εκπέμπει ενέργεια μετατρέποντας την σε έργο, όπως το σύστημα της οικονομίας, του εμπορίου, των συντελεστών της παραγωγής, κλπ. υπόκεινται όλα σε κυκλική συμπεριφορά. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη πλάνη από τα πολιτικά ιδεολογήματα και τις ακαδημαϊκές δοξασίες ότι η οικονομία μπορεί αενάως να κινείται ανοδικά εξασφαλίζοντας έτσι την αιώνια ευημερία. Οι κύκλοι της οικονομίας υπόκεινται αυστηρά στο νόμο του κοσμικού κύκλου της γέννησης, της ανάπτυξης, της ωρίμανσης και του μοιραίου θανάτου. Κάθε εφαρμοζόμενο κοινωνικο-πολιτικό σύστημα, είτε αυτό λέγεται σοσιαλισμός είτε φιλελευθερισμός είτε κομμουνισμός είτε εθνικισμός είτε αστική δημοκρατία ,υπόκειται στην φυσική φθορά όπου οι λύσεις που προτείνει κάθε ένα πολιτικό μανιφέστο αποτελούν αναπόδραστα το πρόβλημα για τον επόμενο

οικονομικό κύκλο που πρέπει στην συνέχεια στη σειρά του και αυτό να επιλυθεί. Καμιά παρέμβαση δεν μπορεί να ανασχέσει ή να αναβάλλει την δυναμική του οικονομικού κύκλου κατ' αναλογία με την πιθανότητα ο ήλιος να δύσει από την ανατολή.

Η μαλθακότητα της ανθρώπινης φύσης, ειδικά τις τελευταίες 10ετίες, μας παρέσυρε σε μια οικονομία του 'εύκολου' χρήματος ή paper money ή fiat money και στην ψευδαίσθηση ότι η ευδαιμονία μπορεί να διαρκέσει για πάντα, αρκεί να δανειζόμαστε και να καταναλώνουμε. Θεωρήσαμε ότι κάθε διευθέτηση της Φύσης με τον εαυτό της είναι το ξεβόλεμα από το όνειρο που χτίσθηκε για μας αλλά τελικά μας στοίχειωσε. Η συμπαντική αρμονία είναι **παλίντροπος** επομένως η αρμονία είναι το ίδιο και για τα ανθρώπινα πράγματα, κάτι σαν την πλάστιγγα του βίου. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε το κρύο εάν δεν μάθουμε το αίσθημα της ζέστης, δεν ξέρουμε τι είναι κάματος για να εκτιμήσουμε πόσο σημαντική για τον ανθρώπινο σώμα είναι η ξεκούραση, δεν κατανοούμε την έννοια του πικρού εάν δεν γευτούμε ποτέ στην ζωή μας την αποπλάνηση μιας γλυκιάς γεύσης. Ύφεση και ανάκαμψη, στασιμότητα και συρρίκνωση είναι τα τυπικά στάδια που μετέρχεται η πορεία μιας οικονομίας. Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-09, έθεσε τέλος στο όνειρο του ασύδοτου καταναλωτισμού, της υπεραισιοδοξίας, του υπερδανεισμού χωρίς την αίσθηση του κινδύνου της υποθήκευσης του μέλλοντος όχι μόνο του δικού μας αλλά και των ίδιων των παιδιών μας. Από την 10ετία του '70 και ιδιαίτερα από αυτήν του '80, η 'φούσκα' χρέους' που δημιουργήθηκε από το **ελαστικό χρήμα** που άρχισαν να εκδίδουν οι κεντρικές τράπεζες, εξέτρεψαν το παραγωγικό κεφάλαιο σε επενδύσεις μη παραγωγικής προστιθέμενης αξίας, που παρέπεμπαν περισσότερο σε οικονομία 'καζίνο'. Για πρώτη φορά στην ιστορία, ο άνθρωπος εγκατέλειψε τον παραγωγικό καπιταλισμό και άρχισε να επιδίδεται στον 'τζόγο' και να επενδύει στην προσδοκία αντί στην απτή κατά φύση παραγωγή έργου, δηλαδή στην εργασία.

Αυτό που βλέπουμε σήμερα, μετά και από την εν ψυχρώ θανάτωση της οικονομικής ζωής εξ αιτίας της πανδημίας του κορωναϊού και τον πρωτόγνωρο εγκλεισμό συλλήβδην των πληθυσμών κυρίως του Βορείου Ημισφαιρίου στις αρχές του 2020, οι κυβερνήσεις βρίσκονται σε ένα αδιέξοδο βλέποντας ότι τίποτα δεν λειτούργησε από τις κεϋνσιανές πολιτικές που ακολουθήθηκαν μετά το 2008-09

καθώς και την πλάνη της **Μοντέρνα Νομισματική Θεωρίας**. Μετά την πρωτόγνωρη κατάρρευση της παγκόσμιας οικονομίας από τα απόνερα του lockdown, το ανησυχητικό είναι ότι θεσμοί και κυβερνήσεις εξακολουθούν να εφαρμόζουν την ίδια συνταγή και μάλιστα με πολύ εντονότερους ρυθμούς, ελπίζοντας ότι τα λάθη που έγιναν με την ίδια τακτική τα τελευταία χρόνια – πακέτα 'ποσοτικής διευκόλυνσης' και αρνητικά επιτόκια - για κάποιον μαγικό λόγο θα αποδώσουν και έτσι θα διασωθεί το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Σκοπιμότητα ή άγνοια, συλλήβδην το πολιτικό σύστημα και η επιστημονική κοινότητα αδυνατεί να αντιληφθεί ότι τα πάντα στον κόσμο μας είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους σε μια σχέση όπως αυτή με το πέταγμα της πεταλούδας στην Βραζιλία και του ανεμοστρόβιλου στο Τέξας. Το ότι μπορούμε να εκτυπώνουμε χρήμα ατέλειωτα γιατί στο κάτω-κάτω το χρωστάμε στον εαυτό μας, είναι μια προσέγγιση που απέχει κατά πολύ από εκεί που άφησαν την οικονομική επιστήμη ο Ξενοφών, ο Αριστοτέλης και ο Adams Smith. Το σύστημα εξουσίας έχει αποδομήσει την κοινή λογική και θεωρεί ότι για πάντα θα μπορεί να ξοδεύει χωρίς να παράγει ενώ τα χρέη θα γίνονται δυσθεώρητα αφαιρώντας το δικαίωμα από τις μελλοντικές γενιές να ελπίζουν για κάτι καλύτερο την στιγμή που τα αρνητικά επιτόκια όχι μόνο επιβραβεύουν τον δανειζόμενο αλλά προεξοφλούν ότι οι συνθήκες μετά από ορισμένα χρόνια θα είναι χειρότερες απ' ότι σήμερα. Ο υπερπληθωρισμός της **Δημοκρατίας της Βαϊμάρης** στέκεται σαν τραγικό ιστορικό σύμβολο της απόσυρσης της εμπιστοσύνης των πολιτών από την εξουσία, αυτό που θα είναι ο καταλύτης για την επόμενη γενικευμένη κατάρρευση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και της χρεωκοπίας πολλών κρατών. Ο υπερπληθωρισμός στην Γερμανία το 1918-19 εμφανίσθηκε όταν ο κόσμος, που είχε την δυνατότητα αποταμίευσης, εκτίμησε ότι ο ρόλος του **Lenin** στην Οκτωβριανή Επανάσταση θα μπορούσε να επαναληφθεί με την Δημοκρατία της Βαϊμάρης. Αυτό που έγινε ήταν, η μαζική φυγή κεφαλαίων από την Γερμανία στο εξωτερικό[272] με κυριότερο τόπο προορισμού τις ΗΠΑ και από την άλλη η εκτύπωση χρήματος για να μπορέσει η Δημοκρατία της

[272] https://www.armstrongeconomics.com/international-news/germany/german-hyperinflation-what-they-do-not-teach-in-school/

Βαϊμάρης να πληρώσει τις πολεμικές επανορθώσεις του 1ου Π. Πολέμου[273], έκαναν ολόκληρο το σύστημα να καταρρεύσει γιατί ήδη προηγουμένως η εμπιστοσύνη και η στήριξη στην κυβέρνηση είχε καταρρεύσει δημιουργώντας από το 2019 έως το 2023 την κρίση υπερπληθωρισμού στο **German Reich**. Το ότι λίγα χρόνια μετά και την άνοδο του εθνικοσοσιαλισμού, η πρώην 'γονατισμένη' Γερμανία, το ίδιο δηλαδή γερμανικό κράτος, δεν την εμπόδισε στον Μεσοπόλεμο να γίνει η μεγαλύτερη πολεμική μηχανή στον πλανήτη ενώ ήταν οι ίδιοι κάτοικοι, οι ίδιες υποδομές, ο ίδιος φυσικός πλούτος που το 1919 έβρισκες μια φρατζόλα ψωμί να κοστίζει 1 μάρκο και μετά από τέσσερα χρόνια το 2023, το εξωφρενικό ποσό των 100 δισεκατομμυρίων μάρκων.

Ήταν ο Covid-19 που δημιούργησε την κατάρρευση των αγορών στο 1ο Τρίμηνο του 2020, ή μήπως ήταν ο συγχρονισμός με τον οικονομικό κύκλο που συνέπεσε να ολοκληρώνει την πολυετή πορεία μιας πιστωτικής επέκτασης που εντάθηκε από το 2000 και μετά αλλά ξεκίνησε ήδη από το 1971-74 όταν το δολάριο καθιερώθηκε σαν το παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα του κόσμου και οι Κ. Τράπεζες άρχισαν να εκτυπώνουν αφειδώς **paper money** και να δέχονται το κρατικό χρέος ως εγγύηση (collateral) με αξία εμπορεύσιμη; Τύχη ή αιτιοκρατία είναι η μόνιμη επωδός της σύγκρουσης της ανθρώπινης γνώμης. Δύο έννοιες τόσο αντίθετες αλλά και τόσο αλληλοσυμπληρούμενες. Στα καθ' ημάς, η τύχη έχει την έννοια της απροσδιοριστίας ή καλύτερα, την έννοια της σχετικότητας σύμφωνα με την οποία στον μικρόκοσμο το σωματίδιο έχει μια προσδιορίσιμη θέση αλλά ταυτόχρονα 'δεν βρίσκεται εκεί' καθόσον είναι ταυτόχρονα ύλη αλλά και κυματική ενέργεια. Κατ' επέκταση, ένα γεγονός δεν μπορεί να προσδιορισθεί ως μοναδικό αίτιο με ένα σαφές αποτέλεσμα. Για παράδειγμα, τα προγράμματα 'ποσοτικής χαλάρωσης' (QE) από την FED, την ΕΚΤ, την Τράπεζα της Ιαπωνίας κλπ., θα μπορούσαν να είναι τα 'ικανά' αίτια από το 2008 και μετά της στασιμότητας που παρουσίασαν οι οικονομίες των αναπτυγμένων χωρών με τους αναιμικούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ, τις αποπληθωριστικές τάσεις του γενικού επιπέδου τιμών και την υπερ-συσσώρευση δημόσιου και ιδιωτικού

[273]Marks, Sally (1978). *The Myths of Reparations*, Central European History, 11 (3): 231–255. doi:10.1017/S0008938900018707. JSTOR 4545835

χρέους; Και αν ναι, θα μπορούσαν να είναι και οι 'αναγκαίες' συνθήκες ώστε να μιλάμε για το 2020 ως το έτος στο οποίο καταρρίφθηκαν πολλά αρνητικά ρεκόρ διαφόρων οικονομικών μακρομεγεθών όχι μόνο σε σύγκριση με την προηγούμενη χρηματοοικονομική ύφεση αλλά και σε σύγκριση με το 1988 ίσως ακόμη και με το κραχ του 1929-32;

Όπως υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα πραγματικότητας (τυπικό παράδειγμα η Γενική και Ειδική Θεωρία της Σχετικότητας του Albert Einstein), αναλογικά υπάρχουν και διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης σε κάθε επιστημονικό πεδίο και δη στην οικονομική επιστήμη. Για παράδειγμα, οι τάσεις των μακρο-μεγεθών που αναφέρονται παραπάνω, εάν εξετασθούν σε διαφορετική χρονική κλίμακα ως προς τον παρελθόντα χρόνο, δηλαδή αρκετά πριν το ορόσημο του 2008-09, δείχνουν ότι οι προϋποθέσεις επιβράδυνσης της παγκόσμιας οικονομίας έχουν δημιουργηθεί ήδη από τα μέσα της 10ετίας του 1970 και το σπιράλ του αποπληθωρισμού δεν αποτέλεσε αποκλειστικότητα των δύο τελευταίων 10ετιών όπως αρκετοί αναλυτές αποσπασματικά αναφέρουν. Αυτό που μπορούμε μόνο να ισχυρισθούμε είναι ότι τα 5 πρώτα χρόνια της 10ετίας του '70 συνέπεσαν με την κατάργηση της Συμφωνίας του Bretton Woods και των σταθερών νομισματικών ισοτιμιών, την αποσύνδεση του αμερικανικού δολαρίου με αντίκρισμα της αξίας του σε χρυσό (όλα ξεκίνησαν με την κατάργηση του Κανόνα του Χρυσού το 1931), την σταδιακή απελευθέρωση των αγορών συναλλάγματος και την θέσπιση των ελεύθερων διακυμάνσεων, την 1η πετρελαϊκή κρίση, την επιβολή-καθιέρωση του αμερικανικού δολαρίου ως παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα (καθώς και το μόνο αποδεκτό στις διεθνείς συναλλαγές αγοραπωλησίας πετρελαίου) και τέλος την επικράτηση του fiat ή paper money-currency όπου το νόμισμα δεν είναι μετατρέψιμο σε οποιοδήποτε άλλο πάγιο στοιχείο του ενεργητικού – π.χ. χρυσός ή commodities – και είναι αποδεκτό ως μέσο πληρωμής (medium of exchange) και αντιπροσωπεύει την υποχρέωση (χρέος) της αντίστοιχης Κ. Τράπεζας στον κομιστή του συγκεκριμένου νομίσματος (στην ουσία ένα IOU) να του αποπληρώσει το χρέος αυτό με επιπλέον fiat money.[274]

[274]https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/quarterly-bulletin/2014/money-in-the-modern-economy-an-introduction.pdf?#:~:text=Since%201931%2C%20Bank%20of%20England,as%20gold%20or%20other%20commodities).

Ίσως, πολιτικοί και μερίδα επιστημόνων δεν είναι έτοιμοι να αποδεχθούν ότι ο μακρόκοσμος διέπεται από τους ίδιους φυσικούς νόμους του μικρόκοσμου και ότι ο άνθρωπος και τα κατασκευάσματα με τα οποία καταπιάσθηκε -όπως για παράδειγμα οι αγορές ή μια οργανωμένη επιχείρηση – αποτελούν fractals πανομοιότυπων απλών διαδικασιών οι οποίες επαναλαμβανόμενες στο άπειρο, γίνονται εξαιρετικά σύνθετα μοτίβα τα οποία συναποτελούν δυναμικά συστήματα τα οποία περιγράφονται από την Θεωρία του Χάους. Επειδή δε, η φύση του ανθρώπου παραμένει αναλλοίωτη καθ' όλη την πορεία του ιστορικού γίγνεσθαι, ο ίδιος είναι καταδικασμένος στο ατέρμονο βασανιστήριο του Σισύφειου Άγους να επαναλαμβάνει αυτό που οι κοσμικοί κανόνες ορίζουν. Η βιολογική φθαρτότητα αποτελεί και προδιαγράφει την ειμαρμένη κάθε έμβιου όντος, τον κύκλο της ζωής και του θανάτου στον οποίο εμπεριέχονται σαν fractals όλοι οι επιμέρους κύκλοι που ορίζουν τα έμβια όντα τελεολογικά σε αυτόν τον κόσμο. Ο άνθρωπος, ζει και ξαναζεί το 'δράμα΄ της ατελούς του φύσης η οποία δεν ακολουθεί ποτέ την μεσότητα της αριστοτελικής διδασκαλίας αλλά αντίθετα αυτενεργώντας παράγει την υπερβολή ή την έλλειψη, οπότε η κάθε μια από τις δύο τιμωρεί και επαναφέρει το μέτρο όταν αυτό χάνεται.

Και αντί να μελετήσουμε την Φύση και ενοποιήσουμε ακόμη και φαινομενικά ετερόκλητα επιστημονικά πεδία (άλλα επίπεδα πραγματικότητας) στην επιστημονική οικονομική σκέψη, έχουμε μετατρέψει την Οικονομία σε ερευνητικό αντικείμενο του οποίου η ανάλυση, η μελέτη και τα συμπεράσματα καθορίζονται από το επιθυμητό αποτέλεσμα αυτού που χρηματοδοτεί την έρευνα και κατ' επέκταση καθορίζει και τις προϋποθέσεις επίλυσης του προβλήματος. Η βάσανος της απόδειξης εάν και κατά πόσο ισχύει μια υπόθεση ή μια θεωρία στην οικονομική επιστήμη είναι αποτυχημένη εκ προοιμίου εάν και μόνο στηριζόμαστε στην μοντελοποίηση μέσω των μαθηματικών ενός κατ' ουσία εξαιρετικά περίπλοκου και χαοτικού θερμοδυναμικού συστήματος. Η μαθηματικοποίηση της Οικονομίας είναι ατελής ως προς το σκέλος της σοφίας. Εάν και 'έμπειρα συστήματα' (expert systems) ή συστήματα τεχνητής νοημοσύνης (artificial intelligence) συγκεντρώνουν και επεξεργάζονται πρωτόγνωρο όγκο στοιχείων και γνώσης, ωστόσο, υπολείπονται της σοφίας που συνθέτει τον σκοπό και απαντάει τον λόγο για τον οποίο υφίσταται η οικονομική επιστήμη. Ίσως,

τα μαθηματικά δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως μια αυτοεκπληρούμενη προφητεία στην οικονομική επιστήμη αλλά ως μέθοδος μέτρησης του πόσο λάθος κάναμε μεταξύ πραγματικότητας και της προηγούμενης εκτίμησης μας.

Αυτή η τάση μαθηματικοποίησης της οικονομικής σκέψης από τον 19ο αιώνα, την παρέσυρε μακριά από τον τελικό σκοπό της, τον λόγο για τον οποίο υφίσταται και φθάσαμε στο σημείο να αποκαθάρουμε τις ενέργειες μας μέσω ενός μαθηματικού λόγου, μιας μαθηματικής αναλογίας. Έτσι, η μελέτη της οικονομικής επιστήμης οδηγήθηκε στην μελέτη ενός μαθηματικού προτύπου, αποκόπτοντας την από την ιστορία, την πολιτική, την φιλοσοφία, την κοινωνιολογία, τις διεθνείς σχέσεις και οτιδήποτε άλλο εκτρέφει την διαλεκτική προκειμένου να βρει τον Λόγο για να μην σφάλλει κατά την οδό. Η διττότητα του Λόγου μπορεί να είναι τόσο αριθμητική αναλογία όσο και διαλεκτική. Με την μαθηματική προσέγγιση της Οικονομίας, μπήκε στην λήθη η μεικτή φύση των όντων και το μόνο πλέον που μπορεί να την εξηγήσει είναι η φανερή γι' αυτό και σφάλλει κατ' εξακολούθηση και κατά συρροή. **Τίποτα στον κόσμο δεν προσδιορίζεται μονοδιάστατα. Για να προσδιορισθεί θα πρέπει πριν να ορίσουμε το αντίθετο του.** Διχοτομώντας το όλον, παίρνουμε το μέρος αφήνοντας τον χρόνο χωρίς τον χώρο και το αντίστροφο. Στα χνάρια της κβαντικής θεωρίας, το θεμελιώδες ακρότατο 'είναι' του σύμπαντος η άθροιση του οποίου είναι ο κόσμος μας , παρουσιάζει και κυματική και σωματιδιακή συμπεριφορά. **Η αρχή του κυματοσωματιδιακού δυϊσμού της ύλης** ορίζει ότι όλα τα φυσικά σωματίδια έχουν και κυματική και σωματιδιακή (φωτόνιο) συμπεριφορά. Το φως, ξέρουμε χάρις στον Plank ότι έχει και τις δύο ιδιότητες ενώ ο De Broglie μας είπε για τις κυματικές ιδιότητες του ηλεκτρονίου και για το στοιχειώδες σωματίδιο που συμπεριφέρεται σαν ένα κύμα όπου περιέχεται η πληροφορία για την κίνηση του σωματιδίου στο χώρο.

Τα πάντα στη Φύση απαντώνται σε ζεύγη και ποτέ δεν εκδηλώνεται η δράση χωρίς την αντίστοιχη αντίδραση. Η συμπαντική αρμονία στην οποία μεταλλάσσονται συνεχώς το ένα στη θέση του άλλου απλοποιείται στην συνύπαρξη ενός ζεύγους 'αντιθέτων' όπως η ενέργεια και η ύλη, ο πόλεμος και η ειρήνη, η διαφορά δυναμικού δύο σημείων σε ένα τρισδιάστατο πεδίο βαρυτικό ή ηλεκτρικό, η ύφεση και η ανάκαμψη, ο υπερπληθωρισμός και ο αποπληθωρισμός. Όταν δε παρατηρούμε τον

δρόμο που ανηφορίζει ή κατηφορίζει, θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι είναι ακριβώς ο ίδιος δρόμος ο οποίος παρουσιάζεται ως μια έννοια διφυής, απόλυτα συμβατής με κάθε φυσική υπόσταση ενός σωματιδίου που εναλλάσσεται κατά περίπτωση με κυματομορφή. Η αέναη αλλαγή (παλίντροπος) είναι η 'διαφορά δυναμικού' που συντηρεί το σύμπαν σε μια συνεχή ροή αλλαγής της ενέργειας μέσα σε ένα θερμοδυναμικό σύστημα όπου η αλλαγή αυτή ποτέ δεν μπορεί να είναι διαδικασία αμετάβλητη. Εάν θα συνέβαινε κάτι τέτοιο, σημαίνει ότι η εντροπία του συστήματος θα έτεινε στην μέγιστη τιμή της άρα αυτό θα συνέπιπτε με την μέγιστη τάξη του συστήματος άρα και την επερχόμενη ακινησία του και τον αναπόφευκτο **θερμοδυναμικό του θάνατο**.

Ο κοσμικός Λόγος κατανέμει τα πράγματα όπως 'είναι', χωρίς περιστροφές, χωρίς να υπεισέρχονται διαφορετικές εξηγήσεις. Η κοσμική συμμετρία σαν ένα συμπαντικό ρυθμικό κέντρο που πάλλεται ο κόσμος είναι μια απενοχοποιημένη συνέπεια σε ότι φυσικό φαινόμενο συμβαίνει με έσχατη λογική την συνέχεια αυτού του θερμοδυναμικού συστήματος χωρίς όμως ποτέ να μεγιστοποιήσει την εντροπία του. Το 'γίγνεσθαι' είναι το άλλο επίπεδο πραγματικότητας , το ανθρώπινο. Είναι, η αντίληψη μας για τον κόσμο, η ατελής φύση μας, το αιώνιο άγος της αιτιοκρατίας που μας κληρονόμησαν οι αρχαίοι πατέρες μας και μας οδήγησε στην εμμονή, του να αναζητούμε απαντήσεις στην κατάκτηση της γνώσης, απλοποιώντας τα συμβάντα ακόμη και σε ένα μοναδικό δίπολο, αιτίου-αποτελέσματος. Το 'γίγνεσθαι' και το 'είναι' αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Το αισθητηριακό 'γίγνεσθαι' διέπεται από τον ανθρώπινο Λόγο και περιλαμβάνεται στον Συμπαντικό Λόγο του 'είναι' χωρίς το ένα να αναιρεί το άλλο. Είναι, όπως η περίπτωση του στοιχειώδους σωματίου όπου άλλοτε συμπεριφέρεται σαν σωματίδιο και άλλοτε σαν κυματομορφή. Συνυπάρχουν χωρίς να αλληλοαναιρούνται και ταυτόχρονα ένας παρατηρητής σε ένα σύστημα αναφοράς εάν αποφανθεί μόνο για την σωματιδιακή κατάσταση του ατόμου δεν θα είναι ποτέ 100% λανθασμένη η παρατήρηση του εφόσον η κυματική του μορφή δεν θα είναι ποτέ 100% ορθή.

Ομοίως, στην έρευνα αλλά και στην εφαρμοσμένη οικονομία καμιά λύση δεν αποδεικνύεται στο διηνεκές σωστή ή λάθος. Τα επίπεδα πραγματικότητας είναι διαφορετικά και συναφώς ίδιες οικονομικές πολιτικές σε διαφορετικά κοινωνικο-

πολιτικά και ιστορικά μορφώματα, διαφέρουν και ως προς το τελικό αποτέλεσμα. Ωστόσο, καμιά οικονομική πολιτική, καμιά οικονομική σχολή σκέψης μπορεί να είναι για πάντα σωστή καθόσον κάθε λύση που προκύπτει υπόκειται μοιραία σε φθορά και φυσικό θάνατο χωρίς να σημαίνει αυτό ότι υπάρχει αναγκαστικά ως εγγενές πρόβλημα στη θεμελίωση των διαφόρων οικονομικών θεωριών. Νομοτελειακά, κάθε αρχική διορθωτική κίνηση ή λύση για την αντιμετώπιση ενός προβλήματος, θα φέρει σταδιακά στην επιφάνεια τις συνέπειες του νόμου της δράσης-αντίδρασης μέχρι του σημείου εκείνου όπου η αρχική λύση θα αποτελέσει το επόμενο πρόβλημα. Εκεί, θα κληθούν πάλι οι κυβερνήσεις και οι επιστήμονες να προτείνουν νέους τρόπους αντιμετώπισης χωρίς ποτέ όμως να μπορεί να διαταραχθεί η σχέση πρόβλημα – λύση – πρόβλημα. Αυτή η αλληλουχία καταστάσεων, επιβεβαιώνει την μη γραμμικότητα της ανθρώπινης εξέλιξης αλλά την κυκλικότητα της ειμαρμένης της η οποία εναρμονίζεται με την καθολικότητα του 2^{ου} Θερμοδυναμικού Νόμου.

Πηγή: https://www.armstrongeconomics.com/ Ο πιστωτικός κύκλος (credit cycle) εναρμονίζεται με την ακολουθία και την συγχρονικότητα άλλων επιμέρους οικονομικών κύκλων χωρίς να μπορεί να αποδειχθεί ότι υπάρχει μια αιτιώδης συνάφεια μεταξύ τους. Τα πάντα γίνονται σύμφωνα με τους νόμους της συζυγίας των αντιθέτων και την αναγκαιότητα της 'παλίντροπης' αρμονίας της κυκλικής εναλλαγής τους. Ο 'πιστωτικός κύκλος' κινείται μεταξύ του κλίματος ευφορίας και τραπεζικής πίστης που μοιράζονται οι άνθρωποι μεταξύ τους από όπου ξεκινά ένας νέος κύκλος ανάπτυξης έως του σημείου που οι Κ. Τράπεζες μειώνουν τα επιτόκια για να ενισχύσουν την ζήτηση. Τα κατώτατα επίπεδα επιτοκίων θα προειδοποιήσουν για την επερχόμενη κρίση η οποία και θα ολοκληρώσει το συγκεκριμένο κύκλο μετά από γεγονότα ρήξης όπου η 'τράπουλα' θα ξαναμοιραστεί για να αρχίσει πάλι ένας νέος επενδυτικός κύκλος με την προσδοκία το πλήθος ή οι ποσότητες των νέων δεδομένων (παραμέτρων), να δημιουργήσουν νέους κανόνες επομένως και νέα επίπεδα πραγματικότητας (όπως π.χ. το παράδοξο του 'στριψίματος' του

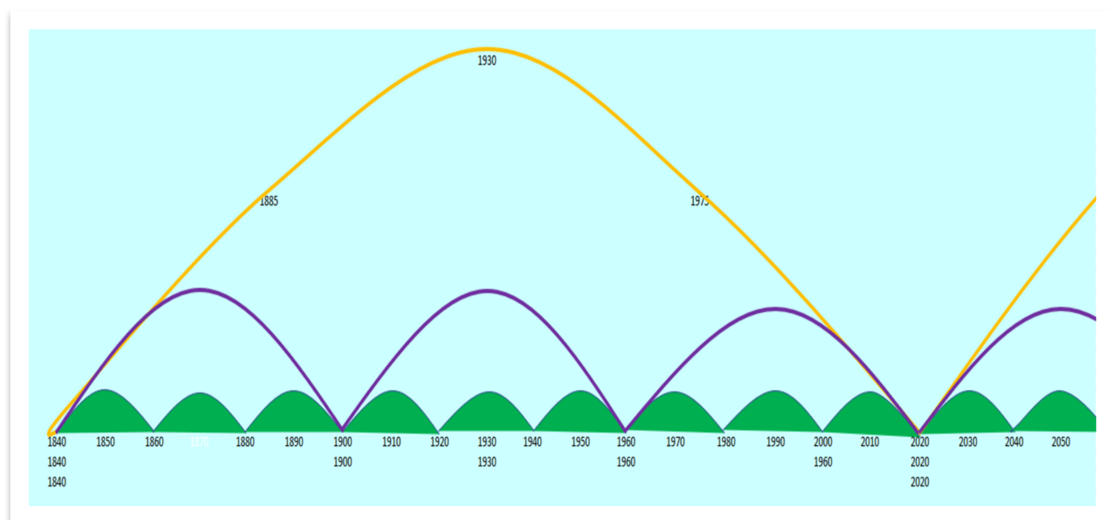
νομίσματος σύμφωνα με το οποίο όταν οι προσπάθειες ‘κορώνα-γράμματα’ τείνουν στο άπειρο τότε οι πιθανότητες τείνουν στο 50% να επιτύχουμε ‘κορώνα’ και 50% ‘γράμματα’[275] .

Μπορεί ο **Κεϋνσιανισμός** εκ του αποτελέσματος να βοήθησε τις ΗΠΑ και την Ευρώπη στον Μεσοπόλεμο και τις επόμενες 10ετίες μέχρι το ’70 αλλά σήμερα αποτελεί ένα βαρέλι χωρίς πάτο που συσσωρεύει χρέος χωρίς να αναπτύσσεται η οικονομία. Μπορεί τα σοσιαλιστικά μοντέλα να έδωσαν στην Ευρώπη ένα πρότυπο κοινωνικού κράτους λίγο πριν αλλά και μετά από τον Ψυχρό Πόλεμο, έφθασαν όμως στο σημείο να βρίσκονται στην χρεοκοπία κράτη, τοπική αυτοδιοίκηση, συνταξιοδοτικά ταμεία γιατί το πολιτικό αφήγημα ήταν υποχρεωμένο να παρέχει περισσότερα από την παραγωγικότητα του υφιστάμενου μοντέλου ανάπτυξης. Μπορεί ο κομμουνισμός να μην λειτούργησε στις λεγόμενες δυτικές κοινωνίες αλλά στην Κίνα συσπείρωσε με αυταρχικό και απολυταρχικό τρόπο ένα λαό ενός δισεκατομμυρίου και έφθασε στο σημείο να διεκδικεί την πρωτιά ανάμεσα στις μεγαλύτερες οικονομικές δυνάμεις του πλανήτη με ένα μοντέλο σκληρού κρατικο-κεντρικού καπιταλισμού που ελέγχεται πλήρως από το Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας. Την ίδια ώρα όπου στην λεγόμενη κοιτίδα του καπιταλισμού, τις Ηνωμένες Πολιτείες, η πολιτική πόλωση φέρνει στην επιφάνεια έναν ριζοσπαστικό αριστερισμό ο οποίος ιδεολογοποιώντας την φτώχια στην χώρα από την γενικευμένη αποβιομηχάνιση που επέβαλε το δόγμα της παγκοσμιοποίησης, την κλιματική αλλαγή και την εφαρμογή ενός ‘πράσινου’ οικονομικού μοντέλου μακράν της ‘ελεύθερης οικονομίας’, την εγκληματικότητα του κοινωνικού-οικονομικού αδιεξόδου και τον ρατσισμό για τον ρατσισμό, προσπαθεί να θανατώσει τον ίδιο τον καπιταλισμό και να εγκαταστήσει ένα σοσιαλιστικών προτύπων ΄κοινωνικό κράτος’ όπου όλοι θα είναι ίσοι, όλοι θα έχουν την δυνατότητα στην επιλογή ‘εργασία ή αργομισθία’ ενώ η FED θα μπορεί να εκτυπώνει χρήμα ακατάπαυστα και το αμερικανικό κράτος ήσυχο να συνεχίζει να χρωστάει στον εαυτό του και στον υπόλοιπο πλανήτη.

[275] Alexander R. Pruss, *‘Infinity, Causation and Paradox’*, Oxford University Press, UK, 2018, ISBN: 978-0-19-881033-9

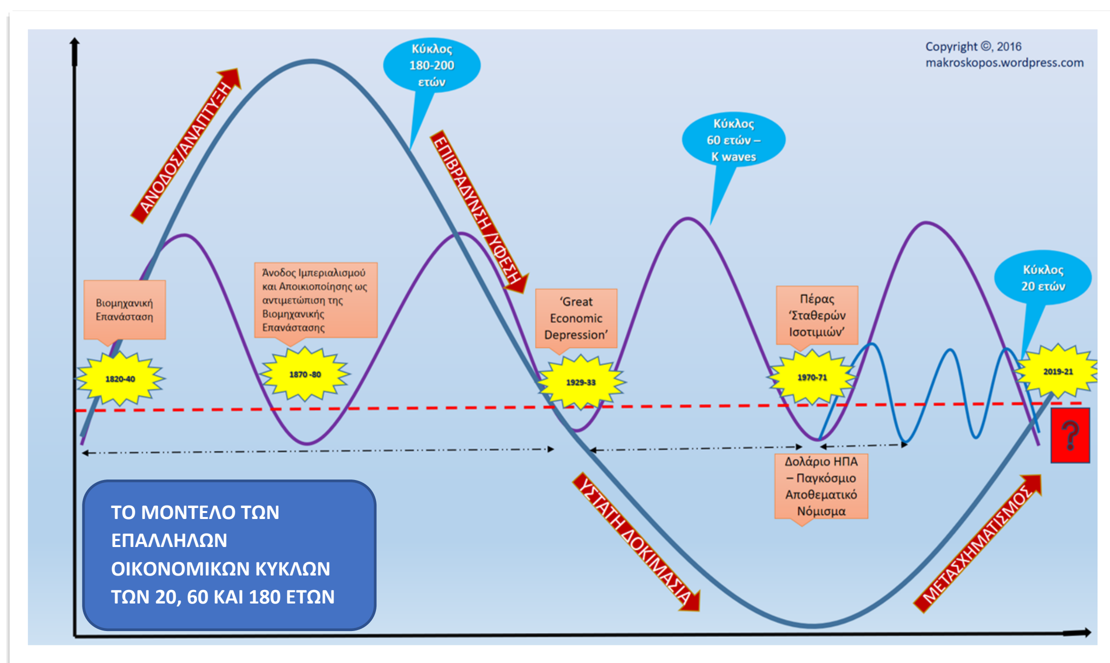
Η θεμελίωση κάθε οικονομικής θεωρίας η οποία διατυπώνεται με μια μαθηματική συνάρτηση απαιτεί και την πειραματική απόδειξη έχοντας υπόψη την επανάληψη ως μέθοδο επαλήθευσης. Η οικονομία, ως σύστημα ανταλλαγής ενέργειας-έργου ανθρώπου, μηχανής και γης, αποτελεί ένα δυναμικό μη-γραμμικό σύστημα το οποίο υπόκειται σε συνεχή αλλαγή. Επομένως, και οι παράμετροι που συμπεριλαμβάνονται σε ένα οικονομικό ‘σύστημα’ είναι πρακτικά άπειροι και ως εκ τούτου αδύνατον να προσδιορισθούν και να ποσοτικοποιηθούν με δεδομένο την αλληλεπίδραση και την διαρκή αλλαγή τους στην μονάδα του χρόνου. Ως εκ τούτου, η πειραματική απόδειξη δεν συνιστά μεθοδολογία η οποία θα τεκμηριώνει την ισχύ της οικονομικής θεωρίας αλλά προϋπόθεση ότι η οικονομία βρίσκεται σε ένα συνεχή και αδιάκοπο μετασχηματισμό και η πορεία της ακολουθεί πάντα την κοσμική κυκλικότητα εναλλαγής της συρρίκνωσης και της ανάπτυξης. `

3.2 Το Μοντέλο Πρόβλεψης των Επάλληλων Οικονομικών Κύκλων και το ‘Θερμοδυναμικό’ Concept

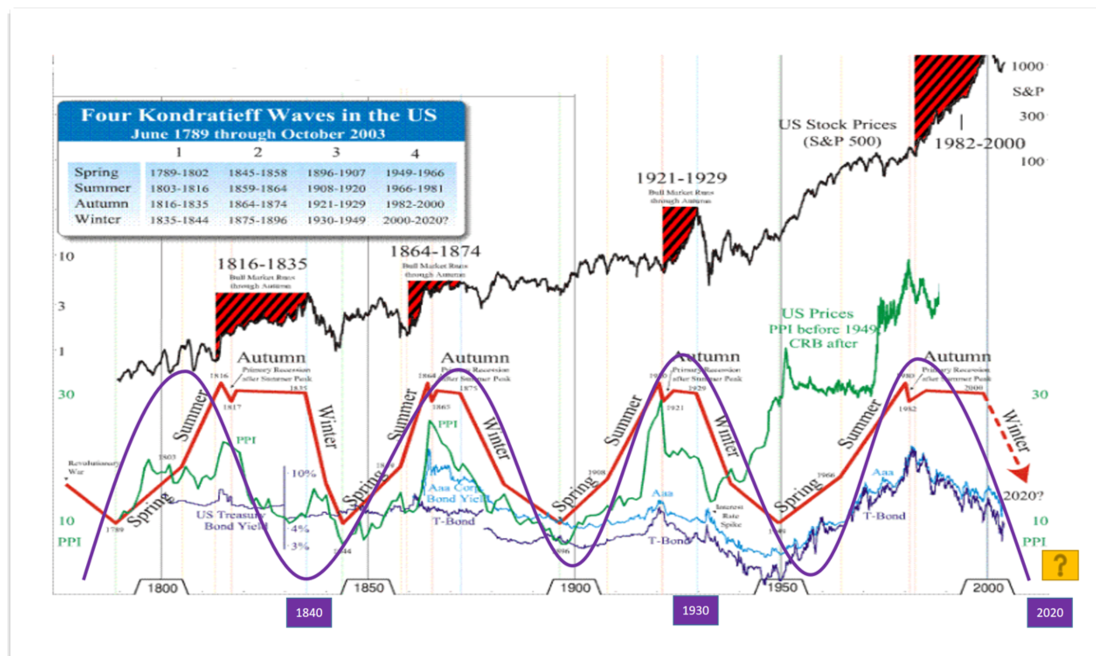
Το μοντέλο πρόβλεψης των 180, 60 και 20 ετών που έχουμε αναπτύξει και συνεχίζουμε ακόμη να το τεκμηριώνουμε και να το επαληθεύουμε, προβάλλει σύμφωνα με την συγχρονικότητα πολιτικο-οικονομικών γεγονότων των

προηγούμενων 180-200 ετών ότι το 2020 (+/-2 έτη απόκλιση με περιθώριο εμπιστοσύνης >90%) θα είναι ένα έτος τερματικό για ένα σύστημα που εφαρμόσθηκε αυτούς τους δύο αιώνες περίπου και στηρίχθηκε στην εξέλιξη της τεχνολογίας με την βιομηχανική επανάσταση και τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιήθηκαν τα μέσα παραγωγής μαζί με την εργασία (παραγωγικός καπιταλισμός). Κατά το έτος 2020, συμπίπτει και η ταυτόχρονη ολοκλήρωση και των 3 επάλληλων κύκλων του μοντέλου κάτι που είναι μοναδικό στην μελέτη των τελευταίων 180-200 χρόνων. Οι κύκλοι παρουσιάζουν γεγονότα με διαφορετικές χρονικές τάσεις, ήτοι μια βραχυχρόνια διάρκειας 20 ετών, μια μεσοπρόθεσμη 60 ετών και μια μακροπρόθεσμη τάση των 200 περίπου ετών. Θεωρούμε, ότι το 2020 είναι ταυτόχρονα και η αφετηρία των 3 νέων οικονομικών κύκλων. Ο βασικός 20ετής οικονομικός κύκλος, δηλώνει ότι σταδιακά και έως το 2030 θα υπάρξει μια τάση ανάκαμψης της παγκόσμιας οικονομίας η οποία τα πρώτα ενθαρρυντικά σημάδια θα τα δούμε κάπου μεταξύ 2025-26 και για το διάστημα 2029-31, θα δούμε πιθανά το σημείο αντιστροφής και στην συνέχεια την καμπύλη του ρυθμού ανάπτυξης του παγκόσμιου προϊόντος να κινείται, με εξαίρεση το 2035-36, καθοδικά και πάλι μέχρι το 2040.

Βέβαια, το χρονικό διάστημα μέχρι το 2026 δεν θα είναι επ' ουδενί ένα διάστημα σημαντικής οικονομικής ανάκαμψης καθόσον το 2020 αποτελεί την αρχή

ενός μεγαλύτερου οικονομικού κύκλου, αυτού των 60 ετών,[276] ο οποίος προσομοιάζει σημαντικά με τον 60ετή 'τεχνολογικό' κύκλο ή **K-Waves** του **Nikolai Kondratieff** και του μεγάλου ιστορικού-οικονομικού κύκλου των 180-200 ετών.

Πηγή: http://www.financialsense.com/contributors/christopher-quigley/kondratieff-waves-and-the-greater-depression-of-2013-2020 Η ημιτονοειδής καμπύλη με το μωβ χρώμα αποτελεί τον 60ετή κύκλο του μοντέλου προσαρμοσμένη στους αντίστοιχους 'τεχνολογικούς' κύκλους του Kondratieff, ή K-waves, ή super-cycles. Ο πλέον πρόσφατος, ο πέμπτος κατά σειρά, τοποθετείται ότι ξεκινά κάπου στα 1960 και ολοκληρώνεται προσεγγιστικά περί τα 2020, κάτι το οποίο εφόσον επαληθευθεί θα είναι μια μοναδική επιστημονική δικαίωση του Ρώσου επιστήμονα, 80 χρόνια μετά τον θάνατο του.

Η θεωρητική θεμελίωση του μοντέλου των **Επάλληλων Οικονομικών Κύκλων** στηρίζεται στην συγχρονικότητα της εξέλιξης της οικονομίας με ιστορικά γεγονότα χωρίς όμως να αποδίδεται μεταξύ συγχρονικότητας και γεγονότων κάποια αιτιώδη συνάφεια. Συνεπώς, στο συγκεκριμένο επίπεδο ανάλυσης δεν είναι δυνατός ο ποιοτικός προσδιορισμός της εξέλιξης της οικονομίας αλλά μια προσανατολιστική προσέγγιση των ρυθμών εξέλιξης του παγκόσμιου προϊόντος. Για να μπορέσουμε να εκτιμήσουμε την ένταση στην εξέλιξη των γεγονότων, χρησιμοποιούμε τον **9ετή Θερμοδυναμικό Κύκλο** ο οποίος στηρίζεται σε proxy δείκτες θεωρώντας ότι

[276] http://www.financialsense.com/contributors/christopher-quigley/kondratieff-waves-and-the-greater-depression-of-2013-2020

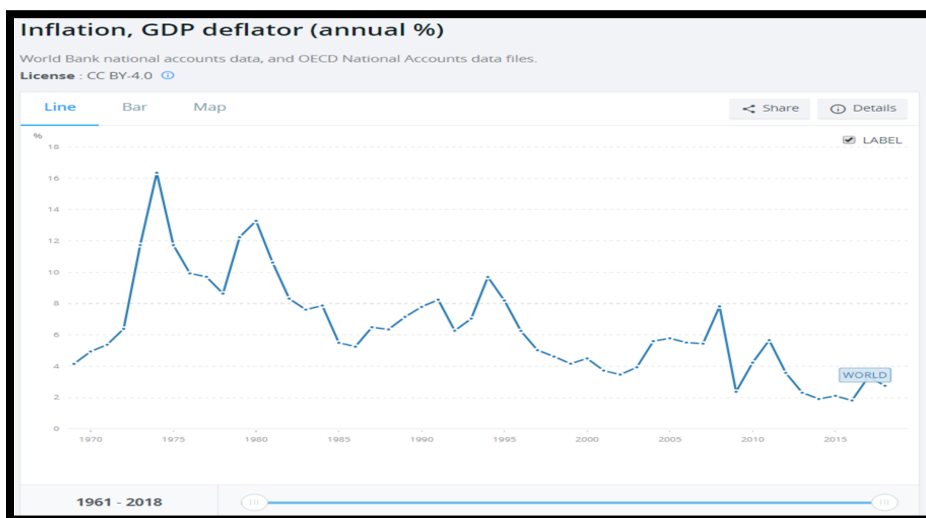
πλανήτης είναι ένα θερμοδυναμικό σύστημα και ο τρόπος που εκπέμπει ενέργεια προς το σύμπαν αλλά και εκλύει ενέργεια κυρίως από την ακτινοβολία του ήλιου αλλά και την κοσμική ακτινοβολία, εμπεριέχει την έννοια της κυκλικής μεταβολής προκειμένου η εντροπία του γήινου συστήματος να αποτρέπει πάντα την μέγιστη αταξία άρα την πλήρη αποδιοργάνωση η οποία μοιραία θα επιφέρει και το τέλος της ζωής (μεγιστοποίησης της εντροπίας).

Ο 9ετής Θερμοδυναμικός Κύκλος

Η θεμελιώδης (fundamental) ανάλυση που ακολουθούμε στο παρόν βιβλίο σε συνδυασμό με το θεωρητικό μοντέλο των Επάλληλων Οικονομικών Κύκλων που έχουμε αναπτύξει και το οποίο τελεί ακόμη υπό έλεγχο και προσαρμογή, μας προδιαθέτει για μια γενική πρόβλεψη της διεθνούς οικονομίας. Για την επόμενη 15ετία, υπό την **'νέα κανονικότητα' (the new normal)**, οι ρυθμοί ανάπτυξης θα προσομοιάζουν περισσότερο με αυτούς της προηγούμενης 20ετίας αλλά είναι πρακτικά απίθανο να επανέλθουν στους ρυθμούς που επιτεύχθηκαν κυρίως μεταπολεμικά και μέχρι τα τέλη του '90. Η πανδημική κρίση ήταν η αφορμή και όχι η αιτία, για ένα νέο κοινωνικό και οικονομικό μετασχηματισμό ο οποίος αναμένεται να προκύψει προσεχώς. Κάθε μεταρρύθμιση δεν λαμβάνει χώρα αύριο το πρωί αλλά έχει μια φυσική πορεία εξέλιξης και ωρίμανσης. Ούτως ή άλλως, τα σημερινά αδιέξοδα είναι αυτά που καλούν σε μια αναπότρεπτη μεταρρύθμιση η οποία θα αποτελέσει το πρόκριμα για την λύση στο αδιέξοδο που έχει περιέλθει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και η οποία λύση ολοκληρώνοντας και αυτή τον φυσικό

της κύκλο, θα αποτελέσει αναπόδραστα στο μέλλον το επόμενο πρόβλημα που θα αντιμετωπίσουν οι κοινωνίες.

Η εν εξελίξει μεταρρύθμιση του οικονομικού, πολιτικού και κοινωνικού γίγνεσθαι, προέκυψε σαν η μετα-Covid-19 εποχή για την οποία άπαντες στα διάφορα συστήματα εξουσίας σπεύδουν με σειρά μέτρων να αντιμετωπίσουν, παρά το ότι από τα στοιχεία που αναλύσαμε, η υφιστάμενη αρχιτεκτονική του οικονομικού οικοδομήματος, αντικατοπτρίζοντας τις αντίστοιχες ισορροπίες ισχύος στο διεθνές περιβάλλον, είχε δείξει μια βασανιστικά αργή και 'ήπια' κατάρρευση από τα μέσα της 10ετίας του '70 και εντεύθεν. Για παράδειγμα, η μαζική παράκρουση των Κ. Τραπεζών με την εφαρμογή των πακέτων ποσοτικής χαλάρωσης και της πολιτικής των μηδενικών και αρνητικών επιτοκίων τα τελευταία 12 χρόνια προκειμένου ο πληθωρισμός κυμανθεί σε ένα επιθυμητό ποσοστό της τάξης του 2-3% (δείγμα οικονομικής ανάκαμψης σύμφωνα με την 'ορθόδοξη οικονομική σκέψη) δεν οδήγησε πουθενά. Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-09, εξέθρεψε τον φόβο για την επικράτηση στις δυτικές οικονομίες ενός δομικού αποπληθωρισμού του γενικού επιπέδου τιμών της οικονομικής δραστηριότητας ο οποίος ενισχύθηκε έτι περαιτέρω με το οικονομικό κραχ του 2020. Ωστόσο, ο **αποπληθωρισμός** έχει ξεκινήσει σαν γενικευμένη τάση πολλά χρόνια νωρίτερα, δείγμα ότι **τα προβλήματα του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος είναι βαθέως δομικά και καθόλου συγκυριακά.**

Πηγή: The World Bank Open Data, https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG

Θα ήταν χρήσιμο, την επόμενη ημέρα από την πανδημία του κορωναϊού να την αξιολογήσουμε όχι σαν τα μέτρα που θα παρθούν για να επανέλθουν όλα στον προηγούμενο ρυθμό τους αλλά σαν τις τροχιοδεικτικές βολές προς τα που θα κινηθούν -τουλάχιστο οι αναπτυγμένες κοινωνίες – στο προβλέψιμο μέλλον. Ο εν εξελίξει μετασχηματισμός της παγκόσμιας οικονομίας, πιθανά να περιλαμβάνει (ενδεικτικά) νέους τρόπους παραγωγής, φυσικής εργασίας, άσκησης του διεθνούς εμπορίου, οριοθέτησης της εθνικής κυριαρχίας και αυτοδιάθεσης των λαών. Κάθε μετασχηματισμός αυτής της έντασης και έκτασης είναι άρρηκτα συνδεδεμένος και αλληλόχρεα τροφοδοτεί την διεθνή κατανομή της ισχύος. Ο άρτι ανακαλυφθείς 'νέος' Ψυχρός Πόλεμος μεταξύ των δύο περιφερειακών υπερδυνάμεων ΗΠΑ-Κίνας, υπόσχεται τα επόμενα 10-15 χρόνια, τεκτονικές αναταράξεις στην διεθνή γεωπολιτική σκακιέρα, στην διεθνή πολιτική οικονομία και εξ ανάγκης στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Γίναμε άπαντες κοινωνοί με την έναρξη της πανδημίας τον Μάρτιο του 2020 το τι θα μπορούσε να σημαίνει ο γενικευμένος φόβος και ο πανικός – τεχνητά ή όχι επιβληθείς δεν έχει σημασία – τουλάχιστον στον μισό πλανήτη.

Ανακαλύψαμε, όψιμα βέβαια, παραφράζοντας την θεωρία του χάους του Lorentz ότι ένα πέταγμα μιας μικρής πεταλούδας στο Wuhan της Κίνας μπορεί να προκαλέσει ανεμοστρόβιλους κάπου στο Τέξας των ΗΠΑ, δηλαδή με άλλα λόγια το πόσο είναι συνδεδεμένα τα πάντα στην ζωή μας και το βασικότερο πόσο πολύ μικρές αλλαγές στο ξεκίνημα μιας συνήθους διαδικασίας, μπορούν να μετατραπούν σε μεγα-κρίσεις πλανητικού χαρακτήρα. Ιδιαίτερη περίσκεψη, προκαλεί η διαπίστωση ότι μια όξυνση -πολύ πιθανή- των σχέσεων ΗΠΑ-Κίνας θα προκαλούσε σεισμικές αναταράξεις στην παγκόσμια κατανομή του πλούτου (παρακάτω πίνακας) αφού για παράδειγμα η 'ενδεικτική' αποτίμηση της παγκόσμιας αγοράς παραγώγων (derivative contracts) ανέρχεται περίπου στο 1 τετράκις δολάρια $ την στιγμή που ο παγκόσμιος πλούτος αποτιμάται στα 360 τρις δολάρια. Απόσυρση -έστω και εν μέρει- του κλίματος εμπιστοσύνης από καταναλωτές, νοικοκυριά, επιχειρήσεις και επενδυτές, θα μπορούσε να κατακερματίσει κάθε οικονομική αξία και να τοποθετήσει εκ νέου τους πληθυσμούς στην 'κατάψυξη' όπως και έγινε με τον Covid-

19 όπου οι εθνικές οικονομίες περιήλθαν στην κατάσταση νεκροφάνειας που περιγράψαμε νωρίτερα.

Category	Value ($ Billions, USD)	Source
Silver	$44	World Silver Survey 2019
Cryptocurrencies	$244	CoinMarketCap
Global Military Spending	$1,782	World Bank
U.S. Federal Deficit (FY 2020)	$3,800	U.S. CBO (Projected, as of April 2020)
Coins & Bank Notes	$6,662	BIS
Fed's Balance Sheet	$7,037	U.S. Federal Reserve
The World's Billionaires	$8,000	Forbes
Gold	$10,891	World Gold Council (2020)
The Fortune 500	$22,600	Fortune 500 (2019 list)
Stock Markets	$89,475	WFE (April 2020)
Narrow Money Supply	$35,183	CIA Factbook
Broad Money Supply	$95,698	CIA Factbook
Global Debt	$252,600	IIF Debt Monitor
Global Real Estate	$280,600	Savills Global Research (2018 est.)
Global Wealth	$360,603	Credit Suisse
Derivatives (Market Value)	$11,600	BIS (Dec 2019)
Derivatives (Notional Value)	$558,500	BIS (Dec 2019)
Derivatives (Notional Value - High end)	$1,000,000	Various sources (Unofficial)

Πηγή:https://www.visualcapitalist.com/all-of-the-worlds-money-and-markets-in-one-visualization-2020/

Το εάν θα μεταβούμε σε άλλες μορφές όπως π.χ. της μη-εγχρήματης οικονομίας και της αντικατάστασης του φυσικού χρήματος με ψηφιακά νομίσματα, το εάν το αμερικανικό δολάριο καθαιρεθεί από παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα και αντικατασταθεί από το Yuan ή το SDR (Special Drawing Rights) του ΔΝΤ, το εάν πλέον ο τυπικός ρόλος των εμπορικών τραπεζών πάψει να υφίσταται καθόσον η 'τραπεζική πίστη' έχει υποκατασταθεί κατ' ουσία από τις Κ. Τράπεζες οι οποίες είτε δανείζουν είτε χαρίζουν 'κόβοντας' χρήμα και δημιουργώντας μια νέα έννοια αυτήν του αέναου χρέους (perpetual debt), είναι ναι μεν βάσιμες υποθέσεις αλλά χωρίς να μπορούμε με σημαντική εμπιστοσύνη να αποφανθούμε εάν και κατά πόσο αυτά τα υποθετικά σενάρια μπορεί να συμβούν μεμονωμένα ή συνδυαστικά. Ειδικά δε, όταν χρησιμοποιείται η θεωρία των οικονομιών κύκλων ως εργαλείο ανάλυσης όπου οι μόνες παράμετροι για τις οποίες μπορεί να διατυπωθεί πρόβλεψη με σχετική ασφάλεια είναι τα χρονικά σημεία μεταστροφής της τάσης (ανάκαμψης-ύφεσης) καθώς επίσης η μεταβλητότητα της και το εύρος της ή η ένταση της (η μεταβλητότητα και ένταση εξετάζονται συνδυαστικά στον 9ετή θερμοδυναμικό κύκλο).

Η υπόθεση των ψηφιακών νομισμάτων είναι κάτι εντελώς διαφορετικό από ένα νόμισμα το οποίο γίνεται το παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα. Η πρώην διευθύντρια του ΔΝΤ, **Christine Lagarde**, το 2018 έκανε λόγο για ένα 'αέρα αλλαγής' στην φύση του χρήματος υπό το πρίσμα των αλλαγών στην τεχνολογία και στις αγορές, εκφράζοντας ωστόσο επιφυλάξεις για μια οικουμενική χρήση των ψηφιακών νομισμάτων επί του παρόντος με την προτροπή ότι τέτοια ενδεχόμενα θα πρέπει να ελεγχθούν και να ερευνηθούν περαιτέρω και με σοβαρότητα.[277] Για την ΕΚΤ, τα ψηφιακά νομίσματα είναι ένα ερώτημα εάν και κατά πόσο αποτελούν ουσία ή απλά μια τεχνολογική εμμονή διαχωρίζοντας με σαφήνεια την θέση της ότι θα μπορούσε να πεισθεί μόνο στην περίπτωση που θα μπορούσε να εξασφαλισθεί ότι η μετάπτωση από φυσικό σε ψηφιακό χρήμα είναι αναγκαίο και ανάλογο της εκπλήρωσης των σκοπών της τράπεζας να διασφαλίσει την σταθερότητα του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος.[278] Για την **Bank of International Settlements (BIS)**, η εικόνα στις αρχές του 2020 ήταν ότι δεν υπήρχαν στοιχεία ευρείας εξάπλωσης της ψηφιακής 'κίνησης'. Περίπου το 10% από τις ερωτηθείσες κ. Τράπεζες θεώρησαν πιθανό να προχωρήσουν στην έκδοση ψηφιακού νομίσματος για γενική χρήση, αντιπροσωπεύοντας περίπου το 20% του παγκόσμιου πληθυσμού, ενώ οι περισσότερες κ. Τράπεζες, των αναπτυγμένων χωρών κυρίως, ενδιαφέρονταν για την περαιτέρω διερεύνηση βελτίωσης τέτοιων συστημάτων καθόσον τα θέματα διασφάλισης από δομικούς κινδύνους ευρείας κυκλοφορίας ψηφιακών νομισμάτων προσεγγίζονται ως ιδιαιτέρως μεγάλης σημασίας. [279] Μια πιο σαφή τοποθέτηση στην υιοθέτηση της χρήσης κρυπτονομισμάτων έχει το World Economic Forum το οποίο πρόσφατα ανακοίνωσε την πρωτοβουλία **Global Consortium for Digital Currency Governance** με σκοπό την σχεδίαση ενός πλαισίου για την διακυβέρνηση των ψηφιακών

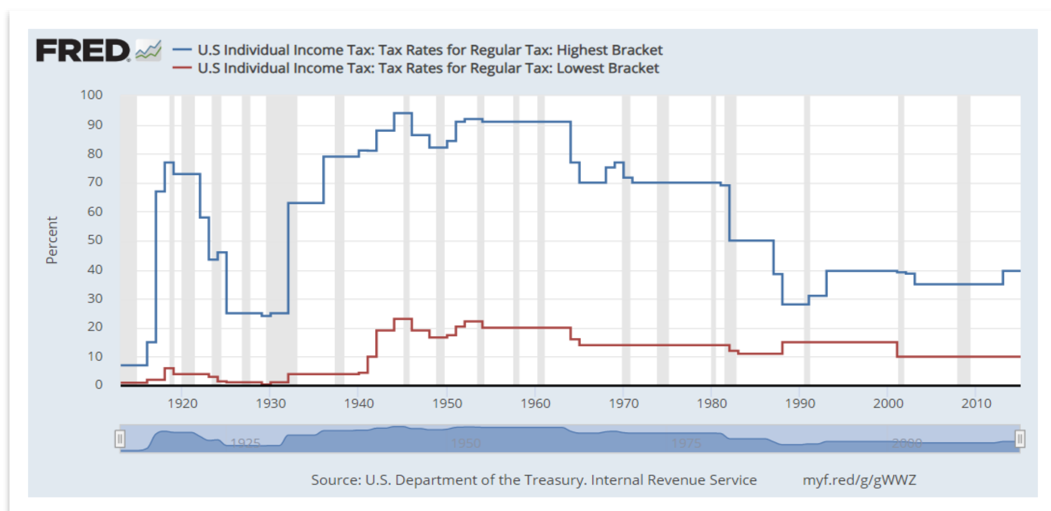
[277] https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/11/13/sp111418-winds-of-change-the-case-for-new-digital-currency?fbclid=IwAR3Ss2iiy8FdXezYMvVqhnt6NpRVVtYHbBE3ESj8GlGIVMhRGu4BseLbZTQ

[278] https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2020/html/ecb.sp200511~01209cb324.en.html?fbclid = IwAR145YSqwO3I4gdK3NauA2g6vXDOUqgdvxRhow8cGruqVLx2dqqkO8HX1Pg

[279] Codruta Boar, Henry Holden and Amber Wadsworth, *Impending arrival – a sequel to the survey on central bank digital currency*, BIS Papers No 10, Monetary and Economic Department January 2020, https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap107.pdf

νομισμάτων σε αναπτυγμένες και αναδυόμενες αγορές, υπογραμμίζοντας έτσι τις προθέσεις για λύσεις που θα μπορέσουν να εφαρμοσθούν σε παγκόσμια κλίμακα.[280]

Είναι ιδιαίτερα δύσκολο να υποθέσει κανείς σε ποιες περιπτώσεις θα μπορούσε το κράτος έτσι όπως εκπροσωπείται από την κυβέρνηση, να απεκδυθεί του εκδοτικού δικαιώματος του εθνικού νομίσματος και να το εκχωρήσει σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Επίσης, δεν θα επέτρεπαν εύκολα οι κυβερνήσεις τον ανταγωνισμό μεταξύ του επίσημου κρατικού νομίσματος και των διαφόρων cryptocurrencies, προϊόντα επιχειρηματικής πρωτοβουλίας επομένως και κερδοσκοπίας αποκλειστικά. Το εάν το παγκόσμιο νομισματικό σύστημα πάρει μια αποκλειστικά ψηφιακή μορφή, προφανώς αυτό είναι ζήτημα χρόνου να συμβεί θεωρώντας ότι η τεχνολογία θα μπορέσει να επιλύσει την ασφάλεια των συναλλαγών αφενός και η παγκόσμια κρίση που προβλέπουμε μεταξύ 2020-22, θα επιταχύνει ή θα παρέξει το άλλοθι στις κυβερνήσεις της επιβολής όλο και πιο αυστηρών μέτρων για τυχόν διαφυγή φορολόγησης του πλούτου, προστασία από το οικονομικό έγκλημα και επίσης την υποκριτική διάθεση των κυβερνώντων να παραμείνουν όλοι όσο πιο υγιείς γίνεται κάνοντας όλο και μικρότερη χρήση του φυσικού χρήματος θεωρώντας το πηγή υγειονομικών κινδύνων και μολύνσεων επιρρεπών στις επιδημίες.

Πηγή: U.S. Department of the Treasury. Internal Revenue Service, U.S Individual Income Tax: Tax Rates for Regular Tax: Highest Bracket [IITTRHB], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/IITTRHB

[280] https://www.weforum.org/press/2020/01/governing-the-coin-world-economic-forum-announces-global-consortium-for-digital-currency-governance/?fbclid=IwAR2EMQKF2Q3FSXClN9kPjvBn0zGnimLulSkvdJDd20d6kamil5uJNaf9BTg

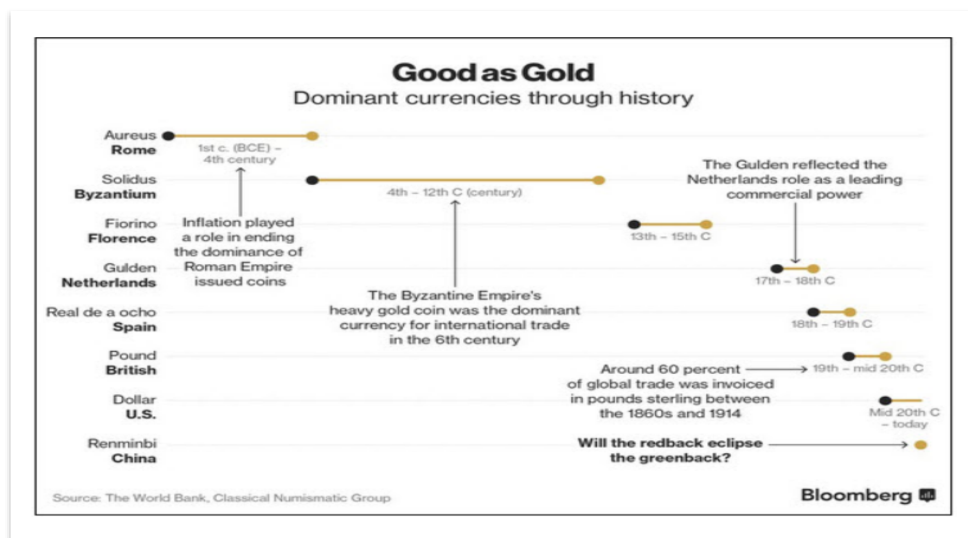
Άλλωστε, το χρήμα σήμερα, υπό την μορφή των ρευστών διαθεσίμων (χαρτονομίσματα και κέρματα) σε φυσική μορφή δεν ξεπερνά το 4% της ποσότητας του ονομαστικά κυκλοφορούντος χρήματος[281]. Πράγμα που σημαίνει ότι το 96% της κυκλοφορίας του νομίσματος τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή στις τράπεζες υπό την μορφή καταθέσεων (deposits). Επομένως, είναι άτοπο ή πιθανόν να επιτελεί άλλες σκοπιμότητες να συζητάμε για ψηφιακά νομίσματα όταν σχεδόν το σύνολο του κυκλοφορούντος νομίσματος στην οικονομία ήδη είναι σε ψηφιακή μορφή. Δεν μπορεί να επιβληθεί ένα και μοναδικό νόμισμα στον πλανήτη καθόσον δεν μπορεί να επιβληθεί μια και μοναδική παγκόσμια διακυβέρνηση καταργώντας κάθε έννοια εθνοκεντρικής υπόστασης και ετεροκαθορισμού των λαών. Πολύ σύντομα, ο κόσμος θα αντιληφθεί, εάν αυτό δεν έχει ήδη συμβεί, ότι για παράδειγμα η Ευρωπαϊκή Ένωση στην παρούσα μορφή της, είναι καταδικασμένη να αποτύχει καθόσον δεν συμμορφώνεται με την παραπάνω αξιωματική παραδοχή.

Οπότε, κάθε μετάβαση σε ένα άλλο νομισματικό σύστημα θα έχει την μορφή δύο βαθμίδων **(two-tier monetary system)**[282]. Η μια βαθμίδα θα εξασφαλίζει το εθνικό-τοπικό νόμισμα **(sovereign currency)** και το άλλο θα είναι το ευρύτερα αποδεκτό νόμισμα για διεθνείς συναλλαγές ή αλλιώς παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα **(world reserve currency)** το οποίο θα αντικατοπτρίζει την όποια νέα ισορροπία δυνάμεων προκύψει από τον υπό εξέλιξη ‘νέο’ Ψυχρό Πόλεμο, ΗΠΑ και Κίνας. Εάν, η Ασιατική περιφερειακή υπερδύναμη καταφέρει να γίνει στα επόμενα 10-15 χρόνια το νέο χρηματοπιστωτικό κέντρο του κόσμου, τότε θα είμαστε κατ’ ουσία σίγουροι πιο θα είναι το νέο παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα. Άλλωστε, τίποτα στην ζωή δεν διαρκεί για πάντα.

---

[281] https://www.bankofengland.co.uk/knowledgebank/what-is-money

[282] https://www.armstrongeconomics.com/uncategorized/money-the-two-tier-digital-monetary-system/

Πηγή: https://assistfx.net/2017/07/18/dominant-currencies-through-history-why-usd-is-at-risk-as-a-reserve-currency-and-what-would-replace-it/

Η ισχυρή εκτίμηση είναι ότι το έτος 2020, θα είναι συμβατικά η ολοκλήρωση 3 διαφορετικών αλλά αλληλο-εξαρτώμενων οικονομικών κύκλων. Ο νέος ιστορικός-οικονομικός κύκλος των 180-200 ετών, καθορίζει την ολοκλήρωση ενός οικονομικού συστήματος που κυριάρχησε τους δύο προηγούμενους αιώνες και με τον οποίο κλείνει η ιστορική περίοδος του παραγωγικού καπιταλισμού που ξεκίνησε από το 1820-40 και έμελλε να θεμελιώσει τον τρόπο με τον οποίο οι ηγεμονικές χώρες του πλανήτη επέβαλλαν την πολεμική αλλά και οικονομική ισχύ τους. Φθάνοντας στο πρώτο ήμισυ του ιστορικο-οικονομικού κύκλου, περίπου στο 1930, η ανάπτυξη του παραγωγικού κεφαλαίου φθάνει στο όριο της εξέλιξης του αφού η χρηματοοικονομική κρίση του 1929-32 δοκιμάζει το παρόν σύστημα το οποίο παρουσιάζει εγγενείς αντιφάσεις. Ο καπιταλισμός εκείνος ο οποίος δεν παράγει μόνο για την αυτάρκεια ενός κράτους αλλά την υπερβάλλουσα δυναμικότητα την μετατρέπει σε διεθνές εμπόριο, απαιτεί τρόπους επέκτασης και χρηματοδότησης για τις εξαγωγές και την παραπέρα ανάπτυξη και επέκταση.

Στα ¾ του μακρο-κύκλου, περίπου στα μέσα της 10ετίας του 1970, οι ισχυροί διεθνείς δρώντες ψάχνουν να χρηματοδοτήσουν τα ‘ψυχροπολεμικά’ οπλοστάσια τους αλλά και τις ανάγκες του ΄κοινωνικού κράτους’ ως πρόταγμα των κοινωνιών. Είναι η εποχή που πλέον, οι γραμμές παραγωγής ψάχνουν το χαμηλό εργατικό κόστος

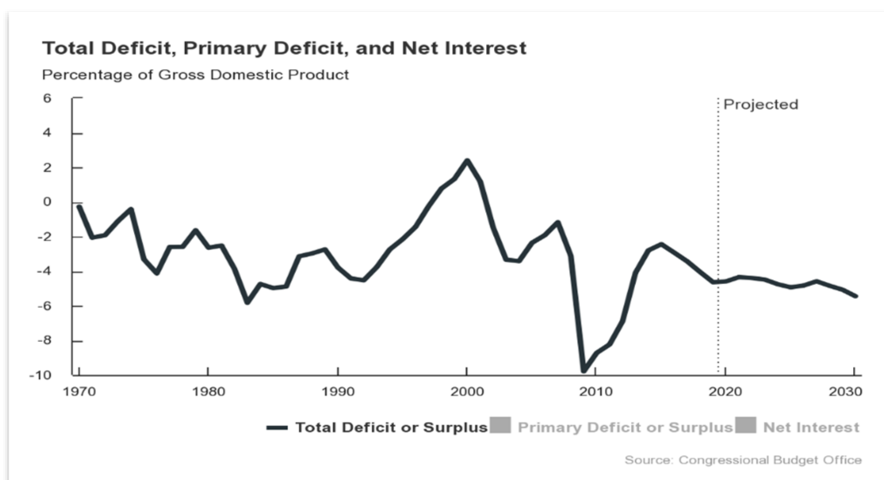
αλλά και το επενδυτικό περιβάλλον εκείνο που προσφέρει χαμηλή φορολόγηση κερδών για την επιβίωση στον διεθνή πλέον ανταγωνισμό και την επέκταση τους προκειμένου διατηρηθεί το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα (competitive advantage). Το φθηνό χρήμα δεν υπάρχει καθόσον το αντίκρισμα του είναι ο χρυσός. Και το αμερικανικό δολάριο, έχοντας δεσπόζουσα θέση στον πλανήτη θα πρέπει να συνεχίσει να είναι φθηνό και να χρηματοδοτεί το αμερικανικό imperium αλλά και να μπορεί να επιβληθεί σαν το σημαντικότερο μέσο συναλλαγής (medium of exchange) το οποίο αφού δεν έχει εσωτερική αξία (intrinsic value) θα πρέπει να έχει την εμπιστοσύνη του υπόλοιπου πλανήτη ότι οι ΗΠΑ αποτελούν την παγκόσμια 'σταθερά'. Τα τελευταία αυτά 45-50 χρόνια, συμπίπτουν με την εκρηκτική άνοδο του fiat money, την αλματώδη πιστωτική επέκταση, την χρήση του χρέους σαν πάγιο στοιχείο του ενεργητικού το οποίο μπορεί να μεταπωληθεί, να ανταλλαχτεί σαν collateral και να διαπραγματευθεί σαν χρηματιστικό προϊόν στις αγορές χρήματος. Το 2020, συμπίπτει με την ολοκλήρωση αυτής της άνευ προηγουμένου πιστωτικής επέκτασης και της 'φούσκας' χρέους στους δύο τελευταίους αιώνες. Η άνοδος σοσιαλιστικών κυβερνήσεων και η γενικευμένη ρητορική για κοινωνικές παροχές προκειμένου εξασφαλισθούν ψήφοι και επανεκλογή των επαγγελματιών πολιτικών, δεν θα μπορούσαν να στηριχθούν χωρίς την επιβολή επαχθούς φορολόγησης και την αθρόα εκτύπωση χρήματος.

Η μεταστροφή, πέρα από επώδυνη, όπως κάθε 'νέα γέννα' που διαρκεί 9 μήνες, θα χρειασθεί χρόνο για να δημιουργήσει μια εμφανή τάση. Μη λησμονούμε ότι συμβατικά, κατά το 2020 ξεκινούν τρείς οικονομικοί κύκλοι οι οποίοι έχουν δομή fractal και διαρκούν από 20 έως 200 έτη ο καθένας με ξεχωριστά χαρακτηριστικά ανάπτυξης, ωρίμανσης και ολοκλήρωσης αλλά με την Ηρακλείτεια λογική του **'εν το παν'** όπου τα πάντα υπόκεινται στον κοινό λόγο α/β=γ/δ => α*δ=β*γ. Η παρατήρηση και αποκόμιση συμπερασμάτων του 20ετούς κύκλου, παρέχουν τον βασικό σενάριο εξέλιξης της οικονομίας και είναι πιο κοντά από κάθε άλλη περιοδική διακύμανση καθόσον αποτελεί κλάσμα του ανθρώπινου βιολογικού κύκλου και έτσι μπορεί να γίνει αντιληπτός καλύτερα από κάθε άλλο και να επαναληφθεί κατά μ.ό. μέχρι 4 φορές στο επίπεδο της ανθρώπινης χρονικής πραγματικότητας.

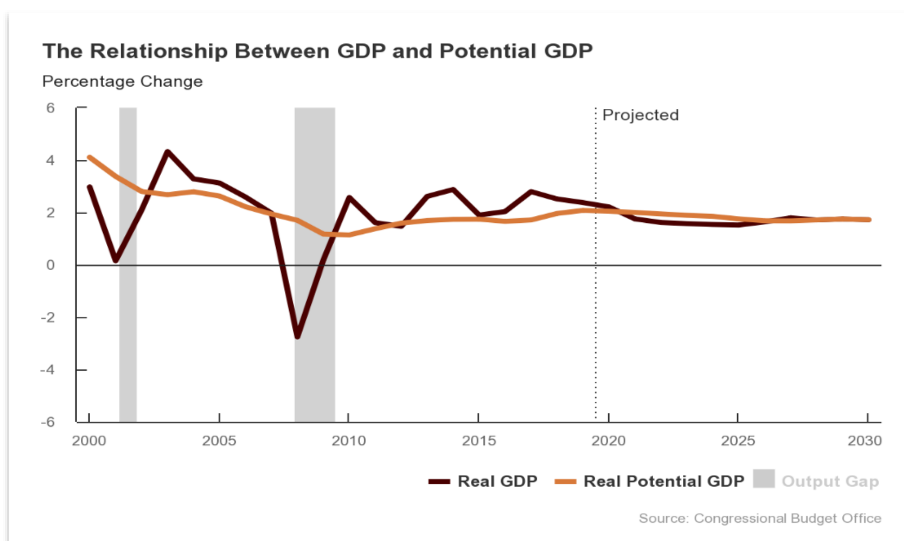
Η 10ετία 2020-30 πιθανόν να είναι μια μοναδική εποχή, καθόσον ενδέχεται να συμβούν γεγονότα τα οποία θα ταυτισθούν με τις ενδείξεις των οικονομικών κύκλων όπου μια νέα τάση γεννιέται - προφανώς εξ ανάγκης από την παρατεταμένη ύφεση που ξεκίνησε το 2007-08 και συνεχίζεται όχι μόνο ακάθεκτη αλλά από την κρίση πανδημίας του Covid-19, απρόβλεπτη ως προς το μέγεθος της ζημίας που έχει προκαλέσει στα κράτη, στις αγορές, στα νοικοκυριά. Η πρωτόγνωρη επιδείνωση των μακροοικονομικών μεγεθών σε όλο τον αναπτυγμένο κόσμο αλλά και στις χώρες που ανήκουν στις λεγόμενες 'αναδυόμενες' αγορές και σύμφωνα με τα σήματα της κυκλικής ανάλυσης, θα δημιουργήσει μια βαθιά ύφεση τα επόμενα 2-3 χρόνια, θεωρώντας ότι από τα τέλη του 2020 έως και το 2022, το παγκόσμιο προϊόν θα υποστεί σοβαρή συρρίκνωση από το σοκ του Μαρτίου του 2020. Δεν μπορεί, επ' ουδενί λόγο μια οικονομία που έχει συρρικνωθεί το ΑΕΠ της κατά 8, 10 ή ακόμη και 15% να ανακάμψει με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης αμέσως την επόμενη χρονιά. Αυτή, άλλωστε, θα είναι και η αφορμή το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα να βρει την 'νέα κανονικότητα' με τρόπους 'νεωτεριστικούς', 'ανορθόδοξους', 'πρωτοφανείς' καθόσον η δριμύτητα θα είναι τέτοια που η εργαλειοθήκη της κυρίαρχης οικονομικής σκέψης δεν θα μπορούσε καν να την σκεφθεί μέχρι τώρα. Ήδη, από το 2008 η εφαρμογή νομισματικών και δημοσιονομικών πολιτικών στηριζόμενων στην Μοντέρνα Νομισματική Θεωρία με την ποσοτική χαλάρωση και τα αρνητικά επιτόκια, πέραν της αναποτελεσματικότητας τους, είναι η αφορμή να ξαναγραφτούν τα text books των οικονομικών σχολών.

Η θέση αυτή, ενισχύεται και από την πρόβλεψη για την αμερικανική οικονομία, την μεγαλύτερη μέχρις στιγμής στον πλανήτη, του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κογκρέσου (Congressional Budget Office – CBO). Οι εκτιμήσεις του Μάϊου 2020, κάνουν λόγο όσον αφορά το έλλειμα του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού ότι θα ανέλθει στο 1 τρις δολάρια και μεταξύ 2021-2030 στα 1.3 τρις δολάριο κατά μ.ό. Εκτός από μια περίοδο 6 ετών μετά τον Β Π.Π, το CBO αναφέρει, το έλλειμα του προϋπολογισμού ποτέ δεν ξεπέρασε το 4% για περισσότερο από 5 συνεχόμενα χρόνια. Ένεκα της διαμόρφωσης ενός τέτοιου ελλείματος, το δημόσιο χρέος προβλέπεται να αυξηθεί από το 81% που εκτιμάται για το 2020 και να φθάσει το 98% έως το 2030, το οποίο αποτελεί το μεγαλύτερο ποσοστό

που έχει καταγραφεί από το 1946.

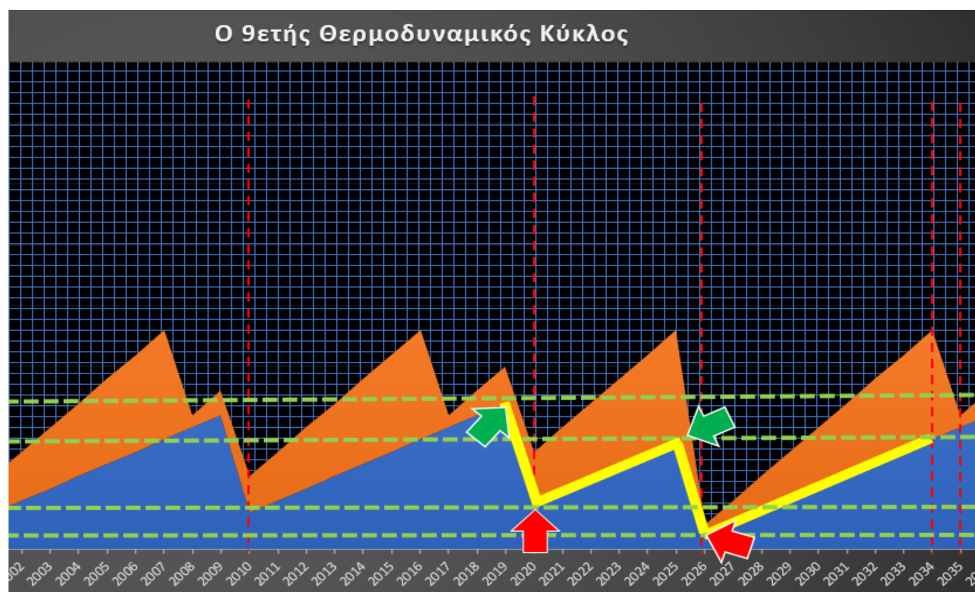
Όσον αφορά δε την οικονομική ανάπτυξη (ΑΕΠ), αυτή προβλέπεται να επιβραδυνθεί και συγκεκριμένα από το 2021 έως το 2030, το συνολικό παραγόμενο προϊόν αναμένεται να παρουσιάσει μια μέτρια ετήσια αύξηση σε ποσοστό 1.7 % κατά μ.ό. Σύμφωνα με το αμερικανικό CBO, ο προβαλλόμενος μέσος όρος ανάπτυξης είναι χαμηλότερος σε σύγκριση με τον μακροπρόθεσμο ιστορικό μέσο όρο, κυρίως, λόγω του εργατικού δυναμικού το οποίο αναμένεται να αυξηθεί με σημαντικά χαμηλότερους ρυθμούς σε σχέση με το παρελθόν.[283]

283 https://www.cbo.gov/publication/56020

Η μεταρρύθμιση για κάτι νέο και λειτουργικό που θα απελευθερώσει τις κοινωνίες από το άγος όλων αυτών των παραγόντων που δημιούργησαν τα προβλήματα της προηγουμένης περιόδου, συμβαίνει όταν το ‘παλαιό’ πεθαίνει. Και αυτό, γίνεται αναπόδραστα όχι με μια διαδικασία ρουτίνας αλλά με κοινωνικές διεργασίες, συγκρούσεις, ακόμη και πολεμικές συρράξεις. Από το πολιτικό-διεθνές σκέλος, παρατηρούμε μια κλιμακούμενη σύγκρουση των περιφερειακών ηγεμονικών δυνάμεων ΗΠΑ και Κίνας η οποία θα έχει τεκτονικές συνέπειες προφανώς και στην παγκόσμια οικονομία. Τηρώντας τον νόμο της συζυγίας των αντιθέτων, η πολιτική δημιουργεί μια παλίντροπον αρμονία με την οικονομία, ως μια αναγκαία αφανή αρμονία αναγκαία για την συνέχιση του πολιτισμού μας. Επομένως, οι εξελίξεις στην οικονομία θα δρομολογήσουν αντίστοιχες στις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών και ταυτόχρονα και ισοδύναμα, η συγκρουσιακή ή μη κατάσταση το αμέσως επόμενο διάστημα, θα φέρουν σε τέτοια θέση ΗΠΑ και Κίνα, που θα τις αναγκάσουν εκ των πραγμάτων, να χρησιμοποιήσουν την οικονομία τόσο ως κατατριβή του αντιπάλου όσο και μέσον τέτοιο που να επιφέρει ένα συντριπτικό κτύπημα το οποίο εκ των πραγμάτων θα έχει αντίκτυπο παντού στον πλανήτη.

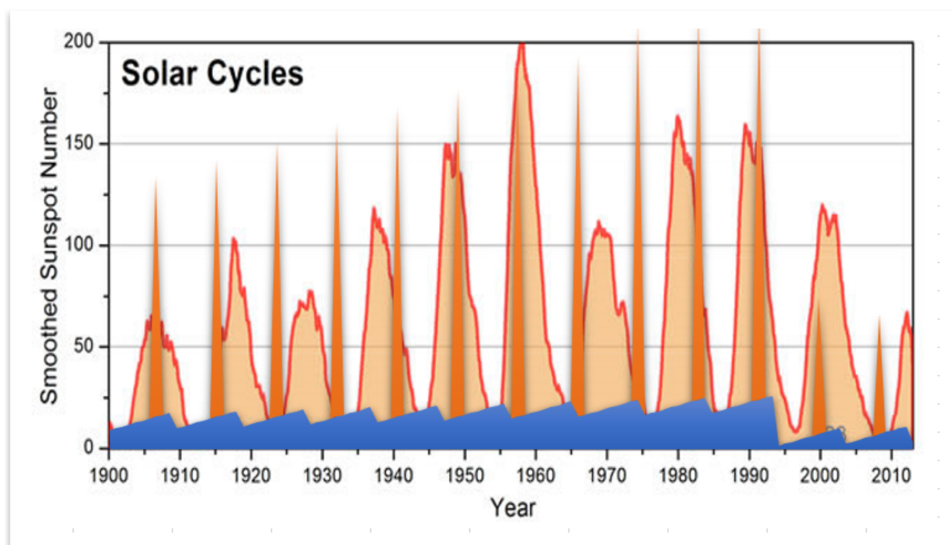
Η παγκόσμια οικονομία, θα προσπαθήσει με εξαιρετικά ασθενείς ρυθμούς να ανακάμψει από την βαθιά ύφεση του 2020-2022. Δεν διαφαίνεται να μπορεί να διαφύγει την σημαντική συρρίκνωση (προφανώς με μεταπτώσεις) πριν από το 2025-2026. Μπορεί μετά το 2026, το παγκόσμιο προϊόν να βελτιωθεί αλλά η μελέτη των οικονομικών κύκλων δεν παρέχει την αισιοδοξία ότι αυτό μπορεί να συνεχίσει μετά την 2ετία 2030-32 και μέχρι το διάστημα 2038-42. Αρκετοί αναλυτές, έκαναν λόγο για μια **V-shaped** ανάκαμψη μετά την Άνοιξη του 2020 και το τέλος της πανδημικής κρίσης. Ήδη, έχουν διαψευσθεί εκ του αποτελέσματος. Επίσης, άλλοι εκτιμούν ότι η ανάκαμψη θα είναι τύπου **L-shaped** που σημαίνει μετά από ένα υφεσιακό σοκ, η οικονομία αντιμετωπίζει έναν ιδιαίτερα χαμηλό ρυθμό ανάκαμψης. Εκτιμούμε, ότι η ανάλυση μας βασιζόμενη στο μοντέλο του 9ετή θερμοδυναμικού κύκλου προκρίνει ένα σενάριο ανάκαμψης **W-shaped (ή Double-Dip Recession)** που σημαίνει ότι η οικονομία αρχικά θα περάσει σε μια σοβαρή ύφεση που γρήγορα θα ανακάμψει και πάλι όμως σύντομα θα εισέλθει σε μια δεύτερη φάση ύφεσης ίσως ακόμη σοβαρότερης.

Θεωρούμε ότι η ύφεση ξεκίνησε περίπου στα μέσα του 2019, οξύνθηκε κατά το 2020 και έφθασε περίπου στα επίπεδα της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008-09 και συνέχισε την συρρίκνωση της οικονομίας (με αυξημένη μεταβλητότητα) μέχρι και το 2022. Στην συνέχεια, ο 'θερμοδυναμικός κύκλος' μας υποδεικνύει ότι θα ακολουθήσει μια περίοδος ασθενούς ανάκαμψης έως το 2025 αλλά από εκεί και πέρα αναμένεται μια ιδιαίτερα σοβαρή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης που θα εξακολουθήσει να ταλανίζει το διεθνές οικονομικό κλίμα μέχρι και το 2026. Από εκεί και μετά, θα επανεκκινήσει μια σταθερότερη αλλά αναιμική ανάκαμψη έως περίπου την 3ετία, 2029-2032.

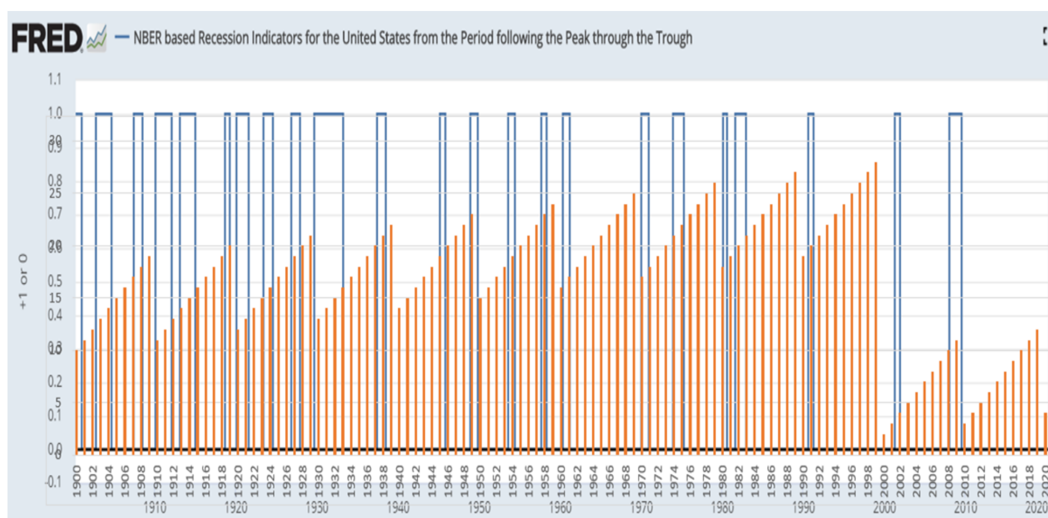
Σε μια χρονική προβολή (στα παρακάτω δύο διαγράμματα) του 9ετούς θερμοδυναμικού κύκλου και του ηλιακού κύκλου βάσει των ηλιακών κυλίδων, παρατηρούμε μια σχετικά σημαντική συσχέτιση ως προς το πλάτος (amplitude) του 'κύματος' του κάθε κύκλου η οποία διατηρεί αρκετά ικανοποιητικά την ίδια 'τάση' (ανοδική ή καθοδική) στο διάστημα των 100-140 ετών μεταξύ των δύο παραμέτρων solar maximum και μέγιστη θερμοδυναμική τιμή. Όσον αφορά το 'μήκος' του κύματος, για τον θερμοδυναμικό κύκλο υπολογίζεται στα 9 έτη και στον ηλιακό στα 11. Τα 11 έτη λαμβάνονται υπόψη σαν μια μέση συμβατική τιμή καθόσον η επιστήμη δεν έχει καταλήξει σε μια γενικώς αποδεκτή θεωρία περί του μήκους του ηλιακού κύκλου ο οποίος σε άλλες περιπτώσεις υπολογίζεται να λαμβάνει τιμές μεταξύ 7 έως

17 έτη, σε άλλες περιπτώσεις μεταξύ 9 έως12 έτη, 10-12 έτη κλπ.[284]-[285]-[286]-[287] Για τον λόγο αυτό, παραμένουμε ιδιαίτερα προσηλωμένοι στο amplitude (πλάτος ή εύρος) του κάθε αυτόνομου κύκλου όπου και τα δύο μοντέλα έχουν βαθμό συσχέτισης άνω του 80% και την γενική τάση των 100-140 ετών.

[284] https://iopscience.iop.org/article/10.1086/604667
[285] https://www.researchgate.net/publication/227944376_ANATOMY_OF_SOLAR_CYCLE_LENGTH_AND_SUNSPOT_NUMBER_DEPENDENCE_OF_AVERAGE_GLOBAL_TEMPERATURE_ON_SOLAR_ACTIVITY
[286] https://iopscience.iop.org/article/10.1086/604667
[287] https://scied.ucar.edu/sunspot-cycle

Επίσης, στον έλεγχο συσχέτισης του θερμοδυναμικού μοντέλου και εξέλιξης μακροοικονομικών μεγεθών, παραθέτουμε αυτή του Θ.Μ και των οικονομικών-επιχειρηματικών κύκλων ύφεσης-ανάκαμψης της αμερικανικής οικονομίας έτσι όπως ορίζονται από το **NBER – National Bureau of Economic Research**.[288] Η ύφεση ξεκινά στο ακρότατο υψηλό (peak) σημείο του οικονομικού κύκλου και τυπικά τελειώνει στον αμέσως επόμενο πυθμένα. Και εδώ, παρατηρούμε ότι η εφαρμογή του 9ετούς θερμοδυναμικού κύκλου έχει μια ικανοποιητική ακολουθία με τους ορισθέντες οικονομικούς κύκλους της οικονομίας των ΗΠΑ. Εγγενής αδυναμία του NBER είναι ο προσδιορισμός της έντασης του κύκλου ύφεσης-ανάκαμψης καθώς και τις ενδείξεις των διαφόρων χρηματοπιστωτικών κραχ ή βραχυχρόνιων κρίσεων που έχουν λάβει χώρα στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα από το 1900 έως και το 2019.

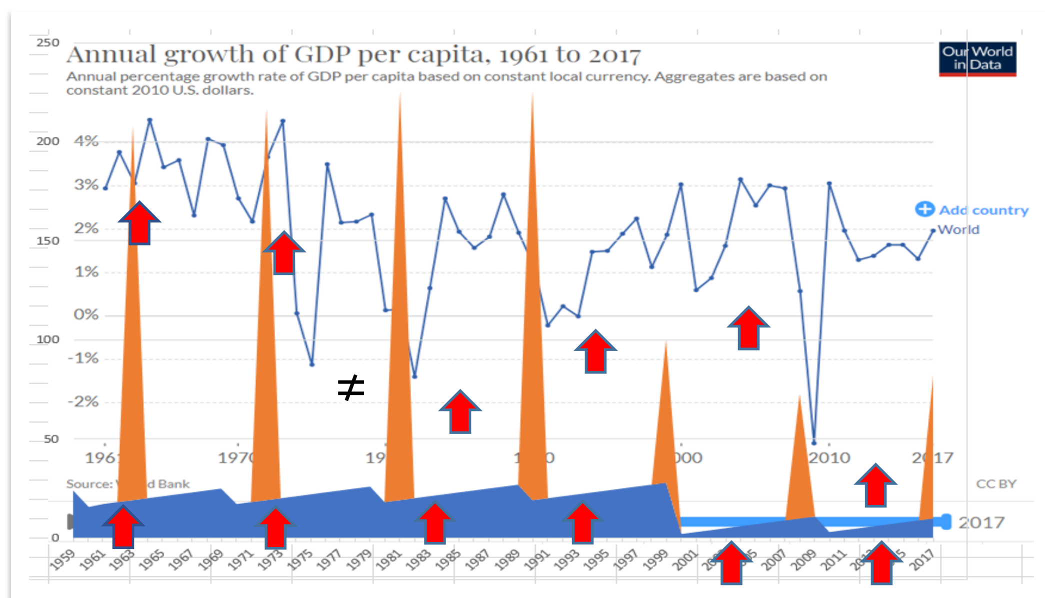

Πηγή: Federal Reserve Bank of St. Louis, NBER based Recession Indicators for the United States from the Period following the Peak through the Trough [USREC], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/USREC

Στη σύγκριση ετήσιας ποσοστιαίας μεταβολής του παγκόσμιου ΑΕΠ και του θερμοδυναμικού κύκλου, υπάρχει ταύτιση της γενικής τάσης διαχρονικής μείωσης του ΑΕΠ περίπου από τα μέσα του ’70 σε σύγκριση με την ‘απόδοση’ του γήινου θερμοδυναμικού συστήματος. Επίσης, συγκρινόμενα τα δύο διαγράμματα, παρατηρούμε οι πυθμένες που σχηματίζονται στην γραμμή μεταβολής του ΑΕΠ

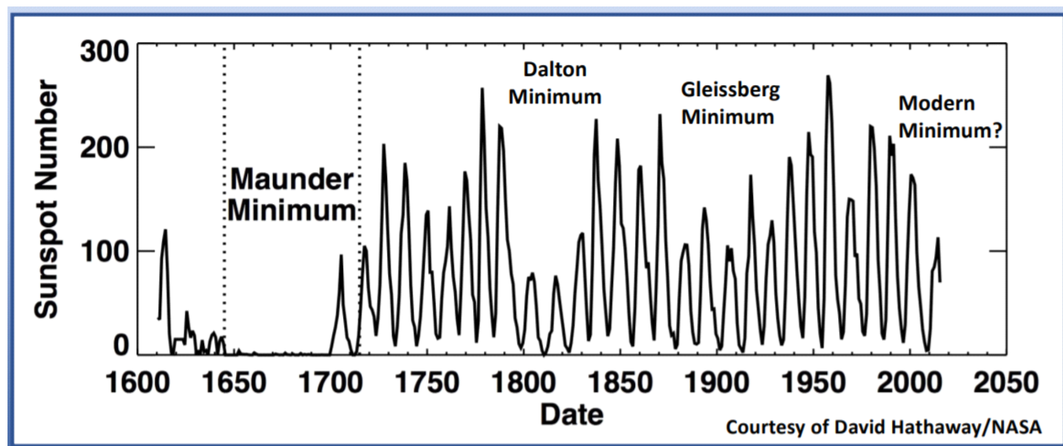
[288] https://www.nber.org/cycles.html

συμπίπτουν ικανοποιητικά με τα κατώτατα (μπλε συμπαγές διάγραμμα) σημεία όπου αλλάζει και η μεσοπρόθεσμη τάση του θερμοδυναμικού μοντέλου.

Μια παράμετρος που μπορεί να καθορίσει σημαντικά τα οικονομικά και πολιτικά γεγονότα την 10ετία που έχουμε μπροστά μας να διανύσουμε, είναι η κλιματική αλλαγή. Στην σχετική ανάλυση μας, υποστηρίζουμε την άποψη ότι δεν είναι βάσιμο το σενάριο της υπερθέρμανσης του πλανήτη σύμφωνα με το οποίο εάν δεν αντιδράσουν οι κοινωνίες και δεν ελαχιστοποιήσουν την ανθρωπογενή ρύπανση (κυρίως την έκλυση CO2) συμβάλλοντας στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, το κλίμα την 10ετία του 2050 θα έχει κάνει την γη ακατοίκητη. Ωστόσο, σύμφωνα με τους υποστηρικτές της επερχόμενης σταδιακής μείωσης της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας της ατμόσφαιρας, φαίνεται ότι έχουμε ήδη εισέλθει σε μια περίοδο πτώσης της γήινης θερμοκρασίας και σε συνδυασμό με την ηλιακή δραστηριότητα και τις ηλιακές κηλίδες (sunspots), θα ήταν αρκετά πιθανό να ο πλανήτης να εισέλθει σε μια παρατεταμένη ψυχρή περίοδο για τις επόμενες 2-3 δεκαετίες. Εάν συμβεί κάτι τέτοιο, τα αποτελέσματα στην παγκόσμια οικονομία πέραν του ότι θα είναι τεράστια, θα αποτελέσουν αλυσίδα κοινωνικών και πολιτικών ανακατατάξεων, μετακινήσεων, ίσως και συγκρούσεων προκειμένου αποφευχθεί αυτό που ο αναπτυγμένος κόσμος έχει ξεχάσει εδώ και 10ετίες. Την πείνα. Οι υποστηρικτές της ακραιφνούς υπερθέρμανσης του πλανήτη, θα πρέπει να σταθμίσουν την πιθανότητα η θεωρία

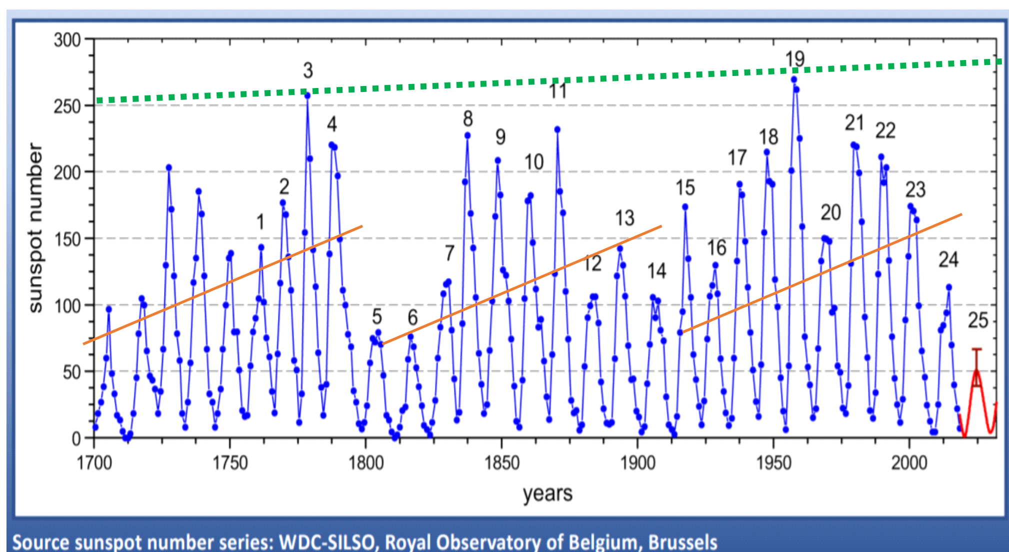
τους όχι μόνο να μην έχει βάσιμο έρεισμα αλλά και στην περίπτωση που παρ' ελπίδα το σενάριο αυτό προκύψει ως αληθινό, ποιες θα είναι οι επιπτώσεις στην Γη είτε η θερμοκρασία αυξηθεί κατά 2 ή 2,5 ή 3 βαθμούς Κελσίου μέχρι το έτος-ορόσημο του 2050.

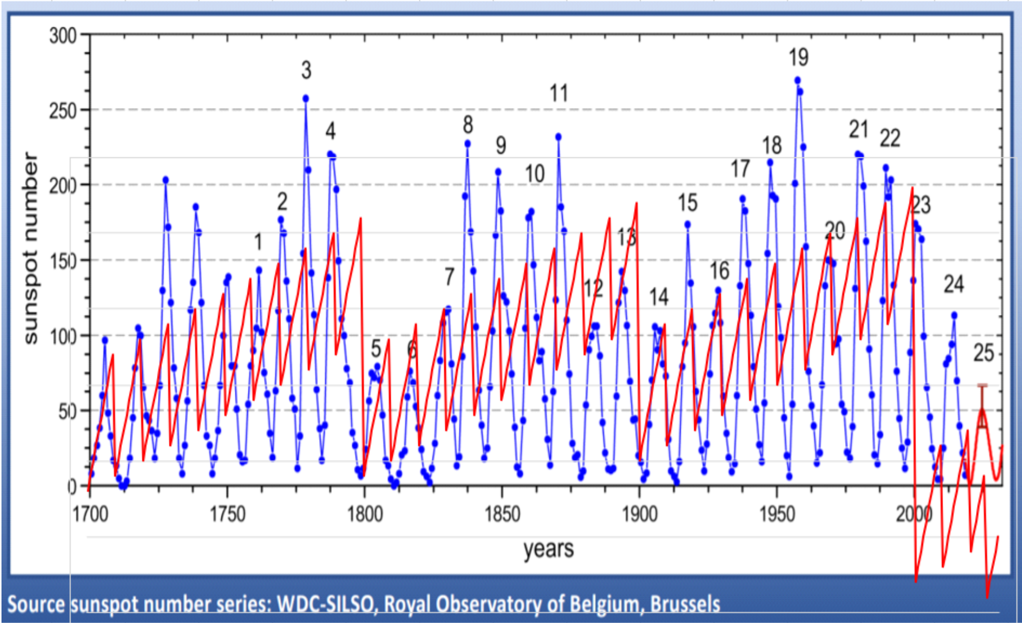
Είναι ακριβώς ο ίδιος προβληματισμός με την πανδημία του Covid-19 όταν βρέθηκε ο μισός πληθυσμός του πλανήτη σε κατ' οίκο περιορισμό. Δηλαδή, εάν η θεραπεία προκειμένου σωθεί ο ασθενής έχει μεγαλύτερη πιθανότητα να του προκαλέσει τον θάνατο από τον κίνδυνο που διέτρεχε να χάσει την ζωή του από τον αρχικό κίνδυνο (ασχέτως εάν ήταν υποτιθέμενος ή πραγματικός). Οι ίδιοι υποστηρικτές της κλιματικής αλλαγής που έχουν επιλέξει την χρήση των ορυκτών καυσίμων ως μονόδρομο καταστροφής της ανθρώπινης κατοίκησης πάνω στην γη λόγω της πρόκλησης μιας συνεχιζόμενης αύξησης της μέσης θερμοκρασίας της ατμόσφαιρας, θα πρέπει να μας εγγυηθούν ότι δεν θα υπάρξει ένα παρόμοιο φαινόμενο όπως αυτό της 10ης Απριλίου 1815 όταν εξερράγη το ηφαίστειο του όρους **Tambora** στην Ινδονησία. Η έκρηξη του 1815, αποτέλεσε την δεύτερη μεγαλύτερη έκρηξη ηφαιστείου τα τελευταία 2000 χρόνια και προκάλεσε, με την ηφαιστειακή στάχτη η οποία κάλυψε πρακτικά ολόκληρο τον πλανήτη, το Έτος Χωρίς Καλοκαίρι (1816) προφανώς λόγω της μεγάλης πτώσης της θερμοκρασίας ή οποία είχε σαν περαιτέρω συνέπεια (πέραν των χιλιάδων θυμάτων λόγω της έκρηξης) την καταστροφή στις γεωργικές καλλιέργειες και την εκτόξευση των τιμών στα τρόφιμα και στα σιτηρά.

Το μοντέλο του 9ετούς θερμοδυναμικού κύκλου αν και δεν έχει πλήρως ολοκληρωθεί η φάση της τεκμηρίωσης για διάστημα εμπιστοσύνης μεγαλύτερο του 90%, συσχετίζεται αρκετά ικανοποιητικά με τον 11ετή ηλιακό κύκλο. Περίπου κάθε 11 χρόνια, το μαγνητικό πεδίο του ήλιου αντιστρέφεται πλήρως, εννοώντας ότι ο βόρειος και νότιος πόλος του αλλάζουν αμοιβαία θέσεις και για να επανέλθουν στις αρχικές απαιτούνται άλλα τόσο χρόνια που σημαίνει ότι για έναν πλήρη ηλιακό κύκλο απαιτούνται περίπου 22 χρόνια. Οι ηλιακοί κύκλοι, επηρεάζουν την δραστηριότητα στην ηλιακή επιφάνεια όπως είναι οι ηλιακές κηλίδες που προκαλούνται από το ηλιακό μαγνητικό πεδίο. Αλλάζοντας το μαγνητικό πεδίο, αλλάζει και η δραστηριότητα του ήλιου στην επιφάνεια του. Σύμφωνα με την NASA, η πρόβλεψη για τον επόμενο ηλιακό κύκλο αναφέρει ότι θα είναι ο πλέον αδύναμος των 200 τελευταίων ετών. Τα στοιχεία της έρευνας δείχνουν ότι ο επόμενος κύκλος θα αρχίσει εντός του 2020 και θα φθάσει το μέγιστο της ηλιακής δραστηριότητας το 2025.[289]

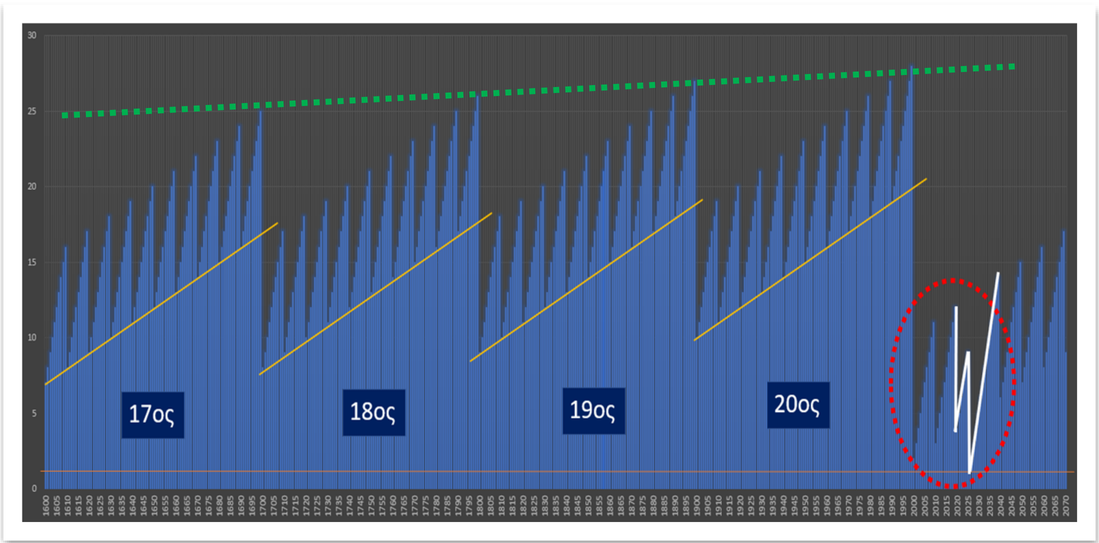
Το μοντέλο της NASA, στηρίζεται σε πραγματικές παρατηρήσεις των τελευταίων τεσσάρων κύκλων ενώ πέραν αυτών κάθε απεικόνιση είναι ‘ανακατασκευή’ σύμφωνα με την μαθηματική παραμετροποίηση των στοιχείων που λαμβάνει υπόψη.

[289]https://www.nasa.gov/feature/ames/solar-activity-forecast-for-next-decade-favorable-for-exploration

Το παρακάτω σχεδιάγραμμα απεικονίζει τον 9ετές θερμοδυναμικό κύκλο μοντελοποιημένο από το 1600 (17ος αιώνας) έως το 2070. Αν το συγκρίνουμε με το παραπάνω μοντέλο 'ανακατασκευής' της χρονολογικής κυκλικότητας των ηλιακών κηλίδων από το 1700 μέχρι το 2030, παρατηρούμε υπάρχει μια ιδιαίτερα σημαντική συσχέτιση μεταξύ τους για τις ανά εκατονταετηρίδα τάσεις της ηλιακής δραστηριότητας και μια αρκετά ικανοποιητική συσχέτιση εξετάζοντας το εύρος του εκάστους 'κύματος'. Επίσης, είναι αξιοσημείωτο η τάση για το ιστορικά χαμηλό που προβάλλουν και τα δυο μοντέλα για την επόμενη 10ετία 2021-2030.

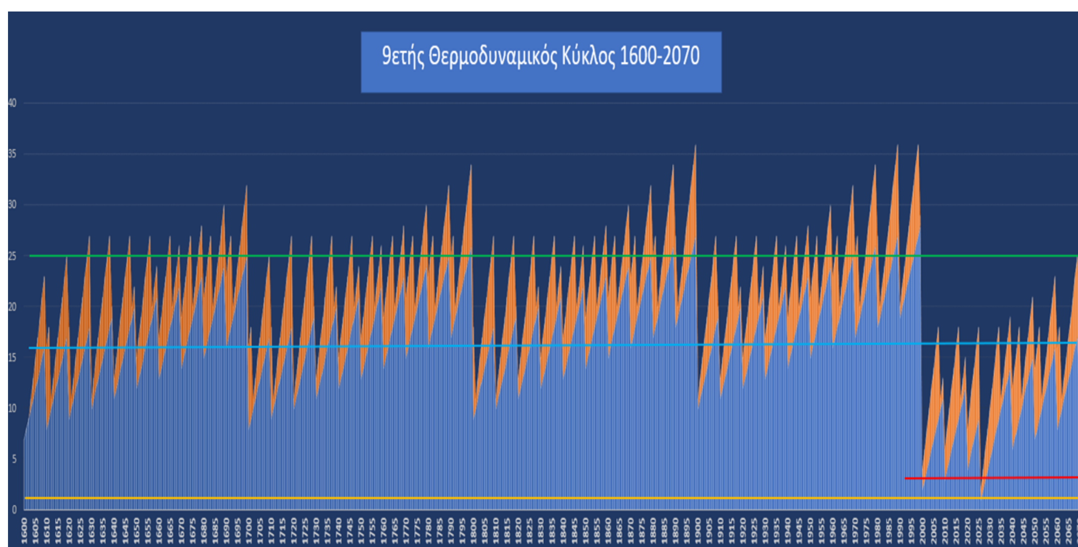

Συγκρίνοντας, τον θερμοδυναμικό κύκλο του μοντέλου μας και τον αντίστοιχο 11ετή ηλιακό κύκλο, θα διαπιστώσουμε ότι υπάρχει ικανοποιητική συσχέτιση όσον αφορά και την συγχρονικότητα αλλά και το εύρος της διακύμανσης για κάθε ένα από τους δύο κύκλους. Στο αυτονόητο ερώτημα για την διαφορά των 2 ετών στην περίοδο των δύο κύκλων, μια εξήγηση που προκύπτει είναι ότι ο ηλιακός κύκλος είναι κατά προσέγγιση 11ετής, οπότε υπόκειται σε αυξομειώσεις και επίσης ότι το γήινο θερμοδυναμικό σύστημα όπως το παραστήσαμε στο μοντέλο μας, προφανώς, πέραν από την σημαντικότερη εξωτερική πηγή που επηρεάζει το κλίμα του πλανήτη μας, υφίστανται και άλλοι σημαντικοί παράγοντες όπως είναι για παράδειγμα η κοσμική ακτινοβολία ή κοσμικές ακτίνες (cosmic rays, galactic cosmic rays). Ωστόσο, οι ερευνητές δεν έχουν καταφέρει να ποσοτικοποιήσουν μια τέτοια επίπτωση στο γήινο κλίμα μιας και ακόμη βρίσκονται σε αρχικά στάδια οι έρευνες όσον αφορά την συσχέτιση της κοσμικής ακτινοβολίας με την υγεία του ανθρώπου και κυρίως των αστροναυτών αλλά και των πιλότων που εκτίθενται σε πτήσεις μεγάλου υψομέτρου.[290] Αυτό, πέραν όλων των επιστημονικών θεωριών περί της κλιματικής αλλαγής, δείχνει ότι το κλίμα του πλανήτη είναι ένα εξαιρετικά περίπλοκο και χαοτικό σύστημα το οποίο μπορούμε να το προσεγγίσουμε μέχρι σήμερα, προσανατολιστικά αλλά όχι ντετερμινιστικά.

Πέραν, της θερμοδυναμικής καθίζησης από το 2000 και μετά, τόσο η πρόβλεψη σύμφωνα με τον 9ετή κύκλο όσο και με τα μοντέλα στατιστικής πρόβλεψης της NASA, δίνουν περαιτέρω μείωση του γήινου θερμοδυναμικού συστήματος για την 10ετία του 2020-2030. Παρόλο που οι τάσεις ανά αιώνα δείχνουν να συμφωνούν ιδιαίτερα μεταξύ τους, υπάρχει διαφοροποίηση στα έτη 2025-2026. Παρά το γεγονός ότι για την NASA ο επόμενος - 25ος ηλιακός κύκλος- θα είναι ο πλέον αδύναμος τα τελευταία 200 χρόνια, το μέγιστο του επόμενου κύκλου - μετρημένο με όρους αριθμού ηλιακών κηλίδων άρα και ηλιακής δραστηριότητας - μπορεί να είναι 30 έως 50% χαμηλότερο από τον πλέον πρόσφατο και φθάνει το μέγιστο της ηλιακής δραστηριότητας. Η διαφοροποίηση έγκειται στο ότι κατά την εκτίμηση μας, το

[290] https://scitechdaily.com/nasa-brings-galactic-cosmic-rays-to-earth-to-study-biological-effects-and-health-risks/

ελάχιστο της θερμοδυναμικής δραστηριότητας είναι πιθανόν να σημειωθεί κατά την 2ετία 2025-26. Κατά τα λοιπά, θεωρούμε ότι η χαμηλή θερμοδυναμική απόδοση του πλανήτη χωρίζεται σε δύο περιόδους. Η μια, μεταξύ 2000-2026 όπου στο μοντέλο παρουσιάζεται η μεγαλύτερη θερμοδυναμική πτώση της γης τους τελευταίους τέσσερεις αιώνες και η άλλη μεταξύ 2026-2070 όπου σταδιακά η απόδοση επανέρχεται περίπου στα επίπεδα του 1900-1940. Εάν, στην 2ετία 2025-26 θα μπορούσαν να επικρατήσουν συνθήκες **Grand Solar Minimum**, θα απαντούσαμε ότι είναι πιθανές έως αρκετά πιθανές καθόσον ο 9ετής κύκλος υπολείπεται ως προς το θερμοδυναμικό του ‘φορτίο’ στο διάστημα 2020-26 από αυτό του **Dalton Minimum** γύρω στα 1800 και **του Gleissberg Minimum** γύρω στα 1900.

Όσον αφορά την περίοδο Maunder Minimum, 1645-1715, στην παρούσα μονογραφία το θέμα της διαφοροποίησης μεταξύ των μοντέλων ‘ανακατασκευής’ και του ‘Θερμοδυναμικού Κύκλου’ δεν αναλύεται περαιτέρω καθόσον απαιτείται ο έλεγχος των χρονολογικών σειρών πριν το 1600 και η συσχέτιση με την εποχή του Little Ice Age. (13^{ος} αιώνας με μέσα 19^{ου} αιώνα)

3.3 Το Μοντέλο Ανάλυσης των Επάλληλων Οικονομικών Κύκλων

Ο βασικός οικονομικός κύκλος των 20 ετών, αποτελεί τον κυρίαρχο κύκλο της ανάλυσης μας λόγω της σχετικά μικρής χρονικής διάρκειας του σε σχέση με τους δύο άλλους κύκλους των 60 και των 180 ετών αντίστοιχα. Επίσης, ο 20ετής κύκλος παρέχει συμπεριφορά τάσεως κατανεμημένης σε διαστήματα 5ετιών, γεγονός που τον κάνει περισσότερο απτό και κατανοητό για τον μελετητή. Βασίζεται, στην συγχρονισμένη περιοδικότητα και ακολουθία διαφόρων οικονομικών μεγεθών σε συναλληλία με γεγονότα που τεκμηριώνονται από την ιστορική τους καταγραφή και σημασία. Οι χρονολογικές σειρές των οικονομικών δεδομένων καθόρισαν επαγωγικά την διατύπωση της θεωρίας που υποστηρίζει το εν λόγω μοντέλο και όχι το αντίθετο. Η σημασία των γεγονότων, ορίσθηκε σύμφωνα με το συνολικό αριθμό των αναζητήσεων και των αριθμό των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνει κάθε γεγονός στην Google μηχανή αναζήτησης στην αγγλική γλώσσα. Η αγγλική γλώσσα είναι η δημοφιλέστερη στο διαδίκτυο και χρησιμοποιείται από το 26% του συνόλου των χρηστών παγκοσμίως και από το 59,3% μεταξύ των 10 εκατομμυρίων των πιο δημοφιλών websites.

Τα παραπάνω οικονομικά μεγέθη των οποίων οι χρονολογικές σειρές μελετώνται είτε αποτελούν γενικώς αποδεκτά μεγέθη της μακροοικονομικής ανάλυσης τα οποία καταγράφουν την ανάπτυξη μιας οικονομίας είτε αποτελούν proxy οικονομικοί δείκτες από τους οποίους προκύπτουν έμμεσα ή συνδυαστικά δείκτες οικονομικής απόδοσης. Η φιλοσοφία κάθε οικονομικού κύκλου, βασίζεται σε τέσσερα διακριτά στάδια εξέλιξης μιας οικονομίας και εν προκειμένω της παγκόσμιας οικονομίας τα οποία περιλαμβάνουν, την ολοκλήρωση ενός παλαιότερου κύκλου, την έναρξη μιας νέας τάσης με την γέννηση μιας καινούργιας ιδέας, μιας καινούργιας ανάγκης, κλπ., την σταδιακή ανάπτυξη αυτής της ιδέας με ορισμένα εμπόδια μεν αλλά σταθερή ανοδική πορεία, την πλήρη ωρίμανση αυτής της ‘πραγματικότητας’ ωστόσο με την ταυτόχρονη εμφάνιση εγγενών αντιφάσεων από την ‘λύση’ που χρησιμοποιούσαμε μέχρι τώρα και τέλος τις τερματικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει αυτή η ιδέα η οποία αποτελεί πλέον το νέο πρόβλημα.

Ο 20ετής κύκλος αποτελεί ένα μοτίβο ανοδικού ή καθοδικού ρυθμού της οικονομικής δραστηριότητας οριοθετημένου καταρχάς από οικονομικά γεγονότα και δευτερευόντως πολιτικά, κοινωνικά, τεχνολογικά, κλπ. Η καταγραφή των γεγονότων είναι απλά κατευθυντική και δεν αποδίδεται καμία αιτιώδη συνάφεια μεταξύ γεγονότος και χρονολογικών σειρών των μακροοικονομικών μεγεθών καθόσον κρίνεται ως δυσδιάκριτη ή πρακτικά αδύνατη ή διαφοροποίηση μεταξύ σημαίνοντος και σημαινομένου. Ο κύκλος χωρίζεται σε δύο 10ετίες και η κάθε μια στην συνέχεια χωρίζεται σε δύο 5ετίες. Τα όρια του 20ετή κύκλου καθώς και τα ενδιάμεσα τρία σημεία αλλαγής κατεύθυνσης ή καμπής στα 20 χρόνια, ορίζονται με τιμές απόκλισης +/-2 έτη από την κεντρική τιμή των δύο άκρων και τα ενδιάμεσα τρία σημεία με τιμή απόκλισης +/-1 έτος για την κάθε ενδιάμεση τυπικά ορισμένη τιμή. Εάν, για παράδειγμα εξετάσουμε τον 20ετή κύκλο των ετών 2000-2020, αυτός στον δισδιάστατο χώρο, σε ένα αξονικό σύστημα ΧΥ, παριστάνεται ως εξής:

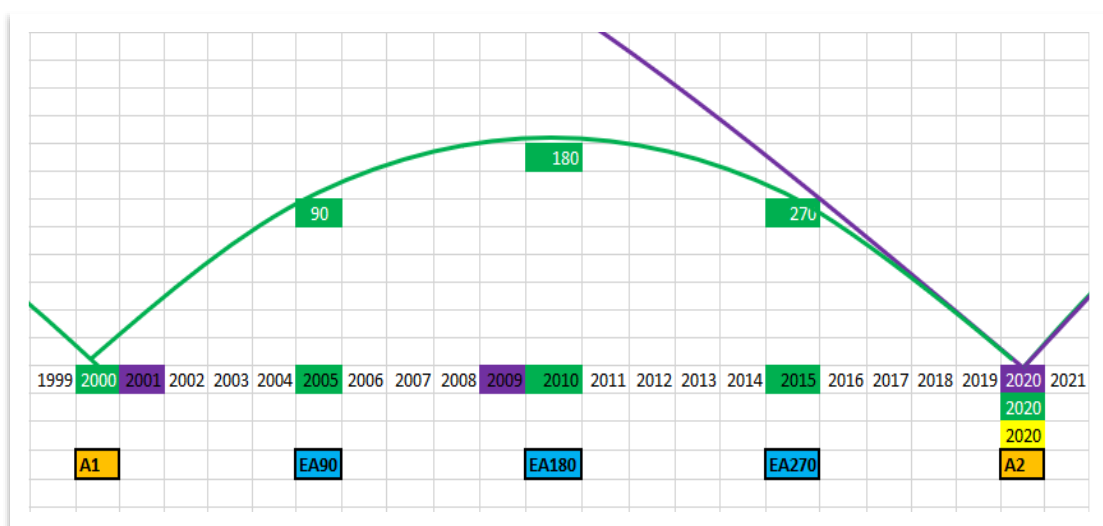
Α1: Τυπικό άκρο 1 που συμπίπτει με το έτος έναρξης 2000

Α2: Τυπικό άκρο 2 που συμπίπτει με το πέρας του κύκλου το έτος 2020

ΕΑ90: Ενδιάμεσο άκρο 90° που συμπίπτει με το έτος 2005

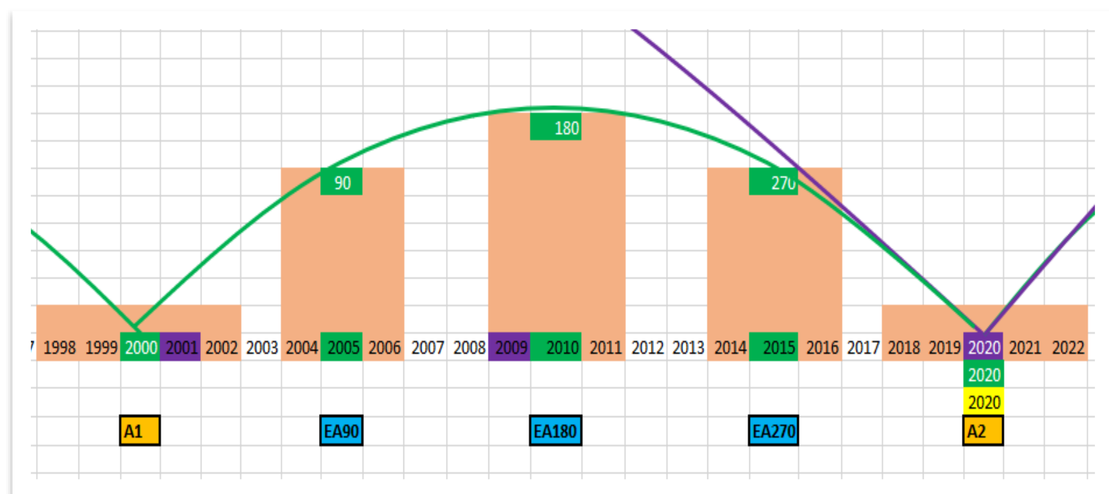
ΕΑ180: Ενδιάμεσο άκρο 180° που συμπίπτει με το έτος 2010

ΕΑ270: Ενδιάμεσο άκρο 270° που συμπίπτει με το έτος 2015

Ακολουθεί, η εμπειρική εξέταση μιας ή περισσοτέρων μεταβλητών δηλαδή μακροοικονομικών μεγεθών τα οποία προσεγγίζουν όσο πιο αξιόπιστα γίνεται τους ρυθμούς επέκτασης-συρρίκνωσης μιας οικονομίας όπως είναι π.χ. ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ, ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ/per capita, κλπ. Οι χρονολογικές τους σειρές ελέγχονται ως προς την συγχρονικότητα σε σχέση με τα τυπικά και ενδιάμεσα άκρα του κύκλου και βρίσκεται η απόκλιση από κάθε άκρο υπολογίζοντας παράλληλα την ταύτιση του με τον τυπικό κύκλο και το αντίστοιχο επίπεδο εμπιστοσύνης: μικρό, μεσαίο, μεγάλο. Τα τυπικά και ενδιάμεσα άκρα, ελέγχονται επίσης ως προς την χρονική συσχέτιση τους με σημαντικά γεγονότα (όπως αναφέραμε παραπάνω) χωρίς να τους αποδίδεται όμως αιτιώδης συνάφεια παρά μόνο μια 'ικανή' σχέση αιτίου-αποτελέσματος χωρίς να τεκμηριώνεται και το 'αναγκαία'.

Από την εμπειρική παρατήρηση και στη συνέχεια την επεξεργασία των στοιχείων προέκυψε η επιβεβαίωση του 20ετούς βασικού οικονομικού κύκλου. Ο κύκλος περιγράφεται με πιθανότητα μεγαλύτερη του 90% με σημεία εκτιμήσεως τα πέντε άκρα και διαστήματα εκτιμήσεως +/-2 χρόνια για τα τυπικά άκρα 1 και 2 καθώς και διάστημα εκτιμήσεως +/-1 έτος για τα ενδιάμεσα άκρα. Με άλλα λόγια, ο 20ετής κύκλος 2000-2020 περιγράφεται με ικανοποιητική πιθανότητα (ρ) πάνω από 70% όταν το Α1 ορίζεται το έτος 2000 και το Α2 το έτος 2020. Εάν το διάστημα εκτίμησης περιγράφεται ως Α1:1998-2002 και Α2:2018-2022 όπου οι τιμές που παίρνουν τα μακροοικονομικά μεγέθη είναι οι χαμηλότερες ενώ τα ενδιάμεσα περιγράφονται ως ΕΑ90:2004-2006, ΕΑ180:2009-2011 και ΕΑ270:2014-2016 όπου οι τιμές είναι πάντα υψηλότερες των Α1 και Α2 και η τιμή της μεταβλητής ΕΑ180 >ΕΑ90 καθώς και ΕΑ180>ΕΑ270, τότε ο οικονομικός κύκλος περιγράφεται με μεγάλη πιθανότητα (ρ) άνω του 90%.

Η πρώτη 10ετία του κύκλου είναι αυτή της επέκτασης, της ανόδου, της επάρκειας και του επιπέδου εμπιστοσύνης το οποίο αυξάνει μαζί με το οικονομικό και επενδυτικό κλίμα. Η ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας είναι παρούσα σε όλο αυτό το χρονικό διάστημα προφανώς με αυξομειώσεις αλλά με την γραμμή τάσης ανοδική. Προφανώς, διαφορετικοί 20ετείς οικονομικοί κύκλοι χαρακτηρίζονται και από διαφορετικό 'εύρος' των 10ετιών τους. Κατά το 1ο ήμισυ της 20ετίας, πέραν του ευνοϊκού οικονομικού κλίματος, οι προσδοκίες των καταναλωτών είναι αυξημένες όπως και αυτές των επενδυτών και των επιχειρήσεων. Η αισιοδοξία και οι αυξημένες προσδοκίες σε αυτά τα 10 πρώτα χρόνια, μαζί με μεγαλύτερες ευκαιρίες για απασχόληση και για επενδύσεις, αναπόφευκτα δημιουργούν πληθωριστικές πιέσεις υπό το κλίμα ευρύτερης ευφορίας. Αναπόφευκτα, επειδή τίποτα δεν υφίσταται στον κόσμο χωρίς το αντίθετο του, αυτό το κλίμα γενικότερης ευφορίας δημιουργεί κερδοσκοπικές τάσεις και 'φούσκες' (asset bubble) υπερτίμησης σε διάφορες κατηγορίες τόσο εμπράγματων όσο και άυλων αξιών.

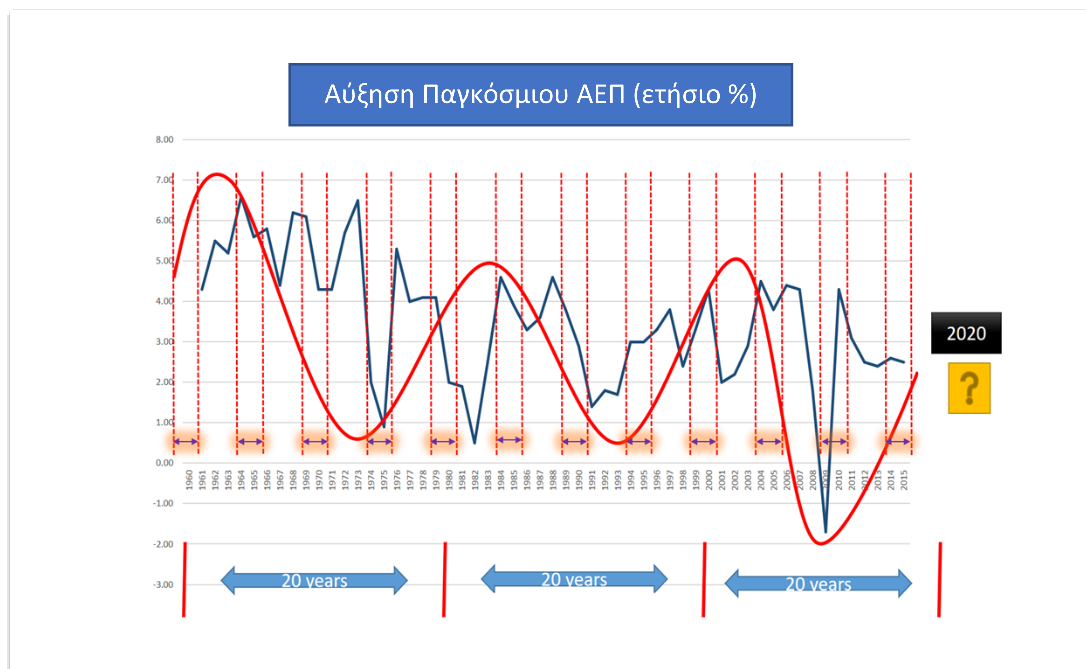
Ωστόσο, το πρώτο ήμισυ του 20ετούς κύκλου δεν αποτελεί μόνο διεύρυνση της παραγωγικότητας εργασίας και κεφαλαίου, οικονομικής βελτίωσης, κλπ. χωρίς να υπάρχουν εμπόδια και υπαναχωρήσεις. Η 10ετία, ορίζεται από γεγονότα-ορόσημα χωρίς να μπορεί να αποδοθεί αιτιώδη συνάφεια παρά μόνο προσανατολιστικά και τυπικά μπορεί να ορισθεί η αρχή της 10ετίας η οποία συμπίπτει και με την αρχή-ξεκίνημα του 20ετούς κύκλου. Το συμβατικό αυτό χρονικό σημείο, σηματοδοτεί την

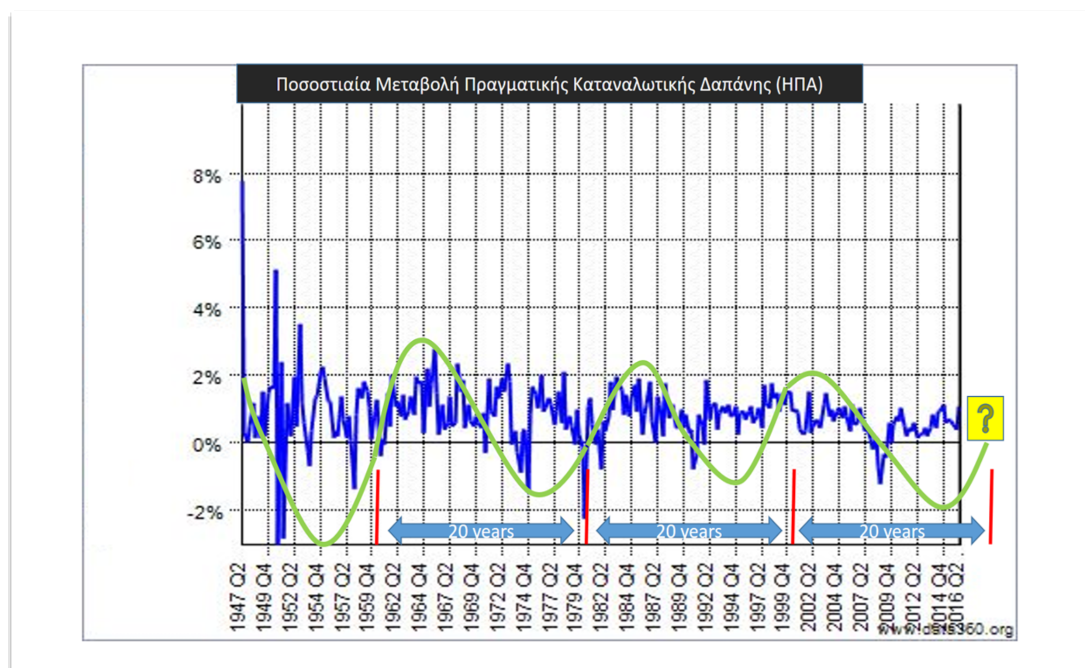
ολοκλήρωση του προηγούμενου 20ετούς κύματος ανάπτυξης-ύφεσης και την έναρξη ενός νέου κύκλου που σηματοδοτείται από μια νέα ιδέα, μια νέα πιεστική ανάγκη, ένα νέο Παράδειγμα ως απόρροια της γενικευμένης κρίσης (περιφερειακής ή πλανητικής) κατά το τέλος του προηγούμενου κύκλου είτε αυτή εξ όψεως διαφαίνεται ως αμιγώς οικονομική, πολιτική, κατανομής ισχύος, κλπ.

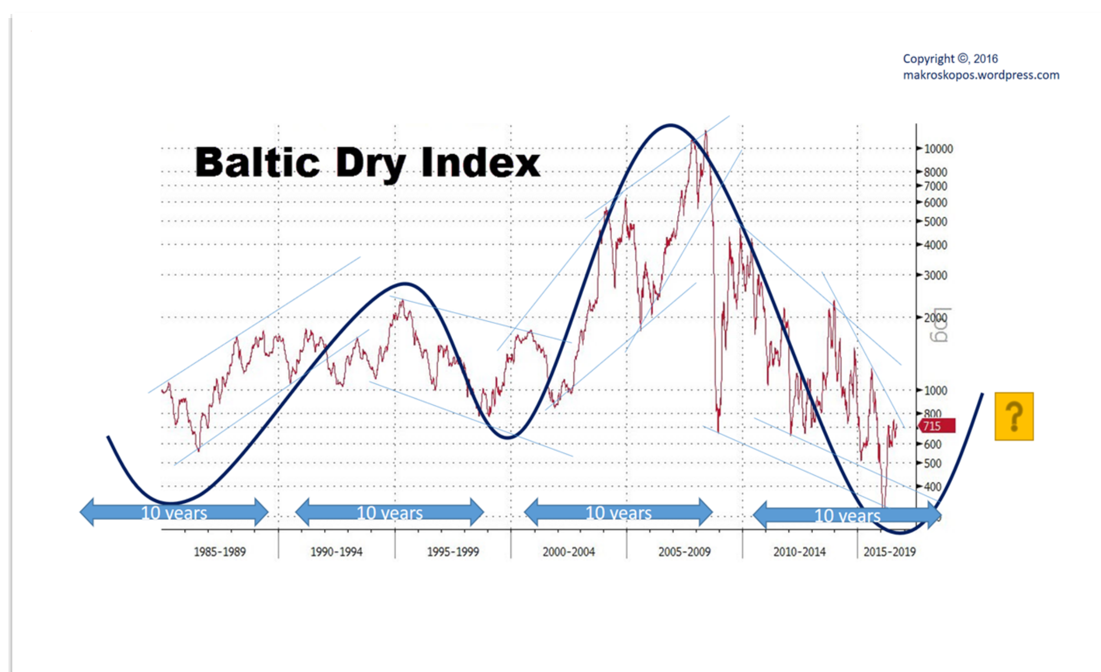
Στην τυπικά ανοδική του τάση κατά την πρώτη 10ετία, ο οικονομικός κύκλος βρίσκει τα πρώτα εμπόδια ανάκαμψης στο 5ο κατά μ.ό. έτος από την έναρξη του αλλά το βασικό concept που τον χαρακτηρίζει, εξακολουθεί να υφίσταται και να διατηρεί το momentum για περαιτέρω επέκταση-ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας. Το τέλος του πρώτου μισού της 20ετίας, βρίσκει τον βασικό οικονομικό κύκλο στην πλήρη ανάπτυξη του, στο όριο εκείνο της αύξησης του παραγόμενου προϊόντος το οποίο δεν θα μπορέσει να διευρύνει στα επόμενα 10 χρόνια και μέχρι να ολοκληρωθεί ο 20ετής κύκλος. Το δεύτερο μισό της 20ετίας, προετοιμάζει για την αντιστροφή της τάσης για ύφεση και συρρίκνωση. Περίπου, στα 2/3 του συνολικού κύκλου, τυπικά μεταξύ 14 και 16 χρόνων, τα αρχικά χαρακτηριστικά ή το γενικό concept που ξεκίνησε μαζί με τον 20ετή κύκλο, οι οικονομικές και πολιτικές λύσεις που εφαρμόσθηκαν προκειμένου αντιμετωπισθούν τα προβλήματα που είχαν προκληθεί στον προηγούμενο κύκλο και ιδιαίτερα όσο πλησιάζαμε προς την ολοκλήρωση του, αποτελούν πλέον τον επόμενο κύκλο προβλημάτων. Οι πολιτικές που εφαρμόσθηκαν κατά την 1η 10ετία δεν μπορούν να λειτουργήσουν εκτονωτικά και κατά το τελευταίο 4ο του κύκλου είναι ορατό ότι αποτελούν τροχοπέδη στην ανάκαμψη των οικονομικών δεικτών. Τα νέα προβλήματα απαιτούν νέες λύσεις και εφόσον η επιμονή στην επίλυση τους ανθίσταται με την χρήση των παλαιών μεθόδων, τελικά την λύση την δίνει νομοτελειακά μια κρίση, ένα κραχ, ένα μη προβλέψιμο γεγονός προκειμένου αναγκαστικά από εκεί και μετά ξεκινήσει κάτι καινούργιο – ο νέος 20ετής οικονομικός κύκλος.

Τα γενικά χαρακτηριστικά της δεύτερης 10ετίας είναι ο περιορισμός της ανάπτυξης και η σταδιακή έναρξη μιας ανάλογης χρονικά υφεσιακής πορείας όπου οι ρυθμοί ανάπτυξης μειώνονται. Στην προσπάθεια της ανάσχεσης της πτωτικής τάσης του παραγόμενου προϊόντος, αυξάνεται ο κεντρικός έλεγχος των θεσμικών οργάνων και των κυβερνήσεων, ο κρατικός παρεμβατισμός στην προσπάθεια να

αντιστρέψει την ύφεση, δημιουργεί νέες και μεγαλύτερες δομές ελέγχου και ρυθμιστικών κανόνων των αγορών και της πολιτείας. Τα εμπόδια και οι περιορισμοί που παρουσιάζονται στα επιχειρηματικά σχέδια και στον ανταγωνισμό, θέτουν το σύστημα εξουσίας σε μεγαλύτερη αφύπνιση όπου προσπαθεί να ρυθμίσει περαιτέρω την ασφάλεια και την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού οικοδομήματος διαβλέποντας τα προβλήματα στον ορίζοντα. Νέες τάξεις πραγμάτων τείνουν να δημιουργηθούν επιβάλλοντας ακόμη και με βίαιο τρόπο κυρώσεις προκειμένου διασφαλισθεί το υφιστάμενο καθεστώς κάθε είδους εξουσίας. Η αστάθεια του οικονομικού συστήματος, δημιουργεί εξ ανάγκης ρεαλιστικές προσεγγίσεις σύμφωνα με τις οποίες συμμαχίες, ενώσεις, κλπ. μετατρέπονται σε συμβάσεις διευθέτησης εθνικών ερεισμάτων και ανακατανομής ισχύος. Η ανακατανομή της ισχύος στην διεθνή σκακιέρα προκύπτει από το εύθραυστο οικονομικό περιβάλλον το οποίο αξιώνει μεγαλύτερο παρεμβατισμό στο διεθνές εμπόριο, με ταυτόχρονη δημιουργία τεχνητών εντάσεων όπου οι θερμές εστίες εκδήλωσης τους είναι διασυνοριακές διενέξεις υψηλής γεωπολιτικής και γεωοικονομικής αξίας καθόσον άπαντες οι δρώντες προσπαθούν να διευρύνουν ή να ανακτήσουν ζωτικό χώρο ο οποίος ‘παραμελήθηκε’ εν μέσω γενικευμένης ευφορίας κατά το πρώτο ήμισυ της 20ετίας.

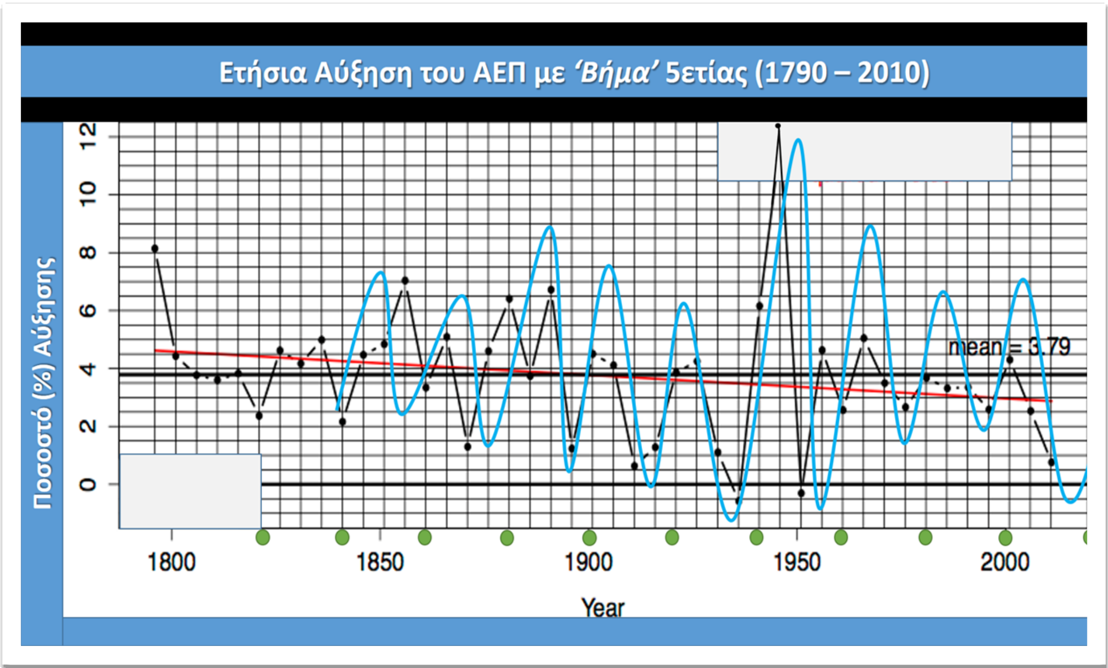

Πηγή:http://www.zerohedge.com/news/2016-08-31/global-supply-chains-paralyzed-after-worlds-7th-largest-container-shipper-files-bank Ο δείκτης **Baltic Dry Index** (**BDI**) είναι ένας οικονομικός δείκτης, κύριος κατά πολλούς, καθόσον βοηθά στην πρόβλεψη της οικονομικής δραστηριότητας στο σύνολο της. Αυτό που παρέχει είναι μια εκτίμηση της τιμής που διαμορφώνεται μέσω της διεθνούς ναυλαγοράς από την θαλάσσια διακίνηση βασικών πρώτων υλών. Στην ουσία δηλαδή ο BDI μετράει την ζήτηση για χωρητικότητα μεταφοράς θαλασσίως σε σχέση με την προσφορά πλοίων ξηρού φορτίου.

Πηγή: https://tradingeconomics.com/commodity/baltic retrieved on 24 June 2020

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

‘Mainstream Economics’ vs Οικονομικών Κύκλων

4.1 Τα Αδιέξοδα των Mainstream Economics Επιζητούν Λύσεις

Ανέκαθεν, η **επιστήμη** κυνηγούσε την αιτία των πραγμάτων είτε για να οικειοποιηθεί είτε για να χρησιμοποιήσει την γνώση σε οτιδήποτε περιβάλλει και εμπλέκει την ζωή των ανθρώπων. Βέβαια, το πρόβλημα της επιστήμης ήταν πάντα διττό. Είτε, έβαζε ***‘το κάρο μπροστά από το άλογο’***[291] και προσπαθούσε να καταλήξει εκεί όπου η ίδια η επιστήμη ήταν πεπεισμένη εξ’ υπαρχής ότι ήθελε να πάει είτε, για λόγους ιδιοτέλειας, αποφάσιζε ότι τα αίτια ήταν μια σαφώς καθορισμένη ομάδα παραμέτρων, οι οποίες ταίριαζαν ως αφήγημα με εκείνες τις κοινωνικές ομάδες που διεκδικούσαν ταξικά συμφέροντα, δύναμη, εξουσία, πλούτο. Το κλίμα και η λεγόμενη **‘κλιματική αλλαγή’** είναι πιθανόν η πιο ακραία περίπτωση συγκάλυψης και καταδολίευσης από ένα μέρος της επιστημονικής κοινότητας για χάρη πολιτικών σκοπιμοτήτων και μάλιστα μεθοδεύσεων από υπερκρατικούς θεσμούς.

Το **“Climate-Gate”** (2009)[292], ήρθε στην επιφάνεια όταν **Ρώσοι hackers[293]** δημοσίευσαν πάνω από 160 Mb ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και ‘πηγαίου κώδικα’ υπολογιστή (source code) μεταξύ συνεργαζόμενου ερευνητικού προσωπικού του Climate Research Unit, ινστιτούτου του University of East Anglia, θεωρούμενου ενός από τα κυρίαρχα και συνεργαζόμενα ερευνητικά κέντρα με το IPCC (Intergovernmental Policy on Climate Change) των Ηνωμένων Εθνών, για την μελέτη της φυσικής και ανθρωπογενούς κλιματικής αλλαγής. Το τεραστίων διαστάσεων επιστημονικό σκάνδαλο κατέδειξε μια βαθιά διαφθορά, απάτη και εγκληματική

[291]https://www.city-journal.org/global-warming?fbclid=IwAR21EBqww9sIjCSsTnErt0FkF3CWxfX-cSg-ml2DhQCjvLbKz8VbsW4l83g
[292] https://wattsupwiththat.com/climategate/ Εμβριθής ανάλυση και με χρονολογική σειρά όλων των γεγονότων που προέκυψαν μετά το hacking του CRU/University of Anglia το 2009.
[293] https://wikileaks.org/wiki/Climatic_Research_Unit_emails%2C_data%2C_models%2C_1996-2009

δραστηριότητα το οποίο επί της ουσίας ήταν ένα πολιτικό σκάνδαλο που έθεσε τον προβληματισμό στην κοινωνία για το ποιοι και γιατί βρίσκονται πίσω από την **Συμφωνία της Κοπεγχάγης** (Copenhagen Accord -2009)[294] η οποία εν πολλοίς ενέκρινε την συνέχιση της πολιτικής του **Πρωτοκόλλου του Κιότο** (Kyoto Protocol-1997)[295]. Από τα emails αυτά, αποκαλύφθηκε ότι συγκεκριμένοι επιστήμονες-ερευνητές, χρηματοδοτούμενοι από τον ΟΗΕ, συζητούσαν για διαγραφή στοιχείων, 'κατασκευασμένα' στοιχεία για επιστημονικά περιοδικά, διατήρηση εκτός επιστημονικών επιθεωρήσεων (**peer-reviewed journals**) ακαδημαϊκών αντιτιθέμενων στο αφήγημα της **'υπερθέρμανσης του πλανήτη'**, την χρήση διαφόρων τεχνασμάτων και την απόκρυψη χρονικών περιόδων με σκοπό την απόκρυψη περιόδων που παρουσίαζαν μείωση των θερμοκρασιών, κλπ.

Η πρόσφατη ενασχόληση των ΜΜΕ, των κυβερνήσεων και της ακαδημαϊκής κοινότητας για το κλίμα τα τελευταία 50 έτη, κάνει έντονη την αίσθηση της χειραγώγησης του κλίματος του πλανήτη για πολιτικο-οικονομικούς λόγους. Η 10ετία του '60 και του '70 έβριθε από δημοσιεύματα και επιστημονικές μελέτες για την επερχόμενη εποχή ψύξης της γης (**Mini Ice Age**) η οποία τελικά ποτέ δεν ήρθε. Στην συνέχεια, η μεθόδευση και η προπαγάνδα έγιναν καθαρά ψυχολογικές επιχειρήσεις όπου η 'υπερθέρμανση του πλανήτη' ήταν αυτή που πήρε σειρά στο αφήγημα και μάλιστα με ένα τρόπο που δεν άφηνε περιθώρια αντίδρασης. Την στοχοποίηση του ανθρώπου ως τον υπ' αριθμό ένα υπαίτιο (ανθρωπογενής παράγοντας) για την ύπαρξη του '**φαινομένου του θερμοκηπίου'** (greenhouse effect) και μάλιστα, μέσω της έκλυσης διοξειδίου του άνθρακα (CO2) από το αυτοκίνητο, το καλοριφέρ και το κρέας που καταναλώνει ο πολίτης, θεωρώντας τα καύσιμα ως ο σημαντικότερος παράγοντας της αύξησης της μέσης θερμοκρασίας της γήινης ατμόσφαιρας.

Στα τέλη της 10ετίας του '90, η ρητορική της 'υπερθέρμανσης του πλανήτη' μεταλλάχθηκε σε μια πιο **'one size fits all'** λογική της **'κλιματικής αλλαγής'** όπου κάθε θερμοκρασιακή διακύμανση, είτε πάνω είτε κάτω, θα μπορούσε πλέον ασύστολα να αποδοθεί στον ανθρωπογενή παράγοντα του εκλυόμενου άνθρακα και λίαν

[294] https://unfccc.int/resource/docs/2009/cop15/eng/l07.pdf
[295] https://unfccc.int/process-and-meetings#:2cf7f3b8-5c04-4d8a-95e2-f91ee4e4e85d

προσφάτως πήρε πλέον την μορφή του **'κλιματικής κρίσης'** (climate crisis) ή της **'κλιματικής έκτακτης ανάγκης'** (climate emergency) ούτως ώστε το 'μήνυμα' να είναι δραματικότερο με άμεσες συνέπειες που εμπλέκει όλους τους κατοίκους αυτού του πλανήτη καθόσον από τις αλλαγές του κλίματος ουδείς μπορεί κυριολεκτικά να διαφύγει ή να αναβάλει για αργότερα τις συνέπειες[296] [297]. Το **"Climate-Gate"** πέραν των άλλων, υποδηλώνει μια τεραστίων διαστάσεων πολιτική και κοινωνική μηχανική χωρίς προηγούμενο στην ιστορία του κόσμου όπου ***'η πολιτική έρχεται πρώτα και η επιστήμη ακολουθεί'***[298]

Η πολιτική ατζέντα είναι ευδιάκριτη, πλέον και στους πιο δύσπιστους. Η 'κλιματική αλλαγή' εμπεριέχει δισεκατομμύρια σε έμμεσους και άμεσους φόρους, διεθνή οικονομικό έλεγχο των κρατών, χρηματικοποίηση των εκπομπών άνθρακα και εμπορική εκμετάλλευση, επιστροφή σε μορφές εμπορίου μεταφορών και παραγωγικών συντελεστών της οικονομίας με σταδιακή αποβιομηχάνιση της παγκόσμιας οικονομίας πριν το 1850, μείωση των προσωπικών ελευθεριών με αντίστοιχη αύξηση της παρουσίας του Οργουελιανού κράτους-αστυνόμου, μείωση της αυτοδιάθεσης του ατόμου μέχρι του σημείου της μείωσης των γεννήσεων[299] και ίσως και την αναγκαστική επιλογή του κανιβαλισμού(!)[300] για την μείωση του πληθυσμού του πλανήτη. Ακόμη και η εξόφθαλμη και χωρίς περιστροφές εμπλοκή των Κεντρικών Τραπεζών στο στοίχημα της μετα-παγκοσμιοποιητικής εποχής και του reset που 'απαιτεί' η λιμνάζουσα παγκόσμια οικονομία, δίνει την σαφή βεβαιότητα ότι το στοίχημα της 'κλιματικής αλλαγής' είναι προφάσεις εν αμαρτίαις πολιτικές όπου η φυσική κυκλικότητα του γήινου κλίματος αλλά και των οικονομικών κύκλων της αέναης ανάπτυξης-ύφεσης ή αλλιώς του **'Αόρατου Χεριού' (The invisible Hand)**

[296] https://www.theguardian.com/environment/2019/may/17/why-the-guardian-is-changing-the-language-it-uses-about-the-environment
[297] https://www.theguardian.com/environment/2019/oct/16/guardian-language-changes-climate-environment
[298] https://www.zerohedge.com/article/global-warming-exposed-un-funded-fraud
[299] https://www.bbc.com/news/world-us-canada-49601678
[300] https://nypost.com/2019/09/09/scientist-suggests-eating-human-flesh-to-fight-climate-change/

που υπαινίχθηκε[301] ο **Adam Smith**[302], μπορούν να χειραγωγήσουν κατά το δοκούν την 'ειμαρμένη' ανάγκη.

Οι **Κεντρικές Τράπεζες** εδώ και 12-13 χρόνια απέδειξαν ότι ματαιοπονούν να αναθερμάνουν τις δυτικές οικονομίες από την συνεχιζόμενη ύφεση η οποία μετά το 2015, διαφαίνεται ότι επιδεινώνεται αντί να επιδεικνύει σημάδια ανάκαμψης. Η ματαιοπονία των Κ. Τραπεζών των αναπτυγμένων κρατών της Δύσης, έγκειται στην προσκόλληση και εμμονή τους στις πολιτικές της **'Μοντέρνας Νομισματικής Θεωρίας - ΜΝΘ'** (Modern Monetary Theory - MMT) όπου η Κ. Τράπεζα μπορεί να εκδίδει χρήμα χωρίς όριο προκειμένου δημιουργήσει στην συγκεκριμένη περίπτωση πληθωρισμό. Ο πληθωρισμός κατά την 'ορθόδοξη' οικονομική επιστήμη υπονοεί και αύξηση της ζήτηση ώστε να αναθερμανθεί η οικονομία και ξεφύγει από την διαρκή ύφεση και τον αποπληθωρισμό και όλα αυτά σε ένα 'ανορθόδοξο' περιβάλλον αρνητικών επιτοκίων. Όμως, οι κεντρικοί τραπεζίτες δεν αφέθηκαν μόνοι τους στην 'πλάνη' της ΜΝΘ. Ήταν οι πολιτικοί εκείνοι καθώς και οι κυβερνήσεις τους που θεώρησαν ότι αφού η αύξηση της **προσφοράς χρήματος** (money supply) μέσω των προγραμμάτων **'ποσοτικής χαλάρωσης'** (quantitative easing) δεν δημιουργεί πληθωρισμό, πόσο μάλλον δε και **υπερπληθωρισμό** (hyperinflation), θα μπορούν να δαπανούν μέσω της δημοσιονομικής πολιτικής της κάθε χώρας 'κόβοντας' χρήμα χωρίς όρια και δανειζόμενοι από τον εαυτό τους αενάως.

Ωστόσο, διαφεύγει από οικονομολόγους και αναλυτές ότι περίπου το 60% (αξίας 500 δις δολαρίων) της νομισματικής κυκλοφορίας του αμερικανικού δολαρίου κυκλοφορεί εκτός ΗΠΑ[303] εφόσον το αμερικανικό δολάριο είναι το **παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα** (world reserve currency). Πάνω από το 42% του αμερικανικού δημόσιου χρέους (US national debt)[304] διακρατείται από τραπεζικά ιδρύματα, θεσμικούς επενδυτές, hedge funds, κλπ. τρίτων χωρών του εξωτερικού. Επίσης, διαφεύγει όσον αφορά την **Ευρωζώνη** ότι η **ΕΚΤ** – Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα,

---

[301] https://www.armstrongeconomics.com/

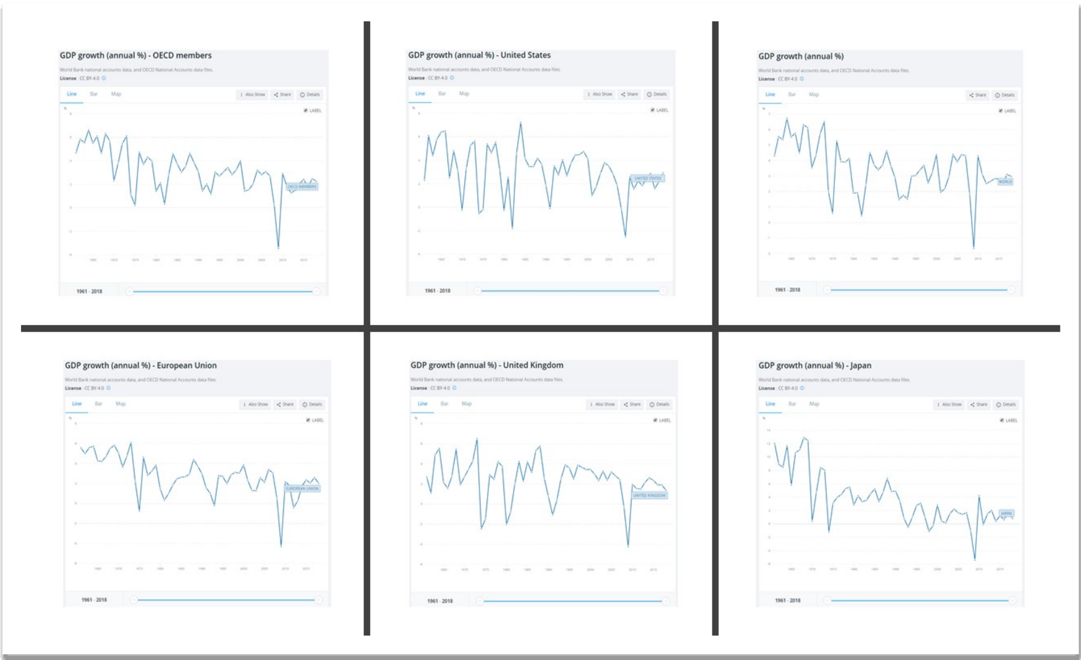
[302] Η αναφορά του Adam Smith στο «Αόρατο Χέρι», The Invisible Hand, εντοπίζεται στα δύο έργα του, *"The Theory of Moral Sentiments"* γραμμένο το 1759 καθώς και στο κλασσικό, *"The Wealth of Nations"* που κυκλοφόρησε το 1776.

[303] https://www.stlouisfed.org/publications/central-banker/spring-2007/how-us-currency-stacks-upat-home-and-abroad

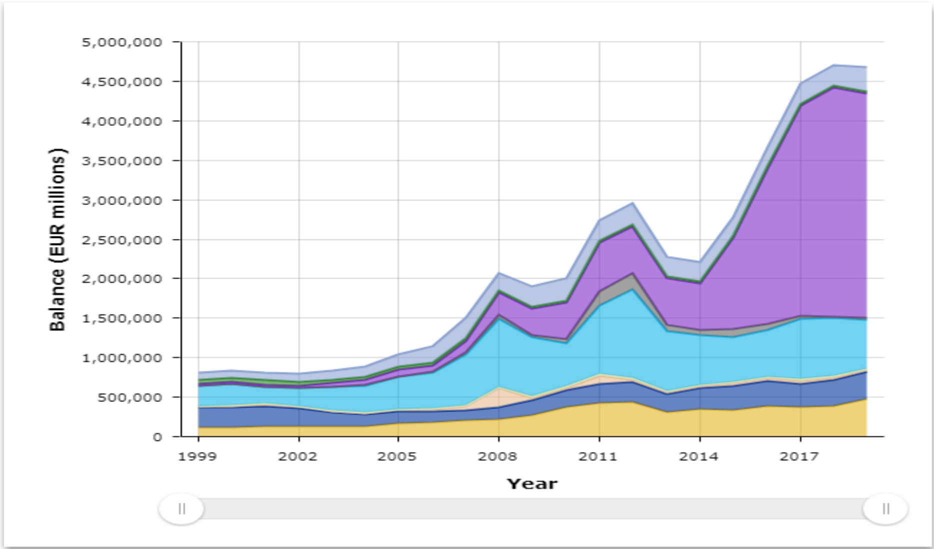
[304] https://www.armstrongeconomics.com/armstrongeconomics101/economics/the-fallacy-of-mmt/

αύξησε μέσα σε μια 20ετία (1999-2019) τα στοιχεία του Ισολογισμού της κατά 600% περίπου και πλέον το Ενεργητικό του Ευρω-συστήματος (Euro-system) υπερβαίνει το 40% του ΑΕΠ των κρατών-μελών της Ευρωζώνης. Και όλα αυτά, σε ένα περιβάλλον όπου η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε ένα κύκλο διαρκούς **αποπληθωρισμού** (deflation) και μάλιστα από την 10ετία του 1970, οι κεντρικοί τραπεζίτες βλέπουν σαν οδό διαφυγής από το τέλμα που έχουν περιέλθει, την κλιματική αλλαγή ως ευκαιρία άσκησης νομισματικής και παρεμβατικής δημοσιονομικής πολιτικής.

Αποτελεί ανάθεμα για την επιστημονική σκέψη ότι δεν μπορεί να επηρεάσει επ’ ουδενί τον **οικονομικό κύκλο** (business cycle) παρά μόνο, να αυξήσει ή να μειώσει την μεταβλητότητα (amplitude) της δυναμικής του, αλλά όχι να τον αντιστρέψει. Η οικονομία είναι ένα ανοιχτό **θερμοδυναμικό σύστημα** το οποίο υπόκειται στην ύπαρξη του φαινομένου του **θερμοδυναμικού κύκλου** καθόσον σε διαφορετική περίπτωση, εάν η οικονομία ήταν ένα γραμμικό (linear) σύστημα, τότε θα έφθανε σε μια ομογενοποίηση όλων των επιμέρους μερών της, ήτοι σε μια μέγιστη τιμή της εντροπίας της η οποία θα σήμαινε με φυσικούς όρους την πλήρη αποδιοργάνωση των πάντων και κατ’ ακολουθία την παύση κάθε δραστηριότητας συνυφασμένης με την ύπαρξη της ίδιας της ζωής. Άρα, ένα τέτοιο φαινόμενο τύπου **White Earth Effect** δεν θα μπορούσε ποτέ να γίνει για την παγκόσμια οικονομία και επομένως η κυκλικότητα της εμπεριέχεται σαν αναπόσπαστη ιδιότητα της ίδιας της ‘φύσης’ της οικονομίας.

Πηγή: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=GB&view=chart World Bank, National Accounts Data and OECD National Accounts Data files. Εξετάζοντας το ποσοστό (%) της ετήσιας αύξησης του ΑΕΠ από το 1961 έως το 2018, διαπιστώνεται ότι ο παγκόσμιος πλούτος βρίσκεται σε συρρίκνωση (contraction) στην ουσία από το τις αρχές της 10ετίας του '70 και κυρίως από το 1973-74, περίοδος που συμπίπτει με την 1^{η} πετρελαϊκή κρίση. Από τότε, υπάρχουν μικρές περίοδοι ανακάμψεων, ωστόσο η συνολική τάση είναι πτωτική μέχρι τις μέρες μας.

	Balance (EUR millions) 2019
A1 Gold and gold receivables	470,742
A2 Claims on non-euro area residents denominated in foreign currency	349,657
A3 Claims on euro area residents denominated in foreign currency	22,074
A4 Claims on non-euro area residents denominated in euro	17,491
A5 Lending to euro area credit institutions related to monetary policy operations denominated in euro	624,232
A6 Other claims on euro area credit institutions denominated in euro	18,816
A7 Securities of euro area residents denominated in euro	2,847,140
A8 General government debt denominated in euro	23,380
A9 Other assets	299,670
Total:	4,673,202

Πηγή: European Central Bank/Eurosystem, Ενοποιημένος Ισολογισμός, Στοιχεία Ενεργητικού 2019, https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/balance/html/index.en.html

Γι’ αυτό πλέον, η αμερικανική FED[305], η ΕΚΤ, η Τράπεζα της Αγγλίας και η Τράπεζα της Ιαπωνίας[306], έχουν πλέον υιοθετήσει την κλιματική αλλαγή σαν κομμάτι της αποστολής τους σαν να επρόκειτο η αύξηση της μέσης θερμοκρασίας της γης να είχε άμεση επίπτωση στην σταθερότητα της νομισματικής κυκλοφορίας σε μια οικονομία, η οποία υπό κανονικές συνθήκες θα θεωρείτο η πρώτιστη μέριμνα της λειτουργίας μιας εθνικής κεντρικής τράπεζας. Στην ιχνηλάτηση του σημαινομένου βοηθούν οι δηλώσεις των ίδιων των κεντρικών τραπεζιτών. Ο πρώην επικεφαλής τραπεζίτης της Τράπεζας της Αγγλίας, **Mark Carney**, προειδοποιεί ότι *‘…τώρα, **ενεργητικά τραπεζών αξίας 120 τρις δολαρίων** και διαχειριστές κεφαλαίων απαιτούν το ‘ξεσκέπασμα’ σχετικά με την χρηματοδότηση επενδύσεων σε ορυκτά καύσιμα…το θέμα όμως είναι ότι τα πράγματα δεν κινούνται αρκετά γρήγορα’*[307] χωρίς ωστόσο να αιτιολογεί ή να επισημαίνει ότι στον αντίποδα του προβλήματος, ελλοχεύει ένας πολύ πιο απτός και μεγαλύτερος χρηματοοικονομικός κίνδυνος. Είναι το γεγονός ότι ενώ το παγκόσμιο ΑΕΠ, δηλαδή ο παγκόσμιος πλούτος, υπολογίζεται περί τα **90 τρις** δολάρια, τα ενεργητικά στοιχεία των τραπεζικών ιδρυμάτων ξεπερνούν το παραγόμενο προϊόν του πλανήτη κατά **35 τρις**, τα οποία δεν είναι τίποτα άλλο από μια χρηματοοικονομική βόμβα στο παγκόσμιο τραπεζικό οικοδόμημα. Ακόμη και ένα ‘τυχαίο’ γεγονός πετάγματος μιας πεταλούδας, απειλεί ανά πάσα στιγμή να

[305] https://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/brainard20191108a.htm
[306] https://www.japantimes.co.jp/news/2019/11/28/business/bank-japans-kuroda-offers-endorsement-fiscal-spending-warns-climate-change-risks/#.XlTXeCgzZPb
[307] https://www.bbc.com/news/business-50868717

συμπαρασύρει τις διεθνείς χρηματαγορές, τις κεφαλαιαγορές και εν τέλει να δημιουργήσει μια πλανητική οικονομική κρίση. Σε λιγότερο από 3 μήνες από τις δηλώσεις του Mark Carney, τον Μάρτιο του 2020, τα προληπτικά μέτρα των δυτικών κυβερνήσεων για κατ' οίκο περιορισμό του πληθυσμού προκειμένου αντιμετωπισθεί ο κορωναϊός, είχε σαν αποτέλεσμα το τυχαίο πέταγμα της 'πεταλούδας από το Wuhan' να δημιουργήσει ένα πρωτοφανές παγκόσμιο οικονομικό 'tsunami' που άφησε την διεθνή οικονομία σε κωματώδη κατάσταση.

Το πόσο θα μπορούσε να ζημιώσει τον τραπεζικό τομέα μια 'τυχαία' κρίση τύπου **'butterfly effect'** – συγκεκαλλυμένη όμως με την πιθανότητα ενός 'κλιματικού σοκ' μέχρι το 2050 παρά το φαιδρό του πράγματος όπου πολιτικοί στις ΗΠΑ προβλέπουν το τέλος του κόσμου σε μόλις 12 χρόνια από το 2019[308] – το αναδεικνύει επιστολή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (European Parliament)[309] προς την επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, **Christine Lagarde.** Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καλεί την ΕΚΤ να αναλογισθεί ότι ένα τέτοιο αρνητικό ενδεχόμενο θα μπορούσε να ανέλθει στα **24 τρις** δολάρια υπό την μορφή απώλειας ή απομείωσης χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων γι' αυτό και '*…χωρίς περαιτέρω καθυστέρηση, η ΕΚΤ θα πρέπει να δεσμευτεί στην σταδιακή εξάλειψη από το χαρτοφυλάκιο της στοιχείων του ενεργητικού 'εντάσεως άνθρακα' (**carbon assets incentives**), ξεκινώντας με την άμεση αποεπένδυση σε αξιόγραφα που προέρχονται από λιγνιτικά projects'*[310]

Παρά την αναμενόμενη εθνική ατζέντα της Κ. Τράπεζας της Γερμανίας όπου κάθε σκέψη ενοποίησης των δημοσίων χρεών των κρατών-μελών της Ευρωζώνης αποτελεί 'casus belli' για τα γερμανικά συμφέροντα και για την εγγενή φοβία μιας νέας Βαϊμάρης υπό την σκέπη του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος, **ο κεντρικός τραπεζίτης της Bundesbank**, **Jens Weidmann**, προειδοποιεί: '*Στέκομαι επικριτικά*

[308] Δήλωση της Alexandria Ocasio-Cortez, μέλος του Δημοκρατικού Κόμματος και αντιπρόσωπος στο αμερικανικό Κογκρέσο, κατά την ομιλία της στην διάρκεια του Women's Unity Rally στο Foley Square στις 19 Ιανουαρίου 2019 στην Νέα Υόρκη. https://eu.usatoday.com/story/news/politics/onpolitics/2019/01/22/ocasio-cortez-climate-change-alarm/2642481002/

[309] http://www.positivemoney.eu/wp-content/uploads/2019/11/Open-Letter-to-Christine-Lagarde-on-climate-change.pdf

[310] https://www.ft.com/content/61ef385a-1129-11ea-a225-db2f231cfeae

απέναντι σε αυτούς που ισχυρίζονται ότι οι νομισματικές αρχές χρειάζονται να γίνουν 'πράσινες' (go green) με το να εισάγουν, για παράδειγμα, πολιτικές 'πράσινης ποσοτικής χαλάρωσης' ***(green QE)*** *ή παραχωρώντας συγκεκριμένα προνόμια σε 'πράσινα' στοιχεία ενεργητικού και στο πλαίσιο παροχής εγγυήσεων (collaterals)*[311]*…Το καθήκον μας είναι να διατηρούμε την σταθερότητα του γενικού επιπέδου τιμών και η εφαρμογή τέτοιων πολιτικών θα πρέπει να ευθυγραμμίζεται με την αρχή της ουδετερότητας απέναντι στην αγορά.'*[312]

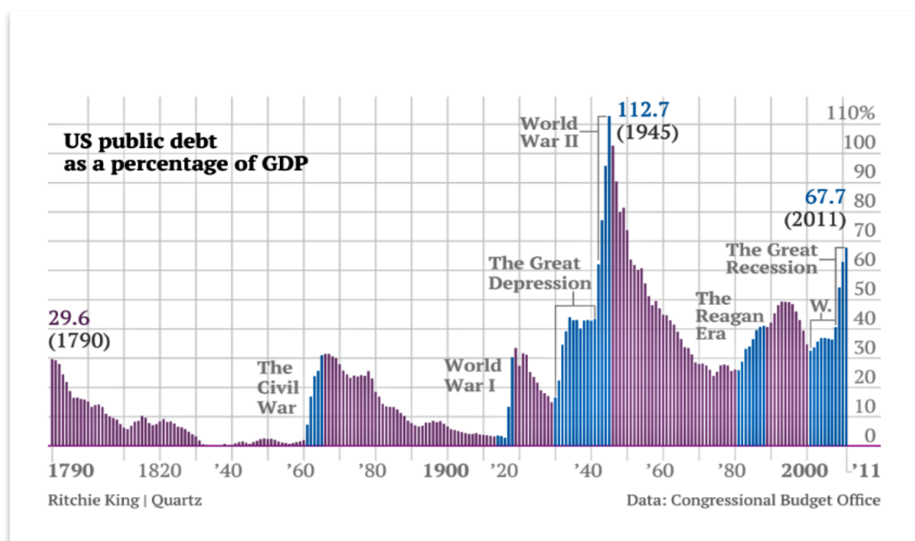
Στις σημαντικότερες υφέσεις και οικονομικές κρίσεις της τελευταίας 20ετίας, περιλαμβάνονται: η 'φούσκα' στις ΗΠΑ των **Dot.com** (2000-2002), η κρίση των **subprime mortgages** (2007-2009) και η παρεπόμενη χρηματοοικονομική κρίση στις ΗΠΑ **(Financial Crisis)** η οποία στην συνέχεια μετεξελίχθηκε σε **παγκόσμια οικονομική ύφεση** (The Great Recession, 2009-) και η οποία ουσιαστικά δεν έχει ακόμη οδηγήσει την διεθνή οικονομία σε ρυθμούς βιώσιμης ανάκαμψης. Ταυτόχρονα, **η ευρωπαϊκή κρίση δημόσιου χρέους (European sovereign debt crisis)** από το 2009 μέχρι και σήμερα στην οποία περιλαμβάνεται και **η ελληνική κρίση δημοσίου χρέους** (Greek government-debt crisis) και η οποία εξακολουθεί να σοβεί εδώ και μια 10ετία χωρίς σημάδια ανάκαμψης, είναι ορισμένες από τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετώπισε, και εξακολουθεί να αντιμετωπίζουν τα εθνικά και διεθνή συστήματα εξουσίας. Ειδικότερα, τόσο η παγκόσμια οικονομική ύφεση η οποία υφέρπει από το 2008, όσο και η στα καθ' ημάς ευρωπαϊκή κρίση δημοσίου χρέους, δείχνουν χωρίς περιστροφές ότι οι συνταγές θεραπείας και αντιμετώπισης μιας πρωτόγνωρης οικονομικής δυσπραγίας, που όμοια της τα τελευταία 120 χρόνια είδαμε μόνο στην **Μεγάλη Κρίση** (The Big Depression, 1929-32), όχι μόνο δεν έχουν φέρει την ανάκαμψη αλλά αντίθετα έχουν εντείνει μια ανεξέλεγκτη περιδίνηση αποπληθωρισμού με κορωνίδα την ανεξέλεγκτη διόγκωση του χρέους του δημόσιου τομέα.

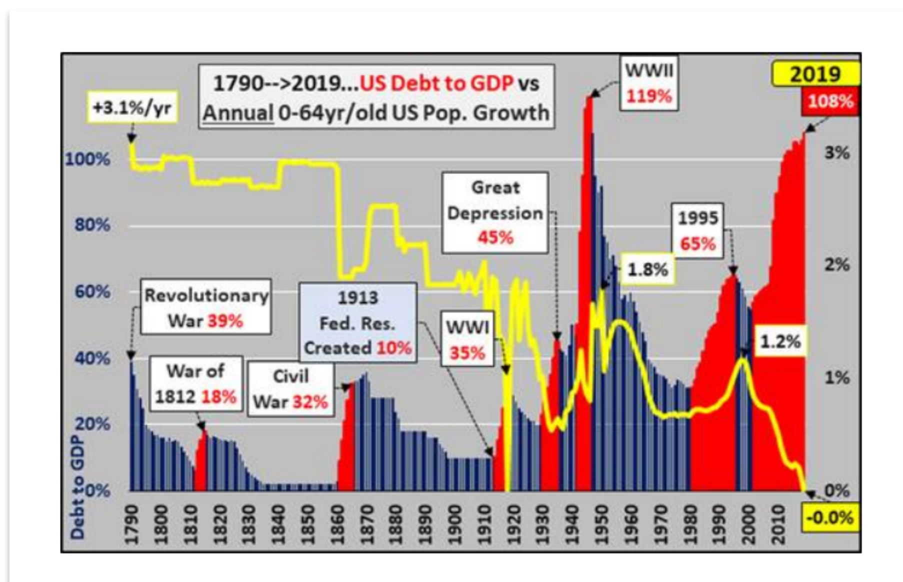
[311] Επί της ουσίας, πρόγραμμα 'ποσοτικής χαλάρωσης-QE' μέσω αγοράς από την ΕΚΤ κρατικών και ιδιωτικών ομολόγων με την προϋπόθεση του 'πράσινου' αποτυπώματος της εμπλεκόμενης δραστηριότητας η οποία άμεσα θα λαμβάνει υπόψη την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και θα επενδύει στην 'πράσινη οικονομία' και στην 'αειφόρο ανάπτυξη'

[312] https://www.bundesbank.de/en/tasks/topics/weidmann-and-mauderer-protecting-the-climate-a-hugely-important-topic-for-central-banks--812660

Σε αυτή την 20ετία, φάνηκε η δραματική ένδεια της mainstream οικονομικής επιστημονικής σκέψης. Δεν κατάφερε κατ' ελάχιστο να αναστείλει όχι μόνο την μακροχρόνια ύφεση που βιώνουν οι 'δυτικές' οικονομίες αλλά ούτε και να διαβλέψει την Μεγάλη Κρίση του 2007-08 που προκλήθηκε από την αγορά των **subprime mortgages** (δανείων χαμηλής διασφάλισης) στην αμερικανική αγορά. Καταφανής και η αποτυχία των οικονομολόγων να αναστείλουν στην συνέχεια την 10ετή υφεσιακή πορεία της παγκόσμιας οικονομίας παρά την χρησιμοποίηση 'ετερόδοξων' μεθόδων όπως τα προγράμματα 'ποσοτικής χαλάρωσης' (QE) των κυριότερων Κ. Τραπεζών για την δημιουργία πληθωρισμού. Μαζί με το QE, εφαρμόσθηκαν και άλλες 'εξωτικές' νομισματικές πολιτικές με την επιβολή **αρνητικών επιτοκίων** με σκοπό την υποτιθέμενη μείωση της αποταμίευσης των καταναλωτών λόγω μηδενικών ή αρνητικών αποδόσεων και ένεκα αυτού την υποτιθέμενη αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης ή της επενδυτικής δραστηριότητας.

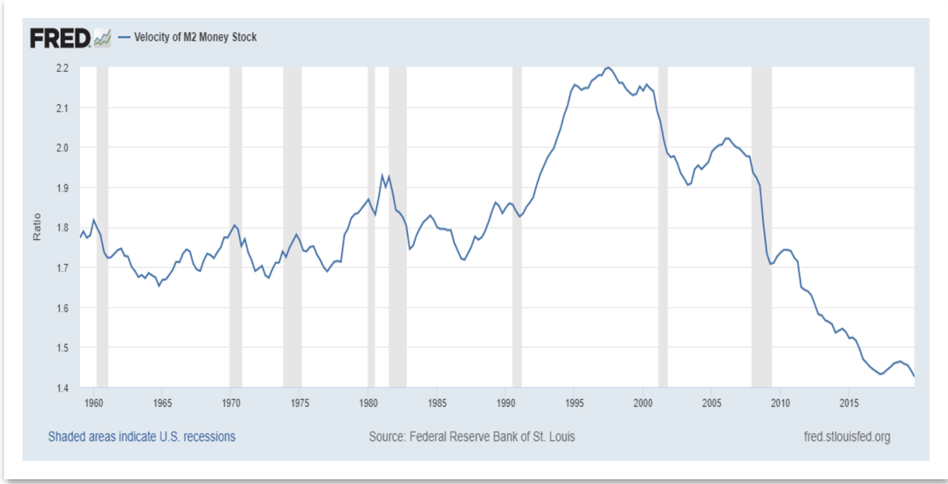
Πηγή: https://www.theatlantic.com/business/archive/2012/11/the-long-story-of-us-debt-from-1790-to-2011-in-1-little-chart/265185/

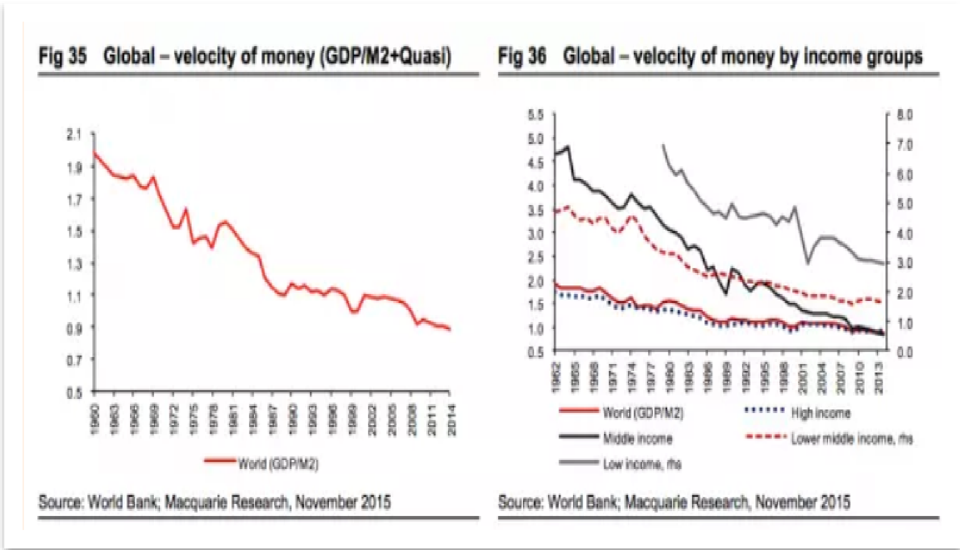
Πηγή: https://www.kitco.com/commentaries/2020-02-07/Don-t-get-played-short-lived-bounce-Wall-Street-wants-out.html

Εάν κάνουμε μια αναδρομή στο παρελθόν της αμερικανικής οικονομίας για την περίοδο από το 1790 έως το 2019, διαπιστώνουμε εξετάζοντας την σχέση δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ, ότι τίποτα δεν παραμένει στάσιμο ή έχει μια σταθερή αυξητική τάση. Πάντα, οι διακυμάνσεις είναι αυτές που εξετάζονται συσχετίζοντας διαφορετικά μεγέθη και γεγονότα. Εξετάζοντας στα τρία επόμενα γραφήματα την ταχύτητα της νομισματικής κυκλοφορίας (Μ2) διαχρονικά, συμπεραίνουμε ότι η πολιτική των Κ. Τραπεζών και των κυβερνήσεων με την μαζική χρηματικοποίηση (monetization) των χρεών και την διατήρηση των τραπεζικών επιτοκίων δανεισμού ακόμη και σε αρνητικά επίπεδα, έχουν αποτύχει παταγωδώς. Η αποτυχία έγκειται στο ότι κυβερνώντες και τραπεζικός τομέας υπό την θεωρητική στήριξη της Modern Monetary Theory, θεώρησαν ότι για άλλη μια φορά μπορούν να χειραγωγήσουν τον φυσικό οικονομικό κύκλο και θα μπορέσουν να ανατάξουν τις οικονομίες αναθερμαίνοντας την ζήτηση (εφόσον θα υπάρχει αύξηση στο διαθέσιμο εισόδημα) διογκώνοντας όμως περαιτέρω την κρίση χρέους που βιώνει η παγκόσμια οικονομία μετά το 2009-2010, διατηρώντας την εσφαλμένη πεποίθηση ότι τα κράτη μπορούν να δανείζονται αενάως εφόσον μπορούν να ‘εκδίδουν’ χρήμα χωρίς περιορισμούς. Και στα τρία διαγράμματα είναι προφανές ότι οι καταναλωτές και επιχειρήσεις όχι μόνο δεν αύξησαν την αποταμιευτική τους πίστη, τις καταναλωτικές και λοιπές τους δαπάνες αλλά αντιθέτως τις μείωσαν ακόμη περισσότερο προτιμώντας είτε τον

αποθησαυρισμό, είτε βρίσκοντας άλλους τρόπους τοποθέτησης-επένδυσης του διαθέσιμου εισοδήματος τους, είτε ζώντας σε ένα οριακό επίπεδο διαβίωσης όπου δεν υφίσταται πρακτικά διαθέσιμο εισόδημα.

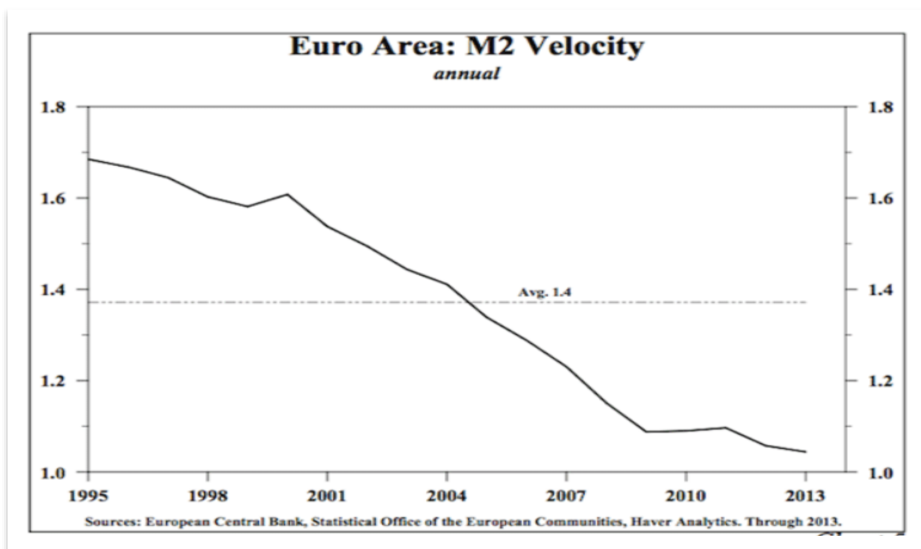

Πηγή: https://fred.stlouisfed.org/series/M2V Η ταχύτητα του χρήματος (V) είναι η συχνότητα στην οποία μια μονάδα νομίσματος χρησιμοποιείται για την αγορά παραγόμενων στο εσωτερικό προϊόντων και υπηρεσιών για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Εάν η ταχύτητα του χρήματος αυξάνεται, τότε περισσότερες δοσοληψίες λαμβάνουν χώρα μεταξύ των ατόμων σε μια οικονομία. Ανάλογα με την κατηγορία της προσφοράς χρήματος (Μ1, Μ2 και Μ3), η ταχύτητα του χρήματος μιας από τις συγκεκριμένες κατηγορίες, παρέχουν πληροφορίες στο κατά πόσο καταναλωτές και επιχειρήσεις αποταμιεύουν ή δαπανούν τα διαθέσιμα χρήματα τους. Η κατηγορία Μ2, περιλαμβάνει πέρα από το νόμισμα σε κυκλοφορία (χαρτονομίσματα, κέρματα, καταθέσεις όψεως) και κάθε άλλου είδους προθεσμιακές και αποταμιευτικές καταθέσεις.

Πηγή:https://ftalphaville.ft.com/2015/11/26/2145920/the-declining-velocity-of-end-of-year-predictions-and-money/

Τα εν λόγω διαγράμματα απεικονίζουν γεγονότα όπως την διαχρονική διαμόρφωση της ταχύτητας του χρήματος καθώς, την αποτυχία της αναφερθείσας νομισματικής πολιτικής να αναχαιτίσει την καθοδική πορεία του (τουλάχιστον για την παρούσα υπόθεση εργασίας, των τελευταίων 10-11 ετών) και την ισχυρή ένδειξη ότι η οικονομική δραστηριότητα δεν επηρεάζεται πάντοτε με ένα θετικό τρόπο από τον παράγοντα 'νομισματική πολιτική'. Ο **Irving Fisher** θα έλεγε ότι η φθίνουσα νομισματική ταχύτητα είναι ένα σύμπτωμα του ακραίου υπερδανεισμού ή υπερχρέωσης[313]. Ναι, η υπερχρέωση είναι μια παράμετρος **'ικανή'** να επηρεάσει την οικονομική δραστηριότητα καθώς και το διαθέσιμο εισόδημα των οικονομικά δρώντων για δαπάνες και τραπεζική αποταμίευση. Ωστόσο, ο υπερδανεισμός (εάν υποθέσουμε ότι τον έχουμε ορίσει ποσοτικά) είναι και **'αναγκαία συνθήκη'** προκειμένου να παρατηρηθούν αποπληθωριστικές τάσεις και πτώσης της δραστηριότητας-προϊόντος σε μια οικονομία;

Πηγή:https://www.mauldineconomics.com/outsidethebox/hoisington-investment-management-quarterly-review-and-outlook-third-quarter

Το Αριστοτελικό **'ότι και διότι'**, καθόρισε από την αρχαιότητα μέχρι την σημερινή οικονομική σκέψη, τις αρχές του ντετερμινισμού, της αιτιοκρατίας σύμφωνα με την οποία τα πάντα στον κόσμο γίνονται με μια αιτιώδη συνάφεια

[313] Michael Assous (2013), *Irving Fisher's debt deflation analysis: From* the *Purchasing Power of Money* (1911) to the *Debt-deflation Theory of the Great Depression* (1933), The European Journal of the History of Economic Thought, 20:2, 305-322, DOI: 10.1080/09672567.2012.762936

αποκλείοντας γεγονότα χωρίς αιτία (ανεξήγητα) ή γεγονότα τυχαία. Πάνω σε αυτή την αιτιώδη συνάφεια, οικοδομήθηκαν οι οικονομικές σχολές σκέψης και κάθε επιστήμονας, ερευνητής, διανοούμενος, ήταν ελεύθερος να εξηγήσει τα φαινόμενα σύμφωνα με το κατά πως αξιολογούσε το οικονομικό και πολιτικο-κοινωνικό **'γίγνεσθαι'** χωρίς ωστόσο, να δύναται να απαγκιστρωθεί από την εγγενή αδυναμία της προσωπικής εκτίμησης χωρίς αυτή να μπορεί να επιβεβαιωθεί πειραματικά εφόσον μιλάμε για μια κοινωνική επιστήμη η οποία δεν επαληθεύεται με την εξάντληση της επανάληψης σε συνθήκες εργαστηρίου. Η εξελικτική πορεία των ηλεκτρονικών υπολογιστών από την 10ετία του '70 και μετά, έδωσε το κίνητρο στην οικονομική επιστημονική κοινότητα να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ της **εμπειρικής απόδειξης ή του αποδεικτικού συλλογισμού** (empirical evidence, empiricism) και του **ρασιοναλισμού** (rationalism) του **Descartes**, του **Spinoza**, του **Leibnitz** και άλλων, δηλαδή, την μεθοδολογία κατά την οποία το κριτήριο της αλήθειας δεν είναι αισθητηριακό αλλά νοητικό και επαγωγικό. Αυτές λοιπόν οι τελευταίες 10ετίες ερίφθησαν στην πυρά ως αντιεπιστημονικές πρακτικές μη αποδεκτές από το ακαδημαϊκό ιερατείο και ο δύστυχος **Karl Popper**, έμεινες μόνος του να παλεύει για την επικράτηση των ιδεών αντί της στείρας αντιπαράθεσης αριθμών. Έλεγε, ότι '…***ο πόλεμος των ιδεών είναι μια ελληνική επινόηση****. Είναι μια από τις σημαντικότερες ανακαλύψεις που έγιναν ποτέ. Όντως, η πιθανότητα να πολεμήσει κάποιος με τις ιδέες αντί με τα ξίφη, είναι η βάση του πολιτισμού μας, και ειδικά όλων εκείνων των νομικών και πολιτικών θεσμών που διαθέτει»*[314].

Πράγματι, η επιστημονική γνώση συνδέεται με την απόδειξη[315]. Στα θέματα που παρουσιάζουν τέτοια εγγενή αβεβαιότητα ως προς τις θέσεις τους, ένα γενικό περίγραμμα προσέγγισης της αλήθειας θα μπορούσε να είναι αποδεκτό προκειμένου από τις θέσεις αυτές να οικοδομήσουμε και τα ανάλογα συμπεράσματα, αποδεχόμενοι ως θεμελιώδη προϋπόθεση ότι ο ακριβής προσδιορισμός της εξέτασης κάθε επιστημονικού πεδίου θα πρέπει να είναι τόσος όσο επιδέχεται η φύση του γνωστικού αντικειμένου που εξετάζεται[316]. Τα θέματα που άπτονται των

[314] Karl R. Popper, *Conjectures and Refutations: The Growth of Scientific knowledge*, Psychology Press, 2002, ISBN 0415285933

[315] EN 1139b25-37

[316] EN 1094b18-28

συμπεριφορικών επιστημών, όπως είναι η οικονομία εν προκειμένω, θα πρέπει να εξετάζονται σε γενικές γραμμές και όχι με την **ακριβοψηφία** που απαιτείται για κάθε έρευνα των θετικών επιστημών. Τα γνωστικά αντικείμενα που άπτονται της ανθρώπινης συμπεριφοράς και των αναγκών έχουν πάντα ένα χαρακτήρα δυναμικό. Έτσι λοιπόν, τα ζητήματα εξαρτώνται από τις συγκεκριμένες περιστάσεις και η απόφαση εναπόκειται στην αντίληψη του πράγματος που έχουμε κάθε φορά. Εκούσιες και ακούσιες πράξεις-ενέργειες αποτελούν έκφραση ελεύθερης επιλογής, ο σκοπός όμως της πράξης εξαρτάται από τις περιστάσεις. Η δυναμική φύση της οικονομίας δεν είναι κάτι νεόφερτο στον χώρο της διανόησης. Από το 1838, ο **Augustin Cournot** διατυπώνοντας την οικονομική του θεωρία στο έργο ***'Researches into the Mathematical Principles of the Theory of the Wealth'***, αναγνώρισε ότι τα οικονομικά φαινόμενα είναι δυναμικά και ως εκ τούτου υπάρχουν δυνάμεις οι οποίες σχεδόν συνεχώς δημιουργούν μεταβολές[317].

Η ιδεοληπτική **μαθηματικοποίηση** της οικονομικής επιστήμης είναι μια καταρχήν αίτια της απομάκρυνσης της από την φύση του γνωστικού της αντικειμένου. Οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές έπαιξαν τον κυρίαρχο ρόλο -σε καθαρά επιστημολογικό επίπεδο- της σταδιακής μετάβασης από την παραδοσιακή οικονομική ανάλυση και την πρόκληση μεταξύ θεωρίας και παρατήρησης ιστορικής που θα μπορούσε να επεκταθεί μέχρι ακόμη και τον ιστορικό χρόνο του 4000-5000 π.χ. σε μια στείρα προσομοίωση μαθηματικών μοντέλων. Σκοπός της προσομοίωσης **(computer simulation)** είναι η πρόβλεψη για ένα δεδομένο επίπεδο πιθανότητας της συμπεριφοράς ή του αποτελέσματος ενός μη-γραμμικού συστήματος όπως είναι η οικονομία μιας χώρας, οι χρηματαγορές, κλπ. Η μαθηματικοποίηση όμως της οικονομικής επιστήμης, έκρυβε μέσω των αριθμών, πέραν της επικράτησης της τάσης της υπολογιστικής προσομοίωσης, και σκοπιμότητες ευκολότερης χειραγώγησης της ίδιας της επιστημονικής έρευνας. Η σύγχρονη οικονομετρική θεολογία των κοινωνικών μοντέλων συμπεριφοράς αποφεύγει την **'μετα-έρευνα'** της ιστορικής εξέλιξης καθόσον η ιστορική πορεία των ανθρωπίνων κοινωνιών, κρατών,

---

[317] Charles Frederic Roos, *Dynamic Economics – Theoretical and Statistical Studies of Demand, Production and Prices*, (σελ. 2), 1934, The Principia Press Inc., Bloomington, Indiana - https://cowles.yale.edu/sites/default/files/files/pub/mon/m01-all.pdf

αυτοκρατοριών, κλπ. είναι εξαιρετικά δύσκολο έως αδύνατο να επαληθευθούν με όρους εμπειρικής παρατήρησης όπου θα πρέπει να εξασφαλίσεις ότι την ίδια χρονική στιγμή πάντα θα μπορούν να ισχύουν οι ίδιες παράμετροι σε ένα δυναμικό σύστημα όπως είναι μια οικονομία ή μια οργανωμένη αγορά, για να μπορείς να αποδείξεις ότι θα ισχύουν με την ίδια μαθηματική αυστηρότητα με την οποία έχεις εξ' υπαρχής ορίσει το πρόβλημα. Η πολιτική, αποδέχθηκε πλήρως αυτή την μετάλλαξη της οικονομικής επιστήμης σε ένα υβρίδιο μαθηματικής επιστήμης και προβλέψεων καθόσον το αποτέλεσμα θα μπορούσε να ελεγχθεί από τις αρχικές υποθέσεις, άρα θα μπορούσε και να χρησιμοποιηθεί κατά βούληση για χάρη των πολιτικών επιδιώξεων αφού κάθε 'εξομάλυνση' αριθμητικών δεδομένων θα μπορούσε να εξομαλύνει και το παραγόμενο αποτέλεσμα προς χάρη αυτών που κάθε φορά υποσχόντουσαν ότι θα μπορούσαν να σώσουν τον κόσμο, διαφορετικά, παραφράζοντας τον Marx, δεν θα ήταν πλέον χρήσιμοι.

Πέραν αυτών, το ίδιο το **ΔΝΤ** καταρχήν αποδέχεται την παταγώδη και γενικευμένη αποτυχία των οικονομολόγων ως προς τις προβλέψεις τους για την πορεία της οικονομίας (ύφεση – ανάκαμψη)[318] και αφετέρου συνεισφέρει στον προβληματισμό για τους πιθανούς λόγους που έχουν οδηγήσει τις οικονομικές προβλέψεις στα όρια της επιστημονικής ανεπάρκειας. Στην συγκεκριμένη μελέτη του Ταμείου το 2018[319], περιγράφεται η εξέλιξη των προβλέψεων προερχόμενες τόσο από τον ιδιωτικό τομέα όσο και από θεσμούς, κρατικούς φορείς, κλπ. σε σχέση με επερχόμενες υφέσεις. Οι προβλέψεις για το **ΑΕΠ** καλύπτουν 63 χώρες για τα έτη από 1992 έως και 2014. Σύμφωνα με τα ευρήματα της μελέτης, η ικανότητα πρόβλεψης των σημείων αλλαγής της τάσης είναι περιορισμένη. Ενώ οι προβλέψεις στα χρόνια της ύφεσης αναθεωρούνται σε μηνιαία βάση, δεν καταφέρνουν να συλλάβουν την έναρξη της ύφεσης έγκαιρα και το εύρος της πτώσης του μετρήσιμου αποτελέσματος

---

[318] https://www.nber.org/cycles.html Το The National Bureau of Economic Research των ΗΠΑ δεν ορίζει την ύφεση με όρους πτώσης του πραγματικού ΑΕΠ για δύο συνεχόμενα 3μηνα. Αντ' αυτού, θεωρεί ότι η ύφεση είναι μια σημαντική πτώση της οικονομικής δραστηριότητας που καλύπτει όλο το φάσμα της οικονομίας, διαρκεί περισσότερο από μερικούς μήνες και η οποία παρατηρείται στο πραγματικό ΑΕΠ, στο πραγματικό εισόδημα, στην απασχόληση, στην βιομηχανική παραγωγή καθώς και στο χονδρεμπόριο-λιανεμπόριο. Οι λεπτομέρειες για την επίσημη ανακήρυξη από πλευράς ΗΠΑ της τελευταίας καταγεγραμμένης υφέσεως μπορούν να αναζητηθούν στο: https://www.nber.org/cycles/sept2010.html

[319] https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/03/05/How-Well-Do-Economists-Forecast-Recessions-45672

αποτυγχάνουν να το εκτιμήσουν σημαντικά. Η αποτυχία στις προβλέψεις αυτές απαντάται τόσο στο ιδιωτικό τομέα όσο και στα θεσμικά όργανα. Οι ερευνητές παραθέτουν τρείς επιμέρους κατηγορίες με διαφορετικές προβλέψεις, οι οποίες δεν είναι αμοιβαία αποκλειόμενες, και παρέχουν τους πιθανούς λόγους για την έγκαιρη και ορθή πρόγνωση του ΑΕΠ. Η μια κατηγορία θεωρεί ότι οι αυτοί που ασχολούνται με τις προβλέψεις δεν έχουν αρκετή πληροφόρηση για να μπορέσουν να αναγνωρίζουν μια επερχόμενη ύφεση. Τα διάφορα οικονομικά μοντέλα δεν είναι αρκετά αξιόπιστα για να προβλέψουν υφέσεις ή υφέσεις συμβαίνουν λόγω αιφνίδιων κρίσεων (π.χ. πολιτικών) οι οποίες είναι δύσκολο να εκτιμηθεί ότι μπορεί να συμβούν. Μια δεύτερη κατηγορία από θεωρίες εκτιμά ότι οι ασχολούμενοι με τις οικονομικές προβλέψεις δεν έχουν τα κίνητρα να προβλέψουν μια επερχόμενη ύφεση. Με απλά λόγια, μπορεί να υπάρχει μεγαλύτερη απώλεια (του τύπου υπολήψεως, φήμης, κλπ.) για λάθος εκτίμηση μιας ύφεσης σε σχέση με τα οφέλη που προκύψουν από μια σωστή πρόβλεψη. Η τρίτη κατηγορία, δίνει έμφαση σε λόγους συμπεριφοράς για τους οποίους οι οικονομολόγοι διατηρούν τις προηγούμενες προβλέψεις τους και το μόνο που κάνουν είναι να τις αναθεωρούν αργά και αναποτελεσματικά ανταποκρινόμενοι σύμφωνα με την πληροφόρηση που λαμβάνουν.

Οι αποτυχίες των οικονομικών προβλέψεων είναι παροιμιώδεις και συνεχόμενες αποτυγχάνοντας στην έγκαιρη προειδοποίηση της αντιστροφής της τάσης σε ύφεση και από την άλλη της επερχόμενης συρρίκνωσης και κρίσης που τελικά ποτέ δεν έρχεται ή εάν κάποτε επέλθει θα είναι μια αυτοεκπληρούμενη προφητεία που θα επιβεβαιωθεί στο βάθος του χρόνου. Η 'κακοδαιμονία' των γκουρού οικονομολόγων βρέθηκε στο απόγειο της με την μεγαλύτερη οικονομική κρίση μετά το **Big Depression** (1929-1932) και το **Big Recession** (2007-2009) που ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2007, εννέα μόλις μήνες από την αίτηση χρεοκοπίας της **Lehman Brothers.**, Μερικές ημέρες πιο πριν (13 Νοεμβρίου 2007)[320], επίσημα η Κ. Τράπεζα των ΗΠΑ **(The Federal Reserve Bank of Philadelphia)** προσάρμοζε τους

[320]https://www.philadelphiafed.org/-/media/research-and-data/real-time-center/survey-of-professional-forecasters/2007/spfq407.pdf

δείκτες της αμερικανικής οικονομίας για το 4ο Τρίμηνο του 2007, χωρίς όμως να προβλέψει τίποτα από την άνευ προηγουμένου κρίση που ακολούθησε αμέσως μετά.

Σε άλλη περίπτωση, ο **Andrew Bridgen**, επικεφαλής οικονομολόγος της Fathom Consulting, μελετώντας την περίπτωση **469** αντιστροφών τάσης που συνέβησαν στην παγκόσμια οικονομία από το 1988, συμπέρανε ότι το **ΔΝΤ** είχε προβλέψει μόνο **4** μέχρι την Άνοιξη του 2018[321]. Κατά το διάστημα αυτό, το Ταμείο είχε κάνει προγνώσεις για 111 υφεσιακά φαινόμενα, κάτι λιγότερο από το ¼ αυτών που πραγματικά συνέβησαν. Αναφέρει χαρακτηριστικά ότι οι οικονομολόγοι του ΔΝΤ ενώ είχαν προβλέψει με επιτυχία την επιβράδυνση στις οικονομίες του **Ισημερινού**, της **Παπούα-Γουινέα** και της Δημοκρατίας του **Nauru**[322], αντίθετα σε καμία περίπτωση δεν είχαν καταφέρει να προβλέψουν ανάλογες 'κάμψεις' για το σύνολο των αναπτυγμένων οικονομικά χωρών.

Το 2003 και μόλις πέντε χρόνια πριν την Μεγάλη Ύφεση (Great Recession), ο νομπελίστας οικονομολόγος **Robert E. Lucas Jr.** αναφέρει σε ομιλία του στην **American Economic Association** ότι η μακροοικονομική επιστήμη τελικά πέτυχε και το κεντρικό πρόβλημα της αποφυγής μιας βαθιάς κρίσης έχει πλέον λυθεί[323]. Αρκετά αργότερα, στις 22 Απριλίου 2014, το Πρακτορείο Bloomberg δημοσιεύει μια έρευνα στην οποία 67 οικονομολόγοι συναινούν ότι τα 10ετή ομόλογα (US 10-year Treasury notes) τα οποία έκλεισαν την ημέρα εκείνη με απόδοση 2,73%, η απόδοση (yield) τους θα συνεχίσει να αυξάνεται κατά την διάρκεια του επομένου εξαμήνου. Τον Οκτώβριο της ίδιας χρονιάς, η απόδοση τους διαπραγματεύονταν στο 2,21% ενώ μια εβδομάδα πιο πριν είχε μειωθεί περαιτέρω, κάτω από το ψυχολογικό όριο του 2%[324]. Η προφανής αδυναμία των **mainstream economics** να προβούν έστω και σε μια ασφαλή πρόβλεψη είναι αποδεκτή ως διαπίστωση ακόμη και από τον πλέον εμβληματικό εκπρόσωπο τους, τον οικονομολόγο και πολιτικό **Larry Summers**, τον ιθύνοντα νου της εφαρμογής των αρνητικών επιτοκίων στην αμερικανική οικονομία

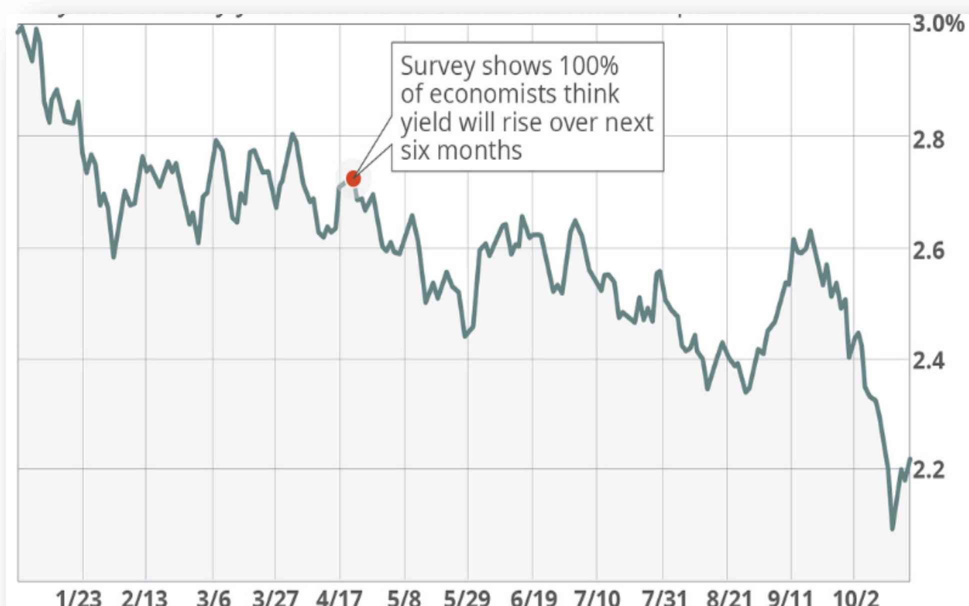
321 https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-03-28/economists-are-actually-terrible-at-forecasting-recessions

322 Η Δημοκρατίας του Nauru είναι μια κρατική νησιωτική οντότητα, ένας κατ' ουσία κοραλλιογενής ύφαλος στην Μικρονησία, Βόρεια της Αυστραλίας με πληθυσμό 14.000 περίπου κατοίκους.

323 https://aeon.co/essays/how-economists-rode-maths-to-become-our-era-s-astrologers

324 https://www.marketwatch.com/story/yes-100-of-economists-were-dead-wrong-about-yields-2014-10-21

και της κατάργησης του νόμου Glass-Steagall μέσω του οποίου υπήρχε μέχρι το 1999 ο διαχωρισμός μεταξύ εμπορικών και επενδυτικών τραπεζών.[325]

Πηγή:https://www.gsb.stanford.edu/faculty-research/working-papers/chameleons-misuse-theoretical-models-finance-economics

Οι ρεαλιστές υποστηρίζουν ότι αυτός που πληρώνει, θέτει και τους κανόνες. Κάπως έτσι, διευθετήθηκε και το θέμα της 'κατευθυνόμενης' έρευνας με τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα εάν και εφόσον θα επιθυμούσαν να πάρουν μέρος στο 'πάρτι' της αθρόας χρηματοδότησης ερευνητικών προγραμμάτων από διεθνείς οργανισμούς (π.χ. ΟΗΕ, Ε.Ε) και από κρατικούς θεσμούς με την προϋπόθεση ότι η academia θα αποδέχονταν να θέσει 'το κάρο μπροστά από το άλογο'. Δηλαδή, με άλλα λόγια θα έπρεπε τα επιστημονικά ευρήματα να συμφωνούν με το πολιτικό αφήγημα και όχι το αντίθετο όπως θα περίμενε κανείς. Ακόμη και στην περίπτωση των φυσικών επιστημών, το αριστοτελικό ***'το ότι και το διότι'*** φτιασιδώθηκε με μια επίφαση επιστημοσύνης και μαθηματικοποίησης της ίδιας της Φύσης με την δημιουργία κλιματικών μοντέλων πρόβλεψης όπου τα στοιχεία της ιστοριογραφίας του κλίματος δεν είχαν ούτε θέση ούτε αποδοχή. Εδώ, θα έπρεπε εσκεμμένα το κλίμα να 'εγκλωβισθεί' στην έννοια του καιρού και ο χρονικός ορίζοντας 'παρατήρησης' να

[325] https://www.federalreservehistory.org/essays/gramm_leach_bliley_act

περιορισθεί στις 4-5 τελευταίες 10ετίες και όχι να αναχθεί σε μια περιοδική-κυκλική φυσική συμπεριφορά εκατοντάδων χιλιάδων ή και εκατομμυρίων ετών καθόσον το 'σενάριο' της υπερθέρμανσης ταίριαζε μόνο με την εμφάνιση της βιομηχανικής επανάστασης και το 1850 ως το συμβατικό ιστορικό χρόνο. Οι **'στατιστικές εξομαλύνσεις'** βοήθησαν στην **΄προσαρμογή'** (adjustment) των δεδομένων καθόσον τα ευρήματα θα έπρεπε πάντα να συνάδουν όχι με τις βασικές αρχές της επιστημονικής μεθοδολογίας για τον έλεγχο 'θεωρίας-υπόθεσης' αλλά με το επιθυμητό αποτέλεσμα κάτι σαν **επιστήμη *a la carte***.[326]

Η μια αιτία, είναι η φύση μας να σκεφτόμαστε σαν άνθρωποι – άρα αυτό το ορμέμφυτο μας ορίζει και επομένως μας περιορίζει το να σκεφτόμαστε διαφορετικά – μοιραία με το σισύφειο βάρος που κουβαλάνε οι προκαταλήψεις της σκέψης μας. Η άλλη αιτία των λαθών, λόγω της ατελούς διάνοιας μας, είναι η τάση του ανθρώπου για απλοποίηση. Η σκέψη μας αρέσκεται να λειτουργεί γραμμικά και να επεξηγεί τα γεγονότα κατά τρόπο όπως ένα σύστημα το οποίο θεωρούμε ότι χαρακτηρίζεται από **γραμμικότητα** (linearity). Στο βαθμό που κάθε αποτέλεσμα είναι ακριβώς αναλογικό με το αίτιο που το προκάλεσε, λέμε ότι το σύστημα διέπεται από γραμμικότητα. Ωστόσο, **η Οικονομία είναι ένα μη-γραμμικό δυναμικό σύστημα** στο οποίο η αλλαγή στο τελικό αποτέλεσμα δεν είναι αναλογική με την αλλαγή που έλαβε χώρα στο αρχικό στάδιο εισαγωγής. Για παράδειγμα, μια περικοπή δημοσίων δαπανών της τάξης του 10% ανάλογου του 3% του ΑΕΠ, δεν θα έχει και ανάλογο αποτέλεσμα της τάξης του 3% στην απομείωση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος. Είτε, η εισοδηματική πολιτική αύξησης μισθών και ημερομισθίων σε ποσοστό 10% δεν μπορεί να έχει ευθέως αναλογική αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης. Μάλιστα, εάν επαναλάβουμε το ίδιο κοινωνικό 'πείραμα' το επόμενο έτος ή μετά από κάποια έτη, δεν θα επαληθεύσουμε την μεταβολή της καταναλωτικής δαπάνης που διαπιστώσαμε κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του μέτρου. Η οικονομία, περιλαμβάνει ένα άπειρο πλήθος μεταβλητών σε διαφορετικές χρονικές περιόδους οι οποίες παρουσιάζουν χαοτική και απρόβλεπτη συμπεριφορά όμοια με αυτή στο **΄πέταγμα της πεταλούδας'** (butterfly effect) του **Edward Lorenz.**

[326] https://www.city-journal.org/global-warming?fbclid=IwAR21EBqww9sIjCSsTnErt0FkF3CWxfX-cSg-ml2DhQCjvLbKz8VbsW4l83g

Εν προκειμένω, μια άλλη πηγή λαθών και παθών είναι ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η επιστημονική έρευνα αλλά και ένα κατεστημένο που έχει δημιουργηθεί γύρω από αυτή καθόσον με το πέρασμα του χρόνου, απομακρύνθηκε από την **αριστοτέλεια 'μεσότητα'** όπου ναι μεν αποδεχόμαστε τις πιθανολογίες ενός μαθηματικού, από την άλλη απαιτούμε ρητές αποδείξεις από ένα ρήτορα. Με αυτή την επιχειρηματολογία, ο Σταγειρίτης ήθελε με αυτόν το τρόπο να καταδείξει ότι **η επιστημονική έρευνα θα πρέπει να επιζητά τόση ακρίβεια σε κάθε γνωσιολογικό πεδίο όση επιδέχεται η φύση του ερευνητικού πεδίου που εξετάζεται κάθε φορά.** Και προφανώς, επειδή η 'φύση' κάθε ερευνητικού πεδίου είναι κεφαλαιώδης τόπος αντιπαράθεσης μεταξύ των επιστημόνων, σπάνια μέχρι τώρα οι επιστήμονες δεν έχουν επιδείξει δείγματα συμφωνίας αλλά και επαρκών αποτελεσμάτων με τον τρόπο που ασκείται σήμερα η έρευνα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, το σχετικό ανέκδοτο[327] που εκτίθεται με χιούμορ και σαρκασμό ο σύγχρονος κατακερματισμός της έρευνας και της επιστημονικής σκέψης όχι σαν ένα ενιαίο σύνολο αξιωματικών υποθέσεων για την απόκτησης της γνώσης αλλά ένας τακτικός ελιγμός όπου η ανάγκη ύπαρξης της περιχαράκωσης του συγκεκριμένου επιστημονικού κατεστημένου σύμφωνα με τα ειωθότα, προσδιορίζοντας εξ' υπαρχής το αποτέλεσμα. Προσδιορίζοντας το αποτέλεσμα, προσδιορίζονται έτσι και οι αρχικές υποθέσεις του υπό μελέτη προβλήματος σε μια προφανή αλλοίωση της σχέσης 'αιτίου-αποτελέσματος'. Εφόσον δε, οι αρχικές υποθέσεις δεν δύνανται να απαντήσουν πειστικά στο κατά πόσο οι αρχικές συνθήκες δεν είναι μόνο 'ικανές' αλλά και 'αναγκαίες', αξιωματικά μπορούν να οδηγούν κάθε φορά σε αποτέλεσμα που θα αποδεικνύεται σωστό για ένα συγκεκριμένο πλαίσιο αναφοράς. Επομένως, ο επιστήμονας-ερευνητής θα μπορούσε υπό συνθήκες να αποδεικνύεται με βήματα λογικής απόδειξης πάντα ορθός ως προς τα συμπεράσματα του:

Ένας μηχανικός, ένας φυσικός και ένας οικονομολόγος έχουν ναυαγήσει σε ένα απομονωμένο νησί. Ένα κιβώτιο που περιέχει

[327] https://aeon.co/essays/how-economists-rode-maths-to-become-our-era-s-astrologers

κονσέρβες με σούπες ξεβράζεται στην ακτή και αναρωτιούνται και οι τρεις πως θα μπορέσουν να τις ανοίξουν.

Ο μηχανικός: *Να σκαρφαλώσουμε σε αυτό το δένδρο και από εκεί πάνω να τις πετάξουμε στα βράχια.*

Ο φυσικός: *Να ζεστάνουμε κάθε μια κονσέρβα στην φωτιά μέχρις ότου η αύξηση της εσωτερικής πίεσης προκαλέσει το άνοιγμα της.*

Ο οικονομολόγος: *Ας υποθέσουμε ότι έχουμε ένα ανοιχτήρι…..*

Ο **Γιάννης Ιωαννίδης** (John P.A. Ioannidis), ιατρός, ερευνητής και καθηγητής του **Stanford University**, πρωτοπόρος στο επιστημονικό πεδίο της **μετα-έρευνας** (meta-research), ένας από τους 10 επιστήμονες παγκοσμίως με τις περισσότερες βιβλιογραφικές αναφορές και ένας από τους επιστήμονες εν ζωή με την μεγαλύτερη επιρροή στην ακαδημαϊκή κοινότητα, αποδομεί την άποψη τα περί ορθής και χρηστής επιστημονικής έρευνας όχι μόνο στο πεδίο των βιοϊατρικών αλλά και άλλων επιστημονικών πεδίων. Στην ερευνητική του εργασία, **'Γιατί τα Περισσότερα Ευρήματα των Επίσημα Δημοσιευμένων Ερευνών είναι Εσφαλμένα'** (2005)[328], η οποία θεωρείται η πιο δημοφιλής δημοσιευμένη επιστημονική εργασία (research paper) στην **Public Library of Science**, καταδεικνύει ότι το μεγαλύτερο μέρος της σύγχρονης έρευνας που δημοσιεύεται επίσημα σε επιστημονικά περιοδικά, σε **ποσοστό 85%,** δεν συνάδει με τα ορθά επιστημονικά πρότυπα όσον αφορά τα ευρήματα των ερευνών αυτών.

Ο **Paul Pfleiderer**, επίσης και αυτός καθηγητής Χρηματοοικονομικής του **Stanford University**, εξειδικεύει τις περιπτώσεις της μαζικά εσφαλμένης έρευνας της ακαδημίας σύμφωνα με τα ευρήματα του Γιάννη Ιωαννίδη, αναφερόμενος στον χώρο

[328] Ioannidis JPA (2005) *Why Most Published Research Findings Are False.* PLoS Med 2(8): e124. https://doi.org/10.1371/journal.pmed.0020124

της επιστήμης της οικονομίας.[329] Ο Pfleiderer, υποστηρίζει ότι τα θεωρητικά μοντέλα στα χρηματοοικονομικά γενικότερα, χρησιμοποιούνται με ένα τέτοιο τρόπο που τον κάνουν να τα αποκαλεί **'χαμαιλέοντες'** καθώς και το πως αυτοί οι 'χαμαιλέοντες' έχουν σαν αποτέλεσμα να υποτιμούν το κύρος της διανόησης και να θολώνουν τον διάλογο. Ένα θεωρητικό μοντέλο γίνεται 'χαμαιλέοντας' όταν είναι θεμελιωμένο πάνω σε υποθέσεις με αμφιλεγόμενες συνδέσεις με τον πραγματικό κόσμο αλλά ωστόσο διαθέτει συμπεράσματα τα οποία εφαρμόζονται άκριτα ή χωρίς ιδιαίτερη κριτική. Τα θεωρητικά μοντέλα αυτής της κατηγορίας, δημιουργούνται και διατηρούνται από την λαθεμένη άποψη ότι κάποιος δεν θα πρέπει να αξιολογήσει ένα μοντέλο με βάση τις υποθέσεις του, από το αβάσιμο επιχείρημα ότι τα μοντέλα θα πρέπει να διαθέτουν ίδια στάση μέχρι να γίνουν περαιτέρω αξιόπιστοι έλεγχοι, και από εσφαλμένες αναθεωρήσεις σε επιχειρήματα τύπου *'σαν να ήταν η περίπτωση εάν…'*, με τρόπο μαθηματικά εκλεπτυσμένο, επιδεξιότητα, υποθέσεις οι οποίες είναι *'καθιερωμένες στην βιβλιογραφία'* και η ανάγκη για ευκολία στην διαχείριση. Αν και ένα θεωρητικό μοντέλο μπορεί να είναι συνεπές εσωτερικά, παρά το γεγονός ότι μπορεί να είναι εύστοχο και η ανάλυση του να είναι μαθηματικά εκλεπτυσμένη, τίποτα από αυτά τα χαρακτηριστικά δεν εγγυάται ότι μπορεί να εφαρμοστεί στην πραγματική ζωή.

Ξεχωριστή θέση στο πάνθεο των αποτυχημένων οικονομικών προβλέψεων λόγω του ασυνήθιστα καταστροφικού αποτελέσματος που επέφεραν σε μια χώρα και τον λαό της, ήταν το πρόγραμμα λιτότητας και εξυγίανσης που συνέλαβε αρχές του 2010 και πρότεινε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στην κρίση χρέους της Ελλάδας. Κατά πόσο η βαθιά κρίση που διέρχεται η Ελλάδα εδώ και μια τουλάχιστον 10ετία οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στην επιβολή, από το ΔΝΤ και την Ε.Ε, των προγραμμάτων λιτότητας και δημοσιονομικής προσαρμογής, είναι κάτι που δεν μπορεί να τεκμηριωθεί με ακρίβεια καθόσον δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί. Άλλωστε, η χώρα μας δεν ήταν και δεν είναι ο 'μοναδικός' άρρωστος στην προκρούστια κλίνη της άνευ προηγουμένου οικονομικής ύφεσης,

---

[329]Paul Pfleiderer, *Chameleons: The Misuse of Theoretical Models in Finance and Economics*, *Economica,* January 2020, Vol. 87, Issue 345, Pages 81-107.

αλλά -στην περίπτωση μας- ο ασθενής είναι το σύνολο των κρατών-μελών της Ευρωζώνης. Το γεγονός αυτό, φανερώνει τόσο ‘δομικά’ προβλήματα λειτουργίας του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος και της κοινής διαχείρισης του ευρωπαϊκού χρέους όσο και την αναπόφευκτη περιοδικότητα ενός μοντέλου ανάπτυξης των αναπτυγμένων οικονομιών του πλανήτη μέσω της πιστωτικής (μη παραγωγικής) επέκτασης και της υπερ-συσσώρευσης κυρίως των δημοσίων χρεών. Το χρέος από το 1970 μετατράπηκε σε νόμιμο μέσο πληρωμής (legal tender), αυξήθηκε διαχρονικά με γεωμετρική πρόοδο, η αποπληρωμή του πλέον δημιουργεί κάπου αλλού αναπόφευκτες κρίσεις (διατήρηση τεχνηέντως χαμηλών επιτοκίων με αποτέλεσμα την μη δυνατότητα επιβίωσης των συνταξιοδοτικών ταμείων) οπότε, το μοντέλο αυτό φθάνει αναπόφευκτα φτάνει στο φυσικό του τέλος όπως άλλωστε και κάθε λύση η οποία αποτελεί την απαρχή για το επόμενο πρόβλημα που θα αντιμετωπίσει η Οικονομία. Επομένως, στην περίπτωση της Ελλάδας υπήρχαν όλα εκείνα τα δομικά χαρακτηριστικά της οικονομίας της τα οποία ήταν προανάκρουσμα βαθιάς ύφεσης και κινδύνου χρεοκοπίας, ωστόσο η κατάσταση ξέφυγε πλήρως κάθε ελέγχου τόσο όσον αφορά το μέγεθος της απόκλισης όσο και το χρονικό εύρος της χρονικής διάρκειας της κρίσης. Και προφανώς, συνυπαίτιες σε αυτή την ακραία βάθυνση της κρίσης ήταν όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις, τυπικά από το 2008 και μετά, καθώς και τα προγράμματα λιτότητας που εμπνεύστηκαν τα οικονομικά επιτελεία του ΔΝΤ και επέβαλαν εξ ονόματος τους η γραφειοκρατία των Βρυξελών και οι δανειστές, στην Ελλάδα.

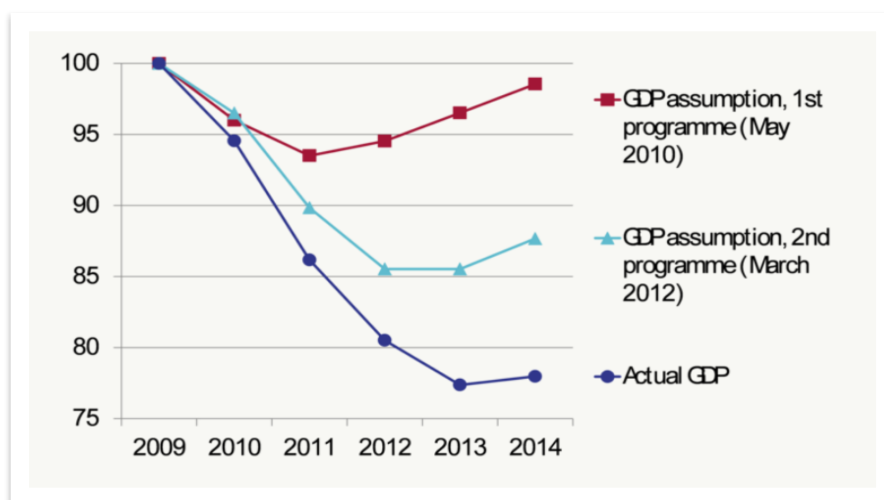
Κατά την περίοδο του 2008, η Ελλάδα κατατάσσονταν μόλις 108^{η} σε σύνολο 180 χωρών σύμφωνα με τον δείκτη της Παγκόσμιας τράπεζας, World Bank’s Ease of doing business indicator. Το έλλειμα του Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών ανερχόταν στο 16.5% του ΑΕΠ και η αρνητική καθαρή επενδυτική θέση της χώρας υπολογιζόταν στο 74% του εγχώριου προϊόντος. Την ίδια χρονιά, το έλλειμα του προϋπολογισμού έφτασε το 10% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος και την επόμενη, το 2009, ανήλθε στο 15.4%, το μεγαλύτερο και με διαφορά από τα υπόλοιπα κράτη της Ε.Ε σε απόλυτα ποσοστά ενώ το ΑΕΠ παρουσίασε εντυπωσιακή συρρίκνωση της τάξης του -4,4%. Το δημόσιο χρέος της Ελλάδας, το 2009, ανήλθε στο 127% του ΑΕΠ ενώ μια 10ετία μετά από εξαντλητική περίοδο λιτότητας και ανελέητης μείωσης μισθών και

εισοδημάτων όχι μόνο δεν απομειώθηκε αλλά αντίθετα αυξήθηκε στο 177%[330] παρουσιάζοντας μια αύξηση κατά 40% περίπου.

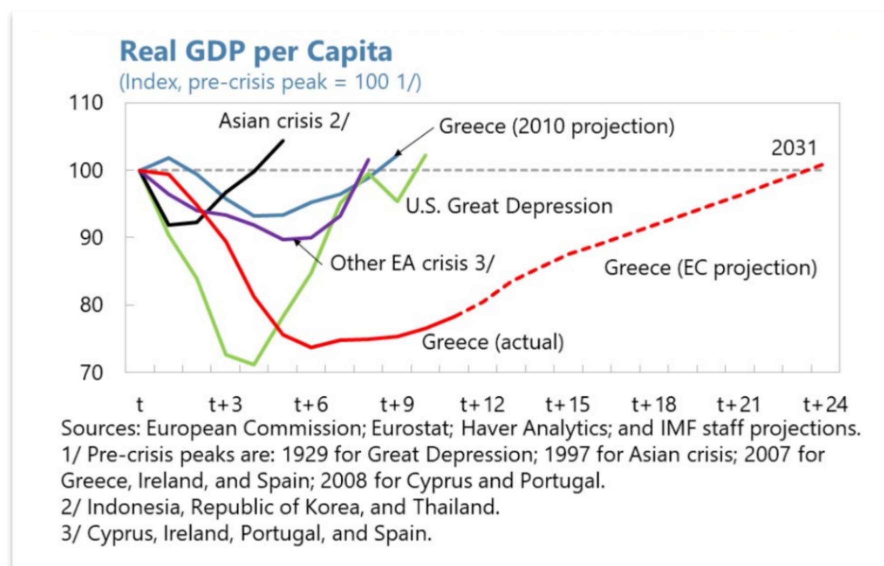
Η ‘απολογία’ του Ταμείου το 2013 και η σπάνια παραδοχή για το λάθος ‘μείγμα’ πολιτικής που συμβούλεψε τους Ευρωπαίους είναι σοκαριστική τόσο ως προς το αποτέλεσμα της ύφεσης που επέφερε όσο και ως προς την κυνικότητα της παραδοχής ότι δηλαδή, ένας οικονομικός δείκτης ή **‘πολλαπλασιαστής’** (multiplier) στα ακολουθούμενα από το ΔΝΤ οικονομετρικά μοντέλα κεϋνσιανής λογικής παρέμβασης με δημοσιονομικά μέτρα, ήταν πέρα για πέρα λανθασμένος. Τα ευρήματα του σχετικού **working paper** [331]του επικεφαλής οικονομολόγου του ΔΝΤ, **Olivier Blanchard**, κάνουν λόγο για το ότι κάθε δολάριο που η κυβέρνηση περικόπτει από τον προϋπολογισμό της, στην πραγματικότητα μειώνει το οικονομικό αποτέλεσμα- προϊόν (ΑΕΠ) αναλογικά κατά 1,5 δολάρια.

Στην περίπτωση αυτή, η οικονομική επιστήμη επαληθεύει τον τίτλο της **‘ζοφερής επιστήμης’**, καθόσον η αρχική οικονομετρική εκτίμηση του Ταμείου προέβλεπε ότι το ΑΕΠ θα μειωνόταν μόλις κατά 0,50 δολάρια για κάθε ένα δολάριο περικοπής της δημοσιονομικής δαπάνης, κάνοντας το ΔΝΤ να φαίνεται τουλάχιστον ανεπαρκές στην περίπτωση που δεν θα λαμβάναμε υπόψη το ενδεχόμενο πολιτικών και οικονομικών σκοπιμοτήτων τα οποία καθορίσθηκαν με γνώμονα κριτήρια διπλωματικά και γεωπολιτικά και όχι αμιγώς οικονομικά. Παρ’ όλα αυτά, είτε προσχωρήσει ο αναλυτής στην πρώτη εκδοχή είτε στην δεύτερη, εκ του αποτελέσματος προκύπτει ότι επρόκειτο για μια ‘εν ψυχρώ’ δολοφονία των ευρωπαϊκών λαών και κυρίως της Ελλάδας.

[330] https://www.statista.com/statistics/268177/countries-with-the-highest-public-debt/
[331] https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1301.pdf

Πηγή: https://www.bruegel.org/2015/06/is-greece-destined-to-grow/ Διακρίνεται η διαχρονική πορεία (2009-2014) του ελληνικού ΑΕΠ σε σύγκριση με τις υποθέσεις και προβλέψεις των δύο προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής και οι οποίες, εν τοις πράγμασι, αποδείχθηκαν από ελλειμματικές έως ανύπαρκτες.

Πηγή: https://www.imf.org/en/News/Articles/2019/10/01/sp093019-The-IMF-and-the-Greek-Crisis-Myths-and-Realities?fbclid=IwAR1jCOv-YnBR8ZTPdjt5LPcFUbROc0uyCPYAeyghsTBk-I-vMu2a3EQpjJ8 Οι προβλέψεις του ΔΝΤ για την ανάκαμψη-ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας αποδείχθηκαν: 1). Εξαιρετικά αισιόδοξες και 2). Η άνευ προηγουμένου μακροχρόνια διάρκεια της ανάκαμψης. Με τις προβολές του ανωτέρω διαγράμματος και ως απόρροια της πραγματικής εξέλιξης των μεγεθών, η ελληνική κρίση είναι μεγαλύτερης εντάσεως και έκτασης ακόμη και από το Great Depression των ΗΠΑ του 1929, την Ασιατική κρίση του 1997 καθώς και την κρίση που βίωσαν μέσα στην ίδια την Ε.Ε (2007-08) χώρες όπως η Ιρλανδία, η Ισπανία, η Κύπρος και η Πορτογαλία.

Πολλοί προβεβλημένοι οικονομολόγοι έχουν σπαταλήσει την καριέρα τους στην μελέτης της οικονομικής ανάπτυξης και της φτώχειας χωρίς ωστόσο να έχει απαντηθεί μέχρι σήμερα με πειστικότητα και με αυστηρά όρους επιστημονικής

ανάλυσης γιατί ορισμένες χώρες προοδεύουν και άλλες βυθίζονται στην ανέχεια. Η διαπίστωση αυτή ίσως εμπεριέχει λάθος προϋποθέσεις γι' αυτό και καταλήγει σε συμπεράσματα τα οποία ναι μεν επιβεβαιώνονται εμπειρικά, ωστόσο, δεν μπορούν ακριβώς εξ αιτίας αυτής της εγγενούς δυσκολίας να μας κάνουν να αντιληφθούμε και να ορίσουμε τι είναι Οικονομία. Η επιστήμη των τελευταίων 40 ετών περίπου αποκόπηκε από την σκέψη των 'κλασσικών' και κατατμήθηκε σε μικρά αυτόνομα 'βιλαέτια' σκέψης καθόσον η τάση πλέον ήταν η 'εξειδίκευση' ως μια εξαιρετική δικαιολογία να μην μπορείς να ενοποιήσεις την γνώση σε κάτι ομοούσιο και αδιαίρετο. Η μέθοδος χειραγώγησης του λαού 'διαίρει και βασίλευε'[332] δεν είχε μόνο εφαρμογή στις διεθνείς σχέσεις αλλά στην έρευνα και στην γνώση ώστε να μπορεί και εκεί να ελέγχεται πιο εύκολα και όταν απαιτείται να μπαίνει 'το κάρο μπροστά από το άλογο'. Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, έχασαν την πρωτοκαθεδρία της κοινωνικής αποδοχής οι διεθνολόγοι και οι στρατηγιστές καθόσον δεν συνέτρεχαν πλέον οι λόγοι και ανέλαβαν οι ειδικοί της χρηματοοικονομίας και της τραπεζικής να στηρίξουν πρακτικά και ιδεολογικά την συμμετοχή των χωρών του πρώην σοβιετικού μπλοκ στο παγκόσμιο εμπόριο και στην επέκταση της παγκόσμιας αγοράς.

Το περιοδικό **Time Magazine**, το 1999, αμέσως μετά το τέλος της Ασιατικής κρίσης, δημοσίευσε σαν πρωτοσέλιδο μια φωτογραφία με τον Υπουργό Οικονομικών των ΗΠΑ **Larry Summers**, τον διάδοχο του Summers, **Robert Rubin**, και τον πρόεδρο της FED, **Alan Greenspan** με τίτλο **'The Committee to Save the World'**[333]. Ο λόγος, ήταν η εκτίμηση ότι οι χειρισμοί τους αποσόβησαν την μετάδοση του ασιατικού ιού στις δυτικές οικονομίες. Ωστόσο, πολύ σύντομα και μόλις το 2008, ο Alan Greenspan ομολογούσε ότι το ιδεολογικό οικοδόμημα της οικονομίας της αγοράς μόλις είχε καταρρεύσει το καλοκαίρι του 2007 με την κρίση των subprime mortgages στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Σήμερα, και οι τρείς βλέπουν την φήμη τους σε δυσμένεια από τον ρόλο που τους αποδίδεται ότι έπαιξαν στην δημιουργία μιας αρρύθμιστης οικονομία της αγοράς που συνεισέφερε στην κορύφωση της τρέχουσας οικονομικής κρίσης[334]. Ενώ

[332] https://www.manosdanezis.gr/diairei-kai-vasileve/
[333] https://foreignpolicy.com/gt-essay/the-end-of-economics-fareed-zakaria/
[334] https://www.newyorker.com/news/john-cassidy/note-to-ben-bernanke-beware-the-ides-of-time

το 2009, ο αριστερός νομπελίστας ακαδημαϊκός, **Paul Krugman**, δεικτικά επικεντρώνεται όχι στην αδυναμία των οικονομολόγων να προβλέψουν μια τέτοια κρίση αλλά στην πεποίθηση που διατηρούσαν ότι κατά κάποιο τρόπο δεν θα μπορούσαν να υφίστανται καταστροφικές αποτυχίες στην αγορά αντιπαραθέτοντας εντυπωσιακές μαθηματικές θεωρίες οι οποίες αποδείχθηκαν λαθεμένες. Παρ' όλα αυτά, και ο Krugman περιορίσθηκε στην κριτική της αποτυχίας των **mainstream economics** και πρωτίστως στην λάθος υπόθεση ότι οι αγορές λειτουργούν με ιδανικό τρόπο και οι άνθρωποι διέπονται μόνο από ορθολογικές αποφάσεις.[335] Την αξιοπρέπεια της οικονομικής επιστήμης μετά από την παταγώδη αποτυχία των mainstream economics που δεν κατάλαβαν ούτε καν την τελευταία στιγμή για την χιονοστιβάδα που έρχονταν, προσφέρθηκαν να την περισώσουν οικονομολόγοι όπως ο Krugman, οι οποίοι θεώρησαν ότι η αναβίωση του κεϋνσιανού μοντέλου με τον κρατικό παρεμβατισμό θα μπορούσε να επαναφέρει την οικονομία πίσω στον ίσιο δρόμο.[336]

Αντίθετα βέβαια, με έναν άλλο νομπελίστα (2013) οικονομολόγο και best-seller συγγραφέα, τον **Robert Shiller,**[337] ο οποίος τάχθηκε απέναντι σε αυτή την αναξιοπιστία της οικονομικής επιστήμης με μια 'συμπεριφορική επανάσταση' (behavioral revolution) όπου η σύγχρονη οικονομική θεωρία δεν ήταν μόνο λάθος αλλά και μη επιβοηθητική. Πλέον, ένας αέρας ανανέωσης στην οικονομική σκέψη θα μπορούσε να προέλθει από την μελέτη κοινωνικών φαινομένων που θα περιέγραφαν τόσο την ατομική όσο και την συλλογική οικονομική συμπεριφορά, την οποία την ονόμασε ως 'narrative economics' (αφηγηματική οικονομία) και για την οποία ο Shiller υποστηρίζει ότι μπορεί σε μεγάλο βαθμό να βελτιώσει την ικανότητα μας να προβλέπουμε και να μπορούμε έτσι να προετοιμαζόμαστε κατάλληλα για να μπορούμε να μειώνουμε τον αντίκτυπο των χρηματοοικονομικών κρίσεων, των υφέσεων και άλλων σοβαρών οικονομικών συμβάντων. Ούτως ή άλλως, ο Shiller έχει

[335] https://www.nytimes.com/2009/09/06/magazine/06Economic-t.html

[336]The **American Recovery and Reinvestment Act of 2009** (**ARRA**) (Pub.L. 111–5), ή επικρατέστερα 'The **Recovery Act**, ήταν ένα πακέτο στήριξης που ψηφίσθηκε από το Αμερικανικό Κογκρέσο και υπογράφθηκε ως νόμος του κράτους από τον Πρόεδρο Barrack Obama τον Φεβρουάριο του 2009. Δημιουργήθηκε ως δημοσιονομική ανταπόκριση στην μεγάλη Χρηματοοικονομική Κρίση 2008-09 και ο κύριος σκοπός της κυβέρνησης των ΗΠΑ ήταν να περισώσει το επίπεδο απασχόλησης των εργαζομένων και στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας το συντομότερο δυνατό.

[337] https://press.princeton.edu/books/hardcover/9780691182292/narrative-economics

το ηθικό έρεισμα να μας πείσει να μελετήσουμε περαιτέρω τις θεωρίες των **behavioral economics**[338] καθόσον ήταν ένας από τους ελάχιστους που προέβλεψε τόσο το κραχ του 2000 από την φούσκα του **dot.com** και την φούσκα με τα στεγαστικά δάνεια **(subprime crisis)** το 2008.

Πως θα μπορούσε όλοι αυτοί οι επιστήμονες, καταξιωμένοι από το ακαδημαϊκό κατεστημένο, να είναι τόσο τραγικά λάθος στις προβλέψεις τους; Φταίει ίσως η εγγενής αδυναμία το να γνωρίζουμε με ακρίβεια το πως λειτουργεί άρα και να προβλέψουμε την πορεία ενός τόσο πολύπλοκου και κατά βάση χαοτικού συστήματος όπως είναι αυτό της Οικονομίας; Φταίει μήπως ο τρόπος με τον οποίο έχει κατακερματισθεί σε επιμέρους ιδεολογικές αποφύσεις ο προσδιορισμός το τι είναι Οικονομία και το τι είναι επιστήμη; Η φθαρτότητα αποτελεί νομοτέλεια που διέπει κάθε τι στον νοητό κόσμο ή μήπως η Οικονομία αποτελεί μια φωτεινή εξαίρεση όπου η ίδια είναι 'καταδικασμένη' ακολουθώντας κατά περίπτωση διαφορετικές προληπτικές ή διορθωτικές παρεμβάσεις του ανθρώπινου παράγοντα, να εξακολουθήσει την αέναη γραμμική εξέλιξη αποφεύγοντας 'κοιλάδες' και 'κορυφές';

4.2 Επαναφέροντας τους Οικονομικούς Κύκλους

Ο χρηματιστής, επενδυτής και συγγραφέας **Martin Armstrong**, έμμεσα απαντάει: *'Κάθε τι γύρω μας λειτουργεί με ένα πολύπλοκο δυναμικό κυκλικό τρόπο. Οι κύκλοι είναι τα δομικά μπλοκ της Φύσης. Οι πλανήτες περιστρέφονται σε κύκλους, οι γαλαξίες περιστρέφονται εντός κύκλου. Ο ήλιος 'κτυπάει' σαν την καρδιά σας καθώς και ότι υπάρχουν τέσσερεις εποχές που επιτρέπουν την ζωή να αναπτυχθεί. Κάθε τι (στη Φύση) έχουν μια δομή **φράκταλ-μορφοκλασματικό σύνολο** (fractal). Η*

[338] Robert J. Shiller, *Narrative Economics – How Stories go Viral & Drive Major Economic Events*, 2019, Princeton University Press, ISBN:9780691182292

βασική δομή του ατόμου είναι το ίδιο δομικό μοτίβο με το ηλιακό μας σύστημα. Στην συνέχεια το ηλιακό μας σύστημα περιστρέφεται με άλλα (πλανητικά συστήματα) τα οποία σχηματίζουν την επόμενη (υπερκείμενη δομή) που την ονομάζουμε Γαλαξία. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι Γαλαξίες συνενώνονται με άλλα γαλαξιακά συστήματα σχηματίζουν το Σύμπαν. Εντούτοις, αυτή είναι η σχεδίαση από το επίπεδο του μορίου μέχρι αυτή καθαυτή την δομή του Σύμπαντος. Αυτή είναι μια δομή φράκταλ μέσω της οποίας το ίδιο μοτίβο επαναλαμβάνεται σε κλίμακα και σε χρόνο.

*Αφού τα πάντα λειτουργούν με μια κυκλικότητα-περιοδικότητα, όταν φθάνουμε στο θέμα της οικονομίας, παραμένουμε κολλημένοι σε κάποιες πρωτόγονες απόψεις του κόσμου που μας περιβάλλει θεωρώντας ότι είμαστε οι κύριοι του σύμπαντος – οι ημίθεοι του χρήματος. Οι πολιτικοί αξιώνουν την ψήφιση τους προκειμένου να ισοπεδώσουν τον οικονομικό κύκλο και την αγορά στο διηνεκές – η ουτοπική ισοπέδωση έχοντας τον **Adam Smith** και τον **Schumpeter** να υποστηρίζουν ότι είναι ένας εγγενής χορός του οικονομικού κύκλου να έχει φύση φράκταλ η οποίο να επαναλαμβάνει τα ίδια μοτίβα ξανά και ξανά. (Στους Smith και Schumpeter) αντιτίθενται οι παρεμβατιστές, **Karl Marx** και **John Maynard Keynes**, οι οποίοι θεωρούσαν ότι η κυβέρνηση έχει την δυνατότητα, την νοημοσύνη και την ακεραιότητα να παρεμβαίνει και να ελέγχει τις ζωές μας. Απέτυχαν, και όπως ο πρώην επικεφαλής της **Federal Reserve, Paul Volcker**, την ονόμασε **'Η εκ νέου ανακάλυψη του οικονομικού κύκλου'**, η αδυναμία μας να δημιουργήσουμε τον τέλειο κόσμο οφείλεται στο ότι οι κυβερνήσεις είναι τόσο διεφθαρμένες.'*[339]

Τι είναι ο οικονομικός ή επιχειρηματικός κύκλος; Στο κλασσικό '**Measuring Business Cycles'** του 1946, οι οικονομολόγοι **Arthur F. Burns** και **Wesley C. Mitchell** δίνουν τον ορισμό[340]: *'Οι οικονομικοί κύκλοι είναι ένα είδος διακύμανσης που εντοπίζεται στην οικονομική δραστηριότητα των κρατών τα οποία οργανώνουν το έργο τους κυρίως σε δραστηριότητες επιχειρηματικού τύπου. Ένας κύκλος αποτελείται από την επέκταση που συμβαίνει σχεδόν ταυτόχρονα σε πολλές διαφορετικές οικονομικές δραστηριότητες και ακολουθείται από αντίστοιχες*

[339] https://www.armstrongeconomics.com/the-business-cycle/complexity-masked-by-simplicity-we-are-the-demigods-of-finance/

[340] Wesley Mitchel and the Study of Business Cycles, R.A. Gordon, Journal of Business of the University of Chicago, Volume 25, Issue 2, Apr 1975, 101-107

υφέσεις, συρρικνώσεις και αναθερμάνσεις οι οποίες ενώνονται στην φάση διεύρυνσης του επόμενου κύκλου. Ὅσον αφορά την διάρκεια τους, οι οικονομικοί κύκλοι ποικίλουν από ένα έως δέκα ή και δώδεκα χρόνια και δεν μπορούν να τμηθούν σε μικρότερους κύκλους με παρόμοια χαρακτηριστικά και με εύρος (amplitude) που να προσεγγίζει το δικό τους'.

Μετά τον θάνατο του **Wesley Mitchell**, ο **Arthur Burns** θεώρησε ότι έπρεπε να διευκρινίσει περαιτέρω για το τι είναι οικονομικοί κύκλοι[341]: *'Οι οικονομικοί κύκλοι δεν είναι απλές διακυμάνσεις της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας. Το κρίσιμο στοιχείο το οποίο τους ξεχωρίζει από τις καμπές του εμπορίου κατά τους προηγούμενους αιώνες ή από άλλες εποχικής ή βραχυπρόθεσμης προέλευσης μεταβολές στην εποχή μας είναι το ότι αυτές οι διακυμάνσεις είναι ευρέως διάχυτες σε όλη την οικονομία – στην βιομηχανία, στις εμπορικές συμφωνίες στα χρηματοοικονομικά. Η οικονομία του δυτικού λεγόμενου κόσμου είναι ένα σύστημα αποτελούμενο από στενά διασυνδεδεμένα κομμάτια. Αυτός που θα μπορούσε να καταλάβει τους οικονομικούς κύκλους θα πρέπει να ελέγχει τον μηχανισμό ενός οικονομικού συστήματος οργανωμένου κατά κύριο λόγο από ένα δίκτυο ιδιωτικής πρωτοβουλίας που αναζητά το κέρδος. Το πρόβλημα ως προς το πως οι οικονομικοί κύκλοι προκύπτουν είναι για αυτό το λόγο αναπόσπαστο κομμάτι του προβλήματος το πώς η καπιταλιστική οικονομία λειτουργεί.'*

Όταν δε ο Arthur Burns, έχει υπηρετήσει ως κεντρικός τραπεζίτης του συστήματος Federal Reserve των Ηνωμένων Πολιτειών, τότε οι απόψεις του λαμβάνουν ξεχωριστή βαρύτητα γνωρίζοντας ότι κατά τεκμήριο, οι θέσεις αυτές αναλαμβάνονται από ανθρώπους που τουλάχιστον δεν είναι αντίθετοι απέναντι στο κυρίαρχο σύστημα εξουσίας και στην επικρατούσα επιστημονική σκέψη: *'Για πάνω από ένα αιώνα οι οικονομικοί κύκλοι λειτουργούν ακατάπαυστα. Έχουν αντισταθεί εν μέσω τεραστίων οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών, έχουν αντέξει αναρίθμητα πειράματα στη βιομηχανία, στη γεωργία, στη τραπεζική, στις παραγωγικές σχέσεις και στις κρατικές πολιτικές, έχουν οριοθετήσει τις προβλέψεις των αναλυτών*

[341] A. F. Burns, Introduction In: Wesley C. Mitchell, what happens during business cycles: A progress report. New York, National Bureau of Economic Research, 1951

αναρίθμητες φορές, διέψευσαν επαναλαμβανόμενες προφητείες για μια 'νέα εποχή ευημερίας' επέζησαν από επαναλαμβανόμενους φόβους για χρόνια οικονομική ύφεση.'[342]

Ο **Joseph Schumpeter** παρουσίασε στο έργο του '**The Theory of Economic Development'** (Schumpeter, 1993) την ύπαρξη μιας οικονομίας που λειτουργεί σε 'κυκλική ροή' - ως ένας 'βρόγχος' μεταξύ αγοραστή-προμηθευτή όπου δρώντας και οι δύο ως παραγωγοί και καταναλωτές προϊόντων και υπηρεσιών πάντα καταλήγουν σε μια οικονομική κατάσταση ισορροπίας (economic equilibrium) προωθώντας έτσι την οικονομία και κάνοντας την ευημερία δυνατή. Όταν η καινοτομία και κάθε πρωτοποριακή ιδέα τυπικά φθαρεί διαχρονικά, τότε η ραγδαία ανάπτυξη ακολουθείται από ραγδαία πτώση, συμπληρώνοντας έτσι τον επιχειρηματικό κύκλο ο οποίος ωστόσο, κατά τον Schumpeter, αφήνει τη οικονομία σε καλύτερη κατάσταση από τον προηγούμενο κύκλο.

Η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2008-2009 από την οποία ακόμη προσπαθούν να αποδράσουν τα κράτη της Δύσης ή της λεγόμενης 'ελεύθερης αγοράς' έκανε συνείδηση την θέση ότι οι περίοδοι υφέσεων είναι γεγονότα δραματικής οικονομικής και πολιτικής σημασίας που παράγουν παρατεταμένα αποτελέσματα. Στην προσπάθεια να απαντηθούν ερωτήματα όπως το τι είναι αυτό που κάνει μια οικονομική ύφεση ένα γεγονός με παγκόσμιες διαστάσεις άρχισε να εξετάζεται αυτή η αυξανόμενη **διασυνδεσιμότητα** (interconnectedness) της παγκόσμιας οικονομίας ως απότοκος συγχρονισμένων γεγονότων με κυκλική συμπεριφορά. Παρά τις δηλώσεις περί του αντιθέτου, το ΔΝΤ υποστηρίζει ότι η ιστορία έχει δείξει και εξακολουθεί να δείχνει την ύπαρξη ενός παγκόσμιου οικονομικού κύκλου **(world business cycle)**. Οι διάφορες υφέσεις και οι ανακάμψεις είναι κανονικά στοιχεία αυτού του οικονομικού κύκλου (Kose, 2015).

Ο **Paul Volcker**, ο πρώην πρόεδρος της **Federal Reserve** των ΗΠΑ (1979-1987), στο περιεκτικό έργο του **'The Rediscovery of the Business Cycle',** αναφέρει απολογητικά: *'Η εκ νέου ανακάλυψη του οικονομικού κύκλου είναι ένα δείγμα των*

[342] https://www.armstrongeconomics.com/the-business-cycle/, '*The Business Cycle'* by Martin Armstrong, 2016

*καιρών μας. Εντός ενός χρονικού διαστήματος κάτι παραπάνω από μια 10ετία, σε αυτό που τώρα φαίνεται μια εποχή της αθωότητας, η **'Νέα Οικονομία' (New Economics)** είχε καταντήσει ορθοδοξία. Το βασικό του αξίωμα που επαναλήφθηκε με παρόμοιους όρους ήταν η καταδίκη ότι οι οικονομικοί κύκλοι δεν ήταν αναπόφευκτοι. Ήταν έτσι μέχρι τα γεγονότα του 1974 και 1975 όταν η ύφεση ξεφύτρωσε σε ένα ανυποψίαστο κόσμο με μια τέτοια ένταση που δεν είχε προηγούμενο στην μετά τον Α' Π.Π εποχή όπου τα μαθήματα της 'Νέας Οικονομίας' αμφισβητήθηκαν σοβαρά.'*[343]

Ενώ, ο **Economist** το 2002 τοποθετείται πολύ πιο εμφατικά ως προς την ύπαρξη των οικονομικών κύκλων: *'Το πιο σημαντικό στοιχείο που θα πρέπει να θυμόμαστε είναι ότι ο οικονομικός κύκλος δεν πρόκειται ποτέ να εξαλειφθεί. Αποτελεί ένα κομμάτι της ανθρώπινης φύσης. Πραγματικά, όταν οι άνθρωποι πιστεύουν ότι ο κύκλος αυτός αποτελεί ένα κομμάτι του παρελθόντος, ενεργούν κατά τέτοιο τρόπο που σπέρνουν τους σπόρους της επόμενης ύφεσης. Εάν οι κεντρικές τράπεζες πετύχαιναν στο να αναβάλουν την ύφεση, το μόνο που θα κατάφερναν θα ήταν απλά να ενθαρρύνουν μια περαιτέρω απερίσκεπτη συμπεριφορά κάνοντας την επόμενη κρίση ακόμη πιο χειρότερη.'*[344] Πάντως, η πιο εντυπωσιακή υπαναχώρηση από τις αρχικές του θέσεις σχετικά με τους κύκλους της οικονομίας ήταν ο ίδιος ο Keynes, ο οικονομολόγος που επηρέασε ίσως περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον την οικονομική επιστήμη κατά τον 20ο αιώνα. Λέγεται, ότι λίγο πριν τον θάνατο το 1946, αναίρεσε επί της ουσίας την θεωρία του ότι δηλαδή μπορεί η κυβέρνηση με την δημοσιονομική της πολιτική (δημόσιες δαπάνες και μείωση της φορολόγησης) να παρεμβαίνει κατά βούληση και να ωθεί την οικονομική δραστηριότητα σε περιόδους υφέσεων. Ο οικονομικός ιστοριογράφος **Robert Skidelsky**, αναφέρει:[345] *'Την Πέμπτη 11 Απριλίου είχε γεύμα στην Τράπεζα μετά την συνήθη συνάντηση. Κάθισε δίπλα στον Henry Clay; Συζήτησαν το αμερικανικό δάνειο. Ο Keynes είπε ότι βασιζόταν στο 'Αόρατο Χέρι' (Invisible Hand) του Adam Smith για να βγάλει την Βρετανία από αυτό το χάλι που βρίσκονταν και συνέχισε: 'Βρίσκω τον εαυτό μου να βασίζεται όλο και*

343 Ibid

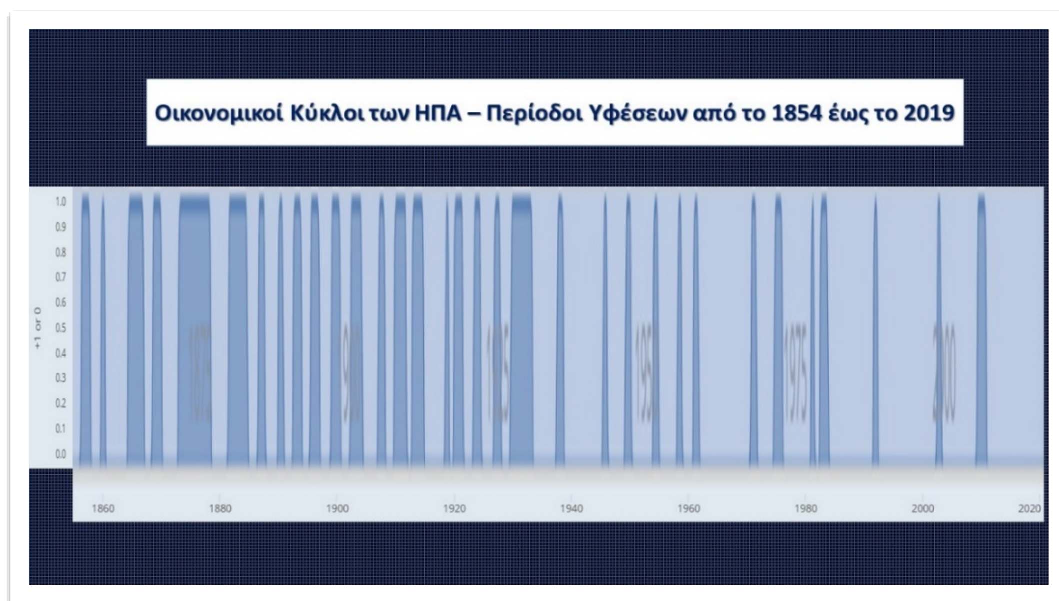
344 Ibid

345 Robert Skidelsky, *John Maynard Keynes: Fighting for Britain,* 1937-1946, Keynesian studies, (2000)

περισσότερο για μια λύση των προβλημάτων μας στο αόρατο χέρι το οποίο προσπάθησα να το αποβάλλω από την οικονομική σκέψη εδώ και 20 χρόνια.'

Ξεχωριστή θέση στην μελέτη των οικονομικών κύκλων κατέχει το **National Bureau of National Research** (NBER)[346] των ΗΠΑ το οποίο ιδρύθηκε το 1920 και κατέστη ιδιαίτερα γνωστό με τις μελέτες του για την αρχή και το τέλος κάθε περιόδου υφέσεως της αμερικανικής οικονομίας από το 1854 έως σήμερα. Η Επιτροπή, **Business Cycle Dating Committee** του NBER, είναι το συλλογικό επιστημονικό όργανο το οποίο καθορίζει την χρονολογία του επιχειρηματικού κύκλου (business cycle) των ΗΠΑ. Η χρονολογία περιλαμβάνει τις διάφορες ημερομηνίες με τις 'κορυφές' (peaks) και τις 'κοιλάδες' (troughs) που παρουσιάζει η οικονομική δραστηριότητα.[347] Για την Επιτροπή, ύφεση είναι η περίοδος μεταξύ μιας κορυφής και μιας κοιλάδας ενώ η ανάπτυξη είναι μια περίοδος μεταξύ κοιλάδας και κορυφής. Κατά την διάρκεια μιας περιόδου υφέσεως, σημαντική πτώση της οικονομικής δραστηριότητας απλώνεται στο σύνολο της Οικονομίας και μπορεί να διαρκέσει από μερικούς μήνες μέχρι και χρονικό διάστημα παραπάνω από ένα έτος. Ομοίως, κατά την διάρκεια της ανάπτυξης, η οικονομική δραστηριότητα αυξάνει σημαντικά, σε όλους τους τομείς της Οικονομίας και συνήθως διαρκεί για αρκετά χρόνια. Για την οικονομική δραστηριότητα, η Επιτροπή δεν έχει έναν συγκεκριμένο ορισμό. Εξετάζει και συγκρίνει την συμπεριφορά των οικονομικών μεγεθών που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα της Οικονομίας. Ενδεικτικά, περιλαμβάνει το ΑΕΠ, την απασχόληση, το πραγματικό εισόδημα αλλά και άλλους δείκτες όπως οι πωλήσεις και η βιομηχανική παραγωγή.

346 https://www.nber.org/
347 https://www.nber.org/cycles/recessions.html

Πηγή: NBER based Recession Indicators for the United States from the Peak through the Trough (USRECDM), 1854-2019, https://fred.stlouisfed.org/series/USRECDM

Αλλά και οι διεθνείς **‘θεσμικοί δρώντες’**, αποδέχονται την ύπαρξη και την μελέτη των οικονομικών κύκλων χωρίς όμως να αποφεύγουν την πολιτική σκοπιμότητα η οποία καθορίζει την χαμηλής εντάσεως προβολή της περιοδικότητας των οικονομικών φαινομένων κατά περίπτωση προκειμένου εξυπηρετηθούν λόγοι διεθνούς πολιτικής και όχι αμειγώς της επαρκούς επιστημονικής τεκμηρίωσης και ανάλυσης. Το ΔΝΤ (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο), ήδη από το 2006 και πριν την χρηματοοικονομική κρίση του 2008-2009, εξέταζε πως οι διαφορές των οικονομικών συστημάτων μπορούν να επηρεάσουν τους οικονομικούς κύκλους, το εύρος και την ένταση τους στις αναπτυγμένες οικονομίες αποτυγχάνοντας όμως χαρακτηριστικά στις προβλέψεις στην διεθνή κρίση που θα ξεσπούσε μόλις σε διάστημα δύο ετών από τότε.[348] Αρκετά αργότερα, το 2011, διαπιστώνοντας ότι η κρίση του 2008-2009 δεν είναι απλώς παρελθόν αλλά παρόν και μάλιστα με διάρκεια, προτείνει ένα πλαίσιο παρακολούθησης του παγκόσμιου οικονομικού κύκλου εξετάζοντας σε βάθος 40 χρόνων στοιχεία από τις εθνικές οικονομίες των κρατών που αποτελούν την ομάδα των G-7 καθώς και τον συγχρονισμό των επιμέρους κύκλων με το εύρος και

[348] International Monetary Fund (IMF), World Economic and Financial Surveys, *World Economic Outlook Financial Systems and Economic Cycles*, September 2006 http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2006/02/

την ένταση του παγκόσμιου οικονομικού κύκλου.[349] Διαπιστώνοντας την διάρκεια της διεθνούς οικονομικής κρίσης, το ΔΝΤ προσφεύγει το 2014 στην μελέτη των δυνάμεων εκείνων που ορίζουν τον οικονομικό κύκλο στη μεγαλύτερη οικονομία, αυτή των ΗΠΑ, προσπαθώντας όμως ταυτόχρονα να παρέμβει με Κεϋνσιανά μοντέλα ώστε να μπορεί ο κύκλος να ελεγχθεί.[350] Εντός του 2016, το ΔΝΤ προσπαθεί να προσδιορίσει την δυναμική στον συγχρονισμό του οικονομικού κύκλου μεταξύ 1950 και 2014 κάνοντας χρήση ενός δείγματος από 21 κράτη καταλήγοντας συμπερασματικά ότι ο παγκόσμιος οικονομικός κύκλος είχε πιο ισχυρά χαρακτηριστικά κυκλικότητας κατά την λεγόμενη **Bretton Woods** εποχή (1950-1971) σε σχέση με την περίοδο της **παγκοσμιοποίησης**.[351]

Ηδη από το 2003 (καθώς επίσης το 2004[352], 2006[353], 2007[354], 2009[355], 2011[356], 2014[357] και 2015[358]) η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)** θέτει στην κεντρική της θεματολογία το θέμα των οικονομικών κύκλων στα πλαίσια της άσκησης μιας αποτελεσματικής ευρωπαϊκής νομισματικής πολιτικής των χωρών του Ευρώ. Χαρακτηριστικό είναι το απόσπασμα από την ομιλία που παρέθεσε ο αντιπρόεδρος της ΕΚΤ**, Λουκάς Παπαδήμος**, σε διεθνές συμπόσιο που διοργάνωσε η Τράπεζα της Γαλλίας με θέμα 'Νομισματική Πολιτική, Ο Οικονομικός Κύκλος και

---

[349]International Monetary Fund (IMF), Working Paper, The Business Cycle, and Macroeconomic Monitoring, by S. Borağan Aruoba, Francis X. Diebold, M. Ayhan Kose, and Marco E. Terrones, February 2011

[350] International Monetary Fund (IMF), Working Paper, Financial Frictions and Sources of Business Cycle by Marzie Taheri Sanjani , October 2014.

[351] International Monetary Fund (IMF), Working Paper, Has Globalization Really Increased Business Cycle Synchronization? by Eric Monnet and Damien Puy, March 2016

[352]European Central Bank (ECB), WORKING PAPER SERIES NO. 357 / MAY 2004, 'SEASONAL ADJUSTMENT AND THE DETECTION OF BUSINESS CYCLE PHASES' 1 by Antonio Matas Mir and Denise R Osborn

[353] European Central Bank (ECB), WORKING PAPER SERIES NO. 587 / FEBRUARY 2006 'DETERMINANTS OF BUSINESS CYCLE SYNCHRONISATION ACROSS EURO AREA COUNTRIES' by Uwe Böwer and Catherine Guillemineau

[354] European Central Bank (ECB), WORKING PAPER SERIES NO 844 / DECEMBER 2007 'BUSINESS CYCLE SYNCHRONIZATION AND INSURANCE MECHANISMS IN THE EU' by António Afonso and Davide Furceri

[355] European Central Bank (ECB), WORKING PAPER SERIES NO 1010 / FEBRUARY 2009 'BUSINESS CYCLES IN THE EURO AREA' by Domenico Giannone, Michele Lenza and Lucrezia Reichlin

[356] European Central Bank (ECB), Monthly Bulletin May 2011, 'ECONOMIC AND MONETARY DEVELOPMENTS, Box 6, 'THE MEASUREMENT AND PREDICTION OF THE EURO AREA BUSINESS CYCLE'

[357] European Central Bank (ECB), Working Paper Series No 1628 / January 2014 'Cross-Border Production Chains and Business Cycle Co-Movement between Central and Eastern European Countries and Euro Area Member States' by Plamen Lossifov

[358] European Central Bank (ECB), Working Paper Series, No 1819 / June 2015, 'Euro area business cycles in turbulent times: convergence or decoupling?' Filippo Ferroni and Benjamin Klaus

Χρηματοοικονομικές Δυναμικές':[359] *'Οι Οικονομικοί κύκλοι και η Νομισματική Πολιτική είναι ένα κεντρικό θέμα στην θεωρητική και πολιτική αντιπαράθεση μεταξύ των οικονομολόγων εδώ και πολλά χρόνια. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την πολυπλοκότητα του θέματος από την ύπαρξη των οικονομικών κύκλων για την άσκηση νομισματικής πολιτικής. Δεν έχει βρεθεί καμμιά πολιτική φόρμουλα η οποία να έχει αποδειχθεί ότι ισχύ σε όλα αυτά τα χρόνια. Ένας λόγος είναι η ατελής γνώση μας των παραγόντων και των διαδικασιών καθορίζοντας το εύρος και την διάρκεια των οικονομικών κύκλων. Άλλος ένας λόγος είναι η αβεβαιότητα που περιβάλλει το μέγεθος και την χρονική υστέρηση των αποτελεσμάτων της νομισματικής πολιτικής όσον αφορά την οικονομική δραστηριότητα. Πολυπλοκότητα και αβεβαιότητα, ωστόσο, δεν υπαινίσσονται έλλειψη κατανόησης. Η οικονομική θεωρία και εμπειρικά στοιχεία συνηγορούν σε ένα αριθμό προτάσεων σχετικά με την σύνδεση μεταξύ των οικονομικών κύκλων και της νομισματικής πολιτικής. Οι προτάσεις αυτές και η εμπειρία αυτών που χαράσσουν πολιτικές προσφέρουν κάποια χρήσιμη γνώση στο ρόλο και την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής στην αντιμετώπιση των οικονομικών κύκλων.'*

Ο **ΟΟΣΑ,** από το 2007, έχει συμπεριλάβει στις μελέτες του ένα σετ από κυκλικούς δείκτες για να μπορεί να εκτιμά τους διάφορους δείκτες επιχειρηματικού και καταναλωτικού κλίματος **(Business and Consumer Confidence Indicators - BCIs and CCIs)** και να τους συγκρίνει μεταξύ των χωρών-μελών του Οργανισμού προκειμένου αντιλαμβάνεται πρόδρομα σήματα ανάκαμψης-ύφεσης της εκάστοτε οικονομίας και του οικονομικού κλίματος. Οι οικονομικοί κύκλοι, κατά τον ΟΟΣΑ, είναι επαναλαμβανόμενες αλλά ακανόνιστες χρονικές ακολουθίες από εναλλασσόμενες αυξομειώσεις γύρω από την γενική τάση της οικονομικής δραστηριότητας.[360] Έχει δε αναπτύξει εφαρμογή μέσω του διαδικτύου για την παρακολούθηση σε πραγματικό χρόνο των οικονομικών κύκλων των περισσότερων

---

[359] European Central Bank (ECB), Economic Cycles and Monetary Policy Speech by Lucas Papademos, Vice President of the ECB Speech delivered at the International Symposium of the Banque de France on "Monetary Policy, the Economic Cycle and Financial Dynamics" Paris, 7 March 2003 https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2003/html/sp030307_1.en.html

[360] http://stats.oecd.org/mei/bcc/The%20OECD%20Business%20Cycle%20Clock%20-%20Dec%202014.pdf

κρατών-μελών του ΟΟΣΑ και σημαντικών τρίτων χωρών το οποίο το ονομάζει **The OECD Business Cycle Clock.**[361]

Δανειζόμενος τον **Άμλετ**, ο **Claudio Borio,** επικεφαλής οικονομολόγος στην **Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών** (Bank of International Settlements-BIS), την επονομαζόμενη ως Κεντρική Τράπεζα των Κεντρικών Τραπεζών με έδρα την Βασιλεία της Ελβετίας, υποστηρίζει ότι τα μακροοικονομικά στοιχεία χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τον οικονομικό κύκλο είναι σαν τον Άμλετ χωρίς τον Πρίγκιπα της Δανιμαρκίας. Θεωρεί δε ότι στο περιβάλλον που επικράτησε τις τελευταίες τρείς δεκαετίες όπως σε αυτό που επικράτησε κατά τον μεσοπόλεμο είναι πολύ απλά, αδύνατο να κατανοηθούν οι χρηματοοικονομικές διακυμάνσεις και οι σχετικές προκλήσεις για τις πολιτικές που θα πρέπει να ακολουθηθούν χωρίς την ίδια την κατανόηση του οικονομικού κύκλου.[362] Σε άλλες περιπτώσεις, η BIS όχι μόνο αποδέχεται την ύπαρξη της κυκλικότητας της οικονομίας αλλά στηρίζει την διαφοροποίηση μεταξύ οικονομικού και χρηματοοικονομικού κύκλου (business cycle vs financial cycle) υποστηρίζοντας ότι η άποψη για την ύπαρξη μόνο ενός αμιγώς οικονομικού/επιχειρηματικού κύκλου δεν είναι αρκετό να κατανοήσουμε την εξέλιξη της παγκόσμιας οικονομίας τόσο πριν από την κρίση του 2007-2009 όσο και κατόπιν αυτής.[363] [364] [365] [366]

Ποτέ και κανείς δεν πρόκειται να εξηγήσει επαρκώς το οικονομικό εκκρεμές στην παγκόσμια οικονομική ιστορία με τους στενούς όρους της κρατούσας επιστημονικής σκέψης , είτε αυτή είναι φιλελεύθερη, μαρξιστική, κεϋνσιανή, κλπ.

---

[361] http://stats.oecd.org/mei/bcc/default.html

[362] Bank of International Settlements (BIS), Working Papers No 395, 'The financial cycle and macroeconomics: What have we learnt?' by Claudio Borio, Monetary and Economic Department, December 2012

[363] Bank of International Settlements (BIS), Debt and the financial cycle: domestic and global, 84th Annual Report, 29 June 2014 http://www.bis.org/publ/arpdf/ar2014e4.htm

[364] Bank of International Settlements (BIS) Working Papers No 552 Fiscal sustainability and the financial cycle by Claudio Borio, Marco Lombardi, and Fabrizio Zampolli, Monetary and Economic Department, March 2016

[365] Bank of International Settlements (BIS), Working Papers No 380, 'Characterising the financial cycle: don't lose sight of the medium term' by Mathias Drehmann, Claudio Borio and Kostas Tsatsaronis Monetary and Economic Department, June 2012

[366] Bank of International Settlements (BIS), BIS Papers No 22, *'Interactions between business cycles, financial cycles and monetary policy: stylised facts'* by Sanvi Avouyi-Dovi and Julien Matheron, April 2005

Πόσο μάλλον δε να το προβλέψει. Και εφόσον δεν μπορεί να το εξηγήσει και να το προβλέψει επαρκώς, καμία οικονομική πολιτική, κανένα οικονομικό δόγμα δεν μπορεί να εφαρμοσθεί ποτέ και πουθενά προκειμένου διασφαλίσει για πάντα την αδιάληπτη ανάπτυξη, τον πλούτο και την εθνική ισχύ. Κάθε προτεινόμενη λύση για την αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων, ενώ μπορεί να βοηθήσει επικουρικά στην επίλυση τους μειώνοντας την 'μεταβλητότητα' ενός υπό εξέταση συστήματος, είναι η πρωτουργός της επόμενης φάσης ύφεσης ή εκτεταμένης κρίσης. Τα πάντα στον φυσικό κόσμο, όπως η ζωή ανθρώπων και ζώων, τα φυσικά φαινόμενα, η ζωή κρατών, οργανισμών, πολιτισμών, κλπ. υπόκεινται στον νόμο της φυσικής φθοράς. Τίποτα δεν μπορεί να διαφύγει της φυσικής φθοράς μέσα στην διάσταση του χρόνου ούτε μπορεί να αναπτύσσεται περαιτέρω αφ' ης στιγμής έχει φθάσει την μέγιστη εντροπία του. Επειδή, η ζωή συνέχει ατέρμονα και μόνο οι μορφές είναι αυτές που αλλάζουν, είναι αντίθετο και πέρα από κάθε φυσικό ή κοσμικό νόμο, η Οικονομία – ως μια μορφή έκφανσης της ανθρώπινης δραστηριότητας – να ρέπει προς μια αέναη ανοδική πορεία που υπόσχονται οι ορθόδοξες οικονομικές σχολές από το laissez-faire μέχρι τον νέο-φιλελευθερισμό και τα mainstream economics.

Εάν, παρ' ελπίδα, η θεολογία των μαρξιστών οικονομολόγων, των σοσιαλιστών-κρατιστών και των mainstream economics γίνονταν πραγματικότητα στον κόσμο αυτό, τότε θα είχαμε οδηγηθεί μοιραία στην ομογενοποίηση των πάντων; οικονομιών, κοινωνιών, κρατών. Γι' αυτό άλλωστε δεν πρόκειται ποτέ η παγκοσμιοποίηση σαν μια μορφή παραγωγικής συγκρότησης των οικονομικών συντελεστών και της κοινωνικής εντελέχειας να τελεσφορήσει και να επικρατήσει πλανητικά. Κάθε μια από αυτές τις σχολές πολιτικο-οικονομικής σκέψης, υποσχέθηκε την 'Αλίκη στην Χώρα των Θαυμάτων' όπου κοινωνικές αδικίες, ταξικές ανισότητες, φτώχια, κλπ. θα είναι για πάντα παρελθόν καλώντας τους 'απολογητές' του συγκεκριμένου δόγματος να υμνήσουν τη ιλαρότητα της ουτοπίας.

4.3 Το Νόμισμα ως το Πολιτικό Σημαινόμενο

Το νόμισμα αποτελεί αναπόσπαστο συστατικό της 'πολιτείας', σύμφωνα με την Αριστοτέλεια θεώρηση.[367] Η θεμελιώδης οικονομική σκέψη της Αριστοτέλειας θεώρησης, χρησιμοποιείται εδώ ως αναλυτικό εργαλείο βασικής οικονομικής σκέψης σύμφωνα με την οποία **'η πολιτική υπάρχει ένεκα της οικονομίας'** εάν αναλογισθούμε τα τελευταία 3000 χρόνια ιστορίας των εθνών. Επομένως, το σημαίνον και σημαινόμενο δεν είναι άλλο από το δίπολο νόμισμα-πολιτεία ή με όρους τρέχοντες, νόμισμα και πολιτειακή υπόσταση ενός πλήθους ανθρώπων-λαού υπό την σύγχρονη δικαιική μορφή του εθνοκράτους έτσι όπως αυτό εξελίχθηκε διαχρονικά από την Συνθήκη της Βεστφαλίας το 1648 και εντεύθεν. Εφόσον, το νόμισμα:

α) επινοήθηκε ως **μέσον (medium of exchange)** για ένα και μοναδικό σκοπό που δεν είναι άλλος από την μετατροπή των αντικειμένων μιας συναλλαγής σε συγκρίσιμα μεγέθη, και

β) **δεν ενυπάρχει ως φυσικό αίτιο** των συναλλακτικών σχέσεων των ατόμων, τότε ο μη φυσικός καθορισμός του, δηλαδή μέσω της ανθρώπινης παρέμβασης με συμβατικό τρόπο άρα **'κατά συνθήκην' παρέμβαση**, δηλώνει ρητά και αποκλειστικά την **έκφραση της πολιτειακής υπόστασης μιας κοινωνίας ανθρώπων ως αυτόβουλη πράξη πολιτικής κυριαρχίας υπό την μορφή κανονιστικού δικαίου και άρα ενός νομικού πλαισίου, μιας μονομερούς νομικής απόφασης με την οποία καθορίζεται το κατά συνθήκη μέτρο του νομίσματος.**

Έτσι λοιπόν, το νόμισμα, το ανταλλάξιμο μέσο της ζήτησης *('υπάλλαγμα της χρείας')* και ως υποκατάστατο αυτής, καθορίζεται όχι από φυσική αλλά από *'κατά συνθήκην'* ανθρώπινη παρέμβαση δηλαδή ως προϊόν μιας συμβατικά-νομικά κατοχυρωμένης συμφωνίας που καθορίζει και διέπει τις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις της 'πόλεως' δηλαδή των πολιτών, τόσο μεταξύ τους όσο και με την πολιτεία. Συλλαμβάνοντας κατά μοναδικό τρόπο την σημασία και τις ιδιότητες του νομίσματος, ο μεγάλος Σταγειρίτης θεμελιώνει την αποκλειστική πράξη άσκησης κυριαρχίας της

---

[367] Αριστοτέλους, *'Πολιτικά'*, *'Ηθικά Νικομάχεια'*, εκδόσεις ΚΑΚΤΟΣ

'πόλεως' αποδίδοντας της το δικαίωμα με μονομερή απόφαση να μεταβάλλει την ανταλλακτική αξία του νομίσματος ή να παύσει την κυκλοφορία του και να εισάγει στην θέση του ένα διαφορετικό νόμισμα ακυρώνοντας και ουσιαστικά καταστρέφοντας το ήδη υπάρχον σε κυκλοφορία.

Αυτό όμως που ο Σταγειρίτης φιλόσοφος υπαινίσσεται, αλλά ίσως χρειάζεται τα νεότερα εργαλεία της οικονομικής επιστήμης για να γίνει πιο κατανοητό είναι ότι το κατάλληλο στοιχείο για την εύρυθμη λειτουργία της οικονομίας της 'πόλεως' είναι η κατά το δυνατόν σταθερότητα της αγοραστικής αξίας του νομίσματος. Το νόμισμα δεν αποτελεί μέσο ενσωμάτωσης μιας υλικής αξίας (**store of value**) αλλά απλά ένα μέσο συναλλαγής (**medium of exchange**) το οποίο το μόνο που ενσωματώνει είναι η εμπιστοσύνη που απολαμβάνει από τους πολίτες, τους καταναλωτές, τους επενδυτές, τις διεθνείς αγορές, κλπ. Η αρχετυπική εμπιστοσύνη των πολιτών, εκφράζεται ως τέτοια απέναντι στην 'εξουσία' δηλαδή την έννομη κρατική υπόσταση που έχει επιλεγεί εξ ανάγκης να στηρίξει ο λαός ως πολιτειακός εντεταλμένος είτε αυτό έχει την απολυταρχική είτε την δημοκρατική έκφανση εξουσίας εξ' ονόματος της επιβίωσης του συλλογικού όντος, του έθνους. Όταν η εμπιστοσύνη διατηρείται, η Πλατωνική 'Πολιτεία' θα είναι πάντοτε πιθανή εφόσον η συναλλακτική δραστηριότητα θα συνέχει και θα εξασφαλίζει την **ισότητα και αναλογικότητα των συναλλαγών** ανάμεσα στους πολίτες. Το 'φλουρί κωνσταντινάτο' πέραν των λαϊκών παραδόσεων και της λαογραφικής προσέγγισης του βυζαντινού πολιτισμού, είναι μια φράση πλήρους αποδοχής και εμπιστοσύνης του συγκεκριμένου μέσου συναλλαγής (νομίσματος) η οποία αντανακλούσε την ρωμαϊκή αυτοκρατορία (αργότερα Ανατολική) και το βασίλειο του Μεγάλου Κωνσταντίνου- του πρώτου χριστιανού αυτοκράτορα - καθώς και την πλήρη επικράτηση του σε ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο, γεγονός που του επέτρεψε να 'κόβει' χρυσό νόμισμα ανόθευτο[368]. Αυτό το χρυσό και σταθερό (στην αναλογία του) 'κωνσταντινάτο' ήταν η έκφραση ισχύος της βυζαντινής αυτοκρατορίας και κατ' επέκταση η εμπιστοσύνη που περιέβαλαν όχι

[368] Scheidel, Walter, *The Monetary Systems of the Han and Roman Empires* (February 2008). Princeton/Stanford Working Papers in Classics Paper No. 110505. Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=1096440 or http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1096440

μόνο οι βυζαντινοί αλλά και οι αλλοεθνείς αποθησαυρίζοντας και διακινώντας το ‘αποθεματικό’ νόμισμα της εποχής.

Πώς θα μπορούσε ένα νόμισμα όπως το **ευρώ** να επιζήσει ως κοινό νόμισμα της Ευρώπης την στιγμή που επί της ουσίας κυκλοφορούν ταυτόχρονα δέκα εννέα (19) **‘εικονικά νομίσματα’ (virtual currencies)** αποτιμημένα σε ευρώ καθόσον διαπραγματεύονται ελεύθερα στις χρηματαγορές μέσω της αγοραπωλησίας κρατικών ομολόγων, δηλαδή δημόσιου χρέους, το οποίο αποτιμάται άρα και αποδίδει διαφορετικά ως προς κάθε ένα κράτος-μέλος της ευρωζώνης από τους ομολογιούχους επενδυτές, κερδοσκόπους, κλπ. δηλαδή από τις ‘αγορές’; Ποια σταθερότητα εξασφαλίζεται εντός του ενιαίου νομισματικού χώρου όταν τα γερμανικά κρατικά χρεόγραφα αποτιμώνται με μηδενικά επιτόκια , αν όχι αρνητικά, σε αντιδιαστολή με τα αντίστοιχα ελληνικά τα οποία στην πράξη δεν διαπραγματεύονται στις αγορές λόγω του απαγορευτικού για το ελληνικό δημόσιο επιτοκίου δανεισμού; (λόγω του εξαιρετικά υψηλού χρηματοοικονομικού κινδύνου που εκτιμούν ότι αναλαμβάνουν οι ‘αγορές’ σε μια τέτοια περίπτωση).

Παρακάτω, στα δύο διαγράμματα υποτυπώνονται οι κολοσσιαίες διαφορές στην αποτίμηση των γερμανικών έναντι των ελληνικών 10ετών κρατικών ομολόγων. Παρά το υποτιθέμενο κοινό νόμισμα, στην πραγματικότητα η Ελλάδα είναι καταδικασμένη να μην μπορεί να αντιδράσει νομισματικά σε μια ΄κλειδωμένη’ ισοτιμία που θα της επέτρεπε να διεκδικήσει ίσως καλύτερους όρους εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους της, πέραν όλων των άλλων θεμάτων που άπτονται άσκησης της εθνικής κυριαρχίας σύμφωνα με την Χάρτα των Ηνωμένων Εθνών και των προνοιών του διεθνούς δικαίου.

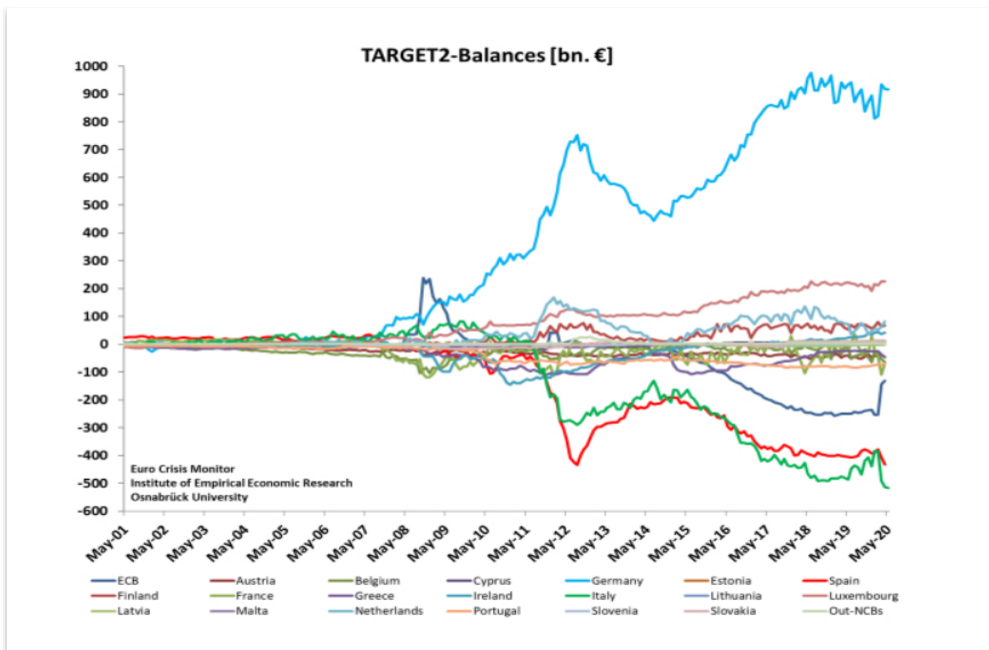

Πηγή: https://tradingeconomics.com/, retrieved on 09/06/2020

Επίσης, στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται το σύστημα συμψηφισμών κεφαλαιακών ροών μεταξύ των κρατών της ευρωζώνης **Target2** το οποίο κατέληξε να είναι ο ‘οδικός χάρτης’ της οικονομικής κρίσης στην Ευρώπη όπου οι ανισορροπίες της συστήματος (**Target2 imbalances**), καταδεικνύουν περιόδους ‘όξυνσης’ και υποχώρησης του κλίματος εμπιστοσύνης των πολιτών από τις ‘προβληματικές’ χώρες. Αντιστρόφως, οι εξισορροπητικές τάσεις του ισοζυγίου κεφαλαιακών ροών (**Target2 balances**) καταδεικνύουν περιόδους σχετικής ανάταξης της τραπεζικής πίστης, του επενδυτικού κλίματος και περιορισμού της μεταβλητότητας στην εμπιστοσύνη των εθνικών κυβερνήσεων. Κατά συνέπεια, ο μηχανισμός εκκαθάρισης Target2 είναι ένας σιωπηρός μηχανισμός διάσωσης (bailout) που βοηθά το ευρώ να

επιπλέει.[369] Η διττή λειτουργία του, είναι αντανάκλαση τόσο του **ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών** (current account balance) μιας χώρας του ευρώ όσο και της αντιστροφής του **ισοζυγίου κίνησης κεφαλαίων** (balance of capital account) σε περιπτώσεις φυγής του κεφαλαίου (**flight to quality/capital flight**) λόγω αυξημένου πιστωτικού κινδύνου.[370] [371] Υπολογίζεται ότι η φυγή κεφαλαίων από τις λιγότερες αναπτυγμένες (και περισσότερο χρηματοπιστωτικά επικίνδυνες) ευρωπαϊκές χώρες προς την Γερμανία ανέρχεται σε 2% περίπου του ΑΕΠ της χώρας, ήτοι σε 80 δις ευρώ ετησίως που σημαίνει ότι περί τα 800 δις ευρώ 'μετακόμισαν' μέσα σε μια 10ετία στο Βερολίνο.

Πηγή: http://www.eurocrisismonitor.com/ (τελευταία ενημέρωση Ιούνιος 2020)

Η απώλεια ή απόσυρση της εμπιστοσύνης του καταθέτη και του επενδυτή για ορισμένα κράτη εντός της Ευρωζώνης (φυγή του κεφαλαίου-capital flight από τις χώρες υψηλού χρηματοοικονομικού ρίσκου προς αυτές αντίστοιχου χαμηλού) πως

[369] David Blake, City Research on Line, City University of London Institutional Repository, *'Target2: The silent bailout system that keeps the euro afloat'* , May 2018 http://openaccess.city.ac.uk/19674/1/Target%202%20v1.pdf?mod=article_inline

[370] BIS Working Papers No 393 Interpreting TARGET2 balances by Stephen G Cecchetti, Robert N McCauley and Patrick M McGuire Monetary and Economic Department December 2012

[371] Ως ανωτέρω όπου παρατίθεται ότι "…The European Economic Advisory Group (2012, p 62) states, "In the past interest rates diverged due to the fear of depreciation; now they do so because of the fear of default."

θα μπορούσε να αποκατασταθεί χωρίς αναγκαστικά την ‘ομογενοποίηση’ των οικονομιών των επιμέρους κρατών; Γιατί, πως αλλιώς θα μπορούσε να διασφαλισθεί η ισότητα και αναλογικότητα των συναλλαγών ανάμεσα σε πολίτες που αναλαμβάνουν διαφορετικό επίπεδο κινδύνου-ρίσκου και ανάλογα με την χώρα που κατοικούν; Κάτι τέτοιο, δεν θα σήμαινε αναπόφευκτα και μια πολιτική-πολιτειακή συνένωση ούτως ώστε αυτή να μην παραμείνει μια ατελής ‘πολιτική κοινωνία’ πολλών διαφορετικών ταχυτήτων που το μόνο θα διατηρούσε, θα ήταν οι φυγόκεντρες τάσεις λόγω των κοινωνικών ανισοτήτων;

Τελικά, η δημιουργία μιας **‘άριστης’ ευρωπαϊκής νομισματικής ένωσης** αποτελεί ένα ‘τεχνικό’ πρόβλημα στον νομισματικό σχεδιασμό ή μια οικονομική κατάσταση που αξιώνει ως προαπαιτούμενο την εκ βάθρων πολιτική επανασχεδίαση της Ευρώπης αλλά αυτή την φορά, χωρίς τους ευρωπαϊκούς λαούς; Η υπόθεση εργασίας κάνει λόγο για συγκέντρωση του δημόσιου χρέους όλων των κρατών-μελών της ευρωζώνης σε ένα κοινό χρέος της ευρωζώνης (debt consolidation), δηλαδή σε ένα ευρωομόλογο (Eurobond) όπου τα κράτη-μέλη θα είχαν την δυνατότητα να λειτουργούν με το ευρώ σε τοπικό επίπεδο και εσωτερικό χρέος το οποίο θα εξυπηρετούσαν με δανεισμό από την δευτερογενή αγορά προκειμένου να υλοποιήσει το κάθε ένα μέλος τον εθνικό του προϋπολογισμό, εν ολίγοις κατά τα πρότυπα λειτουργίας των Πολιτειών των ΗΠΑ[372]. Η τυπολογία του πολιτικού ρεαλισμού επιτάσσει ότι **θα πρέπει να υπάρξει ένας περιφερειακός ηγεμόνας-κράτος στην Ευρώπη να το επιβάλλει μέσω της ισχύος του -με ότι αυτό μπορεί να σημαίνει – σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη.** Στη περίπτωση μας, αυτό θα είχε ως απότοκο ένα ενιαίο και κοινό νόμισμα σε όλες τις επιμέρους εκφάνσεις ‘ολοκλήρωσης’ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (χώρες της Ε.Ε εντός-εκτός Schengen, εντός-εκτός ΟΝΕ, κλπ.) άρα και ένα αυστηρά ενιαίο κανονιστικό νομικό πλαίσιο. Άρα, μοιραία και αναπόδραστα μια ενιαία ‘πολιτική κοινωνία’ που θα το επέβαλε αυτό, καταργώντας εκ των πραγμάτων την έννοια των ‘**κυρίαρχων κρατών’** (sovereign states) εξ ων συνετέθη η ίδια η Ε.Ε. Θα μπορούσε να υλοποιηθεί αυτή η περίφημη ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, δηλαδή η πολιτική και πολιτειακή ‘αυθόρμητη’ ή ‘βίαιη’

[372] https://www.armstrongeconomics.com/product/the-fate-of-europe-report/

συνένωση των ευρωπαϊκών χωρών, κάτω από μια ‘σημαία’ αποτελώντας έτσι μια de facto ενιαία και αδιαίρετη πολιτειακή οντότητα **(statehood)** υπό την μορφή π.χ. των ΗΠΑ;

Η απάντηση είναι κατηγορηματικά αρνητική για δύο θεμελιώδεις λόγους και αφορά γενικότερα την **κοσμοθεωρητική ετερότητα των κρατών και την αέναη πάλη μεταξύ των εθνών για ισχύ χάριν της επιβίωσης τους**. Σύμφωνα με την ανάλυση του καθηγητή Διεθνών Σχέσεων Παναγιώτη Ήφαιστου, η ετερότητα των ευρωπαϊκών λαών αποτελεί κύριο επίπεδο επεξήγησης του διεθνούς πολιτικού συστήματος με την οντολογία[373]. Με άλλα λόγια, είναι ποτέ δυνατόν ο Γάλλος να νιώσει Γερμανός και αυτός με την σειρά του Ισπανός ή Άγγλος και άρα είναι ποτέ δυνατό όλοι αυτά τα ευρωπαϊκά έθνη να έρθουν σε ΄πολιτική κοινωνία’ αυτο-αναιρώντας επί της ουσίας την αυθυπαρξίας τους που τους καθορίζει, εν τέλει, ως συλλογικές οντότητες; Αυτή είναι άλλωστε και η κυρίαρχη ιδεολογία των παγκοσμιοποιητών (globalists) των οικουμενικών δογμάτων και των ‘ανοιχτών συνόρων’ τα οποία ποτέ δεν θα υπάρχουν σε πλανητικό επίπεδο όσο υπάρχουν λαοί και έθνη με το δικό τους ξεχωριστό συλλογικό αφήγημα.

Εάν αυτή η πολιτική θεολογία φαινομενικά ουμανιστική και ενωτική είναι και ‘φυσική’ επιλογή εξ ανάγκης, φρόντισε να μας το απαντήσει και να μας προσγειώσει στην πραγματικότητα ήδη από τις αρχές του 20ου αι. ο **Edward Carr** ο οποίος τεκμηρίωσε ότι καθ’ όλη την διάρκεια της γνωστής ιστορίας τα εκάστοτε οικουμενικά δόγματα δεν ήταν τίποτε άλλο από μεταμφιέσεις των αξιώσεων ισχύος των εκάστοτε μεγάλων δυνάμεων.[374] Γι’ αυτό και ο ιμπεριαλισμός δεν έχει καπιταλιστική ταυτότητα αλλά ορμέμφυτη ‘ανάγκη’ για ζωτικό χώρο και επιβίωση η οποία συναντάται σε κάθε είδος πολιτειακού μορφώματος. Συμπληρώνοντας την συλλογιστική του Carr, ο Παναγιώτης Ήφαιστος αποφαίνεται ότι όπως όλος ο πλανήτης έτσι και η Ευρώπη

---

[373]Παναγιώτης Ήφαιστος, *‘Θεωρία Διεθνούς & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης’*, *‘Κοσμοθεωρητική Ετερότητα & Αξιώσεις Πολιτικής Κυριαρχίας’*, *‘Κοσμοθεωρία των Εθνών: Συγκρότηση & Συγκράτηση των Κρατών της Ευρώπης και του Κόσμου’*, Δεκ 2009, Δεκ 2008, Ιουλ. 2009 (αντίστοιχα), Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα.

[374] Edward H. Carr, *‘Η Εικοσαετής Κρίση 1919-1939’*, Μαιος 2011, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα.

αποτελείται από ετερογενείς και ανομοιογενείς κοινωνίες που συγκροτούν διαφορετικές συλλογικές οντότητες με ξεχωριστή η κάθε μια ιστορική και κοσμοθεωρητική λογική οι όποιες καθορίζουν το πλαίσιο εκείνο ή το πεδίο ορισμού με το οποίο ο κάθε λαός κρίνει και αποφασίζει με τα συμφέροντα του, την ασφάλεια του και την έσχατη ορμέμφυτη ανάγκη για επιβίωση μέσα από την αυθύπαρκτα δική του αριστοτελική **'ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ'.**

Επομένως, για να επιτευχθεί η έωλη πολιτική ολοκλήρωση της Ευρώπης θα πρέπει να σβησθεί το κάθε ένα εθνικό αφήγημα και το δικαίωμα ετεροκαθορισμού του κάθε πολίτη ως Ισπανού, Έλληνα, Ιταλού, Γερμανού, κλπ. και να αντικατασταθεί με μια ενιαία και ομογενοποιημένη 'ευρωπαϊκή' ταυτότητα η οποία ελλείψει εσωτερικού ανταγωνισμού θα εκφυλισθεί και εν τέλει θα καταστραφεί αποκαθιστώντας την 'φυσική' ισορροπία σε αρμονία 'παλίντροπον' και αέναη σύγκρουση. **Το κάθε τι που 'είναι'** (Ισπανός, Έλληνας Ιταλός, Γερμανός, κλπ.,)**δικαιώνεται από την αναγκαία παρουσία του κατά την Ηρακλείτεια διαλεκτική και αντιμάχεται και απορρίπτεται από αυτό που 'γίνεται'** (ο ομοούσιος 'ευρωπαίος πολίτης') ερμηνεύοντας διασταλτικά τον **Κώστα Αξελό**[375].

Ο δεύτερος, που επίσης προσπάθησε να μας προσγειώσει εδώ και 25 αιώνες είναι **ο πολιτικός ρεαλισμός του Θουκυδίδη** που απαντά στο δεύτερο θεμελιώδη λόγο. Είναι η **κρατική ισχύς** την οποία ο **Kenneth Waltz** χαρακτηρίζει ως **το κυριότερο 'νόμισμα' της διεθνούς πολιτικής** επηρεασμένος από τον Θουκυδίδειο Παράδειγμα. Προϋπόθεση λοιπόν είναι η εκούσια παράδοση της ισχύος κάθε μιας χώρας εν ονόματι ενός νεφελώδους 'συλλογικού οράματος' αδιαφορώντας όχι μόνο για την επιβίωση της αλλά για την ίδια την ελευθερία της καθώς ***'όσοι διατηρούν την ελευθερία τους το χρωστούν στην δύναμη τους'***. Πότε αυτό έχει ξανασυμβεί στην ανθρώπινη ιστορία; Όσες φορές έχει συμβεί άλλες τόσες είναι και οι πιθανότητες η ιστορία να επαναλάβει τον εαυτό της.

[375] Αξελός Κώστας, *'Ο Ηράκλειτος και η Φιλοσοφία'*, Δεκέμβριος 1976, Αθήνα, Εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ

Σύμφωνα λοιπόν με τις θεμελιώδεις αδυναμίες του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος, η παγκόσμια συγκυρία ή το 'αόρατο χέρι' (The Invisible hand) του Adam Smith ή η κυκλικότητα που ενυπάρχει σαν έμφυτη ιδιότητα για κάθε τι που υπάρχει στην Φύση, τα επόμενα 3-6 χρόνια, το κοινό νόμισμα της Ευρώπης είναι καταδικασμένο ή να μετασχηματισθεί εντός μιας νέας νομισματικής ένωσης, ενός νέου μονεταριστικού συστήματος ή να εγκαταλειφθεί πλήρως σαν μια τραγική αποτυχία προσπάθειας επιβολής πολιτικών λύσεων με οικονομικό άλλοθι στην ανθρώπινη ιστορία. Ούτως ή άλλως, η ανθρώπινη ιστορία οδεύει πάντα με πυξίδα μια λύση για να αντιμετωπίσει ένα πρόβλημα η οποία ακολουθώντας την ειμαρμένη της κυκλικότητας του βίου της, θα αποτελέσει στην συνέχεια το αμέσως επόμενο πρόβλημα που θα κληθεί να αντιμετωπίσουν οι άνθρωποι.

Άραγε, ο **Robert Mundell,** ο εμπνευστής του ευρώ και της **'άριστης νομισματικής ζώνης'** (optimal currency area)[376] θα φαντάζονταν ποτέ μια τέτοια κατάληξη για το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα; Κάθε απάντηση θα ήταν υποθετική. Στην περίπτωση όμως του **Milton Friedman**, η απάντηση αν και διατυπωμένη από την 10ετία του 1990, περιγράφει εύστοχα και με οξυδέρκεια το πολιτικό υπόβαθρο του αποτυχημένου οικονομικού πειράματος του κοινού νομίσματος:

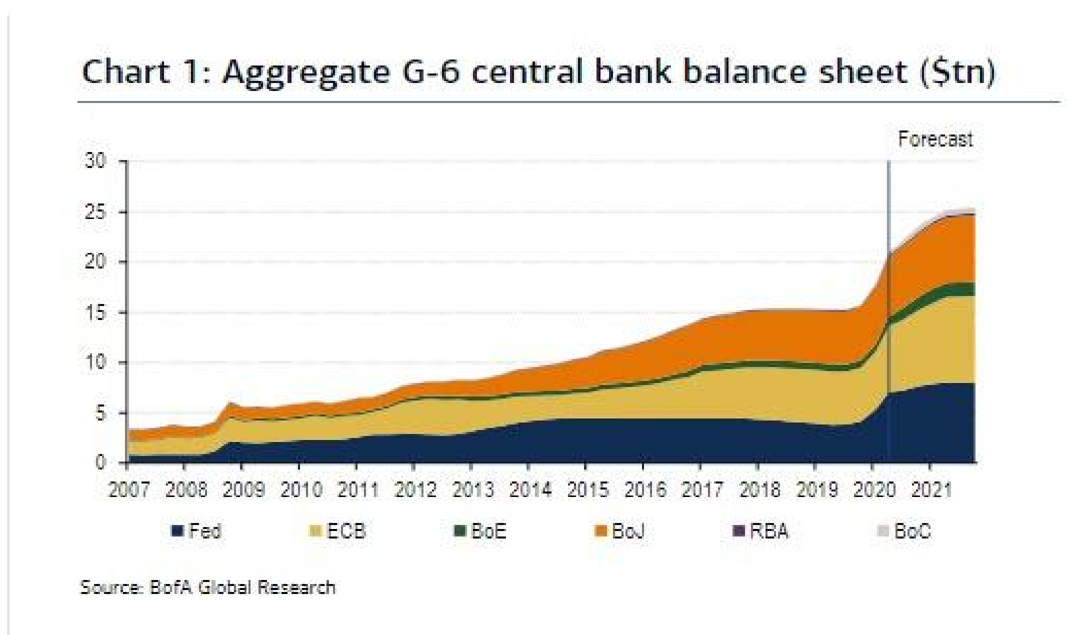
'Η Ευρώπη αποτελεί το παράδειγμα μιας δυσμενούς κατάστασης σε ένα κοινό νόμισμα. Αποτελείται από ξεχωριστά και διακριτά έθνη που μιλούν διαφορετικές γλώσσες, έχουν διαφορετικά ήθη και έθιμα και έχουν πολίτες που αισθάνονται μεγαλύτερη αφοσίωση και δεσμούς με την δική τους χώρα παρά με μια κοινή αγορά και την ιδέα μιας (ενιαίας) Ευρώπης'

(εφημερίδα *The Times*, 19 Νοεμβρίου 1997)

[376] Mundell, R. A. (1961). *A Theory of Optimum Currency Areas.* American Economic Review. 51 (4): 657–665

4.4 Ο Ρόλος των Κεντρικών Τραπεζών στην Διαχείριση της Κρίσης του 2020

Ο Covid-19 προκάλεσε την μαζική παρέμβαση των Κ. Τραπεζών προκειμένου αποσοβήσουν από τις αγορές την έλλειψη ρευστότητας λόγω κατάρρευσης της ζήτησης και του επικείμενου κινδύνου χρεοκοπιών και συστημικής ανεργίας. Μόνο η αμερικανική FED, αύξησε τη προσφορά χρήματος μεταξύ Φεβρουαρίου-Μαΐου 2020 περισσότερο από 4 τρις δολάρια.

Πηγή: Σύμφωνα με υπολογισμούς της Bank of America, ο ισολογισμός των Κ. Τραπεζών των G-6 ( ) προβλέπεται να εκτοξευθεί στα ύψη εντός του 2020 και εν μέσω φρενήρους ρυθμού 'εκτύπωσης' χρήματος. Πέραν του απρόσμενου αριθμού περικοπής των επιτοκίων που ανέρχεται έως τον Ιούνιο του 2020 σε 134, το συνολικό 'πακέτο' στήριξης του παγκόσμιου συστήματος των κεντρικών τραπεζών, ανέρχεται για τον ίδιο μήνα, σε 18.4 τρις δολάρια, εκ των οποίων τα 10.4 τρις $ αφορούν δημοσιονομικά μέτρα και τα υπόλοιπα 7.9 τρις $ νομισματικά. Με άλλα λόγια, αυτά τα 18.4 τρις δολάρια αντιστοιχούν στο 20.8% του παγκόσμιου ΑΕΠ και σχεδόν στο σύνολο τους χορηγήθηκαν στην οικονομία μεταξύ Μαρτίου και Μαΐου 2020. Αν κάποιος θα έθετε το ερώτημα εάν θα μπορούσε να εκτιμήσει την ζημιά που προκάλεσε η πανδημία του Covid-19 στην παγκόσμια οικονομία και συγκεκριμένα τα μέτρα lockdown που εφάρμοσε σχεδόν το σύνολο των κυβερνήσεων στο Β. Ημισφαίριο στο Α' 5μηνο του 2020, θα μπορούσε με ασφάλεια να επικαλεσθεί το κόστος αυτό. Το σημαντικό εδώ το οποίο θα πρέπει να τονισθεί είναι ότι ένα αδιευκρίνιστα μεγάλο μέρος από τα 18.4 τρις δολάρια αποτελεί επιπλέον συσσώρευση χρέους για τις επόμενες γενιές από τις οποίες τους 'κλέβουμε' το μέλλον. https://www.zerohedge.com/markets/staggering-number-over-18-trillion-global-stimulus-2020-21-world-gdp?fbclid=IwAR27kot6wMKT9xn-2CU6Md3QVVY58UQGVnCqRUInsrjUz_UufLDKXuVJ3hg

Ο Ισολογισμός των Κ. Τραπεζών των G-6 ως % του ΑΕΠ

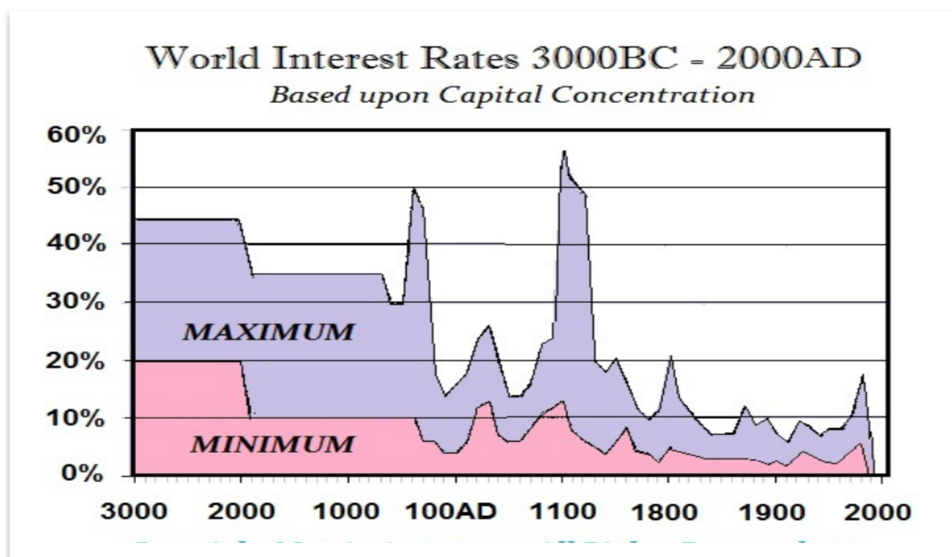
	2019 year-end	Current	2020 year-end forecast
US Federal Reserve	19	39	39
European Central Bank	39	50	61
Bank of England	25	35	50
Bank of Japan	103	117	125
Reserve Bank of Australia	9	14	16
Bank of Canada	5	22	33

Η πρωτόγνωρη 'εκτύπωση' χρήματος αυξάνει από κρίση σε κρίση. Πρώτα, η χρηματοοικονομική κρίση του 2008-09, μετά η κρίση χρέους της Ευρωζώνης το 2014-15, στην συνέχεια η κρίση στην αμερικανική διατραπεζική αγορά (repo crisis- Σεπ 2019) και προσφάτως το κραχ από την πανδημία (Μάρτιος 2020). Η πιο πρόσφατη 'ποσοτική διευκόλυνση' είναι και η πιο εντυπωσιακή. Το 'δένδρο του χρήματος' (money tree), μοιάζει να μην μπορεί κανείς να το εκμεταλλευτεί και η επιστροφή στην 'ορθόδοξη' νομισματική πολιτική φαντάζει σαν την ουτοπία του Hotel California[377]: ***'You can check out any time you like but you can never leave.'***

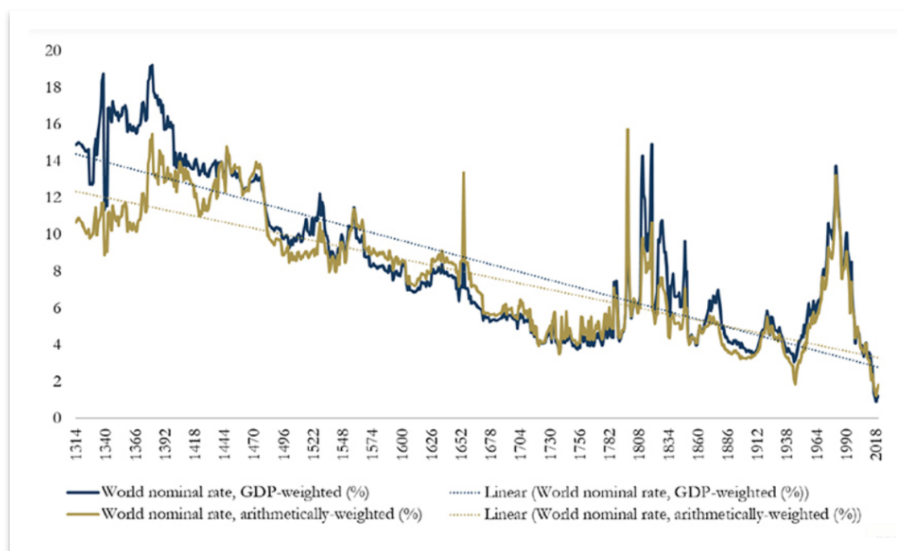
Στην Ευρώπη, η επιβολή πολιτικής αρνητικών επιτοκίων από τον Mario Draghi, πρώην επικεφαλής της ΕΚΤ, προκειμένου μειωθεί ο ρυθμός αποταμίευσης και αυξηθεί ανάλογα η κατανάλωση άρα αναθερμανθεί συνολικά η οικονομία, δεν οδήγησε πουθενά. Και χωρίς να έφθανε αυτό, επιβλήθηκαν μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής, τα οποία δεν ήταν τίποτα άλλο από μέτρα λιτότητας και τα οποία μείωσαν περαιτέρω το διαθέσιμο εισόδημα του φορολογουμένου, μέσω επιβολής αυξημένης άμεσης και έμμεσης φορολογίας καθώς και περικοπής ή καθίζησης των μισθών και των ημερομισθίων. Όλα αυτά τα μέτρα, αποδείχθηκαν η καλύτερη συνταγή για την συνέχιση του αποπληθωριστικού σπιράλ στο οποίο έχει βυθισθεί η ευρωπαϊκή οικονομία τουλάχιστον τα τελευταία 10-12 χρόνια.

377 https://seekingalpha.com/article/4353820-u-s-money-supply-pandemic-moonshot

Οι επενδυτές, έχοντας μειωμένη εμπιστοσύνη στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζικών ιδρυμάτων, ήταν προθυμότεροι να τοποθετήσουν τα κεφάλαια τους στις αγορές ομολόγων, έστω και υπό το οξύμωρο καθεστώς των αρνητικών επιτοκίων με μια όμως διαφορά. Οι τοποθετήσεις δεν γίνονται στα ομόλογα μακροχρόνιας διάρκειας αλλά προτιμώνται οι βραχυχρόνιες τοποθετήσεις καθόσον οι επενδυτές, θεσμικοί και μη, αντιλαμβάνονται ότι τα αρνητικά επιτόκια δεν είναι τίποτα άλλο από η 'παραδοχή' των Κ. Τραπεζών ότι de facto οι μελλοντικές συνθήκες της οικονομίας θα επιδεινωθούν και συγκριτικά θα είναι χειρότερες από τις σημερινές. Άρα, η υποθετική φράση *'ζήσε το σήμερα, γιατί το αύριο θα είναι χειρότερο'* είναι ακριβώς αυτό το αλλόκοτο και αμοραλιστικό μήνυμα που θέλουν έμμεσα να υπερτονίσουν οι Τραπεζίτες στις επιχειρήσεις, στα νοικοκυριά και στους καταναλωτές. Προφανώς και αυτή η χειραγώγηση των επιτοκίων από τις Κ. Τράπεζες και την συγκατάνευση των κυβερνώντων κάθε άλλο παρά 'ελεύθερη' αγορά προσομοιάζει και κάθε άλλο παρά το καπιταλιστικό μοντέλο του 19ου και του 20ου αιώνα θυμίζει.

Πηγή:https://www.armstrongeconomics.com/markets-by-sector/interest-rates/source-for-the-history-of-interest-rates/ Ο πίνακας, είναι βασισμένος κυρίως στο έργο των Sidney Homer και Richard Sylla, *A History of Interest Rates*, 4th Edition, ISBN: 978-0-471-73283-9, Wiley, August 2005

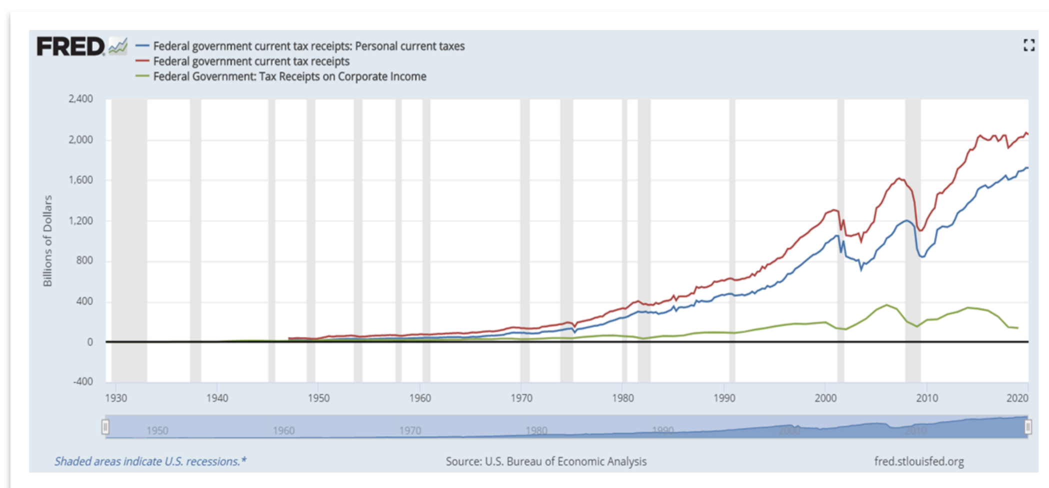

Πηγή: https://www.visualcapitalist.com/700-year-decline-of-interest-rates/ Το διάγραμμα, δείχνει την συσχέτιση τα τελευταία 700 χρόνια μεταξύ των πραγματικών επιτοκίων και του επιτοκίου που δανείζονταν τα κράτη (ομόλογα). Το εντυπωσιακό είναι ότι η γενική τάση της πορείας των επιτοκίων είναι πτωτική εδώ και 7 αιώνες ανεξαρτήτων κλάσεως περιουσιακών στοιχείων και οικονομικού συστήματος.

Η παρέμβαση των Κ. Τραπεζών που ξεκίνησε από την αμερικανική FED το 2007, έχει τέτοιο βάθος ώστε μια επιστροφή της νομισματικής πολιτικής στην ‘κανονικότητα’ όπως αυτή που είχαμε συνηθίσει τις προηγούμενες 10ετίες να αποτελεί αυτή την στιγμή το Hotel California, Κ. Τραπεζών και κυβερνήσεων. Η ΕΚΤ, η Τράπεζα της Ιαπωνίας και το σύστημα Federal Reserve, έχουν επιδοθεί μέσω του QE σε *shopping spree* κρατικών ομολόγων και στον καθορισμό μηδενικών ή και αρνητικών επιτοκίων (ΕΚΤ). Με αυτή την νομισματική πολιτική όμως στρεβλώνεται η αγορά αφού η φυσική διαμόρφωση της αξίας του χρήματος καθορίζεται από την προεξόφληση τόσο του βραχυπρόθεσμου όσο και του μεσο-μακροπρόθεσμου χρηματοοικονομικού κινδύνου από τους δρώντες της αγοράς δηλαδή επενδυτές, επιχειρήσεις, νοικοκυριά, κλπ. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα, κατέχει πάνω από το 40% των εθνικών χρεών στον ισολογισμό της, αντιμετωπίζοντας το ανυπέρβλητο ουσιαστικά πρόβλημα αδυναμίας πώλησης των ομολόγων στην δευτερογενή αγορά και παράλληλα την αδυναμία ανάσχεσης του ρυθμού αγοράς κρατικού χρέους των κρατών-μελών της Ευρωζώνης, στοιχεία που φανερώνουν τον εγκλωβισμό της στον φόβο ανεξέλεγκτης αύξησης των επιτοκίων. Ομοίως, και η Τράπεζα της Ιαπωνίας κατέχει το 70 με 80% των ETF της αγοράς ομολόγων στην χώρα παραγκωνίζοντας

ακόμη και τις δημοπρασίες των κρατικών τίτλων του ιαπωνικού δημοσίου με διαδικασίες απ' ευθείας αγορών.

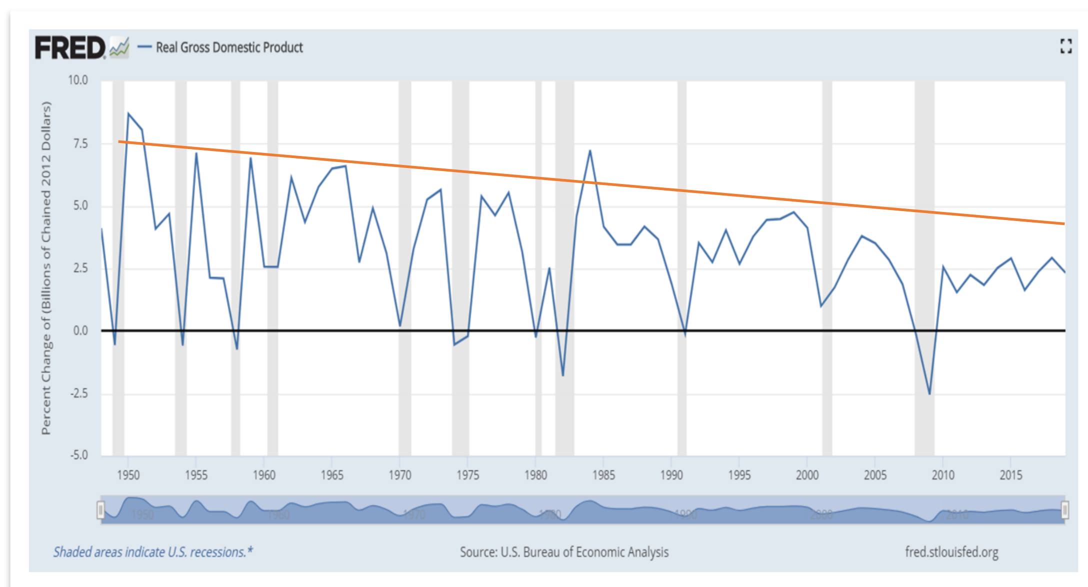
Οι κυβερνήσεις, υπέπεσαν στο λάθος να υιοθετήσουν πρακτικές κρατικού παρεμβατισμού στην χάραξη τόσο της νομισματικής όσο και της δημοσιονομικής πολιτικής, σοσιαλιστικής αντίληψης, αψηφώντας το πως διαμορφώνονταν ελεύθερα οι αγορές υπό το βάρος του 'πολιτικού κόστους' το οποίο καθόρισε και την ατζέντα του αφειδώς προσφέροντος 'κοινωνικού' κράτους και των παροχών οι οποίες ξεπέρασαν κατά πολύ τις παραγωγικές δυνατότητες των οικονομιών αλλά και τις δημογραφικές τάσεις σύμφωνα με τις οποίες οι δυτικές κοινωνίες γηράσκουν με αποτέλεσμα το σύστημα να χάνει πόρους ανταπόδοσης. Ο **Milton Friedman** με το *'there is no such thing as a free lunch'* και την οικονομική σχολή του Σικάγο έγινε κόκκινο πανί σε οικονομολόγους όπως ο **Paul Krugman**[378] και ο **Thomas Piketty**[379] για τους οποίους η ανισοκατανομή του πλούτου καταπολεμείται μόνο με την υπερφορολόγηση των 'εχόντων' (στην περίπτωση του Piketty, σε ποσοστό 80%) αλλά και αν πάλι δεν καταπολεμηθεί, μπορεί να τους δώσει την δυνατότητα να συνεχίζουν να γράφουν best sellers για την ανισότητα και να γίνονται και αυτοί εκατομμυριούχοι.

Πηγή: U.S. Bureau of Economic Analysis, Federal government current tax receipts [W006RC1Q027SBEA], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/W006RC1Q027SBEA

378 https://contrakrugman.com/

379 Thomas Piketty, *Capital in the Twenty-First Century*, Harvard University Press, August 2017, ASIN: B074DVRW88

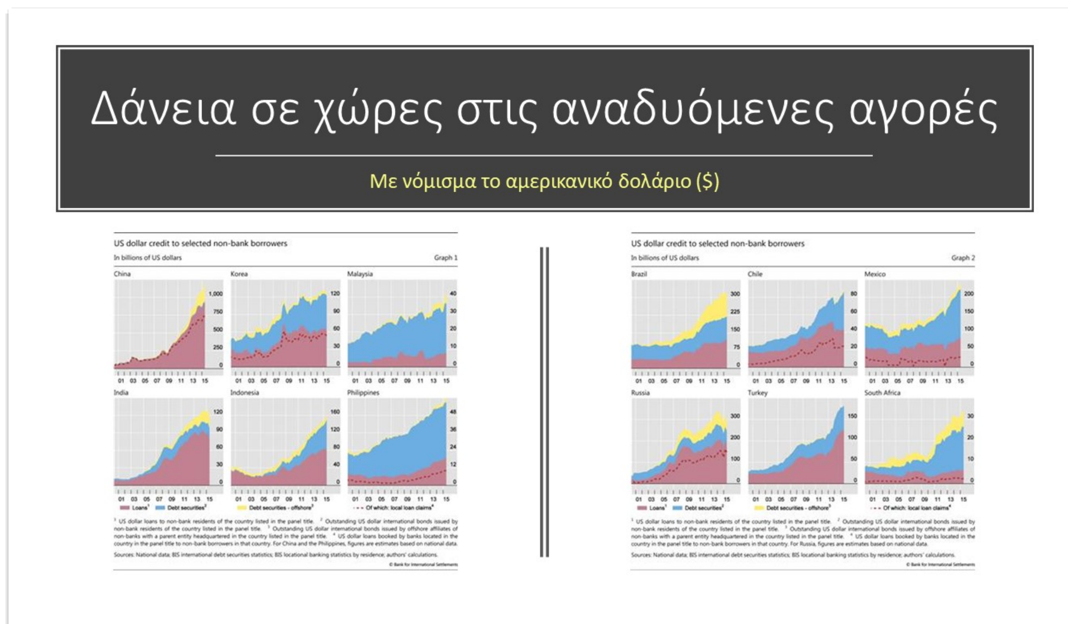

Πηγή: U.S. Bureau of Economic Analysis, Real Gross Domestic Product [GDPC1], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/GDPC1

Η αποτυχία του ‘ικανού’ αλλά όχι του ‘αναγκαίου’ ή όπως αναφέρει ο Martin Armstrong, του μοναδικού λόγου που παράγει ένα μοναδικό αποτέλεσμα (single cause and effect), είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα του Piketty και των άλλων εκπροσώπων της σύγχρονης οικονομικής σκέψης. Από την 10ετία του ’70, τα φορολογικά έσοδα στις ΗΠΑ συνεχώς αυξάνονται (10πλάσια σε 50 χρόνια), το κύριο βάρος το φέρουν τα φυσικά πρόσωπα/νοικοκυριά ενώ ταυτόχρονα από το 1950 και μετά υπάρχει μια μακροχρόνια πτωτική τάση αύξησης του ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ στην αμερικανική οικονομία. Ειδικότερα, από την 10ετία του ’70 όσο αύξαναν τα φορολογικά έσοδα του κράτους τόσο μειώνονταν η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ. Επομένως, η μακροχρόνια τάση συρρίκνωσης του ρυθμού ανάπτυξης της αμερικανικής οικονομίας δεν θα αντιστρέφονταν επ’ ουδενί μόνο με την επιβολή φορολόγησης των ‘πλουσίων’ σε ποσοστό 80%.

Ως αποτέλεσμα λοιπόν των κυβερνητικών χειρισμών, το κράτος έγινε σταδιακά ο μεγαλύτερος χρεώστης κινούμενο καθοδικά σε ένα σπιράλ μηδενικών επιτοκίων. Δεν θα μπορούσαν οι κυβερνήσεις να εξορθολογήσουν το κόστος του χρήματος αυξάνοντας τα επιτόκια δανεισμού γιατί ταυτόχρονα θα αυξάνονταν υπέρογκα τα δημόσια ελλείματα με την εκτίναξη του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους. Ειδικότερα, μιλώντας για το αμερικανικό δολάριο το οποίο είναι και το

παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα όπου **το 60% της νομισματικής του κυκλοφορίας ευρίσκεται εκτός ΗΠΑ**[380] και τα δάνεια ονομαστικοποιημένα σε δολάρια των αναδυομένων αγορών ανέρχονταν πάνω από 3.84 τρις $ το 2015[381], μια αύξηση των επιτοκίων θα μπορούσε πολλές από τις χώρες αυτές να τις θέσει σε κατάσταση **default.**

Βέβαια, τίποτα στην φύση δεν λειτουργεί χωρίς την επενέργεια του νόμου της δράσης-αντίδρασης και πουθενά σε αυτόν τον κόσμο δεν μοιράζονται 'τζάμπα γεύματα'. Η δραματική μείωση των επιτοκίων δεν άφησε αλώβητα συνταξιοδοτικά και ασφαλιστικά ταμεία τα οποία είδαν τις αποδόσεις των μερισματούχων τους να εξανεμίζονται -εφόσον είχαν αρχικά σχεδιασθεί με μια μέση απόδοση προκειμένου να είναι βιώσιμα της τάξης του 6-7% - να δημιουργούν δημοσιονομικές 'τρύπες' χρηματοδότησης στους εθνικούς προϋπολογισμούς και να καλούνται οι φορολογούμενοι πολίτες για άλλη μια φορά να καλύπτουν τα ελλείματα αυτά με επιπλέον φορολογική επιβάρυνση.

[380] https://www.stlouisfed.org/publications/central-banker/spring-2007/how-us-currency-stacks-upat-home-and-abroad#:~:text=Although%20some%20U.S.%20currency%20has,held%20outside%20the%20United%20States.
[381] https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt1512e.htm

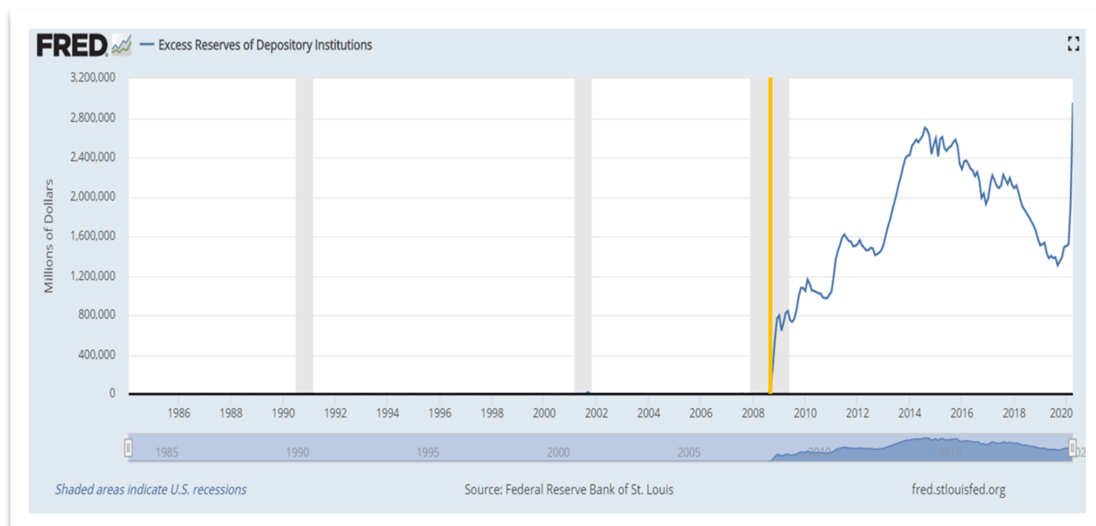
Θα ήταν σοβαρότατη μεθοδολογική παράβλεψη εάν δεν επικεντρωνόμασταν καταρχήν στην σημαντικότερη Κ. Τράπεζα στο υφιστάμενο διεθνές οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο, την αμερικανική FED. Η επίσημη ονομασία της είναι **Federal Reserve System** και φυσικά, πουθενά δεν γίνεται λόγος στο καταστατικό της για κεντρική ή εθνική τράπεζα των ΗΠΑ. Από την ιδρυτική της πράξη, είναι κατ' ουσία ένα ταμείο διάσωσης των 12 Κεντρικών Τραπεζών του συστήματος Federal Reserve έτσι όπως το συνέλαβε ο J.P. Morgan κατά τον Πανικό του 1907 και το οποίο κεφαλαιοποιήθηκε από τις αμερικανικές ιδιωτικές τράπεζες χωρίς να χρησιμοποιηθεί δημόσιο χρήμα. Με την έννοια αυτή, η FED ιδρύθηκε σαν ένα ανεξάρτητο από το κράτος νομισματικό 'όχημα' που θα εγγυάται την φερεγγυότητα (το αξιόχρεο) των ιδιωτικών τραπεζών. Ωστόσο, η παρέμβαση του Κογκρέσου ώστε η FED να χρηματοδοτήσει την συμμετοχή των ΗΠΑ στον Α' Π.Π αγοράζοντας κρατικά ομόλογα και στην συνέχεια να χρηματοδοτήσει το New Deal του F.D. Roosevelt, μετέφερε ad hoc την στρατηγική πρωτοβουλία της νομισματικής πολιτικής έξω από την FED και μέσα στον Λευκό Οίκο. Οπότε, η σημερινή συζήτηση περί εθνικοποίησης της FED[382] [383] από τον Πρόεδρο Donald Trump και τις αποφάσεις άμεσης παρέμβασης στήριξης της οικονομίας με την εκτύπωση πρακτικά αστείρευτων ποσοτήτων χρήματος για την στήριξη επιχειρήσεων, χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και νοικοκυριών, δεν αποτελεί την πρώτη πράξη εθνικοποίησης αλλά σίγουρα την πλέον πρόσφατη.

Η θεσμική λειτουργία της FED και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι διαφορετική μεταξύ τους. Η κύρια διαφορά είναι ότι στην περίπτωση της FED, υφίσταται ένα ενιαίο νόμισμα για όλη την επικράτεια του ομοσπονδιακού κράτους ενώ στην δεύτερη, η ΕΚΤ, στην ουσία, διαχειρίζεται 19 διαφορετικά νομίσματα και όχι ένα όπως κανείς θα ανέμενε, το ευρώ. Και αυτό συμβαίνει αναπόφευκτα καθώς, η αξία του καθ' ενός 'εθνικού' ευρώ υποτυπώνεται διαφορετικά στην διαφορετική αγορά με τις διαφορετικές τιμές αποτίμησης του πιστωτικού κινδύνου που ενσωματώνουν οι επιμέρους τίτλοι χρεογράφων (ομόλογα) των 19 κρατών-μελών. Μια άλλη θεμελιώδης διαφορά μεταξύ FED και ΕΚΤ είναι ποια Κ. Τράπεζα μπορεί να

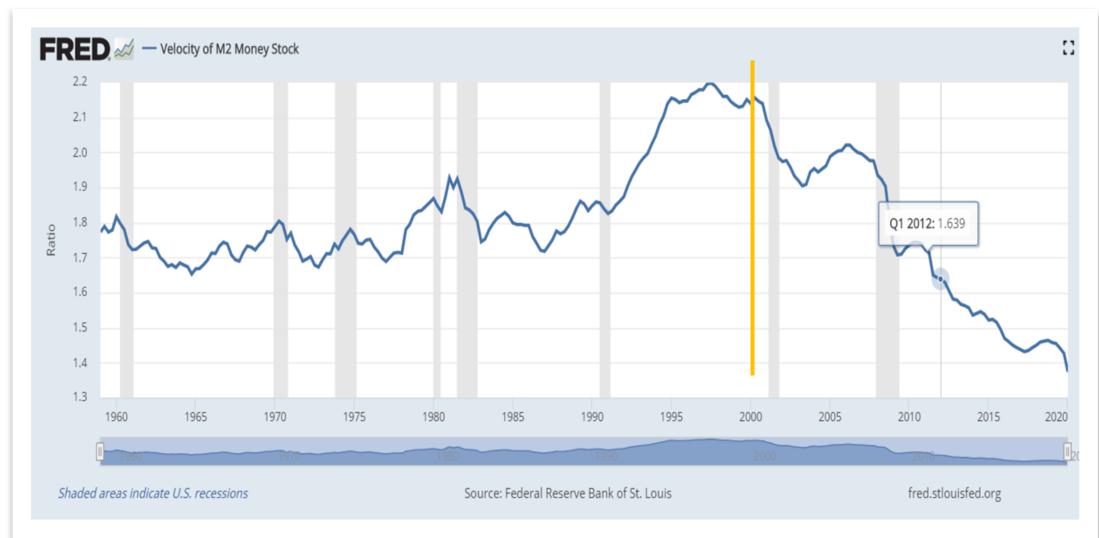
[382] https://www.counterpunch.org/2020/04/06/was-the-fed-just-nationalized/
[383] https://www.armstrongeconomics.com/armstrongeconomics101/economics/is-trump-nationalizing-the-fed/

εκδώσει νόμισμα και ποια να 'εκτυπώσει' καταστατικά. Η μεν FED εκδίδει νόμισμα ηλεκτρονικά με την προϋπόθεση ότι καλύπτεται από την ύπαρξη κρατικού χρέους (κρατικά ομόλογα) ενώ η ΕΚΤ μπορεί να 'εκτυπώσει' χρήμα out of thin air, όχι απ' ευθείας, αλλά μέσω των 19 εθνικών Κ. Τραπεζών της Ευρωζώνης.

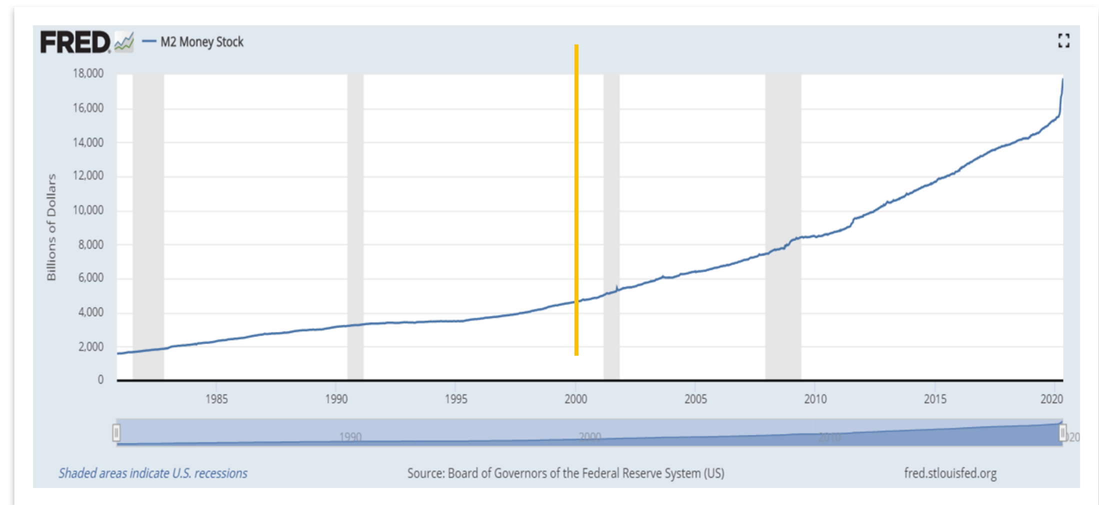
Τι ήταν όμως αυτό που οδήγησε στην de facto εθνικοποίηση της FED; Ήταν το κενό που άφησαν οι ιδιωτικές τράπεζες στην παροχή ρευστότητας σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά οι οποίες σταθμίζοντας τα προβλήματα της κεφαλαιακής τους επάρκειας και το ενδεχόμενο συστημικού χρηματοοικονομικού κινδύνου που τις έφερνε πιο κοντά με την χρεοκοπία, προτίμησαν να εκμεταλλευθούν το ζεστό χρήμα από το bailout του 2008. Το πρόγραμμα **TARP (Troubled Asset Relief Programme)** ύψους περίπου 1 τρις δολαρίων, ποτέ δεν μετατράπηκε σε παροχή ρευστότητας στις αγορές. Αντίθετα, με το μέτρο του Excess Reserve Facility, οι αμερικανικές τράπεζες κερδοσκόπησαν με όχημα τα αδιακίνητα ρευστά διαθέσιμα αντί να αναθερμάνουν το οικονομικό κλίμα.

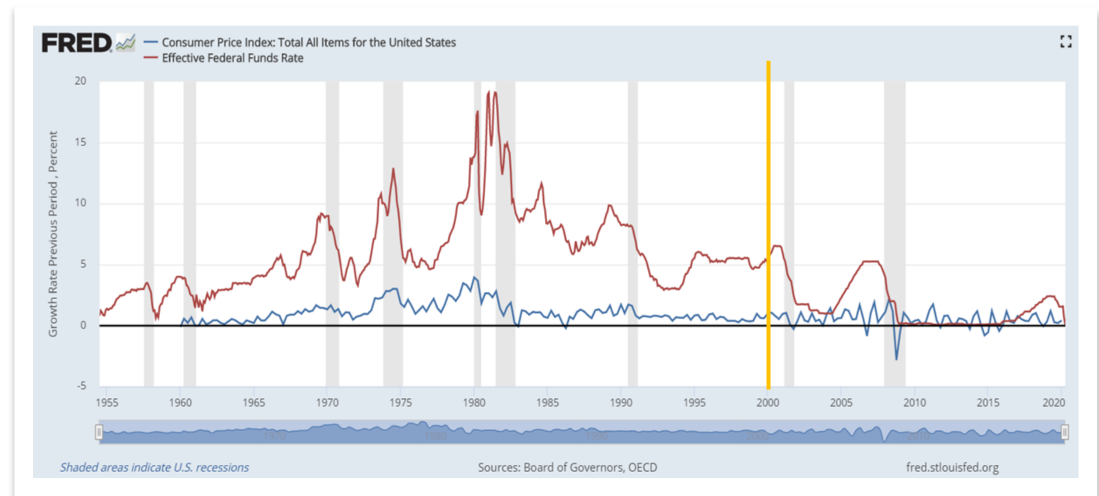
Πηγή: Federal Reserve Bank of St. Louis, Excess Reserves of Depository Institutions [EXCSRESNS], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/EXCSRESNS, June 20, 2020.

Πηγή: Federal Reserve Bank of St. Louis, Velocity of M2 Money Stock [M2V], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/M2V, June 20, 2020

Πηγή: Board of Governors of the Federal Reserve System (US), M2 Money Stock [M2], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/M2, June 20, 2020.

Πηγή: Board of Governors of the Federal Reserve System (US), Effective Federal Funds Rate [FEDFUNDS], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/FEDFUNDS, June 20, 2020. Organization for Economic Co-operation and Development, Consumer Price Index: Total All Items for the United States [CPALTT01USQ657N], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/CPALTT01USQ657N, June 20, 2020.

Από την εξέταση των παραπάνω διαγραμμάτων, προκύπτει σαφώς ότι παρά την σημαντική αύξηση της προσφοράς χρήματος M2 από το 2000, οι τράπεζες στις ΗΠΑ εκτοξεύουν τα διαθέσιμα τους στην FED (από το 2008) ενώ ο πληθωρισμός και κυρίως το επιτόκιο της FED ακολουθούν μια συνεχή πτωτική τάση. Το χειρότερο, η ταχύτητα ανακύκλωσης του χρήματος (M2 Velocity) ακόμη και πριν το 2000 μειώνεται με εντυπωσιακό ρυθμό, στοιχείο που δείχνει τα δομικά προβλήματα της οικονομίας η οποία προτιμά να αποταμιεύει παρά να δαπανά. Και δεν δαπανά είτε γιατί το διαθέσιμο εισόδημα φθίνει συνεχώς είτε γιατί λόγω του άσχημου οικονομικού κλίμακος, οι καταναλωτές προτιμούν να αποθησαυρίσουν.

Αντίστοιχα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα βρέθηκε στην άβολη θέση να στηρίζει τις χώρες του Νότου, Ιταλία, Ισπανία, Γαλλία, κλπ. προκειμένου στηρίξουν χρηματοδοτικά τις εθνικές οικονομίες από το κραχ της πανδημικής κρίσης εν μέσω της γενικευμένης συζήτησης για την ανάγκη έκδοσης **ευρω-ομολόγου (Eurobond)**. Το ενδεχόμενο όμως της οικονομικής επιδείνωσης και τον κίνδυνο του χρεοστασίου από μια ή περισσότερες χώρες που σημαίνει ότι τα ελλείματα του Νότου θα κληθούν να τα αποπληρώσουν οι χώρες του Βορρά, έκανε κυρίως την ηγεμονική Γερμανία επί του παρόντος να αρνηθεί να στηρίξει την λύση του ευρω-ομόλογου.[384] [385] Σύντομα, οι Γερμανοί, οι Ολλανδοί και οι υπόλοιποι του Βορρά θα βρεθούν μπροστά στο δίλλημα της ενδεχόμενης κατάρρευσης του ευρώ και στο ερώτημα ή *'όλοι μαζί διασωζόμαστε ή όλοι χανόμαστε.'* Ο προβληματισμός αυτός είναι καταδικασμένος να επιλυθεί μόνο με όρους εθνικού συμφέροντος. Επειδή, κάθε δυνατή λύση 'αναίμακτης' ομοσπονδοποίησης έχει δοκιμασθεί από το Μάαστριχτ και μετά (1992) να πουληθεί

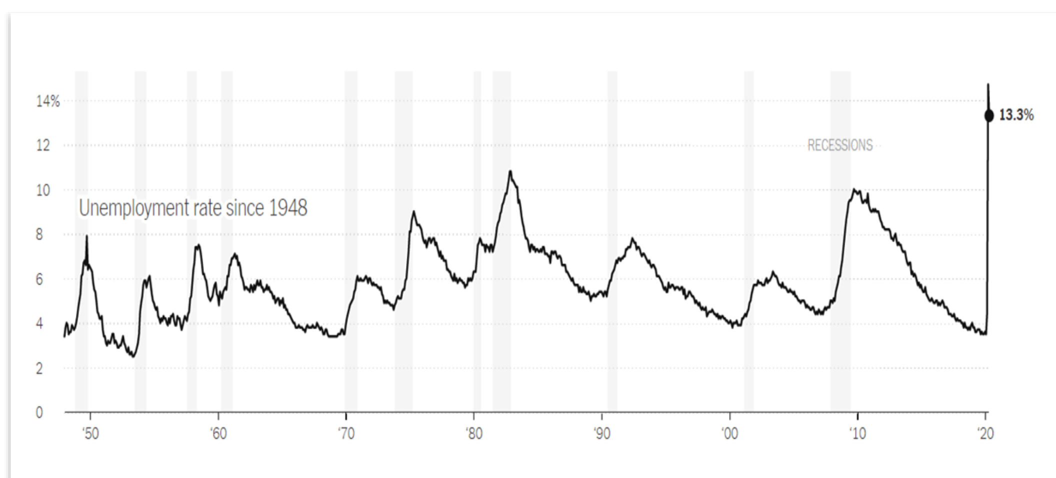
[384]https://www.reuters.com/article/health-coronavirus-germany-eurobonds/update-1-german-minister-rejects-euro-bonds-its-a-phantom-debate-idUSL8N2BG8RK
[385] https://www.ft.com/content/5abc14ba-a42e-11e1-a701-00144feabdc0

από την πίσω πόρτα στους ευρωπαϊκούς λαούς με αρνητικά αποτελέσματα, πολύ σύντομα το αδιέξοδο αυτό οριστικά θα λυθεί.

Η κρίση από τον Covid-19, ανέδειξε αλλαγές στις σχέσεις των Κεντρικών και ιδιωτικών τραπεζών και μάλιστα είναι έκδηλη η προσπάθεια των πρώτων εν πολλοίς να υποκαταστήσουν τις δεύτερες. Η FED και η ΕΚΤ, στα υφιστάμενα προγράμματα 'ποσοτικής χαλάρωσης' (QE), συμπεριέλαβαν στην αγορά στοιχείων του ενεργητικού commercial papers, commercial bonds και ETFs δηλαδή χρεόγραφα τα οποία σε προηγούμενες περιπτώσεις θα ήταν αντικείμενο του κύκλου εργασιών των εμπορικών τραπεζών. Ίσως, αυτό αποτελεί την ένδειξη ότι το άμεσο μέλλον των τραπεζών είτε θα διαφοροποιηθεί προκειμένου να αποφευχθεί όσο γίνεται περισσότερο ο κίνδυνος της κεφαλαιακής ανεπάρκειας και καταρρεύσεων δεδομένου ότι πολιτικές bail-in, bail-out έχουν μεγάλο πολιτικο-κοινωνικό απόηχο είτε η τραπεζική αγορά θα αλλάξει 'χέρια'. Ημερομηνία-ορόσημο εκτιμάται ότι είναι η 3η Νοεμβρίου 2020, οι εκλογές δηλαδή στις ΗΠΑ από τις οποίες θα προκύψει ο νέος ένοικος του Λευκού Οίκου.

Στην περίπτωση επανεκλογής του Προέδρου Donald Trump, εκτιμάται ότι το δόγμα **'too big to fail'** θα μπορούσε να λειτουργήσει ακριβώς αντίθετα, με αποτέλεσμα να οδηγηθούμε σε μια ελεγχόμενη χρεοκοπία πρώτα των αμερικανικών και στην συνέχεια αγγλικών και ευρωπαϊκών τραπεζών προκειμένου επαναγορασθούν 'αποκαθαρμένες' με διαφορετικό ιδιοκτησιακό καθεστώς και ίσως και νομισματικό. Σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο, το όφελος στην εξωτερική πολιτική και στο γεωπολιτικό status των ΗΠΑ θα είναι ιδιαίτερα σημαντική αποκόπτοντας ένα μεγάλο μέρος του δυτικού χρηματοπιστωτικού συστήματος από την επιρροή του κινεζικού παράγοντα. Ωστόσο, η πόλωση τόσο στην πολιτική σκηνή της Αμερικής μεταξύ Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικάνων όσο και η γενικευμένη κοινωνική αναταραχή και εξεγέρσεις σε διάφορες Πολιτείες με αφορμή τον θάνατο του αφροαμερικανού **George Floyd** (25 Μαΐου 2020), καταδεικνύουν τα αδιέξοδα της αμερικανικής κοινωνίας και τον κίνδυνο της κλιμάκωσης μια κοινωνικής εμφύλιο-πολεμικής σύγκρουσης μετά το οικονομικό σοκ του lockdown λόγω του κορωναϊού

όσο η ανεργία διατηρείται σε διψήφια νούμερα (13,3% τον Μάϊο 2020).[386] Και μάλιστα, όταν τα επίσημα μεγέθη της ανεργίας αμφισβητούνται και όταν η πραγματική ανεργία υπολογίζεται σε άλλες περιπτώσεις στο 21.2%[387] και σε άλλες στο 28.1%[388] - δηλαδή κάπου κοντά με την καταγεγραμμένη ανεργία κατά την Μεγάλη Κρίση του 1929-32 η οποία κυμάνθηκε περίπου στο 25% - είναι ευθέως αναμενόμενες οι μαζικές εξεγέρσεις των Αμερικανών πολιτών καθώς και ποια είναι τα πραγματικά κίνητρα των πολιτών που εξακολουθούν (τέλος Αυγούστου 2020) να βγαίνουν στους δρόμους και να αντιδρούν με αυτήν την βιαιότητα.

Πηγή: https://www.nytimes.com/2020/06/05/business/jobs-report-stock-market-coronavirus.html

Table A-15. Alternative measures of labor underutilization

HOUSEHOLD DATA
Table A-15. Alternative measures of labor underutilization
[Percent]

Measure	Not seasonally adjusted			Seasonally adjusted					
	May 2019	Apr. 2020	May 2020	May 2019	Jan. 2020	Feb. 2020	Mar. 2020	Apr. 2020	May 2020
U-1 Persons unemployed 15 weeks or longer, as a percent of the civilian labor force	1.3	1.2	1.4	1.3	1.2	1.2	1.2	1.1	1.4
U-2 Job losers and persons who completed temporary jobs, as a percent of the civilian labor force	1.4	13.1	11.3	1.6	1.6	1.7	2.4	13.2	11.6
U-3 Total unemployed, as a percent of the civilian labor force (official unemployment rate)	3.4	14.4	13.0	3.6	3.6	3.5	4.4	14.7	13.3
U-4 Total unemployed plus discouraged workers, as a percent of the civilian labor force plus discouraged workers	3.6	14.8	13.3	3.9	3.8	3.8	4.7	15.1	13.6
U-5 Total unemployed, plus discouraged workers, plus all other persons marginally attached to the labor force, as a percent of the civilian labor force plus all persons marginally attached to the labor force	4.2	15.6	14.2	4.5	4.4	4.4	5.2	16.0	14.6
U-6 Total unemployed, plus all persons marginally attached to the labor force, plus total employed part time for economic reasons, as a percent of the civilian labor force plus all persons marginally attached to the labor force	6.7	22.4	20.7	7.2	6.9	7.0	8.7	22.8	21.2

Πηγή: https://www.bls.gov/news.release/empsit.t15.htm retrieved on 21 June 2020

[386] https://www.nytimes.com/2020/06/05/business/jobs-report-stock-market-coronavirus.html
[387] https://www.thebalance.com/what-is-the-real-unemployment-rate-3306198#citation-1
[388] https://www.zerohedge.com/news/2020-06-02/bls-grossly-underestimating-our-unemployment-rate

Με τα επιτόκια καθορισμένα, από τις Κ. Τράπεζες των G-6, σε μηδενικά ή και αρνητικά επίπεδα (ΕΚΤ, Τράπεζα της Ιαπωνίας), η προσδοκώμενη ανάκαμψη -ήδη από το 2010- δεν φαίνεται να επαληθεύεται τουλάχιστον για τα επόμενα 5-6 χρόνια. Αυτή η πρωτόγνωρα ετερόδοξη νομισματική πολιτική των αρνητικών επιτοκίων, όσο υπάρχει, αποτρέπει επενδυτές, καταναλωτές, επιχειρήσεις να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη τους με την οικονομία αλλά και με τις πολιτικές των κυβερνήσεων. Μπορεί, ο κορωναϊός και όσα επακολούθησαν με τον εγκλεισμό της ανθρωπότητας και την 'εκτέλεση' της οικονομίας στα 3 μέτρα να ήταν ένα σοκ μεγέθους τεκτονικού σεισμού, αλλά τα πρώτα ορατά σημάδια της ακραίας επιδείνωσης της κρίσης είχαν ξεκινήσει από τον Σεπτέμβριο του 2019 με την κρίση στην **αγορά repos** στις ΗΠΑ. Η κρίση αυτή, είναι η επιβεβαίωση του υψηλού ρίσκου που αξιολογούν οι τράπεζες και δεν δανείζουν τις υπόλοιπες. Τα πάντα δείχνουν μια υπερβολή, μια 'φούσκα' και οι Κ. Τράπεζες βρίσκονται εγκλωβισμένες στις λύσεις τις οποίες εδώ και μια 10ετία εφαρμόζουν ανελλιπώς χωρίς να παράγουν κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα αλλά παρ' όλα αυτά, εξακολουθούν να τις εφαρμόζουν κάθε φορά με όλο και μεγαλύτερη ζέση.

Επομένως, τα διλήμματα στις διεθνείς σχέσεις λύνονται με 'θερμό τρόπο' και με την πρόκληση ή την εκμετάλλευση μια κρίσης. Τα αδιέξοδα αναπόδραστα οδηγούν σε ένα θεαματικό **crash and burn** είτε ανεξέλεγκτο είτε 'ελεγχόμενο'. Το κραχ που προκάλεσε ο Covid-19 είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για ένα **παγκόσμιο reset** το οποίο ακόμη δεν έχει επέλθει και ο λόγος είναι ότι οι λύσεις που εφαρμόζονται από τις κυβερνήσεις και τα κεντρικά τραπεζικά ιδρύματα των ανεπτυγμένων χωρών είναι τα ίδια που δοκιμάστηκαν εδώ και 10 χρόνια, απλά τώρα η ένταση εφαρμογής τους είναι στα όρια του πανικού. Οι Κεντρικές Τράπεζες είναι μάλλον πεπεισμένες ότι ο **Santa Claus** δεν υπάρχει ούτε για την οικονομία και βρίσκονται λίγο πριν το απονενοημένο διάβημα του **helicopter money drop**. Τότε, από εκεί και μετά, το 'παγκόσμιο νόμισμα' θα είναι αυτό της ισχύος στις διεθνή πολιτική και αυτό που θα καθορίσει την εμπιστοσύνη των αγορών, των επενδυτών και των νοικοκυριών. Αυτός που θα φύγει με τις λιγότερες 'απώλειες' από αυτή την διελκυστίνδα, θα είναι αυτός που θα θέσει και τους νέους κανόνες του παγκόσμιου νομισματικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ο νέος Ψυχρός Πόλεμος, μεταξύ

ΗΠΑ και Κίνας θα καθορίσει εάν θα εξακολουθήσει το δολάριο να παραμείνει – με διαφοροποιήσεις τύπου **Bretton Woods III** - το αποθεματικό νόμισμα του πλανήτη ή εάν το χρηματοοικονομικό κέντρο του κόσμου θα μεταφερθεί ανατολικότερα.

Οι **διεθνείς δρώντες** και συγκεκριμένα οι **υπερκρατικοί θεσμοί** όπως ο ΟΗΕ, το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η Κ. Τράπεζα των Κεντρικών Τραπεζών BIS, κλπ. δεν έχουν καμιά τύχη στον επηρεασμό της παγκόσμιας οικονομικής ατζέντας, πόσο μάλλον στην επιβολή της. Η διεθνής ειρήνη και ασφάλεια και η διεθνής οικονομία είναι συγκοινωνούντα δοχεία και θα πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν μια συμπαγή ενότητα όπου η υπερβολή στην μια πλευρά δημιουργεί έλλειμα στην άλλη. Όπως αναφέρει ο καθηγητής Διεθνών Σχέσεων του **University of Chicago** και υποστηρικτής του πολιτικού ρεαλισμού, **John Mearsheimer**, οι διεθνείς θεσμοί επηρεάζουν ελάχιστα την πολιτική των κρατών και εξ αυτού, δεν είναι πιθανό να προωθήσουν την σταθερότητα σε έναν μετα-Ψυχροπολεμικό κόσμο. Ο λόγος είναι ότι όχι μόνο έχουν κάποιο ανεξάρτητο αποτέλεσμα στην συμπεριφορά των κρατών αλλά κυρίως γιατί αποτελούν μια αντανάκλαση της παγκόσμιας κατανομής ισχύος και γιατί οι διεθνείς θεσμοί είναι θεμελιωμένοι πάνω στα εθνικά συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων.[389]

Κατόπιν αυτού, οι Κεντρικές Τράπεζες αναμένεται να είναι αποτελεσματικές όσο οι μεγάλες περιφερειακές δυνάμεις τους το επιτρέπουν. Σαφώς, η Federal Reserve έχει τον σημαντικότερο ρόλο μιας και το 60% της νομισματικής κυκλοφορίας του δολαρίου βρίσκεται εκτός Ηνωμένων Πολιτειών και μια πολιτική της αύξησης των επιτοκίων ή υποτίμησης του δολαρίου θα φέρει συντριπτικά αποτελέσματα στο διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα πέραν της αμερικανικής οικονομίας per se. Οι ΗΠΑ, δεν θα απεμπολήσουν επ' ουδενί την ηγεμονία του δολαρίου να σκιασθεί από τον κινεζικό αναθεωρητισμό. Μια αντίθετη εξέλιξη, θα είναι προφανώς απότοκος της 'εξαργύρωσης' του νομίσματος της ισχύος μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων και συνέπεια του **Θουκυδίδειου Διλήμματος** (Thucydides Trap)[390] που μέλλει να

[389] John J. Mearsheimer, *The False Promise of International Institutions*, *International Security,* Vol. 19, No. 3 (Winter, 1994-1995), pp. 5-49, Published by: The MIT Press, DOI: 10.2307/2539078, https://www.jstor.org/stable/2539078

[390] Allison, Graham, *Destined For War: Can America and China escape Thucydides's Trap*, Houghton Mifflin Harcourt, Boston, 2017, ISBN 9780544935273.

επαληθευθεί και σε αυτό το δίπολο σύγκρουσης ηγεμονικών δυνάμεων. Το αποτέλεσμα των εκλογών της 3ης Νοεμβρίου 2020 θα είναι εξαιρετικά κρίσιμο όχι μόνο για τις ΗΠΑ αλλά και για ολόκληρο το σύστημα των διεθνών σχέσεων και της παγκόσμιας οικονομίας. Κρίνεται ιδιαίτερα πιθανόν, η πολιτική πόλωση μεταξύ Δημοκρατικών-Ρεπουμπλικάνων να προκαλέσει εμφυλιο-πολεμικές καταστάσεις στο εσωτερικό της χώρας καθώς ένα (πραγματικό) ποσοστό ανεργίας της τάξης του 25% δεν μπορεί να μην κάνει την κοινωνία να διαμαρτυρηθεί περισσότερο και να μην γίνει περισσότερη βίαιη - ιδιαίτερα ανάμεσα στους νέους (Millennials, Generation Z) οι οποίοι δεν θα έχουν να χάσουν κάτι περισσότερο από ότι είχαν πρωτύτερα. Ωστόσο, στο μόνο που συμφωνούν οι δύο πλευρές είναι ο κινεζικός παράγοντας. Ενώ, επί George Bush του νεότερου, Clinton και Obama η Κίνα ήταν 'στρατηγικός εταίρος' (strategic partner) τώρα επί Trump (πρακτικά με την πλήρη συναίνεση και των δύο κομμάτων) το Πεκίνο αντιμετωπίζεται πλέον ως 'στρατηγικός αντίπαλος' (strategic adversary)[391]. Και αυτό λέει πολλά.

Όσο για την FED, εκτιμάται ότι θα συνεχίσει την πολιτική της και μετά τις 3 Νοεμβρίου, ανεξάρτητα με το ποιος θα είναι ο νέος ένοικος του Λευκού Οίκου. Δυστυχώς, η νομισματική πολιτική της FED τα 12 τελευταία χρόνια και κριτική που της ασκείται για τον τρόπο χειρισμού των επιτοκίων αλλά και των 'πακέτων' ποσοτικής χαλάρωσης τα οποία το μόνο που κάνουν είναι να διογκώνουν με χρηματοοικονομικό ρίσκο το ισολογισμό της, κάνουν πολλούς αναλυτές να περιμένουν αναπόφευκτα ημέρες Βαϊμάρης και υπερπληθωρισμού. Οι αναλύσεις αυτές φαίνεται ότι έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος της υφιστάμενης κατάστασης σε τέτοιο βαθμό που θα πρέπει να αναμένουμε αυτές οι προβλέψεις τελικά να λειτουργήσουν σαν 'αυτοεκπληρούμενη προφητεία' και να επηρεάσουν τις επερχόμενες εξελίξεις όπως στο παράδειγμα του Robert Merton με την υποτιθέμενη τράπεζα όπου η πεποίθηση των πελατών της κάποια στιγμή μετουσιώθηκε σε πραγματική συμπεριφορά bank run. [392]

---

391 https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/escaping-the-thucydides-trap

392 Robert K. Merton, *Social Theory and Social Structure*, New York, Free Press, (1968), ISBN 978-0-02-921-921130

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Ευρώπη: Από Όραμα των Ευρωπαϊκών Λαών σε Εφιάλτη του Εθνοκράτους

5.1 Το Ευρωπαϊκό Project Οδεύει την Έρημον;

«Ένα κοινό νόμισμα είναι η πολιτική της Ευρώπης. Είναι η ομοσπονδοποίηση της Ευρώπης από την πίσω πόρτα»

(22 Νοεμβρίου 1990, Margaret Thatcher, πρώην πρωθυπουργός της Μ. Βρετανίας)

Θα μπορούσε το όραμα για μια ενιαία και ενωμένη Ευρώπη (**Pan-Europe**) να ανήκει στον **Richard Coudenhove-Kalergi**[393] (1894-1972) ή σε μια γερμανο-πρωσική επιδίωξη η οποία ποτέ δεν σταμάτησε να σιγοκαίει ή σε ένα αμερικανικό σχέδιο που αναπτύχθηκε μεταπολεμικά και εφαρμόσθηκε στα πλαίσια του στρατηγικού δόγματος της **Heartland** και της **Rimland**. Οποιοδήποτε και εάν είναι ο ιθύνων νους για την σύλληψης του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, διαπιστώνεται σε κάθε περίπτωση ότι ο καταλύτης προκειμένου ευοδωθούν τα γεωπολιτικά σχέδια των διεθνών δρώντων είναι το κοινό νόμισμα.

Η ιδέα ότι τέτοια μεταβίβαση εξουσιών που υπονοεί μια νομισματική ένωση δεν θα ήταν εύκολο χωρίς την ύπαρξη μιας πολιτικής ένωσης είχε ξεκινήσει να συζητείται στα σαλόνια των ευρωπαϊκών πολιτικών ελίτ από τα τέλη της 10ετίας του 1980 όπου ο Γερμανός Καγκελάριος **Helmut Kohl** το 1991 υποστήριξε ότι '*…η πρόσφατη ιστορία, και όχι μόνο της Γερμανίας, μας διδάσκει ότι η ιδέα της διατήρησης μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης σε βάθος χρόνου και χωρίς*

[393] Richard Coudenhove-Kalergi, *Πανευρώπη*, Σεπτέμβριος 2004, Περί Τεχνών, ISBN13 9789608260696

την πολιτική ενοποίηση είναι μια πλάνη'[394] ενώ η Αγγλίδα Πρωθυπουργός **Margaret Thatcher**, διαβλέποντας την επικείμενη ομοσπονδοποίηση της Ευρώπης από την πίσω πόρτα μέσω της υιοθέτησης του ευρώ, υπογράμμιζε το 1993: *'Είχαμε διαφωνίες οι οποίες θα μπορούσαν να πείσουν και τους Γερμανούς – οι οποίοι ανησυχούν για την εξασθένιση των αντιπληθωριστικών πολιτικών – και τις φτωχότερες χώρες – στις οποίες πρέπει να πούμε ότι δεν θα διασωθούν από τις συνέπειες του κοινού νομίσματος, το οποίο στη συνέχεια θα μπορούσε καταστρέψει τις αντιπαραγωγικές οικονομίες τους'* (The Downing Street Years, 1993).[395]

Σημαντικός αριθμός ερευνητών θεωρεί ότι η Ε.Ε ήταν εξ' υπαρχής ένα δημιούργημα της μεταπολεμικής εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ.[396] Προτεραιότητα αποτέλεσε η διασφάλιση ότι θα υπήρχε μια ανάσχεση απέναντι στον Σοβιετικό κομμουνισμό και σύμφωνα με αυτό το στρατηγικό στόχο, τρία στοιχεία καθιερώθηκαν ως προς την πολιτική απέναντι στην Ευρώπη. Πρώτα, υπήρχε το **σχέδιο Marshall**, το οποίο παρείχε την απαιτούμενη χρηματοδότηση από το 1948 για την ανοικοδόμηση των ευρωπαϊκών υποδομών. Ακολούθησε, η εγκατάσταση του **ΝΑΤΟ** το 1949 το οποίο διασφάλισε την μόνιμη στάθμευση αμερικανικών και βρετανικών στρατευμάτων στις στρατιωτικές βάσεις στην Γερμανία. Και τέλος, ένας οργανισμός στηριζόμενος από την CIA, η **Αμερικανική Επιτροπή για την Ενωμένη Ευρώπη** η οποία ιδρύθηκε για να προωθήσει μυστικά την ευρωπαϊκή πολιτική ένωση.

Οι ιδρυτές της, θέλησαν να διατηρήσουν τα εθνικά χαρακτηριστικά τους κάνοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση να μοιάζει σαν ένα ***'πολιτικό πορτμαντώ'***, δηλαδή ένα συναρμολογημένο έπιπλο όπου το κάθε κομμάτι του διατηρεί τα αρχικά του χαρακτηριστικά. Όντως, μετά από 65 χρόνια, ένας Γάλλος παραμένει ένας ένθερμος εθνικιστής Γάλλος, ο Γερμανός παραμένει χαρακτηριστικά 'Γερμανός' και ο Ιταλός

---

[394] Παρατίθεται στο Otmar Issing, *"The Euro: Does a Currency Need a State?" International Finance* 11, no. 3 (2008): 303.

[395] https://www.armstrongeconomics.com/history/europes-economic-history/margaret-thatcher-was-the-only-head-of-state-who-saw-the-risk-of-the-euro/ Παρατίθεται από τον Martin Armstrong, 7 July 2015

[396] Alasdair Macleod, *'Why the EU is doomed?'* 16 September 2016, cited in 'Mises Institute-Austrian Economics, Freedom & Peace' https://mises.org/wire/why-eu-doomed

παραμένει απολαυστικά Ιταλός, το δε Βέλγιο συχνά αναφέρεται σαν ένα μη-κράτος το οποίο είναι ακόμη διχασμένο μεταξύ Βαλόνων και Φλαμανδών. Ωστόσο, σαν οργανισμός η Ε.Ε εξακολουθεί να στερείται εθνικής ταυτότητας και εκ τούτου πολιτικής συνοχής. Στην εκδοχή αυτή, το αμερικανικής προέλευσης ‘project’ περί της δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορούσε να αποτελούν εικασίες συνωμοσιολογίας εάν δεν στηρίζονταν στην ανάλυση και αξιολόγηση ιστορικών εγγράφων και ντοκουμέντων από τα οποία προκύπτουν συμπερασματικά ότι:[397]

Η αμερικανική ηγεσία στην προσπάθεια της να αποκαταστήσει και να σταθεροποιήσει την μεταπολεμική Ευρώπη, εργάσθηκε προς την κατεύθυνση της σύντομης ενοποίησης οδηγούμενη ίσως ακόμη και στις **Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης**. Η ενθάρρυνση και υποστήριξη μιας ευρωπαϊκής ενοποίησης, ένα από τα ποιο συνεπή συστατικά της εξωτερικής πολιτικής του **Harry Truman**, ήταν ακόμη πιο έντονη από τον διάδοχο του στο προεδρικό αξίωμα Στρατηγό **Dwigh Eisenhower.** Επιπλέον, επί της προεδρίας και των δύο, η αμερικανική εξωτερική πολιτική θεώρησε μια τέτοια ενοποίηση όχι μόνο μια σημαντική κατάληξη αλλά επίσης και ένας τρόπος να επιλυθεί το **Γερμανικό Πρόβλημα.**’ Μία από τις πιο σημαντικές συγκεκαλυμένες επιχειρήσεις των ΗΠΑ ήταν η χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κινήματος. Το Ευρωπαϊκό Κίνημα ήταν ένας οργανισμός ‘ομπρέλα’ που καθοδηγούσε ένα σημαντικό μέρος του ευρωπαϊκού συστήματος εξουσίας, παροτρύνοντας για την όσο το δυνατόν συντομότερη ενοποίηση της Ευρώπης, στοχεύοντας κύρια με τις προσπάθειες του στο Council of Europe στο οποίο προέδρευσαν κατά σειρά ο **Winston Churchill, ο Paul–Henri Spaak, ο Konrad Adenauer, ο Leon Blum και ο Alcide de Gasperi’**.

Στα πλαίσια του ‘ευρωπαϊκού project’ εντάσσεται και αυτό της δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης χωρίς όμως να στοχεύει σε μια *‘κοινοπραξία πλουτοπαραγωγικών πόρων’* αλλά μάλλον στην δημιουργία μιας μεγάλης αγοράς (της ευρωπαϊκής) η οποία θα συνδέονταν με την αμερικανο-αγγλική κυριαρχία

[397] Aldrich, Richard J. (1997)’OSS, CIA and European unity: The American committee on United Europe, 194860’, Diplomacy & Statecraft,8:1,184 — 227 (ο Richard J. Aldrich είναι καθηγητής της έδρας ‘International Security’ στο Warwick University

αφαιρώντας την δυνατότητα οποιασδήποτε επιρροής της Μόσχας στην γηραιά ήπειρο. Αρκετά πίσω, στα 1965, ο τότε αντιπρόεδρος της ΕΟΚ, **Robert Marjolin**, συζητούσε χωρίς καμμιά θεσμική αρμοδιότητα - μακριά από την προσοχή ακόμη και του συμπατριώτη του Στρατηγού **Charles De Gaulles** - με την κυβέρνηση των ΗΠΑ, τους τρόπους με τους οποίους επί της ουσίας θα έπειθαν τους ευρωπαϊκούς πληθυσμούς *'…τη Βουλή και μύθοισι και ηπεροπηΐδι τέχνη.'*[398] [399]

Εν προκειμένω, σχετική δημοσιογραφική έρευνα στα αρχεία του **US State Department** για την 10ετία του 1950 και 1960, αποκάλυψε ότι οι αμερικανικές αρχές υποστήριξαν όχι μόνο το 'ευρωπαϊκό project' αλλά ενεργοποίησαν επίσης κατά την 10ετία του 1960 και μεθοδεύσεις για μια ευρωπαϊκή νομισματική ένωση.[400] Το μέχρι πρότινος απόρρητο **'Memorandum of Conversation'** του State Department με ημερομηνία 11 Ιουνίου 1965, συμβουλεύει τον **Robert Marjolin** να επιδιώξει την νομισματική ένωση με τρόπο διακριτικό, εάν όχι συγκεκαλυμένο. Και αυτό, συνίσταται σύμφωνα με το μνημόνιο στο ότι ο ίδιος ο τότε αντιπρόεδρος της ΕΟΚ συμφώνησε με την αμερικανική κυβέρνηση όπως η όποια προώθηση του κοινού νομίσματος να μην γίνεται με δημόσιες δηλώσεις προκειμένου να μην δημιουργήσουν 'αντιστάσεις' και αυτό η τακτική να ακολουθηθεί μέχρι του σημείου που *'στο τέλος η υιοθέτηση τέτοιων προτάσεων θα γίνονταν κυριολεκτικά αναπόφευκτη'*. Το γεγονός άλλωστε ότι ο κατά πολλούς 'πατέρας' του ευρώ, ο ακαδημαϊκός **Robert Mundell**, είναι καναδικής καταγωγής και όχι Ευρωπαίος, γεννά δεύτερες σκέψεις και ενισχύει την επιχειρηματολογία περί αμερικανικής μεθοδεύσεως παρά την κατευνάζει.

Κάνοντας λόγο για τον 'αμερικανικό παράγοντα' και με αφορμή την κρίση χρέους της Ελλάδας (2010-11), τα αμερικανικά ΜΜΕ εξ αρχής έχουν θέσει αξιολογικά

---

[398] The European Union's Secret History, Thierry Meyssan, 28 Jun 2004, Voltaire Network, http://www.voltairenet.org/article192787.html

[399] The Secret Meeting of 11 June 1965 on European Monetary Union, François Asselineau, François-Xavier Grison, Voltaire Network, 24 Jun 2014, http://www.voltairenet.org/article184422.html

[400] Ambrose Evans-Pritchard (Brussels), 19 Sep 2000, 'Euro Federalists Financed by US Spy Chiefs', εφημερίδα The Telegraph, https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/1356047/Euro-federalists-financed-by-US-spy-chiefs.html

δύο προβληματισμούς: Ο πρώτος, αφορούσε την επικρατούσα εκτίμηση ότι επίλυση των προβλημάτων της Ευρωζώνης δεν θα μπορούσε να δοθεί χωρίς την εξεύρεση πολιτικής λύσης [401] [402] [403] με ότι αυτό μπορεί να σήμαινε για τα αμερικανικά συμφέροντα, θέτοντας στους Ευρωπαίους ηγέτες *'τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων'* και κυρίως την γερμανική ηγεσία σχετικά με το μέλλον της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και ο δεύτερος, αφορά την εκτίμηση της κατάστασης που θα έπρεπε να λάβει υπόψη η **Washington** για τα πιθανά προβλήματα ασφάλειας και τις στρατηγικές ισορροπίες των ΗΠΑ στην Ευρώπη που θα μπορούσε να παρέλκει ένα **Grexit.** Και ενώ μια έξοδος της Ιταλίας ή της Ισπανίας από την ζώνη του ευρώ έδειχνε οι επιπτώσεις θα ήταν κύρια οικονομικές - τόσο στις ίδιες της χώρες αυτές όσο και στην Ευρώπη και προφανώς και στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα - μια έξοδος της Ελλάδας από την ευρωζώνη (με την υπόθεση ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβεί θεσμικά) θα αποτελούσε σοβαρό κίνδυνο να επιφέρει αποσταθεροποιητικές τάσεις τόσο στην Βαλκανική όσο και γενικότερα στην Ν.Α Μεσόγειο με εμπλοκές στα θέματα ασφάλειας και ανακατανομής της ισορροπίας των μεγάλων περιφερειακών δυνάμεων με σαφή αναφορά στην αμερικανική εξωτερική πολιτική.

Οι γεωπολιτικές και γεωστρατηγικές θεωρήσεις των **Halford Mackinder** ***('Heartland')***, και **John Spykman** ***('Rimland')*** όπως αυτές ενσωματώνονται στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, καθιστούν αναπόφευκτα την Ελλάδα και την Κύπρο ξεχωριστής γεωστρατηγικής σημασίας 'συντελεστή ισχύος' στην Ν. Α Μεσόγειο ο οποίος ελέγχεται 'εκ των έσω' με το υφιστάμενο πολιτικό σύστημα αλλά και με στρατιωτική παρουσία υπό την μορφή στρατιωτικών βάσεων, στρατιωτικού εξοπλισμού αμερικανικής προελεύσεως, ΝΑΤΟικών εγκαταστάσεων, στρατηγείων, κλπ. Συγκυριακά, η Ελλάδα αποτελεί πλέον στρατηγικής σημασίας επιλογή για τους

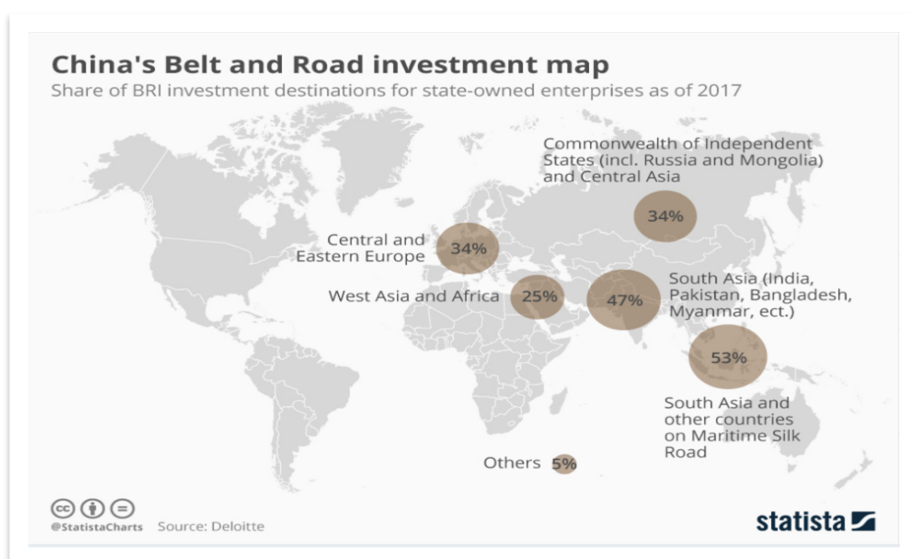
[401] The Wall Street Journal, 'The Eurozone Problems are Based in Politics – Europe Files: Alternative Views on Whether the Euro Crisis is Back', Simon Nixon, 19 Oct 2014 http://www.wsj.com/articles/the-eurozones-problems-are-based-in-politics-1413749571

[402] The Wall Street Journal, 'Greek Crisis Highlights Eurozone's Central Flaw', Simon Nixon, 10 Jun 2015 http://www.wsj.com/articles/how-the-eurozone-should-deal-with-pushback-1433971207

[403] The Wall Street Journal, 'Biggest Economic Risk to Europe Lies in the Politics', Simon Nixon, 12 Oct 2016 http://www.wsj.com/articles/biggest-economic-risk-to-europe-lies-in-the-politics-1476299009

Αμερικανούς τόσο απέναντι στον ρωσικό παράγοντα όσο και τον έλεγχο των ενεργειακών δρόμων Μ. Ανατολής και Ευρασίας αλλά το ίδιο ισχύει και για τους Γερμανούς οι οποίοι διαχρονικά πάντα στόχευαν στην διείσδυση των Βαλκανίων προκειμένου διασφαλισθούν ζωτικής σημασίας δρόμοι του εμπορίου και η έξοδος στην Μεσόγειο.

Από την Α. Μεσόγειο και δει από την Ελλάδα, περνά και η αναδυόμενη ηγεμονική κυριαρχία της Κίνας η οποία με την οραματική αναβίωση του Δρόμου του Μεταξιού μέσω του **'One Belt, One Road'** φιλοδοξεί να ενώσει εμπορικά την Ευρασία με την Ευρώπη τόσο με χερσαία μέσα όσο και θαλασσίως, γεγονός που καθιστά τον ελλαδικό και κυπριακό χώρο εξαιρετικής στρατηγικής σημασίας όπου οι 'αναθεωρητικές' δυνάμεις της Κίνας και της Ρωσίας συγκρούονται με τα γεωπολιτικά συμφέροντα των ΗΠΑ. Επομένως, κάθε 'αστάθεια' που θα μπορούσε να δημιουργήσει μια νομισματική κρίση στην Ελλάδα και την Κύπρο κρίνεται διττά από μεν τους Γερμανούς ως μια πιθανή ανεξέλεγκτη αυτοδιάλυση της ευρωζώνης και η αναβίωση του 'φαντάσματος' του υπερπληθωρισμού της Βαϊμάρης και από τους Αμερικανούς ως μια πιθανή μετακίνηση της χώρας αναπόδραστα στη ρωσική σφαίρα επιρροής.

Πηγή: https://www.statista.com/chart/16075/the-share-of-bri-investment-destinations-for-state-owned-enterprises/

Σύμφωνα με άλλο επίπεδο ανάλυσης, θα μπορούσε η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης να αποτελέσει ένα ανάχωμα στο **'γερμανικό ζήτημα'** το οποίο επανήλθε μεταψυχροπολεμικά με την επανένωση των δύο Γερμανιών. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, εκτιμήθηκε ως μια απέλπιδα προσπάθεια της Γαλλίας να ελέγξει τον γερμανικό ηγεμονισμό[404] ενώ η αντίδραση της Θατσερικής Αγγλίας ήταν η μη συμμετοχή της στο κοινό νόμισμα. Το 'γερμανικό ζήτημα', αποτελεί ένα διαχρονικά πρόβλημα από την εποχή του **Bismarck** στην διευθέτηση των γερμανικών ηγεμονικών αξιώσεων στον γεωπολιτικό ευρωπαϊκό και ευρωασιατικό χώρο οι οποίες αναζωπυρώνουν περιοδικά και απειλούν την διεθνή κατανομή ισχύος η οποία κατά το παρελθόν είχε επανα-διευθετηθεί μόνο με πολέμους.

Η νομισματική ένωση είτε υπαγορεύτηκε από τις ΗΠΑ είτε διαμορφώθηκε εσωτερικά μεταξύ των δύο κύριων ευρωπαϊκών 'δρώντων' Γερμανίας – Γαλλίας είναι προϊόν διαπραγμάτευσης και πολιτικού συμβιβασμού. Όσο η ευρωπαϊκή οικονομική κρίση εξακολουθεί να βαθαίνει τόσο αυτή μετατρέπεται σε πολιτική αντιπαράθεση κοινωνικών τάξεων που εξάγεται όπως πάντα σε διακρατική αντιπαράθεση με ενδεχόμενα συγκρουσιακά χαρακτηριστικά η οποία αναπόδραστα δεν μπορεί να επιλυθεί χωρίς την έξωθεν παρέμβαση των ΗΠΑ. Εκτός και αν, Γερμανία – Γαλλία κρίνουν με όρους εθνικού συμφέροντος ότι η έξοδος από την ζώνη του ευρώ και κατά συνέπεια η διάλυση της είναι αναπόφευκτη. Γίνεται λοιπόν όλο και πιο επίκαιρη η ρήση του **Joseph Joffe** και η οποία μένει να επαληθευθεί στο κατά πόσο '***οι Αμερικανοί με την παρουσία τους στην Ευρώπη σώζουν την ίδια την Ευρώπη από τον εαυτό της.'*** [405] Σε κάθε περίπτωση, η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος είναι μια πολιτικά ανορθολογική πράξη γιατί καταρχήν εμπεριέχει το σπέρμα του οικονομικού ανορθολογισμού καθώς κατέστησε την ευρωζώνη μια **ατελή νομισματική ένωση** καθώς δεν στηρίζεται στο θεμέλιο της ομοσπονδοποίησης και πολιτικής ενοποίησης της ίδιας της Ευρώπης.

---

[404] Ηφαιστος Παναγιώτης, 'Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων', 2002, Εκδόσεις Ποιότητα

[405] Josef Joffe, *'Europe's American Pacifier'*, Foreign Policy No. 54 (Spring, 1984), pp. 64-82

Η ανάδειξη του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος ως το σημαντικότερο εγχείρημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης από το 1957 και ένα από τα σημαντικότερα ‘projects’ διεθνών σχέσεων στην σύγχρονη ιστορία και διπλωματία δεν είναι αυτό καθαυτό το εγχείρημα. Είναι η πολιτική ενοποίηση άρα και η συνειδητή ή ασυνείδητη παραχώρηση από 500 εκατομμύρια ανθρώπους της ίδιας της υπόστασης τους ως ετερότητες διαφορετικής κοσμοθεωρητικής, ανθρωπολογικής και οντολογικής ιδιαιτερότητας οι οποίοι καλούνται να ζήσουν εφεξής χωρίς ταυτότητα, όχι μέσα μια χώρα, αλλά σε ένα ‘χώρο’ με μηδαμινή πολιτική εκπροσώπηση. Η επιβίωση της ευρωζώνης δεν δύναται να διασφαλισθεί από τεχνοκρατικές λύσεις οι οποίες αποτελούν κατ’ ουσία ‘λογικά άλματα’ που συγκρούονται με αυτή την ίδια την συγκρότηση των εθνών-κρατών αλλά και τον ετεροκαθορισμό των πολιτών σε μια πολιτική κοινωνία που συγκροτείται χάριν του δημοκρατικού τους δικαιώματος.

‘Αυθόρμητη’ πολιτική συναίνεση[406] μεταξύ διεθνών δρώντων (political consensus) όπως είναι τα κράτη, ποτέ στην Ιστορία δεν υπήρχαν και ούτε πρόκειται να υπάρχουν σύμφωνα με το Θουκυδίδειο αξίωμα όσο δεν τους συνδέει το κοινό συμφέρον. Το ηθικό έρεισμα για συμμόρφωση με συλλογικές οδηγίες και αποφάσεις το έχει μόνο αυτός που με την ισχύ του μπορεί να καθορίσει το ‘ηθικό’ όσο διαφυλάσσονται τα συμφέροντα του και μπορεί να ‘επιβάλλει’ συλλογικές οδηγίες και αποφάσεις. Κάθε άλλη προσέγγιση αποτελεί πολιτική θεολογία με αφανείς σκοπιμότητες. Η Γερμανία δεν πρόκειται ποτέ να απεμπολήσει την ισχύ της, υιοθετώντας ένα νόμισμα που δεν της εξασφαλίζει τα εμπορικά πλεονάσματα και την ‘κλειδωμένη’ ισοτιμία που της παρέχει το ευρώ. Ενώ, η Αγγλία σαν μείζων περιφερειακός δρων ποτέ δεν θα θυσίαζε την ισχύ της βρετανικής λίρας για την απλοϊκή επωδό ότι το κοινό νόμισμα εκπροσωπεί 320 εκατομμύρια ανθρώπους. Μια πυρηνική δύναμη και πρώην θαλάσσια αυτοκρατορία για 4 αιώνες, θεώρησε ότι το Brexit του 2019 της προσέφερε την πλήρη και άνευ όρων εθνική κυριαρχία την οποία επιβουλεύονταν οι γραφειοκράτες των Βρυξελών και το Βερολίνο.

---

[406] Dyson H.F. Kenneth, *‘The politics of the Eurozone: Stability or Breakdown?’*, Oxford University Press, 2000

5.2 Η Ελληνική Κρίση και το Ευρωπαϊκό Προσωπείο

Η Ιστορία της ανθρωπότητας δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια αδιάλειπτη γραφίδα καταγραφής εκείνων των μόνιμων και επανεμφανιζόμενων στοιχείων της ανθρώπινης φύσης η οποία προκαλεί και ταυτόχρονα παρασύρεται από την αέναη συμπαντική κίνηση. Η συμπαντική κίνηση αυτή, εμφανίζεται στο επίπεδο του αισθητού ως η κατάσταση της 'αταξίας' μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών καθόσον η 'αρμονία' όπως επίπλαστα την αντιλαμβανόμεθα δεν παράγει Ιστορία ή ακριβέστερα δεν παράγει 'ζωή'.

Τα στοιχεία αυτά που μας καθορίζουν ως έμβια βουλητικά όντα δεν είναι άλλα από την ανθρώπινη φιλοδοξία για ισχύ είτε ως ατομική μέριμνα και φροντίδα είτε ως έκφραση κοινωνικής και πολιτικής συμμετοχής υπό την μορφή εμπορικών επιχειρήσεων, θεσμών, πολιτικών κομμάτων, κρατών, διεθνών σχέσεων, κλπ.).[407] Γι' αυτό, την Ιστορία ως έκφανση του γνωστικού αντικειμένου που την προσδιορίζει είτε αυτό είναι οικονομική, πολιτική, στρατιωτική, Ιστορία της τέχνης, κλπ. την μελετούμε βάσει αυτών των σταθερών στοιχείων που χαρακτηρίζουν γεγονότα σε παρελθόντα χρόνο με ομοιότητες στα τρέχοντα για να σκιαγραφήσουμε εν πολλοίς τα μέλλοντα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί στην απώτατη έκφανση της άλλη μια περίπτωση του ιστορικού γίγνεσθαι επικράτησης της ανθρώπινης φιλοδοξίας για ισχύ, συγκεκαλυμένης πίσω από υπερκρατικές γραφειοκρατικές δομές (όπως η Κομισιόν, η ΕΚΤ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και οι συνναυτών), επιχειρηματικές και πολιτικές ελίτ, όμως πάνω από όλα, πίσω από τις ίδιες τους ευρωπαϊκούς κρατικούς δρώντες και φυσικά τις ΗΠΑ, προτάσσοντας αξιώσεις εθνικού συμφέροντος και εθνικής κυριαρχίας. Η σημερινή ενωμένη Ευρώπη έχει περιέλθει σε μια κατάσταση νεκροφάνειας με άξονες την κρίση χρέους των κρατών-μελών, το οικονομικό κραχ μετά τον Covid-19, την ανεργία, το μεταναστευτικό ζήτημα και όλο αυτό στο πλαίσιο ενός παγκόσμιου αποπληθωρισμού και ενός Japanification όπου τα μαζικά 'πακέτα' ποσοτικής χαλάρωσης και η ανορθοδοξία των αρνητικών επιτοκίων δεν έχουν

[407] Perez Zagorin, σελ. 18

αποδώσει τίποτα στην ευρωπαϊκή οικονομία. Η αντιμετώπιση τους αποτελεί κρίση πανικού του πολιτικού κατεστημένου αλλά και των γραφειοκρατών από τις Βρυξέλες, ζητώντας όλο και περισσότερο Ευρώπη όλο και περισσότερο οικονομική και πολιτική 'ολοκλήρωση' για την επίλυση όλων αυτών των προβλημάτων που ενεχυριάζουν την ίδια την συνοχή και ύπαρξη του ευρωπαϊκού υπερκρατικού μορφώματος.

Θα μπορούσε ένα τέτοιο ευρωπαϊκό υπερκράτος, μια ομοσπονδοποιημένη Ευρώπη να επιβιώσει με τα πολιτικά αναβολικά που της επιβάλλουν κυρίαρχα κράτη και γραφειοκρατικές και επιχειρηματικές ελίτ ; Όταν ζητήθηκε από την Margaret Thatcher να απαντήσει στο ερώτημα και να τοποθετηθεί περαιτέρω για το όραμα της Ευρώπης, αυτή μίλησε εναντίον της ***Eurotopia*** και φυσικά κατακρίθηκε αφού σχεδόν το σύνολο του πολιτικού δυτικού κόσμου ήταν αναφανδόν υπέρ της 'ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης' και της ομοσπονδοποίησης από την πίσω πόρτα. Σήμερα όμως, ο λόγος της Margaret Thatcher, της άλλοτε Πρωθυπουργού της Μ. Βρετανίας – πέρα από εθνικές ατζέντες και πολιτικές θεολογίες καθενός - μπορεί να παρουσιάζεται ακόμη και προφητικός έστω και μετά από 30 χρόνια:

'Δεν υπήρχε καμία άλλη επιλογή εκτός από αυτή που θα μπορούσα να διατυπώσω μια διαφορετική θέση από την γενική κατεύθυνση στην οποία φαίνεται να οδηγείται η Κοινότητα, να σηκώσω την σημαία της εθνικής κυριαρχίας, του ελευθέρου εμπορίου και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και να πολεμήσω. Αν και απομονωμένη μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα αλλά παρατηρώντας την μεγαλύτερη εικόνα, οι φεντεραλιστές είναι οι πραγματικοί 'απομονωτιστές' προσκολλημένοι μελαγχολικά σε μια 'μισή Ευρώπη' την στιγμή που η Ευρώπη στο σύνολό της απελευθερωνόταν, φλερτάροντας με τον προστατευτισμό όταν οι παγκόσμιες αγορές συγκλίνουν, εμμονικοί με συστήματα συγκεντρωτικής διοίκησης την στιγμή που η μεγαλύτερη προσπάθεια συγκεντροποίησης στον κόσμο – η Σοβιετική Ένωση – είναι σε σημείο κατάρρευσης. Εάν, υπήρχε μια γενική ιδέα η οποία τελικά έχει εκλείψει είναι σίγουρα αυτή της δημιουργίας ενός τεχνητού μέγα-κράτους (artificial mega-state)'[408] ***Qui buono*** λοιπόν; Ποιος επωφελήθηκε και ποιος εξακολουθεί να

[408] Απόσπασμα από τον λόγο της Margaret Thatcher στις 20 Σεπ 1988, στο Κολλέγιο της Ευρώπης (College of Europe), στη Bruges του Βελγίου, όπως παρατίθεται στο Kei Weiss, *"30 Years after Bruges:*

επωφελείται από την ίδρυση και μέχρι τώρα ύπαρξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Η Ε.Ε, αν και προέκυψε αρχικά ως μια οικονομική διακρατική ζώνη εξελικτικά μεταμορφώθηκε σε μια Ένωση που προσιδιάζει σε κάτι πολύ περισσότερο από έναν οικονομικό συνασπισμό κρατών και σε κάτι λιγότερο από ένα ομοσπονδοποιημένο υπερκράτος. Και με το ‘προέκυψε’, οίκοθεν νοείται μια σχεδιασμένη πολιτική απόφαση και όχι μια ‘αυθόρμητη’ – στα πλαίσια μιας εξελικτικής διαδικασίας με αναπόφευκτες διάδοχες προσωρινές δυναμικές ισορροπίες - συνένωση λαών και λαοτήτων εντός της ευρωπαϊκής γεωγραφίας παρά το ότι θα έπρεπε να πουληθεί ως τέτοια. Ο Β’ Π. Πόλεμος (1939-45) και στην συνέχεια ο διπολισμός των δύο ηγεμονικών περιφερειακών δυνάμεων, των ΗΠΑ και της τότε Σοβιετικής Ένωσης, που περιγράφεται σε πλανητικό επίπεδο ως η περίοδος του Ψυχρού Πολέμου (the Cold War, 1947-1991), αποτέλεσε την χρονική συγκυρία οι Ευρωπαϊκοί λαοί, καθ’ υπόδειξη, να διαχειριστούν την κατανομή ισχύος μεταξύ Ευρασίας και Αμερικής στο μεταπολεμικό περιβάλλον.

Το **‘ευρωπαϊκό project’** ή κατά την προσφιλή ημεδαπή έκφραση **‘ευρωπαϊκό εγχείρημα’**, προσπάθησε καταρχήν να διευθετήσει τα διλήμματα τόσο των ΗΠΑ σχετικά με την ανάσχεση της ΕΣΣΔ προς την Δυτική Ευρώπη από ένα **ενιαίο πυρήνα κρατών** που θα αποτελούσε μιας πρώτης τάξεως επιχειρησιακό πεδίο ανάπτυξης αμερικανικών στρατιωτικών δυνάμεων απέναντι στους Σοβιετικούς. Κατά δεύτερον, τον έλεγχο της Γερμανίας από τις τοπικές πυρηνικές ευρωπαϊκές δυνάμεις-συμμάχους της Αγγλίας και Γαλλίας οι οποίες υπό την επιβολή των ΗΠΑ, ως αναμφισβήτητης υπερδύναμης και συνάμα του μεγάλου νικητή του Β’ Π.Π, θα έπρεπε να διαχειριστούν από κοινού το ‘**γερμανικό ζήτημα’**.

Ο συμπαγής και ενιαίος πυρήνας των κρατών της Ευρώπης δεν θα μπορούσε να υφίσταται ως μια ενιαία περιοχή αμυντικής διάταξης απέναντι στην Ευρασιατική υπερδύναμη ΕΣΣΔ χωρίς την ειρήνη ως προπαρασκευαστικό στάδιο πολέμου. Καθώς προκύπτει από σχετικά πρόσφατα ιστορικά ντοκουμέντα, φάνταζε ευθύς εξαρχής ως αναπόφευκτο ότι δεν θα υπήρχε πιο συμπυκνωμένη κατάσταση ειρήνης εκτός από

Margaret Thatcher’s Vision for Europe Revisited”, Austrian Economics Center, Vienna, 2018, www.austriancenter.com

την ευημερία και την πρόοδο των ευρωπαϊκών λαών. Η οικονομική ευημερια συνελήφθη μέσω του εγχειρήματος μιας κοινής οικονομικής μοίρας της Ευρώπης η οποία σφραγίσθηκε το 1998 κατακτώντας την ακροτελεύτια πράξη οικονομικού ελέγχου και κυριαρχίας των οργανωμένων κοινωνιών, την εισαγωγή δηλαδή και χρήση του ενιαίου κοινού νομίσματος, του Ευρώ, στο πλαίσιο μιας ευρωπαϊκής νομισματικής ένωσης.

Αποτελεί μια ενωμένη Ευρώπη το **'πολιτικό portmanteux'** των ΗΠΑ για τις γεωπολιτικές 'ισορροπίες ισχύος' στην Ευρασία; Κατά την ***'Αυστριακή Σχολή'***[409], δεν θα πρέπει να λησμονείται το γεγονός ότι **η Ε.Ε ήταν εξ' υπαρχής ένα δημιούργημα της μεταπολεμικής εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ**. Προτεραιότητα αποτέλεσε η διασφάλιση ότι θα υπήρχε μια ανάσχεση απέναντι στον Σοβιετικό κομμουνισμό και σύμφωνα με αυτό το στρατηγικό στόχο, τρία στοιχεία καθιερώθηκαν ως προς την πολιτική απέναντι στην Ευρώπη. Πρώτα, υπήρχε το **σχέδιο Marshall**, το οποίο παρείχε την απαιτούμενη χρηματοδότηση από το 1948 για την ανοικοδόμηση των ευρωπαϊκών υποδομών. Ακολούθησε η εγκατάσταση του **ΝΑΤΟ** το 1949, το οποίο διασφάλισε την μόνιμη στάθμευση αμερικανικών και βρετανικών στρατευμάτων στις στρατιωτικές βάσεις στην Γερμανία. Και τέλος, ένας οργανισμός στηριζόμενος από την CIA, η **Αμερικανική Επιτροπή για την Ενωμένη Ευρώπη** η οποία ιδρύθηκε για να προωθήσει μυστικά την ευρωπαϊκή πολιτική ένωση.

Οι ιδρυτές της Ε.Ε θέλησαν να διατηρήσουν τα εθνικά χαρακτηριστικά των επιμέρους χωρών-μελών κάνοντας την Ευρωπαϊκή Ένωση να μοιάζει σαν ένα ***'πολιτικό πορτμαντώ'***, δηλαδή ένα συναρμολογημένο έπιπλο όπου το κάθε κομμάτι του διατηρεί τα αρχικά του χαρακτηριστικά. Ωστόσο, προς έκπληξη των αναδόχων του εγχειρήματος και μετά από 70 χρόνια περίπου, ένας Γάλλος παραμένει ένας ένθερμος εθνικιστής Γάλλος, ο Γερμανός παραμένει χαρακτηριστικά Γερμανός και ο Ιταλός παραμένει απολαυστικά Ιταλός το δε Βέλγιο συχνά αναφέρεται σαν ένα μη-κράτος και είναι ακόμη διχασμένο μεταξύ Βαλόνων και Φλαμανδών**.** Αυτή η 'εμμονή' των ευρωπαϊκών λαών στον ετεροπροσδιορισμό τους ως ξεχωριστές και διακριτές

[409] https://mises.org/wire/why-eu-doomed

λαότητες καταδεικνύει ότι ως οργανισμός, **η Ε.Ε στερείται παντελώς εθνικής ταυτότητας και ως εκ τούτου πολιτικής και πολιτειακής συνοχής .**

Η επιχείρηση 'ομογενοποίησης' περιφερειών και ευρωπαϊκών εθνών δεν αποτέλεσε ευρωπαϊκή πρωτοβουλία κύρια γερμανική, γαλλική ή έστω βρετανική. Κατά τον **Richard J. Aldrich,** καθηγητή της έδρας **'International Security'** στο **Warwick University**, η Ε.Ε ήταν κατά κύριο λόγο ένα αμερικανικό project σύμφωνα με την ανάλυση και αξιολόγηση ιστορικών εγγράφων και ντοκουμέντων.[410] Άλλωστε, το δόγμα **Brzezinski** και η ***'Ευρασιατική σκακιέρα'***[411]από την 10ετία του 1990 το οποίο έχει εγκολπωθεί έκτοτε η αμερικανική εξωτερική πολιτική, είναι η αποτροπή της Ευρασιατικής ολοκλήρωσης η οποία αρχίζει και τελειώνει με τον έλεγχο καταρχήν του ενός εκ των δύο πόλων, του ευρωπαϊκού.

*'Η αμερικανική ηγεσία στην προσπάθεια της να αποκαταστήσει και να σταθεροποιήσει την μεταπολεμική Ευρώπη, εργάσθηκε προς την κατεύθυνση της σύντομης ενοποίησης οδηγούμενη ίσως ακόμη και στις **Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης**. Η ενθάρρυνση και υποστήριξη μιας ευρωπαϊκής ενοποίησης ένα από τα ποιο συνεπή συστατικά της εξωτερικής πολιτικής του **Harry Truman**, ήταν ακόμη πιο έντονη από τον διάδοχο του στο προεδρικό αξίωμα Στρατηγό **Dwight Eisenhower**. Επιπλέον, επί της προεδρίας και των δύο, η αμερικανική εξωτερική πολιτική θεώρησε μια τέτοια ενοποίηση όχι μόνο μια σημαντική κατάληξη αλλά επίσης και ένας τρόπος να επιλυθεί το '**Γερμανικό Ζήτημα**'.*

*'… Μία από τις πιο σημαντικές συγκεκαλυμένες επιχειρήσεις των ΗΠΑ ήταν η χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κινήματος. Το **Ευρωπαϊκό Κίνημα** ήταν ένας οργανισμός 'ομπρέλα' που καθοδηγούσε ένα σύνολο υψηλού κύρους, εάν όχι απεγνωσμένους οργανισμούς, παροτρύνοντας την όσο το δυνατόν σύντομη ενοποίηση στην Ευρώπη, στοχεύοντας κύρια με τις προσπάθειες του **στο Council of***

[410] Aldrich, Richard J. (1997)'OSS, CIA and European unity: The American committee on United Europe, 194860', Diplomacy & Statecraft,8:1,184 — 227

[411] Zbigniew Brzezinski, *'The Grand Chessboard American Primacy And Its Geostrategic Imperatives'*, archives.org, Washngton DC, April 1997

***Europe** στο οποίο προέδρευσαν κατά σειρά ο **Winston Churchill**, ο **Paul–Henri Spaak**, ο **Konrad Adenauer**, ο **Leon Blum** και ο **Alcide de Gasperi**'.*

Το **'ευρωπαϊκό project'**, δεν θα μπορούσε να αποτελέσει για τις χώρες-μέλη μια φυλακή προθέσεων χωρίς δυνατότητα διαφυγής εάν δεν εντάσσονταν στα στρατηγικά σχέδια και ειδικότερα σε αυτό της δημιουργίας μιας Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης. Η 'κορωνίδα' όμως του στρατηγικού σχεδιασμού δεν θα στόχευε σε μια 'κοινοπραξία πλουτοπαραγωγικών πόρων' αλλά μάλλον στην δημιουργία μιας μεγάλης αγοράς (της ευρωπαϊκής) η οποία θα συνδέονταν με την αμερικανο-αγγλική κυριαρχία αφαιρώντας την δυνατότητα οποιασδήποτε επιρροής της Μόσχας στην γηραιά ήπειρο. Η δημοσιοποίηση ενός κειμένου από το **1965** καταδεικνύει πως ο τότε αντιπρόεδρος της ΕΟΚ, **Robert Marjolin**, συζητούσε χωρίς καμμιά θεσμική αρμοδιότητα (μακριά από την προσοχή ακόμη και του συμπατριώτη του Στρατηγού **Charles De Gaulle**) με την κυβέρνηση των ΗΠΑ, τους τρόπους με τους οποίους επί της ουσίας θα εξαπατούσαν τους ευρωπαϊκούς πληθυσμούς.[412] [413]

Σε μια περαιτέρω ανάλυση των αρχείων του **US State Department** για την 10ετία του 1950 και 1960, αποκαλύπτεται ότι οι αμερικανικές αρχές υποστήριξαν όχι μόνο το 'ευρωπαϊκό project' αλλά ενεργοποίησαν επίσης κατά την 10ετία του 1960 και μεθοδεύσεις για μια **ευρωπαϊκή νομισματική ένωση**[414]**.** Σε ένα μέχρι πρότινος απόρρητο ντοκουμέντο, το οποίο τιτλοφορείται ως **'Memorandum of Conversation'** του **US State Department** με ημερομηνία **11 Ιουνίου 1965**, το State Department συμβουλεύει τον **Robert Marjolin** να επιδιώξει την νομισματική ένωση με τρόπο διακριτικό, εάν όχι συγκεκαλυμένο. Και αυτό συνίσταται σύμφωνα με το μνημόνιο στο ότι ο ίδιος ο τότε αντιπρόεδρος της ΕΟΚ συμφώνησε με την αμερικανική

---

[412] François Asselineau, François-Xavier Grison, 'The Secret Meeting of 11 June 1965 on European Monetary Union', 24 June 2014, Voltaire Network, http://www.voltairenet.org/article184422.html
[413] Thierry Meyssan , 'The European's Union Secret History', Voltaire Network, 28 June 2004, http://www.voltairenet.org/article192787.html
[414] Ambrose Evans-Pritchard, 'Euro-federalists financed by US spy chiefs', The Daily Telegraph, 19 Sep 2000
http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/1356047/Euro-federalists-financed-by-US-spy-chiefs.html

κυβέρνηση όπως, η όποια προώθηση του κοινού νομίσματος να μην γίνεται με δημόσιες δηλώσεις προκειμένου να μην δημιουργήσουν 'αντιστάσεις' και αυτή η τακτική να ακολουθηθεί μέχρι του σημείου που *'στο τέλος η υιοθέτηση τέτοιων προτάσεων θα γίνονταν κυριολεκτικά αναπόφευκτη'*. Μετά από αυτή την εμφάνιση ιστορικών ντοκουμέντων για το γεωπολιτικό παίγνιο γύρω από μια ενωμένη Ευρώπη, δεν είναι απορίας άξιο ότι ο κατά πολλούς 'πατέρας' του ευρώ, ο ακαδημαϊκός του University of Chicago και του Columbia University, **Robert Mundell**, είναι καναδικής καταγωγής και μάλιστα χωρίς να διατηρεί κανένα φυσικό ευρωπαϊκό σύνδεσμο.

Οι γεωπολιτικές και γεωστρατηγικές αξιώσεις των ΗΠΑ στην Γηραιά Ήπειρο από την 10ετία του 1950 είναι περίπου δεδομένες όπως αυτές θεωρητικά θεμελιώθηκαν και ενσωματώθηκαν στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ από τους **Halford Mackinder** και **John Spykman.** *Ωστόσο,* οι ΗΠΑ πλέον – και ειδικότερα μετά την εκλογή του Προέδρου των ΗΠΑ, Donald Trump, φαίνεται ότι είναι λιγότερο γεωπολιτικά ανήσυχες για το μέλλον της Ευρώπης απ' ότι οι ίδιοι οι Ευρωπαίοι. Και αυτό γιατί όχι μόνο ο **'αμερικανικός αναθεωρητισμός'** φαίνεται ότι θα αντικαταστήσει σε προτεραιότητες τον ρωσικό 'παράγοντα' με τον κινεζικό αλλά και γιατί το **΄γερμανικό ζήτημα'** δεν αντιμετωπίζεται πλέον αποτελεσματικά παρά μόνο με ένα πλήγμα στην γερμανική κυριαρχία της Ευρώπης.

Το 'γερμανικό ζήτημα' σε σχέση με τον ρόλο της Αμερικής είναι κατ' ουσία το θέμα, οι ΗΠΑ να μπορέσουν να ελέγξουν το εσωτερικό της Ευρώπης και ιδιαίτερα μια επανασύσταση του γερμανικού εθνοκράτους, στα πλαίσια του ***Deutschland über alles***. Μια ένωση ευρωπαϊκή, θα μπορούσε να παίξει τον ρόλο μιας τεράστιας ζώνης ανάσχεσης, μιας '**buffer zone**' κατά το **δόγμα Kennan – Truman** το οποίο ακολούθησαν πιστά και οι υπόλοιποι Αμερικανοί πρόεδροι μετά το 1947, απέναντι στον μεγάλο κίνδυνο, την τότε Σοβιετική Ένωση και το ιδεολογικό της υπόβαθρο που ήταν ο κομμουνισμός, ένα **'δίλημμα ασφάλειας'** που λειτούργησε καθ' όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Εκ του αποτελέσματος, ο ευρωπαϊκός χώρος υπήρξε και συνεχίζει να υπάρχει σαν μια ατέλειωτη συνοριακή γραμμή με προκεχωρημένες στρατιωτικές δυνάμεις του ΝΑΤΟ, μιας και ευρωπαϊκός στρατός (με επιχειρησιακούς όρους που δεν στηρίζεται στα 'NATO Assets and Capabilities') δεν υφίσταται αλλά

αντ' αυτού υπάρχει ένας αμιγώς ΝΑΤΟικός υπό τον πλήρη έλεγχο και διοίκηση των ΗΠΑ. Το γεγονός δε ότι στην γερμανική επικράτεια υφίστανται περί τις 34 αμερικανικές στρατιωτικές βάσεις και εγκαταστάσεις καταδεικνύει ότι ουσιαστικά μετά το τέλος του Β΄Π.Π, η Γερμανία αποτελεί ένα **de facto** και κατά άλλη άποψη και **de jure** κράτος υπό στρατιωτική κατοχή εφόσον η **Συνθήκη των Παρισίων** (1954) όπου εκεί καθορίζεται το **καθεστώς κατοχής της Γερμανίας** (Occupation Statute of Germany) δεν έχει αρθεί.

Αυτό που τέλος έμεινε σαν το σημαινόμενο για την 'ευρωπαϊκή ολοκλήρωση' μετά και την διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης και εν τέλει την προσχώρηση των συνόλου σχεδόν των χωρών του πρώην ανατολικού μπλοκ στην 'ενιαία' Ευρώπη, είναι η προσπάθεια της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, να αποκόψουν κάθε πιθανότητα δημιουργίας ενός άξονα συνεργασίας Γερμανίας – Ρωσίας με έμφαση τα ενεργειακά, και δευτερευόντως Γερμανίας-Κίνας μέσω του νέου **Δρόμου του Μεταξιού**. Οι άξονες αυτοί εάν θα τελεσφορούσαν, θα περιόριζαν δραστικά τον έλεγχο της Ευρασίας ο οποίος είναι ο κεντρικός άξονας της στρατηγικής των Αμερικανών βασισμένης στο **δόγμα Mackinder** για την Ευρασιατική περίμετρο και το Ευρωατλαντικό βάθος ισχύος που θα πρέπει να εξασφαλίζεται αδιαλείπτως.

Σύντομα ή λιγότερα σύντομα, θα μπορούσε η διαπίστωση ότι '*οι Αμερικανοί με την παρουσία τους στην Ευρώπη σώζουν την ίδια την Ευρώπη από τον εαυτό της'*[415] να επιβεβαιωθεί ως αυτοεκπληρούμενη προφητεία; Η Ευρωπαϊκή Ένωση, θα μπορούσε να αποτελέσει την μετεξέλιξη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας ή έχει περιέλθει στην κατάσταση μιας παρακμάζουσας Ρώμης; Κατά μια 'πολιτικά ορθή' άποψη, η λειτουργία της Ευρωζώνης και κατ' επέκταση της Ε.Ε για να επιβιώσει θα πρέπει να καθορισθεί μέσα σε μια κανονιστική **πολιτική συναίνεση** (political consensus) η οποία θα παρέχει ισχυρό ηθικό έρεισμα για συμμόρφωση με τις συλλογικές οδηγίες και αποφάσεις[416].

[415] Josef Joffe, *'Europe's American Pacifier'*, Foreign Policy No. 54 (Spring, 1984), pp. 64-82
[416] Kenneth Dyson, *'The Politics of the Eurozone: Stability or Breakdown?'*, Oxford University Press, 1st Edition March 2001

Το πολιτικό consensus θα πρέπει να λάβει υπόψη του τις δύο περιφερειακές ηγεμονικές χώρες δηλαδή τις ΗΠΑ και την Ρωσία και ότι μπορεί να σημαίνει για αυτές τις δύο και τα εθνικά τους συμφέροντα, η συνοχή ή η διάσπαση σε επιμέρους σφαίρες γεωπολιτικής επιρροής της Γηραιάς Ηπείρου. Και αυτά φυσικά, υπό την προϋπόθεση ότι το οι κυρίαρχες δυνάμεις εντός της Ε.Ε – το δίπολο Γερμανίας και Γαλλίας – θα παραμείνουν, η κάθε μια χωριστά αλλά και οι δύο μαζί εκπροσωπώντας την ραχοκοκαλιά της ενωμένης Ευρώπης, ουδέτερες ως προς τις τάσεις κάθε συμμαχικού άξονα με την Ρωσία. Κάθε απομάκρυνση από αυτό το γεωπολιτικό equilibrium, θα επανάφερε τα ευρωπαϊκά κράτη στις καταστάσεις που βίωσε η Ευρώπη τον 18^{ο}, 19^{ο} και 20^{ο} αιώνα επιβεβαιώνοντας την άποψη ότι η βιολογία και η γεωπολιτική μοιράζονται τον ίδιο βασικό κανόνα: **ή συμμορφώνεσαι ή αποθνήσκεις (comply or die)**[417].

Επί του παρόντος, η επιλογή συγκλίνει προς την αγαστή συνεργασία του κυρίαρχου δίπολου χωρών στο ευρωπαϊκό χώρο προς χάριν και εξ ονόματος της ευημερίας των ευρωπαϊκών κρατών. Δεν θα μπορούσε να υπάρξει περισσότερο κυνική ή πολιτικά 'ρεαλιστική' η επιβολή στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ε.Ε από τους συνδαιτημόνες Γερμανία-Γαλλία της στρατηγικής για μια ***'ισχυρή Ευρώπη σε ένα αβέβαιο κόσμο'*** μέσω ενός 9σέλιδου κειμένου που συνυπέγραψαν τον Ιούνιο του 2016 οι Υπουργοί Εξωτερικών **Frank-Walter Steinmeir** και **Jean-Marc Ayrault** αντίστοιχα. Στο 'πολιτικό μανιφέστο' του κυρίαρχου δίπολου ισχύος, η Ευρώπη μεταλλάσσεται από έναν υπερβάλλοντα οικονομικό συνασπισμό κρατών σε κάτι λιγότερο από ένα τυπικά ομοσπονδοποιημένο υπερκράτος αποκτώντας μια κοινή πολιτική για την ασφάλεια και την μετανάστευση με έμφαση στην εντατικοποίηση της οικονομικής σύγκλισης.[418]

Άλλοτε, θα μπορούσε να αποτελέσει μια κυνική δήλωση επικυριαρχίας στον ευρωπαϊκό χώρο από τον 'άξονα' Γερμανίας-Γαλλίας υπό τις ευλογίες των ΗΠΑ και το

[417] Anis H. Bajrektarevic, *'Geopolitics- Energy- Technology: Europe and the World 100 Years Later'*, LAP Lambert Academic Publishing, November 2015

[418] https://www.reuters.com/article/us-britain-eu-germany-france/german-french-ministers-plan-for-strong-europe-in-uncertain-world-idUSKCN0ZC0BQ

αμφίσημη στάση της Μ. Βρετανίας ήδη από τα τέλη της 10ετίας του ’80.[419] Μια παραπαίουσα μεταπολεμική Ευρώπη που βγήκε τελικά ζωντανή από το ολοκαύτωμα του Β’ Π.Π, φάνταζε εξαιρετικά δύσκολο ήδη από την 10ετία του ’50 να αποδεχθεί το εγχείρημα μιας ‘ομοσπονδοποιημένης Ευρώπης’. Ήταν τόσα πολλά αυτά που τους ένωναν για μια επιτέλους μακροχρόνια περίοδο ειρηνικής συνύπαρξης αλλά πολύ περισσότερα αυτά που τους χώριζαν. Το ‘όνειρο’ κρίθηκε ότι έπρεπε να περιμένει μερικές 10ετίες. Και όταν ήρθε η ώρα διαφάνηκε ότι και πάλι η πολιτική ενοποίηση, κατασκευάζοντας επί της ουσίας ένα ευρωπαϊκό ‘υπερκράτος’, συνέχιζε να αποτελεί ‘κόκκινο πανί’ για τις ευρωπαϊκές κοινωνίες (άλλωστε τα διάφορα εθνικά δημοψηφίσματα για την ύπαρξη ενός ‘ευρω-συντάγματος’ αυτό προδήλως κατέδειξαν).

Ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν εμπόδισε την συναυτουργία μεταξύ των κυρίαρχων κρατών και της γραφειοκρατικής ελίτ των Βρυξελών να δέσουν την Ευρώπη πισθάγκωνα με ένα αντιπερισπασμό από την πίσω πόρτα. Αντί της κατά μέτωπο πολιτικής ενοποίησης, επιλέχθηκε πρώτα η νομισματική ενοποίηση μέσω της εισαγωγής ενός ενιαίου και κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος η οποία στην συνέχεια ως ώριμο φρούτο και εξ ανάγκης θα κατέληγε στην πολυπόθητη ομοσπονδοποίηση. Αυτό ήταν και το ‘μακιαβελικό’ σχέδιο άλωσης της Ευρώπης μέσω της απεμπόλησης κατ’ ουσία του σκληρού πυρήνα του χαρακτήρα της εθνικής κυριαρχίας κάθε κράτους-μέλους με την κατάργηση των εθνικών νομισμάτων και την υιοθέτηση του ευρώ ως ‘κοινού νομίσματος’. Αυτό, θα είχε ως συνέπεια την αδυναμία άσκησης εθνικής δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής η οποία με τη σειρά της θα οδηγούσε με μαθηματικό τρόπο – σε συνδυασμό με την υποχρεωτική εναρμόνιση της κάθε τοπικής νομοθετικής εξουσίας με την κοινοτική νομοθεσία και πρότυπα – αναπόδραστα και στην ‘πολιτική ολοκλήρωση’ κατά την ρητορική των ιθυνόντων.

[419] Οι θέσεις της Μ. Βρετανίας την εποχή εκείνη, υποτυπώνεται στον ιστορικής σημασίας λόγο της Βρετανίδας Πρωθυπουργού Margaret Thatcher στις 20 Σεπτεμβρίου του 1988 στο Κολλέγιο της Ευρώπης στην Bruges του Βελγίου.

Πολιτικές φωνές στις αρχές της 10ετίας του ’90 προσπάθησαν για την προώθηση της δικής τους εθνικής ατζέντας να αφυπνίσουν ή και να προετοιμάσουν τις ευρωπαϊκές κοινωνίες με αυτό που απεργάζονταν τα επιτελεία στις Βρυξέλες δηλαδή την οριστική και αμετάκλητη μεταβίβαση των εξουσιών στα ευρωπαϊκά όργανα. Όμως, άλλοτε εξοβελίστηκαν στο ‘πυρ το εξώτερον’ ως ‘νέο-φιλελεύθερες πολιτικές μαριονέτες’ όπως η Margaret Thatcher με το *‘…ένα κοινό νόμισμα επί της ουσίας έχει να κάνει με τα πολιτικά παιγνίδια στην Ευρώπη. Επί της ουσίας είναι μια προσπάθεια ομοσπονδοποίησης της Ευρώπης από την πίσω πόρτα…’*[420] ή ως ‘πολιτικοί αμοραλιστές’ όπως ο Γερμανός Καγκελάριος **Helmut Kohl** με το *“…η πρόσφατη ιστορία, και όχι μόνο της Γερμανίας, μας διδάσκει ότι η ιδέα της διατήρησης μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης σε βάθος χρόνου και χωρίς την πολιτική ενοποίηση είναι μια πλάνη.”*[421]

Η μεθοδολογία εδώ για την ανάδειξη της παθολογίας της ‘ενωμένης Ευρώπης’ ως οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό εγχείρημα δανείζεται από τα ανυπέρβλητα επιστημονικά πρότυπα στοχασμού που θεμελιώθηκαν μοναδικά, άπαξ και δια παντός μέσω του ***‘Θουκυδίδειου Παραδείγματος’***, του ***‘Ηρακλείτειου Λόγου’*** και της ‘***Αριστοτελικής Μεσότητας’*** και τα οποία συζευγνύονται - χωρίς να αναιρείται η ***‘κατά λόγον’*** αυτοτέλεια τους - με το ‘σύγχρονο’ επιστημονικό corpus αυτών των πεδίων.

Τα θεμελιώδη αξιώματα όπου αργότερα στηρίχθηκε και αναπτύχθηκε η κατοπινή επιστημολογία των διεθνών σχέσεων, της διεθνούς πολιτικής, της γεωπολιτικής-γεωστρατηγικής, γεωοικονομίας κλπ. προέκυψαν από την καταγραφή του Πελοποννησιακού Πολέμου (431-404 π.Χ.) ο οποίος θεωρείται το αρχέτυπο όλων των μεταγενέστερων πολέμων, συγκρούσεων και ειρηνικών διευθετήσεων.[422] Το ‘Θουκυδίδειο Παράδειγμα’ αναλύοντας την πολιτική επιστήμη στα πλαίσια των διεθνών σχέσεων μέσα από τις τρείς παραδοχές ανάλυσης – άνθρωπος, κράτος, διεθνές περιβάλλον – σε ένα κρατοκεντρικό, μετα-Βεστφαλιανό σύστημα αναφοράς

[420] http://www.margaretthatcher.org/document/108256Margaret Thatcher Foundation, House of Commons Speech, 22 Nov 1990, , παρατίθεται στο https://www.armstrongeconomics.com/

[421] Παρατίθεται στο Otmar Issing “*The Euro: Does a Currency Need a State?” International Finance* 11, no. 3 (2008): 303.

[422] Perez Zagorin, ‘Θουκυδίδης: Μια Πλήρης Εισαγωγή για Όλους τους Αναγνώστες’, Ιούλιος 2006, Εκδόσεις Ποιότητα, Princeton University Press, ISBN:960-7803-38-8, σελ.19

θεμελίωσε με όρους ισχύος τον ***'πολιτικό ρεαλισμό'***. Οι νεότεροι θεωρητικοί της διεθνούς πολιτικής (Carr, Morgenthau, Gilpin, Mearsheimer) αποδίδουν στον Θουκυδίδη την ιδιότητα του πρώτου αναλυτή που είχε σαφή αντίληψη του αμοραλισμού ενός άναρχου διεθνούς συστήματος κυρίαρχων κρατών όπως αυτό της κλασικής Ελλάδας και ο οποίος αντελήφθη ότι οι ενέργειες των κρατών έχουν ως κύριο κίνητρο την ισχύ και το ιδιοτελές συμφέρον.

Εάν το ακροτελεύτιο κριτήριο της επιστήμης των διεθνών σχέσεων και της διεθνούς πολιτικο-οικονομίας επάνω στο οποίο θα δομηθεί κάθε επιχειρηματολογία, για την εξέταση και την διατύπωση συμπερασμάτων περί των αιτίων-αποτελεσμάτων της διεθνούς πολιτικής είναι η οντολογική και ανθρωπολογική αναφορά στην σύσταση και διατήρηση των εθνών-κρατών, τότε οι παράγοντες που θα διαμόρφωναν τις συνθήκες εκείνες οι οποίες θα διασφάλιζαν την βιωσιμότητα μιας χώρας, θα μπορούσαν να είναι[423]:

- Το διεθνές σύστημα το οποίο είναι ''άναρχο' καθόσον η έλλειψη μιας υπέρτερης ρυθμιστικής εξουσίας παίζει καθοριστικό ρόλο στην σταθερότητα ή στην αστάθεια του συστήματος.
- Ελλείψει αυτής της υπερκρατικής εξουσίας που θα μπορούσε δυνητικά να ρυθμίσει το διεθνές σύστημα, οι σχέσεις των κρατών είναι κατά βάση ανταγωνιστικές και πολλάκις συγκρουσιακές.
- Τα κράτη διέπει η 'αρχή της αυτοβοήθειας' σύμφωνα με την οποία κάθε κράτος από μόνο του θα πρέπει να μεριμνήσει για την ασφάλεια του.
- Στο άναρχο διεθνές περιβάλλον που δραστηριοποιούνται τα κράτη, αναγκάζονται να λαμβάνουν μέτρα για να αυξήσουν την ασφάλεια τους. Η εθνική ασφάλεια όμως είναι ένα ***'παιγνίδι μηδενικού αθροίσματος'*** (zero-sum game) όπου η αύξηση των μέτρων ασφαλείας από την πλευρά ενός κράτους μειώνει την αποτελεσματικότητα των

[423] Από τον πρόλογο του Α. Πλατιά στην εισαγωγή του έργου Κ. Waltz, *'Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής'*, Εκδόσεις Ποιότητα, Δεκέμβριος 2011, ISBN13:9789607803603

μέτρων ασφάλειας ενός άλλου ή άλλων κρατών. Έτσι ανατροφοδοτείται συνεχώς η ανασφάλεια και συνεπώς ο ανταγωνισμός οδηγώντας τις χώρες ατέρμονα στο 'δίλλημα ασφαλείας'.

- Στο κρατικοκεντρικό σύστημα των διεθνών σχέσεων τα κράτη είναι οι βασικοί δρώντες επομένως και η βασική μονάδα ανάλυσης τους. Οι διεθνείς θεσμοί θεωρούνται εξαρτημένες μεταβλητές των κρατών και μάλιστα των ισχυρών όπου αποτελούν και 'εργαλεία' της στρατηγικής τους.
- Η στρατηγική των χωρών αναλύεται στην βάση της σχέσης ΄κόστους-οφέλους' εξ ου και θεωρείται ότι τα κράτη συμπεριφέρονται στις αποφάσεις τους 'ορθολογικά'.
- Κυρίαρχος στόχος κάθε κράτους είναι το εθνικό του συμφέρον το οποίο επιμερίζεται στην επιβίωση, η διατήρηση της εδαφικής κυριαρχίας και της εθνικής του ανεξαρτησίας.
- Τα κράτη επιδιώκουν να αποκτήσουν ισχύ η οποία είναι το κύριο 'νόμισμα' στη διεθνή πολιτική.
- Μέσω της στρατηγικής της 'εξισορρόπησης' και προκειμένου τα κράτη να αυξήσουν την ασφάλεια τους προσπαθούν στα πλαίσια του διεθνούς συστήματος που δρουν να εξισορροπήσουν τους ανταγωνιστές τους.
- Οι μεμονωμένες προσπάθειες που καταβάλλουν τα κράτη να εξισορροπήσουν τους ανταγωνιστές τους συμβάλλουν στην δημιουργία ενός 'αυτορρυθμιζόμενου συστήματος ισορροπίας δυνάμεων'.

Για λόγους ανάλυσης και αποδεχόμενοι τις συνθήκες βιωσιμότητας ενός κράτους έτσι όπως θεμελιώθηκαν από το ΄Θουκυδίδειο Παράδειγμα' και τις αρχές του 'πολιτικού ρεαλισμού', θα μπορούσε η μοίρα του ευρωπαϊκού υπερκρατικού μορφώματος να είναι αγαθή και ακεραία ή προορίζεται στο (άμεσο) μέλλον να διαλυθεί *στα εξ ων συνετέθη* ;

Όπως η **Δηλιακή Συμμαχία** (478-404 π.Χ.) έπαψε να είναι μια συμμαχία μεταξύ ίσων πόλεων-κρατών και άρχισε όλο και περισσότερο να περιέρχεται υπό Αθηναϊκή κυριαρχία έτσι και η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέπεσε σε μια γραφειοκρατικού-Φαναριώτικου τύπου γερμανο-κρατούμενη φεουδαρχία με υποτελείς δεσποτείες[424] τα υπόλοιπα κράτη-μέλη. Νομοτελειακά και όχι συγκυριακά, η Ηρακλείτεια κυκλική εναλλαγή κάθε μορφής ζωής γίνεται αενάως καθόσον καμία δεν μπορεί να αυξηθεί χωρίς να φθαρεί μια άλλη. Έτσι λοιπόν, η παρηκμασμένη Δυτική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία έδωσε την ευκαιρία τα γερμανικά φύλα εκτός Ρώμης να διεκδικήσουν και να καλύψουν τα κενά του ευρωπαϊκού ζωτικού χώρου με ένα νέο πολιτικό-οικονομικό και κοινωνικό σύστημα που ταυτοποιήθηκε στον Μεσαίωνα με την άνοδο της φεουδαρχίας. Αυτή, με την σειρά της παρέδωσε την Ευρώπη στην μετα-Βεστφαλιανή εποχή και την σταδιακή δημιουργία του έθνους-κράτους ως μορφή πολιτειακής υπόστασης με ανεξαρτησία και αυτοδιάθεση όπως αυτή υποτυπώνεται στον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ. Και τώρα, η μεταβατική και ταυτόχρονα κυκλική κίνηση της ανθρώπινης ιστορίας αμφισβητεί το εθνο-κρατικό μόρφωμα και με πρόσχημα την διάσωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και φυσικό αυτουργό (ξανά) το γερμανικό κράτος, αξιώνει να εγκαθιδρύσει εκ νέου ένα πολιτικό ευρωπαϊκό χάρτη με χαρακτηριστικά 11ου αιώνα και με όρους αμφισβήτησης του μετα-Βεστφαλιανού έθνους-κράτους.

Πως θα μπορούσε μια χώρα με εμπεδωμένο το δημοκρατικό πολίτευμα εδώ και αρκετές 10ετίες να αξιώνει πολιτικές imperium έναντι τρίτων χωρών και μάλιστα συμμαχικών που μετέχουν σε μια Ένωση στην οποία υποτίθεται άπαντες οι δρώντες απεμπόλησαν κατά σύμβαση μέρος της εθνικής τους κυριαρχίας προς χάρη του ‘ευρωπαϊκού κεκτημένου’; Δεν αποτελεί παράδοξο ή αντίφαση για τα ηγεμονεύοντα κράτη όπως η Γερμανία και η Γαλλία οι οποίες διακονούν πανταχόθεν τα περί ‘ευρωπαϊκού κεκτημένου’; Δίχως την πολυτέλεια της εργαστηριακής επαλήθευσης των μεταβλητών ενός κοινωνικού πειράματος, το ερώτημα απαντάται με αναγωγή στην Θουκυδίδεια νόηση του ιστορικού ‘γίγνεσθαι’:

---

424 Μπενβενίστε, Ρίκα, *‘Από τους βάρβαρους στους μοντέρνους. Κοινωνική ιστορία και ιστοριογραφικά προβλήματα της μεσαιωνικής δύσης’*, εκδόσεις Πόλις Αθήνα 2007,

Μπορεί να φαίνεται ως παράδοξο ή ως αντίφαση το ότι η Αθήνα, μια σταθερή εξελισσόμενη δημοκρατία η οποία ενσάρκωνε μια ιδέα πολιτικής και ατομικής ελευθερίας, θα γινόταν ταυτόχρονα ένα καταπιεστικό αυτοκρατορικό κράτος που θα κυριαρχούσε και θα εκμεταλλευόταν τους συμμάχους του. Όμως, η αθηναϊκή δημοκρατία ωφελείτο υλικά από τη αυτοκρατορία της με πολλούς τρόπους. Η αυτοκρατορική εξουσία έφερνε πλούτο, επιχειρήσεις, κέρδη και δούλους στην Αθήνα. Ο συσσωρευμένος φόρος των συμμάχων που έρεε στην Αθήνα βοηθούσε στην κάλυψη του κόστους της διακυβέρνησης της, των εορτών της, των δημόσιων έργων της και του καλλωπισμού της... Ο συσσωρευμένος φόρος των συμμάχων που έρεε στην Αθήνα βοηθούσε στην κάλυψη του κόστους της διακυβέρνησης της, των εορτών της, των δημοσίων έργων της και του καλλωπισμού της.[425]

Το ‘ευρωπαϊκό ιδεώδες’ μετήλθε της χρήσης της μαζικής και αδυσώπητης κυβερνητικής προπαγάνδας ακόμη και σε αυτές τις ‘σύγχρονες’ δυτικές δημοκρατίες παρά το ότι οι ίδιες το είχαν μετά βδελυγμίας αφήσει πίσω μαζί με τα συντρίμμια του Β’ Π.Π και τα απομεινάρια του Τείχους του Βερολίνου που υποτίθεται ότι αποκαθήλωσε τον Ψυχρό Πόλεμο. Αυτή η τακτική της συστηματικής προπαγάνδας απέναντι στους ευρωπαϊκούς λαούς αποσκοπούσε ευθύς εξαρχής στο να καταδείξει ότι υπήρχαν στην ευρωπαϊκή ήπειρο ηθικές και πολιτικές αξίες – ονόματι ευρωπαϊκές- οι οποίες είχαν οικουμενική εγκυρότητα και ήταν βαθιά ριζωμένα βιώματα τα οποία μοιράζονταν από κοινού τα 500 εκατομμύρια των ευρωπαίων πολιτών. Κάτι σαν μια δεύτερη φύση τους.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση (financial crisis) του 2007-08 καθώς και η ευρωπαϊκή κρίση χρέους που ακολούθησε (2008-09) με προεξάρχουσα την Ελληνική Δημοκρατία και εν χορώ με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά εκ του ακρωνυμίου ‘χοιρίδια’[426], κατέδειξαν ότι κάθε έννοια ‘αλληλεγγύης’ και ‘ευρωπαϊκού κεκτημένου’ ενταφιάσθηκαν εμπρός στο εθνικό συμφέρον και τα αντανακλαστικά αυτοσυντήρησης που επέδειξαν τα κράτη-μέλη κατά μόνας είτε επρόκειτο για την Γερμανία και την Γαλλία είτε για την Φινλανδία, την Λετονία και την Εσθονία. Ξάφνου,

[425] Perez Zagorin, (σελ.39)

[426] PIIGS: Ακρωνύμιο για τις θεωρούμενες ως τις πλέον αδύναμες χώρες της ευρωζώνης Portugal, Ireland, Italy, Greece, Spain.

οι γερμανικές, οι γαλλικές, οι αυστριακές τράπεζες έγιναν η θρυαλλίδα που απείλησε τις εθνικές οικονομίες αλλά και το επίπλαστο 'κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα' να ισοπεδωθούν από μια άνευ προηγουμένου χρηματοοικονομική κρίση η οποία αν και ξεκίνησε από την Εσπερία, μεταδόθηκε λόγω της υπερέκθεσης των ευρωπαϊκών τραπεζών στην αμερικανική αγορά, ουσιαστικά ταυτόχρονα, στις ευρωπαϊκές χρηματαγορές.

Τα προγράμματα λιτότητας που υπαγορεύθηκαν και επιβλήθηκαν στην Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία, Κύπρο και κυρίως τα τρία (3) μνημόνια και οι δανειακές συμβάσεις της Ελλάδας κατέδειξαν ότι η 'ενωμένη Ευρώπη' αποτέλεσε την σημαία ευκαιρίας των γεωπολιτικών αξιώσεων των μεγάλων περιφερειακών ευρωπαϊκών δυνάμεων υπό την συναίνεση ή την σιωπηρή αποδοχή των ηγεμονικών Ηνωμένων Πολιτειών και των δικών τους αντιστοίχων αξιώσεων στη Γηραιά Ήπειρο. Σημείο αναφοράς δεν ήταν πλέον ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, οι δημοκρατικές αξίες ή έστω και εσχατολογικές αναφορές της κοινής ευρωπαϊκής χριστιανικής θρησκείας αλλά μια χρονικά καθορισμένη συγκυρία κοινού συμφέροντος το οποίο μεταβάλλεται ανάλογα της ισορροπίας δυνάμεων σε ένα σύστημα μιας ένωσης που προσομοιάζει (ατελώς όμως) σε μια ομοσπονδοποίηση κρατών.

'Αληθεστάτην πρόφασιν, αφανεστάτην δε λόγω' όπερ σημαίνει ότι στις μάζες αυτό που 'πουλήθηκε' περίτεχνα ήταν το 'κοινό καλό', 'η κοινή μοίρα', το 'κοινό συμφέρον' των ευρωπαϊκών λαών αλλά εν τοις πράγμασι κατέδειξε την ανυπαρξία 'οικουμενικής' ηθικής μεταξύ των κρατών. Αυτό που πάντα επικρατεί, είναι η ηθική του ισχυρού η οποία επιβάλλεται ως καθολική αλήθεια εάν χρειαστεί ακόμη και με οικονομικό πόλεμο ως ένα πολιτικό εργαλείο και μια συνέχιση της πολιτικής της Γερμανίας και του ευρω-ιερατείου με άλλα μέσα κατά παράφραση του **Carl von Clausewitz**.[427] Τοιουτοτρόπως, η 'κοινή πεποίθηση' της 'ειρήνης για πάντα' στην Ευρώπη ενέχει τον κίνδυνο διασυρμού της ίδιας της 'κοινής λογικής' καθόσον το ανθρώπινο γένος από τον Μεσοπόλεμο και μετά δεν υπέστη κάποια ορατή μετάλλαξη. Αντιθέτως, παρέμεινε με τα ίδια χαρακτηριστικά της ανθρώπινης φύσης,

[427] Carl von Clausewitz, 'On War' edited and translated by M. Howard and P. Paret, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1984.

ικανή και αναγκαία συνθήκη για να ισχυρισθεί κάποιος ότι η ιστορία δεν επαναλαμβάνεται.

Η επικυριαρχία στην ευρωπαϊκή ήπειρο είναι αναμφισβήτητα αμερικανική. Μια ματιά στον ευρωπαϊκό χάρτη θα εντοπίσει κανείς διάσπαρτα περί τις 35 στρατιωτικές βάσεις των ΗΠΑ και των δυνάμεων της Βορειο-Ατλαντικής Συμμαχίας του ΝΑΤΟ. Η Γερμανία, είναι πολύ μεγάλη για την Ε.Ε και μικρή για τον κόσμο[428]. Και μιας και ο έλεγχος της διατήρησης της μη ενοποίησης του Ευρασιατικού χώρου αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του γεωστρατηγικού δόγματος της αμερικανικής πολιτικής αφενός διατηρεί υπό έλεγχο τον γερμανικό παράγοντα αφετέρου παρέχει την ψευδαίσθηση στους ευρωπαίους ότι η παρουσία των ΗΠΑ στην Ευρώπη σώζει την ίδια την Ευρώπη από τον εαυτό της. Επομένως, η αναθέρμανση του γερμανικού imperium, κυρίως από την 10ετία του '90 και μετέπειτα καθώς και ο αθέσμιτος τρόπος που εξαντλεί την ισχύ της εντός της Ε.Ε, δεν ενοχλεί τα ηγεμονικά σχέδια των ΗΠΑ όσο η γερμανική ισχύς είτε με όρους στρατιωτικής είτε και πολιτικο-οικονομικής ισχύος[429] δεν αποτελεί πρωτογενή πηγή απειλής για τις ίδιες τις ΗΠΑ και όσο η κατανομή της ισχύος εντός της Ε.Ε δεν βλάπτει τους συμμάχους των Αμερικανών στην Ευρώπη σε σχέση με τα δικά τους γεωπολιτικά και γεωοικονομικά συμφέροντα.

Έστω και αν η Γερμανία σε μετρήσιμους όρους ποιότητας ζωής, επιχειρηματικότητας, πολιτιστικής επιρροής καθώς και σε επιδόσεις οικονομικών δεικτών και δεικτών ανάπτυξης δύναται συμβατικά να θεωρείται μια από τις σημαντικότερες χώρες στον κόσμο[430] (3^{η} στην συνολική κατάταξη του 2018 με 8^{η} τις ΗΠΑ) απέχει πολύ, επί του παρόντος, με όρους έσχατης κρατικής ισχύος (Morgenthau) από την κατάσταση μιας 'πυρηνικής δύναμης' βιώνοντας μεταπολεμικά ένα ιδιότυπο καθεστώς αμερικανικής 'κατοχής' και παρουσίας στην επικράτεια της και με ένα σύνταγμα το οποίο της έχει υπαγορευθεί από τις

---

428 Νίκος Κοτζιάς, *'Ελλάδα Αποικία Χρέους – Ευρωπαϊκή Αυτοκρατορία και Γερμανική Πρωτοκαθεδρία'*, Εκδόσεις Πατάκη, Απρίλιος 2013, ISBN13: 9789601649665

429 Η ισχύς είναι μια ιδιότητα που μετριέται με βάση το βαθμό που ένας δρών σε μια κατάσταση μπορεί να απαιτήσει από τους άλλους δρώντες να συμμορφωθούν προς τη θέληση του ή να υποστούν αντίποινα για την άρνηση τους να συμμορφωθούν. (Zagorin, σελ.94)

430 US News & World Report, *'Overall Best Countries Ranking'*, https://www.usnews.com/news/best-countries/overall-full-list

Συμμαχικές Δυνάμεις κατοχής κατά τον Β' Π.Π στις 23 Μάϊου 1949. Ακόμη και μετά το 1990, την επανένωση δηλαδή της Δ. Γερμανίας με την Ανατολική και την παραίτηση των τεσσάρων εγγυητριών κατοχικών Δυνάμεων από τις πρόνοιες του γερμανικού συντάγματος, ποτέ δεν τέθηκε στην κρίση του γερμανικού λαού ο Καταστατικός Χάρτης της χώρας ο οποίος εξακολουθεί να περιγράφεται ως **'Βασικός Νόμος'** (Basic Law, Grundgesetz) και όχι ως Σύνταγμα (Verfassung)[431].

Οι ευρω-θιασώτες εξαπάτησαν εαυτόν και κατά συρροή τους λαούς της Ευρώπης για τον ρόλο της ενωμένης και συνασπισμένης Ευρώπης η οποία από μια Ένωση Άνθρακα και Χάλυβα το 1952 (European Coal & Steel Community) μεταμορφώθηκε διαχρονικά σε ένα υπερκρατικό σύστημα διοίκησης και ελέγχου κατά την *'αληθεστάτην πρόφασιν'* του αντίδοτου απέναντι στον ακραίο εξτρεμισμό ο οποίος κατέστρεψε την Γηραιά Ήπειρο κατά τον Β' Π.Π. Το αθέσμιτο σύστημα όμως αυτό κατά *'αφανέστατον λόγον'* δεν επρόκειτο για τίποτε άλλο παρά για ένα συγκερασμό της αδιάκοπης σύγκρουσης ατομικών και εθνικών συμφερόντων. Τα κράτη της Ευρώπης είτε για λόγους επιβίωσης όπως η Ελλάδα, είτε για λόγους επιβολής της ισχύος τους όντας ισχυρά ή περιφερειακές ή ηγεμονικές δυνάμεις - όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Αγγλία - συνήλθαν σε μια σύμβαση διαχείρισης της κατανομής ισχύος των 'μερών' με ισχύ χρονική για όσο χρονικό διάστημα η κατανομή ισχύος θα διευθετείτο διαπραγματευτικά.

Η Θουκυδίδεια διαπίστωση ότι η ανάγκη είναι μια από τις αρχές ή τις δυνάμεις που διέπουν την ιστορία και τις υποθέσεις των ανθρώπων δεν ήταν αρκετή για να μην ξεχασθεί η ιστορία του ευρωπαϊκού χώρου η οποία κατέδειξε ότι ανέκαθεν (τουλάχιστον τους 16 τελευταίους αιώνες) η ανάγκη για ***'translatio imperii'*** ήταν πάντοτε ιδιοσυστατικό των ευρωπαϊκών δρώμενων μετά το τέλος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας το 476 μ.Χ. Η Φραγκική Αυτοκρατορία (481-843), η Αγία Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (962-1806), η Τσαρική Αυτοκρατορία (1547-1917), η Γαλλική Αυτοκρατορία του Ναπολέοντα Βοναπάρτη (1804-15) μέχρι και το πρόσφατο *'Σιδηρούν Παραπέτασμα'* (1945-91) απέδειξαν με τον πιο εμφατικό τρόπο ότι τα

[431] Breven C. Parsons, (2009), *'Moving the law of occupation into the twenty-first century'*, Wayback Machine, Naval Law Review, published by U.S. Naval Justice School, pp. 28-30

κράτη – και εν προκειμένω τα ευρωπαϊκά – ανταγωνίζονται ασταμάτητα καθώς επιζητούν ισχύ και ασφάλεια και ως *‘διεθνείς δρώντες’* υποκινούνται από τις έσχατες λογικές της εθνικής τους αυτοσυντήρησης. Είτε εντός Ευρώπης είτε εκτός, η *‘ιδιοτέλεια’* των πράξεων αυτών τους καθιστά επιβουλείς της εθνικής κυριαρχίας τρίτων.

Κατά τα φαινόμενα, η ‘ευρωπαϊκή ολοκλήρωση’ κατέστη ή καλλιεργήθηκε το κοινό όραμα 500 εκατομμυρίων ψυχών ωστόσο η ‘οικουμενικότητα’ αυτή απωλέσθη στη ιστορική πορεία από την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, την Κοινή Αγορά, την Τελωνειακή Ένωση και ενταφιάσθηκε πλήρως μετά το 1992 (Συνθήκη του Maastricht) με την Οικονομική και Νομισματική Ένωση όπου το ‘ευρωπαϊκό κεκτημένο’ κατέστη αυτονόητο για την ‘ενωμένη’ πλέον Γερμανία και πρόταγμα εθνικού συμφέροντος και επιβίωσης μαζί με τον ‘σκληρό πυρήνα΄ των κρατών της βορειοδυτικής Ευρώπης. Ωστόσο, το ‘ευρωπαϊκό κεκτημένο’ ήταν κυμαινόμενης εφαρμογής για τις χώρες του ευρωπαϊκού νότου και του πρώην ανατολικού μπλοκ εφόσον αυτό το κεκτημένο προσέκρουε σε αξιώσεις των κυρίαρχων ευρωπαϊκών δυνάμεων και κύρια της Γερμανίας.

Η σταθερότητα ή η διάλυση της Ευρωζώνης διαφαίνεται ότι δεν αποτελεί μια επιτυχημένη ή αποτυχημένη λογιστική- οικονομική αντιμετώπιση των προβλημάτων της. Η ανάδειξη της Ευρωζώνης ως το σημαντικότερο εγχείρημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης από το 1957 και ένα από τα σημαντικότερα ‘projects’ διεθνών σχέσεων στην σύγχρονη ιστορία και διπλωματία αναπόδραστα εμπλέκει και την πολιτική παράμετρο. Ο **Kenneth Dyson** στο έργο του ***‘The Politics of the Eurozone: Stability or Breakdown?’*** αναφέρει ότι η σταθερότητα στην Ευρωζώνη είναι μια εξίσωση με τρεις παραμέτρους. Οι παράμετροι αυτοί είναι, η πολιτική κουλτούρα που επιδεικνύουν τα κράτη-μέλη, η ποιότητα των ‘εργαλείων’ αντιμετώπισης των θεμάτων ‘ρευστότητας’ (liquidity) και ‘παγίδας χρέους’ (debt trap) και τέλος η ταχύτητα και αποτελεσματικότητα των μηχανισμών αξιολόγησης και αναπροσαρμογής της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ. Η πολιτική παράμετρος στην αντιμετώπιση της διευρυμένης οικονομικής κρίσης των χωρών του ενιαίου νομίσματος παραπέμπει στη σημασία των πολιτικών εξελίξεων στο εσωτερικό της Γερμανίας και οι επιπτώσεις που αυτές θα έχουν στην γερμανική οικονομική ηγεμονία στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο

Dyson είναι ξεκάθαρος στις διαπιστώσεις-προτάσεις του για την επιβίωση της Ευρωζώνης ότι θα πρέπει η λειτουργία της να καθορισθεί μέσα σε μια κανονιστική πολιτική συναίνεση (political consensus) η οποία θα παρέχει ισχυρό ηθικό έρεισμα για συμμόρφωση με τις συλλογικές οδηγίες και αποφάσεις.

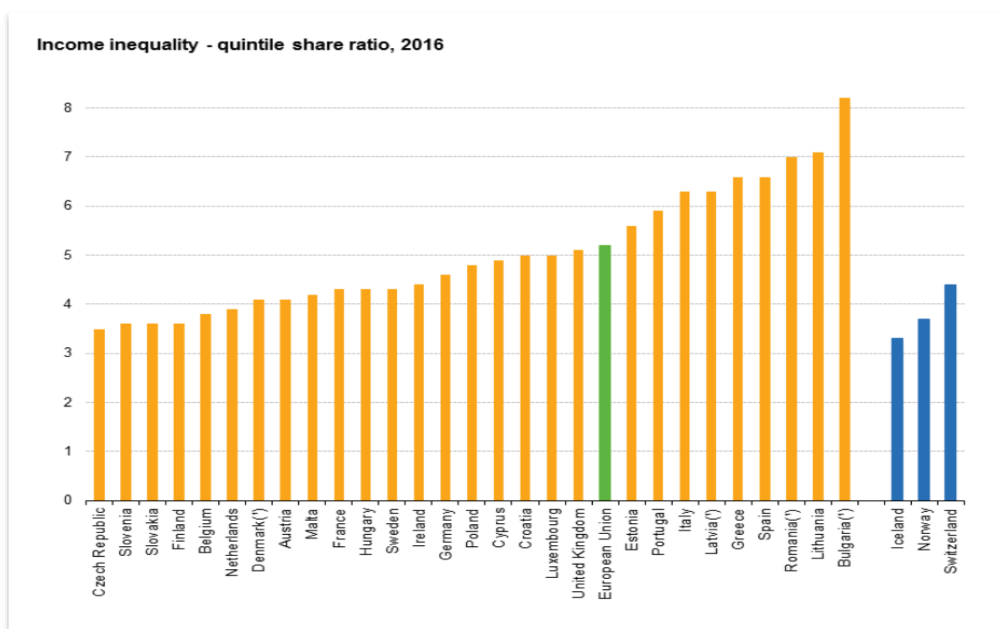
Όπως η **Δηλιακή Συμμαχία** κατέληξε σε Αθηναϊκή τυρρανίδα η οποία συν τω χρόνω καθυπόταξε τους άλλοτε ανεξάρτητους συμμάχους της έτσι και στην περίπτωση της, η Ε.Ε κατά συγκυρία μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου (1989), το τέλος και τυπικά του Ψυχρού Πολέμου (1991) και την Συνθήκη του Maastricht (1992), περιήλθε υπό γερμανικό διευθυντήριο προκειμένου το **Deutsches Reich** όχι μόνο να ενισχύσει κάθε έννοια κρατικής ισχύος και περιφερειακών βλέψεων αλλά και να διατηρήσει τα κεκτημένα του που δέχθηκαν καίριο πλήγμα (δηλαδή αμφισβήτηση από τους εταίρους) μετά το ξέσπασμα της 'κρίσης χρέους' (2008-9) στις χώρες της Ευρωζώνης.

Η έννοια της αμοιβαιότητας και της ισότητας μεταξύ των ευρωπαίων εταίρων αποδείχθηκε μια παρεφθαρμένη υπόσχεση όπου η σκοπιμότητα και η ηθική συνέπεσαν. Μπορεί ο Σκανδιναβός πολίτης, ο Βέλγος, ο Λουξεμβούργιος, ο Ολλανδός και ο Γερμανός πολίτης να απολαμβάνει ένα καλύτερο κοινωνικό κράτος πρόνοιας, ένα μεγαλύτερο κατά κεφαλήν εισόδημα, ένα ευρύτερο αίσθημα εμπιστοσύνης και ασφάλειας. Σε ένα παίγνιο μηδενικού αθροίσματος (zero-sum game), όλα αυτά τα επιτυγχάνουν εν μέρει εις βάρος των ευρωπαίων πολιτών του Νότου. Δανειζόμενο το γερμανικό κράτος με επιτόκια 4 και 5 και 10 φορές μικρότερα από την Ιταλία ή την Ισπανία, μπορεί ευκολότερα να εφαρμόσει μια δημοσιονομική πολιτική που θα παρέχει το κράτος μεγαλύτερο 'κοινωνικό' προϊόν ή εναλλακτικά δεν θα φορολογεί υπέρμετρα τον πολίτη. Τα 'ελλείματα' των φτωχότερων του Νότου υπάρχουν όσο υπάρχουν τα ΄πλεονάσματα' του Βορρά. Ο 'ζουρλομανδύας' του ευρώ είναι η ικανή συνθήκη για την Ευρώπη των πολλών ταχυτήτων με την έννοια του καταμερισμού του πλούτου ωστόσο δεν είναι και η αναγκαία.

Έτσι, οι κοινές 'δημοκρατικές αρχές' στις οποίες στηρίχθηκε το 'ευρωπαϊκό οικοδόμημα' καταδείχθηκε από τα γεγονότα ότι είχαν καθολική ισχύ μέχρι εκείνου του σημείου που αυτές θα απειλούσαν τα ζωτικά συμφέροντα των ισχυρών

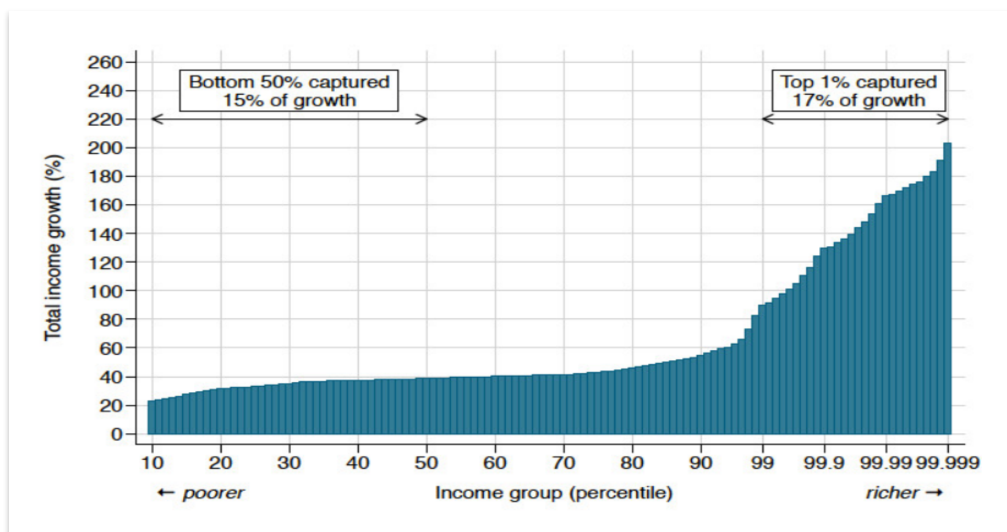
‘δρώντων’ στις ευρωπαϊκές υποθέσεις. Άλλωστε, χωρίς τον αθηναϊκό ιμπεριαλισμό ίσως η Αθήνα του 5ου αι. π.Χ. να μην είχε βιώσει στο εσωτερικό της το απόγειο της δημοκρατίας ως εφαρμοσμένη πολιτειακή δομή και εξουσία[432].

Η φυσική εξέλιξη των πραγμάτων είναι ο ενάρετος κύκλος της ακμής και παρακμής, αξίωμα από το οποίο δεν διαφεύγει ούτε και το οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η παρακμή, είναι η συγχρονισμός του εξελικτικού αυτού κύκλου με το αίσθημα της εμπιστοσύνης-ασφάλειας το οποίο αυξάνεται- μειώνεται ανάλογα με το πόσο δυσανάλογη γίνεται η κατανομή του πλούτου μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών ομάδων. Άρα, η κατάρρευση του οικοδομήματος θα επέλθει όταν στα συστατικά μέρη, τα ευρωπαϊκά κράτη, προκληθεί αστάθεια στο εσωτερικό τους από τα συστήματα εξουσίας που τα ελέγχουν και τα οποία προς χάριν των φιλοδοξιών και της ιδιωτίας προκαλέσουν ανήκεστο βλάβη και πλήξουν αυτό το αίσθημα εμπιστοσύνης και ασφάλειας των πολιτών.

Πηγή: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20180426-1

[432] Zagorin (page 105)

Πηγή: https://wid.world/document/bcg2019-full-paper/[433] Μεταξύ 1980-2017, Between 1980 and 2017, το ποσοστό αύξησης του εισοδήματος ανά άτομο προ φόρων του ανώτατου 0.001% ήταν 200%, δηλαδή 5 φορές μεγαλύτερο από το ποσοστό αύξησης του κατώτατου 80% του πληθυσμού (περίπου 40%).

Η εμπιστοσύνη του πολίτη απέναντι σε κάθε πολιτειακό θεσμό, ο οποίος εμπεριέχει εννοιολογικά και κάθε υπερκρατικό, υπερκυβερνητικό θεσμό όπως αυτόν της Ε.Ε, αποσύρεται όταν οι ορμέμφυτες ανάγκες των ανθρώπων δεν ικανοποιούνται οπότε κάθε συνειδητός και υποσυνείδητος φόβος υποσκελίζεται από τον αδήριτο καταναγκασμό αυτών των απαιτήσεων. Και αν η δημοκρατία φέρεται ως το πολίτευμα εκείνο που θεραπεύει πάσα νόσον, η πραγματικότητα συντάσσεται με την αρχή της αεί φθοράς όπου ακόμη και η δημοκρατία υποκείμενη στην νομοτέλεια της φθοράς, παρέχει άπλετα το περιθώριο της έριδας εντός των αντιμαχόμενων πολιτικών ελίτ μεταβάλλοντας την σε τυραννικό-ολιγαρχικό καθεστώς.

Σε ένα τέτοιο τυραννικό καθεστώς έχει περιέλθει η Γερμανία τόσο στο εσωτερικό της όσο και απέναντι στους ευρωπαίους εταίρους της καθόσον η Θουκυδίδεια θεώρηση καθορίζει ότι το δίκαιο παράγει μια αέναη, παλίντροπον σχέση με την ισχύ και διαμορφώνει 'νομιμότητα' ανάλογα με το πόσο ισχυρός είναι αυτός που την επιβάλλει. Και εφόσον κάθε διεθνής παίκτης ισχύος καθαγιάζεται σύμφωνα με την κρατική ισχύ του, κάθε έγκλημα του προωθείται στο εσωτερικό της

[433] WID.world WORKING PAPER N° 2019/06, How Unequal Is Europe? Evidence from Distributional National Accounts, 1980-2017 Thomas Blanchet Lucas Chancel Amory Gethin April 2019

κοινωνίας του όπως ο Διόδοτος στην περίπτωση των Μυτιληναίων[434] ως αναγκαία πράξη εθνικού συμφέροντος.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, η ένταξη στην Ε.Ε (την τότε ΕΟΚ) το 1981 απετέλεσε μια πολιτική στρατηγική κατοχύρωσης εθνικών συμφερόντων και εθνικής ασφάλειας (αμυντικής αποτροπής) υπό την αμερικανική στρατηγική κάλυψη και υπό τον συσχετισμό δυνάμεων τόσο στην Α. Μεσόγειο, στα Βαλκάνια όσο και στην παγκόσμια γεωπολιτική σκακιέρα μεσούσης της ψυχροπολεμικής εποχής. Δευτερευόντως, το πολιτικό σύστημα παρασυρόμενο από την θεωρητικώς ελεύθερη πρόσβαση σε μια ενιαία αγορά χωρίς δασμούς και τελωνειακές διατυπώσεις, τα αφειδώς παρεχόμενα χρηματοδοτικά ‘πακέτα’ στήριξης (Ντελόρ, ΜΟΠ, κλπ.) για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής ‘περιφέρειας’ η οποία έπρεπε να συγκλίνει με τις οικονομίες και των υπολοίπων κρατών-μελών, παρέδωσε αμαχητί μέρος της εθνικής κυριαρχίας της χώρας στο όνομα μιας Ελλάδας που θα ανήκε πρωτίστως στην μεγάλη ευρωπαϊκή οικογένεια και δευτερευόντως στους πολίτες της.

Το αποτέλεσμα της ελληνικής υποτέλειας ως πολίτικό φαινόμενο ήταν θέμα χρόνου μαζί με τους υπόλοιπους μικρούς παίκτες ισχύος ακολουθώντας μια πορεία απόκλισης από το ‘ευρωπαϊκό κεκτημένο’ ιδίως μετά τη Συνθήκη του Maastricht (1992), την Συνθήκη της Λισαβώνας (2007) η οποία κορυφώθηκε με την ευρωπαϊκή ‘κρίση χρέους’(2008-09) και ότι ακολούθησε μετά από αυτή ως ρυθμιστικοί μηχανισμοί και μηχανισμοί δημοσιονομικής και νομισματικής επιβολής (μνημόνια, δανειακές συμβάσεις, προγράμματα λιτότητας).

Τα υπερκρατικά (supranational) μη εκλεγμένα όργανα της Ε.Ε, μετά την χρηματοοικονομική κρίση του 2008-09, επαλήθευσαν με τον ψυχρότερο τρόπο τον απόλυτο νόμο της φύσης ότι δηλαδή αυτός που έχει την δύναμη να μπορεί να επιβάλλει πάντα την θέληση και την εξουσία του. Η σκακιέρα των επιλογών είχε ήδη διαμορφωθεί αρχικά από το 1999 και τυπικά από το 2002 με την ‘Νομισματική Ένωση’ και την υιοθέτηση του κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος (του ευρώ) για τις

[434] Θουκυδίδης, *Θουκυδίδης: Ιστορία*, Εκδόσεις Πόλις, Μετάφραση: Σκουτερόπουλος Νικόλαος, Μαίος 2013, ISBN13: 9789604354023

χώρες της ευρωζώνης. Ο πολιτικός ζουρλομανδύας του κοινού νομίσματος ήταν η βόμβα στα θεμέλια της εθνικής ανεξαρτησίας των κρατών-μελών (και ιδιαίτερα των πληττόμενων) καθόσον η απεμπόληση των εθνικών νομισμάτων προς χάριν ενός κατ' ουσία 'ξένου' νομίσματος αφαιρούσε το κυριαρχικό δικαίωμα κάθε χώρας να ασκεί την νομισματική του πολιτική σύμφωνα με τα εθνικά της συμφέροντα και τις ιδιαιτερότητες της κάθε τοπικής οικονομίας.

Το ευρώ, αποτέλεσε το **'Hotel California'** κάθε χώρας που βρέθηκε στη δίνη της χρηματοοικονομικής κρίσης μη δυνάμενης να λάβει διορθωτικά μέτρα για την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της, την ρύθμιση της νομισματικής κυκλοφορίας, την σταθερότητα των τιμών και των επιτοκίων, την απασχόληση και ως εκ τούτου μη δυνάμενη να διαπραγματευθεί με την γραφειοκρατία των Βρυξελών. Σε αυτή, παρείχε πλήρη κάλυψη αλλά και εκ του παρασκηνίου υπαγόρευση όλων αυτών που θα έθεταν σε κίνδυνο την αξιοπιστία του κοινού νομίσματος, ο γερμανο-γαλλικός 'άξονας'.

Το ΄συμφέρον' λοιπόν για ένα ευρώ που σε κάθε περίπτωση θα εξυπηρετούσε πρωτίστως την μερκαντιλιστική Γερμανία βαφτίσθηκε 'δίκαιο' για να εξυπηρετεί – προς έκπληξη των αιθεροβαμόνων – τις ηγεμονικές χώρες στην γεωπολιτική περιφέρεια της Ευρώπης. Η ισότητα και η δικαιοσύνη μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών ήταν 'αίφνης' απλώς μια σύμβαση που στην πραγματικότητα δεν υπήρχε καθόσον η δικαιοσύνη εφαρμόζεται μόνο μεταξύ ίσων. Τρεκλίζοντας, η Ελλάδα και οι υπόλοιπες σε κρίση χώρες κατά το ένα 'σκέλος' της νομισματικής πολιτικής, συνειδητοποίησαν ότι ταυτόχρονα πάσχουν από 'ακαμψία' και ως προς το έτερο 'σκέλος', της δημοσιονομικής πολιτικής. Έγινε αντιληπτό – αλλά απεκρίβη τεχνηέντως από το πολιτικό κατεστημένο – ότι το Maastricht ήταν ο καταλύτης εκείνος που παρέδωσε την δημοσιονομική πολιτική των κρατών-μελών της Ε.Ε στους πατρικίους των Βρυξελλών προκειμένου κατά τον ισχυρισμό των γραφειοκρατών, οι χώρες να τηρήσουν τις χρηματοοικονομικές τους υποχρεώσεις. Ειδικότερα, όφειλαν να δείξουν στοχο-προσήλωση στα θέματα προϋπολογισμού και βιώσιμης σύγκλισης με τις άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες καθώς επίσης και αποφυγή σχηματισμού υπερβολικού ελλείματος προκειμένου το δημόσιο χρέος να παραμένει πάντα σε βιώσιμο επίπεδο.

Σε αγαστή λοιπόν συνεργασία ο ‘άξονας’ Γερμανίας-Γαλλίας με τους ανέλεγκτους γραφειοκράτες των Βρυξελλών, επέβαλε σιδηρά πειθαρχία στα ‘άσωτα’ μέλη της, θέτοντας τους ξεκάθαρα εμπρός από την διλημματική κατάσταση (δίλλημα ασφάλειας) σαν αυτή που βίωσαν οι Μήλιοι με τους Αθηναίους όπου το μήνυμα των τελευταίων ήταν όπως και τώρα ξεκάθαρο: ‘ή συνθηκολογείτε και υποδουλώνεστε ή σας καταστρέφουμε’… Το τέλος των Μηλίων γνωστό. *‘…Κι αυτοί σκότωσαν όσους Μηλίους ενήλικούς έπιασαν, κι έκαμαν δούλους τα παιδιά και τις γυναίκες. Το νησί το αποικίσανε οι ίδιοι στέλνοντας αργότερα πεντακόσιους αποίκους.’*[435]

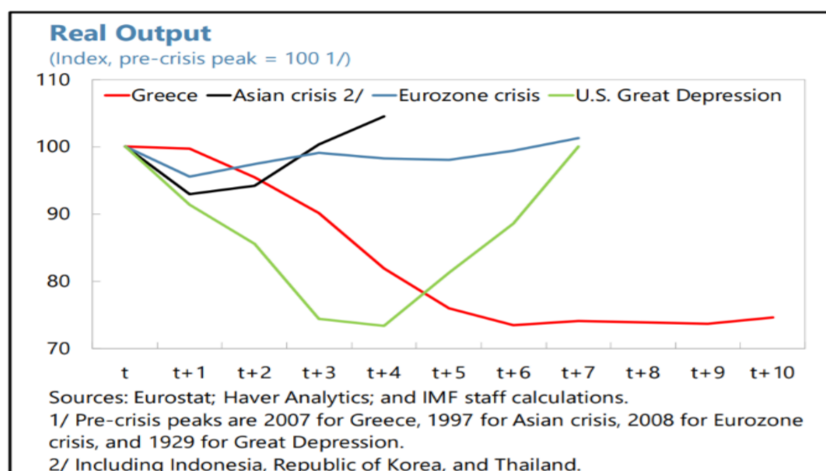
Το αποτέλεσμα τουλάχιστον για την Ελλάδα επίσης γνωστό. Τρία μνημόνια και μαζί με αυτά αντίστοιχες δανειακές συμβάσεις, άρση de facto της εθνικής κυριαρχίας, της λειτουργίας του Συντάγματος και του δημοκρατικού πολιτεύματος, τοποθέτηση της χώρας σε καθεστώς συντηρητικής κατάσχεσης της δημόσιας περιουσίας και ενισχυμένης επιτήρησης μέχρι το 2060, απώλεια της παραγωγικότερης οικονομικής ομάδας του πληθυσμού λόγω ‘βίαιης’ μετανάστευσης μισού εκατομμυρίων νέων σε χώρες του εξωτερικού, 28% μείωση του ΑΕΠ κατά την τελευταία 8ετία που ισοδυναμεί με την μεγαλύτερη απομείωση εθνικού πλούτου κράτους εν καιρώ ειρήνης ακόμη μεγαλύτερη συγκριτικά και από την αντίστοιχη μείωση κατά 15% του παγκόσμιου ΑΕΠ που υπέστησαν τα κράτη κατά την μεγαλύτερη οικονομική κρίση του σύγχρονου καπιταλισμού μεταξύ 1929-32 (Great Depression).[436] [437]

---

[435] Παναγιώτης Ήφαιστος, *‘Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων’*, Εκδόσεις Ποιότητα, Δεκέμβριος 2010, ISBN13: 978960780

[436] Roger Lowenstein, ‘Economic History Repeating’, Wall Street Journal, web edition, 13 Jan 2015, https://www.wsj.com/articles/book-review-hall-of-mirrors-by-barry-eichengreen-1421192283

[437] IMF, IMF Country Staff Reports, 31 July 2018, ‘Greece: 2018 Article IV Consultation and Proposal for Post-Program Monitoring-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Greece’,https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/07/31/Greece-2018-Article-IV-Consultation-and-Proposal-for-Post-Program-Monitoring-Press-Release-46138

Πηγή: https://www.imf.org/en/News/Articles/2019/10/01/sp093019-The-IMF-and-the-Greek-Crisis-Myths-and-Realities International Monetary Fund, IMF

Η επιβολή της ισχύος μεταξύ των διεθνών δρώντων όπως είναι τα κράτη είναι ένα αναπόφευκτο στοιχείο της φυσικής τάξεως των πραγμάτων και δεν έχει να κάνει με ιδεολογίες, διαφορετικού τύπου πολιτεύματα και εποχές. Αυτό το στοιχείο, η κυρίαρχη πολιτική τάξη στην Ελλάδα είτε το αγνόησε εσκεμμένα ή το αξιολόγησε πλημμελώς. Οι αυταπάτες και οι μεθοδεύσεις δημιούργησαν τις αβάσιμες ελπίδες ότι η χώρα είτε θα μπορούσε να ανταγωνισθεί επί ίσοις όροις τους ευρωπαίους εταίρους της είτε αυτοί θα διακατέχονταν από φιλευσπλαχνία και ανιδιοτέλεια προς την φίλη-σύμμαχο Ελλάδα όταν θα προέκυπτε η ανάγκη. Έτσι, κάθε ορθολογικός σχεδιασμός πήγε περίπατο, κάθε ορθολογική προσέγγιση επαλήθευσε αυτά που είναι τόσο κυρίαρχα και ισχυρά στην ανθρώπινη ιστορία και για άλλη μια φορά οι προσδοκίες ως ανθρώπινα συναισθήματα υπερίσχυσαν της κοινής λογικής.

Η επωδυνία της άρχουσας πολιτικής τάξης της χώρας επανέλαβε αυτό που ανέκαθεν θεωρούσε πάγια τακτική της. Έθεσε δηλαδή εαυτόν πάνω από την σωτηρία του έθνους και επιδόθηκε στην συνήθη εσωτερική πολιτική αντιπαλότητα όπου η φιλοδοξία για δόξα και πλουτισμό καθώς και η επιθυμία για ισχύ αποτέλεσαν τα βασικά της προτάγματα. Αυτό που τέθηκε υπόψη του λαού ήταν η αυτοπαγίδευση της κατάστασης ανάγκης που βρίσκονταν η πατρίδα λόγω εξαιρετικά υψηλού δημόσιου χρέους, η μη βιωσιμότητα του λόγω εξίσου εξαιρετικά υψηλού δημοσιονομικού ελλείματος και όχι η αναμφισβήτητη πραγματικότητα της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης. Η κρίση, η οποία πρωτοξεκίνησε το 2007-

08 από τον αμερικανικό τραπεζικό τομέα, μετακόμισε συντομότατα στην Ευρώπη και απείλησε με κατάρρευση το ίδιο σαθρό υπόβαθρο του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος.

Το πολιτικό *'Καστελόριζο'* και η φράξια του συστήματος εξουσίας που συντάχθηκε με το 'αναγκαίο κακό' της ρευστοποίησης της χώρας, απέτυχε ολοκληρωτικά όχι γιατί μόνο ενέδωσε αλλά και γιατί προπαγάνδισε εις βάρος της ίδιας του της πατρίδας προκειμένου οι δανειστές-εταίροι αντιμετωπίσουν με 'δικαιοσύνη' μια 'αχρεία' χώρα με ράθυμους και ενίοτε πανούργους πολίτες. Εν προκειμένω, επρόκειτο για μια περίπτωση όπου οι ισχυροί ευρωπαϊκοί ΄παίκτες' υπό το άοκνο βλέμμα και την συνεπικουρία των ΗΠΑ αποσπάσανε ότι μπορούσαν. Η αποστεωμένη Ελλάδα δεν παραχώρησε μόνον αυτά που 'έπρεπε' αλλά προχώρησε σε μια εθνική μειοδοσία μεταξύ των πολιτικών φατριών που καθορίζουν την τύχη αυτού του τόπου εδώ και 10ετίες για το ποιος θα παραχωρήσει στους πιστωτές τα περισσότερα εχέγγυα. Αποδείχθηκε αβίαστα ότι το 'ευρωπαϊκό ιδεώδες' επρόκειτο για ένα ευφυολόγημα, μια κενολογία όταν επρόκειτο να εφαρμοσθεί το ευρωπαϊκό δίκαιο το οποίο απεδείχθη, όπως σε κάθε παρόμοια ιστορική περίπτωση στο παρελθόν, μια σύμβαση που στην πραγματικότητα δεν υφίσταται. Και αν υποτεθείσθω υφίσταται, αυτό συμβαίνει υπέρ μόνον των ισχυρών ηγεμονικών κρατών.

Η ελληνική πολιτική άρχουσα τάξη για να 'πουλήσει' στην κοινωνία την υφαρπαγή και τον ακρωτηριασμό της ίδιας της πατρίδας, απώλεσε την μετριοπάθεια της, εξήφθησαν τα πολιτικά μίση, ο ρεβανσισμός και ο πολιτικός λόγος έχασε το συνηθισμένο νόημα του προκειμένου να δικαιολογηθούν τα εγκλήματα κατά του ελληνικού λαού. Τυπικά από το 2008 και μετά, οι φαυλόνοες πολιτικές ελίτ αγωνίσθηκαν να πείσουν τους Έλληνες ότι ήταν κάτι εντελώς διαφορετικό από τους προκατόχους τους, προφανώς επί το ευμενέστερο, και οι πράξεις τους δικαιολογούνταν γιατί δήθεν οι συνθήκες επί της διακυβέρνησης τους διέφεραν σε ένταση και χαρακτήρα. Το *'φαίνεσθαι'* ήταν η εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος αλλά εν τοις πράγμασι επρόκειτο μια συνεχής προσπάθεια εξανδραποδισμού των πολιτικών αντιπάλων με τίμημα την νομή και κατοχή της εξουσίας στο διηνεκές.

Ο κατευνασμός των πολιτών για τα μοναδικά στην νεότερη ελληνική ιστορία εγκλήματα πράξεων ή παραλείψεων των όσων επισυνέβησαν εδώ και μια 10ετία ήταν μια λυσσαλέα προσπάθεια επίδρασης στην γλώσσα και στον λόγο μέσω της μαζικής προπαγάνδας των ΜΜΕ η οποία θύμιζε την Οργουελιανή περιγραφή όπου η ελευθερία βαπτίζεται σκλαβιά, ο πόλεμος-ειρήνη και η άγνοια-δύναμη. Στοιχεία, που αποτελούν ικανή συνθήκη για κοινωνική αποσταθεροποίηση και εξέγερση εφόσον διαρρηγνύεται ο δεσμός μεταξύ πολίτη και κρατικού υποκειμένου και εκλείπει ο λόγος όπου συνήλθαν κατά σύμβαση οι μετέχοντες μιας πολιτικής κοινωνίας με όρους κατά λόγον συμφωνηθέντος δικαίου.

5.3 Το Ευρώ στην Μετα-Covid-19 Εποχή

Η παγκοσμίου πρωτοτυπίας αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωναϊού γονάτισε την διεθνή οικονομία και το διεθνές εμπόριο -όχι λόγω αυτών καθ’ αυτών των θυμάτων του – αλλά με το τρόπο που αντιμετωπίσθηκε από τις κυβερνήσεις της Δύσης και έθεσε το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού σε κατ’ οίκο εγκλεισμό, την δεν οικονομία σε κατάσταση νεκροφάνειας χωρίς ορατή ημερομηνία ανάταξης.

Ο Covid-19, όπως παντού στις αναπτυγμένες χώρες, έτσι και στην Ευρώπη ανέδειξε (αλλά δεν δημιούργησε πρωτογενώς) τα δομικά αδιέξοδα στην Ευρώπη και ειδικότερα στην Ευρωζώνη. Δηλαδή, τα αδιέξοδα εκείνα στην διεθνή οικονομία τα οποία πρωτοεμφανίσθηκαν στην μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-09, πρωτοξεκίνησαν από τις ΗΠΑ και κατέληξαν να συζητούνται το 2020 ως παγκόσμια κρίση χρέους, νομισματική κρίση, φούσκα ακινήτων, χρηματιστηριακή φούσκα, κλπ. Πλέον, η Ευρωζώνη και η Κεντρική της Τράπεζα μοιάζουν να είναι οι εστίες του συστημικού κινδύνου οι οποίες πιθανόν θα ‘μεταδώσουν’ την τεκτονικών διαστάσεων κρίση στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα η οποία εξελίσσεται σαν αργή κατάρρευση εδώ και 12 χρόνια. Η συνεχόμενη πολιτική της Ευρωζώνης για διάσωση των τραπεζών χωρίς bail-out ή ‘ελεγχόμενη’ χρεοκοπία, αποτελεί ένα

σοβαρό συστημικό κίνδυνο στο σύστημα όπως εξάλλου και η έκθεση των τραπεζικών ιδρυμάτων εκτός Ευρωζώνης στις αγορές παραγώγων (derivatives).

Μαζί με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το ευρωπαϊκό ταμείο ανάκαμψης **(Recovery Fund)** προκειμένου αντιμετωπισθεί η πρωτοφανής κατάρρευση της οικονομικής δραστηριότητας από την πανδημία του κορωναϊού, προωθείται παράλληλα – και μετά σχεδόν 3 χρόνια από το 'πράσινο' φως που είχαν δώσει μετά από σχετική συμφωνία Merkel και Macron – το πολυετές χρηματοοικονομικό πλαίσιο **(Multiannual Financial Framework -MFF)**, για τα έτη 2021-2027 το οποίο αποτελεί επί της ουσίας έναν κοινό πολυετή προϋπολογισμό των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ.[438] Το σημαινόμενο εδώ βρίσκεται στην διαπίστωση ότι τα κράτη απεμπολούν ένα από τα τελευταία στοιχεία της εθνικής τους κυριαρχίας που είναι η δημοσιονομική τους πολιτική, εκχωρώντας στις Βρυξέλες και υπό το άγρυπνο μάτι του Βερολίνου, την δυνατότητα να επιβλέπουν και να επιβάλλουν κατά το δοκούν κάθε μέτρο σε εθνικό επίπεδο το οποίο τυχόν αντιτίθεται στο δημοσιονομικό σύμφωνο και στο πρόγραμμα λιτότητας που εφαρμόζει η Κομισιόν εδώ και μια 10ετία. Είναι προφανές ότι κάθε 'πακέτο' διάσωσης που συμφωνείται σε επίπεδο κορυφής για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης από τον Covid-19 καθώς και την χρηματοδοτική 'τρύπα' που άφησε η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ε.Ε και τον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό, θα χρηματοδοτηθεί καθαρά από αύξηση των δημοσίων εσόδων επομένως, σημαίνει ακόμη επαχθέστερη φορολόγηση των ευρωπαίων πολιτών καθώς κάθε σκέψη **helicopter money drop** αποτελεί για το Βερολίνο την αναβίωση του πληθωριστικού φαντάσματος της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης.

Πέραν της 'ειδικής' περιπτώσεως της Ελλάδας, χώρες όπως η Ιταλία και η Ισπανία, διαφαίνεται ότι δεν θα μπορέσουν επί μακρόν να ανταπεξέλθουν στον συστημικό κίνδυνο του αναξιόχρεου τραπεζικού τους συστήματος, στην συνεχή συσσώρευση δημοσίου χρέους και στην συνεχή επιδείνωση των μακροοικονομικών τους μεγεθών. Ο εγκλωβισμός τους, ελλείψει νομισματικών και δημοσιονομικών

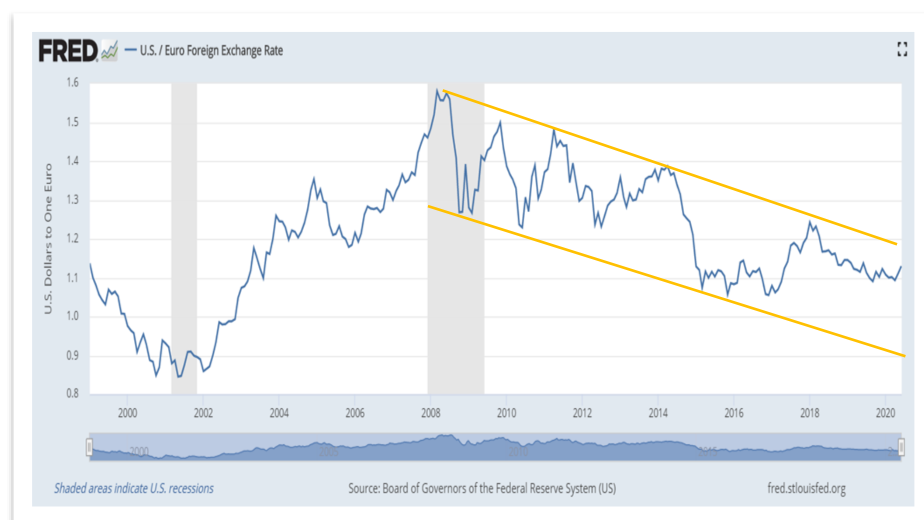
---

[438] https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-budgetary-system/multiannual-financial-framework/mff-negotiations/

‘εργαλείων’ εντός Ευρωζώνης, αναπόφευκτα δείχνει τον δρόμο εξόδου από το κοινό νόμισμα για τις δύο αυτές μεγάλες οικονομίες είτε ως επιλογή είτε ως συνέπεια. Διαφορετικά, θα πρέπει να αλλάξει ριζικά η αρχιτεκτονική του ευρώ καθώς και ο πυρήνας της Συνθήκης του Maastricht κάτι το οποίο είναι εξαιρετικά απίθανο να συμβεί με την παρούσα δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επί του παρόντος, το πολιτικό ‘παίγνιο’ μεταξύ κρατών-μελών και Βρυξελών εκτυλίσσεται ως ένα chicken-game όπου η κατά μέτωπο επίθεση θα επιφέρει ανεπανόρθωτες απώλειες και στα δύο μέρη εάν ένα από τα δύο ή και τα δύο μέρη δεν υπαναχωρήσουν, και το μόνο που είναι πρόθυμοι άπαντες να πράξουν είναι μια διαρκής μετατόπιση των προβλημάτων στο μέλλον.

Οι προσπάθειες της ΕΚΤ από το 2014 με τα προγράμματα ‘ποσοτικής χαλάρωσης’ και την ανορθόδοξη χειραγώγηση των αγορών με την επιβολή αρνητικών επιτοκίων, δεν δείχνουν μετά από τόσα χρόνια κανένα ίχνος βελτίωσης. Η μακροχρόνια τάση του πληθωρισμού στην Ε.Ε συνεχίζει να είναι πτωτική και αν μάλιστα τεθεί σε ένα μεγαλύτερο χρονικό πλαίσιο από τα μέσα της 10ετίας του 1990 και μετά δείχνει ότι η ευρωπαϊκή οικονομία έχει μπει σε ένα μακροχρόνιο σπιράλ αποπληθωρισμού χωρίς την δυνατότητα εξόδου. Ταυτόχρονα, παρατηρώντας την ισοτιμία δολαρίου/ευρώ από την κρίση του 2008-09, αντιλαμβάνεται κανείς την μακροπρόθεσμη τάση υποτίμησης του ευρώ έναντι του αμερικανικού νομίσματος που υποσκάπτει τις προσπάθειες της ΕΚΤ να διατηρήσει το κοινό νόμισμα ως το δεύτερο σημαντικότερο ‘αποθεματικό’ παγκοσμίως και ταυτόχρονα δημιουργεί τάσεις εισαγόμενου πληθωρισμού οι οποίες δεν οφείλονται στην αναθέρμανση της ευρωπαϊκής οικονομίας.

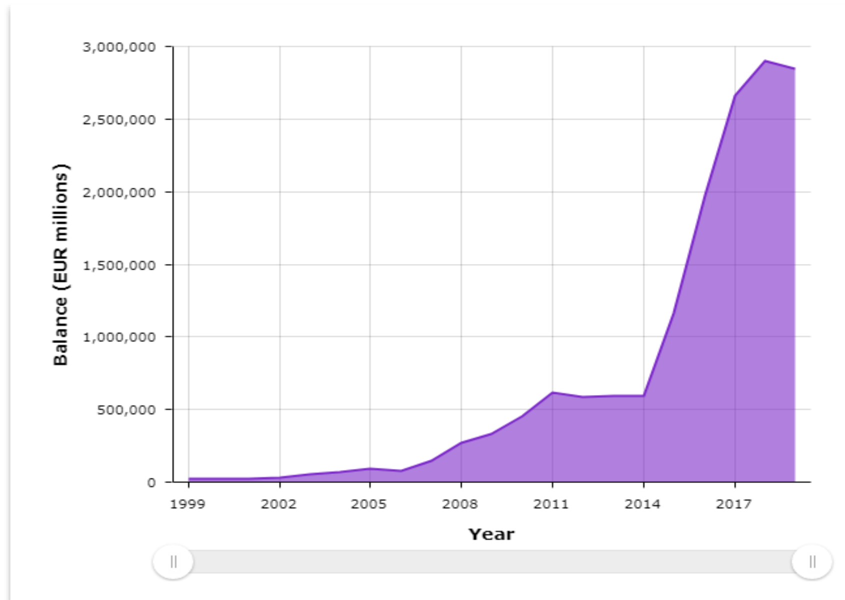

Πηγή: Board of Governors of the Federal Reserve System (US), U.S. / Euro Foreign Exchange Rate [DEXUSEU], retrieved from FRED, Federal Reserve Bank of St. Louis; https://fred.stlouisfed.org/series/DEXUSEU

Αφελώς, με την δημιουργία του ευρώ πολλοί πίστεψαν ή εσκεμμένα διέδωσαν ότι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικές καθώς δεν θα υπάρχει χρηματοοικονομικό ρίσκο από την διακύμανση των εθνικών νομισμάτων και άπαντες θα απολαμβάνουν τα οφέλη να υπάρχει ένα ενιαίο επιτόκιο στις αγορές. Σήμερα, η ΕΚΤ βρίσκεται μεταξύ Σκύλλας και Χάρυβδης καθόσον θα πρέπει να εξασφαλίζει συνεχώς ότι δεν αυξάνονται τα spreads των κρατικών ομολόγων των χωρών της Ευρωζώνης, παρεμβαίνοντας και χειραγωγώντας τις αγορές με το να αγοράζει η ίδια μαζικά κρατικό χρέος μέσω των προγραμμάτων 'ποσοτικής χαλάρωσης' με αποτέλεσμα να έχει χαθεί κάθε έννοια 'ελεύθερης αγοράς' η οποία πλέον υφίσταται κατ' ευφημισμό αφού έχει επικρατήσει ένας άκρατος και κεντρικά

σχεδιαζόμενος παρεμβατισμός. Πέραν των άλλων οικονομικών συνεπειών, αυτός ο κρατοκεντρικός παρεμβατισμός αποτελεί ένα εν δυνάμει σοβαρό κίνδυνο απέναντι στους ίδιους τους ευρωπαίους πολίτες καθόσον συγκεντρώνει όλο και περισσότερες και ανεξέλεγκτες εξουσίες τις οποίες δεν προτίθεται το υπάρχον σύστημα εξουσίας να επιστρέψει σύντομα στους λαούς επικαλούμενο την έκτακτη κατάσταση τόσο της ίδιας της πανδημίας όσο και των έκτακτων οικονομικών συνθηκών που βιώνουν τα ευρωπαϊκά κράτη.

Πηγή: https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/balance/html/index.en.html Αυτή είναι η διακράτηση των κρατικών ομολόγων της ΕΚΤ στον ισολογισμό της διαχρονικά από το 1999. Ειδικότερα, μετά το 2014 και τα 'πακέτα' QE, το ενεργητικό της τράπεζας εκτοξεύθηκε και στο τέλος του 2019, τα ομόλογα των χωρών της ευρωζώνης ανήλθαν πάνω από 2.8 τρις ευρώ.

Αυτό που συνέβη από την προηγούμενη χρηματοπιστωτική κρίση είναι η αδυναμία πλέον της ΕΚΤ να απεγκλωβισθεί από την συνεχή αγορά κρατικού χρέους (ομόλογα δημοσίου) και την χειραγώγηση των αγορών με την επιβολή αρνητικών επιτοκίων -πρωτοφανής στην ιστορία του δημόσιου χρέους – όπου ναι μεν επιτρέπει στα κράτη να καλύπτουν ευκολότερα τα τοκοχρεολύσια τους, από την άλλη όμως θέτει σε σοβαρό κίνδυνο βιωσιμότητας τα συνταξιοδοτικά-ασφαλιστικά ταμεία τα οποία για να μπορούν να στηρίξουν τα κοινωνικά προγράμματα τους θα πρέπει να έχουν αποδόσεις ιδίων κεφαλαίων τουλάχιστον της τάξης του 6-7%. Επομένως, το ανορθόδοξο καθεστώς των αρνητικών επιτοκίων από την Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα οδηγεί με μεγάλη πιθανότητα σε κρίση βιωσιμότητας τα συνταξιοδοτικά ταμεία και εάν δεν αλλάξει κάτι ριζικά, είναι θέμα χρόνο το πότε αυτή θα εκδηλωθεί.

Η υπόσχεση ότι ένα νόμισμα θα παράγει ένα επιτόκιο έχει αποτύχει παταγωδώς όπως παταγωδώς έχει αποτύχει η ρητορική του ευρώ ως δεύτερο τη τάξει 'αποθεματικό' νόμισμα στον κόσμο υπό καθεστώς αρνητικών επιτοκίων με τα οποία η ΕΚΤ υποχρεώνει τα τραπεζικά ιδρύματα να πληρώνουν για να μπορούν να τοποθετούν τα αποθεματικά τους.

Αυτό που γίνεται κατανοητό είναι ότι υπάρχει μια γενικευμένη συναίνεση στο ευρωπαϊκό πολιτικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα να διατηρηθεί πάση θυσία το ευρώ και ιδιαίτερα μετά και από το πρόσφατο κραχ σύμφωνα με τα στοιχεία του 1ου και 2ου τριμήνου του 2020 λόγω του ξεσπάσματος της πανδημίας. Το αδιέξοδο, το διαισθάνονται και οι ευρωπαϊκοί θεσμοί αλλά και τα κράτη. Άπαντες δε το χρησιμοποιούν σαν μόχλευση στις διαπραγματεύσεις τους. Επί παραδείγματι, εάν η Ιταλία εγκαταλείψει την ζώνη του ευρώ ή κηρύξει την χώρα σε χρεοστάσιο (default), τότε η ΕΚΤ τράπεζα θα βρεθεί περίπου με μισό τρισεκατομμύρια ευρώ ιταλικό χρέος[439] το οποίο θα αξίζει όσο το χαρτί που χρειάσθηκε για να τυπωθούν τα ιταλικά ομόλογα καθώς και άλλα 600 δις ευρώ θα αποτελούν επισφάλειες από Γερμανούς πιστωτές και λοιπούς της Β. Ευρώπης μέσω του συμψηφιστικού μηχανισμού Target2 του ευρω-συστήματος. Συναφώς, η μείωση των επιτοκίων βοηθά την Ιταλική κυβέρνηση να μπορεί να αποπληρώνει τα τοκοχρεολύσια της -όχι εύκολα- αλλά ευκολότερα καθώς και να χρηματοδοτεί το έλλειμα του ισοζυγίου της χωρίς να καταφεύγει σε απαγορευτικούς όρους δανεισμού. Τούτων δοθέντων, ο κίνδυνος είναι συστημικός καθόσον άπαντες θεωρείται ότι θα ζημιωθούν σημαντικά, μπορεί και ανεπανόρθωτα.

Για τους λόγους αυτούς, οι Ευρωπαϊκοί θεσμοί με αφορμή την παγκόσμια κρίση λόγω της πανδημίας, προσπαθούν να αποτρέψουν ένα γενικευμένο bank-run με το να καταργήσουν το φυσικό χρήμα και να το αντικαταστήσουν με ψηφιακές μορφές χρήματος κάνοντας χρήση της τεχνολογίας blockchain. Άλλωστε η Christine Lagarde, επικεφαλής της ΕΚΤ, ήδη από την εποχή που διεύθυνε το ΔΝΤ είχε εκφράσει την προτίμηση της για digital currencies. Εκμεταλλευόμενοι οι γραφειοκράτες των

[439] https://www.ft.com/content/549692c4-8111-11e8-bc55-50daf11b720d

Βρυξελών την μοναδική αυτή συγκυρία και θέλοντας να θεσπίσουν μέτρα τα οποία δεν θα μπορούσαν να τα πάρουν σχεδόν σε κάθε άλλη περίπτωση, συνδέουν την κλιματική αλλαγή-κρίση ως μοναδική ευκαιρία για να επανεκκινήσει η ευρωπαϊκή οικονομία με νέο προσανατολισμό την ΄πράσινη΄ ενέργεια και στόχο να μπορεί μέχρι το 2032 η Ευρώπη να εκλύει το μισό CO2 από ότι παράγει σήμερα με την ανάπτυξη των ΑΠΕ και μέχρι το 2050 να έχει γίνει μια ήπειρος η οποία ουσιαστικά να μην εκλύει βλαβερά αέρια του θερμοκηπίου. (zero- carbon footprint ή carbon-neutral).

Οι στρατηγικές προκλήσεις της ‘ενωμένης’ Ευρώπης είναι τεράστιες. Ομοσπονδοποίηση, Οικονομία, δημογραφική γήρανση, μετανάστευση-προσφυγικό, νέος Ψυχρός Πόλεμος. Μια εκ βάθρων μεταρρύθμιση της οικονομίας, εκτιμάται το πλέον πρόσφορο μέσο των ευρωπαϊκών ελίτ να επανατοποθετηθεί η Ευρώπη στο διεθνές γεωπολιτικό γίγνεσθαι. Άλλωστε, οι ‘φεντεραλιστές’ εκτιμούν ότι η ‘κοινή’ ευρωπαϊκή μοίρα έχει περισσότερα στοιχεία που ενώνει τους ευρωπαϊκούς λαούς παρά αυτά που τους χωρίζουν. Σήμερα, μια τέτοια ευκαιρία δεν μπορεί να την αφήσει κανείς να πάει χαμένη. Κρατώντας τον μισό πληθυσμό της γης ‘κλειδωμένο’ και αποκομμένο από κάθε έννοια ελευθερίας και αυτοδιάθεσης με πρόσχημα την πανδημία του κορωναϊού, τον φόβο, την προπαγάνδα και τις ‘ψυχολογικές επιχειρήσεις’ προκειμένου ελεγχθούν πλήρως οι μάζες, οι Ευρωπαίοι διαβλέπουν ότι μπορούν να προσπαθήσουν εκ νέου. Η προσπάθεια, να αναστήσουν το όραμα της παγκόσμιας διακυβέρνησης και της οικονομικής παγκοσμιοποίησης είχε τελματώσει με το ιδεολόγημα της υπερθέρμανσης της πλανήτη η οποία επειδή γι’ αυτό ακριβώς τον λόγο δεν έγινε ορατή μετονομάσθηκε σε ‘κλιματική αλλαγή’ και προσφάτως σε ‘κλιματική κρίση’. Τι καλύτερο σήμερα από μια παγκόσμια συντονισμένη, από κυβερνήσεις και ΜΜΕ, επίθεση κατά των ελευθεριών και των δικαιωμάτων των πολιτών εν μέσω μιας πλανητικής πανδημίας; Θεωρείται μια άνευ προηγουμένου ευκαιρία η κλιματική αλλαγή να γίνει η θεραπεία από αυτό που δημιούργησε το παγκόσμιο lockdown και εκτέλεσε εν ψυχρώ τις οικονομίες σχεδόν του συνόλου των χωρών του κόσμου. Δεν θα υπήρχε καλύτερη θεραπεία ‘σοκ’ του ασθενή εάν παρ’ ελπίδα είχε προηγηθεί και μια ‘σοκαριστική’ ασθένεια. Ο ασθενής, μετά από ένα τέτοιο ‘σοκ και δέος’ είναι έτοιμος να αποδεχθεί κάθε είδους θεραπεία προκειμένου προστατέψει την ίδια την ζωή του.

Οικονομικά, η στρατηγική επιλογή της Ε.Ε πρόκειται περί πολιτικής αυτοκτονίας καθόσον η μετάβαση με μεθόδους 'σοκ' από το υφιστάμενο παραγωγικό μοντέλο 10ετιών με βάση τα ορυκτά καύσιμα σε μια 100% απεξαρτημένη από τον άνθρακα οικονομία η οποία θα στηρίζεται στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), χωρίς την ελεύθερη επιλογή των αγορών σύμφωνα με την πρόοδο της τεχνολογίας και την σχέση κόστους/οφέλους, θα αυξήσει δυσανάλογα την φορολόγηση των πολιτών με αμφίβολη την οικονομική αποδοτικότητα του όλου εγχειρήματος. Επίσης, θα απωλέσει κάθε στρατηγικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα (competitive advantage) το οποίο είναι εξαιρετικά δύσκολο να προβλεφθεί εάν το ανακτήσει η Ευρώπη στην συνέχεια καθόσον ΗΠΑ και Κίνα φαίνονται διατεθειμένες να εξακολουθήσουν να παράγουν κάνοντας χρήση ενεργειακών πόρων στηριζόμενες στα ορυκτά καύσιμα με βάση τον ρεαλισμό που τους ορίζει η γεωπολιτική και η γεωοικονομική τους ατζέντα. Προβληματίζει σφόδρα πως μια διεθνής Συνθήκη όπως αυτή του Παρισιού το 2015, μπορεί στην περίπτωση των δύο υπερδυνάμεων και με την ανερμάτιστη ευρωπαϊκή στρατηγική να σταθεί εμπόδιο -και μάλιστα εν μέσω ενός νέου Ψυχρού Πολέμου που βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη – στον ρασιοναλισμό της προστασίας του εθνικού συμφέροντος και την ως εκ τούτου εκμετάλλευση ενός ενεργειακού μοντέλου το οποίο λαμβάνει υπόψη: τα διαθέσιμα ενεργειακά αποθέματα, τον ασφαλή εφοδιασμό από τρίτες πηγές, την κατά το δυνατόν εθνική αυτάρκεια σε παραγωγή ενέργειας, την οικονομικότερη εκμετάλλευση με βάση το κόστος προς την αναμενόμενη απόδοση, την διατήρηση ή την δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος υπό όρους μαλακής ισχύος (soft power) με πρόδηλο τον στόχο πρόσβασης σε διεθνείς αγορές.

Αυτό που συνέδεσε εξ υπαρχής τα ευρωπαϊκά κράτη ήταν το κοινό συμφέρον. Φαίνεται όμως ότι με γοργά βήματα το κοινό συμφέρον βρέθηκε πίσω για άλλη μια φορά από το εθνικό συμφέρον. Δεν θα αποδεχθεί ποτέ μια χώρα να αποπληρώνει τα χρέη μιας άλλης, η μια τρίτη να στηρίζει ένα νόμισμα το οποίο ευνοεί άλλα κράτη μόνο και μόνο για την επιβίωση μιας συμμαχίας. Δεν είναι δυνατόν να θέλεις να σώσεις τον πλανήτη από την οικολογική καταστροφή και να αναλαμβάνεις στρατηγικές που καλείσαι να τις εφαρμόσεις μόνο εσύ ενώ οι μεγαλύτεροι ρυπαντές είναι χώρες που αντ' αυτού του ουμανιστικού μηνύματος προτιμούν πρώτα να

ακολουθήσουν πιστά τις εθνικές ανάγκες για επιβίωση. Το πολιτικό νεφέλωμα της Ε.Ε βρίσκεται προ του λιμένος. Είναι τέτοιες οι τεκτονικές πλάκες που μετακινούνται τόσο οικονομικά όσο και γεωπολιτικά που κανένα διεθνές δίκαιο, καμμιά διεθνής συνθήκη ή συμφωνία μπορεί να είναι υπεράνω οποιασδήποτε επιχειρηματολογίας πλην αυτής που ταυτίζεται με τα συμφέροντα ενός κυρίαρχου κράτους.

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι 'φοβερότεροι των εφέδρων' έπονται.

5.4 Ο Ευρωπαίος Ασθενής: Όπως Πάντα σε 'Μηχανική Υποστήριξη'

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωζώνη δεν θα είναι η εξαίρεση να ακολουθήσει την γενική τάση και την βαθιά ύφεση μέχρι το 2026 και την μετέπειτα εξαιρετικά συγκρατημένη ανάκαμψη μέχρι το 2029-31. Επομένως, κάθε άλλη ανάλυση για τον μέλλον της Ε.Ε στηρίζεται στα θεμελιώδη μεγέθη, στις μακρο-τάσεις της παγκόσμιας οικονομίας και στα ιστορικά, πολιτικά, κοινωνιολογικά και δημογραφικά στοιχεία.

Καταρχήν, μια W-shaped ύφεση θα μπορούσε να αποτελέσει το χρονικό ενός προαναγγελθέντος θανάτου ή μετάλλαξης του ευρώ και της ευρωζώνης. Η κρίση χρέους που ξεκίνησε χρονικά από την Ελλάδα το 2010, δεν απομακρύνθηκε ποτέ από τότε. Αντιθέτως, ο ρυθμός αύξησης της ευρωπαϊκού ΑΕΠ συνέχισε από τότε αδιαλείπτως να συρρικνώνεται, ο πληθωρισμός δεν μπόρεσε να ανάκαμψη ως ένδειξη αναθέρμανσης της οικονομίας, το ευρώ υποτιμήθηκε έτι περαιτέρω έναντι του αμερικανικού δολαρίου υποχωρώντας ακόμη περισσότερο στην αντίληψη καταθετών και επενδυτών σαν το δεύτερο παγκόσμιο αποθεματικό νόμισμα, ενώ η ΕΚΤ με τα προγράμματα ποσοτικής χαλάρωσης και την ανορθόδοξη νομισματική πολιτική των αρνητικών επιτοκίων βρήκε τον εαυτό της εγκλωβισμένο με το να κατέχει στις αρχές του 2020 πάνω από το 40% του δημοσίου χρέους της Ευρωζώνης και την εμπέδωση από τις αγορές ότι δεν μπορεί να κάνει τίποτε άλλο παρά να συνεχίσει να καταστρέφει την αγορά περιμένοντας το κραχ από ένα μοιραίο γεγονός. Και το κραχ αυτό συνέβη απρόσμενα με την πανδημία του κορωναϊού. Τα

συμπεράσματα είναι ότι δεν έχουμε δει την τελευταία πράξη του δράματος και ότι ο Covid-19, ανέδειξε όλα αυτά τα οποία δεν έβλεπαν ή δεν ήθελαν να δουν οι πολιτικές ηγεσίες των περισσοτέρων ευρωπαϊκών χωρών.

Εάν, η χειροτέρευση της κρίσης χρέους στην Ευρωζώνη είναι ορατή, η επιστροφή στην κανονικότητα μοιάζει με ***έπεα πτερόεντα***. Με την πανδημία του Covid-19, απογυμνώθηκε πλήρως το αφήγημα της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και της Ευρώπης των λαών. Φάνηκε το σαθρό οικοδόμημα που προσπάθησε το σύστημα εξουσίας εντός και εκτός Ευρώπης, παραμερίζοντας την εθνοκεντρική φύση των ευρωπαϊκών λαών, την ιστορία τουλάχιστον 2000 ετών ευρωπαϊκής ιστορίας η οποία διδάσκει ότι οι λαοί ετεροκαθορίζονται με κοινό παρονομαστή στο συλλογικό τους ασυνείδητο, τις παραδόσεις, την πολιτιστική τους ταυτότητα, την ιδιαιτερότητα της γλώσσας τους, την θρησκεία και φυσικά το εθνικό ιστορικό τους αφήγημα που εκ των πραγμάτων ούτε μοιράζεται με κάποιους άλλους μαζί αλλά και δεν μπορεί να παραχθεί χάριν της 'ειρήνης' η οποία ποτέ δεν μακροημέρευσε στην Ευρώπη. Αντίθετα, η ειρήνη αποτελεί την προσωρινή ανάπαυση της ανελέητης σύγκρουσης λαών και συμφερόντων, διαπίστωση παντοτινή την οποία έτυχε πρώτη να την συλλάβει και να την καταγράψει η Θουκυδίδεια πένα και την οποία μας την παρέδωσε ατόφια να την διαπιστώνουμε καθημερινά.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης, δεν υπήρξαν ποτέ και δεν πρόκειται να υπάρξουν. Επειδή το επίπεδο της ανάλυσης μας είναι οικονομικό-πολιτικό, θα παραμείνουμε σε αυτό. Δεν μπορεί μια ζώνη χωρών με τυπικά ένα κοινό νόμισμα -το ευρώ- να έχει κατ' ουσία 19 διαφορετικά νομίσματα. Αυτό είναι και το πρόβλημα της επιβίωσης του ευρώ καθόσον ενέχει αυτή την συστημική ατέλεια από τον αρχικό σχεδιασμό της Ε.Ε στις 25 Μαρτίου 1957. Ο μετασχηματισμός μιας Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς σε μια Ευρωπαϊκή Πολιτική και Οικονομική Ένωση ήταν το δεύτερο στάδιο-σταθμός της και σηματοδοτήθηκε από την Συνθήκη του Maastricht την 1η Νοεμβρίου 1993. Φαίνεται ότι μέχρι εκεί ήταν η ανάπτυξη και η ακμή της Ε.Ε. Το τρίτο στάδιο και τελευταίο εκτιμούμε ότι θα είναι μεταξύ 2025-29, τριάντα έξη χρόνια μετά το Maastricht και άλλα 36 χρόνια πριν την Συνθήκη της Ρώμης που έθεσε ουσιαστικά τα θεμέλια για την συνένωση της Γηραιάς Ηπείρου, ως επούλωση από τα τραύματα δύο Παγκοσμίων Πολέμων στα χώματά της. Το τραγικό λάθος στο Μάαστριχτ το 1993

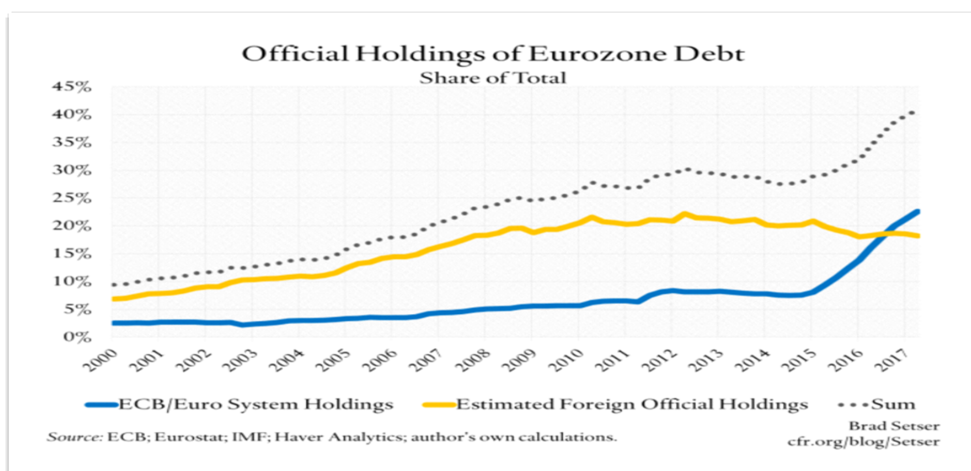
ήταν ότι επιλέχθηκε ερήμην των ευρωπαϊκών λαών η πολιτική τους ένωση από την πίσω πόρτα. Και αυτή δεν ήταν άλλη από το ευρώ, ένας γαλλικός ιδεατισμός για να παραμείνει το 'γερμανικό πρόβλημα' υπό έλεγχο - όπως θολά πίστευαν οι Γάλλοι- και το αντιστάθμισμα που θεωρούσαν ότι έπρεπε να πάρουν συναινώντας στην ενοποίηση των δύο Γερμανιών (πρώην Δυτική και Ανατολική Γερμανία), σε ένα ενιαίο, αδιαίρετο και ομόσπονδο κράτος στις 3 Οκτωβρίου 1990, μόλις μερικούς μήνες από την πτώση του τείχους του Βερολίνου (9 Νοεμβρίου 1989).

Έτσι, το ευρωπαϊκό κοινό νόμισμα αποδείχθηκε ο ζουρλομανδύας του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, του οποίου το πολιτικο-οικονομικό σύστημα εξουσίας ήθελε να αποτελέσει την απαρχή για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης. Αντί λοιπόν, οι χώρες του κοινού νομίσματος να ακολουθήσουν τον αμερικανικό τρόπο νομισματικής συνένωσης και ολοκλήρωσης των αμερικανικών πολιτειών, ακολούθησαν την ακριβώς αντίθετη πορεία, καθόσον εκεί ήταν η αχίλλειος πτέρνα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Το 1790 και μόλις ένα χρόνο μετά το αμερικανικό σύνταγμα, ο τότε Υπουργός Οικονομικών του ομοσπονδιακού κράτους των ΗΠΑ, Alexander Hamilton, κατάφερε να πείσει το Κογκρέσο να ψηφίσει υπέρ της αναδιάρθρωσης των χρεών των πολιτειών μέσω της ενοποίησης τους σε ένα ενιαίο χρέος υποθέτοντας ότι όλα τα επί μέρους χρέη δημιουργήθηκαν εξ αιτίας του Αμερικανικού Εμφυλίου. [440]

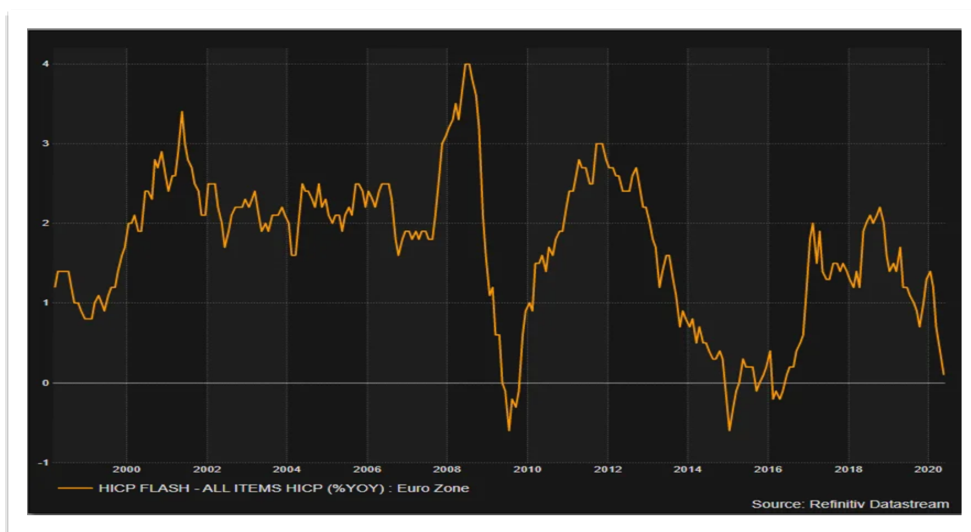
Ο παραλογισμός στην αρχιτεκτονική του ευρώ - εφόσον μια ενοποίηση των εθνικών χρεών σε ένα ενιαίο ευρωπαϊκό χρέος ποτέ δεν θα γίνονταν αποδεκτό από την Γερμανία και από τους βόρειους δορυφόρους του - έγκειται στο ότι ενώ τυπικά αποτελεί ενιαίο νόμισμα 19 κρατών, η αξία του, βάσει του διαφορετικού ρίσκου που σταθμίζουν οι αγορές συναλλάγματος είναι 19 διαφορετικές 'ισοτιμίες' καθόσον τα έντοκα γραμμάτια του δημοσίου κάθε μιας χώρας αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στις χρηματαγορές. Επομένως, οι επενδυτές, οι τράπεζες, τα νοικοκυριά, οι επιχειρήσεις, κλπ. σταθμίζουν διαφορετικά την εμπιστοσύνη τους απέναντι στα 19 'χαρτιά' των κρατών και ζητούν διαφορετική απόδοση της

[440] https://www.nber.org/papers/w3597.pdf

τοποθέτησης τους λόγω έκθεσης σε διαφορετικό κίνδυνο. Τα αποτελέσματα, φαίνονται ξεκάθαρα στις αποδόσεις των κρατικών ομολόγων των 19, φαίνονται στο "καθολικό των συναλλαγών" και στην απελπιστική θέση που βρίσκεται η ΕΚΤ η οποία προκειμένου διατηρήσει τα κρατικά χρέη ώστε να μην εκτιναχθούν περαιτέρω, έχει προβεί από το 2014 στην αδιέξοδη μείωση των επιτοκίων όχι μόνο σε μηδενικά αλλά και αρνητικά επίπεδα απόδοσης, καταστρέφοντας έτσι την ευρωπαϊκή αγορά με την ασύδοτη αυτή χειραγώγηση. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει καταλήξει να είναι σχεδόν ο μοναδικός αγοραστής ομολόγων αφού κατέχει πάνω από το 40% του ευρωπαϊκού δημόσιου χρέους.

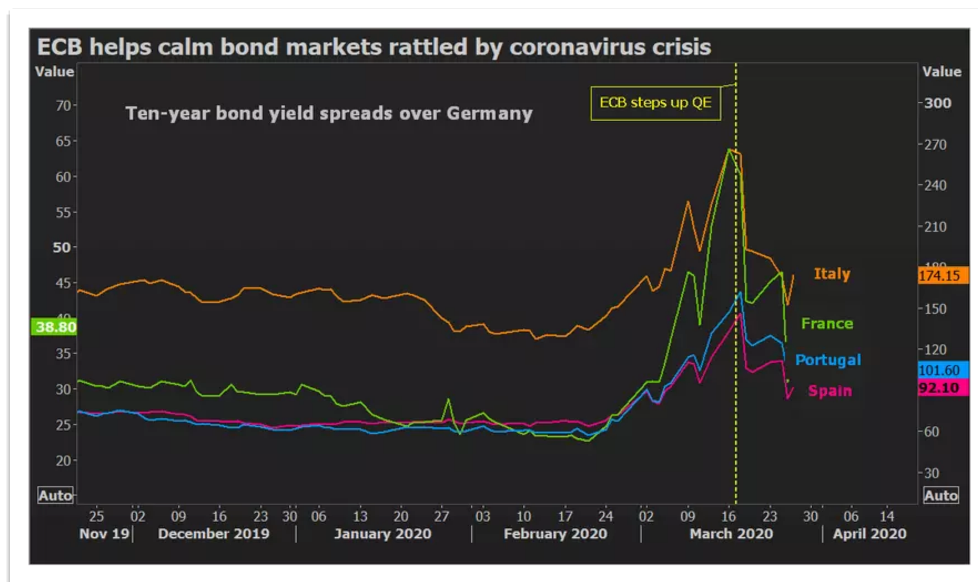

Πηγή: https://www.cfr.org/blog/official-investors-and-eurozone-debt-market

Το *'οτιδήποτε χρειαστεί'* (***whatever it takes***) στο λόγο του επικεφαλής **Mario Draghi** στις 23 Ιουλίου 2012 δεν είναι τίποτε άλλο από το **Japanification** της

ευρωπαϊκής οικονομίας, δηλαδή μιας άνευ προηγουμένου ανορθόδοξη παρέμβαση της ΕΚΤ προκειμένου να παρέχει άνευ όρων και χρονικών ορίων υποστήριξη στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τις αγορές και τα κράτη της Ευρωζώνης.[441] Η ΕΚΤ φαίνεται εγκλωβισμένη σε ένα 'φαύλο' κύκλο αρνητικών επιτοκίων και 'ποσοτικής χαλάρωσης' χωρίς την δυνατότητα να ξεφύγει εφόσον, ο πληθωρισμός μετά τον Covid-19 δέχθηκε περαιτέρω συμπίεση από το 'κλείσιμο' των οικονομιών κυριολεκτικά, την παύση του διεθνούς εμπορίου και την κατρακύλα του πετρελαίου. Το ανησυχητικό είναι ότι η ΕΚΤ, με την υφιστάμενη αρχιτεκτονική του ευρώ και τις χειραγωγημένες αγορές εδώ και 10-11 χρόνια, δεν μπορεί να κάνει τίποτα άλλο εκτός από το να συνεχίσει να είναι 'ανορθόδοξη' στην πολιτική της και το μόνο που της μένει είναι να αλλάξει το κλίμα εμπιστοσύνης στην ευρωπαϊκή οικονομία, κάτι που δεν διακρίνεται στον βραχυ-μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Εάν θα υπήρχε μια μικρή πιθανότητα να ξεφύγει από το **Japanification,** τώρα, με το οικονομικό κραχ που προκάλεσε η πανδημία του κορωναϊού, φαίνεται μάλλον απίθανο.

Πηγή: https://www.weforum.org/agenda/2020/03/take-five-quarter-life-crisis/

Μετά την σύσκεψη της ομάδας των G20 χωρών στις 15 Απριλίου 2020, αποφασίσθηκε ένα πλάνο δράσης (G20 Action Plan) που θα περιλαμβάνει σημαντικές παρεμβάσεις δημοσιονομικού, νομισματικού και χρηματοδοτικού τύπου

441 https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2249~543dd2fbd3.en.pdf

προκειμένου να στηριχθεί η παγκόσμια οικονομία, να διατηρηθεί η σταθερότητα και να εξασφαλισθεί η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από την παγκόσμια πανδημία του κορωναϊού. Η πρωτοβουλία αυτή των G20, συμπίπτει και με την πολιτική του ΔΝΤ καθόσον έχουν προσφύγει στο Ταμείο περί τις 100 χώρες προκειμένου διευθετήσουν τα χρέη τους και ήδη το Ταμείο παρείχε waiver για 27 από αυτές.[442]

Ο πυρήνας του G20-Action Plan είναι η πρωτοβουλία για την αναστολή της εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους των αναδυόμενων χωρών οι οποίες αντιμετωπίζουν πρωτόγνωρη ανθρωπιστική και οικονομική κρίση ως αποτέλεσμα της ταχείας εξάπλωσης της πανδημίας η οποία επιδείνωσε ακόμη περισσότερο τα ήδη μεγάλα διαρθρωτικά προβλήματα και την φτώχεια που ταλανίζουν εδώ και 10ετίες τα κράτη αυτά. [443]Παρακάτω, υποτυπώνεται η επιδείνωση της κατάστασης στα υπό ανάπτυξη κράτη από το 2011 με την κρίση της ευρωζώνης και το γενικότερο κλίμα ρευστοποιήσεων και απεμπλοκής των επενδυτών από τις αναδυόμενες αγορές το εκτιμώντας το γενικότερο αρνητικό οικονομικό κλίμα και την χαμηλή έως ανεπαρκή πιστοληπτική ικανότητα των χωρών αυτών.[444]

---

[442]https://www.washingtonpost.com/business/energy/why-theres-a-looming-debt-crisis-in-emerging-markets/2020/05/26/dc20d206-9f8a-11ea-be06-af5514ee0385_story.html
[443] https://www.jdsupra.com/legalnews/g20-announces-debt-service-suspension-37712/
[444]https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-09-05/emerging-markets-go-to-goodbye-from-good-buy-as-selloff-persists?srnd=premium

Οι πρωτοβουλίες και οι μεθοδεύσεις αυτές υπογραμμίζουν την άφρονα απόφαση των δυτικών κυβερνήσεων να εφαρμόσουν μέτρα lockdown και έτσι να εκτελέσουν εν ψυχρώ την παγκόσμια οικονομία. Τώρα, καλούνται οι αναπτυγμένες χώρες -στις οποίες πρωτοστατεί η Ε.Ε - να διασώσουν τα φτωχά κράτη από την πλήρη κατάρρευση ενώ παράλληλα, οι Βρυξέλες προσπαθούν να επιβάλλουν -εν μέσω της συγκυρίας του Covid-19 - να μετασχηματίσουν την δομική αρχιτεκτονική του καπιταλιστικού κόσμου όπως αυτός προέκυψε από την Βιομηχανική Επανάσταση, σε μια 'πράσινη', μηδενικού ανθρακικού αποτυπώματος με άρμα την πολιτική του Green New Deal και των κατευθυντήριων στόχων της Συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα (2015). Η προσπάθεια της Ευρώπης να πρωταγωνιστήσει στον βίαιο μετασχηματισμό της οικονομίας χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η 'ελεύθερη αγορά' αλλά μια βαθιά, όχι κεϋνσιανού τύπου αλλά μάλλον πρώην σοβιετικού, κεντρικά σχεδιαζόμενη οικονομία με παρεμβατικές-ολοκληρωτικές πολιτικές, συνεπικουρούμενη από μια ασύδοτη νομισματική πολιτική που φλερτάρει όλο και περισσότερο αναπόφευκτα με το helicopter money drop, εκτιμάται ότι είναι καταδικασμένη να αποτύχει. Όχι μόνο θα εξαναγκάσει στην χρεωκοπία δεκάδες χώρες των αναδυομένων αγορών αλλά και στην ίδια, θα δημιουργήσει ένα συστημικό κίνδυνο τέτοιου μεγέθους που μπορεί να αντιμετωπισθεί στην συνέχεια μόνο με μια 'δημιουργική καταστροφή' της υπάρχουσας δομής τόσο της ευρωζώνης όσο και της

Ε.Ε και την εκ νέου δημιουργία νέων σχημάτων με βάση τους διεθνείς δρώντες και το νέα ισορροπία δυνάμεων η οποία αναθεωρείται ταχύτατα.

Η Κομισιόν, υπό την καθοδήγηση της Γερμανίδας **Ursula von der Leyen**, προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εξασφάλισε από τα κράτη-μέλη στις αρχές του 2020[445] ένα επενδυτικό πακέτο 1 τρις ευρώ προκειμένου μετασχηματίσει την Ευρώπη σε μια 'ουδέτερη άνθρακα' (carbon neutral) οικονομία μέχρι το 2050. Το πρόβλημα το να δεχθεί η Γερμανία και οι συν αυτώ χώρες, την χρήση ενός τόσα χρόνια πολυσυζητημένου 'εργαλείου' νομισματικής πολιτικής, του ευρωομολόγου, είναι ιδιαίτερα δύσκολο καθόσον οι πιθανότητες να αποδεχθούν οι κάτοικοι του ευρωπαϊκού Βορρά την 'χρηματοδότηση' των ελλειμάτων του άσωτου Νότου μοιάζουν με τοπίο στην ομίχλη. Βέβαια, υπάρχει και η άποψη ότι η διευθύντρια της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, **Christine Lagarde**, δείχνει μεγάλη ζέση για την προώθηση των 'πράσινων' ομολόγων με τα οποία θα μπορούν να χρηματοδοτούνται οι επιχειρήσεις εκείνες με συνεισφορά στο carbon-neutral project του 2050, προκειμένου δελεάσει διαπραγματευτικά τους Γερμανούς να αποδεχθούν στο τέλος την έκδοση ενός κοινού ομολογιακού χρεογράφου. Παραβλέποντας το εάν και κατά πόσο προβλέπεται από το καταστατικό της Κ. Τράπεζας να περιλαμβάνει στην ατζέντα του, πέρα από θέματα νομισματικής πολιτικής και ελέγχου το πληθωρισμού, και θέματα όπως αυτό της κλιματικής αλλαγής,[446] δείχνει ότι μια τέτοια περίπτωση, θα ήταν ***fait accompli*** ώστε να μπορέσει στην συνέχεια η Christine Lagarde να προχωρήσει στην αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους των χωρών της ευρωζώνης.[447]

[445]https://www.euronews.com/2020/01/14/eu-commission-to-unveil-green-deal-to-make-europe-the-first-climate-neutral-continent
[446] https://www.europeanceo.com/finance/who-pays-for-the-green-deal/
[447] https://www.armstrongeconomics.com/history/europes-economic-history/legarde-green-bonds/

ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ – ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Το μοντέλο του καπιταλισμού που συνυπήρξε με την Βιομηχανική Επανάσταση τον 19ο αιώνα και στήριξε την παραγωγική οικονομία δίνοντας έμφαση στην ένταση της ανθρώπινης εργασίας και του παραγωγικού κεφαλαίου διαφαίνεται ότι ολοκληρώνεται μετά από ένα ιστορικό κύκλο 180-200 ετών. Τα αδιέξοδα της παγκόσμιας οικονομίας τα οποία επιμένουν με ένταση από το 2007 και δυσδιάκριτα μέχρι σήμερα τα σημάδια ουσιαστικής και βιώσιμης ανάκαμψης, έχουν οδηγήσει κυβερνήσεις και ηγέτες σε απόγνωση. Τα διάφορα συστήματα εξουσίας προσπαθούν να αλλάξουν το αποτέλεσμα διατηρώντας το ίδιο μείγμα πολιτικής με τα ίδια δεδομένα. Ως αποτέλεσμα είναι η επανάληψη των ίδιων λαθών να μην αλλάζει την κατεύθυνση της Οικονομίας. Η Οικονομία, αναπόδραστα αλλάζει με την περιοδικότητα που καθορίζεται από την κυκλικότητα που ενυπάρχει σε κάθε κοσμικό φαινόμενο. Η ανθρώπινη παρέμβαση το μόνο που καταφέρνει με την εφαρμογή διαφορετικών δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών είναι να προσθέτει περισσότερο ‘θόρυβο’ στο σύστημα και να ‘ενισχύει’ περαιτέρω ή να μειώνει κατά τι το εύρος του ‘κύματος’. Καμιά πολιτική, κανένα ιδεολογικό μανιφέστο, κανένας -ισμος δεν μπορεί να αποτρέψει την Οικονομία από την ύφεση και στην συνέχεια την ανάκαμψη.

Η πανδημία του Covid-19 είναι μια καταρχήν πολιτική πανδημία όπως άλλωστε και η ονομαζόμενη κλιματική αλλαγή. Αυτό που απεργάζονται οι διάφορες εθνικές και διεθνείς ελίτ είναι η εξαιρετική συγκυρία του κορωναϊού να χρησιμοποιηθεί σαν ένα καθολικό Great Reset επιλέγοντας την βίαιη μετάλλαξη της Οικονομίας σε μια *New Green Deal*. Όλα τα αδιέξοδα, θεωρούν ότι μπορούν να επιλυθούν με το να ΄διαφοροποιηθεί το προϊόν’ και οι ‘κουρασμένες’ αγορές να μπορέσουν εκ νέου να δαπανήσουν. Πως να δαπανήσουν; Αυξάνοντας το διαθέσιμο εισόδημα όχι από παραγωγική εργασία αλλά αφενός από ανακατανομή του πλούτου με την υπερφορολόγηση των πλουσίων και αφετέρου από την χωρίς φειδώ ‘εκτύπωση’ χρήματος είτε με περαιτέρω επιβάρυνση του δημόσιου χρέους είτε με το πολύ ‘απλοϊκό’ *helicopter money drop*.

Μια τέτοια μετάλλαξη που δεν καθορίζεται από τους υγιείς κανόνες της 'ελεύθερης αγοράς' αλλά ακόμη και από αυτά που πιστεύαμε μέχρι σήμερα για το τι είναι ο Καπιταλισμός, απαιτεί την επιβολή και μάλιστα με ένα αυστηρά κεντρικά σχεδιασμένο πολιτικών εξασφαλίζοντας την ηπιότερη δυνατή μετάβαση χωρίς κοινωνικές αντιδράσεις και θερμές συγκρούσεις. Το κλίμα και η υγεία χρησιμοποιούνται με τέτοιο τρόπο ώστε να χειραγωγηθούν οι μάζες και να πεισθούν ότι όλα αυτά που πρόκειται να γίνουν στο άμεσο μέλλον είναι για το δικό τους καλό και μάλιστα για την ίδια την ζωή τους. Η ανάλυση των οικονομικών κύκλων ιδωμένων συνδυαστικά μέσα στα πλαίσια της Ηρακλείτειας, της Αριστοτελικής και της Θουκυδίδειας Σκέψης, παρέχουν την ευκαιρία να σκιαγραφήσουμε, εφόσον είμαστε έτοιμοι να το κάνουμε, την πορεία της παγκόσμιας Οικονομίας στο άμεσο μέλλον και μάλιστα στα πλαίσια της παρούσας μονογραφίας, στην επόμενη 10ετία.

Ποτέ στην ιστορία δεν μεταβήκαμε από ένα ιστορικό-οικονομικό κύκλο σε ένα άλλο χωρίς να έχει προηγηθεί ένα καθολικό *crash and burn*. Το ίδιο, θα επαναληφθεί και αυτή την φορά αλλάζοντας μόνο την μορφή των πραγμάτων. Οι τρείς οικονομικοί κύκλοι των 180, 60 και 20 ετών του μοντέλου μας, υπογραμμίζουν ότι υπάρχει μπροστά μας μια δύσκολη 10ετία ενός νέου ξεκινήματος στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό, παραγωγικό και εμπορικό σύστημα με μια ακόμη πιο δύσκολη αρχική περίοδο που θα διαρκέσει πιθανόν μέχρι το 2025-26. Η ανάκαμψη, θα ακολουθήσει μια μακρά περίοδο διακυμάνσεων του παγκόσμιου προϊόντος και δεν προβλέπεται να βιώσουμε μια ουσιαστική ανάπτυξη πριν το τέλος του 2060-70. Η 10ετία που ξεδιπλώνεται μπροστά μας θα έχει τον έντονο συγκρουσιακό χαρακτήρα αφενός κοινωνιών και καθεστώτων και αφετέρου την αναπόφευκτη ανακατανομή ισχύος από τον κινεζικό αναθεωρητισμό ο οποίος αμφισβητεί πλέον ανοιχτά την αμερικανική πλανητική κυριαρχία. Τα πρώτα 5-6 χρόνια, εάν συνταχθούμε και με τις επερχόμενες αλλαγές στο γήινο κλίμα οι οποίες υπολογίζεται να προκύψουν όχι από την ανθρώπινη δραστηριότητα αλλά από την ηλιακή, θα είναι τα πλέον δύσκολα της 10ετίας 2020-29 καθώς είναι πιθανόν τα κάθε είδους ακραία καιρικά φαινόμενα αυτό το διάστημα να αποτελέσουν τον καταλύτη για γεωπολιτικές εξελίξεις και αναθεωρητισμούς όσο η καλλιέργεια της γης δυσκολεύει και οι πλουτοπαραγωγικοί πόροι δεν καλύπτουν επαρκώς τις αυξημένες ανάγκες του πλανήτη.

Το θερμοδυναμικό σύστημα της Οικονομίας υπόκειται όπως και κάθε άλλο κλειστό θερμοδυναμικό σύστημα σε κυκλικότητα. Είμαστε σε μια εξαιρετικά σημαντική ιστορική περίοδο όπου η τάση αλλάζει γιατί πολύ απλά η εντροπία του συστήματος θα πρέπει να παραμείνει πάντα μικρότερη από την μέγιστη τιμή της. Ότι και να υποστηρίζουν πολιτικοί ηγέτες και αναλυτές για το οικονομικό ιδεώδες είναι μακράν λαθεμένο και πέραν κάθε πραγματικότητας. Τα πάντα γίνονται 'κατά Λόγον' και υπόκεινται σε προσωρινή φθορά προκειμένου εξασφαλίσουν την αφθαρσία τους στο διηνεκές. Όταν καταλάβουμε ότι και τα οικονομικά πράγματα διέπονται από μια αέναη περιοδικότητα, κόρου – λιμού, τότε θα πάψουμε να εμπιστευόμαστε όλους αυτούς που ζητούν από εμάς να ακολουθήσουμε τα 'αλτρουιστικά' οράματα τους προκειμένου να μας σώσουν χωρίς ποτέ όμως να μπουν στον κόπο έστω και να μας ρωτήσουν.

Όσο η ανθρώπινη φύση παραμένει αναλλοίωτη, η Οικονομία θα φέρεται μεταξύ δύο ακραίων σημείων, της έλλειψης και της υπερβολής. Η πορεία της θα είναι ταυτόχρονα ευθύγραμμη αλλά και κυκλική όπως κάθε μορφή ζωής που πορεύεται κατά πορεία ελικοειδή με κίνηση μεταβατική και κυκλική. Ότι και να εφαρμόσουμε στο ανθρώπινο επίπεδο, η κυκλική εναλλαγή της ανάκαμψης, της ανάπτυξης, της ύφεσης και της κατάρρευσης, θα συμβαίνει αενάως σε πείσμα κάθε είδους εξουσίας επειδή καμιά από αυτές τις επιμέρους φάσεις του οικονομικού κύκλου δεν μπορεί να αυξηθεί κάπου χωρίς να φθαρεί μια άλλη φάση κάπου αλλού. Αυτό υπαινίχθηκε και ο Adam Smith με το 'Αόρατο Χέρι' του, αυτό παραδέχθηκε και ο John Maynard Keynes λίγο πριν το τέλος της ζωής του.

Ο Νόμος των αντιθέτων ως έκφραση αιώνιας σύγκρουσης και πολέμου εξασφαλίζει την συνέχεια το κόσμου. Το ίδιο και την Οικονομία.

ΑΘΡΟΓΡΑΦΙΑ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- Lorenz, Edward N. (March 1963), *"Deterministic Nonperiodic Flow"*, Journal of the Atmospheric Sciences, 20 (2): 130–141.
- https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020
- https://blogs.imf.org/2020/04/04/global-uncertainty-related-to-coronavirus-at-record-high/#post/0
- https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/weo-april-2020
- https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2339
- https://www.oecd.org/sdd/leading-indicators/composite-leading-indicators-cli-oecd-april-2020.htm
- https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/monetary-policy-report/2020/may/monetary-policy-report-may-2020
- https://www.zerohedge.com/economics/unintended-consequences-feds-record-liquidity-flood-has-broken-europes-funding-markets?fbclid=IwAR0PX3G5BHKxkGvNSzsGZm-eAYrc14b_D418x_WOMSV21G3ndq7B6544fbY
- https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-19/distressed-debt-in-u-s-doubles-to-500-billion-in-two-weeks
- https://markets.businessinsider.com/news/stocks/fed-announces-unlimited-bond-buying-credit-programs-qe-economy-coronavirus-2020-3-1029022639
- https://www.zerohedge.com/markets/bond-market-tears-two-distressed-debt-cratering-fed-buying-investment-grade-sends-lqd-nav
- https://www.reuters.com/article/us-eurozone-ecb-qe/the-life-and-times-of-ecb-quantitative-easing-2015-18-idUSKBN1OB1SM
- https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.pr200422_1~95e0f62a2b.en.html
- https://d33wjekvz3zs1a.cloudfront.net/w-content/uploads/2019/04/BoJ-Statement-4-24-2019.pdf
- https://www.armstrongeconomics.com/world-news/central-banks/bank-of-japan-the-bond-crisis/?fbclid=IwAR21L8TqmD0DtIDaHjzat9ofJgenD8eNrSk6gjms9St6aJgbvMfvLjbRQrs
- https://www.zerohedge.com/markets/history-biggest-bailouts-history?fbclid=IwAR1Q34_4BdkfLWw2j8Z0ye4O0U3HwkIFJzIf77xBsWo4RqwC-OZDBb4V3ok
- https://qz.com/1838420/largest-us-banks-quintuple-loan-loss-provisions/
- https://www.wsj.com/articles/hsbcs-loan-losses-hint-at-tougher-times-for-banks-11588090776

- https://www.visualcapitalist.com/subzero-oil-price-crash-covid-19/
- https://www.iea.org/reports/oil-market-report-april-2020
- https://www.rystadenergy.com/newsevents/news/press-releases/historys-largest-oil-glut-months-away-from-topping-world-storage-while-tanker-freight-rates-explode/
- https://www.reuters.com/article/us-global-oil-tankers-storage/crude-oil-held-in-sea-storage-hits-new-record-at-160-million-bbls-sources-idUSKBN21Z2A2
- https://www.investors.com/etfs-and-funds/sectors/sp500-how-much-every-american-lost-in-the-coronavirus-stock-market-drop/
- https://www.zerohedge.com/personal-finance/covid-america-73400-dead-33-million-jobless-stocks-soaring?fbclid=IwAR09jgQfRten7LQH4EjbwjtgwR9NLPv71jl1IvWyCFQrrFkN5wR8v8sHZPg
- https://www.theepochtimes.com/usda-food-stamp-benefits-up-40-percent_3322954.html
- https://www.zerohedge.com/markets/tragic-record-first-time-ever-more-half-us-population-not-working
- https://mises.org/power-market/paycheck-protection-program-paying-people-not-work
- https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-06/air-travel-poised-for-worst-year-on-record-amid-virus-outbreak
- https://www.reuters.com/article/us-health-corona-virus-jet-fuel/jet-fuel-woes-set-to-linger-as-coronavirus-sickens-global-aviation-idUSKBN20Q148
- https://www.bloomberg.com/news/features/2020-04-24/coronavirus-travel-covid-19-will-change-airlines-and-how-we-fly
- https://www.businessinsider.com/coronavirus-airlines-that-failed-bankrupt-covid19-pandemic-2020-3?fbclid=IwAR24B8NDljBHzF0afUZkyik7xb498dl_BgUw1I0xaL6ldcwqL72ViTgENBs
- https://www.reuters.com/article/us-lufthansa-germany-bailout/lufthansa-seeks-9-billion-euro-bailout-amid-political-discussions-idUSKBN22J24U
- https://www.ccn.com/oil-price-collapse-destroys-boeings-biggest-737-max-selling-point/?fbclid=IwAR2OYGhaVeKqjF9-A18_8cToBa2LvSShSXXE1d2Ey-umo32a4UUgGHGGLV4
- https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-airbus/airbus-warns-staff-on-jobs-with-its-survival-at-stake-idUSKCN2280S3?fbclid=IwAR3IaXgbjf8eWnUMw3Id-OqRS6VczZbmPrF5hy0HUkTa0AZhqNvbFNQinX4
- https://www.markiteconomics.com/Public/Home/PressRelease/63cdd746043d4473bd49c2730287049a
- https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/business-and-consumer-surveys/latest-business-and-consumer-surveys_en
- https://www.nytimes.com/2019/11/04/climate/trump-paris-agreement-climate.html
- https://www.nrdc.org/stories/paris-climate-agreement-everything-you-need-know

- https://ec.europa.eu/clima/policies/international/negotiations/paris_en
- https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/quarterly-bulletin/2014/money-in-the-modern-economy-an-introduction.pdf?
- https://mises.org/library/our-money-based-debt
- https://www.bankofengland.co.uk/monetary-policy/quantitative-easing
- https://www.businessinsider.com/modern-monetary-theory-mmt-explained-aoc-2019-3
- https://www.bis.org/publ/otc_hy1911.htm
- https://blogs.imf.org/2019/12/17/new-data-on-world-debt-a-dive-into-country-numbers/
- https://www.ft.com/content/4fd6f037-ac00-4cb6-9d1e-42283fc4ca31
- https://ftalphaville.ft.com/2020/04/30/1588242152000/To-save-the-eurozone--the-ECB-must-turn-back-time-/
- https://www.forexlive.com/centralbank/!/feds-bullard-sees-potential-to-be-closer-to-normal-by-q4-20200520
- https://www.nber.org/cycles.html
- https://www.bankofengland.co.uk/monetary-policy/quantitative-easing
- https://www.aier.org/article/japans-three-decades-of-depressive-stimulus-schemes/
- https://mises.org/library/our-money-based-debt
- https://talkmarkets.com/content/stocks--equities/the-biggest-drops-in-the-history-of-the-dow-jones-industrial-average?post=262870&page=3
- Partnoy, Frank, *'Infectious Greed: How Deceit and Risk Corrupted the Financial Markets'*, 2003, Macmillan, ISBN 978-0-8050-7510-6.
- https://www.armstrongeconomics.com/products_services/products/the-repo-crisis/
- https://www.weforum.org/reports/covid-19-risks-outlook-a-preliminary-mapping-and-its-implications
- http://www3.weforum.org/docs/WEF_Challenges_and_Opportunities_Post_COVID_19.pdf
- Allison, Graham, *Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?* Houghton Mifflin Harcourt, 2017.
- http://www.koreatimes.co.kr/www/opinon/2020/05/197_290016.html
- https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3085321/destined-conflict-xi-jinping-donald-trump-and-thucydides-trap
- Holger H. Herwig, *The Failure of German Sea Power, 1914-1945: Mahan, Tirpitz, and Raeder Reconsidered*, The International History Review, Vol. 10, No. 1 (Feb 1988), pp. 68-105
- The Geographical Pivot of History (The Internet Archive version) *The Geographical Journal*, April 1904.
- Sloan, Geoffrey R., *Geopolitics in United States Strategic Policy,* 1890–1987, Harvester Wheatsheaf, 1988, pp. 16–19. ISBN 9780745004181.

- https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2020/05/mcmaster-china-strategy/609088/
- https://www.globaltimes.cn/content/1189474.shtml
- https://nationalinterest.org/blog/buzz/hong-kong-giving-away-free-money-128397
- https://foreignpolicy.com/2020/05/15/chinas-provocations-around-taiwan-arent-a-crisis/
- https://timesofindia.indiatimes.com/india/chinese-troops-resort-to-aggressive-posturing-in-ladakh-north-sikkim-sources/articleshow/75831131.cms
- https://thediplomat.com/2020/05/japan-protests-china-coast-guard-harassment-of-fishing-vessel-near-senkaku-islands/
- http://thesaker.is/china-one-country-two-sessions-three-threats/
- https://www.npr.org/2011/01/17/132942244/ikes-warning-of-military-expansion-50-years-later
- https://www.washingtonpost.com/politics/2019/06/26/eisenhower-called-it-military-industrial-complex-its-vastly-bigger-now/
- Ben Baack and Edward Ray, The Political Economy of the Origins of the Military-Industrial Complex in the United States, *The Journal of Economic History,* Vol. 45, No. 2, The Tasks of Economic History (June 1985), pp. 369-375
- https://www.economist.com/leaders/2020/05/21/countries-should-seize-the-moment-to-flatten-the-climate-curve
- https://en.wikipedia.org/wiki/Flattening_the_curve
- https://www.marketwatch.com/story/pelosi-calls-ocasio-cortezs-new-deal-climate-plan-a-green-dream-2019-02-07
- https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-02-25/group-sees-ocasio-cortez-s-green-new-deal-costing-93-trillion
- https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement
- https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
- https://www.bbc.com/news/world-us-canada-50297029
- https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-11-24/can-the-fed-fight-inequality-kashkari-says-yes-hires-an-ally
- https://www.ft.com/content/60d9832c-fa3f-11e9-a354-36acbbb0d9b6
- https://www.euronews.com/2019/11/28/bojs-kuroda-offers-endorsement-to-more-fiscal-spending
- https://www.ngfs.net/en
- https://www.bankofengland.co.uk/quarterly-bulletin/2017/q2/the-banks-response-to-climate-change
- https://www.bankofengland.co.uk/report/2019/future-of-finance
- https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.pr200318_1~3949d6f266.en.html

- https://www.euractiv.com/section/energy-environment/opinion/climate-change-in-the-time-of-coronavirus-how-we-can-green-the-ecb/
- https://www.aa.com.tr/en/economy/imf-calls-on-world-to-make-green-recovery-from-covid-19/1823708
- https://www.imf.org/en/Topics/Environment/climate-mitigation.
- https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2019/12/natures-solution-to-climate-change-chami.htm
- https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2019/05/01/Fiscal-Policies-for-Paris-Climate-Strategies-from-Principle-to-Practice-46826
- https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/09/11/Carbon-Taxation-for-International-Maritime-Fuels-Assessing-the-Options-46193
- https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/08/30/Mitigation-Policies-for-the-Paris-Agreement-An-Assessment-for-G20-Countries-46179
- https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/11/16/How-Should-Shale-Gas-Extraction-Be-Taxed-45410
- https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2017/05/03/Reforming-Energy-Policy-in-India-Assessing-the-Options-44853
- https://www.bis.org/publ/othp31.htm
- https://www.technocracy.news/2019/11/29/?print=print-search
- Συνέντευξη του John Mearsheimer με θέμα *'Power as the Currency of International Relations, Discipling US Foreign Policy, and Being as Independent Variable'*, http://www.theory-talks.org/search?q=John+Mearsheimer 24 June 2012
- https://www.armstrongeconomics.com/world-news/war/hong-kong-the-matchstick-to-war/
- 'Ενδιάμεση Περιοχή'- Τριμηνιαίο Περιοδικό Γεωπολιτικής του Δημήτρη Κιτσίκη http://www.intermediateregion.com/
- Κιτσίκης Δημήτρης, 'Συγκριτική Ιστορία Ελλάδος-Κίνας από την Αρχαιότητα Μέχρι Σήμερα', Εκδόσεις Ηρόδοτος, Δεκ 2007, ISNB 9789608256651
- Alessandro Beber, Michael W. Brandt, Kenneth A. Kavajecz, *Flight-to-Quality or Flight-to-Liquidity? Evidence From the Euro-Area Bond Market,* NBER Working Paper No. 12376, Issued in July 2006, https://www.nber.org/papers/w12376
- https://markets.businessinsider.com/news/stocks/negative-interest-rates-possible-bank-of-england-says-020-5-1029222740
- https://www.businessinsider.com/trump-blames-china-covid-19-but-mimics-its-authoritarian-behavior-2020-5
- Oxford Analytica Daily Brief, COVID-19 heightens US-China rivalry in South-east Asia Tuesday, May 12, 2020 https://dailybrief.oxan.com/Analysis/DB252537/COVID-19-heightens-US-China-rivalry-in-South-east-Asia

- https://www.piie.com/blogs/trade-investment-policy-watch/trump-trade-war-china-date-guide
- https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-who-us-coronavirus-funding-china-us-death-toll-cases-a9521306.html
- https://carnegieendowment.org/2020/04/27/pandemic-response-reflects-unlearned-lessons-of-u.s.-china-trade-war-pub-81651
- https://dailyreckoning.com/is-war-next-2/
- Robert Spalding**,** *'Stealth War: How China Took Over While America's Elite Slept'***,** October 2019**,** Portfolio**,** ISBN-10: 0593084349
- https://www.wsj.com/articles/the-blue-state-lockdown-blues-11590446582
- https://www.breitbart.com/politics/2020/05/24/poll-up-94-percent-want-economic-nationalist-agenda/
- https://www.zerohedge.com/political/unprecedented-move-twitter-tags-two-trump-tweets-misinformation
- P. H. Gleick et al. *Climate Change and the Integrity of Science,* Science 07 May 2010: Vol. 328, Issue 5979, pp. 689-690 DOI: 10.1126/science.328.5979.689
- https://wattsupwiththat.com/2017/12/15/the-polar-bear-gate-saga-how-a-picture-is-worth-a-thousand-lies-paul-nicklen-and-michael-mann-vs-susan-crockford/
- Smith, Bruce L. Propaganda, Encyclopedia Britannica, retrieved 23 November 2019
- Clow, Kenneth E.; Baack, Donald (2007). *Integrated Advertising, Promotion, and Marketing Communications* 3rd edition, Pearson Education, ISBN 0-13-186622-2.
- *«Paris Agreement»*. United Nations Treaty Collection. 8 July 2016. Registration 04 November 2016, https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&lang=_en&clang=_en, Retrieved 25/11/2019.
- https://eu.usatoday.com/story/news/politics/onpolitics/2019/01/22/ocasio-cortez-climate-change-alarm/2642481002
- https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-02-25/group-sees-ocasio-cortez-s-green-new-deal-costing-93-trillion
- IWS **–** *The Information Warfare Site, 'Psychological Operations'***,** Air-Force Doctrine Document 2-5.3, 27 August 1999
- IWS – The Information Warfare Site, *'Doctrine for Joint Psychological Operations'*, Joint Pub 3-53, 10 July 1996
- John Cook et al., *Quantifying the consensus on anthropogenic global warming in the scientific literature*, Environmental Research Letters**,** Volume 8**,** Number 2**,** Published 15 May 2013 • 2013 IOP Publishing Ltd
- https://mises.org/wire/bogus-consensus-argument-climate-change

- *Steve Goreham, The Mad, Mad, Mad World of Climatism: Mankind and Climate Change Mania*, New Lenox Books; 2nd ed. edition (August 31, 2012)
- Enzo Traverso, *The New Faces of Fascism – Populism and the Far Right*, Verso, London, 2019 (translation by David Broder)
- https://www.vox.com/2019/11/12/20959293/bernie-sanders-climate-lawsuit-exxon-juliana-sinnok?fbclid=IwAR3sz6LC4Jugt8K2DZkXjv70TZRvG0w7C2kwUF-yZL_aZGQqPA4ewndcC4E
- https://www.vox.com/2019/2/23/18234721/childrens-climate-lawsuit-juliana-injunction
- https://en.wikiquote.org/wiki/George_Orwell, quotes by George Orwell, retrieved 29 November 2019
- https://wattsupwiththat.com/2019/11/28/michael-shellenberger-apocalypse-cancelled/
- https://eu.usatoday.com/story/news/politics/onpolitics/2019/01/22/ocasio-cortez-climate-change-alarm/2642481002/
- Greta Thunberg, *No One Is Too Small to Make a Difference*, Paperback, Penguin Books Ltd (2019)
- https://www.project-syndicate.org/commentary/climate-strikes-un-conference-madrid-by-greta-thunberg-et-al-2019-11
- Drieu Godefridi, *The Green Reich: Global Warming to the Green Tyranny*, Kindle Edition, Texquis, October 2019
- Ernst Lehmann, *Biologischer Wille. Wege und Ziele biologischer Arbeit im neuen Reich,* München, 1934, pp. 10–11 cited at Janet Biehl, Peter Staudenmaier, *Ecofascism: Lessons from the German Experience*, 1996 retrieved on 22 December 2010 from http://www.spunk.org
- https://www.libertynation.com/ecofascism-the-climate-debate-turns-violent/
- https://wattsupwiththat.com/2019/11/24/fabulous-lectures-in-holland-done-munich-conference-forced-to-relocate/
- https://electroverse.net/former-ipcc-scientist-attacks-new-climate-change-report/
- http://content.usatoday.com/communities/ondeadline/post/2009/12/gore-new-study-sees-nearly-ice-free-arctic-summer-ice-cap-as-early-as-2014/1#.XfNg3OgzZPb
- https://www.heartland.org/_template-assets/documents/Books/Why%20Scientists%20Disagree%20Second%20Edition%20with%20covers.pdf
- https://archive.ipcc.ch/publications_and_data/publications_ipcc_first_assessment_1990_wg1.shtml
- https://archive.ipcc.ch/ipccreports/far/wg_I/ipcc_far_wg_I_chapter_07.pdf
- https://realclimatescience.com/arctic-sea-ice-unchanged-from-60-years-ago/

- MacCracken, M C, and Luther, F M. *Projecting the climatic effects of increasing carbon dioxide*. United States: N. p., 1985. Web. doi:10.2172/5885458, p.p.151-152
- *President of the Royal Society, London, to the Admiralty, 20th November 1817, Minutes of Council, Volume 8. pp.149-153, Royal Society, London. 20th November 1817.* http://www.john-daly.com/polar/arctic.htm
- https://earthobservatory.nasa.gov/glossary/l/n
- https://scied.ucar.edu/shortcontent/mount-tambora-and-year-without-summer
- William and Nicholas Klingaman, *The Year Without Summer: 1816 and the Volcano That Darkened the World and Changed History*, March 2014**,** St. Martin's Griffin, ISBN: 978-1250042750
- https://www.standard.co.uk/news/world/volcanic-eruption-helped-win-battle-of-waterloo-scientists-claim-a3918126.html
- https://en.wikipedia.org/wiki/Roald_Amundsen
- https://en.wikipedia.org/wiki/Northern_Sea_Route
- Maurice Ewing, William L. Donn, *A Theory of Ice Ages***,** Science 15 Jun 1956**,** Vol. 123, Issue 3207, pp. 1061-1066**,** DOI: 10.1126/science.123.3207.1061
- https://www.armstrongeconomics.com/world-news/climate/how-why-ice-ages-are-created/
- Susan J. Crockford, *The Polar Bear Catastrophe That Never Happened*, Global Warming Policy Foundation, March 2019
- https://judithcurry.com/2019/12/14/the-toxic-rhetoric-of-climate-change/
- Sabatino Sofia et al., *From Solar Dynamo to Terrestrial Climate: Fluctuations in the energy produced by the sun may help to explain short-term changes in the earth's climate***,** American Scientist, Vol. 73, No. 4 (July-August 1985), pp. 326-333, https://www.jstor.org/stable/27853319
- https://realclimatescience.com/2015/10/1967-national-geographic-solar-cycles-control-climate/
- https://realclimatescience.com/2019/01/national-geographic-1967-solar-activity-controls-glaciers/
- https://realclimatescience.com/2019/01/national-geographic-1967-solar-activity-controls-glaciers/
- https://www.cfact.org/2019/11/01/climategate-ten-years-later/ Climategate: Ten years later
- https://journal-neo.org/2018/10/16/the-dark-story-behind-global-warming-aka-climate-change/
- https://www.libertynation.com/an-inconvenient-truth-for-al-gore-the-ice-is-still-there/
- https://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Wegman#cite_note-Powell2013-8 , retrieved 05/11/2019
- https://en.wikipedia.org/wiki/North_Report, retrieved on 05/11/2019

- https://wattsupwiththat.com/2018/04/23/flashback-twenty-years-ago-today-the-infamous-hockey-stick-was-published-in-nature/
- https://www.heartland.org/news-opinion/news/how-al-gore-built-the-global-warming-fraud
- Mihkel Mathiesen, *Global Warming in a Politically Correct Climate: How Truth Became Controversial*, iUniverse (2004), ISBN-10: 0595297978
- https://www.forbes.com/sites/ralphbenko/2014/06/09/threatened-global-catastrophes-keeping-you-up-at-night-rest-easy/#24b982c04aa3
- (https://www.washingtonexaminer.com/news/rahm-emanuel-reprises-never-let-a-crisis-go-to-waste-catchphrase-amid-coronavirus-pandemic)
- https://www.forbes.com/sites/tilakdoshi/2020/06/09/remaking-post-covid-19-western-capitalism--lessons-for-the-east/#532ae2633070
- https://quoteinvestigator.com/2014/05/09/urgent/Από τον λόγο του Αμερικανού Προέδρου Dwight Eisenhower στην δεύτερη Ολομέλεια του World Council of Churches στο North-Western University το 1954.
- https://www.forbes.com/sites/davekeating/2019/11/28/eu-parliament-declares-climate-emergency/#a6135b13dce6
- https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/leaked-brussels-draft-proposal-for-a-european-green-deal/
- https://wattsupwiththat.com/2019/12/03/democrats-fly-to-madrid-to-conceal-paris-agreements-colossal-failure-from-americans/
- https://www.speaker.gov/newsroom/12319-1
- https://phys.org/news/2019-12-china-coal-trims-energy.html
- https://www.speaker.gov/newsroom/12319-1
- https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-11-20/china-set-for-massive-coal-expansion-in-threat-to-climate-goals
- https://phys.org/news/2019-12-china-coal-trims-energy.html
- https://www.eia.gov/outlooks/ieo/pdf/ieo2019.pdf
- https://www.thegwpf.com/booming-southeast-asias-dirty-secret-booming-coal/
- http://esi.nus.edu.sg/docs/default-source/doc/china-indonesia-coal-relationship--a-new-phase-under-the-belt-road-ini-.pdf
- Benjamin Zycher, *The Green New Deal Economics and Policy Analytics*, American Enterprise Institute, Washington DC, April 2019, retrieved on 06 December 2019 at https://www.aei.org/wp-content/uploads/2019/04/RPT-The-Green-New-Deal-5.5x8.5-FINAL.pdf
- https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2214

- https://humanevents.com/2019/12/02/principled-inaction-in-the-face-of-climate-change-extremism/?fbclid=IwAR2nocbtWaRWRK_JBB4m1GDaQRTqR_NXOcbNHNGsfs-vCev0VT_f7Dn6JY0
- Janet Biehl, Peter Staudenmaier, Eco-fascism: Lessons from the German Experience, 1996, retrieved on 22 December 2010 from www.spunk.org
- https://wattsupwiththat.com/2019/11/15/an-analysis-of-the-11000-micky-mouse-climate-scientists/
- William J Ripple et al., *World Scientists' Warning of a Climate Emergency*, *BioScience,* 05 November 2019, https://doi.org/10.1093/biosci/biz088
- https://www.bbc.com/news/science-environment-50302392
- https://www.abc.net.au/news/2019-12-03/climate-change-international-security-risk/11714284
- Παναγιώτης Ήφαιστος, *'Κοσμοθεωρία των Εθνών – Συγκρότηση και Συγκράτηση των Κρατών της Ευρώπης και του Κόσμου*', Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2009
- John J. Mearsheimer, *The False Promise of International Institutions*, International Security, Vol. 19, No. 3 (Winter, 1994-1995), pp. 5-49 Published by: The MIT Press Stable URL: http://www.jstor.org/stable/2539078
- https://www.project-syndicate.org/commentary/climate-strikes-un-conference-madrid-by-greta-thunberg-et-al-2019-11
- https://news.un.org/en/story/2019/12/1052491
- https://www.un.org/sg/en/content/sg/personnel-appointments/2019-12-01/secretary-general-appoints-mark-joseph-carney-of-canada-his-special-envoy-climate-action-and-finance
- https://www.thegwpf.com/current-costs-of-british-renewables-subsidies-per-household/
- https://www.theregister.com/2011/11/23/google_ditches_rec_project/
- http://www.columbia.edu/~jeh1/
- https://www.theregister.com/2014/11/21/renewable_energy_simply_wont_work_google__renewables_engineers/
- https://spectrum.ieee.org/energy/renewables/what-it-would-really-take-to-reverse-climate-change
- https://eu.usatoday.com/story/news/politics/onpolitics/2019/01/22/ocasio-cortez-climate-change-alarm/2642481002
- https://www.bbc.com/news/science-environment-50302392
- https://www.forbes.com/sites/larrybell/2013/02/05/in-their-own-words-climate-alarmists-debunk-their-science/#2c951aea68a3
- https://www.investors.com/politics/editorials/climate-change-scare-tool-to-destroy-capitalism/

- https://solarsystem.nasa.gov/solar-system/sun/in-depth/
- https://www.nasa.gov/sun
- https://science.nasa.gov/science-news/science-at-nasa/2013/08jan_sunclimate/
- https://www.nap.edu/catalog/13519/the-effects-of-solar-variability-on-earths-climate-a-workshop National Research Council. 2012. *The Effects of Solar Variability on Earth's Climate: A Workshop Report*. Washington, DC: The National Academies Press. https://doi.org/10.17226/13519.
- https://wattsupwiththat.com/2009/09/10/svensmark-global-warming-stopped-and-a-cooling-is-beginning-enjoy-global-warming-while-it-lasts/ όπως μεταφράσθηκε από την πρωτότυπη συνέντευξη του καθηγητή Henrik Svensmark της 9ης Σεπτεμβρίου 2009 στην δανέζικη εφημερίδα Jyllands-Posten.
- https://judithcurry.com/2013/10/01/ipcc-solar-variations-dont-matter/?fbclid=IwAR1JLnwgifTBST8DRu_yUzsjaG33wv3hMB5g4DXJMTrnrets_yMkIr0Fa0A
- *Fritz Vahrenholt, Sebastian Lüning The Neglected Sun: How the Sun Precludes Climate Catastrophe* (Independent Minds) Paperback – September 2013, Stacey International; Reprint edition ISBN-13: 978-1909022249
- http://bishophill.squarespace.com/blog/2013/9/30/the-neglected-sun.html
- https://www.thegwpf.com/understanding-climate-cycles-or-how-to-avoid-climate-panics/
- https://home.cern/science/experiments/cloud
- https://www.cpc.ncep.noaa.gov/products/analysis_monitoring/lanina/enso_evolution-status-fcsts-web.pdf
- https://time.com/4308518/climate-change-settled-science/
- https://www.esrl.noaa.gov/gmd/ccgg/covid2.html?fbclid=IwAR28WeTPiTz0WluDH01KpGlXNzR1p2RLa_e8o5rkEgnEqadv64KNWdjrgQ0
- https://www.armstrongeconomics.com/world-news/sovereign-debt-crisis/world-economy-preparing-for-collapse/
- ICOS – Integrated Carbon Observation System, May 13 2020, *Clear evidence of reduction in urban CO2 emissions as a result of COVID-19 lockdown across Europe* by Dario Papal et al. file:///C:/Users/user/Downloads/20200513_Clear%20evidence%20of%20reduction%20in%20urban%20CO2%20emissions%20as%20a%20result%20of%20COVID_FullStudy.pdf
- https://www.icos-cp.eu/event/917
- https://www.eia.gov/outlooks/steo/
- http://www.drroyspencer.com/2020/05/why-the-current-economic-slowdown-wont-show-up-in-the-atmospheric-co2-record/
- *Global Volcanism Program, 2020. Report on Turrialba (Costa Rica). In: Sennert, S K (ed.), Weekly Volcanic Activity Report, 8 July-14 July 2020. Smithsonian Institution and US Geological Survey.*https://volcano.si.edu/reports_weekly.cfm

- Taal, Philippines (2020 – 3 νεκροί), Whakaari/White Island, New Zealand (2019 – 21 νεκροί), Volcan de Fuego, Guatemala (2018 – 190 νεκροί) https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_volcanic_eruptions_by_death_toll
- Το έτος 1816 η έκρηξη του ηφαιστείου Mount Tambora στην Ινδονησία είναι γνωστό ως το έτος χωρίς καλοκαίρι καθόσον ήταν τέτοιας έκτασης που 'σκοτείνιασε' το βόρειο ημισφαίριο και άλλαξε την ιστορία του κόσμου William & Nicholas P. Klingaman**,** *The Year Without Summer: 1816 and the Volcano That Darkened the World and Changed History***,** March 2014**,** St. Martin's Griffin; First edition**,** ISBN-13: 978-1250042750
- Yndestad, Harald & Solheim, J.-E. (2016). The Influence of Solar System Oscillation on the Variability of the Total Solar Irradiance. New Astronomy. 51. 10.1016/j.newast.2016.08.020.
- Xu Huang et al. *Do trend extraction approaches affect causality detection in climate change studies?* Physica A: Statistical Mechanics and its Applications, Volume 469, 1 March 2017, Pages 604-624
- Tejedor, E. et al., Temperature variability in the Iberian Range since 1602 inferred from tree-ring records, Clim. Past, 13, 93–105, https://doi.org/10.5194/cp-13-93-2017, 2017.
- W. Deng et al., A comparison of the climates of the Medieval Climate Anomaly, Little Ice Age, and Current Warm Period reconstructed using coral records from the northern South China Sea, Volume122, Issue1, January 2017, Pages 264-275, https://doi.org/10.1002/2016JC012458
- Koutsodendris A. et al. *Climate variability in SE Europe since 1450 AD based on a varved sediment record from Etoliko Lagoon (Western Greece)* Quaternary Science Reviews, Volume 159, 1 March 2017, Pages 63-76, https://doi.org/10.1016/j.quascirev.2017.01.010
- Zawiska et al., *Climate variability and lake ecosystem responses in western Scandinavia (Norway) during the last Millennium*, (2016) Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology. 466. 10.1016/j.palaeo.2016.11.034.
- Jungjae Park, *Solar and tropical ocean forcing of late-Holocene climate change in coastal East Asia,* Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology, Volume 469, 1 March 2017, Pages 74-83 https://doi.org/10.1016/j.palaeo.2017.01.005
- Schwander Mikhaël et al., Influence of solar variability on the occurrence of Central European weather types from 1763 to 2009, Climate of the Past, 24 January 2017, doi:10.5194/cp-2017-8, 2017,
- Zielhofer Christoph et al., *Atlantic forcing of Western Mediterranean winter rain minima during the last 12,000 years,* Quaternary Science Reviews, Volume 157, 1 February 2017, Pages 29-51, https://doi.org/10.1016/j.quascirev.2016.11.037
- Urban, G., Migała, K. & Pawliczek, P. Sunshine duration and its variability in the main ridge of the Karkonosze Mountains in relation to with atmospheric circulation. Theor Appl Climatol 131, 1173–1189 (2018). https://doi.org/10.1007/s00704-017-2035-7

- Charvátová, Ivanka. (2000). *Can origin of the 2400-year cycle of solar activity be caused by solar inertial motion?* Annales Geophysicae. 18. 399-405. 10.1007/s005850050897.
- Wei Sun et al., *Contrast analysis between the trajectory of the planetary system and the periodicity of solar activity*, Annales Geophysicae, 35, 659–669, 2017 www.ann-geophys.net/35/659/2017/doi:10.5194/angeo-35-659-2017
- https://www.nasa.gov/feature/goddard/2020/new-sunspots-herald-increased-solar-activity-cycle-sdo
- John F.Simpson, *Solar activity as a triggering mechanism for earthquakes*, , Earth and Planetary Science Letters, Volume 3, 1967–1968, Pages 417-425, https://doi.org/10.1016/0012-821X(67)90071-4
- Dong R. Choi and Fumio Tsunoda, *Volcanic and Seismic Activities During the Solar Hibernation Periods,* New Concepts in Global Tectonics Newsletter, no. 61, December, 2011, http://users.neo.registeredsite.com/3/4/0/21850043/assets/qk-volc_and_solarlowcycle.pdf
- Tavares, M. and Azevedo, A. (2011) *Influences of Solar Cycles on Earthquakes*. Natural Science, 3, 436-443. doi: 10.4236/ns.2011.36060.
- Dong Choi and John L. Casey, *New Madrid Seismic Zone, central USA: The great 1811-12 earthquakes, their relationship to solar cycles, and tectonic settings,* The Global Climate Status Report (GCSR), Space and Science Research Corporation, (SSRC). http://users.neo.registeredsite.com/3/4/0/21850043/assets/newmadridchoi_and_casey.pdf
- Dong R. Choi et al. The January 2018 M7.5 offshore North Honduras earthquake: its possible energy link to the New Madrid Seismic Zone, Mississippi Valley New Concepts in Global Tectonics Journal, v.6, no. 1, March 2018. www.ncgtjournal.com
- Jain, R., Whether solar flares can trigger earthquakes? American Geophysical Union, Spring Meeting 2007, abstract id. IN33A-03, May 2007, https://ui.adsabs.harvard.edu/abs/2007AGUSMIN33A..03J/abstract
- Stothers, R.B., (1989) *Volcanic eruptions and solar activity*. *J. Geophys. Res.*, 94, 17371-17381, doi:10.1029/JB094iB12p17371.
- Michele Casati, *Significant statistically relationship between the great volcanic eruptions and the count of sunspots from 1610 to the present*, Geophysical Research Abstracts Vol. 16, EGU2014-1385-2, 2014 EGU General Assembly 2014
- Ebisuzaki et al., (2011), *Explosive volcanic eruptions triggered by cosmic rays: Volcano as a bubble chamber*, Gondwana Research. 19. 1054-1061. 10.1016/J.Gr.2010.11.004.
- Střeštik, Jaroslav, *Possible correlation between solar and volcanic activity in a long-term scale* International Solar Cycle Studies (ISCS) Symposium, 23 - 28 June 2003, Tatranská Lomnica, Slovak Republic. Ed.: A. Wilson. ESA SP-535, Noordwijk: ESA Publications Division, ISBN 92-9092-845-X, 2003, p. 393 – 396, 2003ESASP.535..393S
- https://www.northumbria.ac.uk/about-us/our-staff/z/professor-valentina-zharkova/

- https://electroverse.net/professor-valentina-zharkova-breaks-her-silence-and-confirms-super-grand-solar-minimum/
- Zharkova, Valentina & Shepherd, S.J. & Popova, E. & Zharkov, S., (2015), *Heartbeat of the Sun from Principal Component Analysis and prediction of solar activity on a millenium timescale*. Scientific Reports. 5. 10.1038/srep15689.
- Zharkova, Valentina & Shepherd, S. & Popova, E. & Zharkov, S., (2017), *Reinforcing a Double Dynamo Model with Solar-Terrestrial Activity in the Past Three Millennia,* Proceedings of the International Astronomical Union. 13. 10.1017/S1743921317010912.
- Zharkova, Valentina & Shepherd, S. & Zharkov, S. & Popova, E., (2019), *Oscillations of the baseline of solar magnetic field and solar irradiance on a millennial timescale,* Scientific Reports. 9. 9197. 10.1038/s41598-019-45584-3.
- Syun-Ichi Akasofu, On the recovery from the Little Ice Age, Natural Science, Vol.2, No.11, 1211-1224 (2010), http://dx.doi.org/10.4236/ns.2010.211149
- https://judithcurry.com/2020/02/13/plausible-scenarios-for-climate-change-2020-2050/#more-25721
- ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, , *Μετεωρολογικά 1 (Α΄, Β΄)*, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία «Οι Έλληνες», ΑΠΑΝΤΑ 13, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα, Ιανουάριος 1994 ISBN 960-352-224-4
- Ibid p. 263, σχόλιο 178, p. 244, σχόλιο 29 (παρόμοιες απόψεις διατυπώνονται στα *Περί Ουρανού*, 270b 20, στα *Μετά τα Φυσικά*, 1074b 10 και στα *Πολιτικά*, 1329b 25-26)
- ibid p.128 (351b 8)
- Χ. Λαμπρίδης, *Ηράκλειτος Βλόσωνος Εφέσιος – Φιλοσοφική Ερμηνεία των Αποσπασμάτων*, Εταιρεία Φιλοσοφικών Μελετών 'Κλειώ', Πάτρα, 2009, ISBN 978-960-98787-22
- ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, , *Μετεωρολογικά 1 (Α΄, Β΄)*, Αρχαία Ελληνική Γραμματεία «Οι Έλληνες», ΑΠΑΝΤΑ 13, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα, Ιανουάριος 1994 ISBN 960-352-224-4, σελ. 135, 352b 17-20
- https://www.armstrongeconomics.com/world-news/climate/the-next-solar-cycle-begins-2020-may-be-a-panic-decline-in-solar-activity/
- https://www.armstrongeconomics.com/international-news/germany/german-hyperinflation-what-they-do-not-teach-in-school/
- Marks, Sally (1978). *The Myths of Reparations*, Central European History, 11 (3): 231–255. doi:10.1017/S0008938900018707. JSTOR 4545835
- https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/quarterly-bulletin/2014/money-in-the-modern-economy-an-introduction.pdf?#:~:text=Since%201931%2C%20Bank%20of%20England,as%20gold%20or%20other%20commodities).
- Alexander R. Pruss, *'Infinity, Causation and Paradox'*, Oxford University Press, UK, 2018, ISBN: 978-0-19-881033-9

- http://www.financialsense.com/contributors/christopher-quigley/kondratieff-waves-and-the-greater-depression-of-2013-2020
- https://www.imf.org/en/News/Articles/2018/11/13/sp111418-winds-of-change-the-case-for-new-digital-currency?fbclid=IwAR3Ss2iiy8FdXezYMvVqhnt6NpRVVtYHbBE3ESj8GlGIVMhRGu4BseLbZTQ
- https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2020/html/ecb.sp200511~01209cb324.en.html?fbclid = IwAR145YSqwO3I4gdK3NauA2g6vXDOUqgdvxRhow8cGruqVLx2dqqkO8HX1Pg
- Codruta Boar, Henry Holden and Amber Wadsworth, *Impending arrival – a sequel to the survey on central bank digital currency*, BIS Papers No 10, Monetary and Economic Department January 2020, https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap107.pdf
- https://www.weforum.org/press/2020/01/governing-the-coin-world-economic-forum-announces-global-consortium-for-digital-currency-governance/?fbclid=IwAR2EMQKF2Q3FSXClN9kPjvBn0zGnimLulSkvdJDd20d6kamil5uJNaf9BT
- https://www.bankofengland.co.uk/knowledgebank/what-is-money
- https://www.armstrongeconomics.com/uncategorized/money-the-two-tier-digital-monetary- system/
- https://www.cbo.gov/publication/56020
- https://iopscience.iop.org/article/10.1086/604667
- https://www.researchgate.net/publication/227944376_ANATOMY_OF_SOLAR_CYCLE_LENGTH_AND_SUNSPOT_NUMBER_DEPENDENCE_OF_AVERAGE_GLOBAL_TEMPERATURE_ON_SOLAR_ACTIVITY
- https://iopscience.iop.org/article/10.1086/604667
- https://scied.ucar.edu/sunspot-cycle
- https://www.nber.org/cycles.html
- https://www.nasa.gov/feature/ames/solar-activity-forecast-for-next-decade-favorable-for-exploration
- https://scitechdaily.com/nasa-brings-galactic-cosmic-rays-to-earth-to-study-biological-effects-and-health-risks/
- https://www.city-journal.org/global-warming?fbclid=IwAR21EBqww9sIjCSsTnErt0FkF3CWxfX-cSg-ml2DhQCjvLbKz8VbsW4l83g
- https://wattsupwiththat.com/climategate/ Εμβριθής ανάλυση και με χρονολογική σειρά όλων των γεγονότων που προέκυψαν μετά το hacking του CRU/University of Anglia το 2009.
- https://wikileaks.org/wiki/Climatic_Research_Unit_emails%2C_data%2C_models%2C_1996-2009
- https://unfccc.int/resource/docs/2009/cop15/eng/l07.pdf
- https://unfccc.int/process-and-meetings#:2cf7f3b8-5c04-4d8a-95e2-f91ee4e4e85d

- https://www.theguardian.com/environment/2019/may/17/why-the-guardian-is-changing-the-language-it-uses-about-the-environment
- https://www.theguardian.com/environment/2019/oct/16/guardian-language-changes-climate-environment
- https://www.zerohedge.com/article/global-warming-exposed-un-funded-fraud
- https://www.bbc.com/news/world-us-canada-49601678
- https://nypost.com/2019/09/09/scientist-suggests-eating-human-flesh-to-fight-climate-change/
- https://www.armstrongeconomics.com/
- Η αναφορά του Adam Smith στο «Αόρατο Χέρι», The Invisible Hand, εντοπίζεται στα δύο έργα του, *"The Theory of Moral Sentiments"* γραμμένο το 1759 καθώς και στο κλασσικό, *"The Wealth of Nations"* που κυκλοφόρησε το 1776.
- https://www.stlouisfed.org/publications/central-banker/spring-2007/how-us-currency-stacks-upat-home-and-abroad
- https://www.armstrongeconomics.com/armstrongeconomics101/economics/the-fallacy-of-mmt/
- https://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/brainard20191108a.htm
- https://www.japantimes.co.jp/news/2019/11/28/business/bank-japans-kuroda-offers-endorsement-fiscal-spending-warns-climate-change-risks/#.XlTXeCgzZPb
- https://www.bbc.com/news/business-50868717
- Δήλωση της Alexandria Ocasio-Cortez, μέλος του Δημοκρατικού Κόμματος και αντιπρόσωπος στο αμερικανικό Κογκρέσο, κατά την ομιλία της στην διάρκεια του Women's Unity Rally στο Foley Square στις 19 Ιανουαρίου 2019 στην Νέα Υόρκη.
- https://eu.usatoday.com/story/news/politics/onpolitics/2019/01/22/ocasio-cortez-climate-change-alarm/2642481002/
- http://www.positivemoney.eu/wp-content/uploads/2019/11/Open-Letter-to-Christine-Lagarde-on-climate-change.pdf
- https://www.ft.com/content/61ef385a-1129-11ea-a225-db2f231cfeae
- https://www.bundesbank.de/en/tasks/topics/weidmann-and-mauderer-protecting-the-climate-a-hugely-important-topic-for-central-banks--812660
- Michael Assous (2013), *Irving Fisher's debt deflation analysis: From* the *Purchasing Power of Money* (1911) to the *Debt-deflation Theory of the Great Depression* (1933), The European Journal of the History of Economic Thought, 20:2, 305-322, DOI: 10.1080/09672567.2012.762936
- Karl R. Popper, *Conjectures and Refutations: The Growth of Scientific knowledge*, Psychology Press, 2002, ISBN 0415285933

- Charles Frederic Roos, *Dynamic Economics – Theoretical and Statistical Studies of Demand, Production and Prices*, (σελ. 2), 1934, The Principia Press Inc., Bloomington, Indiana - https://cowles.yale.edu/sites/default/files/files/pub/mon/m01-all.pdf
- https://www.nber.org/cycles.html Το The National Bureau of Economic Research των ΗΠΑ δεν ορίζει την ύφεση με όρους πτώσης του πραγματικού ΑΕΠ για δύο συνεχόμενα 3μηνα. Αντ' αυτού, θεωρεί ότι η ύφεση είναι μια σημαντική πτώση της οικονομικής δραστηριότητας που καλύπτει όλο το φάσμα της οικονομίας, διαρκεί περισσότερο από μερικούς μήνες και η οποία παρατηρείται στο πραγματικό ΑΕΠ, στο πραγματικό εισόδημα, στην απασχόληση, στην βιομηχανική παραγωγή καθώς και στο χονδρεμπόριο-λιανεμπόριο. Οι λεπτομέρειες για την επίσημη ανακήρυξη από πλευράς ΗΠΑ της τελευταίας καταγεγραμμένης υφέσεως μπορούν να αναζητηθούν στο: https://www.nber.org/cycles/sept2010.html
- https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/03/05/How-Well-Do-Economists-Forecast-Recessions-45672
- https://www.philadelphiafed.org/-/media/research-and-data/real-time-center/survey-of-professional-forecasters/2007/spfq407.pdf
- https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-03-28/economists-are-actually-terrible-at-forecasting-recessions
- https://aeon.co/essays/how-economists-rode-maths-to-become-our-era-s-astrologers
- https://www.marketwatch.com/story/yes-100-of-economists-were-dead-wrong-about-yields-2014-10-21
- https://www.federalreservehistory.org/essays/gramm_leach_bliley_act
- https://www.city-journal.org/global-warming?fbclid=IwAR21EBqww9sIjCSsTnErt0FkF3CWxfX-cSg-ml2DhQCjvLbKz8VbsW4l83g
- https://aeon.co/essays/how-economists-rode-maths-to-become-our-era-s-astrologers
- Ioannidis JPA (2005) *Why Most Published Research Findings Are False.* PLoS Med 2(8): e124. https://doi.org/10.1371/journal.pmed.0020124
- Paul Pfleiderer, *Chameleons: The Misuse of Theoretical Models in Finance and Economics*, *Economica,* January 2020, Vol. 87, Issue 345, Pages 81-107.
- https://www.statista.com/statistics/268177/countries-with-the-highest-public-debt/
- https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1301.pdf
- https://www.manosdanezis.gr/diairei-kai-vasileve/
- https://foreignpolicy.com/gt-essay/the-end-of-economics-fareed-zakaria/
- https://www.newyorker.com/news/john-cassidy/note-to-ben-bernanke-beware-the-ides-of-time
- https://www.nytimes.com/2009/09/06/magazine/06Economic-t.html
- The **American Recovery and Reinvestment Act of 2009** (**ARRA**) (Pub.L. 111–5), ή επικρατέστερα 'The **Recovery Act**, ήταν ένα πακέτο στήριξης που ψηφίσθηκε από το

Αμερικανικό Κογκρέσο και υπογράφθηκε ως νόμος του κράτους από τον Πρόεδρο Barrack Obama τον Φεβρουάριο του 2009. Δημιουργήθηκε ως δημοσιονομική ανταπόκριση στην μεγάλη Χρηματοοικονομική Κρίση 2008-09 και ο κύριος σκοπός της κυβέρνησης των ΗΠΑ ήταν να περισώσει το επίπεδο απασχόλησης των εργαζομένων και στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας το συντομότερο δυνατό.

- https://press.princeton.edu/books/hardcover/9780691182292/narrative-economics
- Robert J. Shiller, *Narrative Economics – How Stories go Viral & Drive Major Economic Events*, 2019, Princeton University Press, ISBN:9780691182292
- https://www.armstrongeconomics.com/the-business-cycle/complexity-masked-by-simplicity-we-are-the-demigods-of-finance/
- Wesley Mitchel and the Study of Business Cycles, R.A. Gordon, Journal of Business of the University of Chicago, Volume 25, Issue 2, Apr 1975, 101-107
- F. Burns, *Introduction In: Wesley C. Mitchell, what happens during business cycles: A progress report. New York, National Bureau of Economic Research, 1951*
- https://www.armstrongeconomics.com/the-business-cycle/ , *The Business Cycle'* by Martin Armstrong, 2016
- Robert Skidelsky, *John Maynard Keynes: Fighting for Britain,* 1937-1946, Keynesian studies, (2000)
- https://www.nber.org/
- https://www.nber.org/cycles/recessions.html
- International Monetary Fund (IMF), World Economic and Financial Surveys, *World Economic Outlook Financial Systems and Economic Cycles*, September 2006 http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2006/02/
- International Monetary Fund (IMF), Working Paper, The Business Cycle, and Macroeconomic Monitoring, by S. Borağan Aruoba, Francis X. Diebold, M. Ayhan Kose, and Marco E. Terrones, February 2011
- International Monetary Fund (IMF), Working Paper, Financial Frictions and Sources of Business Cycle by Marzie Taheri Sanjani , October 2014.
- International Monetary Fund (IMF), Working Paper, Has Globalization Really Increased Business Cycle Synchronization? by Eric Monnet and Damien Puy, March 2016
- European Central Bank (ECB), WORKING PAPER SERIES NO. 357 / MAY 2004, 'SEASONAL ADJUSTMENT AND THE DETECTION OF BUSINESS CYCLE PHASES' 1 by Antonio Matas Mir and Denise R Osborn
- European Central Bank (ECB), WORKING PAPER SERIES NO. 587 / FEBRUARY 2006 'DETERMINANTS OF BUSINESS CYCLE SYNCHRONISATION ACROSS EURO AREA COUNTRIES' by Uwe Böwer and Catherine Guillemineau

- European Central Bank (ECB), WORKING PAPER SERIES NO 844 / DECEMBER 2007 'BUSINESS CYCLE SYNCHRONIZATION AND INSURANCE MECHANISMS IN THE EU' by António Afonso and Davide Furceri
- European Central Bank (ECB), WORKING PAPER SERIES NO 1010 / FEBRUARY 2009 'BUSINESS CYCLES IN THE EURO AREA' by Domenico Giannone, Michele Lenza and Lucrezia Reichlin
- European Central Bank (ECB), Monthly Bulletin May 2011, 'ECONOMIC AND MONETARY DEVELOPMENTS, Box 6, 'THE MEASUREMENT AND PREDICTION OF THE EURO AREA BUSINESS CYCLE'
- European Central Bank (ECB), Working Paper Series No 1628 / January 2014 'Cross-Border Production Chains and Business Cycle Co-Movement between Central and Eastern European Countries and Euro Area Member States' by Plamen Lossifov
- European Central Bank (ECB), Working Paper Series, No 1819 / June 2015, 'Euro area business cycles in turbulent times: convergence or decoupling?' Filippo Ferroni and Benjamin Klaus
- European Central Bank (ECB), Economic Cycles and Monetary Policy Speech by Lucas Papademos, Vice President of the ECB Speech delivered at the International Symposium of the Banque de France on “Monetary Policy, the Economic Cycle and Financial Dynamics” Paris, 7 March 2003 https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2003/html/sp030307_1.en.html
- http://stats.oecd.org/mei/bcc/The%20OECD%20Business%20Cycle%20Clock%20-%20Dec%202014.pdf
- http://stats.oecd.org/mei/bcc/default.html
- Bank of International Settlements (BIS), Working Papers No 395, 'The financial cycle and macroeconomics: What have we learnt?' by Claudio Borio, Monetary and Economic Department, December 2012
- Bank of International Settlements (BIS), Debt and the financial cycle: domestic and global, 84th Annual Report, 29 June 2014 http://www.bis.org/publ/arpdf/ar2014e4.htm
- Bank of International Settlements (BIS) Working Papers No 552 Fiscal sustainability and the financial cycle by Claudio Borio, Marco Lombardi, and Fabrizio Zampolli, Monetary and Economic Department, March 2016
- Bank of International Settlements (BIS), Working Papers No 380, 'Characterising the financial cycle: don't lose sight of the medium term' by Mathias Drehmann, Claudio Borio and Kostas Tsatsaronis Monetary and Economic Department, June 2012
- Bank of International Settlements (BIS), BIS Papers No 22, *'Interactions between business cycles, financial cycles and monetary policy: stylised facts'* by Sanvi Avouyi-Dovi and Julien Matheron, April 2005
- Αριστοτέλους, *'Πολιτικά'*, *'Ηθικά Νικομάχεια'*, εκδόσεις ΚΑΚΤΟΣ
- Scheidel, Walter, *The Monetary Systems of the Han and Roman Empires* (February 2008). Princeton/Stanford Working Papers in Classics Paper No. 110505. Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=1096440 or http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1096440

- David Blake, City Research on Line, City University of London Institutional Repository, *'Target2: The silent bailout system that keeps the euro afloat'* , May 2018 http://openaccess.city.ac.uk/19674/1/Target%202%20v1.pdf?mod=article_inline
- BIS Working Papers No 393 Interpreting TARGET2 balances by Stephen G Cecchetti, Robert N McCauley and Patrick M McGuire Monetary and Economic Department December 2012
- https://www.armstrongeconomics.com/product/the-fate-of-europe-report/
- Παναγιώτης Ήφαιστος, *'Θεωρία Διεθνούς & Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης'*, *'Κοσμοθεωρητική Ετερότητα & Αξιώσεις Πολιτικής Κυριαρχίας'*, *'Κοσμοθεωρία των Εθνών: Συγκρότηση & Συγκράτηση των Κρατών της Ευρώπης και του Κόσμου'*, Δεκ 2009, Δεκ 2008, Ιουλ. 2009 (αντίστοιχα), Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα.
- Edward H. Carr, *'Η Εικοσαετής Κρίση 1919-1939'*, Μαιος 2011, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα.
- Αξελός Κώστας, *'Ο Ηράκλειτος και η Φιλοσοφία'*, Δεκέμβριος 1976, Αθήνα, Εκδόσεις ΕΞΑΝΤΑΣ
- Mundell, R. A. (1961). *A Theory of Optimum Currency Areas*. American Economic Review. 51 (4): 657–665
- https://seekingalpha.com/article/4353820-u-s-money-supply-pandemic-moonshot
- https://contrakrugman.com/
- Thomas Piketty, *Capital in the Twenty-First Century*, Harvard University Press, August 2017, ASIN: B074DVRW88
- https://www.stlouisfed.org/publications/central-banker/spring-2007/how-us-currency-stacks-upat-home-and-abroad#:~:text=Although%20some%20U.S.%20currency%20has,held%20outside%20the%20United%20States.
- https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt1512e.htm
- https://www.counterpunch.org/2020/04/06/was-the-fed-just-nationalized/
- https://www.armstrongeconomics.com/armstrongeconomics101/economics/is-trump-nationalizing-the-fed/
- https://www.reuters.com/article/health-coronavirus-germany-eurobonds/update-1-german-minister-rejects-euro-bonds-its-a-phantom-debate-idUSL8N2BG8RK
- https://www.ft.com/content/5abc14ba-a42e-11e1-a701-00144feabdc0
- https://www.nytimes.com/2020/06/05/business/jobs-report-stock-market-coronavirus.html
- https://www.thebalance.com/what-is-the-real-unemployment-rate-3306198#citation-1
- https://www.zerohedge.com/news/2020-06-02/bls-grossly-underestimating-our-unemployment-rate
- John J. Mearsheimer, *The False Promise of International Institutions*, *International Security,* Vol. 19, No. 3 (Winter, 1994-1995), pp. 5-49, Published by: The MIT Press, DOI: 10.2307/2539078, https://www.jstor.org/stable/2539078

- Allison, Graham, *Destined For War: Can America and China escape Thucydides's Trap*, Houghton Mifflin Harcourt, Boston, 2017, ISBN 9780544935273.
- https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/escaping-the-thucydides-trap
- Robert K. Merton, *Social Theory and Social Structure*, New York, Free Press, (1968), ISBN 978-0-02-921-921130
- Richard Coudenhove-Kalergi, *Πανευρώπη*, Σεπτέμβριος 2004, Περί Τεχνών, ISBN13 9789608260696
- Παρατίθεται στο Otmar Issing, *"The Euro: Does a Currency Need a State?" International Finance* 11, no. 3 (2008): 303.
- https://www.armstrongeconomics.com/history/europes-economic-history/margaret-thatcher-was-the-only-head-of-state-who-saw-the-risk-of-the-euro/ Παρατίθεται από τον Martin Armstrong, 7 July 2015
- Alasdair Macleod, *'Why the EU is doomed?'* 16 September 2016, cited in 'Mises Institute-Austrian Economics, Freedom & Peace' https://mises.org/wire/why-eu-doomed
- Aldrich, Richard J. (1997)'OSS, CIA and European unity: The American committee on United Europe, 194860', Diplomacy & Statecraft,8:1,184 — 227 (ο Richard J. Aldrich είναι καθηγητής της έδρας 'International Security' στο Warwick University
- The European Union's Secret History, Thierry Meyssan, 28 Jun 2004, Voltaire Network, http://www.voltairenet.org/article192787.html
- The Secret Meeting of 11 June 1965 on European Monetary Union, François Asselineau, François-Xavier Grison, Voltaire Network, 24 Jun 2014, http://www.voltairenet.org/article184422.html
- https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/1356047/Euro-federalists-financed-by-US-spy-chiefs.html Ambrose Evans-Pritchard (Brussels), 19 Sep 2000, 'Euro Federalists Financed by US Spy Chiefs', εφημερίδα The Telegraph
- The Wall Street Journal, 'The Eurozone Problems are Based in Politics – Europe Files: Alternative Views on Whether the Euro Crisis is Back', Simon Nixon, 19 Oct 2014 http://www.wsj.com/articles/the-eurozones-problems-are-based-in-politics-1413749571
- The Wall Street Journal, 'Greek Crisis Highlights Eurozone's Central Flaw', Simon Nixon, 10 Jun 2015 http://www.wsj.com/articles/how-the-eurozone-should-deal-with-pushback-1433971207
- The Wall Street Journal, 'Biggest Economic Risk to Europe Lies in the Politics', Simon Nixon, 12 Oct 2016 http://www.wsj.com/articles/biggest-economic-risk-to-europe-lies-in-the-politics-1476299009
- Ηφαιστος Παναγιώτης, *'Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων'*, 2002, Εκδόσεις Ποιότητα
- Josef Joffe, *'Europe's American Pacifier'*, Foreign Policy No. 54 (Spring, 1984), pp. 64-82

- Dyson H.F. Kenneth, *'The politics of the Eurozone: Stability or Breakdown?'*, Oxford University Press, 2000
- Απόσπασμα από τον λόγο της Margaret Thatcher στις 20 Σεπ 1988, στο Κολλέγιο της Ευρώπης (College of Europe), στη Bruges του Βελγίου, όπως παρατίθεται στο Kei Weiss, *"30 Years after Bruges: Margaret Thatcher's Vision for Europe Revisited"*, Austrian Economics Center, Vienna, 2018, www.austriancenter.com
- Aldrich, Richard J. (1997)'OSS, CIA and European unity: The American committee on United Europe, 194860', Diplomacy & Statecraft,8:1,184 — 227
- Zbigniew Brzezinski, *'The Grand Chessboard American Primacy And Its Geostrategic Imperatives'*, archives.org, Washngton DC, April 1997
- François Asselineau, François-Xavier Grison, 'The Secret Meeting of 11 June 1965 on European Monetary Union', 24 June 2014, Voltaire Network, http://www.voltairenet.org/article184422.html
- Thierry Meyssan , 'The European's Union Secret History', Voltaire Network, 28 June 2004, http://www.voltairenet.org/article192787.html
- Ambrose Evans-Pritchard, 'Euro-federalists financed by US spy chiefs', The Daily Telegraph, 19 Sep 2000
- http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/1356047/Euro-federalists-financed-by-US-spy-chiefs.html
- Josef Joffe, *'Europe's American Pacifier'*, Foreign Policy No. 54 (Spring, 1984), pp. 64-82
- Kenneth Dyson, *'The Politics of the Eurozone: Stability or Breakdown?'*, Oxford University Press, 1st Edition March 2001
- Anis H. Bajrektarevic, *'Geopolitics- Energy- Technology: Europe and the World 100 Years Later'*, LAP Lambert Academic Publishing, November 2015
- https://www.reuters.com/article/us-britain-eu-germany-france/german-french-ministers-plan-for-strong-europe-in-uncertain-world-idUSKCN0ZC0BQ
- http://www.margaretthatcher.org/document/108256
- Παρατίθεται στο Otmar Issing *"The Euro: Does a Currency Need a State?" International Finance* 11, no. 3 (2008): 303.
- Perez Zagorin, *'Θουκυδίδης: Μια Πλήρης Εισαγωγή για Όλους τους Αναγνώστες'*, Ιούλιος 2006, Εκδόσεις Ποιότητα, Princeton University Press, ISBN:960-7803-38-8, σελ.19
- Από τον πρόλογο του Α. Πλατιά στην εισαγωγή του έργου Κ. Waltz, *'Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής'*, Εκδόσεις Ποιότητα, Δεκέμβριος 2011, ISBN13:9789607803603
- Μπενβενίστε, Ρίκα, *'Από τους βάρβαρους στους μοντέρνους. Κοινωνική ιστορία και ιστοριογραφικά προβλήματα της μεσαιωνικής δύσης'*, εκδόσεις Πόλις Αθήνα 2007,
- Carl von Clausewitz, *'On War'* edited and translated by M. Howard and P. Paret, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1984.

Νίκος Κοτζιάς, *'Ελλάδα Αποικία Χρέους – Ευρωπαϊκή Αυτοκρατορία και Γερμανική Πρωτοκαθεδρία'*, Εκδόσεις Πατάκη, Απρίλιος 2013, ISBN13: 9789601649665

- US News & World Report, *'Overall Best Countries Ranking'*, https://www.usnews.com/news/best-countries/overall-full-list
- Breven C. Parsons, (2009), *'Moving the law of occupation into the twenty-first century'*, Wayback Machine, Naval Law Review, published by U.S. Naval Justice School, pp. 28-30
- WID.world WORKING PAPER N° 2019/06, How Unequal Is Europe? Evidence from Distributional National Accounts, 1980-2017 Thomas Blanchet Lucas Chancel Amory Gethin April 2019
- Θουκυδίδης, *Θουκυδίδης: Ιστορία*, Εκδόσεις Πόλις, Μετάφραση: Σκουτερόπουλος Νικόλαος, Μάϊος 2013, ISBN13: 9789604354023
- Παναγιώτης Ήφαιστος, *'Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων'*, Εκδόσεις Ποιότητα, Δεκέμβριος 2010, ISBN13: 978960780
- Roger Lowenstein, 'Economic History Repeating', Wall Street Journal, web edition, 13 Jan 2015, https://www.wsj.com/articles/book-review-hall-of-mirrors-by-barry-eichengreen-1421192283
- https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/07/31/Greece-2018-Article-IV-Consultation-and-Proposal-for-Post-Program-Monitoring-Press-Release-46138 IMF, Country Staff Reports, 31 July 2018, 'Greece: 2018 Article IV Consultation and Proposal for Post-Program Monitoring-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Greece',
- https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-budgetary-system/multiannual-financial-framework/mff-negotiations/
- https://www.ft.com/content/549692c4-8111-11e8-bc55-50daf11b720d
- https://www.nber.org/papers/w3597.pdf
- https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2249~543dd2fbd3.en.pdf
- https://www.washingtonpost.com/business/energy/why-theres-a-looming-debt-crisis-in-emerging-markets/2020/05/26/dc20d206-9f8a-11ea-be06-af5514ee0385_story.html
- https://www.jdsupra.com/legalnews/g20-announces-debt-service-suspension-37712/
- https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-09-05/emerging-markets-go-to-goodbye-from-good-buy-as-selloff-persists?srnd=premium
- https://www.euronews.com/2020/01/14/eu-commission-to-unveil-green-deal-to-make-europe-the-first-climate-neutral-continent
- https://www.europeanceo.com/finance/who-pays-for-the-green-deal/
- https://www.armstrongeconomics.com/history/europes-economic-history/legarde-green-bonds/